

هنر عکس تمپورال

و متفرعات آن

شکل برسوابق و لواحق هنر در آسیای میانه و ممالک مجاور آن
با معرفی ۲۶۴۵ اثر هنری و فنارس هنرمندان و نامهای آثار

نوشته و فراهم آورده

عبدالحی حسینی

کابل

آشارات بنیاد فرهنگ ایران

«۲۲۱»

از شاگردان میرعلی هروی (متوفاً ۹۹۶ ق ۱۵۸۷ م) در کتابخانه یونیورسیتی پنجاب (لاهور) با رقم «کاتبه مصنفه باباشاه اصفهانی» این رساله در اورینتل کالج میگزین لاهور شماره ۱۰۱ مئی ۱۹۵۰ م با مقدمه پروفیسور محمد شفیع طبع و نمونه مخطوط آن عکاسی شده است.

(۹۵۴) -۴-

دیوان حافظ بخط میرکلنگی:

کتابخانه دانشگاه حیدرآباد سند ۵ (پاکستان) بخط میرحسین حسینی مشهور به میرکلنگی، که در سنه ۹۷۸ ق ۱۵۷۰ م در بخارا نوشته شده است (خ ۱۶۵)

(۹۵۵) -۵-

سبحةالابرار جامی بخط سلطان محمد نور:

در مجموعه کتب پروفیسور محمد شفیع لاهور، کتابت خوش نستعلیق با رقم «سلطان محمد نور» در شهر رجب سنه ۹۲۹ ق ۱۵۲۲ م (خ ۲۷۹)

(۹۵۶) -۶-

قصائد عربی بخط شاه قاسم:

در کتابخانه یونیورسیتی حیدرآباد سند ۵. به نستعلیق خوش بسا رقم «شاه قاسم» ۱۰۱۳ ق (۱۶۰۴ م) کاتب هرات. مربوط به بقایای هنر هرات.

پاکستان

(۹۵۱) -۱-

خمسه نظامی

درموزه لاهور، دارای تصویر شاه و درباریانش، که شاید شیرو-انشاه خلیل باشد و در آذربایجان نگارش یافته (زکی ۲) مربوط به سوابق هنر هرات.

(۹۵۲) -۲-

خمسه نظامی و امیر خسرو دهلوی بخط اظهر:

کتابخانه یونیورسیتی پنجاب در لاهور. بقلم خوش نستعلیق اظهر تبریزی در دارالامان اصفهان در ماه رجب ۸۷۷ ق ۱۴۷۲ م نوشته و آراسته شده که مربوط به سوابق هنر هرات است.

(۹۵۳) -۳-

آدابالمشق بخط باباشاه:

تألیف و خط نستعلیق بسیار عالی نیم جلی باباشاه اصفهانی یکی

-۷- (۹۵۷)

دیوان حافظ بخط محمود بن حسن نساپوری:

از مخطوطات موزه لاهور، مورخ سنه ۸۹۴ ق ۱۴۸۸ م
(خ ۸۹۱)

-۸- (۹۵۸)

کلیات سعدی بخط مظفر بن عبدالله کاتب دربار سلطان ابراهیم تیموری:

در کتابخانه یونیورسیتی پنجاب لاهور با رقم: «دیوان املح-
الشعراء... سعدی... در عهد خلافت... ابو الفتح ابراهیم سلطان...
بارشاد جناب... خواجه غیاث الدین محمد فرج الله مدظله علی یدالعبد
مظفر بن عبدالله... در شهور ۸۲۹ ق» (۱۴۲۵ م)
بر پشت صفحه اول این نسخه نوشته اند: «برسم خزانه السلطان...
ابراهیم خلد الله ملکه»
یک نسخه مجموعه اشعار، بقلم همین خطاط، در کتابخانه سلطان-
القرائی تهران است. (خ ۹۱۱)

تورگبه

آثار هنری در استان بول

مدرسه هنری هرات در اثر توجه و پرورش شاهان هنرپرور مانند
شاهرخ و سلطان ابوسعید و حسین بایقرا و شهزادگان هنرمند و هنرخواه
مثل بایسنقر و ابراهیم و مؤمن و مظفر حسین از حدود ۸۱۰ تا ۹۱۴ ق
(۱۴۰۷-۱۵۰۶ م) مدت یک قرن کانون پرورش هنر و هنروران بود،
ولی با موت سلطان حسین بایقرا و خانه جنگی های شهزادگان تیموریه
و ابلغارهای شیانی خان و خوانین اوزبک از شمال و قوای صفویه از غرب،
این کانون بینظیر رنسانس هنری تیموریه خاموش گشت، هنروران آن
ناچار بسه دربار هند - بخارا - صفویه ایران پناه بردند و بقایای این
مدرسه هنری را دران ممالک ادامه دادند.

شاگردان فراوان ازان اساتید هرات هنر آموختند و این همانست
که ما درین کتاب آنرا ادامه هنر هرات در ماوراءالنهر یا هند یا ایران
می گوییم.

کاروانهای علما و عرفا و شاعران و هنرمندان (خطاطان - نقاشان -

مذهبان- جلدسازان- کتاب سازان - رنگ سازان و غیره) از شهرستان جامی و نوایی به رسو روان شدند و از انجمله بدیع الزمان میرزا و برادرش مظفر حسین میرزا بعد از آنکه هرات را اوزبکان گرفتند ازین شهر برآمدند (۲۱ می ۱۵۰۷ = ۹۱۳ ق) و با آل و عیال و خزاین و آثار هنری خود بگرگان رفتند^۱.

اوزبکان بعد از فتح هرات، گرگانرا نیز بگرفتند و این شهزادگان تیموری به تبریز پس نشستند و مهمان شاه اسماعیل صفوی بودند، ولی چون بعد از جنگ چالدران سلطان سلیم عثمانی تبریز را گرفت، این شهزادگان او را دران شهر استقبال کردند (۶ ستمبر ۱۵۱۴ = ۹۲۱ ق) و بدعوت این سلطان با تمام کاروان هنر به استانبول رفتند که خود بدیع الزمان میرزا بعد از سه و چهار ماه درانجا بمرد.

بدین منوال آثار هنری هرات با شهزادگان و هنرمندان و علما و سوداگران و سیاحان به ممالک عثمانی و ایران و ماوراءالنهر و هند انتقال یافت و دران کشورها هنرمندان هرات به ادامه کارهای هنری پرداختند و هنرمندان آنجا ازیشان آموختند، و آثار برگزیده هنری مکتب هرات را تقلید کردند.

این مبادله فرهنگی و انتقال هنری با فرنگیان نیز جریان داشت، برخی البومهای هرات و تبریز که اکنون در ممالک اروپا محفوظند، آنرا شاید سیاحان با خود برده باشند مانند سیاح ایتالوی Lodovico Varthema که در آخرین ایام دولت تیموری بهرات آمد و نیز يك نفر دیگر ایتالوی در عهد اوزون حسن حدود ۸۹۰ ق ۱۴۸۴ م

به تبریز آمده بود و مردم هم فرنگی را میشناختند، چنانچه میرعلی شبر نوایی در محبوب القلوب مصنوعات هنر فرنگی را ذکر می کند و هم جامی جامه فرنگی و شیشه فرنگی و چشم فرنگی (عینک) را ذکر کرده است^۱:

سلاطین عثمانی و رجال دربار و وزراء قسطنطنیه (استانبول) و مدارس و مساجد بزرگ این پایتخت خلافت اسلامی کتابخانه های عظیمی داشتند، و این آثار آواره که از هرات، بخارا، بلخ، سمرقند، قزوین، تبریز، شیراز و دیگر مراکز هنری بدان مملکت میرسید، خلفای عثمانی و رجال آندولت باولع تمام میخریدند و در کتابخانه های خود حفظ میکردند، و ذخایر عظیم مخطوطات کنونی استانبول عبارت از آنست که نامهای هنرمندان جاوید مکتب هرات و یا متفرعات آن بران دیده میشود، مثل: خواجه غیاث الدین تبریزی، جعفر بایسنغری، احمد رومی، معروف نقاش، پاینده، درویش محمد هروی (اعضای اکادیمی هنر بایسنغر) خواجه علی، خواجه عبدالحی، محمود شاه خیام و پسرش محمد خیام و علی یزدی و امیر جلال الدین کاسی، موسی مصور، محمد نقاش هروی، اظهر شماخی، محمود نقاش، شیخی بیگ نقاش، شریف الدین حسینی، سلطان عالی مشهدی، عبدالرحیم، عبدالکریم، عبدالباقی، سناءالله، محمد بیگ داماد بهزاد.

قراریکه زکی ولیدی توغان مینویسد: تنها در کتابخانه توپقاپو- سرای استانبول، وی ده نسخه حافظ و ۳۴ نسخه جامی و ۱۶ مخطوطه

۱- زکی ولیدی توغان: مخطوطات استانبول ص ۷. خود ولاناجابی

گفت: از دو چشم من نباید هیچکار از فرنگی شیشه ناگشته چهار (ح)

از دیوان نوایی و سلطان بایقرا و ۷۵ نسخه خطی خمسة نظامی و ۴۲ نسخه شاهنامه و بسا نسخه‌های نفیس دیگر دیده است و مخصوصاً مجموعه مرقعات ۲۴۴۹ موزه هنر اسلامی و ترك بسیار مهم است و در حدود ۴۰۰ نسخه مصور و مزین و ۴۰ البم دارد که تحقیق همه این آثار کار يك جمعیت علما و هنرشناسانست.

اکنون ما چند البم و نسخ خطی مصوری و نقاشی و خطاطی هرات و با متفرعات آنرا که در استانبول زیر نمره و مطالعه آمده‌اند در ذیل این سطور می‌آوریم:

آثار موزه هنر اسلامی در یونیورسیتی استانبول

چهار البم ۲۱۵۲ تا ۲۱۵۴ و نمبر ۴۱۶۰.

(۹۶۱) - ۱-

البم ۲۱۵۳ B ۸۷ F متعلق به سلطان یعقوب بیگ آق قویونلو پسر اوزون حسن پادشاه تبریز بود (۸۸۴-۸۹۶ ق ۱۴۷۹-۱۴۹۰ م) که مولانا جامی شاعر هرات، مثنوی سلامان و ایسال خود را بنام او اهدا کرد و گفت:

شاه یعقوب آن جهانداری که هست با علوش ذروه افلاک پست
برین البم يك یادداشت، بقلم سلطان احمد اول و سوم عثمانی
موجود است (ز) از جمله خطوط این مرقعت:

۱- سه قطعه بقلم ثلث و ریحان کتابت جلی و نسخ کتابت خفی و رقاع کتابت جلی ممتاز و نستعلیق کتابت خفی خوش برای بایسنغر نوشته شده و یکی تاریخ ۸۳۳ ق ۱۴۲۹ م دارد، همه خط جعفر بایسنغری.

۲- يك قطعه خط شکسته تعلیق عالی بر رقم سلطان علی مشهدی در سنه ۸۷۸ ق ۱۴۷۳ م (خوشنویسان بیانی ص ۲۶۵)

۳-۲۲ قطعه بقلم‌های جلی و متوسط تا غبارخوش بار رقم عبدالرحیم خوارزمی و عبدالرحیم یعقوبی، که یکی از آن در یازده سالگی نوشته (خ ۳۸۷)

۴-۶۷ قطعه خطوط گوناگون عبدالکریم بن عبدالرحیم خوارزمی، با رقم‌های: «در یازده سالگی نوشته شد» و «در دوازده سالگی نوشته شد» و «نقل از خط سلطان علی مشهدی» و «کتبه عبدالکریم البیعقوبی» (خ ۴۱۱)

۵-۱۵ قطعه کتابت خفی خوش شیخ محمد امسامی هروی (خ ۶۴۳)

۶- مکتوبی از شیخ محمود جعفری هروی خطاب به سلطان یعقوب، که ظاهراً سمت ریاست کتابخانه او را داشت.

۷-۳۹ قطعه خطوط مختلف همین شیخ محمود هروی بر رقم‌های شیخ محمود پیر بوداقی ۸۷۱ ق (۱۴۶۶ م) در بلده ساوه و شیخ محمود الهروی در ۸۷۱ ق بحوالی درگزین و رجب ۸۷۱ ق در بلده ساوه و محرم ۸۶۴ ق (۱۴۵۹ م) در شیراز، و ۸۷۷ ق (۱۴۷۲ م) در بغداد، و ۸۵۸ ق (۱۴۵۳ م) و محرم ۸۷۷ ق (۱۴۷۲ م) و ۸۶۹ ق (۱۴۶۴ م) و ۸۶۴ ق (۱۴۵۹ م) در شیراز، و ذیقعه ۸۶۳ ق (۱۴۵۸ م) در شیراز (خ ۸۹۴)

(بنگرید: انگلستان، ایران)

البم ۲۱۵۳ نود ورق دارد که تصاویر آن در هرات و سمرقند

برای تیموریان و در تبریز و یزد و بغداد برای شهزادگان تهیه شده ، مانند :

- ۱- تصویر الجایتو بقلم موسی مصور.
 - ۲- نقاشی بقلم عبدالحمی تبریزی.
 - ۳- شکار شاهزاده بقلم استاد محمد نقاش هروی .
 - ۴- تصویر دواسپ جنگنده، کار درویش محمد نقاش هروی.
 - ۵- تصویری از یک حکمران و قصر او عمل شیخی بیگ.
 - ۶- تصاویر بقلم جعفر تبریزی.
 - ۷- تصاویر بخامه انظهر شماخی (هر دو اعضای اکادمی بایسنغر) درین مجموعه راپور مهمی بر فعالیت‌های هنرمندان مکتب هرات و متفرعات آن دیده می‌شود که برای شاهزادگان ترکمن جهان‌شاه میرزا و پیر بوداق و یعقوب بیگ و رستم میرزا، آثار هنری خود را ایجاد کرده‌اند مانند :
- کارهای شیخ محمود و شیخ محمد هرات، و شیخی بیگ نقاش و محمد نقاش و درویش محمد نقاش و شریف‌الدین حسینی و سلطان علی مشهدی و عبدالرحیم و عبدالکریم و تمام حاملان سنن مکتب بایسنغر و علی شیر در هرات.
- ترتیب دهنده این راپور، جعفر بایسنگریست که دران نام ۲۳ نفر هنرور و مصور و چندین نفر آرایشگر Decorators و جلد ساز و منذهب و نقاش و کاشی‌ساز و خیمه‌ساز داده شده و در صف اول آن امیرخلیل و مولانا علی تبریزی مصور و در خطاطان جعفر بایسنگری هرویست (ز ۱۴)

۲- (۹۶۲)

اما البیم ۲۱۵۲ مشتمل است بر صد ورق ۵۱×۸۹ سانتی که جمله ۶۵۰ تصویر و اشکال دارد، و در هرات برای بایسنغر میرزا ابراهیم آوری شده و ممکن است یکی از مجموعه‌های هنری بخامه امیرخلیل مصور و نقاش هرات باشد که دوست محمد هروی همین مطلب را ذکر کرده و پروفیسور محمد شفیع لاهوری آنرا در دایره معارف اردو «مرقعات بایسنگری» نامیده است.

این البیم امضاهاى بایسنغر و برادرش ابراهیم میرزا دارد، و خطاطان و نقاشان آن خواجه علی و خواجه عبدالحمی و محمود شاه خیام و پسرش محمد خیام و علی یزدی‌اند.

خواجه غیاث‌الدین و جعفر و احمد و معروف و پاینده و درویش اعضای اکادمی هنری هرات، تحت پرورش بایسنغر بودند که درین البیم، مناظر معراج و جنگها و زراعت و شکار و ماهی‌گیری و اساطیر و بلقیس را ساخته‌اند.

بر تصویری نام مصور آن جلال است که شاید امیرجلال‌الدین کاسی باشد پدر نظامی مصور کاسی و دیگر تصاویر مهم آن عبارتند از: خلیل میرزا نواسه تیمور در محاصره سمرقند (ورق ۱) جلوس تیمور (ورق ۲) که هر دو کار حاجی محمد خیام در هرات است .

تصویر يك نقاش در دربار تیمور (ورق ۱۱ C X)

شکل شاهزاده سوار اسب و تیمور در فتح خراسان (ورق ۱)

نقاشی منسوب به الخ بیگ (ورق ۱۱ C X)

خیمه مزین عصر تیمور (ورق ۱۷ C X)

ازین البم‌ها شماره ۲۱۳۵ و ۲۱۶۰ منابع مهمی اند برحیات کلتوری مردم آسیای میانه در عصر تیموریان که چگونگی در بین جریانه‌های مدینت عرب، پاریس، ترك و اوغور محشور بوده‌اند؟

بر ۸ ورق این البم، شجره انساب تیمور و چنگیز در ۵۷ منظر تصویر شده، و در البم ۲۱۵۳ تفصیلی در باره پسران تیمور، عمر شیخ و مهران شاه موجود است که باید بعد از ۱۴۲۳ م (۸۲۷ ق) ترتیب شده باشد. این البم بتصرف ابوسعید و سلطان حسین میرزا بود، که بقول بلوشه، بدیع الزمان میرزا آنرا با خود باستانبول برده باشد.

شرح چند شکل البم ۲۱۵۲--۲۱۵۳ H

(۱) برص ۴۸ البم ۲۱۵۳ منظر است که رستم بر رخس سوار با شمشیر تیز خود اژدهائی را می کشد و کار هنرمندیست که شدیداً زیر تأثیر هنر چینی بوده است.

اژدهای افسانوی برخرسنگهائی افتاده که همه رنگ سپاه دارند و مناظر دورنمای این صفحه شبیه سبک نقاشی مدرسه جلاپریان نصف دوم قرن چهاردهم میلادیست.

(۲) منظر دیگر همین البم (ص ۱۷۰) که دران اسکندر بدیدار زاهدی رفته، نیز متعلق به همین مکتب است.

درختان دارای برگهای لطیف و تنه‌های قوی سر بالا کشیده، که از ریشه آن تنه کوچک دیگری برآمده و بر تنه بزرگ می پیچد، در دو منظر این البم شبیه تر بهم بنظر می آیند.

(۳) در کنار چپ منظر ص ۱۵۸ همین البم که بهرام گور شیری را با تیردالوز می کشد، عین چنین درختی دیده می شود. بهرام با

قیافت و چشمان مغولی و خود آهنین، تیر خود را بدهان شیریکه اسپ تازی او را تعقیب می کند می دوزد، که دران اثر سبک مغول آشکار است و متعلق به اواخر قرن ۱۴ یا آغاز قرن ۱۵ م باشد.

(۴) صفحه دیگر البم ۲۱۵۲ (شماره ۸۹) منظر جنگ دو پهلوان سوار مبارز است که با نیزه‌های دراز بر یکدیگر حمله آورده‌اند، و یکی ازیشان، جنگاور مقابل خود را با نیزه تیز سرنگون می سازد.

این جنگ بین دو درختی که تنه‌های نحیف و برگهای خفیف دارند واقع می گردد، که آنرا متعلق به آغاز قرن ۱۵ تصور توان کرد و قیافت جنگاوران کمتر شباهتی به چهره‌های مغولی دارد.

(۵) ص ۹۳ البم ۲۱۵۲ منظر شکار بهرام است که اژدهای مهیبی را به تیر می زند، در حالیکه وی در عقب سنگری قرار دارد. ولی چهره، لباس و وضع عمومی شکاری و شکل اژدهای مزین و منظر سنگر، شباهت تام با آثار مکتب مظفریان شیراز می رساند و با مناظر سابق الذکر فرق کلی دارد، و نقاشی ناتمام آن زرین است.

(۶) مجلس دیگر (ص ۵۹ همین البم) نیز در خصوصیات هنری، شبیه کار عصر مظفریان شیراز است، که اژدهای سهمگینی بر درخت تناوری پیچیده و دو دیوسوار تازنده، یکی با تیر و دیگری با نیزه دراز بروحمله می کنند. رنگهای خفیف و طلاکشی نقوش با شکل و لباس و وضع سواران و تزئین اژدها مربوط بمدرسه مظفریه شیراز است.

(۷) برص ۹۸ البم ۲۱۵۳ شکل نقاشی بر حریر بقلم نقاش استادی کشیده شده که طرح نرم و ریز آن اثر هنر چینی دارد، ولی چهره‌های

اشخاص و حیوانات آن خصوصیات هنر کهن عصر تیموریان را وانمود می‌کند و بعضی اشخاص آن خودهای مغولی پوشیده‌اند.

(۸) برص ۹۷ البم ۲۱۵۲ منظر بست کما لاً زرین که دران شهسواری با شمشیر بجنگ اژدهای عظیم بسیار مهیب دیده می‌شود و خصایص هنر عصر تیموریان دارد.

(۹) ص ۴۵ همین البم: منوچهر تور را می‌کشد: منظر بست که دوشهسوار جنگاور را در حالت کارزار نشان می‌دهد و یکی با شمشیر تیز سر آندیکر را میبرد. اسپان هر دو زره پوش‌اند، ولی نقوش این منظر، خیلی ضعیف و کم رنگست مربوط به آغاز قرن ۱۵ م.

(۱۰) ص ۷۹ همین البم مانند شماره ۹ تصویر دوشهسوار جنگاور است که سوار عقبی، سرسوار گریزنده پیشین را با شمشیر دراز می‌برد. پس منظر تصاویر این نقوش، امواج پیچ‌پیچ مانند برخی از تصاویر جنگی نسخ جامع التواریخ دارد.

(۱۱) ص ۲۱ البم ۲۱۵۳ سواری با سر نیزه دراز سوار دیگری را تعقیب کرده و از پس پشت او را می‌زند. این صفحه نیز خصایص نقوش شماره ۱۰ دارد و چهره کشی آن خراسانیست مربوط به قرن ۱۵ م.

(۱۲) ص ۱۰۴ همین البم: حمله شهسوار تیرانداز بر شیر، که چهره کشی خراسانی و پس منظر موج پیچیده و نقاشی آغاز قرن ۱۵ م دارد و با طرح قوی تصویر گردیده و شبیه کامل همان صفحه مصور است که در مجموعه سکسیان Sakisian بوده و در صفحه ۱۱۲ منیا تور ایرانی طبع پاریس ۱۹۲۹ م (لوحه ۵۷) چاپ شده است. و سکسیان آنرا کار مدرسه هرات و آغاز قرن ۱۵ م می‌داند.

(۱۳) ص ۷۹ ب البم ۲۱۵۲: شهسواریکه با شمشیر بر شیر ژبانی می‌تازد. طرح این تصویر بسیار قوی نیست، ولی منظر درختان کهن سال و کوه بچه اسفنجی و خصائص آن بمکتب هرات و آغاز قرن ۱۵ م میماند.

(۱۴) ص ۸۷ همین البم: رستم رخش (اسپ وحشی) را در کمند می‌گیرد: جوان قوی هیکل پیراهن و تنبان خراسانی پوشیده، کمندی بگردن یکی از دو اسپ وحشی تا زنده رمنده افکنده است، که طرح این تصویر نیز شبیه سابق است.

(۱۵) ص ۴۹ الف البم ۲۱۵۲: رستم حکمران چین را با فیلی که بران سوار است در کمند خویش می‌کشد. در خطوط این تصویر که شهسوار کمند اندازی را در کمال جلالت نقش کشیده، مهارت استادانه نقاش بنظر می‌آید و تاج حکمران چین هم سبک تاجهای عصر تیموریان دارد، که تمام این منظر، نتیجه کاریک آرتست ماهر با قلم موین آزاد است.

(۱۶) ص ۴۹ همین البم: تصویر دوسوار تا زنده، بقلم همین هنرمند دارای همان چهره کشی خراسانی و خصایص هنری که برین صفحه چسپانده شده.

(۱۷) ص ۴۹ همین البم: دوشهسوار شیرکش. خصایص هنری و چهره کشی آن با کارهای قرن ۱۵ م مانند است: دوشهسواریکه بطرف چپ بیننده اسپ می‌تازند، شیری را در بین گرفته، یکی با تیر و دیگر با سر نیزه آنرا مجروح می‌سازند.

این معرکه بر کنار تالابی واقع می‌شود، که عکس يك سوار

تازنده دارای نیزه معکوساً در آب صاف نمایانست، ولی عکس سوار کنار راست در آبی که گل آلودست پدیدار نیست.

(۱۸) ص ۶۷ ب البم ۲۱۵۲: شهسواریکه شیر ژبان را به تیر میزند. این سوار تاج و لباس عصر تیموریان دارد و برنگ قرمز و سیاه نقاشی شده، ولی نشانیهای سوزن و گزده زغال که برین صحنه نمایانست و انمود می کند که این صفحه طرح ساده يك مجلس نقاشی بوده که تکمیل نشده.

(۱۹) ص ۳۸ ب البم ۲۱۵۲: همان منظر با همان بقایای نشانیهای ابتدایی گزده زغال و سوزن و خصائص هنری ناتمام.

(۲۰) ص ۹۲ الف همین البم: دو پهلوان با دو شیر ژبان پنجه داده و شیرها را با کاردها مجروح میسازند. این هر دو تصویر در يك صفحه مربوط بقرن ۱۵ م است.

(۲۱) ص ۸۸ ب همین البم: يك پهلوان با يك شیر ژبان در حال جنگ و کارد زنی با سبزه کوچک.

(۲۲) ص ۵۲ الف همین البم: بهرام گور سوار بر شیر ژبان حمله آور میشود. طرح این تصویر علائم ابتدائی نقاشی دارد، ولی تکمیل نشده و قد تمام بهرام گور و اسپش و هم شیر کاملاً بنظر نمی آید. سوزن با قیافت های خراسانی، ناظر صحنه شیر کشی بهرامند. خود سوار هم چهره خراسانی و تاج عصر تیموریان دارد، که متعلق بقرن ۱۶ م باشد. چهره اسب بهرام، شباهت کامل با اسب تصویر شماره ۱۴ دارد.

(۲۳) ص ۹۶ ب همین البم: شهسوار با خصائص فوق، در جنگ با شیر ژبان.

(۲۴-۲۵) ص ۷۰ الف همین البم: در بالا شهسوار تازنده با شمشیر آخته، که چهره کشی آن با کلاه سوار، نظیر کارهای قرن ۱۵ عصر تیموریان است، و در پائین آن شیر ژبانی تصویر شده، که تیری را در نوک بینی میخورد. این هر دو تصویر نامکمل اند، و آثار سوزن مصوری در آن پدیدار.

(۲۶) ص ۹۵ ب همین البم: بهرام گور سوار با شمشیر آخته بر ازدهائی مهیب حمله می آورد که تاج و چهره و سلاح و وضع عمومی وی به آثار قرن ۱۵ م و عصر تیموریان شباهت تام دارد.

(۲۷) ص ۹۳ الف همین البم: سواری با همان تاج و قیافت خراسانی عصر تیموریان تازان و سلاح در دست که سلاحش در تصویر بنظر نمی آید مربوط بقرن ۱۵ م.

(۲۸) ص ۴۹ الف همین البم: همان بهرام گور با همان تاج و لباس که با شمشیر آخته بر شیر ژبان می تازد، دارای سبک و خصائص عصر تیموریان.

(۲۹) ص ۱۱۵ ب همین البم: رستم، شهسواری با ریش سیاه و قیافت خراسانی دارای کلاه ترکانه (سبک ترکمن و سلاجقه) سوار دیگر (افراسیاب) را تعقیب کرده و او را از کمرش گرفته به عقب زین میکشاند.

گمان میرود که این تصویر اثری از هنر ترکمن داشته باشد. زیرا چهره کشی و شکل خودهای سواران مانند تاجهای عصر تیموریان نیست، بلکه نوک تیز و جیغه کوچک دارد. و ریش رستم هم سیاه و انبوه متمایل بدر است.

(۳۰) ص ۶۱ ب همین البیم: گویو سوار تازنده باریش سیاه دراز و چهره خراسانی و اسپ زره پوش، پیران را به کمند خود انداخته و از اسپش می کشاند. این نقاشی از داستانهای شاهنامه فردوسی مربوط به نصف اول قرن ۱۵ م تخمین میشود (سبک ترکمن مانند شماره ۲۹ بالا)

(۳۱) ص ۹۵ ب همین البیم: رستم دارای ریش سیاه، کلاه و رشاخدار را بزور میکشاند. این هم شباهتی بدو تصویر سابق دارد.

(۳۲) ص ۷۴ ب همین البیم: جنگ یک پهلوان با شیر ژبان، از همین مکتب و سبک. این پهلوان جوان بی ریش بروتی عماسه دار، پیش قبضی در دست دارد که چهره او ترکانه و دارای کاکل های دراز سیاه است.

(۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶) ص ۶۳، ۵۱، ۵۸، ۸۱ همین البسم. مناظر جنگ با شیران ژبان و دیوان، که چهره کشی و خصائص هنری آن مانند ۲۹، ۳۰، ۳۱ است و باید آنرا از آثار قرن ۱۵ م و سبک هنر ترکمن شمرد.

دکتر نورخان اتاسوی. یونیورسیتی استانبول. تلخیص از مجله کلتور منطقوی ج ۳ شماره ۱-۲ بهار ۱۹۷۰ م طبع تهران.

(۹۶۳) - ۳ -

البیم نمبر ۲۱۶۰ دارای نود ورق و ۶۹ منیاتور است که برای سلطان یعقوب آق قویونلو در عصر بایسنغر و علی شیر در هرات ساخته

شده و مصوران آن امیر خلیل و حاجی محمد قفل ساز و شاه محمد خیام و شیخی بیگ و محمد بیگ و محمد نقاش سیاه قلم^۱ و درویش محمد هروی و عبدالباقی باکو و سناء الله نقاش اند.

درین البیم کارهای مصوران عهد ایلخانی که دارای تاریخند نیز دیده می شود مانند عبدالله صراف و سلطان احمد جلایر (احمد ویسی) (ز)

(۹۶۴) - ۴ -

البیم ۱۴۲۳ F کتابخانه یونیورسیتی استانبول: دارای ۱۶۶ ورق که در کارخانه سهیز، انور مربوط دربار سلطان محمد فاتح بوده، نام «مجموع العجائب» بر آن نوشته شده و بخط بایسنغر میرزا است، و هم قطعاتی

(۱) حاجی محمد سیاه قلم مصور و مذهب هرات همانست که علی شیر نوایی او را «خارقه دوران» می نامد و بدربار سلطان با یقرا محترم و مانند محمود الکاتب بخشی سر منشی او بود که او را رئیس اکادیمی هرات توان شمرد و کاشی ساز هم بود. وی از هرات بعراق رفت و مدتی بدربار آق قویونلو کار کرد، که درین البیم آثار او محفوظند. و هم منیاتوری درین البیمست که آنرا محمد نقاش و شیخی هر دو کار کرده اند (لوحه ۱۸)

حیدر میرزا دوغلات کاشغری که شاگرد درویش بود گوید: استادش از شاه مظفر سیاه قلم مصور دربار سلطان ابوسعید در هرات هنر آموخت و در کارهای مدرسه هنری هرات آثار هنر او یغور و چین نیز مشهود است (ز)

حاجی محمد بقول خلاصه الاخبار در کتابخانه امیر علی شیر صندوق ساعتی ساخته بود و پیکر صورتی تعبیه کرده بود که چوبی در دست داشت و چون یک ساعت از روز میگذشت آن پیکر چوب را یک نوبت بر نقاره که در پیش او بود میزد و بعد از گذشتن ساعت دوم دو نوبت و الی آخر وفاتش ۹۱۳ ق ۱۵۰۷ م است.

از خطوط اویغوری بخط زین العابدین جرجانی دارد، که یکی از منشیان اویغور بود.

(۹۶۵) - ۵ -

البم ۱۴۲۲ F یونیورستی استانبول: نسخه مهم مکتب هراتست که آنرا شاه طهماسب صفوی در سنه ۱۵۷۶ م بوسیله شاه قلی خلیفه به سلطان مراد ثالث عثمانی اهدا کرده و ۸۸ ورق مزین دارد، و در آن يك تصویر شاه غریب میرزا پسر سلطان حسین بایقراست. و بر ورق ۴۶- ۴۷ آن خط اسماعیل صفوی و بر ورق ۶۲ خط عبدالله بن محمد الهروی دارد، و این هنگامی نوشته شده که وی نزد الخ بیگ در سمرقند بود. بر ورق ۶۴ خط شاه طهماسب و قطعات کار قادمی مصور صفوی دارد. يك پورتريت عمل بهزاد بر ورق ۳۲ ب و هم پورتريت عمل کوپك نقاش وغيره بدان دیده میشود (ز ۴۴)

درین مجموعه، فرمانها و نوشته‌های ابنیه هرات نقل گردیده، و از انجمله نثری درباره بنایی در کوی خیابان هراتست و هم در ختم این البم، مرتب آن عبدالله بن محمد هروی تاریخ آنرا چنین سروده:

پرسد اگر کسی از من تاریخ اختتامش

گویم «پی مرقع جمع آمده ورق‌ها»

که بحساب جمل ۸۹۷ ق ۱۴۹۱ م باشد.

(آریانا، کابل شماره ۳۰۷ حوت ۱۳۵۲ ش)

(مضمون استاد خلیلی)

هنر این نسخه کار بعد از قرن ششم هجریست و تصاویر بید پای

کلیله و دمنه وغيره که بعداً برای شاه طهماسب اول صفوی فراهم آمده، در نقاشی آن، روشهای چینی در مناظر طبیعی بنظر می آید، و يك روحانیت و حالت طبیعی مقارن با روح هندی هم دارد، و در مراعات حالت طبیعی و اتقان اشکال آدمی و حیوانی بحدی موفق است که هنرمندان تبریز هم بآن پایه نرسیده‌اند (صنایع ایران ۹۵)

مجموعه‌های هنری

در کتابخانه خزینة اوقاف توپقاپوسرای استانبول

نمبر ۲۱۳۷ H - ۲۱۷۳ و ۲۳۱۰

(۹۶۶) (۶)

البم ۲۱۶۱ الف: مسمی به مرقعات شاه طهماسب، که بقول مؤلف نزهة اسرار الاخبار . . . (H ۱۳۳۹) شاه صفوی وفدی را بریاست امیر دیوان شاه قلی ستاجلو، بدر بار سلطان سلیمان عثمانی فرستاد و با او نسخ خطی مصورگرانبها با هدایای دیگر بود، که از آنجمله شاهنامه مصور، و يك مجموعه مزین و مصور اشعار هم بود.

این البم نمونه خط سید احمد حسینی مشهدی خطاط و مصور، و مخطوطات و نقاشی‌های دوره تیمور و بهزاد و شاگردان او عبدالعزیز و درویش محمد هروی و زین الدین محمود و شیخ محمود و دوست محمد و میر علی و سلطان محمد خندان و سلطان محمد نور دارد که بدر بار صفویه رفته بود، و همچنین آثار محمود مذهب و بعضی از مصوران عهد ایلخانی و صفویه دارد.

آثار خامه بهزاد و محمد بیگ داماد او، و شیخ محمد الهروی

درین البیم مهم‌اند، و يك تصویر هاتفی هروی مؤلف تیمور نامه هم بقلم بهزاد است و چهار مجلس مصور اشعار ترکی امیر علی شیر دارد، که يك شعر ترکی را محمود مذهب مصور هرات و دیگری را سلطان‌علی مشهدی و یکی را هم مولانا حسین مذهب ساخته است.

بر ورق ۲۴۰ این مجلد نوشته‌اند که مناظر حیات شاه طهماسب در ۲۵۹ تصویر این مجموعه نشان داده شده که اکنون این تصاویر در آن موجود نیست، ولی تصویر ۲۷ الف بسیار زیباست که شاه مذکور را مانند يك ملای ترکی نگاشته است (ز ۱۷)

این مرقع عظیم خزینة اوقاف بکوشش امیر غیب بیگ یکی از امرای دربار شاه طهماسب اول صفوی از مجموعه قطعات خوش نویسی و نقاشی و تذهیب مرکب گردیده که جامع آن سید احمد مشهدی در مدت سه سالست و مقدمه آنرا هم او نوشته مشتمل بر ذکر بسا از خطاطان که در سنه ۹۷۳ ق ۱۵۶۵ م ختم یافته و نمونه‌های خطوط خود او هم دارد (خ ۵۳۱) از نقایس این مرقعست :

۱ - يك قطعه بقلم خوش نستعلیق با رقم «مشقه بایزید الپورانی» (خ ۹۵)

۲ - يك قطعه کتابت عالی با رقم «میر حسین الحسینی الکاتب - الخاقانی (میر کلنگی) در سنه ۹۵۴ ق ۱۵۴۶ م .

۳ - دو قطعه جلی عالی و خوش نستعلیق با رقم «حیدر الحسینی - الکاتب»

۴ - سیزده قطعه نستعلیق خوش بامضای سلطان محمد خندان

هروی بدون تاریخ (خ ۲۷۱)

۵ - هفت قطعه نستعلیق عالی با رقم «مشق سلطان محمد نور» بدون تاریخ (خ ۲۷۸)

۶ - نود و سه قطعه به قلم‌های جلی تاغبار ممتاز و عالی همگی با رقم «شاه محمود نشابوری و تاریخ‌های ۹۲۹ ، ۹۴۲ ، ۹۵۴ ، ۹۶۱ ، ۹۶۳ ، ۹۷۱ .

بر یکی مینویسد : «جهت فرزند ارجمند محمد حسین تحریر شد» (خ ۳۰۵)

۷ - دو قطعه نستعلیق خوش عبدالله زیارتگاهی (هروی) بشیوه اظهر تبریزی در سنه ۸۳۲ ق ۱۴۲۸ م (خ ۳۵۶)

۸ - يك قطعه نستعلیق خوش خفی عبدالرحیم بن محمد قاسم از خطاطان قرن دهم (خ ۳۹۲)

۹ - دو قطعه نستعلیق جلی متوسط با رقم عبدالکریم خوارزمی (بن عبدالرحمن خوارزمی) (خ ۴۱۱)

۱۰ - سه قطعه نستعلیق رنگی با محرر عبدالوهاب حسینی مشهدی در حدود ۱۰۰۰ ق در مشهد . وی شاگرد و نواده دختری سلطانعلی مشهدی است (خ ۴۲۱)

۱۱ - پنج قطعه نستعلیق عبدی نشابوری متوفاً بعد از ۹۹۶ ق ۱۵۸۷ م که یکی رقم «عبدی الشاهی» دارد . (خ ۴۲۵)

۱۲ - دو قطعه جلی خوش نستعلیق شیخ محمد امامی هروی که قاطع آن دوست محمد است . (بی تاریخ) (خ ۶۴۳)

۱۳ - يك قطعه خط عالی با رقم «محمدالوهدی» (متوفاً در مشهد ۹۵۱ ق ۱۵۴۲ م) (خ ۶۵۲)

- ۱۴ - دو نسخه مفردات کامل میر علی تبریزی بارقم «میر علی الحسینی در هرات ۰»
- ۱۵ - نسخه دیگر مفردات مذکور بارقم «علی الحسینی الکاتب در سنه ۹۳۲ ق» (۱۵۲۵ م)
- ۱۶ - شش قطعه از يك مرقع بارقم «عیشی هروی» که یکی تاریخ ۹۶۵ ق ۱۵۵۷ م دارد. (وی از هرات به مشهد رفت و در کتابخانه ابراهیم میرزا صفوی کتابت میکرد، و در سنه ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م درگذشت) (خ ۵۴۶)
- ۱۷ - يك قطعه بقلم زر تحریر دار بارقم «حرره کمال الدین مذهب» (چون خط آن رقم دیگری ندارد، ممکن است که خط و تحریر هر دو از خود او باشد) بنگرید: ترکیه ۱۷۵ (خ ۵۹۰)
- ۱۸ - سه قطعه خطوط محمد قاسم شادشاه کاتب هرات در حدود ۹۵۰ ق ۱۵۴۳ م بنگرید: ایران ۳۰۶ ترکیه ۳۹۶ (خ ۸۰۹)
- ۱۹ - يك قطعه خط نستعلیق خوش میر معزالدین حسینی کاشانی در ۹۵۲ ق ۱۵۵۴ م. بنگرید: ایران ۷۳۶ (خ ۸۲۲)
- ۲۰ - يك قطعه خط نستعلیق خوش جلال الدین محمود (حدود ۹۶۳ ق ۱۵۵۵ م) بنگرید: ایران ۲۹۲ (خ ۸۶۴)
- ۲۱ - دو قطعه نستعلیق خوش مظفر علی تربتی فرزند حیدر علی خواهر زاده بهزاد، که هم نقاش و خطاط بود و هم شاعر. بنگرید: فصل ۲ عدد ۶۲ و فصل ۳ عدد ۷۱ (خ ۹۱۲)
- ۲۲ - يك قطعه نستعلیق میرسید تحریر ۹۵۴ ق ۱۵۷۶ م برای محضر نواب نامدار سلطانی خلد سلطنته (خ ۹۳۱)

- ۲۳ - دو قطعه نستعلیق جلی عالی یاری کاتب هروی (حدود ۹۵۰ ق ۱۵۴۳ م) بنگرید: ایران ۲۳۱ و ترکیه ۱۲۴۷ (خ ۹۶۵)
- ۲۴ - يك قطعه رباعی یاری مذهب هروی بخط نستعلیق خوش او (خ ۹۶۷)
- ۲۵ - يك قطعه نستعلیق برقم «الفقییر الحقیر المذنب ابراهیم غفر له» بی تاریخ کتابت قرن ۱۰ (خ ۵۳)
- (۹۶۷) - ۷ -

البم دیگر خزینة اوقاف توپقابو سرب بنام بهرام میرزا نمبر ۲۱۵۴ H در ۱۴۸ ورق دارای ۶۱ منیاتور و چهار شکل است با مقدمه‌یی در تاریخ مختصر نقاشی و خطاطی از دوره ایلخانی تا عصر نویسنده آن دوست محمد هروی ۹۵۱ ق ۱۵۴۴ م.

وی از هرات به آذربایجان رفته بود، و درباره وی به فصل ۲ عدد ۴۵ این کتاب رجوع شود.

این البم منیاتورهای مصوران دوره ایلخانی و تیموریان مانند احمد موسی و بهزاد و یاری مذهب و عبدالحسی مصور دربار تیمور و بشدان قره و میرزا عنایت بن بیگدلوخان دارد، که يك تصویر بهرام - میرزا از شاهقلمی نقاش هم در آنست.

این شاه قلمی بعداً به استانبول رفت و در هنروران دربار عثمانی درآمد.

در این مجموعه، صفحات مزینی از اشعار سلطان حسین میرزا و مجالس النفایس نوایی موجود است که شاید بدربار سلطان حسین

تقدیم شده بود، و نمونه های خطوط خوش عبیدالله خان و پسرش عبدالعزیز خان شاهان بخارا (۱۵۴۰ - ۱۵۵۰ م) هم دارد، و خطی از نوروز احمد حکمران تاشکند در انست، و هم يك تصوير داستان سيف الملوک زبان ترکی را مظهر سیاه قلم مصور در بار ابوسعید تیموری ساخته است (ز ۱۸)

این مرقع معلومات خوبی درباره تاریخ خطاطی هم دارد. مثلاً اظهر تبریزی در آن نوشته است: واضع الاصل نستعلیق خواجه امیرعلی و مخترع الثانی آن شیخی و قبلتی مولانا جعفر تبریزست (!) برخی از محتویات نفیسه این مرقع:

۱- دو قطعه نستعلیق خوش ابراهیم شاگرد سلطان محمد نور بر رقم: «حرره الفقیر ابراهیم غفر له سنه ۹۳۳ ق (۱۵۲۶ م) (خ ۸)
۲- دو قطعه نستعلیق خوش حافظ باباجان بن حافظ عبدالعلی تربتی خراسانی، خطاط و مذهب و نقار و شاعر متوفی ۹۵۰ ق ۱۵۴۳ م درین مرقع هست که بر یکی نوشته: «کاتبها حافظ بابا جان و قاطعها دوست محمد». رقم قطعه دیگر: کتبه العبد باباجان بهرامی» (خ ۸۴)
۳- يك قطعه نستعلیق بقلم خفی خوش با رقم «مشقه العبد الفقیر بابامیر»

۴- چهار قطعه نستعلیق خوش با رقم «مشقه العبد المذنب بایزید-الپورانی» (خ ۹۵)

۵- يك قطعه نستعلیق خوش با رقم «مشقه العبد بایسنغر» این شهزاده فرزند محمود بن احمد بن ابوسعید کورگان است که از سنه ۸۷۹ تا ۹۰۰ ق (۱۴۷۴ - ۱۴۹۴ م) در بدخشان حکومت داشت (خ ۹۶)

۶- خطوط خوش نستعلیق خود بهرام میرزا بن شاه اسماعیل اول صفوی متخلص به بهرامی (متوفی ۹۵۶ ق ۱۵۴۸ م) که خطاط و موسیقی-دان و نقاش و شاعر بود:

- يك قطعه نستعلیق جلی که عنوان يك تصوير است با رقم «برای فقیر الحقییر ساخته شد العبد بهرام الحسینی».

- يك قطعه بقلم خوش با رقم «کتبه بهرام بن اسمعیل الحسینی نقل از خط سلطان محمد نور»

- يك عنوان تصوير دیگر با رقم: «صورت تاج الدین قوم استاد شیخی ریخته گر، کتبه العبد بهرام بن اسماعیل الحسینی بدار السلطنه تبریز فی سنه ۹۳۴ ق (۱۵۲۷ م) (خ ۱۰۴)

۷- يك قطعه کتابت خفی خوش با رقم «بیر علی الجسامی» (از شاگردان سلطانعلی مشهدی، کاتب میرعلی شیر نوایی که تا سال ۹۳۳ ق ۱۵۲۶ م زنده بود) رك: ۱۴۱۶ (خ ۱۰۶)

۸- چند قطعه خط جعفر بایسنگری که بنام میرزا بایسنغر نوشته، و يك قطعه دیگرش مورخ ۸۳۰ ق ۱۴۲۶ م بنام جلال الدین میرانشاه، و قطعه دیگر بنام میرزا علاءالدوله بن بایسنغر مورخ ۸۳۳ ق ۱۴۲۹ م است. (خ ۱۲۱)

۹- يك قطعه بقلم جلی خوش با رقم «لمولانا هلالی سلمه الله - تعالی... کتبه حسین الفیض». چون هلالی در سنه ۹۳۹ ق ۱۵۳۲ م مرده، این نوشته پیش ازین سال باشد. (خ ۱۶۰)

۱۰- چهارده قطعه کتابت خوش با مرکب الوان، رقم یکی: «بفرموده حضرت شاه، جهت ابراهیم دوات دار، مشقه رستم علی الشاهی»

رقم دیگری: «کاتبها رستم علی و قاطعها مظفر علی.» (خ ۲۰۹)

۱۱- سیزده قطعه خطوط سلطان علی قاینی یعقوبی در دار السلطنه

تبریز (خ ۲۳۹)

۱۲- ترجمه منظوم چهل حدیث از جامی بکتابت جلی با رقم

سلطانعلی مشهدی در عشر اول صفر ۸۹۷ ق ۱۴۹۱ م نوشته شده در

هرات (خ ۲۵۹)

۱۳- دو قطعه خوش خط متوسط با رقم «کتبه سلطانه بنت

اسمعیل الحسینی الصفوی» که دختر شاه اسماعیل اول صفوی و شاگرد

دوست محمد هروی بود (خ ۲۶۷)

۱۴- چهل قطعه انواع خطوط، بعضی به سپیداب با رقم:

«سلطان محمد خندان هروی» (خ ۲۷۱)

۱۵- سی قطعه خطوط خوش با مرکب الوان بامضای سلطان

محمد نور بمدينه هراة، دارای سنوات ۹۳۴ - ۹۳۵ - ۹۳۷ ق که بر

بعضی نوشته «حرره العبد هاشم المذهب و حرره مولانا یاری المذهب

(خ ۲۷۸)

۱۶- يك قطعه بشیوة اظهار تبریزی بخط خوش سلیمان از خطاطان

قرن ۹ ه که شاید پدر دوست محمد هروی باشد. (خ ۲۸۵)

۱۷- هفتاد و دو قطعه بقلم‌های مختلف جلی تاغبار ممتاز و عالی

خوش و رنگه که رقم‌های بعضی چنین است:

کاتبها شاه محمود و قاطعها دوست محمد مصور.

مشقه شاه محمود نیشابوری، حرره العبد میر مصور.

مشقه العبد شاه محمود، حرره دوست محمد مصور.

مشقه شاه محمود النیشابوری بدار السلطنه تبریز سنه ۹۳۹ ق. و

بعضی با تاریخهای ۹۳۲ و ۹۴۲ و ۹۵۰ ق (خ ۳۰۵)

۱۸- يك قطعه شعر شمس محمد لطف الله خطاط قرن ۹ ه که بزر

تحریر شده «کاتبه و قائله شمس محمد لطف الله، حرره میر مصور.»

(خ ۳۱۷)

۱۹- يك قطعه خط شیر علی خطاط کتابخانه بایسنغر میرزا در

هرات (خ ۳۲۴)

۲۰- يك قطعه بشیوة اظهار تبریزی بقلم خوش عارف هروی بن

روح الله حسینی، که در حدود ۹۰۰ ق ۱۴۹۴ م زنده بود (خ ۳۳۸)

۲۱- هفده قطعه خطوط متنوع عبدالرحیم خوارزمی متخلص

به انیسی به قلم‌های جلی تا غبار خوش با رقم‌های او: عبدالرحیم -

خوارزمی یا رستمی یا یعقوبی (خ ۳۸۷)

۲۲- سی و نه قطعه بقلم‌های مختلف خوش عبدی نیشابوری متوفا

بعد ۹۹۶ ق، که یکی تاریخ ۹۲۸ ق ۱۵۲۱ م و دیگری نام شاه اسماعیل

بهادرخان، و دیگری رقم «بقرموده جناب سلطنت شعاری بهرام میرزا»

و دیگری «نقل من خط مولانا سلطان علی المشهدی» و دیگری سنه

۹۴۰ ق ۱۵۳۳ م بجهة شاهزاده بهرام میرزا دارد (خ ۴۲۶)

۲۳- يك قطعه نستعلیق خوش با رقم «مشقه عماد الفراهی» که این

خوشنویس گمنام در قرن دهم میزیست. (خ ۵۳۹)

۲۴- سه قطعه کتابت خوش غیاث الدین مذهب مشهدی شاگرد

سلطانعلی مشهدی بدون تاریخ (خ ۵۵۹)

۲۵- يك قطعه خط خوش مجنون الرفیقی هروی (خ ۶۱۶)

۲۶- دو قطعه خط محمد ابریشمی مشهدی (خ ۶۳۲)

- ۲۷- هشت قطعه خطوط خوش شیخ محمد امامی هروی (خ ۶۴۳)
- ۲۸- سه قطعه خط نورالدین محمد پورانی هروی (خ ۶۶۴)
- ۲۹- يك قطعه نستعلیق خوش محمد قاسم بخاری از خوشنویسان قرن دهم (خ ۸۰۶)
- ۳۰- بیست و دو قطعه خطوط محمد قاسم شادیشاه خطاط هرات حدود ۹۵۰ ق ۱۵۴۳ م (خ ۸۰۹)
- ۳۱- يك قطعه خط محمد قاسم منجم از خطاطان قرن دهم هجری (خ ۸۱۲)
- ۳۲- سه قطعه نستعلیق خوش شمس الدین محمد الکاتب کرمانی کتابت تبریز ۹۱۸ ق ۱۵۱۱ م . بنگرید : ایران (خ ۸۲۵)
- ۳۳- شانزده قطعه نستعلیق زین الدین محمود شاگرد سلطانعلی مشهدی متوفا ۹۲۵ ق ۱۵۱۸ م بنگرید : شوروی ، ایران (خ ۲۶۵)
- ۳۴- يك قطعه نستعلیق محمود بن علی (خطاط گمنام قرن دهم) (خ ۸۸۲)
- ۳۵- يك قطعه نستعلیق میر دانگ (خطاط گمنام قرن دهم) (خ ۹۴۱)
- ۳۶- پنج قطعه نستعلیق میر شیخ پورانی (هروی) یکی نوشته ۹۳۹ ق ۱۵۳۲ م (خ ۹۳۲)
- ۳۷- سه قطعه نسخ و رقاع و نستعلیق خوش نصیر کاتب برای بهرام میرزا نوشته . (نصیر متوفا در ۹۶۲ ق ۱۵۵۴ م) رك : ایران (خ ۹۴۱)
- ۳۸- يك قطعه نستعلیق برقم : مشقه الفقیر یاری البخاری . که يك

قطعه خط او در موزه چارترسکی کراکوی لهستان نوشته ۹۵۹ ق ۱۵۵۱ م موجود است . (خ ۹۶۴)

(۹۶۸) - ۸ -

البم دیگر توپقا پوسرای ۲۱۳۸ H برای شاه اسماعیل دوم صفوی ۹۸۴ ق ۱۵۷۶ م در ۶۷ ورق ساخته شده که ۱۵ منیاتور مصوران عهد تیموریه دارد، و در آن نوشته انظر گدا هم دیده میشود، و او شاعر زبان چغتائی بود، و صورتی از تیمور و خیمه بارگاه او دارد که آنرا در العصر مولانا ناکپک عکاس الهروی و سلطانعلی مشهدی و دامادش زین الدین محمود و سلطان محمد نورکار کرده اند (ز ۱۸) از جمله نقایس این مرقعت :

- ۱- دو قطعه خط خوش محمد ابریشمی مشهدی شاگرد سلطانعلی مشهدی که چند بیت سروده خود را نوشته (خ ۶۳۱)
- ۲- يك قطعه خط خوش محمد رضا مشهدی شاگرد سید احمد مشهدی متوفا ۹۹۲ ق ۱۵۸۳ م (خ ۷۳۶)
- ۳- يك قطعه نستعلیق خوش الوان با رقم «کتبه محمود المذهب هروی لمولانا جامی قدس سره . (خ ۸۹۴)
- ۴- يك قطعه کتابت خوش با رقم «جهت امین الدین مرقوم قلم شکسته رقم گشت العبد حیدر الحسینی» (این میر حیدر در بخارا تا ۸۶۸ ق ۱۴۶۳ میزیست) (خ ۱۷۱)
- ۵- يك قطعه بقلم خوش با رقم «العبد سلطان حسین التونی» (وی شاگرد میر حسین باخرزی است که پیش از ۱۰۳۴ ق ۱۶۲۴ م) -مرده

است (خ ۲۳۲)

۶- سه قطعه خط عالی برقم «سلطان محمد نور در سنه ۹۲۵ ق

(م ۱۵۱۸) (خ ۲۷۸)

۷- پانزده قطعه خط عالی بقلم‌های مختلف از جلی تا غبار خوش

با رقم شاه محمود نشابوری» که یکی تاریخ ۹۶۳ ق ۱۵۵۵ م دارد

(خ ۳۰۵)

۸- يك قطعه نستعلیق عالی عبدالله طباطبائی هروی در سنه ۸۴۶ ق

۱۴۴۲ م (خ ۳۶۳)

۹- دو قطعه خفی خوش عبدی نشابوری که یکی رقم «عبدی بن

حسن قلندر سنه ۹۹۶ ق» ۱۵۸۷ م دارد. (خ ۴۲۵)

۱۰- يك قطعه خوش نویسی محمد صالح دردمند، از خطاطان

شیراز و کرمان در سنه ۹۷۴ ق ۱۵۶۶ م. (رك : خطوط محمد صالح

دردمند ۱۲۵۱).

(۹۶۹) - ۹ -

البم ۲۱۵۱ H دارای ۱۰۱ ورق و وقایه نفیس چرمیست که آنرا

برای یوسف بهادر خلاده . . . ساخته‌اند، که اکثر آن کار هنرمندان عصر

تیموریان هرات و صفویانست. این یوسف بهادر، یکی از شاهزادگان

آق‌قویونلوست که شاید برادر یعقوب و پدر الوتد میرزا باشد.

يك صفحه البم امضای محمد بن عبدالحی در ۸۰۶ ق ۱۴۰۴ م و

پسر خواجه عبدالله مصور عصر تیموریان دارد. يك تصویر دیگر در

سمرقند به قلم شهاب‌الدین عبدالله هروی مصور و خطاط بن میرعلی

معاصر الخ بیگ نگاشته شده و اشعار چغتائی از نوائی و سلطانی مشهدی

و شاه محمود نشابوری و غیره دارد.

دو قسمت نثر آن از عبدالرحیم الغلسوتی پسر شمس تبریزی

المشرفی (مرشد مولوی بلخی) و از محمد مؤمن خطاط و مصور هرات

پسر عبدالله مروارید است و هم تصویری از علی بیگ‌الکاتب برای يك

شهزاده سابق‌الذکر دارد. (ز ۱۹)

(۹۷۰) - ۱۰ -

البم ۲۱۴۷ H سی و دو ورق و نه منیا تور دوره مابعد مکتب تیموریه

دارد که آثار زین‌الدین محمود و میر محمد سمرقندی و يك تصویر شاه

اسماعیل اول بر تخت، و کارهای ولیجان مصور درانست.

(۹۷۱) - ۱۱ -

البم ۲۱۴۴ H نیز متعلق به مابعد عصر تیموریه و دوره صفویه

مشمول بر ۱۳ ورق است که کارهای میر علی، بهزاد، عمادالحسینی

دارد.

(۹۷۲) - ۱۲ -

البم ۲۱۴۶ H هژده ورق دارای کار عمادالحسینی و ولیجان نقاش

و پورتریت صدیقی بیگ تبریز نویسنده زبان چغتائی.

(۹۷۳) - ۱۳ -

البم ۲۱۴۰ H سی و هشت ورق مشتمل بر کارهای قاسم نقاش و

بهزاد و صدیقی بیگ و اشعار چغتائی و نثر عماد.

(۹۷۴) - ۱۴ -

البم ۲۱۶۲ H سی و چهار ورق از کارهای ولیجان نقاش، بهزاد،

و تصویر معراج پیغمبر و پورتريت خود و لیجان نقاش .

(۵۹۷) - ۱۵ -

البم H ۲۱۶۸ H ۲۱۶۸ چهار وسی ورق مشتمل بر آثار خامه بهزاد، و لیجان، محمود مذهب و تصویری از راهب عیسوی بقلم بهزاد و دو شهزاده از محمود .

(۹۷۶) - ۱۶ -

البم H ۲۱۴۵ H ۲۱۴۵ ورق دارای مجلس نقاشی اشعار حافظ و کارهای شاه محمود نشابوری و محمد شریف هرات و قاسم شادیشاه .

(۹۷۷) - ۱۷ -

البم H ۲۱۵۶ H ۲۱۵۶ صد ورق و ۴۶ منیاتور که بريك صفحه کامل منظری از بزم يك شاه صفوی دارد، و هم اشعاری از سلطان حسین بایقرا و ثری از دوست محمد بامضای «دوست محمد بن سلیمان الهروی» و مرقعی از اشعار علی شیر و داستان زندگانی او، و منظری بقلم محمد هروی بن عبدالله نقاش هروی دارد که استاد نستعلیق نویسی بایسنغر و از درباریان الخ بیگ بود، و هم : اشعار شاه محمود نشابوی بزبان چغتایی .
يك تصویر شهزاده ترك پیشکش شیخ پورانی کار بهرام قلی مصور .

مرقعی از اشعار نوائی مزین با تصاویر در ۹۶۸ ق ۱۵۸۰ م .

حصه‌یی از نسخه مذهب مجالس النقایس نوابی .

از محتویات این مجموعه هنریست .

(۹۷۸) - ۱۸ -

البم H ۲۱۶۶ H ۲۱۶۶ ۲۷ ورق با تصاویر کار علی رضا، آقا رضا از مناظر قرا و قصبات، که تقلید تصاویر عهد تیموریان و ایلخانی شمرده میشود .

(۹۷۹) - ۱۹ -

البم H ۲۱۵۹ H ۲۱۵۹ ۱۸ ورق با ۴۴ منیاتور، که برای خزانه عبدالعزیز خان بخارا تربیت شده و يك پارچه منشوری از او هم دارد . تصاویر آن ادامه مکتب تیموریان و صفویان است و آثار خط سلطان علی به تخلص «خطائی» و يك شعر ترکی غربی از مالک دیلمی و هم صفحاتی از مجالس النقایس دارد .

(۹۸۰) - ۲۰ -

البم کوچک H ۲۱۵۵ H ۲۱۵۵ مشتمل بر اشعار حسین بایقرا و وزیرش علی شیر نوائی و : تصویر کوچک میرزا و علی شیر نوائی با گل و برگ .

يك پورتريت سفیر روس بدربار صفوی .

اشعار جامی که منظر آنرا عبیدالله بخاری (شاید برای عبیدالله خان پادشاه بخارا) ساخته .

چند تصویر کار مسعود بن میرك نقاش دربار بایسنغر، و محمد

بیگ الهروی و سلطان علی مشهدی .

يك نمونه نستعلیق خفی متوسط عبدالله طباطبائی هروی نوشته عشر

اول ربیع الثانی سنه ۸۵۵ ق ۱۴۵۰ م که در سمرقند کتابت شده درین

مرقصست (ز ۲۱) وهم يك قطعه ديگر وي نوشته ۸۳۴ ق ۱۴۳۰ م در
يونبورستی استانبولست. (خ ۳۶۳)

(۹۸۱) - ۲۱ -

البيم خطاطی و منیاتور H ۲۳۱۰ دارای ۱۰۲ ورق، برای خزانه
شهزاده مرات بایسنغرخان ترتیب شده و نمونه‌های خطاطی کاتبان متعدد با
مهرهای سلطان حسین میرزا دارد، که بران «راستی رستی» نوشته اند (ز ۲۱)

(۹۸۲) - ۲۲ -

البيم خطاطی و منیاتور H ۲۱۵۷ قطعات خط زین العابدین بن
سلطان بخت جرجانی از دیهنامه اویغوری امیری و يك پارچه نشر ۹۱۷ ق
۱۵۱۱ م از محمد بن سلطان شاه هروی، و کارهای خطاطان دوره ایلخانی
دارد.

(۹۸۳) - ۲۳ -

البيم H ۲۱۳۷ بنام «مرقع خوب» برای خزانه ولی محمد خان
حکمران استرخانی (۱۶۰۵ - ۱۶۱۱ م) نگاشته شده، که دیباچه آن بسیار
مزیّن است و محمد صالح هروی منشی خان مذکور آنرا ترتیب داده
و چند تصویر دارد، که از کارهای عصر بایری هند و رضا عباسی به بخارا
هدیه شده و برخی تصاویر سبک اروپائی هم دارد.

این محمد صالح از خطاطان هراتست که يك قطعه نستعلیق خوش
وی در مجموعه مهدی بیانی تهران است نوشته ۲ ذیحجه ۱۰۷۲ ق
۱۶۶۱ م.

این البیم توپقا پوسرای مجموعه نفایس خطوط است از انجمله :

۱- سه قطعه نستعلیق ممتاز و عالی با رقم شاه محمود نشابوری
(رك : ایران)

۲- يك قطعه مشق میر معزالدين محمد حسینی کاشانی در ۹۶۲ ق
۱۵۵۴ م.

۳- يك قطعه نستعلیق شیخ محمد مصور که شعر استاد خود میر-
علی هروی را در سنه ۹۷۰ ق ۱۵۶۲ م در مشهد نوشته «نقل از خط
شریف حضرت استادی و مخدومی امیر علی.»

۴- قطعه نستعلیق سلطانه علی مشهدی.

۵- « « میر علی هروی

۶- « « محمود شهابی

۷- « « محمد حسین تبریزی.

۸- « « سید احمد مشهدی.

۹- مقدمه این مرقع بخط خوش همین محمد صالح الکاتب -

الخاقانی است که تاریخ ترتیب آن «مرقع خوب» = ۱۰۱۸ ق (۱۶۰۹ م)
باشد (خ ۷۷۷) (رك : منابع تاریخ هنر ۱۱۳)

(۹۸۴) - ۲۴ -

البيم كوچك H ۲۱۳۹ ۲۹ ورق و ۱۱ منیاتور با قطعات اشعار
نوائی و سلطان حسین بایقرا و يك شعرزبان چغتائی سلطانه علی مشهدی.

(۹۸۵) - ۲۵ - البیم نمبر H ۲۱۴۲

(۹۸۶) - ۲۶ - البیم نمبر H ۲۱۴۳

(۹۸۷) - ۲۷ - البیم نمبر H ۲۱۶۵

(۹۸۸) - ۲۸ - البیم نمبر H ۲۱۷۶

این چهار البم شاید از شاهان بابر هند بوده باشد. البم ۲۱۴۲ تصاویر منقول از کارهای بهزاد است و هم صور شاهان بابر هند و مجالس ایشان را دارد. يك منیاتور از حاجی محمد مصور است که باید از بخارا به بابران هند رسیده باشد (ز)

- ۲۹ - (۹۸۹)

البم ۲۱۵۸ H مجموعه مخلوطیست از آثار هنروران عصر تیموریه و صفویه و عثمانیه. مانند بهزاد، سلطانعلی مشهدی، محمد امین مذهب، رضا عباسی با اشعار ترکی عثمانی و چغتائی (ز ۲۲)

- ۳۰ - (۹۹۰)

البم ۱۴۸۳ H در سنه ۹۷۸ ق ۱۵۷۰ م ترتیب شده دارای ۳۲ قطعه تصاویر بقلم محب الله الکاتب از عصر صفویه بقایای مکتب تیموریه.

- ۳۱ - (۹۹۱)

البم ۱۴۸۸ H ساخته محمد باقی الکاتب در ۱۵۶۵ م مشتمل بر ۲۸ تصویر که در آخر آن نوشته شده «در کتابخانه شهریار کامگار ابوالغازی عبدالله بهادر خان محرم ۹۷۲ ق در بلدة فاخره بخارا» (ز ۲۳)

- ۳۲ - (۹۹۲)

البم ۱۴۸۹ H نقل تصاویر دوره غازان خان و شاهرخ تیموری که در سنه ۸۸۷ ق ۱۴۸۲ م غالباً در سمرقند کار شده است (ز ۲۳)

- ۳۳ - (۹۹۳)

البم ۱۴۹۱ H بقلم خان علی الکاتب در سال ۹۰۱ ق ۱۴۹۶ م در هرات برای خزانه سلطان علی حکمران گیلان نگاشته شده باشد. (ز ۲۳)

- ۳۴ - (۹۹۴)

البم ۱۴۹۶ H بقلم محمد بن محمد بقال برای ابوسعید میرزا تیموری در هرات در سنه ۸۶۸ ق ۱۴۶۴ م ساخته شده که چندین نسخه خطی دیگر توپقاپو بخامه اوست و جدش با دربار بایسنغر پیوستگی داشت.

در این البم اثر منیاتورهای شاهنامه عصر شاهرخ و بایسنغر دیده میشود. (ز ۲۳)

- ۳۵ - (۹۹۵)

البم ۱۵۱۴ H در سنه ۹۴۲ ق ۱۵۳۵ در بخارا بقلم محمد بخاری نوشته شده و ۳۶ تصویر دارد.

- ۳۶ - (۹۹۶)

مرقع شاه عباس صفوی در خزینه اوقاف استانبول که جامع انواع قطعات خطوط خوشنویسانست و از آن جمله :
يك قطعه نستعلیق گلزار با رقم « مشقه العبد مسعود بن میرکی المذهب. » (خ ۹۰۳)

- ۳۷ - (۹۹۷)

مرقعات میر عماد یا مرقعات ولسی الدین افندی در کتابخانه

یونیورسیتی استانبول، که فراهم آورده شیخ الاسلام ولی الدین افندی خطاط و عالم ترکست مشتمل بر انواع خطوط خود وی و خطوط میر عماد و استادان دیگر و از انجمله :

۱- يك قطعه نستعلیق خوش محیی هروی در سنه ۹۷۵ ق ۱۵۶۷ م (رك) : ایران و افغانستان

۲- کار هنری قطاعی نقشی مذهب (خ ۸۹۶) (بنگرید : فصل ۲ منابع ۱۲۹ - ۱۳۱)

(۹۹۸) - ۳۸ -

مرقع مالك دیلمی (رك : منابع ۹۵)

در خزینة اوقاف استانبول، که جامع آن مالك دیلمی شاگرد میر علی هروی در هرات است که از اینجا بمشهد رفت و در کتابخانه سلطان ابراهیم کتابت میکرد، تا شاه طهماسب او را بقزوین برد. وفاتش ۹۶۹ ق ۱۵۶۱ م است. از نفایس این مرقعست :

۱- سه قطعه بخط خوش جعفر بایسنغری (خ ۱۲۱)

۲- يك قطعه خط خوش حسین علی شاگرد سید احمد مشهدی

(متوفا ۱۰۳۰ ق ۱۶۲۰ م) که تاریخ ۹۹۲ ق ۱۵۸۳ م دارد (خ ۱۵۹)

۳- دو قطعه خط خوش حیدر الحسینی بکتابت عالی (خ ۱۷۱)

سه قطعه خطوط او در همین خزینة اوقاف نوشته سنه ۸۶۸ ق ۱۴۶۲ م موجود است و یکی هم در کتابخانه روان کوشکو استانبولست .

۴- سه قطعه بخط خوش جلی با رقم «عبد سلطان محمد نور»

(خ ۲۷۸)

۵- يك قطعه کتابت خوش سلیم نشابوری شاگرد شاه محمود

نشابوری (خ ۲۸۴)

۶ - ۲۵ قطعه بقلم های جلی تاغبار با رقم «شاه محمود نشابوری»

و تاریخهای ۹۶۲ و ۹۶۵ ق (خ ۳۰۵)

۷ - يك قطعه نستعلیق عبدالکریم بن عبدالرحمن خوارزمی متوفا

۸۹۲ ق ۱۴۸۶ م (خ ۴۱۱)

۸ - دو قطعه نستعلیق بهترین عبدی قلندر نشابوری متوفا بعد

۹۹۶ ق ۱۵۸۷ م (خ ۴۲۵)

۹ - يك قطعه نستعلیق خوش عیشی هروی کاتب ابراهیم میرزا

صفوی در مشهد متوفا ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م (خ ۵۴۶)

۱۰ - يك قطعه نستعلیق خوش معین الدین محمد شریفی تبریزی

شاگرد میر علی هروی، که در مشهد نوشته بی تاریخ (خ ۶۶۵)

۱۱ - يك قطعه نستعلیق شیخ محمد بن شیخ کمال سبزواری،

نوشته ۹۷۶ ق ۱۵۶۸ م این شیخ محمد شاگرد سید احمد مشهدی و متوفا

در سنه ۹۸۵ ق ۱۵۷۷ م است (خ ۷۴۲)

۱۲ - دو قطعه خط نستعلیق خوش میر معز الدین حسینی کاشانی

در ۹۶۲ ق ۱۵۵۴ م و ۹۷۶ ق ۱۵۶۸ م (خ ۸۲۲) رك : ایران .

۱۳ - يك قطعه نستعلیق شمس الدین محمد کرمانی نوشته در هرات

در جمادی الاولى ۹۱۶ ق ۱۵۱۰ م (خ ۸۲۵) رك : ایران .

۱۴ - يك قطعه نستعلیق جلال الدین محمود حدود ۹۶۳ ق ۱۵۵۵ م

رك: ایران (خ ۸۶۴)

۱۵ - چند قطعه خطوط محیی هروی حدود ۹۷۰ ق ۱۵۶۲ م (رك:

ایران و افغانستان)

۱۶ - دو قطعه شعر خودیاری مذهب هروی به نستعلیق عالی او در حدود ۹۰۰ ق ۱۴۹۴ م (خ ۹۶۷)

(۹۹۹) - ۳۹ -

مرقع سید احمد مشهدی (متوفا ۹۸۶ ق ۱۵۲۷ م)

در کتابخانه خزینة اوقاف، توپقاپوسرای استانبول. از تفاسیس این مرقعست:

۱- يك قطعه بخط آقا جان بقلم نستعلیق خوش با رقم «تشریف بکتابتها العبد آقا جان غفر ذنوبه بدار الارشاد اردبیل فی شهر سنه ۹۶۸ هجریه» (خ ۲)

۲- قطعه نستعلیق خوش بر رقم «کتابه العبد احمد لال»

۳- ۵۳ قطعه بقلم های مختلف عالی مورخ ۹۶۵ ق ۱۵۵۷ م و ۹۷۳ ق ۱۵۶۵ م، نوشته خود سید احمد، وهم ۳۵ قطعه دیگر او بدون تاریخ در مرقعات بهرام میرزا و شاه اسماعیل و مالک دیلمی استانبولست.

۴- يك قطعه نسخ و رقاع بقلم جلی ممتاز با رقم «مشقه العبد کمال الدین حسین حافظ هروی»

۵- يك قطعه قلم های ثلث و نسخ و رقاع عالی بخط دوست محمد- ابن سلیمان الهروی در محرم ۹۳۸ ق ۱۵۳۱ م.

۶- يك قطعه بقلم نیم جلی خوش سلطان حسین در تون (وی شاگرد میر حسین باخرزی متوفا پیش از ۱۰۳۴ ق است) (خ ۲۳۳)

۷- دو قطعه نیم جلی و خفی خوش با رقم «مشقه رستم علی» (خ ۲۰۹)

۸- دو قطعه کتابت خوش سلطان محمد خندان هروی بدون تاریخ

(خ ۲۳۳)

۹- پنج قطعه کتابت عالی سلطان محمد نور هروی که یکی تاریخ

۹۳۴ ق و «حرره یاری المذهب» دارد. (خ ۲۷۸)

۱۰- پنج قطعه بقلم های مختلف و کتابت عالی و خوش با رقم

«شاه محمود نشابوری» و تاریخ های ۹۶۲ ق ۱۵۵۴ م، و ۹۶۳ ق

(خ ۳۰۴)

۱۱- يك قطعه نستعلیق متوسط عبدالله هروی (طباخ) و حرره

عبدالواسع بدون تاریخ (خ ۳۶۳)

۱۲- يك قطعه خط عبدالرحیم بن محمد قاسم کاتب قرن دهم

(خ ۳۹۲) در موزه آثار اسلامی استانبول مناجات خواجه عبدالله انصاری

بخط نستعلیق او موجود است.

۱۳- سه قطعه به نستعلیق قلم های مختلف، بعضی رنگی و محرر

عبدالوهاب مشهدی شاگرد سلطانعلی مشهدی نگاشته در مشهد (خ ۴۲۱)

۱۴- يك قطعه نستعلیق عبدی نشابوری بر رقم «عبدی قلندر» متوفا

بعد از سنه ۹۹۶ ق ۱۵۸۷ م (خ ۴۲۵)

۱۵- هفت قطعه خطوط محمد قاسم شادیشاه کاتب هرات در حدود

۹۵۰ ق (رك : ایران و ترکیه)

۱۶- يك قطعه خط با رقم «شیخ محمد مصور» که شاگرد میرعلی

هروی و در سنه ۹۷۰ ق ۱۵۶۲ م ساکن مشهد بود. (رك : مرقع محمد

صالح ۲۳)

۱۷- يك قطعه خط جلی جلال الدین محمود بن فیروز بخت الحسینی

(حدود ۹۶۳ ق ۱۵۵۵ م) (رك : ایران)

- ۱۸- قطعات متعدد نستعلیق زین الدین محمود شاگرد سلطانعلی مشهدی متوفا ۹۲۵ ق ۱۵۱۸ م (رك : شوروی، ایران)
- ۱۹- چندین قطعه خط محیی هروی که یکی تاریخ ربیع الاول ۹۷۱ ق ۱۵۶۳ م در منزل امین سعادت ودین محمودا دارد (رك: ایران)
- ۲۰- دو قطعه نستعلیق مهدی قلی شاگرد میرمعز کاشانی که بقلم همین مهدی قلی یک قطعه نوشته ۹۷۷ ق ۱۵۶۹ م در خزینه اوقاف استانبولست (خ ۹۲۸)
- ۲۱- دو قطعه «مشقه میر شیخ الپورانی» (هروی حدود ۹۴۰ ق ۱۵۳۳ م - خ ۹۳۲)
- ۲۲- چهار قطعه نستعلیق عالی باری هروی حدود ۹۵۰ ق ۱۵۴۳ م (رك: ایران)
- ۲۳- يك قطعه نستعلیق خوش با رقم «علی الحسینی الموسوی» در ۹۳۷ ق ۱۵۳۱ م (خ ۴۵۳)
- ۲۴- يك قطعه نستعلیق جلی عالی با رقم «علی رضا مشهدی» که شاگرد میرزا سید احمد مشهدی بود و بالواسطه به سلطانعلی مشهدی هم می پیوست متوفا ۹۸۶ ق ۱۵۷۷ م . و در همین خزینه اوقاف استانبول يك قطعه دیگر خط او هم محفوظست . (خ ۴۶۷)
- ۲۵- دو قطعه کتابت خوش عیسی هروی متوفا ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م (خ ۵۴۶)
- ۲۶- يك قطعه نستعلیق خوش غیاث الدین مذهب مشهدی شاگرد سلطانعلی مشهدی (خ ۵۵۹)
- ۲۷- يك قطعه خط جلی خوش محمد ابریشمی مشهدی (خ ۶۳۲)

- ۲۸- يك قطعه خط شیخ محمد امامی هروی (خ ۶۴۳)
- ۲۹- مفردات نستعلیق میرعلی تبریزی (خ ۴۹)
- ۳۰- دو قطعه کتابت خوش سلیم نشابوری در مشهد ۹۷۲ ق ۱۵۶۴ م (خ ۲۸۴)
- (۱۰۰۰) - ۴۰ -
- مرقع و خطوط محمد حسن هروی : (رك : فصل ۲ منابع، مرقع محمد محسن) . وی از هنرمندان کتابسازی مکتب هرات در حدود ۹۹۰ ق ۱۵۸۱ م است و از آثار اوست :
- ۱- يك نسخه دیوان حافظ با نستعلیق خوش و رقم محمد محسن که صفحات مذهب و ملون و يك تصویر فریدون میرزا و يك مقدمه با نشاء خواجه عبدالله مروارید در سنه ۹۰۷ ق ۱۵۰۲ م دارد، ولی تاریخ کتابت نسخه نیست (رك. افغانستان)
- ۲- مقدمه مرقع محمد محسن هروی در خزینه اوقاف استانبول، که این مجموعه را اواز قطعات خطاطی استادان بزرگ نستعلیق فراهم آورده و مقدمه مذکور را در بیان خطاطان مکتب هرات بقلم خویش در هرات در سنه ۹۹۰ ق ۱۵۸۱ م بران افزوده است .
- (مختصر آن در احوال خوش نویسان مهدی بیانی طبع تهرانست ج ۳ ص ۸۳۳) چند قطعه این مرقع :
- دو قطعه خط محمد امین کاتب شاگرد میرمحمد باقر بن میرعلی هروی نوشته ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م .
- يك قطعه خط سلطان محمد خندان هروی نوشته آخر جمادی - الاولی ۹۵۷ ق ۱۵۴۹ م .

۱- يك قطعه نستعلیق «حالی»

۲- يك قطعه نستعلیق عیشی هروی متوفا ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م.

۳- يك قطعه نستعلیق محمد قاسم شادشاه هروی در حدود ۹۵۰ ق

۱۵۴۳ م.

۴- منتخب اشعار جامی کتابخانه یونیورسیتی استانبول.

۵- نصیحت نامه خواجه عبداله انصاری (مهدی بیانی دیده)

۶- يك قطعه نستعلیق از يك مرقع خزینه اوقاف استانبول، نوشته

دارالسلطنه هرات بامضای محسن الهروی.

(۱۰۰۱) - ۴۱ -

مرقع و خطوط محمد مؤمن بن خواجه عبدالله مروارید

(متوفا در هند ۹۴۸ ق ۱۵۴۱ م):

این مرقع در کتابخانه یونیورسیتی استانبول است که در آن

نمونه‌های خوش نستعلیق فراهم آمده و از انجمله است:

۱- يك صفحه برقم «کتبه محمد مؤمن»

۲- دو صفحه برقم «مشقه... محمد مؤمن بن عبدالله المروارید

۹۲۵ ق» (۱۵۱۸ م)

۳- دو صفحه نستعلیق او بنام السلطان... شاه طهماسب بهادرخان

صفوی حسینی.

۴- يك صفحه نوشته شهر ربیع الثاني ۹۲۴ ق ۱۵۱۷ م بدارالسلطنه

تبریز.

۵- يك صفحه با رقم محمد مؤمن بن عبدالله سنه ۹۴۷ ق

(۱۵۴۰ م)

۶- يك صفحه نوشته رجب ۹۳۴ ق ۱۵۲۷ م.

۷- يك صفحه نوشته ۹۴۵ ق ۱۵۳۸ م.

۸- يك صفحه برقم «کتبه محمد مؤمن»

۹- يك صفحه جلی برقم محمد مؤمن.

۱۰- يك صفحه خفی برقم «کتبه محمد مؤمن بن عبدالله»

۱۱- يك صفحه برقم «نمقه محمد مؤمن بن عبدالله ۹۴۷ ق»

(۱۵۴۰ م)

۱۲- يك صفحه برقم «راقمه محمد مؤمن»

۱۳- يك صفحه نوشته در تبریز ۹۴۷ ق (۱۵۴۰ م)

۱۴- يك صفحه نوشته ۹۳۱ ق ۱۵۲۴ م.

۱۵- يك صفحه نوشته در تبریز ۹۴۵ ق ۱۵۳۸ م.

۱۶- يك صفحه نستعلیق بهت-رین او نوشته ۹۴۵ ق (خ ۸۴۴)

(رك: منابع فصل ۲ مرقع محمد مؤمن)

(۱۰۰۴ - ۱۰۱۸) - ۴۲ - ۵۸ -

نسخه‌های خمسة نظامی

(رك: ۱۳۷۷ بعد)

کتابخانه توپقاپوسرای استانبول در حدود ۷۵ نسخه خطی خمسة

نظامی و غیره دارد، که از انجمله است:

(۱۰۰۴) - ۱ -

(۴۲): نمبر ۷۶۱ H ۳۱۰ × ۲۰۵ م ۳۰۹ ورق ۴ ستونی ۲۵

سطری.

در سنه ۸۸۱ ق ۱۴۷۶ م بقلم فخرالدین احمد برای اوزون حسن آق قویونلو خطاطی و تزئین شده، ولى يك حصه آن در سنه ۸۶۶ ق ۱۴۶۲ م از طرف نقاش معروف و خطاط شیخ محمد هروی برای پیر - بوداق سلطان حکمران بغداد نوشته شده است (ز ۲۵) این نسخه ۵ سرلوحه و ۱۶ مجلس منیاتور دارد (فهرست ۱۵۰)

(۱۰۰۳) - ۲ -

(۴۳) مخطوطه ۷۶۲ H ۳۰۰ X ۱۹۵ م ۳۱۷ ورق نستعلیق زیبا ۴ ستونی ۲۵ سطری. نزده منیاتور دلچسب مورخ ماه محرم سنه ۸۸۶ ق ۱۴۸۱ م بخامنه عبدالرحمن یعقوبی دارد که از هنرمندان دربار شاهرخ در هرات بود. این مخطوطه مذهب دارای سه سرلوحه مرصع هنگامی ترتیب شده که عبدالرحمن خوارزمی بدربار یعقوب میرزا بود (ز ۲۵)

(۱۰۰۴) - ۳ -

(۴۴) مخطوطه نمبر ۷۶۷ H ۲۹۵ X ۱۸۵ م ۳۹۲ ورق ۴ ستونی ۱۹ سطری. بقلم سلطانعلی مشهدی در سنه ۹۰۰ ق ۱۴۹۵ م نوشته شده دارای ۳۴ مجلس منیاتور است (ز ۲۵ فهرست ۱۶۵)

(۱۰۰۵) - ۴ -

(۴۵) مخطوطه ۷۷۱ H ۲۹۰ X ۱۸۰ م ۴۰۱ ورق نستعلیق ۴ ستونی ۱۹ سطری.

در سنه ۸۹۵ ق ۱۴۸۹ م بقلم حسین گیلوئی عضو مدرسه هنر هرات نوشته شده، که يك صفحه آن تاریخ ۸۹۳ ق ۱۴۸۶ م هم دارد (ز ۲۶) این نسخه ۲ عنوان و ۵ سرلوحه مذهب و ۵ مجلس منیاتور و

وقایه چرمی قهوه‌ئی دارد. (فهرست ۱۵۱)

(۱۰۰۶) - ۵ -

(۴۶) مخطوطه نمبر ۷۷۳ H ۲۵۵ X ۱۷۵ م ۳۵۱ ورق ۴ ستونی ۲۱ سطری. کار مدرسه هراتست مورخ ۸۶۵ ق ۱۴۶۱ م دارای تصاویر متعدد (ز ۲۶) این نسخه در آخر رقم عبدالرحمن بن محمد اسماعیل و ۵ سرلوحه و ۱۳ منیاتور عصر تیموریان دارد. صحائف و عناوین آن مذهب است. (فهرست ۱۵۰)

(۱۰۰۷) - ۶ -

(۴۷) مخطوطه نمبر ۷۷۴ H: کار هرات یا سمرقند در ۸۴۴ ق ۱۴۴۰ م که ۵۱ قطعه تصویر دارد، و از انجمله صورت الغ بیگ حکمران سمرقند.

(۱۰۰۸) - ۷ -

(۴۸) مخطوطه ۷۷۹ H: در سنه ۸۴۳ ق ۱۴۴۰ م بدست عماد ابرقوهی تکمیل شده، ولى يك حصه آن تا ورق ۱۷۵ الف بوسیله عبدالرحمن خوارزمی در سنه ۸۵۷ ق ۱۴۵۳ م هنگام توقف هرات ترتیب شده که ۲۰ مجلس مصور دارد، و بر ورق ۹۸ صورت ابوسعید میرزا در هراتست (ز ۶۴)

(۱۰۰۹) - ۸ -

(۴۹) مخطوطه ۷۸۶ H ۲۴۰ X ۱۶۵ م ۳۱۸ ورق ۴ ستونی ۲۳ سطری: در سنه ۸۵۰ ق ۱۴۴۶ م برای یوسف شاه بن میر میران تبریز نوشته و پیراسته شده که ۲۰ مجلس منیاتور برقم: «مذهبا و مصورها

سلطان علی الباوردی» دارد (ز ۲۶)

این نسخه مذهب است و ده عنوان مرصع و جلد سیاه لاکمی دارد

(فهرست ۱۴۹)

(۱۰۱۰) - ۹ -

(۵۰) مخطوطه نمبر ۸۷۷ R ۳۵۵ × ۲۳۰ م ۳۴۱ ورق ۴ ستونی

۲۱ سطری : دارای ۲۳ مجلس منیاتور به نستعلیق نیکوی محمد قاسم

اشکابادی بن سلطان محمود در رمضان ۹۳۳ ق ۱۵۲۷ م (ف ۱۵۹)

(۱۰۱۱) - ۱۰ -

(۵۱) مخطوطه ۸۵۵ R ۱۹۰ × ۱۲۳ م ۳۹۱ ورق ۴ ستونی ۱۹

سطری : در ربیع الاول ۸۵۰ ق ۱۴۴۶ م در اواخر عهد شاهرخ در هرات

نوشته شده که هشت مجلس منیاتور دارای اثر سبک چینی و اویغوری

مربوط اوائل عصر تیموریه دارد (ز و فهرست ۱۴۹)

(۱۰۱۲) - ۱۱ -

(۵۲) مخطوطه نمبر ۸۵۷ R ۲۵۷ × ۱۸۰ م ۳۸۶ ورق ۴ ستونی

۱۹ سطری کار محمد الحسینی در هرات در سنه ۱۴۹۲ م دارای ۲۱

قطعه منیاتور (ز ۲۷) نقاشی و خصایص هنری عصر تیموریان و جلد چرمی

دارد (فهرست ۱۵۳)

(۱۰۱۳) - ۱۲ -

(۵۳) مخطوطه ۸۶۲ R در سنه ۸۴۶ ق ۱۴۴۲ م در هرات نوشته

شده و چهار تصویر دارد، که برای کتابخانه سلطان محمد فاتح بن سلطان

مراد تهیه شده و غالباً بطور هدیه از دربار هرات فرستاده اند (ز ۲۷)

(۱۰۱۴) - ۱۳ -

(۵۴) مخطوطه ۸۷۰ H ۲۵۵ × ۱۷۳ م ۳۰۷ ورق ۴ ستونی ۲۵ سطری

بر کاغذ اهاری کار ابو بکر بن اسماعیل بن محمود بن علی الفاروقی که

یک هنرمند مدرسه هرات بود، در ربیع الاول سنه ۸۴۸ ق ۱۴۴۴ م نوشته

شده که ۲۴ منیاتور و ۵ سرلوحه دارد با تصاویر الخ بیگ و اسکندر و

یک منظر معراج، که اثری از معراجنامه دوره ایلخانی دارد.

(۱۰۱۵) - ۱۴ -

(۵۵) مهمترین این نسخه‌های خمسه، مخطوطه ۷۸۱ H است

۲۴۵ × ۱۶۵ م ۳۲۵ ورق ۴ ستونی ۲۳ سطری که در سنه ۸۴۹ ق ۱۴۴۶ م

در هرات برای خزانه خایرخاتون بنت امیر عثمان بن عباس ترتیب شده،

و عثمان یکی از افسران بزرگ لشکری امیر تیمور بود. یک تصویر

شاهرخ و نمونه‌های خطاطی سنه ۸۰۹ و ۸۳۳ و ۸۴۹ ق و برخی بی تاریخ

دارد، و بر بعضی از آن خواجه علی خطاط و نقاش اکادیمی شاهرخ و بایسنغر

چنین رقم کرده: کتبه علی خواجه التبریزی الخوارزمی، کتبه علی خواجه-

ابن محمد العارف الخوارزمی ۸۰۹ هجری و این همان هنرمند است که

دوست محمد هروی او را «خواجه علی المصور» گوید، و او در جمله

مصوران شاهنامه بایسنغری نیز بود. (ز ۲۸) صفحات این نسخه مذهب

بوده و ۵ سرلوحه و ۱۳ منیاتور نفیس هرات دارد در آخر این نسخه بسیار

مهم خمسه مکتب هرات چنین نوشته اند :

«برسم خزانه مهدعلیا عصمة الدنيا تاج الاسلام خایر بنت امیر اعظم

عثمان بهادر . ذهبه و صوره خواجه علی التبریزی، کتبه العبد یوسف -
الجامی فی تاریخ تسع وتسعین وثمانمائه بدار السلطنة هرات .
این کاتب نسخه شاید همان یوسف بن محمد بن شهاب الجامی باشد
که مؤلف فرائد غیائی است . (مخطوطه نمبر ۴۱۵۵ ایا صوفیه)
(رک : فهرست ۱۴۹)

(۱۰۱۶) - ۱۵ -

(۵۶) يك نسخه خمسہ R ۸۱۰ بقلم سلطانعلی مشهدی در سنه
۱۴۹۴ م در اوقات حیات نوائی نوشته شده و شهکار خطاطی و
تزیین است .

(۱۰۱۷) - ۱۶ -

(۵۷) خمسہ بقلم خوش درموزه آثار اسلامی و ترک استانبول خط
سالم نسابوری شاگرد شاه محمود نسابوری متوفی ۹۹۰ ق ۱۵۸۱ م نوشته
سنه ۹۶۱ ق ۱۵۵۳ م (خ ۲۸۳)

(۱۰۱۸) - ۱۷ -

(۵۸) خمسہ نظامی H ۷۵۶ توپقاپو ۳۲۷ × ۲۰۵ م ۳۷۰ ورق
۴ ستونی ۲۱ سطری . به نستعلیق خوش محمد قوام الکاتب شیرازی
(مشهور به حمامی) در ربیع الآخر ۹۵۱ ق ۱۵۴۴ م دارای ۲ عنوان
مذهب در هر صفحه ۵ سرلوحه و ۲۷ مجلس منیاتور عصر صفوی با
جداول لاجورد و جلد چرمی (فهرست ۱۶۱ خ ۸۱۵)

نسخ متفرقه

(۱۰۱۹) - ۵۹ -

نسخه H ۱۹۵ توپقاپو تعلق بمکتب هنری هرات دارد، و در سنه
۱۴۷۸ م نوشته شده که تصاویر حکمرانان تیموریه هرات و سمرقند
در آن است (ز ۳۵)

(۱۰۲۰) - ۶۰ -

نسخه H ۸۰۱ توپقاپو

در سنه ۹۰۲ ق ۱۴۹۶ م میلادی برای سلطان محمود تیموری
حکمران سمرقند نوشته شده و ۱۸ منظر رنگین دارد (ز ۳۵)

(۱۰۲۱) - ۶۱ -

نسخه R ۹۶۱ توپقاپو دیوان ناصر خسرو :

دوازده منظر زیبا دارد، که متعلق به مکتب هنر هرات باشد.

(۱۰۲۲) - ۶۲ -

دیوان حافظ نمبر N ۹۳ توپقاپوسرای :

از جمله ده نسخه خطی دیوان حافظ، این نسخه بمکتب تیموریه
تعلق دارد، که در سنه ۸۷۳ ق ۱۴۶۹ م آنرا با پنج منیاتور کوچک
نگاشته اند .

- ۶۳ - (۱۰۲۳)

مجموعه اشعار نوائی، مخطوطه R۸۰۸ توپقاپو بخط درویش محمد هروی:
این مجموعه در حیاتش ترتیب یافته و اصلاحاتی بقلم خود نوائی
در آنست و ۸۰۲ صفحه بسیار مزین و منقش دارد بقلم درویش محمد
طاقی هروی (ز ۳۶)

- ۶۴ - (۱۰۲۴)

دیوان اشعار سلطان حسین باقرا، نسخه HE ۱۶۳۶ توپقاپو بخط سلطان
علی مشهدی :

نسخه بسیار مزین و مصور است بقلم سلطانعلی مشهدی در سنه
۸۹۷ ق ۱۴۹۲ م نوشته شده و ۱۲۳ ورق دارد، که چهار منیاتور آن مانند
تزیینات اول و آخر آن خیره کننده است (ز ۳۶) و هم شکلی دارد که
سلطانعلی این دیوان را به سلطان حسین در هرات تقدیم میکند (ز ۶۵)

- ۶۵ - (۱۰۲۵)

تیمور نامه هاتفی، نسخه H ۱۵۴ توپقاپو بخط محمود هروی :

نوشته خطاط معروف محمود المذهب در بخارا، که در آخر آن
مینویسد : « کتبه العبد ... محمود الکاتب این نظام الهروی فی آخر شهر
ذیقعد سنه ۹۴۷ ق بفاخره بخارا » (ز ۳۷)

- ۶۶ - (۱۰۲۶)

کلیله و دمنه R ۱۰۲۲ توپقاپو بخط شمس الدین بایسنغری :

نسخه های خطی کلیله و دمنه از مهمترین آثار توپقاپوسرایست ،

که از انجمله نسخه فوق بقلم شمس الدین بایسنغری (محمد بن حسن یا
حسین) است، که در سنه ۸۳۳ ق ۱۴۳۰ م برای بایسنغر میرزا نوشته شده
و ۲۶ منیاتور کار هرات دارد (ز ۳۹)

بازل گری د منیاتور ایرانی (ص ۱۳) این نسخه را بعد از
شاهنامه بایسنغری مهمترین آثار هرات می شمارد که مانند شاهنامه در
آغاز آن دو صفحه کامل منیاتور بسیار نفیس است . نقاشی های این نسخه
استانبول را با تصاویری که نسخه دیگر کلیله و دمنه در تهران دارد فرقیست
بین، که با رنگ آمیزی درخشان و دقت و نازکی تصویر، شباهت تام با
شاهنامه بایسنغری دارد، که در همین سال کتابت و تصویر آن ختم شده
است (رك : ایران ۱۳)

در فهرست توپقاپو (ص ۳۰۱) نام کاتب محمد بن حسام شمس-
الدین بایسنغری است که در هرات آنرا نوشته و سر لوحه نفیس و جداول
مذهب و ۲۶ منیاتور زیبای اصیل هرات و جلد سیاه چرمی دارد
۲۹۰ × ۱۹۵ م ۱۴۶ ورق ۲۱ سطری .

- ۶۷ - (۱۰۲۷)

کلیله و دمنه توپقاپوسرای بخط یوسف امیری :

نسخه بسیار مهم کلیله و دمنه در ربیع الاول سنه ۸۱۰ ق ۱۴۰۷ م
در هرات بقلم خطاط و شاعر یوسف امیری نوشته شده، وی از هنرمندان
عصر تیمور بود و در آخر این نسخه ۱۹ منیاتور و خطوط یوسف هم دارد

۱- بازل گری این نام را محمد بن حسام خوانده و عدد منیاتورهای متن
کتاب را ۲۲ مجلس می نویسد (منیاتور ایرانی ۱۳) رك : ۱۲۲۹ ترکیه .

چنین امضا میکند: «کتابه العبد یوسف المشهور بامیری» و گاهی «یوسف المذهب» است، که هم کتابت و هم تذهیب و نقاشی کرده است.

درین نسخه مشق خط بایسنغر و همکارش احمد رومی و قطعانی چند از احمد چوره ۸۱۲ ق هم موجود است که بعبارات:

«کمترین بندگان سلطان بایسنغر»

امضا کرده است (ز ۳۹)

قطع این نسخه ۱۹۵ × ۱۲۲ م و ۲۰۲ ورق ۱۷ سطری دارد. (فهرست ۳۰۱)

۱۰۳۸ - ۶۸ -

کلیله و دمنه نمبر ۳۶۳ H توپقاپو بخط جعفر:

این نسخه هم مصور و مزین است و ۱۹ منیاتور زیبا دارد، که جعفر بایسنگری برای بایسنغر میرزا نوشته است (ز ۴۲)

اگر این نسخه را نظیر شاهنامه بایسنگری قرار دهیم جا دارد. زیرا نویسنده این هم خطاط معروف جعفر و پرورنده اش میرزا بایسنغر است. حجم این نسخه ۲۳۰ × ۱۹۵ م ۱۹۵ ورق ۱۹ سطریست. رقم: برای بایسنغر بهادرخان بقلم جعفر در سنه ۸۳۴ ق (۱۴۳۰ م) دارای سر لوحه و جد اول مذهب و ۱۹ منیاتور کار هرات و جلد قهوه‌یی چرمی

ضربی منقش (فهرست ۳۰۲)

۱۰۳۹ - ۶۹ -

جامع بایسنگری از حافظ ابرو:

نسخه مکمل تاریخ حافظ ابرو ۱۶۵۳ H توپقاپو تألیف مورخ هرات حافظ ابرو ۵۴۵ × ۳۸۰ میلی ۴۳۵ ورق ۳۵ سطری به نستعلیق خوش ۸۱۹ ق ۱۴۱۷ م در حیات مؤلف نوشته شده و ۸ سر لوحه مذهب و مرصع و ۱۴۲ مجلس مصور منیاتور دارد که برخی از اشکال و تصاویر آن اینست:

۱ - بر ورق ۲۷۴ ب جنگ سامانیان با قره خان در ۹۹۰ م.

۲ - « ۲۸۴ ب جنگ ایلک خان و قره خانیان و منتصر

سامانی در ۱۰۰۳ م.

۳ - بر ورق ۲۸۵ ب منتصر سامانی و اوغز در مقابل ایلک خان.

۴ - « ۳۳۰ الف خوارزم شاه ایل ارسلان بر تخت در حدود

۱۱۵۶ م.

۵ - بر ورق ۳۷۸ ب اوغزخان و هجوم او بر روسیه اروپا.

۶ - « ۳۸۲ الف اوغزخان در شام و شکست مصریان.

۷ - « ۳۸۳ ب اوغزخان بشمال افغانستان بر میگردد.

۸ - « ۴۲۹ ب صورت شاه رخ نشسته بر تخت.

۱۰۴۰ - ۷۰ -

تاریخ حافظ ابرو کار هرات:

نسخه ۲۸۲ H توپقاپو از همان کتاب حافظ ابروست که برای

کتابخانه شاهرخ نوشته شده و ۲۰ منیاتورکار هرات دارد (ز ۴۲)

(۱۰۳۱) - ۷۱ -

ظفر نامه شرف‌الدین علی یزدی کار هرات :

نسخهٔ نمبر ۱۵۲۲ R توپقاپو، کتابت ۸۸۴ ق ۱۴۷۹ م در هرات است

که دو منیاتور بسیار زیبا، وبر ورق ۵ پورتریت سلطان حسین بایقرا دارد (ز ۶۷)

(۱۰۳۲) - ۷۲ -

ظفر نامه یزدی بخط مرشد :

نسخهٔ دیگر همین کتاب نمره ۱۳۷۰ توپقاپو ۳۳۵ × ۲۱۰ م در

۴۸۸ ورق ۱۹ سطری بقلم مرشد الکاتب (عطار شیرازی) در سنه ۹۳۲ ق

۱۵۲۵ م در شیراز نوشته شده دارای ۲۱ منیاتور عصر صفوی از متفرعات

مکتب هرات (ز ۴۲ فهرست ۵۴)

(۱۰۳۳) - ۷۳ -

عجائب المخلوقات قزوینی بخط محمد بقال :

نسخهٔ ۴۱۰ H توپقاپو ۲۵۴ × ۱۵۵ م ۴۲۹ ورق ۱۵ سطری که

در هرات بقلم محمد بن محمد بقال در ربیع الاول سنه ۸۸۴ ق ۱۴۷۹ م

نقاشی و خطاطی شده، و او همان هنرمند است، که البسم ۱۴۹۶ H

سابق‌الذکر هم بقلم اوست. این نسخه ۱۸۹ منظر مصور دارد. عناوین

وسرلوحه و جداول آن مذهب و مرصع است (فهرست ۷۴)

(۱۰۳۴) - ۷۴ -

همین کتاب :

نسخه ۴۰۲ H توپقاپو ۳۵۰ × ۲۳۰ م ۲۸۷ ورق ۱۷ سطری نوشته

۷ شعبان ۹۸۵ ق ۱۵۷۷ م بخط زیبا با یکصد و هفتاد و شش منظر مصور

منیاتور و جداول لاجورد و عناوین مذهب (فهرست ۷۶)

(۱۰۳۵) - ۷۵ -

همین کتاب :

نسخه ۴۰۳ H توپقاپو ۳۳۵ × ۲۱۵ م ۴۲۱ ورق ۱۵ سطری، خط

علاء‌الدین بن هدایت‌الله الشریف در سنه ۹۷۶ ق ۱۵۶۹ م مخطوطهٔ مزین

دارای ۱۲۴ منظر مصور منیاتور و سرلوحهٔ مذهب و جداول مرصع.

(فهرست ۷۵)

(۱۰۳۶) - ۷۶ -

عجائب المخلوقات بخط محمد قوام :

نسخه ۴۰۷ H توپقاپو ۲۷۰ × ۱۶۰ م ۴۷۸ ورق ۱۵ سطری، بخط

محمد القوام شیرازی در ذیحجه ۹۷۶ ق ۱۵۶۹ م مخطوطهٔ مذهب زیبا

دارای ۱۲۴ منظر مصور منیاتور و ۲ عنوان مذهب و جداول لاجورد

(فهرست ۷۵)

(۱۰۳۷) - ۷۷ -

همین کتاب :

نسخهٔ ۴۰۴ H توپقاپو ۳۴۵ × ۲۳۵ م ۳۱۱ ورق ۱۷ سطری، خط

قرن دهم دارای ۲۸۳ منظر مصور حیوانات و نباتات و سرلوحه‌ها و

عناوین و جداول مذهب و مرصع. (فهرست ۷۶)

- ۷۸ - (۱۰۳۸)

عجائب المخلوقات :

نسخهٔ نمبر ۱۹۵۷ ن موزهٔ هنر اسلامی دارای صدمنظر مصور .

- ۷۹ - (۱۰۳۹)

عجائب المخلوقات :

نسخهٔ نمبر ۲۰۱۳ ن همین موزه ، نوشته ۱۵۶۲ م دارای هشتاد

منظر مصور (ز ۴۴)

- ۸۰ - (۱۰۴۰)

شاهنامه فردوسی :

نمبر ۱۴۰۶ ف یونیورستی استانبول بخط سالک : بحکم

السلطان میرزا علی برای خودش بقلم سالک بن سعید در ۸۹۹ ق ۱۴۹۴ م

با ۱۰۹ منظر مصور نوشته شده. و این علی پسر سلطان محمود میرزا

حکمران حصار در اواخر دورهٔ تیموریان هراتست، که خمسة نظامی

موزهٔ برتانيا نمبر ۶۸۱۰ شرقی هم برای او نوشته شده بود . (ز ۴۶)

(رك انگلستان نمبر ۱ در همین کتاب)

- ۸۱ - (۱۰۴۱)

دیوان سلمان ساوه‌چی نمبر ۳۵۶۳ A بخط نعیم‌الدین :

در توپقاپوسرای استانبول چهار نسخهٔ خطی مصور دیوان سلمان

موجود است، که یکی از آن نمبر فوق بقلم نعیم‌الدین الکاتب بن صدر-

الدین المذهب در سنه ۸۸۶ ق ۱۴۸۲ م در هرات نوشته شده و ۱۱ منظر

مصور زیبا دارد، و بمناسبت جلوس سلطان بایزید دوم عثمانی از طرف

سلطان حسین بایقرا اهدا شده و بران نوشته است :

«برسم خزانه السلطان الاعظم السلطان بن السلطان السلطان بایزید بن

محمدخان خلدالله ملکه و سلطانه» (ز ۳۶ رك : ۱۴۰۹ - ۱۴۳۰)

- ۸۲ - (۱۰۴۲)

مخزن الاسرار نظامی بخط امیر

نسخه ۱۳۸۴ ف یونیورستی استانبول بقلم امیر بن محمد علی

اردستانی در سنه ۹۹۴ ق ۱۵۸۶ م دارای ۶ منظر مصور .

- ۸۳ - (۱۰۴۳)

نسخهٔ نمبر ۱۳۰۹ ف یونیورستی استانبول بخط یار محمد هروی :

بقلم یار محمد الهروی در سنه ۹۲۳ ق ۱۵۱۷ م، که وی هنرمند

زبردست و از معرزان دربار سلطان حسین بایقرا بود (ز ۴۶)

- ۸۴ - (۱۰۴۴)

کلیات سعدی ۱۴۰۲ ف یونیورستی استانبول :

در عصر شاهرخ بتاریخ ۸۴۶ ق ۱۴۴۲ م در هرات نوشته شده و

تصاویر شاهرخ باشهکارهای خطاطی شبیه خط عبدالرحیم و عبدالکریم

خوارزمی، و جعفر بایسنغری دارد (ز ۴۶)

- ۸۵ - (۱۰۴۵)

بوستان سعدی ۱۴۱۰ ف یونیورستی استانبول بخط علی حسینی :

به خط خوش نستعلیق علی‌الحسینی در هرات در سنه ۹۳۲ ق

۱۵۲۶م نوشته شده است .

- ۸۶ - (۱۰۴۶)

بوستان سعدی ۱۴۱۱ ف یونیورستی استانبول :

نسخه بی تاریخ بقلم خوش شاه محمد الکاتب .

- ۸۷ - (۱۰۴۷)

غرائب الصغر نوایی نمبر ۵۶۶۹ ت یونیورستی :

بقلم علاءالدین الهروی دارای ۶ منیاتور مکتب هرات .

- ۸۸ - (۱۰۴۸)

غرائب الصغر نوایی نمبر ۵۴۷۰ ت یونیورستی :

بقلم علی قائنسی که در ملک خود امیر علی شیر بوده و هشت منیاتور آن شهکار است .

- ۸۹ - (۱۰۴۹)

دیوان حافظ ۱۳۹۷ ف یونیورستی :

دارای منیاتورهای عالی هرات .

- ۹۰ - (۱۰۵۰)

دیوان حافظ ۱۳۱۶ ف یونیورستی :

با منیاتورهای هرات (ز ۴۷)

- ۹۱ - (۱۰۵۱)

چهار مقاله عروضی نمبر ۱۹۴۶ موزه هنر اسلامی ترکیه :

یکی از نقایس مکتب هنری هراتست که در سنه ۸۳۵ ق ۱۴۳۱ م

در هرات کتابت و تزئین گردیده و بران نوشته است :

«برسم خزانه السلطان بایسنغر بهادرخان خلد ملکه» (ز ۴۷)

- ۹۲ - (۱۰۵۲)

منتخب اشعار امیرعلی شیر نوایی ۱۹۴۶ یونیورستی بخط میر علی بخاری :

در سنه ۹۴۳ ق ۱۵۳۶ م بقلم میرعلی بخاری برای عبدالعزیزخان

نوشته شده و هشت منیاتور کار محمود مذهب هروی دارد و نهایت مزین

است (ز ۵۰)

- ۹۳ - (۱۰۵۳)

گلچین اشعار تاریخی در توپقا پوسرای استانبول :

ظاهراً برای شاهرخ بین ۸۰۷ - ۸۵۱ ق ۱۴۰۴ - ۱۴۴۷ م در هرات

نوشته شده باشد و با معراجنامه پاریس شباهت هنری دارد .

- ۹۴ - (۱۰۵۴)

مخطوطه H ۲۱۵۳ توپقا پوکار عبدالحی و درویش محمد :

منظری بقلم عبدالحی مصور در بسار تیمور و يك منظر مصور

عمل درویش محمد هرات دارد .

- ۹۵ - (۱۰۵۵)

مخطوطه H ۲۱۶۰ توپقاپو عمل عبدالحمی
صورت تیمور نشسته بر تخت دارد عمل عبدالحمی مصور .

- ۹۶ - (۱۰۵۶)

مخطوطه H ۸۳۹ توپقاپو عمل محمد بیگ در هرات :
پورتريت عمل محمد بیگ نقاش هرات دارد .

- ۹۷ - (۱۰۵۷)

مخطوطه H ۲۱۶۱ توپقاپو عمل شیخ محمد :
پورتريت عمل شیخ محمد نقاش هرات دارد .

- ۹۸ - (۱۰۵۸)

مخطوطه ۲۱۶۸ یونیورستی عمل بهزاد :
پورتريت عمل بهزاد دارد .

- ۹۹ - (۱۰۵۹)

مخطوطه H ۶۷۶ یونیورستی :

بر ورق اول صورت محمد محسن میرزا بن سلطان حسین بایقرا
در حالت شکار دارد .

- ۱۰۰ - (۱۰۶۰)

خمسه نوایی R ۸۰۴ یونیورستی خط سلطان علی مشهدی :
يك نسخه خطی بسیار نفیس و مزین بقلم سلطانعلی مشهدی .

- ۱۰۱ - (۱۰۶۱)

مخطوطه H ۱۶۵۴ یونیورستی :

بر ورق ۱۹۲ ب منظری از فتح سلطان محمود در هند، و بر ورق
۳۳۸ الف شکلی است که راجگان هند، پیش سلطان محمود زانورده اند
(ز ۶۵)

- ۱۰۲ - (۱۰۶۲)

نظم الجواهر نوایی ۱۹۸۸ یونیورستی خط سلطان علی :
۳۷ ورق بخط سلطانعلی مشهدی .

- ۱۰۳ - (۱۰۶۳)

دیوان امیری در کتبخانه ایاصوفیه استانبول :
بخط میرشرف الدین حسین مشهدی که بران نوشته اند :
«برسم خزانہ ... پیربوداق بهادرخان ... من رشحات اقسام
مولانا یوسف امیری .» که ظاهراً دنباله هنر هرات در بخارا است .
(خوشنویسان بیانی ۱۵۶)

- ۱۰۴ - (۱۰۶۴)

کلیات عماد فقیه کرمانی بخط اظهر :

در خزینة اوقاف توپقاپوسرای استانبول ، بقلم خوش اظهر
تبریزی با رقم : «برسم خزانه الکتب السلطان الاعظم بایسنغر خان ...
اظهر ذوالحججه ۸۳۴ ق»

- ۱۰۵ - (۱۰۶۵)

دیوان حافظ بخط جعفر

در موزه آثار اسلامی ترك، استانبول، بامضای جعفر بایسنغری
در هرات (خ ۱۲۰)

- ۱۰۶ - (۱۰۶۶)

تیمورنامه هانفی بخط هدایت :

در موزه آثار اسلامی استانبول ، بقلم هدایت الله شیرازی در سنه
۹۹۹ ق ۱۵۹۰ م (خ ۹۶۱)

- ۱۰۷ - (۱۰۶۷)

لباب الاختیار بخط نعمت الله :

در کتابخانه یونیورستی استانبول ، بخط نعمت الله بن محمد
نیسابوری (الشریف) که روز جمعه ۲۱ ذی قعدة سنه ۸۷۰ ق ۱۴۶۵ م نوشته
شده است (خ ۹۴۵)

- ۱۰۸ - (۱۰۶۸)

ظفرنامه تیموری بخط حمدالله :

در موزه آثار اسلامی استانبول بقلم خوش با رقم : «نمقها
حمدالله بن شیخ مرشد الکاتب» سنه ۸۹۱ ق (۱۴۸۵ م) (خ ۱۷۰)

- ۱۰۹ - (۱۰۶۹)

جزو قرآن بخط دوست محمد

در خزینه اوقاف توپقاپوسرای استانبول بخط خوش نستعلیق

دوست محمد هنرمند معروف هروی بامضای «الفقیر دوست محمد
الکاتب» (خ ۱۹۱)

مخفی نماند که صاحب گلستان هنر، نسخه کامل قرآن را به خط
نستعلیق همین دوست محمد هروی ذکر کرده است (ص ۹۹)

- ۱۱۲ - ۱۱۰ - (۱۰۷۲ - ۱۰۷۰)

دیوان کاتبی وقطعات خط سلطان حسین :

(۱۰۷۰) ۱۱۰ - دیوان کاتبی در کتابخانه یونیورستی استانبول
بقلم جلی خوش با رقم : «سلطان حسین» روز چهارشنبه سلخ صفر سنه
۸۹۳ ق (۱۴۸۷ م)

(۱۰۷۱) ۱۱۱ - يك قطعه خط خوش همین کتابخانه بهمین امضا.

(۱۰۷۲) ۱۱۲ - يك قطعه نستعلیق خوش در يك مرقع خزینه

اوقاف استانبول، بهمین امضا (خ ۲۳۲)

- ۱۱۵ - ۱۱۳ - (۱۰۷۵ - ۱۰۷۳)

خطوط خلیل جامی :

(۱۰۷۳) ۱۱۳ - دیوان جامی : به کتابت جلی خوش با رقم

«خلیل بن درویش محمد الجامی» ذی حجه ۹۷۶ ق (۱۵۶۸ م) در کتابخانه

یونیورستی استانبول (خ ۱۸۱)

(۱۰۷۴) ۱۱۴ - خمسة امیر خسرو : در موزه آثار اسلامی و ترك

استانبول . بکتابت خفی خوش در رجب ۹۷۸ ق ۱۵۷۰ م با رقم «خلیل-

بن درویش محمد الجامی» (خ ۱۸۱)

۱۰۷۵) ۱۱۵ - کلیات جامی : همین موزه بامضای همین کاتب
در ذیقعه ۹۶۸ ق ۱۵۶۰ م (خ ۱۸۱)

(۱۰۷۶ - ۱۱۴۶) - ۱۱۶ - ۱۶۶ -

قطعات خط سلطانی قاپنی :

۵۱ قطعه نستعلیق و غبار بامضای سلطان علی یعقوبی و سلطانی
السلطانی در مرقعات خزینه اوقاف استانبول .

بر یکی نوشته : روز نوروز ۸۹۲ ق (۱۴۸۶ م)

بر دیگری نوشته : نقل از خط مولانا کمال الدین جعفر بایسنغری .

بر دیگری نوشته : سلطانی الرستمی در تبریز بنام «سلطان رستم

بهادرخان» بدار السلطنه تبریز ۸۸۲ ق (۱۴۷۷ م) (خ ۲۳۹)

(۱۱۴۷ - ۱۱۳۰) - ۱۶۷ - ۱۷۰ -

از مخطوطات سلطانی مشهدی (رك : ۷۳۸)

(۱۱۲۷) ۱۶۷ - حالنامه عارفی (گوی و چوگان) : در موزه آثار

اسلامی ترکیه نمبر ۱۸۱۰ به نستعلیق خفی خوش سلطانی مشهدی
(۸۷۰ - ۸۸۰ ق) (خ ۲۵۹)

(۱۱۲۸) ۱۶۸ - بوستان سعدی : در همین موزه بخط همین

سلطانی مشهدی (خ ۲۵۹)

(۱۱۲۹) ۱۶۹ - مجموعه اشعار : در کتابخانه یونیورستی

استانبول بخط سلطانی مشهدی روز پنجشنبه ۷ شعبان ۸۷۵ ق ۱۴۷۰ م

(خ ۲۶۶)

(۱۱۳۰) ۱۷۰ - کلیات کاتبی : در همین کتابخانه بخط همین

خطاط بتاریخ دوشنبه ۳ صفر ۸۶۷ ق ۱۴۶۲ م . رك : ۱۵،۶۴ (خ ۲۶۶)

(۱۱۳۱ - ۱۱۳۳) - ۱۷۱ - ۱۷۳ -

مخطوطات علی بن حیدر حسینی قاسمی (کاتب هرات در نیمه دوم قرن ۹ هـ):

(۱۱۳۱ - ۱۱۳۲) ۱۷۱ - ۱۷۲ : دو مجلد مجموعه اشعار: منتخب

اشعار عراقی، حسینی، اوحدی، مغربی و غیره در کتابخانه یونیورستی
استانبولست بکتابت متوسط که یکی رقم «علی بن حیدر القاسمی بمقام

مهرآباد نيسابور در شهر رجب سنه ۸۹۷ ق» (۱۴۹۱ م) دارد .

(۱۱۳۳) ۱۷۳ - مختارنامه : بخط همین کاتب هرات در همین

یونیورستی با رقم «تمام شد مختارنامه... بجوار مزار... خواهه عبدالله
انصاری... روز سه شنبه ۵ ماه جمادی الاولى سنه ۹۰۲ ق بر دست...

علی بن حیدر الحسینی القاسمی...» (خ ۴۷۳)

(۱۱۳۴) - ۱۷۴ -

دیوان سلطان حسین بایقرا (رك : ایران) بخط قاسم علی :

بخط قاسم علی شیرازی و کتابت جلی متوسط در کتابخانه

ایاصوفیه استانبول، که رقم قاسم علی در سنه ۹۵۸ ق ۱۵۵۰ م دارد . وی
از کاتبان کتابخانه حسین بایقرا در هرات بود (خ ۵۸۱)

(۱۱۳۵) - ۱۷۵ -

مفردات میرعلی تبریزی :

در کتابخانه روان کوشکو استانبول به کتابت جلی متوسط با

تاریخ ورقم : «کتابه کمال سنه ۹۴۷ هـ»

این خطاط در قرن دهم کار تحریر و خطاطی و قاطعی و مذهبی داشت و با استادان مکتب هرات و متفرعات آن محشور بود، چندین قطعه خط میرعلی هروی را برقم «حرره کمال» تحریر کرده است (خ ۵۹۰) (رك : مرقع امیرغیب بیگ و هند)

(۱۱۳۶) - ۱۷۶ -

تحفة الاحرار جامی بخط کمال نیشابوری :

در موزة آثار اسلامی استانبول ، بکتابت جلی خوش با رقم «کمال نیشابوری نور بخشی او اخر جمادی الاول ۹۲۹ ق» بخط همین هنرمند دیوان حافظ در کتابخانه رامپور هند نیز موجود است (خ ۵۹۱) رك : هند

(۱۱۳۷ - ۱۱۳۸) ۱۷۷ - ۱۷۸

مخطوطات محمد باقر هروی :

فرزند میرعلی هروی است که در هند تا ۹۸۲ ق ۱۵۷۴ م در دستگاه عبدالرحیم خان خانان میزیست .

(۱۱۳۷) ۱۷۷ - يك قطعه نستعلیق خوش او در مرقع کتابخانه

اوقاف استانبولست به سفیداب بارقم «فی سنه ۹۸۲ هجری باقر الهروی»

(۱۱۳۸) ۱۷۸ - يك قطعه نستعلیق او در مرقع روان کوشکو

استانبول (خ ۶۵۹)

(۱۱۳۹ - ۱۱۴۳) ۱۷۹ - ۱۸۳ -

خطوط نورالدین محمد پورانی هروی (رك : مرقع بهرام میرزا - ترکیه)

(۱۱۳۹) ۱۷۹ - يك قطعه نستعلیق در يك مرقع خزینة اوقاف

استانبول با رقم «مشقه نورالدین محمدالپورانی»

(۱۱۴۰) ۱۸۰ - يك قطعه از يك مرقع کتابخانه یونیورستی

استانبول بی تاریخ (خ ۶۶۴)

(۱۱۴۱) (۱۱۴۳) ۱۸۱ - ۱۸۳ سه قطعه در مرقع بهرام میرزا

نمبر ۷

(۱۱۴۴) - ۱۸۴ -

مناجات حضرت علی بخط اسماعیل هروی :

ملك حسین طاهرزاده بهزاد (استانبول) به نستعلیق خوش اسماعیل

ابن ابراهیم استرآبادی هروی یکی از خطاطان دربار بایسنغر متخلص

به نجاتی متوفا ۹۳۲ ق ۱۵۲۵ م (خ ۶۵)

(۱۱۴۵) - ۱۸۵ -

مجموعه کتب شعر بخط اسماعیل :

در موزه آثار اسلامی استانبول مجموعه شاهنامه فردوسی و خمسة

نظامی و مثنوی های شیخ عطار بقلم رقا ع عالی و در آخر بخط غبار با

رقم «کتابه العبد اسماعیل الحسینی» موجود است، که وی از خطاطان قرن

۹ هجریست (خ ۶۶)

(۱۱۴۶) - ۱۸۶ -

مثنویات شیخ عطار بخط جهانگیر :

در کتابخانه یونیورستی استانبول بقلم خفی کتابت جهانگیر

سلطانی در ربیع الاول سنه ۸۴۹ ق ۱۴۴۵ م (خ ۱۳۰)

(۱۱۴۷ - ۱۱۵۲) - ۱۸۷ - ۱۹۳ -

قطعات خط حسن‌علی مشهدی :

وی شاگرد سید احمد مشهدیست که در هرات میزیست و در سنه ۱۰۰۳ ق ۱۵۹۴ م در مدینه درگذشت. بخطوی شش قطعه زیبا در مرقات مختلف خزینه اوقاف استانبولست با رقم‌های :
حسن‌علی مشهدی ببلده هرات، حسن‌علی مشهدی، حسن‌علی در کربلا و غیره (خ ۱۴۶)

(۱۱۵۳) - ۱۹۳ -

کستان سعدی بخط شاه حسین :

در کتابخانه فاتح استانبول . بقلم کتابت خوش شاه حسین ابن فخرالدین علی‌الشهابی (هروی) در سنه ۹۹۲ ق ۱۵۸۳ م نوشته شده، که این هنرمند، خطاط دربار حکمران خراسان حسین خان شاملو بود (خ ۱۵۵)

(۱۱۵۴) - ۱۹۴ -

مجموعه اشعار حافظ و کمال بخط حسین سلطانی:

در کتابخانه فاتح استانبول، بقلم خوش شرف‌الدین حسین سلطانی (مشهدی) کاتب دربار پیر - وداق سلطان بتاریخ ۸۷۸ ق (۱۴۷۳ م) (خ ۱۵۶)

(۱۱۵۵ - ۱۱۶۷) - ۱۹۵ - ۳۰۷ -

قطعات خط همین شرف‌الدین حسین سلطانی:

در مرقات خزینه اوقاف استانبول ۱۱ قطعه خط این کاتب

دربار آق‌قویونلو موجود است، که یکی در زمان سلطان یعقوب بهادر خان در سنه ۸۸۹ ق و دیگری هم در سنه ۸۸۹ ق ۱۴۸۳ م در تبریز نوشته شده و همه امضای این خطاط خراسانی دارد.
و هم در مرقمی از همین خزینه اوقاف، دو عریضه بقلم او موجود است که بحضور سلطان یعقوب نوشته است. (خ ۱۵۷)

(۱۱۶۸) - ۴۰۸ -

جام جم اوحدی بخط حسین کلو:

در کتابخانه ایاصوفیه استانبول بقلم خوش بارقم: «حسین الملقب بکلو» فی شهر صفر سنه ۸۹۸ ق ۱۴۹۲ م. (خ ۱۶۷)

(۱۱۶۹ - ۱۲۳۹) - ۴۰۹ - ۲۷۹ -

مخطوطات عبدالرحیم انیسی خوارزمی (رک: ایران)

(۱۱۶۹) - ۲۰۹ - منتخب غزلیات شعرای فارسی:

به نستعلیق جلی خوش با رقم «عبدالرحیم بن عبدالرحمن الخوارزمی السلطانی در ۲۶ ذی‌عده ۸۷۹ ق ۱۴۷۴ م در کتابخانه ابا - صوفیه استانبول.

(۱۱۷۰ - ۱۱۹۹) - ۲۱۰ - ۲۳۹ - سی قطعه در مرقات مختلف خزینه

اوقاف استانبول، بقلم‌های جلی تاغبار خوش دارای رقم‌های: عبدالرحیم خوارزمی و عبدالرحیم سلطانی، و عبدالرحیم خوارزمی ساکن شیراز، و عبدالرحیم یعقوبی.

(۱۲۰۰ - ۱۲۱۶) - ۲۴۰ - ۲۵۶ - هفده قطعه خطوط خوش او در مرقع

بهرام میرزا (رک: ۷)

(۱۲۱۷-۱۲۳۵) ۲۵۷-۲۷۸: ۲۲ قطعه خطوط زیبای او در مرقع سلطان یعقوب (رك: ۱)

(۱۲۳۹) ۲۷۹- منتخبات اشعار فارسی:

که دران اشعار خود انیسی نیز به نستعلیق عالی و خوش نوشته شده که از بهترین خطوط اوست بارقم: عبدالرحیم خوارزمی در سنه ۸۸۴ ق ۱۴۷۹ م در کتابخانه یونیورستی استانبول (خ ۳۸۸)

(۱۲۴۰-۱۳۱۲) ۲۸۰-۳۵۲

مخطوطات عبدالکریم بن عبدالرحمن خوارزمی (رك: ایران)

(۱۲۴۰-۱۲۴۱) ۲۸۰-۲۸۱: دو قطعه در مرقع امیر غیب بیگ

خزینة اوقاف استانبول (رك: همین مرقع ۶)

(۱۲۴۲) ۲۸۲- يك صفحه در مرقع شاه طهماسب در همین خزینة

(رك: همین مرقع ۶)

(۱۲۴۳) ۲۸۳- يك قطعه در مرقع مالك دیلمی در همین خزینة

(رك: همین مرقع ۳۸)

(۱۲۴۴-۱۳۱۰) ۲۸۴-۳۵۰: ۶۷ قطعه در مرقع سلطان یعقوب

در همین خزینة (رك: همین مرقع ۱)

(۱۳۱۱-۱۳۱۲) ۳۵۱-۳۵۲: دو قطعه از مرقعی بقلم متوسط

بارقم عبدالکریم الخوارزمی در کتابخانه یونیورستی استانبول (خ ۴۱۱)

(۳۱۳) -۳۵۳

خمسة جامی بخط محمود رفیقی هروی:

در کتابخانه ایاصوفیه استانبول، بقلم خوش خفی نستعلیق و تعلیق

ورقاع و شکسته محمود الرفیقی در شعبان ۸۹۰ ق ۱۴۸۴ م، و ۸۹۳ ق ۱۴۸۷ م (رك: افغانستان) (خ ۸۷۴)

(۱۳۱۴ - ۱۳۵۴) ۳۵۴ - ۳۹۴

خطوط شیخ محمود جعفری هروی:

از شاگردان جعفر بایسنغری است و هنگامیکه در هرات بود خود را منسوب باو جعفری میگفت، و این مطلب از يك قطعه خطش در يك مرقع خزینة اوقاف استانبول روشن می آید که بر ان نوشته «کتبه شیخ محمود الجعفری بمزار متبرک گازرگاه هرات (خ ۸۶۸)

وی از خراسان بعراق و بغداد رفت و بدر بار پیر بود اقی بن جهان شاه قره قویونلو و سلطان یعقوب بن اوزون حسن پیوست و گاهی شیخ محمود پیر بود اقی هم رقم کرده است. از آثار اوست:

(۱۳۱۴ - ۱۳۵۳) ۳۵۴ - ۳۹۳: در مرقعی که برای سلطان

یعقوب با کمال نفاست ساخته شده (رك: عدد ۱) مکتوبی بخط شیخ محمود هروی محفوظ است. و همدرین مرقع ۳۹ قطعه خطوط متنوع

اوست که امضای شیخ محمود پیر بود اقی و شیخ محمود هروی دارد، و در بلاد ساوه، در جزین، شیراز و بغداد نوشته شده است، دارای تاریخهای ۸۷۱ ق ۱۴۶۶ م در ساوه. و ۸۷۱ ق در جزین، و محرم ۸۶۴ ق ۱۴۵۹ م در بغداد، و ۸۵۸ ق، و محرم ۸۷۷ ق و ۸۶۹ ق و ۸۶۴ ق در شیراز، و ذی قعدة ۸۶۳ ق ۱۴۵۸ م در شیراز (خ ۸۹۳)

(۱۳۵۴) ۳۹۴ - مجموعه غزلیات امیر شاهی: در کتابخانه

یونیورستی استانبول، کتابت ربیع الاول سنه ۸۶۴ ق ۱۴۵۹ م در شیراز (خ ۸۹۳) (رك: مرقع سلطان یعقوب ترکیه ۱ و ایران و انگلستان)

- ۳۹۵ - (۱۳۵۵)

لیلی و مجنون نظامی بخط عماد هروری :

مخطوطه R ۸۸۲ توپقاپوسرای استانبول، ۲۷۰ × ۱۶۵ م ۶۵ ورق ۴ ستونی ۱۹ سطری، به خط کاتب مشهور عماد بن محمد الهروی در قرن دهم که ده مجلس منیاتور کارهات با سر لوحه وجد اول لاجوردو مذهب و جلد چرمی قهوه‌ئی با کاغذ زرافشان دارد (فهرست ۱۶۹)

- ۳۹۶ (۱۳۹۳ - ۱۳۵۶) - ۴۳۳

خطوط محمد قاسم شادشاه : (رك : ایران و ترکیه ۱۴۶۰)

- ۳۹۶ (۱۳۵۷ - ۱۳۵۶) : دو قطعه در دو مرقع خزینه

اوقاف استانبول در ۹۳۲ ق ۱۵۲۵ م.

- ۳۹۸ (۱۳۵۸) - يك قطعه از مرقع محمد محسن همین خزینه ،

بی تاریخ (رك : مرقع محمد محسن ۴)

- ۳۹۹ (۱۳۶۵ - ۱۳۶۵) : ۴۰۵ : هفت قطعه از مرقع سید احمد مشهدی،

بی تاریخ (رك : مرقع سید احمد ۳۹)

- ۴۰۶ (۱۳۸۷ - ۱۳۶۶) : ۲۲ قطعه از مرقع بهرام میرزا

بی تاریخ (رك : مرقع بهرام میرزا ۷)

- ۴۲۸ (۱۳۹۰ - ۱۳۸۸) : سه قطعه از مرقع امیر غیب

بیگ، بی تاریخ (رك : مرقع امیر غیب ۶)

- ۴۳۱ (۱۳۹۲ - ۱۳۹۱) : دو قطعه در دو مرقع یونیورستی

استانبول بر کاغذ لاجوردی.

- ۴۳۳ (۱۳۹۳) - يك قطعه از مرقع روان کوشکو استانبول، برای

میرهادی نوشته شده (خ ۸۰۹)

- ۴۳۴ (۱۳۹۵ - ۱۳۹۴) - ۴۳۵

خطوط قطب الدین محمد یزدی :

ماموردفتر خزانه بغداد در حدود ۹۹۰ ق ۱۵۸۱ م و خطاط و مؤلف تذکره گمشده خطاطانست که يك قطعه خط خوش او در يك مرقع خزینه اوقاف استانبول محفوظست که در سنه ۹۸۸ ق ۱۵۷۹ م در بغداد نوشته، وهم يك قطعه خطش که در سنه ۹۷۸ ق ۱۵۷۰ م جهت امیر - کمال الدین محمد شیرازی در بغداد نوشته در مجموعه مهدی بیانی تهرانست (خ ۸۱۳)

- ۴۳۶ (۱۳۹۹ - ۱۳۹۶) - ۴۳۹

مخطوطات محمد قوام شیرازی مشهور به حمامی :

- ۴۳۶ (۱۳۹۶) - دیوان شاهی نستعلیق خوش موزه آثار اسلامی

استانبول (بی تاریخ)

- ۴۳۷ (۱۳۹۷) - شاهنامه فردوسی نوشته در شهر شیراز، در همین

موزه (بی تاریخ)

- ۴۳۸ (۱۳۹۸) - هدیه الملوك و هدایة السالوك در یونیورستی

استانبول

- ۴۳۹ (۱۳۹۹) - خمسة نظامی نوشته ۹۵۱ ق ۱۵۴۴ م در موزه

توپقاپوسرای استانبول (خ ۸۱۵) (رك : ایران ، انگلستان ، امریکا ،

شوروی)

۴۴۱ - ۴۴۰ (۱۴۰۱ - ۱۴۰۰)

خطوط محمدکاتب :

(۱۴۰۰) ۴۴۰ - قرآن شریف به نسخ و ریحان و رقاع در سنه ۹۵۶ ق نوشته شده، ولی قسمت نستعلیق آن تاریخ ۱۰ رجب ۹۵۷ ق ۱۵۴۹ م دارد. در موزه آثار اسلامی استانبول .

(۱۴۰۱) ۴۴۱ - يك قطعه از يك مرقع با رقم «محمد الكاتب در بغداد» در همین موزه (خ ۸۱۷)

۴۶۱ - ۴۴۲ (۱۴۲۱ - ۱۴۰۲)

خطوط مالك ديلمی :

(۱۴۰۲) ۴۴۲ - مقدمه وی بر مرقع امیرحسین بیگ بخط مالك که يك حصه آن در مرقع سیداحمد مشهدی در استانبولست .
(۱۴۰۳ - ۱۴۱۸) ۴۴۳ - ۴۵۸ : شانزده قطعه خطهای مختلف او در همین مرقع .

(۱۴۱۹) ۴۵۹ - رساله چهل و يك باب بخط او در همین مرقع که در سنه ۹۶۷ ق ۱۵۵۹ م نوشته شده است .

(۱۴۲۰) ۴۶۰ - يك غزل خودش بقلم وی در همین مرقع .

(۱۴۲۱) ۴۶۱ - مناجات حضرت علی با مفردات نستعلیق ،

کتابت ۹۵۵ ق ۱۵۴۷ م در تبریز؛ در کتابخانه یونیورستی استانبول (خ ۶۰۸) (رك : مرقع مالك ديلمی ترکیه ۳۸ و منابع ۹۵)

- ۴۶۲ (۱۴۲۲)

خط میر محمد سمرقندی شاعر میرعالی :

يك قطعه در يك مرقع خزینه اوقاف استانبول، بی تاریخ (خ ۷۴۸)

۴۶۵ - ۴۶۳ (۱۴۲۵ - ۱۴۲۳)

خطوط محمد شریف هروی :

سه قطعه در خزینه اوقاف استانبول، بی تاریخ (خ ۷۵۴)

۴۷۲ - ۴۶۶ (۱۴۳۲ - ۱۴۲۶)

خطوط محمد ابریشمی مشهدی (رك : ایران)

(۱۴۲۶) ۴۶۶ - رساله علم قافیه در بین يك مرقع یونیورستی استانبول نوشته ۹۲۰ ق ۱۵۱۳ م .
(۱۴۲۷) ۴۶۷ - يك قطعه خط او در همین کتابخانه .
(۱۴۲۸) ۴۶۸ - منطق الطیر عطار نوشته ۹۲۳ ق ۱۵۱۶ م در موزه آثار اسلامی استانبول .

(۱۴۲۹ - ۱۴۳۰) ۴۶۹ - ۴۷۰ : دو قطعه خط او در مرقع شاه اسماعیل خزینه اوقاف استانبول (خ ۶۳۱) .

(۱۴۳۱) ۴۷۱ - يك قطعه از مرقع سید احمد مشهدی (رك : ترکیه ۳۹)

(۱۴۳۲) ۴۷۲ - يك قطعه از يك مرقع خزینه اوقاف استانبول که برای فرزند شاه حسین نوشته (خ ۶۳۲)

- ۴۷۳ - (۱۴۳۳)

دیوان قاسم انوار، خط محمود بن سلطان علی :

بکتابت جلی بسیار عالی شیوا در موزه آثار اسلامی استانبول با
رقم : «ربیع الثانی سنه ۹۵۸ ق (۱۵۵۰ م) بدارالسلطنه بلخ بید . . .
محمود بن سلطان علی (خ ۸۷۵)

- ۴۷۴ - (۱۴۳۴)

شرح معمای امیر حسین، خط موسی بن عیسی سمرقندی :

در کتابخانه یونیورستی استانبول نوشته ۸ شعبان ۹۷۷ ق ۱۵۶۹ م
(خ ۹۲۳)

- ۴۷۵ - (۱۴۳۵)

خط میر محمد معصوم بخاری :

وی شاگرد میر علی هروی متوفا ۹۷۰ ق است (۱۵۶۲ م) يك قطعه
خطش در يك مرقع خزینه اوقاف استانبول موجود است با رقم «کتابه
محمد معصوم الحسینی» (خ ۸۳۸)

- ۴۷۶ - (۱۴۳۶)

دیوان شاهی بخط محمد بهرام :

در کتابخانه ایاصوفیه استانبول با رقم «محمد بهرام بمدینه الشام
۹۵۹ ق» (خ ۶۶۳) يك قطعه خط او در مرقع یونیورستی استانبول
نیز هست (خ ۱۰۴)

- ۴۷۷ - (۱۴۳۷)

خط محمد بلخی :

از خوشنویسان قرن دهم هجریست که يك قطعه خط خوش او
در يك مرقع اوقاف استانبول است با رقم «مسوده محمد بلخی» بی
تاریخ (خ ۶۶۲)

- ۴۷۸ - (۱۴۳۸)

روشنائی نامه بخط عبدالواحد :

به نستعلیق خوش با رقم «عبدالواحد المشهدی در بقعه مولانا -
جلال الدین قونیه» (خ ۴۱۷)

۴۹۸ - ۴۷۹ (۱۴۵۸ - ۱۴۳۹)

خطوط عبدی نشابوری :

۴۹۵ - ۴۷۹ (۱۴۵۵ - ۱۴۳۹) : هفده قطعه در مرقعات مختلف
خزینه اوقاف استانبول .

۴۹۶ - ۴۹۸ (۱۴۵۸ - ۱۴۵۶) : سه قطعه از مرقعات مختلف
کتابخانه یونیورستی استانبول، که یکی سه بیت خود اوست با رقم
«لقائله و کاتبه عبدی النیشابوری» (خ ۴۲۶)

- ۴۹۹ - (۱۴۵۹)

کلیات نوائی بخط میر علی بخارائی :

وی از خطاطان قرن دهم در بخارا است ، که کلیات امیر عالی شیر
را برای کتابخانه عبدالعزیزخان به نستعلیق خوش بتاریخ ۱۰ صفر

۹۴۳ق ۱۵۳۶م نوشت و در موزه آثار اسلامی استانبولست . (خ ۴۳۹)

۵۰۱ - ۵۰۰ (۱۴۶۱ - ۱۴۶۰)

دیوان انوری بخط علی :

در کتابخانه خزینه اوقاف استانبول با رقم «حافظ علی الکاتب در ۹۳۱ق» (۱۵۲۴م) که در همین خزینه يك قطعه نستعلیق خوش با رقم «مشقه علی الحافظ» هم ازوست .

وی فرزند نورالدین از مردم غوریان (غربی هرات) است که منصب استادی ابوتراب میرزا فرزند سلطان حسین بایقرا داشت و مدتی از جمله کاتبان چهل گانه کتابخانه بایسنغر میرزا بود (خ ۴۵۱ - ۵۴۷)

۵۰۵ - ۵۰۲ (۱۴۶۵ - ۱۴۶۳)

مخطوطات میرعلی حسینی :

وی بشیوه میرعلی هروی مینوشت و در اواخر حیاتش «کاتب السلطانی» رقم مینمود و خطاط ماهر او اواخر مکتب هراتست از آثار اوست :

۱۴۶۲-۵۰۲- دیوان شاهی: بقلم خفی غبارخوش با رقم «میر-

علی الکاتب السلطانی» در سنه ۱۰۰۸ق در کتابخانه یونیورسیتی استانبول.

۱۴۶۳) ۵۰۳ - يك قطعه از مرقع خزینه اوقاف استانبول : بقلم

جللی عالی با رقم «علی الحسینی الکاتب»

۱۴۶۴) ۵۰۴ - يك قطعه از مرقع کتابخانه روان کوشکو

استانبول : بقلم خوش با رقم «میرعلی الحسینی سنه ۹۸۷ق»

(م ۱۵۷۸)

۱۴۶۵) ۵۰۵ - يك قطعه در يك مرقع همین کتابخانه : بقلم جللی

عالی با رقم «علی الحسینی سنه ۱۰۰۱ق» (۱۵۹۲م) (خ ۴۵۳)

۱۴۶۶) ۵۰۶ -

خط محمد بدخشی حسینی (رك : ۱۴۲۰ - ۱۴۸۲)

از خوشنویسان قرن دهم هجریست که يك قطعه او در يك مرقع

خزینه اوقاف استانبولست (خ ۶۶۱)

۱۴۶۷) ۵۰۷ (۱۵۰۷ - ۵۴۷)

خطوط شیخ محمد هروی :

وی فرزند فخرالدین احمد از مردم هرات و خوشنویس پرکار

قرن نهم هجریست و از آثار اوست :

۱۴۶۷) ۵۰۷ - هفت اورنگ جامی : خط خفی خوش ۸۹۹ق

۱۴۹۳م در یونیورسیتی استانبول .

۱۴۶۸) ۵۰۸ - اشتر نامه عطار : در سمرقند بتاریخ ۵ ذیقعد

۸۲۱ق ۱۴۱۷م ختم شده در همین کتابخانه .

۱۴۶۹) ۵۰۹ - دیوان جامی : بی تاریخ در مجموعه قاسم زاده

استانبول .

۱۴۷۰) ۵۱۰ - يك صفحه از يك مرقع (بسی تاریخ) خزینه

اوقاف استانبول .

۱۴۷۱ - ۱۴۸۵) ۵۱۱ - ۵۲۵ : پانزده قطعه در مرقع سلطان

یعقوب برقم شیخ محمد یعقوبی در همین خزینه (رك ۱)

۱۴۸۶ - ۱۵۰۳) ۵۲۶ - ۵۴۳ : هژده قطعه در مرقع های مختلف

خزینة اوقاف استانبول.

(۱۵۰۴ - ۱۵۰۵) ۵۴۴ - ۵۴۵: دو قطعه از مرقعی در یونیورسیتی

استانبول. (خ ۶۴۴)

(۱۵۰۶) ۵۴۶ - دیوان شمس کتابت ۸۳۲ ق ۱۴۲۸ م در کتابخانه

ایاصوفیه استانبول (خ ۶۳۲)

(۱۵۰۷) ۵۴۷ - دیوان مغربی: بارقم «شیخ محمد بن فخرالدین

احمد» در سنه ۸۸۹ ق ۱۴۸۳ م در موزه آثار اسلامی استانبول (خ ۸۰۵)

(رك: ایران و ۱۴۲۷ ترکیه)

(۱۵۰۸ - ۱۵۱۲) ۵۴۸ - ۵۵۲

خطوط محمد امین هروی در خزینة اوقاف استانبول:

(۱۵۰۸) ۵۴۸ - یوسف وزلیخا و تحفة الاحرار و سبحة الابرار جامی

با رقم «محمد امین الکاتب الهروی» بمحروسة مصر فی شهر سنه ۹۹۳ ق

(۱۵۸۴ م).

(۱۵۰۹) ۵۴۹ - يك قطعه خط خوش وی در يك مرقع با رقم

«مشقه محمد امین الهروی» (خ ۶۵۱)

(۱۵۱۰ - ۱۵۱۲) ۵۵۰ - ۵۵۲: سه قطعه خط وی برقم «محمد

بن ابراهیم المذهب ۹۹۰ ق» (۱۵۸۲ م) که بر یکی «حرره بمکه فی شهر

سنه ۹۹۱ ق» (۱۵۸۳ م) نوشته شده است (خ ۶۵۰)

(۱۵۱۳ - ۱۵۱۴) ۵۵۳ - ۵۵۴

خطوط محمد بقال:

(۱۵۱۳) ۵۵۳ - دیوان کاتبی در موزه آثار اسلامی استانبول.

(۱۵۱۴) ۵۵۴ - دیوان امیر خسرو برقم «محمد بن محمد» مشهور

به بقال در ذیقعده ۸۷۰ ق ۱۴۶۵ م در همین موزه (خ ۶۶۴) (رك: البیم

۱۴۹۶ - ۳۴)

(۱۵۱۵) - ۵۵۵ -

خط زین الدین محمود:

يك قطعه جلی در يك مرقع یونیورسیتی استانبول با رقم «مشقه

زین الدین محمود» (خ ۸۶۶) (رك: ایران، شوروی، مرقع بهرام میرزا

ترکیه)

(۱۵۱۶) - ۵۵۶ -

خط محمد ناصر بخاری:

در حدود ۹۹۰ ق ۱۵۸۱ م در بخارا میزیست از شاگردان میر -

کلنگی بود. يك قطعه جلی وی در يك مرقع روان کوشکو استانبول

بامضای «مشقه محمد ناصر» موجود است. (خ ۸۵۲)

(۱۵۱۷) - ۵۵۷ -

خط جلال الدین محمود:

يك قطعه از يك مرقع با رقم «مشقه جلال الدین محمود» در

کتابخانه روان کوشکو (خ ۸۶۴) (رك: ایران)

(۱۵۱۸ - ۱۵۵۱) ۵۵۸ - ۵۹۱

خطوط اظهر تبریزی (رك: ۱۰۴ - ۱۴۴۸)

(۱۵۱۸ - ۱۵۲۲) ۵۵۸ - ۵۶۲: پنج قطعه در مرقعات مختلف

به نستعلیق خوش در استانبول، که یکی در یونیورسیتی استانبول رقم
«اظهار الکاتب دار السلطنة هرات در ۸۵۳ ق» (۱۴۴۷ م) دارد.

(۱۵۲۳ - ۱۵۵۱) ۵۶۳ - ۵۹۱ : بیست و نه قطعه در مرقات بهرام
میرزا و شاه اسمعیل و امیر حسن بیگ و امیر غیب بیگ که بخطوط ممتاز
رقاع عالی و نستعلیق تاریخهای ۸۴۰ تا ۸۷۳ ق (۱۴۳۶ - ۱۴۶۸ م)
دارد.

یکی در «دار الامان سمرقند در عهد ابوسعید کورگان» . . .
و دیگر در بلدة شماخی در ۸۷۳ ق (۱۴۶۸ م) بنام سلطان ابراهیم بن شاهرخ
نوشته شده (خ ۷۲)

(۱۵۵۲) - ۵۹۲ -

مقطعات ابن یمین بخط اظهار :

مخطوطه موزه اسلامی استانبول بقلم خفی نستعلیق خوش اظهار
تبریزی نوشته ۴ رجب ۸۶۴ ق ۱۴۵۹ م.

(۱۵۵۳ - ۱۵۶۵) ۵۹۳ - ۶۰۵

قطعات خط سلطان محمد نور هروی و پسرش :

(۱۵۵۳ - ۱۵۵۴) ۵۹۳ - ۵۹۴ : دو قطعه از دو مرقع کتابخانه
یونیورسیتی استانبول بخط جلی و خفی و غبار با رقم‌های وی (خ ۲۷۷)
(۱۵۵۵ - ۱۵۶۴) ۵۹۵ - ۶۰۴ : ده قطعه از مرقعات مختلف
خزینة اوقاف استانبول بخطوط عالی بعضی رنگه و برخی بزر با رقم
وی در سنه ۹۲۷ ق ۱۵۲۰ م (خ ۲۷۸)

(۱۵۶۵) ۶۰۵ - يك قطعه کتابت خوش بامضای «شادی محمد بن

سلطان محمد نور سنه ۹۵۵ ق «۱۵۴۷ م در خزینة اوقاف استانبول (رك :
(۱۲۲۷)

(۱۵۶۶ - ۱۵۶۸) ۶۰۶ - ۶۰۸

خط سلیم نشابوری :

وی شاگرد شاه محمود نشابوری متوفا ۹۹۰ ق در مشهد است
و از آثار او سه قطعه کتابت خوش در خزینة اوقاف استانبولست :

(۱۵۶۶) ۶۰۶ - مشق سلیم در مشهد ۹۷۶ ق ۱۵۶۸ م .

(۱۵۶۷) ۶۰۷ - مشق سلیم در مشهد .

(۱۵۶۸) ۶۰۸ - مشق سلیم در مشهد (خ ۲۸۴)

(۱۵۶۹ - ۱۵۷۰) ۶۰۹ - ۶۱۰

خطوط بابا شاه :

(۱۵۶۹) ۶۰۹ - يك قطعه نستعلیق عالی با رقم «کتبه العبد المذنب

بابا شاه العراقی» در خزینة اوقاف استانبول .

(۱۵۷۰) ۶۱۰ - يك قطعه نستعلیق بابا شاه در کتابخانه یونیورسیتی

استانبول .

(۱۵۷۱) - ۶۱۱ -

خط دوری :

این خطاط هروی در هند بود و در سفر حج ۹۸۶ ق ۱۵۷۷ م غرق

شد . يك قطعه نستعلیق خوش او با رقم «سلطان بایزید دوری» در يك

مرقع خزینة اوقاف استانبولست (خ ۹۵)

(۱۵۷۲ - ۱۵۹۴) - ۵۱۲ - ۶۳۴

قطعات خط جعفر بایسنغری :

(۱۵۷۲ - ۱۵۷۴) ۶۱۲ - ۶۱۴: سه قطعه ثلث و نسخ و رقاع عالی و نستعلیق خفی خوش، که یکی تاریخ ۸۳۳ ق ۱۴۲۹ م دارد، در خزینه اوقاف استانبول (خ ۱۲۱)

(۱۵۷۵ - ۱۵۹۲) ۶۱۵ - ۶۳۲: هزده قطعه دیگر در مرقعات خزینه مذکور، دارای تاریخ‌های ۸۵۹ ق ۱۴۵۴ م و ۸۳۳ ق ۱۴۲۹ م و همچنین ابیاتی در مدح بایسنغر بهادرخان (خ ۱۲۲)

(۱۵۹۳ - ۱۵۹۴) ۶۳۳ - ۶۳۴: بهترین خطوط نستعلیق جعفر دو صفحه اشعار حافظ است بکتابت خوش در همین خرینه (خ ۱۲۲)

نوت: چهار قطعه او در مرقع حسن بن اسدالله هم هست (رك:

المان)

(۱۵۹۵) - ۶۳۵ -

خط میرکلنگی :

در کتابخانه خزینه اوقاف استانبول، بقلم خوش بارقم «مشقه میرکلنگی» (خ ۱۶۶)

(۱۵۹۶ - ۱۵۹۷) ۶۳۶ - ۶۳۷

از شاهنامه‌های استانبول :

خزینه اوقاف توپقاپوسرای استانبول جمله ۴۲ نسخه خطی شاهنامه مصور دارد، که از انجمله است :

(۱۵۹۶) ۶۳۶ - مخطوطه H ۱۴۷۹ از سوابق مکتب هرات است

که برای وزیر غیاث‌الدین محمد پسر رشیدالدین وزیر بتاریخ ۷۳۱ ق ۱۳۳۱ م نوشته و مصور شده، و ورق اول آن صورت پادشاه عصر ابوسعید ایلخانی دارد (ز ۲)

صور و نقوش این نسخه برزخی میان صورتهای مکاتب سابق و لاحق بوده و بازگشت بزمینة قرمز رنگ سلجوقی و سادگی و عدم تصنع در رسوم اشخاص آنست که تأثیر روش مغولی در آرایش لباس و مناظر کوهستانی و گل و بوته آن نیز مشهود است. (صنایع ایران ۹۶)

(۱۵۹۷) ۶۳۷ - مخطوطه H ۱۴۷۵ شاهنامه فردوسیست که در بخارا برای عبیدالله خان یا پسرش عبدالعزیزخان نگاشته شده و ۳۸ مجلس مصور دارد (ز ۲۲)

(۱۵۹۸ - ۱۶۰۲) ۶۳۸ - ۶۴۳

خطوط میرحبیب‌الله بن محیی‌کرمانی (شیخ ثانی)

وی شاگرد سیداحمد مشهدی بود و در نصف دوم قرن دهم هجری

زندگی داشت از آثار اوست :

(۱۵۹۸) ۶۳۸ - يك قطعه در مرقع سلطان حسین بایقرا در خزینه

اوقاف استانبول .

(۱۵۹۹) ۶۳۹ - يك قطعه در مرقع سید احمد مشهدی در همین

خزینه .

(۱۶۰۰ - ۱۶۰۱) ۶۴۰ - ۶۴۱: دو قطعه در دو مرقع دیگر

همین خزینه .

(۱۶۰۲) ۶۴۲ - يك قطعه کتابت خوش او در سنه ۹۹۵ ق ۱۵۸۶ م

در کتابخانه روان کوشکو استانبول (خ ۳۲۳)

(۱۶۰۳ - ۱۶۸۶) ۶۴۳ - ۷۲۶

مخطوطات شاه محمود نشابوری (رك : ایران و ترکیه ۱۴۶۳)

وی مشهور به زرین رقم و از کاتبان کتابخانه شاه طهماسب اول صفوی بود، در سنه ۹۶۴ ق ۱۵۵۶ م بمشهد رفت و در حدود ۹۸۲ ق ۱۵۷۴ م در انجا مرد، از آثار اوست :

(۱۶۰۳) ۶۴۳ - چهل کلمه حضرت علی، عیناً مثل دو نسخه ایران در موزه آثار اسلامی استانبول.

(۱۶۰۴) ۶۴۴ - چهل کلمه به کتابت خوش سفیداب و لاجورد در جمیدی الثانی ۹۸۲ ق در همین موزه .

(۱۶۰۵) ۶۴۵ - منتخب بوستان سعدی کتابت عالی در همین موزه .

(۱۶۰۶) ۶۴۶ - نصایح بزرگمهر و خواجه عبدالله انصاری کتابت جلی عالی در همین موزه .

(۱۶۰۷ - ۱۶۳۱) ۶۴۷ - ۶۷۱ : بیست و پنج قطعه در چند مرقع از جلی تا غبار ممتاز و عالی بمرکب مشکلی و الوان با رقم او بدون تاریخ در کتابخانه یونیورسیتی استانبول، که بهترین مجموعه خطوط او شمرده میشود (خ ۳۰۴)

(۱۶۳۲ - ۱۶۸۴) ۶۷۲ - ۷۲۴ : ۵۳ قطعه در مرقعات خزینه اوقاف استانبول بخط جلی و متوسط و خفی ممتاز با رقم او و تاریخهای ۹۶۴ و ۹۶۵ و ۹۶۶ ق .

(۱۶۸۵ - ۱۶۸۶) ۷۲۵ - ۷۲۶ : دو قطعه در مرقع خزینه اوقاف

که یکی يك غزل اوست باین مطلع :

باز طوف کعبه کسوی تو دارم آرزو

مسجد و محراب ابروی تو دارم آرزو

«مشقه شاه محمود» (خ ۳۰۶)

(۱۶۸۷) - ۷۲۷ -

قرآن مجید بخط اسدالله کرمانی :

در کتابخانه ایاصوفیه استانبول . وی از شاگردان انیسی و کاتبی است که وفاتش در سنه ۸۹۳ ق ۱۴۸۷ م باشد، و این نسخه قرآن را بخط خوش نسخ در سنه ۸۶۳ ق ۱۴۵۸ م نوشته است . (خ ۶۴)

(۱۶۸۸ - ۱۶۹۱) ۷۲۸ - ۷۳۱

خطوط شیر علی هروی :

وی خطاط کتابخانه بایسنغر میرزادر هرات بود و ۴ قطعه خطوط او در مرقعهای مختلف خزینه اوقاف استانبول است بقلمهای جای و غبار خوش در سنه ۸۵۳ ق ۱۴۴۸ م (خ ۳۲۴)

(۱۶۹۲) - ۷۳۲ -

نزهة الارواح امیرحسینی و لمعات عراقی بخط عارف هروی :

در کتابخانه یونیورسیتی استانبول . بقلم کتابت خفی متوسط عارف هروی فرزند روح الله حسینی از شعرای دوره سلطان حسین - بایقر است که در سنه ۹۰۱ ق ۱۴۹۵ م نوشته شده است (خ ۳۳۸)

۱۶۹۳ - ۱۶۹۷ (۷۳۳ - ۷۳۷)

مخطوطات میرعلی هروی (رك : ایران)

۱۶۹۳ (۷۳۳) - لوايح جامی: در موزه آثار اسلامی استانبول،

با رقم «علی الکاتب»

۱۶۹۴ (۷۳۴) - بوستان سعدی: در همین موزه، بکتابت جلی

عالی با رقم «علی الحسینی الکاتب در اوخر رجب ۹۲۵ ق (۱۵۱۸ م) در

دار السلطنه هرات

۱۶۹۵ (۷۳۵) - بوستان سعدی: در کتابخانه یونیورسیتی استانبول

بکتابت عالی با رقم «علی الحسینی الکاتب در او اسطذيقعه سنه ۹۱۹ ق»

۱۵۱۲ م) بر پشت صفحه اول نوشته «صاحبه خواجه ميرك»

۱۶۹۶ (۷۳۶) - بوستان سعدی: در همین کتابخانه، که قبلا از

موقوفات آستانه صفی الدین اردبیل بود. کتابت آن خفی نزدیک بغبار

عالی است و در آخر چنین رقم دارد:

«علی الحسینی الکاتب در اوخر ربيع الثانی ۹۳۲ ق (۱۵۲۵ م)

بمدینه هرات

۱۶۹۷ (۷۳۷) - دیوان ریاضی: در همین کتابخانه، بکتابت خفی

خوش با رقم «میرعلی الکاتب در سنه ۹۴۶ ق» (۱۵۳۹ م)

۱۶۹۸ - ۲۱۷۵ (۷۳۸ - ۱۲۱۵)

قطعات خط سلطان علی مشهدی (۸۴۱ - ۹۲۶ ق = ۱۴۳۷ - ۱۵۱۹ م):

۱۶۹۸ (۷۳۸) - يك قطعه ابیات مدح سلطان یعقوب در خزینه

اوقاف استانبول.

۱۶۹۹ - ۱۷۰۵ (۷۳۹ - ۷۴۵): هفت قطعه در کتابخانه یونیورسیتی

استانبول، که بر یکی مهری دیده میشود: «بندة صاحب‌دلان سلطان علی»

۱۷۰۶ - ۲۱۷۵ (۷۴۶ - ۱۲۱۵): ۴۷۰ قطعه در مرقات بهرام

میرزا، امیرغیب بیگ، شاه اسماعیل، شاه طهماسب و شاه عباس صفوی

و غیره در کتابخانه‌های توپقاپوسرای استانبول، دارای تاریخهای ۸۸۵ ق

۱۴۸۰ م تا ۹۰۳ ق ۱۴۹۷ م در دار السلطنه هراة .

بر یکی نوشته: مشقه سلطان علی المشهدی جهة مولانا عبدالصمد،

حرره یاری مذهب .

بر دیگری: کاتبها سلطان علی المشهدی . قاطعها شیخ عبدالله -

الهروی .

بر دیگری: کاتبها سلطان علی المشهدی . صاحبه بهرام . قاطعها

شیخ عبدالله (خ ۲۶۲) (رك : ۱۶۷)

۲۱۷۶ - ۲۱۸۶ (۱۲۱۶ - ۱۲۲۶)

خطوط سلطان محمد خندان هروی:

۲۱۷۶ - ۲۱۷۸ (۱۲۱۶ - ۱۲۱۸): سه قطعه کتابت خفی خوش

با رقم او در کتابخانه یونیورسیتی استانبول .

۲۱۷۹ - ۲۱۸۵ (۱۲۱۹ - ۱۲۲۵): هفت قطعه از مرقع‌های

کتابخانه اوقاف، استانبول با رقم او بدون تاریخ .

۲۱۸۶ (۱۲۲۶) - يك قطعه بسیار اعلی با کتابت بهترین او بدون

تاریخ در کتابخانه روان کوشکو استانبول (خ ۲۷۰)

(۲۱۸۷ - ۲۱۸۸) ۱۲۲۷ - ۱۲۲۸

مخطوطات سلطان محمد نور :

(۲۱۸۷) ۱۲۲۷ - بوستان سعدی: در کتابخانه ایاصوفیه استانبول

بقلم غبار خوش ورقم «سلطان محمد نور» در سنه ۹۳۳ق (۱۵۲۶م) در

شهر هرات (خ ۲۷۶)

(۲۱۸۸) ۱۲۲۸ - یوسف وزلیخای جامی : در همین کتابخانه ،

بکتابت حفی خوش سلطان محمد نور در سنه ۹۳۸ق ۱۵۳۱م در هرات

(خ ۲۷۶)

(۲۱۸۹ - ۲۱۹۱) ۱۳۲۹ - ۱۳۳۱

قطعات خط شمس الدین محمد بن حسام بایسنغری هروی :

(۲۱۸۹) ۱۳۲۹ - يك قطعه در يك مرقع خزینه اوقاف استانبول

با رقم « محمد بن حسام المشتهر بشمس الدین بایسنغری فی دار السلطنه

هراة »

(۲۱۹۰ - ۲۱۹۱) ۱۲۳۰ - ۱۲۳۱ : دو قطعه دیگر با تنوع خطوط

ونستعلیق بشیوه اظهار تبریزی با رقم او در هرات . در همین خزینه

(خ ۳۱۵)

(۲۱۹۳ - ۲۱۹۴) ۱۲۳۲ - ۱۲۳۳

خط عبدالرحیم هروی (عنبرین قلم) :

سه قطعه نستعلیق حفی خوش در کتابخانه دانشگاه استانبول ، که

یکی رقم « عبدالرحیم عنبرین قلم » جهانگیر شاهی ، و دیگری هم

عبدالرحیم جهانگیر شاهی سنه ۱۰۳۲ق (۱۶۲۲م) و دیگری: عبدالرحیم

روشن رقم سنه ۱۰۱۳ق (۱۶۰۴م) در آگره دارد (خ ۳۹۱) وی از

بقایای مکتب هرات در هند است (رك : وین)

(۲۱۹۵ - ۲۱۹۷) ۱۲۳۵ - ۱۲۳۷

خطوط یوسف علی سبز مشهدی (قرن نهم) :

(۲۱۹۵ - ۲۱۹۶) ۱۲۳۵ - ۱۲۳۶ : دو قطعه از يك مرقع خزینه

اوقاف استانبول بشیوه سلطانعلی مشهدی که رقم «العبد یوسف علی سبز

مشهدی» دارد (خ ۹۷۳)

(۲۱۹۷) ۱۲۳۷ - مهدی بیانی دیوان کاتبی را در تهران دیده با

رقم : « تمت الکتاب فی ۲۳ شوال ۸۵۰ق (۱۴۴۶م) کاتبه یوسف »

(خ ۹۷۳)

(۲۱۹۸ - ۲۲۰۵) ۱۳۳۸ - ۱۳۴۵

خطوط رستم علی :

در مرقع های مختلف کتابخانه یونیورستی استانبول، هشت قطعه

بقلم های مختلف خوش با رقم «مشقه رستم علی شاهی» (خ ۲۰۹)

(۲۲۰۶) - ۱۳۴۶ -

صورت بهزاد بقلم قاسم علی :

در کتابخانه یونیورستی استانبول، که از لباسهای بهزاد مفهوم

می شود، که این تصویر را بعد از انتقال او از هرات کشیده باشد

(التصویر الاسلامی تابلو ۲۰)

۱۲۴۷ (۲۲۰۷ - ۲۲۱۰) - ۱۲۵۰

مخطوطات یاری کتاب هروی (رك: ۱۴۷۳)

۱۲۴۷ (۲۲۰۷) - بوستان سعدی، با رقم «کتابه یاری الکاتب

۹۵۴ق» (۱۵۴۶م) در موزه آثار اسلامی استانبول.

۲۲۰۸ - ۲۲۱۰ (۲۲۱۰ - ۱۲۴۸ - ۱۲۵۰: سه قطعه خط اودر مرقع های

خزینة اوقاف استانبول. در کتابخانه عمومی لنین گراهم يك قطعه خط

یاری هروی موجود است (خ ۹۶۶)

۱۲۵۱ (۲۲۱۱ - ۲۲۱۳) - ۱۲۵۳

خطوط محمد صالح دردمند:

۱۲۵۱ (۲۲۱۱) - در خزینة اوقاف استانبول در مرقع شاه

اسماعیل، فراهم آورده شمس الدین محمد وصفی يك قطعه برقم محمد

صالح دردمند محفوظ است که وصفی او را از خوشنویسان شیراز و

کرمان شمرده است، و او قطعه مذکور را در سنه ۹۷۳ق ۱۵۶۶م نوشته

(رك: افغانستان)

۲۲۱۲ - ۲۲۱۳ (۲۲۱۳ - ۱۲۵۲ - ۱۲۵۳: دو قطعه در موزه آثار اسلامی

ويك قطعه در روان کوشکو استانبولست بسخط خوش زر و مرکب

الوان با رقم های:

محمد صالح ۹۸۷ق (۱۵۷۸م)

محمد صالح فی شهر ۹۸۸ق (۱۵۷۹م) (خ ۷۷۵)

۱۲۵۴ (۲۲۱۴) - ۱۲۵۴

دیوان حافظ بخط قطب الدین محمد حسینی:

در کتابخانه یونیورسیتی استانبول که بخط خفی ساخ محرم ۹۷۶ق

۱۵۶۸م در مشهد نوشته شده است (خ ۸۱۲)

۱۳۴۹ (۲۲۱۵ - ۲۳۰۹) - ۱۲۵۵

خطوط محمود بن اسحاق شهابی هروی:

۱۲۵۵ (۲۲۱۵) - بوستان سعدی: بکتابت جلی خوش در موزه

آثار اسلامی استانبول.

۱۲۵۶ (۲۲۱۶) - بوستان سعدی: که آنرا در دار السلطنة بلخ در

سنه ۹۸۰ق ۱۵۷۲م نوشته، در همین موزه.

۱۲۵۷ (۲۲۱۷) - خمسة جامی: نوشته ۹۶۴ق ۱۵۵۶م (عکس

يك صفحه آنرا کوهنل در کتاب خود چاپ کرده است)

۲۲۱۸ - ۲۳۰۹ (۲۳۰۹ - ۱۲۵۸ - ۱۳۴۹: نود و دو قطعه نستعلیق

خوش او در مرقعات مختلف خزینة اوقاف و روان کوشکو استانبول

موجود است از:

۹۷۰ ق ۱۵۶۲ م

۹۲۴ ق ۱۵۱۷ م

۹۸۷ ق ۱۵۷۸ م

۹۸۸ ق ۱۵۷۹ م (رك: ایران - هند) (خ ۸۸۱)

(۲۳۱۰ - ۲۳۱۱) ۱۳۵۰ - ۱۳۵۱

مخطوطات محمود بن محمود بن یوسف نستری مشهور به کاغذی :

(۲۳۱۰) ۱۳۵۰ - شاهنامه فردوسی: کتابت خفی ۵ شعبان ۸۳۹ ق

۱۴۳۵ م در موزه آثار اسلامی استانبول .

(۲۳۱۱) ۱۳۵۱ - لمعات دیوان عراقی و عشق نامه : کتابت خفی

۲۲ محرم ۸۶۲ ق ۱۴۵۷ م در یونیورسیتی استانبول (خ ۸۷۹)

(رك : ایران - هند)

(۲۳۱۲ - ۲۳۱۳) ۱۳۵۲ - ۱۳۵۳

مخطوطات مظفر حسین بن محمد امین (قرن ۱۰)

(۲۳۱۲) ۱۳۵۲ - یوسف وزلیخای جامی : کتابت خفی خوش

با رقم او در تاریخ غره شعبان ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م . در موزه آثار اسلامی

استانبول .

(۲۳۱۳) ۱۳۵۳ - يك قطعه از يك مرقع همین موزه با رقم

«مشقه مظفر حسین» (خ ۹۱۱)

(۲۳۱۴ - ۲۳۱۸) ۱۳۵۴ - ۱۳۵۸

قطعات نستعلیق میر شیخ پورانی هروی :

(۲۳۱۴ - ۲۳۱۸) ۱۳۵۴ - ۱۳۵۸ : پنج قطعه در مرقعات خزینه

اوقاف وروان کوشکو استانبول . يك قطعه او مورخ ۹۶۸ ق ۱۵۶۰ م

در آستان رضوی مشهد است (خ ۹۱۱)

(رك : مرقع بهرام وسید احمد)

(۲۳۱۹ - ۱۳۵۹) -

دیوان حافظ بخط جعفر بایسنغری :

در موزه آثار اسلامی و ترك استانبول (سروی ۳۱۳۶)

(۲۳۲۰ - ۱۳۶۰) -

اربعین جامی بخط شاه محمود نشابوری :

مخطوطه ۶۸۱ E. H توپقاپوسرای استانبول . بر کاغذ زر افشان

مذهب و مزین ۱۹۵ × ۱۲۰ میلی هشت ورقی به خط خوش مرقوم

شاه محمود نشابوری در محرم ۹۴۲ ق ۱۵۳۵ م در تبریز (فهرست ۷)

(۲۳۲۱ - ۱۳۶۱) -

اربعین جامی بخط محمد القوامی الشیرازی (رك ۴۳۶)

مخطوطه ۳۲۷ R توپقاپوسرای، بر کاغذ زر افشان نسخه مذهب و

مزین . ۲۵۰ × ۱۶۸ میلی هشت ورقی ۳ سطر تعلیق و ده سطر نستعلیق

جمله ۱۳ سطر در هر صفحه . با رقم محمد القوام الشیرازی در سنه ۹۵۷ ق

۱۵۵۰ م (فهرست ۷)

۱ - از شماره ۱۳۶۰ تا ۱۴۸۲ آثار است که از فهرست مطبوع کتابخانه

موزه توپقاپوسرای (نسخ فارسی) تالیف فهمی ادهم کره نای یادداشت شده،

و این کتاب بزبان ترکی از طرف توپقاپوسرای موزه استانبول در سنه ۱۹۶۱ م

چاپ شده ۳۹۵ صفحه در بیان ۹۴۰ نسخه خطی فارسی (نمره ۱۲ نشرات

موزه توپقاپی سرای)

- ۱۳۶۲ - (۲۳۲۲)

حزراالامان من فتن آخر الزمان بخط سلطان محمد خندان هروی

تألیف ملامحسن واعظ کاشفی هروی، مخطوطه ۱۱۷ H توپقاپو،
۲۲۸ × ۳۷۲ میلی، ۲۸ ورق هر صفحه دو ستونی ۱۲ سطری. نوشته
سلطان محمد خندان در قرن دهم به نستعلیق خوش، نسخه مذهب و مرصع
(فهرست ۳۶)

- ۱۳۶۳ - (۲۳۲۳)

نقحات الانس جامی بخط عزالدین هروی:

مخطوطه ۳۰۶۰ A توپقاپو ۲۷۵ × ۱۷۰ م ۳۶۸ ورق ۱۵ سطری.
مرقومه رجب ۹۵۴ ق ۱۵۴۷ م به نستعلیق عزالدین محمد الهروی
(فهرست ۶۷)

- ۱۳۶۴ - (۲۳۲۴)

روضه الاحباب عطاءالله حسینی بخط علاءالدین:

مخطوطه ۳۰۶۲ A توپقاپو، ۳۰۵ × ۲۲۵ م ۶۲۲ ورق ۱۷
سطری. بقلم علاءالدین بن شیخ احمد الاخسیکتی در شوال ۹۵۴ ق
۱۵۴۷ م، دارای سرلوحه مذهب و جداول طلا، که غالباً ادامه مکتب
هرات در ماوراءالنهر است (فهرست ۶۸)

(رك : افغانستان ۳۷)

- ۱۳۶۵ - (۲۳۲۵)

نقحات و رشحات بخط محمد یوسف:

مخطوطه ۳۵۲ R توپقاپو، ۲۴۰ × ۱۷۵ م ۲۶۶ ورق ۱۷ سطری.
کتاب اول بخط محمد یوسف حسینی در سنه ۸۸۳ ق ۱۴۷۸ م نوشته
شده، دارای يك سرلوحه مرصع و صفحات مذهب و جداول لاجورد
(فهرست ۷۰)

- ۱۳۶۶ - (۲۳۲۶)

عجائب المخلوقات قزوینی:

مخطوطه توپقاپو ۴۰۱ H ۳۵۵ × ۲۴۵ م ۲۷۳ ورق ۱۷ سطری،
کتابت قرن ۱۰ ه. نسخه مذهب دارای ۷ سرلوحه و ۱۸۹ منظر مصور
منیاتور (فهرست ۷۷) رك ۷۳ بعد.

- ۱۳۶۷ - (۲۳۲۷)

لوامع الاشراق جلالدوانی بخط میرکلنگی:

مخطوطه توپقاپو ۱۳۲۲ H ۲۹۵ × ۱۸۷ م ۱۲ ورق نستعلیق میر-
حسین کلنگی در سنه ۹۸۸ ق ۱۵۸۱ م (فهرست ۸۲) (رك : ۱۴۷۷)

- ۱۳۶۸ - (۲۳۲۸)

مقاصد الالحان عبدالقادر غیبی بخط محمد:

مخطوطه ۱۷۴۶ R توپقاپو ۳۱۰ × ۲۱۵ م ۷۹ ورق ۱۷ سطری.

خط محمد بن محمد بن الیاس در سنه ۸۳۸ ق ۱۴۳۸ م با عنوان و سرلوحه
مذهب وجداول لاجورد (فهرست ۱۰۶)

- ۱۳۶۹ - (۲۳۲۹)

قیافت نامه سیدعلی همدانی بخط نواسه میرعلی حسینی :

مخطوطه ۱۳۵۱ H . E . توپقاپو ۲۴۰ × ۱۵۰ م ۸ ورق ۱۱ سطری .
بخط محمد جعفر بن محمد باقر بن میر علی الحسینی هروی در قرن ۱۱
با سرلوحه مذهب و حواشی زرافشان (فهرست ۱۱۰) این خطاط نواسه
میرعلی هروی سر حلقه مکتب هراتست .

- ۱۳۷۰ - (۲۳۳۰)

شاهنامه فردوسی بخط محمد بقال :

مخطوطه ۱۴۹۶ H توپقاپو، ۳۴۰ × ۲۵۰ م ۶۸۶ ورق ۴ ستونی
۲۱ سطری . بخط محمد بن محمد البقال (رك ۷۳) در ذیحجه ۸۶۸ ق
۱۴۶۴ م دارای دو سرلوحه و عناوین مذهب و ۳۰ مجلس مصور منیاتور
وجداول لاجورد (فهرست ۱۲۸)

- ۱۳۷۱ - (۲۳۳۱)

شاهنامه فردوسی بخط حاجی محمد مشهدی

مخطوطه ۱۴۸۰ H توپقاپو، ۳۴۰ × ۲۳۵ م ۵۲۷ ص ۴ ستونی
۲۵ سطری . بخط حاجی محمد الکاتب المشهدی در ذیحجه ۹۲۷ ق
۱۵۲۱ م دارای سرلوحه مذهب وجداول لاجورد و ۱۲۸ مجلس مصور
منیاتور (فهرست ۱۳۱)

- ۱۳۷۲ - (۲۳۳۲)

شاهنامه فردوسی بخط محمد الکاتب :

مخطوطه ۱۴۸۵ H توپقاپو، ۳۴۵ × ۲۰۵ م ۶۲۶ ص ۴ ستونی
۲۴ سطری . بخط محمد بن جمال الدین الکاتب در رجب ۹۲۸ ق
۱۵۲۲ م . دارای ۲ سرلوحه مذهب و ۴۳ مجلس منیاتور و جداول
لاجورد (فهرست ۱۳۲)

- ۱۳۷۳ - (۲۳۳۳)

شاهنامه فردوسی بخط محمود بلخی :

مخطوطه ۱۵۱۴ H توپقاپو، ۵۵۰ × ۲۴۰ م ۵۱۳ صفحه ۴ ستونی
۲۵ سطری . بخط محمود بن محمد البلخی که در سنه ۹۴۲ ق ۱۵۴۰ م در
بخارا نوشته و ۲ عنوان مذهب و ۳۶ مجلس مصور منیاتور و جداول
لاجورد دارد (فهرست ۱۳۲)

- ۱۳۷۴ - (۲۳۳۴)

شاهنامه فردوسی بخط محمد باقی :

مخطوطه ۱۴۸۸ H توپقاپو، ۳۳۰ × ۲۰۱ م ۶۸۶ ورق ۴ ستونی
۲۳ سطری . بخط محمد باقی الکاتب برای کتابخانه ابو الغازی عبدالله خان
در سنه ۹۷۲ ق ۱۵۶۵ م نوشته شده که ۲ عنوان مذهب و يك سرلوحه و
۲۸ مجلس مصور منیاتور وجداول دارد (فهرست ۱۳۴)

- ۱۳۷۵ - (۲۳۳۵)

رباعیات عمر خیام بخط علی حسینی :

مخطوطه H ۸۱۱ توپقاپو ۲۷۵ × ۱۷۰ م ۴۰ ورق ۲ ستونی ۱۱
سطری. بخط خوش علی الحسینی در هرات بتاریخ ۹۲۴ ق ۱۵۱۸ م.
دارای سرلوحه مذهب وجداول لاجورد و یک منیاتور سبک بهزاد
(فهرست ۱۴۲)

- ۱۳۷۶ - (۲۳۳۶)

حدیقه الحدیقه عطار؟ بخط شمس الدین کرمانی :

مخطوطه R ۱۰۴۰ توپقاپو ۲۳۵ × ۱۵۵ م ۲۵ ورق ۳ ستونی ۱۱
سطری و بر حاشیه آن ۲۴ سطر دیگر هم دارد، بخط شمس الدین محمد-
الشریف الکرمانی (رک البیم ۷ عدد ۳۲) که در سنه ۹۱۶ ق ۱۵۱۱ م در
هرات نوشته است. دارای اوراق و سرلوحه مذهب وجداول لاجوردین
(فهرست ۱۴۴)

- ۱۳۷۷ - (۲۳۳۷)

خمسه نظامی عصر تیموریه

مخطوطه R ۸۷۴ توپقاپو ۳۱۰ × ۱۹۰ م ۳۴۳ ورق ۴ ستونی ۲۱
سطری. که در ربیع الآخر ۸۸۱ ق ۱۴۷۶ م نوشته و آراسته شده، ۵ سر
لوحه مذهب و مرصع و ۱۶ مجلس منیاتور اسلوب عصر تیموریان دارد
(فهرست ۱۵۰)

- ۱۳۷۸ - (۲۳۳۸)

خمسه نظامی بخط مرشد :

مخطوطه H ۷۵۴ توپقاپو ۳۴۵ × ۲۲۵ م ۳۶۵ ورق نستعلیق زیبای
۴ ستونی ۲۱ سطری مرشد الدین محمد الکاتب در شیراز در سنه ۸۸۸ ق
۱۴۸۳ م دارای سرلوحه ۱۵ و ۲۸ مجلس منیاتور و صفحات مذهب و
جداول لاجورد و جلد چرمی قهوه‌ئی. (فهرست ۱۵۱)

- ۱۳۷۹ - (۲۳۳۹)

خمسه نظامی بخط محمد بن ابراهیم :

مخطوطه H ۷۶۸ توپقاپو ۳۰۵ × ۲۰۰ م ۳۳۲ ورق نستعلیق ۴
ستونی ۲۳ سطری کتابت محمد بن ابراهیم بن مسعود در سنه ۸۹۰ ق
۱۴۸۵ م مذهب دارای ۲ عنوان و ۵ سرلوحه مرصع و ۲۷ مجلس منیاتور
عصر تیموریان و جلد چرمی نخودی رنگ (فهرست ۱۵۱)

- ۱۳۸۰ - (۲۳۴۰)

خمسه نظامی بخط علی بن حاجی مذهب :

مخطوطه H ۷۸۷ توپقاپو ۲۴۵ × ۱۶۵ م ۳۷۹ ورق ۴ ستونی ۱۹
سطری نستعلیق علی بن حاجی المذهب (غالباً حاجی محمد هروی) در
ذیحجه ۸۹۹ ق ۱۴۹۴ م دو عنوان و ۵ سرلوحه مذهب و ۲۵ مجلس منیاتور
و جلد چرمی دارد (فهرست ۱۵۲)

- ۱۳۸۱ - (۲۳۴۱)

خمسه نظامی عصر تیموریه :

مخطوطه ۱۴۷ B توپقاپو ۳۳۵ × ۲۵۰ ورق ۴ ستونی ۲۱ سطری
نستعلیق خوش بدون امضا و تاریخ. نسخه نفیس مرصع و زیبا دارای ۱۵
مجلس مصور منیاتور عصر تیموریه. (فهرست ۱۵۳)

- ۱۳۸۲ - (۲۳۴۲)

خمسه نظامی عصر تیموریه :

مخطوطه ۱۴۶ B توپقاپو ۴۳۰ × ۲۷۵ م ۳۸۱ ورق ۴ ستونی
۲۰ سطری بدون رقم و تاریخ ولی مربوط قرن نهم هجری (۱۵ م) تخمین
می شود، دارای صفحات زرافشان به نستعلیق زیبا و خصایص هنری عصر
تیموریان با ۵ سرلوحه مذهب و مرصع و ۶۵ مجلس منیاتور و جلد
نفیس منقش (فهرست ۱۵۴)

- ۱۳۸۳ - (۲۳۴۳)

خمسه نظامی عصر تیموریه :

مخطوطه ۷۷۵ H توپقاپو ۲۴۷ × ۱۷۰ م ۳۹۴ ورق ۴ ستونی ۱۹
سطری. به خط نستعلیق خوش در محرم ۱۴۹۷ م نوشته شده که
۲ عنوان مذهب و ۵ سرلوحه و ۲۸ مجلس مصور منیاتور عصر تیموریان
دارد (فهرست ۱۵۵)

- ۱۳۸۴ - (۲۳۴۴)

خمسه نظامی بخط مثالی کاشانی :

مخطوطه ۱۴۵ B توپقاپو ۲۴۵ × ۱۷۰ م ۴۱۶ ورق ۴ ستونی ۱۷
سطری. به نستعلیق مثالی کاشانی در محرم ۱۴۹۸ م نوشته شده
که ۴ سرلوحه مذهب و ۱۵ مجلس مصور منیاتور اسلوب هرات و جلد
چرمی دارد. (فهرست ۱۵۵)

- ۱۳۸۵ - (۲۳۴۵)

خمسه نظامی عصر تیموریه :

مخطوطه ۷۶۹ H توپقاپو ۲۸۵ × ۱۷۵ م ۴۰۲ ورق ۴ ستونی ۱۹
سطری. به نستعلیق خوب رجب ۱۵۰۵ ق (۱۵۰۰ م) نسخه مذهب دارای
۲ عنوان و ۵ سرلوحه و ۴۴ مجلس منیاتور عصر تیموریه و جلد اول
لاجورد و رنگین با جلد چرمی عنابی (فهرست ۱۵۵)

- ۱۳۸۶ - (۲۳۴۶)

خمسه نظامی عصر تیموریه :

مخطوطه ۸۶۳ R توپقاپو ۲۴۵ × ۱۷۰ م ۳۲۹ ورق ۲ ستونی
۲۲ سطری. به نستعلیق ۱۵۰۱ ق ۱۴۰۶ م نسخه مذهب دارای ۲ عنوان و
۴ سرلوحه مرصع و ۱۸ مجلس منیاتور زیبای عصر تیموریه و جلد
چرمی (فهرست ۱۵۶)

- (۲۳۴۷) - ۱۳۸۷ -

خمسه نظامی بخط مرشدالدین :

مخطوطه H ۷۸۴ توپقاپو ۲۵۵ × ۱۵۰ م ۵۸۲ ورق ۳ ستونی
 ۱۹ سطری. به نستعلیق مرشدالدین در سنه ۹۰۹ ق ۱۵۰۴ م مذهب دارای
 ۲ عنوان و ۵ سرلوحه و ۲۹ مجلس منیاتور با جلد چرمی (فهرست
 ۱۵۷)

- (۲۳۴۸) - ۱۳۸۸ -

خمسه نظامی بخط سلطان علی مشهدی و کار بهزاد :

مخطوطه H ۹۵۷ توپقاپو ۳۰۰ × ۲۲۰ م ۴۸۸ ورق ۴ ستونی ۲۵
 سطری. به نستعلیق خوش سلطانعلی مشهدی برای شاه اسماعیل صفوی نوشته
 شده، و تذهیب آن را مولانا یاری در سنه ۹۱۶ ق ۱۵۱۰ م و تصاویر آنرا
 در سنه ۹۱۸ ق ۱۵۱۲ م بهزاد ساخته است. عناوین مذهب و ۵ سرلوحه
 مرصع و ۴۰ مجلس مصور منیاتور و جلد سیاه چرمی دارد (فهرست
 ۱۵۷)

- (۲۳۴۹) - ۱۳۸۹ -

خمسه نظامی بخط مرشدالدین :

مخطوطه H ۷۷۰ ۳۰۰ × ۱۸۵ م ۳۹۳ ورق ۴ ستونی ۱۹ سطری.
 به نستعلیق خورش مرشدالدین محمد در سنه ۹۱۸ ق ۱۵۱۲ م نسخه مذهب
 ۲ عنوان و ۵ سرلوحه و ۲۹ مجلس منیاتور عصر صفوی و جلد چرمی
 دارد. (فهرست ۱۵۸)

- (۲۳۵۰) - ۱۳۹۰ -

خمسه نظامی بخط مرشد عطار :

مخطوطه R ۸۶۰ توپقاپو ۳۲۰ × ۲۰۰ م ۴ ستونی ۱۹ سطری.
 به نستعلیق مرشد کاتب عطار در سنه ۹۲۷ ق ۱۵۲۰ م نسخه مذهب دارای
 ۵ سرلوحه و ۲ عنوان و ۳۶ مجلس منیاتور نفیس صفوی با جد اول آبی
 و لاجورد و جلد قهوه‌ئی چرمی (ف ۱۵۹)

- (۲۳۵۱) - ۱۳۹۱ -

خمسه نظامی بخط سلطان محمد نور :

مخطوطه H ۷۸۵ توپقاپو ۲۵۳ × ۱۶۵ م ۳۴۱ ورق ۴ ستونی ۲۱
 سطری، به نستعلیق عالی سلطان محمد نور در سنه ۹۳۴ ق ۱۵۲۷ م نوشته
 شده ۲ عنوان و ۵ سرلوحه مذهب و هشت مجلس منیاتور و جلد لاکه
 منقش دارد (ف ۱۵۹)

- (۲۳۵۲) - ۱۳۹۲ -

خمسه نظامی بخط یار محمد هروی :

مخطوطه R ۸۷۱ ۳۱۵ × ۱۸۵ م ۳۵۶ ورق دو ستونی ۲۱ سطری
 به نستعلیق یار محمد الهروی در رمضان ۹۳۴ ق ۱۵۲۸ م دارای ۲ عنوان
 و ۵ سرلوحه مذهب مرصع و ۲۶ مجلس منیاتور اسلوب صفوی و
 جد اول لاجورد و جلد چرمی (ف ۱۶۰) (رك : ۸۳)

- (۲۳۵۳) - ۱۳۹۳ -

خمسه نظامی بخط مرشد :

مخطوطه ۷۶۰ H توپقاپو ۳۲۰ X ۲۰۰ م ۴۰۱ ورق ۴ ستونی
۱۹ سطری . به نستعلیق مرشد الکاتب الشیرازی در جمادی الاولی ۹۴۱ ق
۱۵۳۴ م . دارای ۲ عنوان و ۵ سرلوحه مذهب و مرصع و ۳۰ مجلس
منیاتور نفیس عصر صفوی با جداول لاجوردی و جلد چرمی (فهرست
۱۶۰)

- (۲۳۵۴) - ۱۳۹۴ -

همین کتاب بخط همین کاتب :

مخطوطه ۷۵۸ H توپقاپو ۲۲۴ X ۲۰۰ م ۴۰۲ ورق ۴ ستونی
۱۹ سطری . به نستعلیق زیبای مرشد الکاتب الشیرازی در ربیع الاخر
۹۴۵ ق ۱۵۳۸ م . دارای دو عنوان و ۵ سرلوحه مذهب و ۲۰ مجلس
منیاتور نفیس، با جداول و سرلوحه لاجوردین و جلد چرمی (فهرست
۱۶۱)

- (۲۳۵۵) - ۱۳۹۵ -

خمسه نظامی بخط محسن سبزواری :

مخطوطه ۷۸۰ H توپقاپو ۲۵۵ X ۱۷۰ م ۴۵۵ ورق دو ستونی
۳۲ سطری با ۱۵ سطر حاشیه صفحات . به نستعلیق خوش محسن بن -
لطیف الله معاد الحسنی السبزواری در ذی قعدة ۹۶۸ ق ۱۵۶۱ م نسخه مذهب

دارای ۶ سرلوحه و ۵ مجلس منیاتور و جداول لاجوردین آبی با جلد
چرمی کار ایران (فهرست ۱۶۲)

- (۲۳۵۶) - ۱۳۹۶ -

خمسه نظامی بخط خلیل جامی :

مخطوطه ۸۶۴ R توپقاپو ۲۵۰ X ۱۸۰ م ۲۹۳ ورق ۱۹ سطری .
بقلم نستعلیق خلیل بن درویش محمد الجامی در مشهد بتاریخ محرم
۹۷۹ ق ۱۵۷۲ م دارای ۴ سرلوحه و جداول رنگین و جلد چرمی قهوه‌ئی
(فهرست ۱۶۳) (رك : ۱۱۳ - ۱۱۵)

- (۲۳۵۷) - ۱۳۹۷ -

لیلی معنون نظامی بخط سلطان محمد ؟

مخطوطه ۸۷۹ R توپقاپو ۳۶۰ X ۲۴۰ م ۶۸ ورق کاغذ الوان
زرافشان ۴ ستونی ۱۷ سطری به نستعلیق زیبای سلطان محمد ؟ حدود
قرن دهم (۱۶ م) با سرلوحه مذهب و هشت مجلس منیاتور بسیار زیبا
(فهرست ۱۶۸)

- (۲۳۵۸) - ۱۳۹۸ -

لیلی معنون بخط میر شیخ سمرقندی :

مخطوطه ۷۳۱ H توپقاپو ۲۳۰ X ۱۶۳ م ۶۵ ورق ۴ ستونی ۱۷
سطری . به نستعلیق میر شیخ بن قتلخ حاجی بن عبد الله سمرقندی در

ربیع الآخر ۸۹۴ ق ۱۴۸۹ م با جلد چرمی (فهرست ۱۶۸)

(۲۴۵۹) - ۱۳۹۹ -

شرفنامه نظامی بخط احمد هروی:

مخطوطه ۸۸۳ R توپقاپو ۲۷۵ × ۱۷۰ م ۲۵۵ ورق ۲ ستونی ۱۲
سطری. بر کاغذ زرافشان الوان به نستعلیق بسیار زیبای احمد بن سلطان
علی الهروی در سنه ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م مذهب دو عنوانی دارای هفت
مجلس منیاتور کار هرات و جلد چرمی قهوه‌ئی (فهرست ۱۷۰)

(۲۳۶۰) - ۱۴۰۰ -

شرفنامه نظامی بخط شاه محمود:

مخطوطه ۱۶۵۴ E. H توپقاپو ۲۲۵ × ۱۳۵ م ۳۸ ورق ۱۲ سطری
به نستعلیق خوب شاه محمود الکاتب حدود قرن دهم (۱۶ م) با سر لوحه
مذهب و جلد چرمی و کاغذی. (فهرست ۱۷۰)

(۲۳۶۱) - ۱۴۰۱ -

سته عطار بخط عبدالملک:

مخطوطه ۳۰۵۹ A توپقاپو ۳۵۵ × ۲۲۵ م ۱۴۶۹ ورق ۲۵ سطری
بر کاغذ الوان بخط نستعلیق بسیار زیبای عبدالملک در شوال ۸۴۱ ق
۱۴۸۸ م برای سلطان شاهرخ نوشته شده که سر لوحه‌های نفیس مذهب با
جداول رنگین و لاجوردین و جلد نفیس چرمی قهوه‌ئی ضربی دارد
(فهرست ۱۷۱)

(۲۳۶۲) - ۱۴۰۲ -

منطق الطیر عطار بخط عبدالرحیم خوارزمی:

مخطوطه ۱۰۴۲ R توپقاپو ۲۰۰ × ۱۳۷ م ۳۰ ورق ۲ ستونی ۹
سطری. بخط بسیار زیبای نستعلیق عبدالرحیم الخوارزمی در تبریز نوشته
و چهار مجلس منیاتور و صفحات مذهب بر کاغذ زرافشان و جلده سیاه
لاکی دارد (فهرست ۱۷۵) (رك : ۳/۱)

(۲۳۶۳) - ۱۴۰۳ -

جواهرالذات عطار بخط احمد هروی (رك : ۱۳۹۹)

مخطوطه ۱۰۴۴ R توپقاپو ۳۰۵ × ۱۸۵ م ۵۰ ورق دو ستونی
۱۰ سطری به نستعلیق احمد بن سلطان علی در سنه ۹۸۱ ق ۱۵۷۳ م دارای
سر لوحه و جداول مذهب و دو مجلس منیاتور با جلد چرمی (فهرست
۱۷۶)

(۲۳۶۴) - ۱۴۰۴ -

بلبل‌نامه عطار بخط حبیب سمرقندی:

مخطوطه ۶۹۷ H توپقاپو ۲۰۵ × ۱۲۵ م ۵۸ ورق ۲ ستونی ۱۷
سطری. به نستعلیق حبیب بن حسین سمرقندی در سنه ۸۷۱ ق ۱۴۶۶ م
دارای سر لوحه مذهب و جداول لاجورد و جلد چرمی قهوه‌ئی
(فهرست ۱۷۶)

- ۱۴۰۵ - (۲۳۶۵)

دیوان کمال اصفهانی بخط شیخ محمود پیر بوداقتی هروی (رک ۷/۱)

مخطوطه A ۲۴۸۸ توپقاپو ۲۵۲ × ۱۲۸ م ۲۴۰ ورق ۲ ستونی
 ۱۷ سطری . به نستعلیق زیبای شیخ محمود پیر بوداقتی که در رجب
 ۸۶۶ ق ۱۴۶۲ م در بغداد نوشته و دارای سرلوحه‌ها و جداول مذهب و
 رنگین است (فهرست ۱۷۶)

- ۱۴۰۶ - (۲۳۶۶)

مثنوی مولوی بخط ابوالقاسم :

مخطوطه A ۱۳۵۷ توپقاپو ۲۶۵ × ۳۱۸ م ۴ ستونی ۲۳ سطری .
 به نستعلیق ابوالقاسم علی بن احمد بن عبدالوهاب، بتاریخ ۸ شوال
 ۸۵۳ ق ۱۴۳۴ م نوشته شده و سرلوحه‌ها و عناوین و صفحات مزین و
 مذهب نفیس با جلد چرمی قهوه‌ئی دارد (فهرست ۱۷۷)

- ۱۴۰۷ - (۲۳۶۷)

مثنوی مولوی بخط اسماعیل :

مخطوطه R ۴۳۴ توپقاپو ۲۶۳ × ۱۶۵ م ۵۱۸ ورق ۳ ستونی ۱۹
 سطری و برحواشی ۳۳ سطر . به نستعلیق زیبای اسماعیل الکاتب در
 ربیع الاخر ۸۵۰ ق ۱۴۴۶ م دارای ۶ سرلوحه و عناوین مذهب مرصع و
 جلد نفیس چرمی (فهرست ۱۷۷)

- ۱۴۰۸ - (۲۳۶۸)

مثنوی مولوی بخط محمد مرشدی :

مخطوطه E. H ۱۲۳۹ توپقاپو ۲۶۳ × ۱۶۵ م ۶۵۰ ورق ۳
 ستونی ۱۶ سطری و ۱۰ سطری بیرون صفحه بخط نسخ خوب
 ابوالمکارم محمد بن علی بن محمد المرشدی در رمضان ۸۶۲ ق ۱۴۵۷ م
 با صحایف و عناوین مذهب و جداول لاجوردین و سیاه (فهرست
 ۱۷۸)

- ۱۴۰۹ - (۲۳۶۹)

مثنوی مولوی بخط نعیم الدین (رک : ۸۱)

مخطوطه M ۵۰۴ توپقاپو ۳۰۰ × ۱۷۰ م ۳۵۳ ورق ۲۱ سطری .
 به نستعلیق زیبای نعیم الدین الکاتب بن الحاج صدرالدین، در رجب
 ۹۰۴ ق ۱۴۹۹ م با ۴ عنوان مذهب و صفحات مجداول لاجوردین و ملون و
 جلد چرمی (فهرست ۱۸۰)

- ۱۴۱۰ - (۲۳۷۰)

مثنوی مولوی بخط مرشدالدین :

مخطوطه A ۱۳۵۹ توپقاپو ۲۹۵ × ۱۸۰ م ۳۷۵ ورق ۴ ستونی
 ۱۹ سطری ، بخط مرشدالدین محمد در جمادی الاخری ۹۲۲ ق ۱۵۱۶ م
 (فهرست ۱۸۰)

- ۱۴۱۱ - (۲۳۷۱)

کلیات سعدی بخط مرشد :

مخطوطه ۰۹۲۶ R توپقا پو ۲۷۵ × ۱۶۵ م ۴۷۳ ورق ۳ ستونی
 ۱۷ سطری. بخط مرشد الدین الکاتب شیرازی در محرم ۹۳۹ ق ۱۵۳۲ م،
 دارای ۱۸ سرلوحه و ۱۴ مجلس منیاتور اسلوب صفویه، نسخه مذهب
 و مرصع (فهرست ۱۸۷)

- ۱۴۱۴ - (۲۳۷۲)

کلیات سعدی کار هرات :

مخطوطه ۰۹۲۲ R توپقا پو ۲۴۸ × ۱۴۶ م ۳۲۵ ورق ۳ ستونی ۲۲
 سطری. بدون امضا و تاریخ، ولی کار هرات در حدود قرن دهم (۱۶ م)
 دارای ۳ سرلوحه و ۱۷ مجلس منیاتور و صفحات مذهب هنر هرات با
 جلد چرمی (فهرست ۱۸۸)

- ۱۴۱۳ - (۲۳۷۳)

گلستان و بوستان بخط مظفر علی :

مخطوطه ۰۲۴۰۶ Y توپقا پو ۱۹۰ × ۱۱۰ م ۱۳۹ ورق ۲ ستونی
 ۱۱ سطری. به نستعلیق زیبا با رقم «کاتب السلطانی مظفر علی» در سنه
 ۹۷۵ ق ۱۵۶۷ م دارای سرلوحه مذهب و جداول لاجورد و جلد چرمی
 (فهرست ۱۹۱)

- ۱۴۱۴ - (۲۳۷۴)

گلستان سعدی بخط محمد صالح :

مخطوطه ۰۹۳۸ R ۳۴۵ × ۲۳۵ م ۱۲۴ ورق ۱۱ سطری. بخط
 نستعلیق محمد صالح بن محمد باقی در صفر ۹۹۱ ق ۱۵۸۳ م دارای
 ۶ مجلس منیاتور نفیس هرات و کاغذ اهاری و صالی و حواشی و
 صفحات مرصع (فهرست ۱۹۲)

- ۱۴۱۵ - (۲۳۷۵)

بوستان سعدی بخط شاه محمود :

مخطوطه ۰۹۳۰ R توپقا پو ۲۲۵ × ۱۳۰ م ۱۵۲ ورق ۲ ستونی ۱۴
 سطری. به نستعلیق زیبای شاه محمود نیشاپوری در مشهد در ماه رجب
 ۹۲۵ ق ۱۵۱۹ م نوشته شده و سرلوحه و جداول مذهب و جلد چرمی
 نخودی دارد (فهرست ۱۹۴)

- ۱۴۱۶ - (۲۳۷۶)

بوستان سعدی بخط پیرعلی جامی (رك : ۷۷۷)

مخطوطه ۰۶۸۱ H توپقا پو ۲۴۰ × ۱۵۰ م ۱۶۰ ورق ۲ ستونی
 ۱۴ سطری. به نستعلیق پیرعلی بن عبدالرحمن جامی در صفر ۹۴۰ ق
 ۱۵۶۳ م دارای صفحات مذهب و جداول لاجورد و جلد چرمی قهوه‌ئی
 (فهرست ۱۹۴)

- ۱۴۱۷ - (۲۳۷۷)

بوستان سعدی بخط علی :

مخطوطه ۹۳۱ R . توپقا پو ۲۸۰ × ۱۸۰ م ۱۶۳ ورق ۲ ستونی
 ۱۳ سطری . به نستعلیق زیبای علی الکاتب در بخارا در سنه ۹۹۱ ق
 ۱۵۸۳ م نوشته شده، که صفحات و عناوین بسیار زیبای مذهب با ۶ مجلس
 منیاتور و جلد چرمی بخارا دارد (فهرست ۱۹۶)

- ۱۴۱۸ - (۲۳۷۸)

بوستان سعدی بخط محمد رضا مشهدی (رک : ۳۸)

مخطوطه ۹۳۵ R . توپقا پو ۲۶۵ × ۱۷۰ م ۱۷۹ ورق ۲ ستونی
 ۱۱ سطری . بخط نستعلیق زیبای محمد رضا مشهدی در جمادی الاولی
 ۹۹۳ ق ۱۵۸۵ م . دارای صفحات مذهب و ۵ مجلس منیاتور زیبا که
 حواشی آن منقوش و دارای صور حیوانات و گل و برگست (فهرست
 ۱۹۶)

- ۱۴۱۹ - (۲۳۷۹)

بوستان کار هرات :

مخطوطه ۹۳۶ R . توپقا پو ۳۳۰ × ۲۲۰ م ۲ ستونی ۱۵ سطری .
 به نستعلیق زیبای قرن دهم (۱۶ م) دارای صفحات و عناوین زیبای
 مذهب و سه مجلس منیاتور کار هرات یا بخارا (فهرست ۱۹۷)

- ۱۴۲۰ - (۲۳۸۰)

منتخب بوستان بخط محمد بدخشی (رک : ۵۰۶)

مخطوطه ۹۸۴ R . توپقا پو ۲۶۰ × ۱۸۰ م ۳۶۲ ورق ۲ ستونی
 ۱۵ سطری . بخط زیبای نستعلیق محمد البدخشی الحسینی در سنه ۹۰۴
 ق ۱۴۹۹ م دارای سر لوحه مذهب برای سلطان بایزید دوم استنساخ شده
 (فهرست ۱۹۸)

- ۱۴۲۱ - (۲۳۸۱)

دیوان امیر خسرو بخط یار محمد هروی (رک : ۸۳)

مخطوطه ۹۷۱ R . توپقا پو ۲۸۵ × ۱۸۰ م ۲۶۷ ورق ۱۵ سطری .
 بخط یار محمد الهروی در سنه ۹۳۴ ق ۱۵۲۷ م، دارای سر لوحه های
 رنگین آبی و لاجوردی و صفحات مذهب (فهرست ۲۰۱)

- ۱۴۲۲ - (۲۳۸۲)

خمسه امیر خسرو بخط محمود کاتب (رک : ۳۸)

مخطوطه ۱۰۲۱ R . توپقا پو ۳۶۷ × ۲۳۰ م ۱۹۰ ورق ۴ ستونی
 ۲۵ سطری . بخط محمود الکاتب در شوال ۸۶۷ ق ۱۴۶۳ م دارای ۶
 سر لوحه مذهب و جدا اول قرمز لاجوردی و ۸ مجلس منیاتور (فهرست
 ۲۰۳)

- ۱۴۲۳ - (۲۳۸۳)

خمسه امیر خسرو بخت شاه محمود :

مخطوطه ۰۷۹۷ H. توپقاپو ۲۹۰ × ۱۸۰ م ۲۱۹ ورق ۴ ستونی ۲۱
سطری . بخت شاه محمود نیشابوری در شوال ۹۲۷ ق ۱۵۲۱ م ،
دارای ۵ سر لوحه و صفحات مذهب و ۱۳ مجلس منیاتور (فهرست
۲۰۵)

- ۱۴۲۴ - (۲۳۸۴)

خمسه امیر خسرو بخت محمد جنابدی :

مخطوطه ۰۱۰۲۹ R. توپقاپو ۲۴۰ × ۱۷۰ م ۲۷۳ ورق ۴ ستونی
۱۷ سطری . به نستعلیق محمد بن اسحاق جنابدی در سنه ۹۷۹ ق
۱۵۷۱ م . دارای سر لوحه مذهب و دو مجلس منیاتور (فهرست
۲۰۵)

- ۱۴۲۵ - (۲۳۸۵)

هشت بهشت امیر خسرو بخت سلطانعلی مشهدی :

مخطوطه ۰۶۷۶ H. توپقاپو ۳۸۰ × ۲۶۰ م ۴۱ ورق ۴ ستونی
۲۳ سطری . بخت سلطانعلی مشهدی در صفر ۹۰۲ ق ۱۴۹۶ م برای
سلطان محمد محسن خان کتابت شده و دارای صفحات مذهب نفیس
و دو مجلس منیاتور است (فهرست ۲۰۶)

- ۱۴۲۶ - (۲۳۸۶)

قران السعدین امیر خسرو بخت سلطان محمد نور:

مخطوطه ۰۸۷۱ H. توپقاپو ۲۶۸ × ۱۷۰ م ۱۳۸ ورق ۱۳ سطری .
به نستعلیق عالی زیبای سلطان محمد نور الکاتب در ۹۲۲ ق ۱۵۱۵ م .
دارای عناوین نفیس و ۳ مجلس منیاتور و صفحات مذهب و جلد چرمی
جگری (فهرست ۲۰۷)

- ۱۴۲۷ - (۲۳۸۷)

جام جم اوحدی بخت شیخ محمد انصاری (رك: ۵۰۷)

مخطوطه ۰۱۰۰۵ R. توپقاپو ۲۴۵ × ۱۴۳ م ۱۹۴ ورق ۲ ستونی
۱۲ سطری . به نستعلیق زیبای شیخ محمد فخرالدین احمد الانصاری
در سنه ۹۰۰ ق ۱۴۹۴ م دارای سر لوحه نفیس مذهب و جلد اول لاجورد
و جلد چرمی جگری (فهرست ۲۱۰)

- ۱۴۲۸ - (۲۳۸۸)

دیوان ابن یمن بخت سلطان محمد خندان:

مخطوطه ۰۱۰۰۱ R. توپقاپو ۲۳۵ × ۱۱۵ م ۱۴۷ ورق ۲ ستونی
۱۴ سطری . بخت نستعلیق زیبای سلطان محمد خندان در قرن نهم (۱۵ م) .
(فهرست ۲۱۰) رك: ۱۲۱۶ ترکیه .

- ۱۴۲۹ - (۲۳۸۹)

همای و همایون خواجو کارهرات:

مخطوطه ۰۱۰۴۵ R. توپقاپو ۲۸۷ × ۱۹۰ م ۵۰ ورق ۴ ستونی ۲۵ سطری .

دارای سرلوحه نفیس و صحایف مذهب و سه مجلس منیاتور زیبای کارهرات، بدون امضای کاتب به نستعلیق عالی زیبای قرن نهم (۱۵ م). (فهرست ۲۱۱)

- (۲۳۹۰) - ۱۴۳۰

مهر و مشتری عصار تبریزی بخط نعیم الدین کارهرات:

مخطوطه ۳۵۶۳ A توپقا پو ۲۱۵ × ۱۲۰ م ۱۹۱ ورق ۱۴ سطری. به نستعلیق زیبای نعیم الدین الکاتب بن صدرالدین (رك : ۸۱ ترکیه) در رمضان ۸۸۷ ق ۱۴۸۲ م دارای عناوین مذهب و ۱۱ مجلس منیاتور نفیس کارهرات. این نسخه مربوط کتابخانه سلطان بایزید بن محمد بوده و جلد چرمی جگری دارد. (فهرست ۲۱۳)

- (۲۳۹۱) - ۱۴۳۱

مهر و مشتری عصار بخط محمدالحسین هروی:

مخطوطه ۱۰۲۸ R توپقا پو ۲۲۰ × ۱۳۵ م ۱۸۶ ورق ۲ ستونی ۱۴ سطری. به نستعلیق زیبای محمدالحسین بن حاجی محمد الهروی در سنه ۹۷۹ ق ۱۵۷۱ م. دارای سرلوحه و جداول مذهب و جلد چرمی سرخ (فهرست ۲۱۴)

- (۲۳۹۲) - ۱۴۳۲

دیوان حافظ بخط جعفر حافظ (?)

مخطوطه ۹۴۷ R توپقا پو ۱۸۰ × ۱۱۵ م ۱۴۱ ورق ۲ ستونی ۱۵ سطری. به نستعلیق زیبای جعفرالحافظ در سنه ۸۲۲ ق ۱۴۱۹ م. دارای

سرلوحه و جداول مذهب و جلد چرمی. (فهرست ۲۱۶)
آیا کاتب این نسخه همان جعفر بایسنغری معروف درات نیست؟

- (۲۳۹۳) - ۱۴۳۳

دیوان حافظ بخط محمود هروی:

مخطوطه ۱۰۱۵ H توپقا پو ۱۹۵ × ۱۲۰ م ۱۶۴ ورق ۲ ستونی ۱۵ سطری. به نستعلیق شیخ محمود (رك ۳۵۴) در سنه ۸۷۰ ق ۱۴۶۶ م در بغداد برای کتابخانه سلطان پیر بوداق بهادر نوشته شده و سرلوحه و عناوین مذهب رنگین با جلد چرمی دارد. (فهرست ۲۱۶)

- (۲۳۹۴) - ۱۴۳۴

دیوان حافظ بخط مرشد (رك ۱۲۷۸)

مخطوطه ۹۴۲ R توپقا پو ۲۱۰ × ۱۲۰ م ۱۹۱ ورق ۲ ستونی ۱۲ سطری. بخط شیخ مرشدالدین در شیراز در ۹۰۶ ق ۱۵۰۰ م نوشته شده، دارای سرلوحه و خاتمه و جداول مذهب لاجورد و آبی. (فهرست ۲۱۷)

- (۲۳۹۵) - ۱۴۳۵

دیوان حافظ بخط قوام (رك ۴۳۶)

مخطوطه ۱۰۰۹ H توپقا پو ۲۶۷ × ۱۶۵ م ۲۳۰ ورق ۱۲ سطری بخط نستعلیق خوب قوام بن محمد شیرازی در قرن ۹ ق (۱۴ م) دارای سرلوحه و عناوین مذهب و ۴ مجلس منیاتور با جلد چرمی سرخ

(فهرست ۲۱۸)

- ۱۴۳۶ - (۲۳۹۶)

دیوان حافظ بخط احمد الحسینی:

مخطوطه H ۱۰۱۲ توپقاپو ۲۴۵ × ۱۶۰ م ۱۷۴ ورق ۱۲ سطری.
 بخط نستعلیق احمد الحسینی المشهدی در قرن دهم (۱۶ م) دارای
 سرلوحه و صحایف مذهب با جلد چرمی (فهرست ۲۱۹)

- ۱۴۳۷ - (۲۳۹۷)

دیوان سلطان احمد جلایر بخط عبیدالله:

مخطوطه H ۹۰۹ توپقاپو ۱۹۰ × ۱۲۴ م ۸۰ ورق ۱۷ سطری.
 بخط نستعلیق عبیدالله بن علی الکاتب السلطانی در سنه ۸۰۹ ق ۱۴۰۷ م
 (فهرست ۲۲۳)

- ۱۴۳۸ - (۲۳۹۸)

دیوان بسحق بخط عبدالله سمرقندی:

مخطوطه H ۹۸۱ توپقاپو ۱۷۸ × ۱۱۵ م ۳۹ ورق ۱۵ سطری.
 بخط عبدالله سمرقندی در ۸۴۸ ق ۱۴۴۴ م (فهرست ۲۲۵)

- ۱۴۳۹ - (۲۳۹۹)

کلیات کاتبی نشاپوری بخط میرک:

مخطوطه R ۹۹۱ توپقاپو ۲۰۳ × ۱۲۵ م ۳۴۶ ورق ۱۵ سطری.
 به نستعلیق زیبای میرک در قرن ۹ (۱۵ م) با سرلوحه‌های نفیس مذهب

و جداول طلاکش لاجوردین و جلد منقش چرمی جگری. (فهرست
 ۲۲۷)

- ۱۴۴۰ - (۲۴۰۰)

دیوان عصمت بخاری بخط نعیم (رك : ۸۱ - ۱۴۰۹)

مخطوطه H ۹۴۲ توپقاپو ۲۱۰ × ۱۴۰ م ۱۶۲ ورق ۱۲ سطری.
 بخط نستعلیق بسیار زیبای نعیم الدین در ربیع الآخر ۸۹۹ ق ۱۴۹۴ م
 دارای سرلوحه مذهب و جداول لاجورد و نه مجلس منیاتور نفیس با
 جلد چرمی جگری (فهرست ۲۲۷)

- ۱۴۴۱ - (۲۴۰۱)

حسن و دل فتاحی نشاپوری بخط مرشد:

مخطوطه R ۱۰۳۳ توپقاپو ۲۱۰ × ۱۲۲ م ۲۳۶ ورق ۱۱
 سطری. به نستعلیق خوب مرشد الکاتب در شیراز در سنه ۸۸۴ ق
 ۱۴۸۰ م نوشته شده، دارای صحایف و عناوین مذهب و یازده مجلس
 منیاتور با جلد سیاه چرمی. (فهرست ۲۲۹)

- ۱۴۴۲ - (۲۴۰۲)

حائنامه محمود عارفی هروی بخط شاه محمود و حسن علی و کار بهزاد؟

مخطوطه R ۱۰۴۶ توپقاپو ۲۴۳ × ۱۵۰ م ۲۷ ورق ۱۲ سطری،
 بخط شاه محمود الکاتب در سنه ۹۵۶ ق ۱۵۴۹ م و یک رساله که در
 مشهد بخط حاجتی حسن علی نوشته و تذهیب شده، دارای سرلوحه

مذهب و حواشی نفیس منقش و مصور، که حالنامه هشت مجلس منیاتور بهزاد دارد (فهرست ۲۲۹) (رك : ۶۴۳)

- ۱۴۴۳ - (۲۴۰۳)

حالنامه بخط علی حسینی در هرات :

مخطوطه H ۸۳۵ توپقاپو ۲۳۵ X ۱۳۷ م ۲۰ ورق ۱۴ سطری
 بخط نستعلیق بسیار زیبای علی الحسینی در هرات ۹۳۱ ق ۱۵۲۵ م .
 دارای سرلوحه نفیس مذهب و جداول لاجورد، که يك امضای شاه
 محمد خدا بنده در سنه ۹۸۷ ق ۱۵۸۰ م هم دارد با جلد چرمی سرخ
 (فهرست ۲۲۹)

- ۱۴۴۴ - (۲۴۰۴)

دیوان شاهی بخط سلطان علی مشهدی (رك : ۷۲۸)

مخطوطه H ۱۰۹۱ توپقاپو ۲۶۵ X ۱۷۵ م ۵۲ ورق ۱۶ سطری .
 به نستعلیق زیبای عالی سلطان علی مشهدی در هرات بتاريخ ۹۲۱ ق
 ۱۵۱۶ م نوشته شده، دارای صفحات و عناوین مذهب و حواشی منقوش
 و منیاتور عالی (فهرست ۲۳۱)

- ۱۴۴۵ - (۲۴۰۵)

دیوان شاهی بخط شاه محمد (رك : ۸۶)

مخطوطه R ۹۹۹ توپقاپو ۲۹۵ X ۱۸۰ م ۴۷ ورق ۱۴ سطری .
 به نستعلیق زیبای عالی شاه محمد در شوال ۹۴۹ ق ۱۵۴۳ م، دارای

سرلوحه و جداول مذهب رنگین با جلد لاکی سیاه منقش . (فهرست ۲۳۱)

- ۱۴۴۶ - (۲۴۰۶)

کلیات جامی بخط حسین در هرات :

مخطوطه R ۸۸۶ توپقاپو ۳۳۰ X ۱۴۰ م ۹۰۰ ورق ۲۵ سطری .
 به نستعلیق زیبای حسین بن محمد بن شریف الحسینی در هرات بتاريخ
 ۹۳۱ ق ۱۵۲۴ م . دارای سی سرلوحه مذهب و جداول لاجورد و آبی
 کار هرات با جلد لاکی سیاه ضربی (فهرست ۲۳۵)

- ۱۴۴۷ - (۲۴۰۷)

دیوان جامی بخط نعیم (رك : ۱۴۴۰)

مخطوطه R ۹۵۴ توپقاپو ۲۳۰ X ۱۳۰ م ۳۱۸ ورق ۱۵ سطری .
 به نستعلیق زیبای نعیم الدین الکاتب قرن نهم (۱۵ م) دارای صحایف مذهب
 و جداول لاجورد و جلد چرمی . (فهرست ۲۳۸)

- ۱۴۴۸ - (۲۴۰۸)

دیوان جامی بخط اظهر (رك : ۱۰۴)

مخطوطه A ۲۵۴ توپقاپو ۲۲۰ X ۱۳۰ م ۲۱۹ ورق ۱۷ سطری
 به نستعلیق زیبای اظهر الکاتب السلطانی در قرن نهم (۱۵ م) دارای سر-
 لوحه های مذهب و خاتمه مزین با جداول زنگاری و آبی و جلد چرمی
 جگری (فهرست ۲۴۰)

- ۱۴۴۹ - (۲۴۰۹)

غزلیات جامی بخط مجنون رفیقی

مخطوطه B ۱۴۲ توپقاپو ۳۳۰ × ۲۲۵ م ۳۵۲ ورق ۱۵ سطری.
 بخط مجنون الرفیقی قرن ۹ (۱۵ م) دارای سرلوحه و جداول مذهب
 لاجوردی (فهرست ۲۴۳)

- ۱۴۵۰ - (۲۴۱۰)

غزلیات جامی بخط سلطان علی

مخطوطه H ۹۸۵ توپقاپو ۳۰۳ × ۲۱۵ م ۱۳۴ ورق ۱۲ سطری.
 بخط نستعلیق زیبای سلطان علی در قرن ۱۰ (۱۶ م) دارای سرلوحه
 مذهب منقش و دو مجلس منیاتور با جداول لاجوردین و جلد منقش
 لاکسی سیاه (فهرست ۲۴۳)

- ۱۴۵۱ - (۲۴۱۱)

هفت اورنگ جامی بخط محمدکار هرات :

مخطوطه R ۹۱۲ توپقاپو ۲۴۵ × ۲۹۲ ورق ۴ ستونی ۲۱
 سطری . به نستعلیق محمد بن عبدالرزاق الطیب در جمادی الآخره
 ۹۳۰ ق ۱۵۲۴ م. دارای ۹ سرلوحه مذهب و مرصع و ۱۴ مجلس منیاتور
 کار هرات با صفحات مجداول لاجوردین و آبی و جلد چرمی ضربی .
 (فهرست ۲۴۵)

- ۱۴۵۲ - (۲۴۱۲)

هفت اورنگ جامی بخط شیخ محمد :

مخطوطه R ۸۹۰ توپقاپو ۳۰۰ × ۲۱۰ م ۳۴۴ ورق ۴ ستونی
 ۱۸ سطری . بخط شیخ محمد بن حسین الکاتب اللاری در رمضان ۹۵۸ ق
 ۱۵۵۱ م. دارای سرلوحه مذهب و جداول رنگین مطلا و جلد چرمی .
 (فهرست ۲۴۵)

- ۱۴۵۳ - (۲۴۱۳)

هفت اورنگ بخط سلطان علی :

مخطوطه R ۸۸۸ توپقاپو ۴۳۵ × ۲۸۰ م ۱۷۰ ورق ۴ ستونی
 ۲۵ سطری . بخط سلطان علی المشهدی در ۹۱۲ ق ۱۵۰۶ م . دارای
 ۵ سرلوحه مذهب و ۱۷ مجلس منیاتور با حواشی منقش و جداول
 لاجوردین و جلد چرمی (فهرست ۲۴۷)

- ۱۴۵۴ - (۲۴۱۴)

هفت اورنگ بخط عبدی (رک ۸/۳۸)

مخطوطه H ۸۰۴ توپقاپو ۲۷۰ × ۱۸۰ م ۱۹۴ ورق ۴ ستونی
 ۲۱ سطری . به نستعلیق عبدی نشاپوری در سنه ۹۲۹ ق ۱۵۲۲ م،
 دارای جداول و ۴ سرلوحه مذهب و ۶ مجلس منیاتور و جلد لاکسی
 ضربی (فهرست ۲۴۷)

- ۱۴۵۵ - (۲۴۱۵)

هفت اورنگ بخت سلطان محمد :

مخطوطه H ۸۰۵ توپقاپو ۱۷۵ × ۲۴۰ م ۲۱۰ ورق ۴ ستونی
۱۹ سطری . بخت سلطان محمد الکاتب در ۹۴۴ ق ۱۵۳۷ م ، دارای
چهار سرلوحه مذهب و ۸ مجلس منیاتور و جداول لاجورد و آبی و
جلد چرمی جگری . (فهرست ۲۴۸)

- ۱۴۵۶ - (۲۴۱۶)

هفت اورنگ بخت میر محمد و کار هرات :

مخطوطه R ۸۹۲ توپقاپو ۲۴۵ × ۱۶۴ م ۲۲۲ ورق ۴ ستونی
۱۹ سطری . بر کاغذ زرافشان و خط نستعلیق زیبای میر محمد در قرن
۱۰ (۱۶ م) دارای ۴ سرلوحه و عناوین و جداول مذهب و ۳۰ مجلس
منیاتور نفیس کار هرات و جلد منقش سیاه لاکی (فهرست ۲۴۸)

- ۱۴۵۷ - (۲۴۱۷)

هفت اورنگ کار هرات :

مخطوطه R ۹۱۱ توپقاپو ۳۰۰ × ۱۸۵ م ۱۷۲ ورق ۴ ستونی
۲۳ سطری . بدون تاریخ و امضا، دارای سرلوحه و جداول مذهب و
شش مجلس منیاتور زیبای کار هرات در قرن ۱۰ (۱۵ م) . (فهرست

(۲۴۹)

- ۱۴۵۸ - (۲۴۱۸)

هفت اورنگ بخت سلطان محمد نور :

مخطوطه R ۸۹۵ توپقاپو ۱۷۵ × ۲۷۵ م ۲۳۵ ورق ۲ ستونی
۱۵ سطری . به نستعلیق سلطان محمد نور الکاتب در سنه ۹۲۵ ق ۱۵۱۹ م ،
دارای جداول و دو سرلوحه مذهب و ۸ مجلس منیاتور ، برای کتابخانه
سلطان ابوالغازی عبدالله بهادر خان با حواشی منقش رنگین . (فهرست
۲۴۹)

- ۱۴۵۹ - (۲۴۱۹)

تحفة الاحرار جامی بخت سلطان محمد نور :

مخطوطه H ۷۳۸ توپقاپو ۲۳۵ × ۱۴۷ م ۶۸ ورق ۲ ستونی
۱۴ سطری . به نستعلیق زیبای سلطان محمد نور بر کاغذ زرافشان
دارای حواشی مذهب نفیس منقوش و جداول لاجورد و طلا با جلد
لاکی زیبای منقش . (فهرست ۲۵۱)

- ۱۴۶۰ - (۲۴۲۰)

تحفة الاحرار جامی بخت محمد قاسم شادشاه :

مخطوطه H ۶۸۲ توپقاپو ۲۶۰ × ۱۱۰ م ۲ ستونی ۱۴ سطری .
به نستعلیق عالی زیبای محمد قاسم بن شادشاه (رك : ۳۹۶) که در سنه
۹۲۹ ق ۱۵۲۲ م در هرات نوشته شده و کاغذ رنگین اهارای با صحائف
مذهب و جلد سیاه چرمی دارد (فهرست ۲۵۱)

- ۱۴۶۱ - (۲۴۲۱)

سبحة الابرار بخط محمود :

مخطوطه ۸۹۹ R توپقاو ۲۴۰ × ۱۵۵ م ۱۰۴ ورق ۲ ستونی
۱۵ سطری . بامضای محمود بن میرک با یک مجلس منیاتور عهد
صفوی (فهرست ۲۵۳)

- ۱۴۶۲ - (۲۴۲۲)

سبحة الابرار بخط باباشاه (رك ۶۰۹)

مخطوطه ۹۱۵ R توپقاو ۲۹۵ × ۱۶۵ م ۵۰ ورق ۱۲ سطری .
به نستعلیق عالی زیبای باباشاه بن سلطان عالی در ربیع الاول ۹۸۹ ق
۱۵۸۱ م . دارای سرلوحه مذهب و جداول رنگین و جلد زیبای چرمی .
(فهرست ۲۵۴)

- ۱۴۶۳ - (۲۴۲۳)

سبحة الابرار بخط شاه محمود (رك ۶۴۳)

مخطوطه ۹۱۰ R توپقاو ۲۳۵ × ۱۴۰ م ۱۵۰ ورق ۱۴ سطری به
نستعلیق عالی زیبای شاه محمود نشابوری در شوال ۹۳۱ ق ۱۵۲۵ م با
سرلوحه زیبای مذهب و جداول و حواشی و منیاتور نفیس کار هرات
و جلد لاکه منقش زیبا (فهرست ۲۵۵)

- ۱۴۶۴ - (۲۴۲۴)

سبحة الابرار بخط محمد قاسم جامی :

مخطوطه ۷۲۵ H توپقاو ۲۵۰ × ۱۴۲ م ۱۵ سطری به نستعلیق
زیبای محمد قاسم الجامی در سنه ۹۴۸ ق ۱۵۴۲ م دارای سرلوحه مذهب
و ۵ مجلس منیاتور و جلد سیاه لاکه ضربی . (فهرست ۲۵۶)

- ۱۴۶۵ - (۲۴۲۵)

سبحة الابرار بخط شاه محمود مشهدی :

مخطوطه ۸۱۲ H توپقاو ۲۵۷ × ۱۵۳ م ۱۷۷ ورق ۲ ستونی
۱۲ سطری . به نستعلیق زیبای شاه محمود الکاتب المشهدی در شبراز
۹۹۷۵ ق ۱۵۶۷ م . با کاغذ وصلی زرافشان و سرلوحه مذهب و جداول
رنگین و ۸ مجلس منیاتور زیبا و جلد چرمی . (فهرست ۲۵۶)

- ۱۴۶۶ - (۲۴۲۶)

سبحة الابرار بخط معزالدین (رك : ۱۴۳۸)

مخطوطه ۹۰۷ R توپقاو ۲۶۵ × ۱۶۰ م ۱۷۵ ورق ۲ ستونی
۱۲ سطری به نستعلیق زیبای معزالدین محمد الحسینی در ۹۸۲ ق ۱۵۷۴ م .
دارای ۲ سرلوحه مرصع مذهب و هفت مجلس منیاتور و جداول
لاجوردین مطلا (فهرست ۲۵۷)

- ۱۴۶۷ - (۲۴۲۷)

آثار منقحر بخت محیی هروی :

مخطوطه ۱۲۳۳ H توپقاپو ۳۳۵ × ۲۳۰ م ۱۸۹ ورق ۱۷ سطری.
به نستعلیق زیبای محیی الکاتب هروی در ذیقعدہ ۹۷۵ ق ۱۵۶۸ م. با
سر لوحه و جداول مذعب و مزین و مجلس منیاتور کارهرات. و جلد سیاه
لاکی منقش (فهرست ۲۶۰)

- ۱۴۶۸ - (۲۴۲۹) - ۱۴۶۹

دیوان سلیمی (سلطان سلیم) بخت عبدالواحد

۱۴۶۸ - مخطوطه ۷۳۷ R توپقاپو ۲۱۵ × ۱۳۵ م ۲۴ ورق
۱۳ سطری .
۱۴۶۹ - مخطوطه ۷۳۸ R توپقاپو ۲۵۰ × ۱۶۰ م ۳۲ ورق
۱۲ سطری .

این دو نسخه مذعب و مرصع به نستعلیق عالی زیبای
عبدالواحدالمشهدی نوشته شده که تاریخ ندارد (فهرست ۲۶۲)

- ۱۴۷۰ - (۲۴۳۰)

تیمور نامه هاتقی بخت محمود هروی :

مخطوطه ۱۵۹۴ H توپقاپو ۲۵۵ × ۱۶۵ م ۱۶۶ ورق ۲ ستونی
۱۵ سطری . به نستعلیق زیبای کاتب محمود بن نظام الهروی در بخارا
در ذیقعدہ ۹۴۷ ق ۱۵۴۰ م نوشته شده ، دارای سر لوحه و جداول
مذعب و مرصع و ۹ مجلس منیاتور زیبای کار بخارا . (فهرست ۲۶۴)

- ۱۴۷۱ - (۲۴۳۱)

تیمور نامه بخت شاه محمود مشهدی :

مخطوطه ۱۴۶۵ H توپقاپو ۲۴۵ × ۱۴۸ م ۱۱۸ ورق ۱۵
سطری به نستعلیق عالی زیبای شاه محمودالمشهدی در ذیقعدہ ۹۵۲ ق
۱۵۴۶ م . دارای سر لوحه مذعب و جلد چرمی جگری . (فهرست
۲۶۵)

- ۱۴۷۲ - (۲۴۳۲)

ساسةالذهب جامی بخت علی رضا مشهدی (رک ۲۴۳۹)

مخطوطه ۸۹۷ R توپقاپو ۲۵۰ × ۱۷۵ م ۷۸ ورق ۲ ستونی
۱۳ سطری ، به نستعلیق زیبای علی رضا الکاتب در رجب ۹۷۶ ق ۱۶۶۸ م.
دارای سر لوحه و جداول مذعب و ۴ مجلس منیاتور زیبا و جلد نفیس
چرمی (فهرست ۲۵۰)

- ۱۴۷۳ - (۲۴۳۳)

دیوان هلالی بخت یاری هروی (رک : ۱۲۴۷)

مخطوطه ۱۰۱۲ R توپقاپو ۳۰۰ × ۱۹۰ م دارای صفحات
مجدول مذعب ۱۱ سطری با سر لوحه مرصع ، به نستعلیق زیبای یاری -
الکاتب ۹۶۲ ق ۱۵۵۴ م و یک مجلس منیاتور زیبا (فهرست ۲۶۶)

- ۱۴۷۴ - (۲۴۲۴)

دیوان هلالی بخط محمود شهابی :

مخطوطه ۱۰۳۴ R توپقاپو ۲۶۵ × ۱۷۰ ورق ۴۶ و ۲ ستونی
 ۱۲ سطر . به نستعلیق زیبای محمود بن اسحاق الشهابی الهروی در
 ۹۹۱ ق ۱۵۸۳ م .

دارای صحایف زرافشان و سر لوحه و جداول مذهب رنگین
 نفیس (فهرست ۲۶۷)

- ۱۴۷۵ - (۲۴۲۵)

صفات العاشقین هلالی بخط محمد (رك : ۴۴۰)

مخطوطه ۹۱۸ R توپقاپو ۲۴۵ × ۱۵۵ م ۵۸ ورق ۲ ستونی
 ۱۲ سطر . به نستعلیق زیبای محمد الکاتب در شعبان ۹۳۹ ق ۱۵۸۱ م ،
 دارای سر لوحه و جداول مذهب لاجورد که منیاتورهای سبک صفوی آنرا
 عبدالله شیرازی ساخته و جلد چرمی منقش زیبا دارد (فهرست ۲۶۸)

- ۱۴۷۶ - (۲۴۲۶)

صفات العاشقین بخط سلطان محمد خندان (رك : ۱۲۱۶)

مخطوطه ۱۰۳۶ R توپقاپو ۲۲۵ × ۱۴۵ م ۵۶ ورق ۲ ستونی
 ۱۱ سطر . به نستعلیق سلطان محمد خندان در سنه ۹۹۲ ق ۱۵۸۴ م .
 دارای سر لوحه و جداول مذهب و جلد چرمی سیاه ضربی . (فهرست

۲۶۸)

- ۱۴۷۷ - (۲۴۲۷)

اظهار المضمیر احمد الحسینی بخط میر کلنگی؟

مخطوطه ۱۴۸ B توپقاپو ۲۶۰ × ۱۷۵ م ۲۱ ورق ۱۳ سطر .
 به نستعلیق میر حسین الحسینی . دارای حواشی منقش زرافشان . در سنه
 ۹۹۴ ق ۱۵۴۲ م نوشته شده است . (فهرست ۲۷۰)

- ۱۴۷۸ - (۲۴۲۸)

شاهنامه قاسم جنابادی بخط محمد قوام :

مخطوطه ۱۵۴۹ R توپقاپو ۲۳۰ × ۱۴۵ م ۱۹۰ ورق ۲ ستونی
 ۹ سطر . به نستعلیق زیبای محمد القوام ، دارای سر لوحه و صحایف
 مجدول مذهب و ۱۰ مجلس منیاتور . (فهرست ۲۷۲)

- ۱۴۷۹ - (۲۴۲۹)

نقش بدیع محمد غزالی مشهدی بخط سلطان محمد خندان :

مخطوطه ۱۰۳۸ R توپقاپو ۲۳۰ × ۱۵۸ م ۳۸ ورق ۲ ستونی ۱۲
 سطر . به نستعلیق زیبای سلطان محمد خندان در شهر سبزوار ۹۸۲ ق
 ۱۵۷۴ م با سر لوحه مذهب و جداول لاجورد و ۲ مجلس منیاتور و جلد
 چرمی جگری (فهرست ۲۷۲)

- ۱۴۸۰ - (۲۴۴۰)

مجموعه اشعار بخط شاه محمود نناپوری :

مخطوطه ۹۵۷ R توپقاپو ۲۶۵ × ۱۷۷ م ۲۸ ورق ۱۲ سطر .

به نستعلیق زیبای عالی شاه محمود نشابوری بدون تاریخ . دارای سر لوحهٔ مذهب و جداول لاجورد و يك پورتريت عمل علی الحسینی با جلد منقش سیاه لاکه (فهرست ۳۱۳)

(۲۴۴۱) - ۱۴۸۱ -

نفحات الانس جامی بخط درویش احمد :

مخطوطه ۱۴۰۷ A توپقا پو ۲۶۰ × ۱۵۵ م ۳۴۲ ورق ۱۹ سطری، به نستعلیق درویش احمد بن شیخ حسن قرن دهم (۱۶م) دارای سرلوحه مذهب و جداول لاجورد . امضای مالک کتساب شریف بن عبدالغنی ۹۱۴ ق ۱۵۰۸ م و محمود ناردوی ۱۰۰۰ ق ۱۵۹۱ م هم دارد . (فهرست ۳۲۴)

(۲۴۴۲) - ۱۴۸۲ -

اساس الاقتباس بخط محمد بدخشانی :

مخطوطه ۳۴۴۴ A توپقا پو ۳۰۵ × ۱۸۳ م ۲۲۷ ورق ۲۳ سطری . به نستعلیق محمد البدخشانی در ماه صفر ۸۸۰ ق ۱۴۷۵ م (فهرست ۳۲۵) (رك : ۵۰۶ - ۱۴۲۰ ترکیه)

(۲۴۴۳) - ۱۴۸۳ -

شاهنامه فردوسی آثار مدرسه شیراز

مخطوطهٔ توپقا پو، کتابت ۷۷۲ ق ۱۳۷۰ م .

منظری بسیار عالی و نفیس ده رنگه ازین نسخه در هنرهای زیبای

عرب و ایران (شکل ۸۲) با رنگهای اصیل آن چاپ شده که بهرام گور با اژدهای مهیب افسانوی با تیر و کمان میجنگد . رنگ آمیزی تمام این منیاتور عالی نهایت اصیل و دارای الوان سرد و گرم است .

تخیل شکل و دهان و دندان و پای و دم و برخی از لواحق لامسه بدن این اژدهای مهیب و کشیدن خصائص و پیچ و خم هیکل مهیب آن و مخصوصاً رنگ آمیزی بدن اژدها با لون لاجورد سیاه گون و خطوط بسیار ریزهٔ آن با طلای خفیف وزمینه خاکی این رزمگاه و شطارت سوار کماندار با جهش اسب سیاه تازنده در زیر آسمان نیلگون دیدنی و ستودنیست و مهارت مصور چیره دست آنرا نمایندگی میکند ، و از نفایس آثار مقدم بر مکتب هراتست که هنرمندان این مکتب در تحت تأثیر آن بوده اند، و شکل اژدها را از روی آن تخیل و تصویر کرده اند، که در آثار متعدد مابعد تقلید آن دیده می شود .

(۲۴۴۴) - ۱۴۸۴ -

شاهنامهٔ توپقا پوسرای :

از سوابق هنری مکتب هرات در مکتب شیراز که بیش از ده نسخهٔ خطیست، یکی همین مخطوطه است که در سنه ۱۳۳۰ م ۷۳۱ ق نوشته و پیراسته شده است .

در کتاب هنرهای زیبای عرب و ایران يك منظر (شکل ۹۹) از مردن طوس و فریبرز و گیو و بیژن در میان برف برنگ سیاه طبع شده که چهره کشی آن با البسه و خود وزره و غیره کاملاً ایرانیست و کوههای پر برف را هم عیناً بشکل طبیعی کوهسار دارای قله های متعدد اهرامی

صورت کشیده، که پیش از سنت هنری کوه‌های اسفنجی مکتب هرات است.

- ۱۴۸۵ - (۲۴۴۵)

دیوان امیر خسرو

به نستعلیق زیبا نوشته ۸۲۲ ق در کتابخانه عامه بیورسه ترکیه، دارای جلد زیبای روغنی که يك غزل امیر خسرو دران بین نقاشی نوشته شده است.

صویدن

- ۱ - (۲۴۴۶)

جلال و جمال محمد آصفی بخط سلطان علی قاننی :

در کتابخانه شاهی اوپسالا (سویدن) که بقلم سلطان علی در سنه ۹۰۸ ق ۱۵۰۲ م در دارالسلطنه هرات نوشته شده و يك مجلس منیاتور سال ۹۰۹ ق ۱۵۰۳ م و دیگری از سنه ۹۱۰ ق ۱۵۰۴ م هم دارد (سروی ۱۸۵۷)

این نسخه مثنوی جلال و جمال محمد آصفی است که بسیار نفیس و مشحون به مجالس تصویب و تذهیب عالیست و صفحات مصور آن با مقدمه و توصیف نسخه بسال ۱۹۴۸ م در اوپسالا چاپ عکسی شده است، و هم فقط يك صفحه مصور آن در سروی هنر ایران چاپ سیاه خورده (لوحه ۸۸۴) که در منظر نگاری و تزئین بی نظیر است. به عقیده دکتور مهدی بیانی، خطاط این نسخه که فقط «سلطان علی» امضاء کرده، بنا بر تشابه خط با آثار باقی مانده سلطان علی قاننی همین شخص است نه سلطان علی مشهدی. (خ ۲۴۰)

- ۲ - (۲۴۴۷)

شاه و صدای هلالی بخط شاه محمود :

در موزه ملی استکهلم که در آخر رقم : « شاه محمود نسابوری

شاهی» دارد. (خ ۳۰۳)

فرا نسه

- ۱ - (۲۴۴۸)

خمس نظامی کار محمود مذهب

در بخارا برای عبدالعزیزخان شیبانی نوشته شده و دوام مکتب

هنری بهزاد است تصاویر آن امضای محمود مذهب ۹۵۲ ق = ۱۵۴۵ م

دارد (رك : ایران)

(کتابخانه ملی پاریس)

- ۲ - (۲۴۴۹)

خمس جامی (کار محمود)

کار محمود مذهب، ادامه مکتب هرات در بخارا .

(کتابخانه ملی پاریس - سروی ۱۸۲۰)

- ۳ - (۲۴۵۰)

يك غزل شاهی (کار محمود)

در ۹۲۰ ق = ۱۵۱۴ م کار محمود مذهب در همین کتابخانه .

- ۴ - (۲۴۵۱)

گوی و چوستان عارفی (رک: ایران)

کتابت جلی عالی با رقم علی الحسینی (میرعلی هروی) که در ۹۲۹ق ۱۵۲۲م در هرات نوشته شده و در کتابخانه جهانگیر پادشاه هند بود و بعد بدست فتح علی شاه قاجار افتاد، و بعد از آن در پاریس پیش M . L . Cartier بود (خوشنویسان ۵۱۴)

- ۵ - (۲۴۵۲)

دیوان حافظ (بهزاد؟)

برای سام میرزا صفوی برادر جوان شاه طهماسب در حدود ۹۴۲ق = ۱۵۳۵م با مضای بهزاد ترتیب شده، ولی آنرا کار شیخ زاده دانسته اند و یک صفحه آن که خصائص مکتب تبریز و تعقیب هنر هرات دارد در سروی هنر ایران سیاه چاپ شده است (لوحه ۸۹۵) و لوحه ۹۰۰ همین کتاب منظر زیبای رنگین در بار سام میرزا است که رقم سلطان محمد دارد و از بهترین آثار شاگردان هنر هرات در تبریز شمرده می شود.

(کلکسیون لویی کاتبیه در پاریس - سروی ۱۸۷۲)

- ۶ - (۲۴۵۳)

تصویر شهزاده صفوی (کار عبدالعزیز)

در کتابخانه ملی پاریس تصویر یک شهزاده صفوی موجود است

که بران عمل خواجه عبدالعزیز شاگرد بهزاد نوشته اند، ولی این نوشته از خود خواجه نیست. (سروی ۱۸۷۳)

- ۷ - (۲۴۵۴)

شاهنامه (کار عبدالعزیز)

یک شاهنامه نامکمل کتابخانه ملی پاریس هم عمل همین عبدالعزیز شمرده شده.

(سروی ۱۸۷۴)

- ۸ - (۲۴۵۵)

شاهنامه فردوسی (کار سلطان محمد و میرک . . .)

در کلکسیون روتشیلد پاریس، تحریر ۹۴۴ق = ۱۵۳۷م دارای ۲۵ منیاتور منسوب به سلطان محمد شاگرد مکتب بهزاد (سروی ۱۸۷۶)

همین کتاب دو منیاتور با مضای شاگردان بهزاد دارد: میرک و مظفرعلی و میر سید علی (رهنمای صنایع ۶۳)

- ۹ - (۲۴۵۶)

خمسه امیر خسرو دهاوی بخط شاه محمود:

از نسخ کتابخانه ملی پاریس که در سنه ۹۷۹ق ۱۵۷۱م نوشته شده و رقم شاه محمود نشابوری دارد. (خ ۳۰۳)

- ۱۰ - (۲۴۵۷)

خمسه نظامی :

در همین کتابخانه که از نسخ سوابق مکتب هراتست و مهر
شاهرخ دارد.

- ۱۱ - (۲۴۵۸)

معراج نامه بخط مغولی :

در همین کتابخانه، که در سنه ۸۳۹ ق ۱۴۳۶ م در هرات نوشته و
پیراسته شده است. در سروی هنر ایران (لوحه ۸۷۷) يك صفحه این
نسخه نفیس را سیاه طبع کرده اند که در چهره کشی آن اثر اندک مغولی
پدیدار است، و این منظر است از معراج حضرت رسول (صلعم) که
چهره مبارک او را عربی کشیده اند، ریش متوسط سیاه و روی دراز
دارد. لباس و عبا و عمامه او هم عربیست. بر براق که سرزن خوشروی
تاجداری دارد سوار است و شعله های نور از جسم او در فضا پراکنده
گردیده و جبریل که شکل زن ماهروی بالدار تاجپوشی دارد با دودست
خود باو اشاره میکند.

پروازگاه این موکب در فضا است که رنگ فضا دارد، ولی پیش
روی این موکب دروازه ایست با پرده ها پوشیده که پیش آن چهار نفر
زن یکی هم تاجدار با البسه دراز فاخر بر صدفه مفروش به پارچه های
مستطیل سنگی ایستاده اند و با ادب از موکب نبوی استقبال میکنند.
این منظر روحانیت خاصی دارد، ولی چهره کشی این چهار نفر

زن استقبال کننده نیمه مغولیت و شاید آنرا هنرمندی کشیده باشد که
از هنر چین متأثر بوده است.

- ۱۲ - (۲۴۵۹)

زیج الف بیگی : (کتابخانه مذکور)

- ۱۳ - (۲۴۶۰)

دیوان نوایی کار سلطان محمد :

این مجموعه اشعار میرعلی شیر تحریر هرات ۹۳۳ ق ۱۵۲۶ م
است که به تبریز پیش شاه طهماسب صفوی برده شد و سلطان محمد
روی بعضی تصاویر آن کار کرد.

(کتابخانه مذکور)

- ۱۴ - (۲۴۶۱)

بوستان سعدی (خط میرعلی هروی)

کتابت خفی عالی با رقم علی الحسینی (هروی) و تاریخ ۹۳۱ ق
۱۵۲۴ م متعلق به H. vever در پاریس (خوشنویسان ۵۱۴)

(۲۴۶۲ - ۲۴۶۵) - ۱۵ - (چهارقطعه)

کارهای محمدی :

چند تصویر از کتب مختلف در موزه لوور و کتابخانه ملی

پاریس و موزه هنرهای زیبای بوستون متعلق به اوایل دوره صفوی هست که بعضی ازین آثار هنری امضای استاد محمدی مکتب بهزاد دارد .

این هنرمند فرزند استاد محمد هرروی و شاگرد اوست که در مصوری سیاه قلم ماهر بود و در آثار خود شیوه ریلزم و تصویر مناظر حقیقی روستائی و حیات صحرائشینی رامیکشد و از ان جمله يك صفحه سیاه قلم منظر کوه و صحراست که در دامنه کوهی دهقانی بسوسيله يك جفت گاو و یوغ و سپار زمین را شخم کند، و پهلووی این زمین زنان غزوی نشین زیر سیاه چادر خود نشسته اند و منظر عموموی دشت و حیوانات دشتی و درختان کوهی و پرندگان ظریف تماماً طبیعی و حقیقی و دلنشین است . این منظر در موزه لوور پاریس است که رقم «قلم فقیرالداعی محمد مصور فی سنه ۹۸۶ق» دارد = ۱۵۷۶ م .

(مصوری و منیاتور شرق اسلامی از کوهنل ص ۶۰)
مشابه این لوحه مصور دو صفحه سیاه قلم در کتابخانه دولتی پترسبرگ بود (لوحه ۶۶ کتاب مذکور و لوحه ۴۷ کتاب مصوری در اسلام تألیف آرنولد) که در ان چهار نفر نمایشگر (ناتکی) با ضرب دف رقاصان را بشکل انسان و خرس و بوزینه میرقصانند و بر یکی ازین صفحات مصور مهری موجود است که آن لوحه منقوشه را خانم صفیه صفویه در حدود ۱۰۱۷ ق ۱۶۰۷ م وقف کرده است .

- ۱۶ - (۲۴۶۶)

کلمستان سعدی :

کتابخانه ملی پاریس که در ۹۰۹ ق ۱۵۰۳ م در شیراز نوشته

شده از مکتب هنری بهزاد .

(۲۴۶۷ - ۲۴۶۸) - ۱۷ - ۱۸ -

شاهنامه فردوسی:

دو جلد در کتابخانه ملی پاریس یکی در ۹۲۱ ق ۱۵۱۴ م کارشیراز است از مکتب بهزاد . دیگر در ۸۳۴ ق ۱۴۳۰ م نوشته شده .

(۲۴۶۹) - ۱۹ -

دفتر پنجم مثنوی مولانا بلخی بقلم سلطان علی مشهدی :

بقلم نستعلیق خوش با رقم سلطان علی مشهدی تاریخ جمادی -
الثانیه ۸۶۵ ق در مجموعه H.vever پاریس . (رك : ایران)

(۲۴۷۰) - ۲۰ -

جهانکشی جوینی :

تحریر ۸۴۱ ق ۱۴۳۸ م (کتابخانه ملی پاریس)

(۲۴۷۱) - ۲۱ -

صورت شاه طهماسب صفوی بقلم بهزاد :

این تصویر شاه جوان طهماسب صفوی را بر درختی نشسته نشان میدهد که امضای پیر غلام بهزاد دارد .

(موزه لوور پاریس - سروی ۱۸۶۰)

این تصویر در کتاب منیا تور ایران از ساکسین در تابلو ۷۵ طبع شده است. (۱۹۲۹ م)

(۲۴۷۲) - ۲۲ -

سبعة سیاره نوایی :

مخطوطه ترکی منقش و مزین بسیار بدیع کتابخانه ملی پاریس شماره (۳۱۶) به قطع ۲۷ × ۲۰ سانتی است که در هرات بتاریخ ۹۳۰ ق تا ۹۳۳ ق = ۱۵۲۵ - ۱۵۲۷ م ترتیب و نگارش یافته و منظری از (ورق ۳۵۰ ب) آن به نمره (۱۰) مجموعه نگارهای داستان نوائی طبع ناسکند چاپ شده است که بهرام و دلارام را سواره در میدان شکار صیدکنان نشان میدهد. رنگ زمینه آبی و صور انسانها و حیوانهای وحشی و درختان و گلها برنگهای گرم و نظرباست و مخصوصاً تزئینات البسه و جزویات نقاشی پوشیدنیهای آن دقیق و دلکش و زیباست .

از همین نسخه منظر يك صفحه بی دیگر است از ورق ۳۵۶ ب که بهرام و دلارام را در کاخ خود در بزم باده پیمائی و ساز و سرود نشان میدهد، این منظر در نهایت پختگی و اتقان و متانت است. نقوش طاق و دیوارها و صحن از رنگهای پخته و بسیار جالب و متمایل به خیره انتخاب شده و البسه بهرام و دلارام عنابی و زرد و مجلل است . مطربان و ساقیان بزم نیز زنان گلچهره بی اندک لباسهای متین سیاه و زرد و سبز دربر دارند . مطربی دف میزند و دیگری قانون مینوازد ، قواله گلندام زیبا دیوان اشعار که حواشی آن مزین و ملون است در دست دارد و شعر میسراید .

رنگ خشت‌های مستطیل صحن آبی است، و در بین آن حوضی از آب (با رنگ تیره) و در بین فواره کوچک و دو مرغابی دیده می‌شود. نقوش ایوان عبارت از گل کاری بسیار دقیق و ریزه ملون است که در آن زنگار و رنگ عنابی و زرد و آسمانی کار شده و در دو جناح آن دیوار مزین با رنگ نارنجی و صحنه مخطوط منقش است که بالای هر دو جناح دو کلکین دیده می‌شود که در هر یکی دختر گلروبی به نظاره بزم سرگرم است .

نقاشی زرد رنگ کنگره‌های ایوان نیز بسیار جالب و متوازن بنظر می‌آید. و قالینی که بهرام و دلارام بر آن نشسته‌اند، رنگ و گل کاری خیره زرد و آسمانی نازک کاری بر زمینه تیره دارد، که این طرح و رنگ و تزئین در قالین‌های این مکتب هنر ممتاز است و تمام نقاشی‌های این منظر سنگینی و متانت خاصی دارد .

(۲۴۷۳) - ۲۳ -

سد سکندری نوائی (ترکی)

این نسخه نفیس نیز از محصولات اواخر مکتب هرات است که به شماره ۳۱۶ در کتابخانه ملی پاریس محفوظ است به قطع يك دوم ۲۷ × ۲۰ سانتی، که بین ۹۳۰ تا ۹۳۳ ق ۱۵۲۵ تا ۱۵۲۷ م در هرات ساخته شده و خط نستعلیق متوسط زیبایی دارد .

در نگارهای نوائی چند صفحه ازین مخطوطه بشرح ذیل طبع شده است :

۱- جنگ اسکندر با دارا. (نمره ۲۴) از (ورق ۴۱۵ ب) نسخه

۳۱۶ پاریس . منظر پیکار تن بتن سواران ایران و یونان است باشمشیر و نیزه . اگرچه سواران تیر و تیرکش دارند، ولی چون بهم آمیخته‌اند، تیرزنی نمیکنند. دوتن پیاده هم دست به نبرد برده‌اند و دوتن با نقش‌های خونین در میدان افتاده و کشته شده‌اند .

زمینه مصوری سبز و آبگون سرد است، پوشاک سواران و اسپان رنگین و فاخر و ملون است . دارا و سواران ایرانی عمامه و جیغه دارند و چتری هم بر سردار افراشته‌اند و شیپورزنی هم در عقب اوست و لباس ایشان عبای رنگین است .

سواران یونانی خود پرچم‌داری بر سر دارند و بالاپوش نیمه آستین کوتاهی پوشیده‌اند، در کشیدن چهرهای اشخاص و اسپان و تزئینات البسه انسان و یراق اسپان مهارت تام مصور و نقاش ظاهر است .

(۲۴)

۲- اسکندر در دریای مدیترانه . از (ورق ۴۴۷ ب) نسخه ۳۱۶ پاریس .

رنگ آب بحیره سیاه سرد است، و در تمام تصاویر مکتب هرات رنگ آبرو چنین نشان داده‌اند .

درین آب تیره يك كشتی مجلل چتردار با تخت برنگ سیاه گرم دیده می شود ، که سکندر با عمامه جیغه دار سپید و عبای سبز بران نشسته و تیر و کمانی در دست دارد و يك تیردار با عمامه و سه سپاهی خوددار با او درین کشتی اند ولی بادبان ندارد .

در کشتی سیاه رنگ بادبان دار دیگر رنگ بادبان سپید و بسته به

چوبست . که یکنفر ملاح بالای آن نشسته و هشت نفر سر باز نیزه دار و پرچم دار و تیرانداز در ان اند، یکنفر قوی بازو پارو میزند و ملاح سیاه چرده عمامه دار آسمانگون پوش، رشته بادبان در دست دارد .

کشتی سوم کوچک با رنگ سرخ گرم است که سه سر باز با پرچم و یکنفر پارو زن ملاح با پاروی دراز دران بنظر می آید . ماهیان دریا و کف آب نیز با مهارت تصویر شده است .

(۲۴۷۴) - ۲۴ -

لسان الطیر نوائی (ترکی)

این نسخه بسیار نفیس در ۹۶۰ ق ۱۵۵۳م در بخارا برای کتابخانه محمد یار بهادرخان ترتیب شده يك سوم ۲۲ X يك دوم ۱۳ سانتی، که در کتابخانه ملی پاریس تحت شماره ۹۹۶ ضبط است . در نگارهای آثار نوائی صفحات ۳۰ - ۳۱ - ۳۲ ، ازین نسخه گرانبها گرفته و طبع شده است . اگر چه این نسخه مستقیماً در هرات کار نشده، ولی از نظر ارزش هنری بکارهای خوب مدرسه هرات و اساتید آن می ماند .

خط نسخه نستعلیق بسیار عالی خفی است، رنگ آمیزی تصاویر آن دلکش و سنگین و با تناسب است، چهره‌های اشخاص ماوراءالنهری است، و سه صفحه چاپ شده آن چنین است :

۱ - بیهوش شدن شیخ صنعان عاشق (نمره ۳۰) از روی (ص

۲۰) نسخه ۹۹۶ پاریس . این صفحه تصویر ایوان بزرگ رفیعی است

که بالای آن در بین جدول شنگرف و منقش به سپیداب به نستعلیق خوش نوشته‌اند:

گه معتکف دیرم و گه ساکن مسجد

یعنی که ترامی طلبم خانه بخانه

در زیر این نوشته سطری با دو اعوجاج راست و چپ، برزمینه زنگارگرم و تیره به سپیداب بخط رفاع نوشته‌اند:

«برسم کتابخانه خاقان الاعظم . . . ابو الفتح محمد یار بهادر خان . . . فی تاریخ سنه ستین و تسعمائه ببلد بخارا»

در زیر این سطر تقسیمات جناحین و میان ایوان با نقاشی‌ها و جداول و کلکین‌ها و دروازه مرکزی آغاز می‌گردد، که هر قسمت آن شهکار تزئین و نقاشی است.

در صدر ایوان بدو طرف، مدخل دو آرام‌کرسی افتاده و بر آن دو نفر با ریش سفید و چهره روحانی و عمامه سپید و کلاه‌های تیز سرخ و عبا‌های آسمانی تیره رنگ نشسته‌اند. بر صحن ایوان قالین دراز با رنگ‌های پکه و نقاشی دلچسپ هموار است و بران چهار نفر روحانی دیگر با ریش و عمامه و عبا‌های آبی و عنابی و سبز نشسته‌اند و حاشیه این صحن ایوان با کاشی‌های مزین آراسته شده است.

پیش‌روی این ایوان صحن سراسر است که باخشت‌های مستطیل آبی رنگ کاشی‌کاری شده و در بین آن مردی با قبای سبز و لباس آبی رنگ مدهوش افتاده و عصای او هم پهلوی او دیده می‌شود.

بطرف سر و پای این مرد پیر بیهوش افتاده اشخاص ریش‌سپید با چهره‌های ماوراءالنهری و البسه رنگین دیده می‌شوند.

(نمره ۳۱)

۲- آمدن اصحاب نزد شیخ صنعان خوک چران: نصف صفحه

۲۰ نسخه ۹۹۶ پاریس.

در کنار صحرای خشک لیموئی رنگ تیره سبزه زاریست که دران شیخی با چهره روحانی و ریش تک ماش و برنج بر عصائی تکیه زده و شش خوک میچراند.

قد شیخ قدری منحنی است و عبایی سرخ بر پیراهن سیاه در بر دارد، و کلاه وی تیز نوک سبز رنگی است که بقایای آن تا دوش شیخ می‌رسد.

رنگ خوکان طبیعی و فیلی متمایل بسیاهی است، دندانهای تیز از دهن کشیده خوکان و رفتار و وضع چرای آنها در خور دیدن است. در عقب این گله خوکان و شیخ صنعان پنج نفر از اصحاب ظاهر- بین شیخ با عمامه و عبا‌های رنگین روحانی نما در حالت تعجب دیده می‌شوند.

این منظر با روحانیت خاص خود بسیار ماهرانه کشیده شده و از کارهای خوب اواخر مکتب هنری هرات در بخارا است و نگارندگان آن هم شاگردان اساتید هراتند.

۳- آخرین منظر نیم صفحه‌ی همان نسخه ۹۹۶ پاریس از روی (ص ۲۵) آن چاپ شده (نمره ۳۲) که نعش شیخ صنعان مرده را بر کنار چشمه آب تیره رنگ در بین گلزار پر سبزه با دو درخت و دو پرنده عکه (سیاه و سپید) نشان می‌دهد.

مرده ریش و موی سیاه و عبای آبی رنگ در بر دارد، از دستهای نحیف و خشکیده این نعش ظاهر است که تعب فراوان دیده و به نهایت ضعف و نحافت رسیده است.

مردی با زی و قیافت امراء و عبای سیاه و دستار سپید با ریش

تنك سیاه انگشت بلب با حیرت ایستاده و بطرف این مرده با تأسف و اندوه مینگرد .

اسپی کهار قوی بنیه بایراق فاخر در عقب این مرد متحیر اندوهگین انگشت بدنان ایستاده است، که این منظر هم ارزش هنری و پختگی فراوانی همدوش آثار هنری مکتب هرات دارد .

- ۲۵ - (۲۴۷۵)

بوستان سعدی :

نستعلیق عالی میرعلی هروی که برای عبدالعزیزخان در بخارا کتابت شده در مجموعه گل بنکیان پاریس (۵۱۴)

- ۲۶ - (۲۴۷۶)

مهر و مشتری بخط ابراهیم خلیل :

تألیف عصار تبریزی ملکیت گل بنکیان پاریس بقلم نستعلیق خوش ورقم ابراهیم خلیل سنه ۵۲۹ ق در بخارا (خ ۱۸۱)

- ۲۷ - (۲۴۷۷)

کلیات همام تبریزی بخط جعفر

در کتابخانه ملی پاریس به نستعلیق خفی متوسط و امضای جعفر - بن علی التبریزی الحافظ در سه صفر ۸۱۶ ق ۱۴۱۳ م که دارای تزئینات عالیست (خوشنویسان ۱۲۲) درینجا با نام جعفر نسبت بایسنغری نیست، شاید درین وقت بدربار او پیوستگی نداشت .

(سر وی: ۳۱۳۷)

- ۲۸ - (۲۴۷۸)

قطعه خط حسن شاملو :

کتابخانه ملی پاریس ، يك قطعه بقلم خوش با رقم «مشقه حسن شاملو» (خ ۱۴۴۱)

- ۲۹ - (۲۴۷۹)

خط محمد باقر بن میرعلی هروی :

يك قطعه خط نستعلیق در کتابخانه ملی پاریس .

- ۳۰ - (۲۴۸۰)

خط محمد بهرام :

رساله رسم الخط مجنون رفیقی هروی با رقم : محمد بهرام به مدینه شام فی سنه ۹۰۹ ق ۱۵۰۳ م . در همین کتابخانه . (خ ۶۶۳)

- ۳۱ - (۲۴۸۱)

خط علاءالدین محمد هروی :

از مردم رزه باخرز و شاگرد سلطان علی مشهدی و کاتب کتابخانه امیر علی شیر در هراتست که خمسۀ امیر خسرو را نوشته بود و این نسخه را در حدود سال هزارم هجری در هند دیده بودند . فعلا چند ورق آن در کتابخانه ملی پاریس است به نستعلیق خوش خفی بارقم : علاءالدین محمد الهروی فی شهر سنه ۹۰۹ فی قبة الاسلام بلخ (۱۵۰۳ م) (خ ۷۸۸)

- ۳۲ - (۲۴۸۲)

تابلوی ملاقات همای و همایون :

این تابلوی شهکار هرات در موزه هنرهای زیبای پاریس و متعلق به کتاب همای و همایون خواجه است که دیدار همای و همایون را در باغ کاخ شاهی چین تصویر کشیده‌اند و سراسر ابداع و مقرون بزیبائی و وفق دادن بین اجزاء و قدرت کامل بر تعبیر عواطف و افکار بوده و جنبه اشرافی و بزرگی اشخاص بخوبی در آن آشکار است. رنگ آمیزی عجیب و گل‌های زیبائی که در آن کشیده شده جنبه خاص بسدان میدهد. (صنائع ایران بعد از اسلام ۱۰۸)

از تابلوی ۸۷۹ سروی هنر ایران که ازین صفحه برنگ سیاه چاپ کرده‌اند پدیدار است که خط این نسخه نستعلیق خفی بسیار خوبست و عناوین را به ثلث و رقاع بسیار عالی نوشته‌اند. در صحن باغ جوان ماهروی با البسه فاخر و زیبا ایستاده‌اند، که یکی تاجی کوچک بر سر دارد و این همایونست.

چهره کشی این اشخاص خراسانی و برش البسه هم نظیر کامل عصر تیموریه است، همای و همایون مقابل یکدیگر ایستاده‌اند و در عقب هر یکی پرستنده زیبائی ایستاده که یکی ظرفی بهر دو دست گرفته و آندیگر دستهای خود را برسم احترام بر سینه نهاده است.

در میان باغ پر گل و زیبا، جوی آب روان رنگ خیره مایل بسپاهی دارد و با نظر جوی پیش روی بنای ساده چوبی که سرستونهای آن کله شیر است قبری دیده می‌شود که نقاشی سنگ‌های سیاه آن کاملاً به

قبور هفت قلمی گازرگاه هرات مشابیهست. در آثار باقیمانده مکتب هرات، این ۵ تابلو در منظر آرائی و گل کاری و درختان انبوه نظیر ندارد.

- ۳۳ - (۲۴۸۳)

دیوان حافظ کار دو استاد :

در کتابخانه ملی پاریس، دارای پنج منیا توره که یکی ازان امضای شیخ زاده و دوی دیگر آن امضای سلطان محمد نور دارد که شاگرد سلطان علی مشهیدست و تاریخ آن رجب ۹۳۱ ق ۱۵۲۵ م است.

- ۳۴ - (۲۴۸۴)

تحفة الاحرار کار محمود مذهب

در مجموعه هومبرگ کتابخانه ملی پاریس، با امضای محمود مذهب در بخارا ۹۴۲ ق ۱۵۳۵.

- ۳۵ - (۲۴۸۵)

مخزن اسرار نظامی بقلم میر علی هروی :

کتابخانه ملی پاریس، که در سنه ۹۴۴ ق ۱۵۳۷ م در بخارا بدست میرعلی هروی نوشته شده و دو منیا توره کار محمود مذهب در سنه ۹۵۳ ق ۱۵۴۷ م دارد و امتیاز این تصویر در تناسب آن و تباین رنگها می باشد. (صنائع ایران ۱۱۸)

- ۳۶ - (۲۴۸۶)

گلستان سعدی بقلم سلطان علی مشهدی :

در مجموعه Rotschild پاریس (خ ۲۶۱)

- ۳۷ - (۲۴۸۷)

دیوان امیر شاهی بقلم سلطان علی مشهدی :

با رقم او و تاریخ ۹۲۰ ق ۱۵۱۳ م در کتابخانه ملی پاریس

(خ ۲۶۱)

- ۳۸ - (۲۴۸۸)

تحفة الاحرار جامی با همان رقم

تحریر ۹۰۵ ق ۱۴۹۹ م در همین کتابخانه (خ ۲۶۱)

- ۳۹ - (۲۴۸۹)

قطعه خط سلطان محمد نور هروی

بقلم کتابت خفی عالی در همین کتابخانه . (خ ۲۷۷)

- ۴۰ - ۴۱ - ۴۲ - (۲۴۹۲-۲۴۹۰)

خطوط شاه محمود نساپوری :

سه قطعه کتابت خفی عالی با رقم و تاریخ سلخ صفر ۹۳۴ ق

۱۵۲۷ نوشته شده در تبریز . همین کتابخانه (خ ۳۰۴)

- ۴۳ - (۲۴۹۳)

خمسه نظامی

کار و نوشته عالی هرات، ممهور به مهر شاهرخ، در مجموعه

لوئی کارتیه پاریس .

(رهنمای صنایع اسلامی ۵۵)

- ۴۴ - (۲۴۹۴)

منتخب اشعار فارسی :

از مجموعه گل بنکیان پاریس Gulbenkian که در شیراز در سینه

۸۱۳ ق ۱۴۱۰ م برای اسکندر سلطان نوشته و پیراسته شده (۲۷۳ × ۱۷۸ م)

و از آثار نزدیک مکتب هرات متعلق به هنر شیراز است که اثرهای هنری

مکتب بغداد و هنرمند سلطانی در آن نمایانست.

این نسخه نفیس به خط خفی نستعلیق زیبا نوشته شده و تصاویر

و نقاشی آن هم آیتی از هنر و نقاست و ظرافت است که از انجمله حضور

مجنون برگور لیلی از نقایس آثار هنریست، چهره و لباس مجنون کاملاً

عریبست که شیران و آهوان و گوزنان بدور او فراهم آمده و وی پیش

مرقد لیلی با کمال تأثر و تضرع ایستاده است .

زمینه این مجلس منیاتور با درختان گلدار و سبزه زار آن دلکش

است (لوحه ۸۵۹ سروی هنر ایران)

منظر دوم این کتاب هفت صورت در هفت گنبد است، که در هر

گنبدی بتی قرار دارد و بهرام گور در داخل يك بنای بسیار بلند و مزین عالی در قسمت پائین این هفت گنبد ایستاده و به معاینه آن می پردازد. خود شهزاده عبای سیاه و عمامه سپید دارد و پهلوی او دختری گلروی با البسه سیاه گلدار بر صفحه سنگی مستطیل کردهندی ایستاده و بدو دختر جوان دیگر که در مقابلش با نظرف این صفحه ایستاده اند خطاب میکند. تزئین هندسی داخل این بنا با رواقهای منقش مستطیل علیا و ستونهای مزین آن نهایت دلکش و جالبست و بالای آن در طبقه بالا زیر گنبدهای کوچک تصاویر زیبای دختران نیکو منظر قرار دارد. گنبدها و مقرنسها و طاقهای بنا نهایت عالی و دلکش است و عظمت بنا از ملاحظه آن دلنشین بینندگان می شود.

چهره کشی اشخاص کاملاً ایرانی با رویهای مهتابی و لباسهای فاخر است، که اصالت هنر از تمام اطراف این بنا با توازن و سلیقه خاصی نمایانست (لوحة ۸۶۰ سروی هنری) دو منظر دیگر این مخطوطه (لوحة ۸۶۱ سروی هنر ایران) است که یکی در بار خسرو و دیگر جنگ خسرو با شیر است، که از روی چهره کشی و تزئین و ترسیم حیوانات و ابنیه و البسه و نقاشی و منظر آرائی در نهایت ثقت است.

در لوحة (۹۴۲ و ۹۴۳) سروی هنر ایران دو صفحه کاملاً منقش این مجموعه که در یکی محتویات آن نوشته شده چاپ سیاه گردیده است، که آیت هنر خطوط اسلیمی و تریج سازی و نقاشی ریزه کاری و تشعیر و تذهیب است، که بعداً در هنر کتاب آرائی مکتب هرات همین شیوه را تکمیل و زیباتر کرده اند.

- ۴۵ - (۲۴۹۵)

مجالس العشاق کار شیراز :

این کتاب منسوب به سلطان حسین بایقرا پادشاه تیموری هرات است که مخطوطات مصور زیاد دارد، و یکی از آن نسخه خطی نفیس مصور کتابخانه ملی پاریس است که در حدود ۱۵۶۰ م ۹۶۸ ق در شیراز نوشته و پیراسته شده و از بقایای هنر هرات در ایران شمرده می شود.

يك صفحه این کتاب نفیس که بخط بسیار عالی خوش نستعلیق نیمه جلی نوشته شده و منیاتور عالی مکتب شیراز (ادامه مکتب هرات) دارد، در کتاب هنرهای زیبای عرب و ایران، طبع سیاه شده (شکل ۱۶۰) و منظر بست از يك دکان کتابفروشی و صحافی که جوانی زیبا کتابفروشی میکند و عاشق دلداده‌ئی به بهانه کتاب خریدن با او معاشقه دارد. در پهلوی این حصه دکان در قسمت دیگر يك دختر نیکو روی و يك بچه کاغذ را مهره میکنند و کاغذهای مهره شده در داخل دکان بر تازی آویزانست.

پیش روی این دکان که بنای آن تزئینات عادی دارد و صحن آن بخشش لوزی مفروش است، بازار بست که روی آنرا با سنگ های مستطیل فرش کرده اند، درین بازار منظر بست که مجرمی را با گردن بسته در تخته پاداش انداخته و او را با صدای دهل کشان کشان می برند و مردم از داخل بازار و بام و در او را می بینند.

این منظر برای شناسائی طرز لباس و کلاه مجرم و تخته پاداش

وصورت تشهیر والبسه عامه بازاریان و رسم سقایه بین بازار و تصویر يك دكان صحافی و کتابفروشی نهایت مغتنم است و ازان پدید می آید، که هنرمندان به تصویر مناظر حیات عامه و بازاری نیز پرداخته و دران مهارت خود را نشان داده اند.

(۲۴۹۶) - ۴۶ -

خمسۀ نظامی منسوب به بهزاد :

این نسخه در مجموعه گل بنکیان بود، که چند منیا توریك صفحه بی آن از مکتب بهزاد است. ولی حتماً از شخص او نخواهد بود.

(سروی ۱۸۶۱)

(۲۴۹۷) - ۴۷ -

تحفة الاحرار جامی :

در مجموعه ویور (پاریس) مورخ ۹۶۶ ق ۱۵۵۸ م (سروی

۱۸۷۱)

(۲۴۹۸) - ۴۸ -

خمسۀ نظامی کار بهرام افشار :

از مخطوطات کتابخانه ملی پاریس، که در سنه ۱۵۶۰ م ۹۶۸ ق

بخامۀ بهرام افشار اقا تصویر و تزئین گردیده و از عروج مکتب شیراز

و دنباله هنر هرات نمایندگی میکند.

در کتاب هنرهای زیبای عرب و ایران (شکل ۱۶۷-۱۶۸) دو صفحه از سکندر نامه نظامی این کتاب رنگین طبع شده که خط آن نستعلیق عالی نیمه خفی است.

منظر اول منقول ازین نسخه، بنای سد سکندر است که نیم صفحه پائین و یک ثلث چپ قسمت بالای صفحه را فرا گرفته و دو ثلث دیگر آن ابیات مثنوی سکندر نامه نظامیست که :

بدین گونه سدی ز پولاد بست که تا رستخیزش نشاید شکست
چو طالع نمود آن بلند اختری که شد ساخته سد اسکندری
سد از سنگهای خشتی مربع ساخته شده و عمله بساختن آن
مشغولند، بوسیله نردبان سنگهای مربع را بالا می برند، خود سکندر
با تاج و چتر سرخ شاهی و سواران خود ناظر انجام کار است و در
ماورای سد، افراد یاجوج و مأجوج با بدنهای کوچک برهنه و رنگهای
سپید و سیاه دیده می شوند، که شکل و اعضای چهره ایشان تشخیص
شده نمی تواند.

چهره کشتی و رنگ آمیزی این منظر کاملاً ایرانی و زیبا و متناسب
است. زمینه اینطرف سد آسمانی کم رنگست و از آنطرف دیگر سد گلابی
سرد است.

منظر دیگر منقول ازین نسخه نیز يك صفحه بیست و در قسمت
پائین دو ستونی ابیات نظامی دارد، که موكب سکندری را در یکی از
سفرهای او تصویر میکشد.

این منظر هم خصایص تمام هنر شیراز دارد، چهره کشتی اشخاص

ایرانیست با عمامه‌ها و کلاه‌های دراز سیاه کشیده، موکب سکندر بر زمینه گلابی روشن کشیده شده و آسمان آن طلائی با قطعات کوچک ابر است. شاخ و برگ و درختان صنوبر آن دلکش است. رنگ آمیزی البسه و اسپان متناسب و رنگ آب دریای کشنده تیره است. خود اسکندر جوانیست زیبا با تاج مرصع و جیغه و چتر سلطانی که بر اسپ ابلق خالدار نیلی رنگ نیرومند جسیم سوار است. در موکب شاهی سواران اسپ و شتر هردو دیده می‌شوند و عموماً هردو صفحه منظر روشن دارند.

(۳۴۹۹) - ۴۹ -

تصویر با یقرا منسوب به بهزاد:

در کلکسیون م، ل کارتیه (پاریس) یک پورتریت صورت سلطان حسین میرزا با یقرا که منسوب به بهزاد است (سروی ۱۸۶۳)

(۲۵۰۰-۲۵۰۳) ۵۰ - ۵۳

در کلکسیون م، ۱ ساکین:

(۲۵۰۰) ۵۰ - تصویر خواجه حافظ عمل بهزاد (ز ۶۱)

(۲۵۰۱) ۵۱ - در سنه ۹۱۳ ق ۱۵۰۷ م محمد شیبانی خان پادشاه اوزبک، شهر هرات را گرفت. و بهزاد یک پورتریت او را ساخت، که امضای «العبد بهزاد» دارد. (سروی ۱۸۶۳)

(۲۵۰۲) ۵۲ - تصویر سلطان حسین با یقرا:

این سلطان تیموری هرات بر اسپ سوار نشان داده شده که

امضای «الفقیر بهزاد» دارد، و هنرشناسان آنرا جوانتر از تصاویر بوستان قاهره دانسته‌اند. (شماره ۳۷ مجموعه ساکین) (سروی ۱۸۶۰)

(۲۵۰۳) ۵۳ - یک تصویر دیگر مجموعه ساکین، امضای شیخ محمد در سنه ۹۶۴ ق ۱۵۵۶ م دارد. (سروی ۱۸۷۸)

(۲۵۰۴) - ۵۴ -

شاهنامه فردوسی کار سلطان محمد؟

در مجموعه بارون موریس روتشیلد B. M. Rothschild پاریس. کتابت سنه ۹۴۴ ق ۱۵۳۷ م برای شاه طهماسب صفوی که ۲۵۶ مینیاتور منسوب به سلطان محمد شاگرد مکتب بهزاد دارد. (سروی ۱۸۷۶)

(۲۵۰۵) - ۵۵ -

دو مجلس مینیاتور کار هرات:

از مجموعه گل بنکیان پاریس، دو صفحه کامل مصور کار هرات که آنرا منسوب به بهزاد شمرده‌اند (لوحه ۸۸۸ سروی هنر ایران) که از یک مخطوطه گم شده باقی مانده است:

الف: تعمیر یک بنا: در عقب خر سنگ‌های کوه بچه‌ئی یک بنا بنظر می‌آید، که تا سر درب تعمیر آن انجام یافته و معماران به تعمیر حصه دیگر آن مشغولند. درینطرف کوه اشخاص مختلف با لباس‌های فاخر درباریان و سپاهیان بنظر می‌آیند. چهره کشی این تابلو خراسانی و منظر آرائی آن ماهرانه است.

دوم: دربار شاهی زیر یک سایه بان: نقاشی سایه بان و تخت شاهی و قالین و غیره خیلی عالیست، چهره کشی خراسانی و منظر آرائی دلکش

مرصع دارد. شاه‌گفتار پیرمرد موقری را که پیش تخت ایستاده بادقت می‌شنود، دو نفر ریش‌دار معمم، نزدیک تخت شاهی برقالین بسیار زیبایی نشسته‌اند. و جوی آب روان هم بنظر می‌آید و تمام خصایص هنر هرات را حائز است.

قاهره

(۲۵۰۶) - ۱ -

خمسة نظامی اسلوب بهزاد:

از مجموعه شریف صبری قاهره ۲۲ × ۳۰ س، که در سنه ۹۱۶-
۹۱۷ ق (۱۵۱۰-۱۵۱۱ م) بخامه بهرام‌قلی یکی از ارکان مکتب هرات
پیراسته شده ورقم «عمل بهرام‌قلی» هم دارد.

يك صفحه این کتاب نفیس، مجلسی است در بین گلستان، که
عموماً رنگهای گرم در آن بکاررفته و طراوت و متانت و نظرربائی خاص
مکتب هرات دارد، و برورق اول تقویم ۱۹۶۰ م مصر چاپ شده است.

(۲۵۰۷) - ۲ -

يك ورق مصور:

در مجموعه شریف صبری قاهره يك دیوان اشعار فارسی محفوظ است
(۱۴۸ × ۲۵۰ م) که در آن تصویر عفریتی را ساخته‌اند که عاشق و معشوق
را برتختی بحضرت سلیمان می‌برد.

این مجلس نفیس منیا تور مکتب هنری هرات امضای مصور تراز و اسلوب نقاشی بهزاد دارد، که بتاريخ ۹۰۲ ق ۱۴۹۶ م نگاشته شده است.

درین منظر بسیار مزین مذهب عالی، سلیمان باقبای سبز گلداز و دستار طلائئی کـوچک و ریش سیاه تنک، در ایوان مجلل بر تخت شاهی نشسته.

دیوارهای دو جناح و بالای طاق، تزئینات دقیق ریزه کاری رنگین و مطلا و در بین آن نوشته‌هایی به سپیداب در زمینه منقش دارد. بزم باده و سرود گرم است. ساقیان سیمین تن به باده پیمائی و نوازندگان بسرودن ترانه‌های دلکش سرگرمند. تذهیب و رنگ آمیزی فرش و قالین و لباسها و صحن کاخ و درختان و گلها و مخصوصاً حاشیه گلداز زرین کتاب با ریزه کاریهای نقاشی به آثار برگزیده مکتب هرات مانند است. در صحن کاخ در بین سپاهیان تخت خوابی دیده میشود که عاشق و معشوقه در بستر و لحاف فاخر محو خوابند و در پای این تخت خواب عفریتی با بدن عور بسیار قوی و چشمان مهیب سیاه و دو انیاب سپید برآمده از لب و دو شاخ سپید بر سرش دیده می‌شود، که این دو دلبر خوابیده را در یک بستر بر تخت خواب پیش سلیمان آورده است.

در منظر پهلوی کاخ درختان پرشگوفه و یک سرو سر برافراشته با رنگ سبز گرم و خیره بسیار زیبا بنظر می‌آید.

دیدن مناظر این صفحه و ریزه کاریهای هنری آن الهام میدهد، که مصور تراز از سر آمدان مدرسه هرات باشد.

(۲۵۰۸) -۳-

بوستان سعدی بخط سلطان علی و کار بهزاد:

از مخطوطات دارالکتب قاهره (۲۱۰ × ۳۰۵ م)

نسخه نهایت مزین و مذهب با حواشی طلا پاش بخط خوش نستعلیق خفی از آثار بسیار خوب مکتب هنری هرات در سنه ۸۹۳-۸۹۴ ق = ۱۴۸۸-۱۴۸۹ م، که در سنه ۹۱۹ ق بدست شمس الدین محمد کرمانی تکمیل شده است.

خط: سلطان علی در ۸۹۳ ق ۱۴۸۷ م

مذهب: یاری هروی در ۸۹۴ ق ۱۴۸۹ م.

از جمله مکتب منیا تور آن چهارتا، امضای بهزاد دارد که برای سلطان حسین بایقرا پیراسته شده و در تصاویر آن استادی کاملی را در ترکیب رنگها و حفظ نسبت تقسیم اشخاص در صورت و دقت در کشیدن اشکال نباتی و مهندسی بسیار دقیق بخرج داده است. در آغاز کتاب تصویر سلطان حسین میرزا را در مجلس جشن و مهمانی کشیده است. صفحات مصور ذیل ازین بوستان در تقویم ۱۹۶۰ م مصر چاپ شده:

۱- علما در مسجد: شهکار هنر هرات با امضای بهزاد در سنه ۸۹۳ ق ۱۴۸۸ م است. که تصاویر و نقاشی و رنگ آمیزیهای آن تماماً لطیف و شهکارند.

تزئین مسجد و تذهیب درها و دیوارها و استعمال رنگهای معتدل و اوضاع مختلف علماء در حالت بحث و دعا گوینان و درس خوانان و وضو سازان و در یوزه گران همه بترتیبی طرح و تصویر گردیده که

متناسب بحال ایشانست.

نقاشی‌های ایوان بزرگ مسجد باگنبد سبز و تزئینات درب و دیوار و کلهکین‌های آن در نهایت لطافت و نازکی با قلم‌ریزه و حسن آفرین طرح شده، و چهره‌های اشخاص این‌منظر بدیع، نهایت طبیعی و متوازن است، و آنرا نظیر بهتر مناظر ظریف شاهنامه بایسنغری توان شمرد (ورق دوم تقویم مصر)

۲- دست‌یازی زلیخا بدامن یوسف:

بر ورق ۶ تقویم مصر، شهکاری بامضای بهزاد در سنه ۸۹۳ق ۱۴۸۸م در هراتست (۳۰۵ × ۲۱۰م) که در آن منظر کاخ مجلل دو منزله بسیار مزین با در بها و ایوانهای پائین و بالا و لواحق آن در کمال زینت و احتشام دیده می‌شود. یوسف با لباس سبز و کمر بند سیاه با هاله‌ی مظلای نوری در حالیکه روی او دیده نمیشود، دره‌نزل بالای کاخ میدود و دست به زنجیر دروازه‌ی اطافی زده تا آنرا بکشاید. زلیخا با لباس سرخ در عقبش میدود و دست بدامن او زده است. بر جناح راست منزل پایین کاخ این بیت سعدی با نستعلیق خفی عالی نوشته شده:

زلیخا چو گشت از می عشق مست بدامن یوسف در او یخت دست
درین منظر تناسب رنگهای گوناگون و استعمال آن در موارد معینه و ریزه کاری‌های نقاشی‌های بنا و تمام خصوصیات عالی هنری مشاهد است.

۳- بزم طرب و سرود سلطان حسین بایقرا، بر ورق ۸ تقویم مصر. نیز شهکاریست عمل بهزاد در ۸۹۳ق ۱۴۸۷م بر یکی از صفحات بوستان سعدی: بدست چپ بیننده عمارت کوچک دو منزله مسدس است با دروازه

مزین و دیوارهای منقش که بالای مدخل آن با سپیده خط خفی رقا ع الحمدلله و علی نعمائه نوشته شده و بطرف راست این بنا بزمگاه سلطان حسین بایقراست که برقالین منقش رنگین با قبای سبز خود نشسته و پیش‌روی او امرد زیبائی باقبای آسمانگون قرار دارد، و در صحن پائین قرارگاه شاه، دسته‌های ساقیان صراحی در دست و مطربان با آلات طرب و رقاصان مست دیده می‌شوند، که یکی ازیشان بیهوش افتاده و سر او را دیگری برزانو نهاده است.

این بزم مستانه در زبرخیمه و سایبان بسیار زیبای ملون و منقش به اقسام نقوش ریزه کاری جای دارد که تجیر راهداری آنرا از بیرون جدا می‌سازد.

۴- منظره‌ی جدل فقهاء بر ورق ۱۰ تقویم مصر. يك صفحه شهکار هنری بهزاد است که در ۸۹۴ق ۱۴۸۹م بر یکی از اوراق بوستان سعدی طرح و مصوری شده و نماینده این قصه بوستان است که:

فقیهان طریق جدل ساختند لم ولانسلم در انداختند
طاق رفیع مدرسه با نقوش ریزه کاری بدیعی که رنگ آمیزی‌های خاص و دقیق آن تخلیق خامه مقتدر بهزاد است نمایان است و بر حصه بالای صحن ایوان سه نفر علمای مجادل با عباهای رنگین و ریش‌های دراز سپید و سیاه نشسته‌اند که کتابها و قلم و قلمدانی پیش روی آنها افتاده است.

و در زیر صحن ایوان، حیاط مفروش به خشت‌های مستطیل لیموئی رنگ است که بران هم چند نفر با همان لباسهای رنگین و عبا و عمامه ایستاده‌اند.

طاق بلند و مزین مدرسه بردوجناح و بالای خود نوشته‌هایی بر-
زمینه منقش مطلا به سپیداب و خط خفی رقاغ دارد که در قسمت آخر آن
چنین نوشته است: «عمل العبد بهزاد فی سنه اربع و تسعين و ثمانمائة»
حواشی طلاافشان این صفحه و تذهیب جداول بتمام این منظر،
حشمت و ابهت خاصی بخشیده است.

۵- دارا و گله بان اسپان (ص ۱۱ تقویم مصر و شماره اول
هنرهای زیبای عرب و ایران) از همین نسخه بوستان سعدی، که در ۸۹۳ق
۱۴۸۷م امضای بهزاد دارد. و از شهکارهای خامه سحر آفرین اوست.
منظریست دلکش از کوه و صحرا و سبزه‌زار پرگل که گله اسپان
در آن میچرد و دارا بر اسب سرخ رنگ قوی هیکل بالباس سرخ روشن
و تیرو کمان در دست دیده می‌شود و شبان با لباس سبز پیش روی اسب
او ایستاده و بعرض حال مشغولست. قیافت و رنگ اسپان کلان و
کوچک و نوزادیکه پستان مادر را می‌مکند، نهایت طبیعی و جالب
است. یک نفر شبان با عبای آسمانی خیره رنگ نشسته و از مشك دوغ
که به سه پایه چوبی آویخته در کاسه کوچکی دوغ می‌گیرد.

رنگ آمیزی و تزئینات و وضع اشخاص بارنگهای البسه و
چهره کشایی انسانان و الوان اسپان از نهایت استادی و قدرت هنری
مصور نمایندگی دارد. (ص ۱۲ تقویم مصر)

۶- بزم باده پیمائی و می‌گساری

از همین نسخه بوستان سعدی که در سنه ۸۹۳ق ۱۴۸۷م ساخته
و آراسته شده و از کارهای بهزاد شمرده می‌شود.

صحنی است محدود به پنجره که در بی مجلل و مزین دارد، و در

ماورای پنجره سبزه‌زار خرم با درختان زیباست، که بعد از آن صحرای
خشکیده زرد رنگی بنظر می‌آید و در آنجا کلبه ایست که نی نوازی پیش
آن بر سبزه‌زار لطیف نی مینوازد.

در داخل بزم خمها بدوش و صراحی‌ها در دست ساقیان است که
از آن در پیمانها باده می‌ریزند و بدمستی را هم دو نفر در بغل گرفته
می‌برند و امیر با عبای آسمانی رنگ گرم، مستانه بر تخت کوچکی قرار
دارد و پیش روی او جامی با دو صراحی زرین افتاده است و بیرون در
دژخیمی با ریش و قیافت مهیب و عبای سرخ چوبی در دست دارد، و
مردی سیاه پوش را میزند.

مناظر دشت و سبزه‌زار و درختان بارنگهای خاص و هم کاشی کاری
صحن مجلس و تزئینات درب در نهایت ثقت و لطافت است. اشخاص
بزم قباهای رنگین سبز و آبی و عنابی و سیاه و لیموئی و گلابی در بر
دارند و حواشی این صفحه زرافشان است.

این مجلس مصور عیاشی، حاکی از حیات طبقه اشراف و عروج
فیودالی در آسیای میانه است، که هنرمند چیره دست مناظر آنرا با کمال
قدرت کشیده است، ولی اشراف و درباریان عیاش در داخل کاخ به عیش
و نوش و عریبه اندراند، در حالی که بیرون در، هنگامه آزار و لت و
کوب مظلومان بدست دژخیمان گماشته همین درباریان عیاش سیه مست
گرمست.

آیا هنرمند بهزاد یا یکی از شاگردان مکتب او در اینجا اراده
نداشت، که در هنر خود رمزی از حیات طبقاتی آنوقت بگنجاند، تا در
قرنهای مابعد حاکی از درد و اندوه و آلام جان فرسای طبقه مظلوم و

جرائم انسانیت سوز طبقه حاکمه ستمگار باشد؟

اگرما اراده هنرمند را درین منظر دخیل ندانیم ، هم هنر وظیفه خود را که ترسیم و تجسیم و تصویر اجتماع است بجا آورده است.

(۲۵۰۹) - ۴ -

يك ورق مصور (ورق ۹ تقویم مصر)

از يك دیوان شعر فارسی با اسلوب بهزاد حوالی ۹۳۲ق = ۱۵۲۵م از مکتب تبریز (۲۶۰ × ۳۲۰م) درموزه فن اسلامی قاهره. درین منظر شاهی در زیر سایه بان سرخ ساده بر تخت سرخ رنگی نشسته و درباریان او در اطرافش نشسته و ایستاده اند. نقاشی و رنگ آمیزی و چهره کشایی این تصویر بدرجه متوسط است و از آن آشکار می آید که مکتب هنری بهزاد در تبریز تا سال ۹۳۲ق به چه انحطاطی رسیده بود؟

(۲۵۱۰) - ۵ -

شاهنامه فردوسی :

کار مکتب شیراز ۷۹۶ق = ۱۳۹۳م (قاهره) از سوابق مکتب هرات.

(۲۵۱۱) - ۶ -

صفات العاشقین هلالی :

بارقم میرعلی (هروی) که تاریخ ۹۲۹ق = ۱۵۲۲م دارد، در کتابخانه خدیویه قاهره (خ ۵۱۴)

(۲۵۱۲) - ۷ -

یوسف و زلیخای جامی :

اسلوب بهزاد دنباله هنر هرات در مدرسه تبریز ۹۴۰ق = ۱۵۳۳م (۱۵۵ × ۲۴) سانتی . از نسخ خطی دارالکتب قاهره . چند صفحه مصور آن بر تقویم مصر ۱۹۶۰ طبع شده است :

۱- بر ورق ۳ تقویم : مجلس زلیخا با دختران مصر در حالیکه یوسف را می بینند و در حالت حیرت و دلباختگی بجای ترنج انگشتان خود را می برند. درین صفحه در بالا و پایین باخامه بسیار قوی نستعلیق این دوبیت جامی را که حاکی از حیرت و هوش باختگی دختران اهل مجلس است نوشته اند :

در بالا :

ندانسته ترنج از دست خود باز زد دست خود بریدن کرد آغاز
پایین :

یکی از تیغ، انگشتان قلم کرد بدل حرف وفای او رقم کرد
این منظر بدیع و شگفته لطیف اگرچه امضا ندارد ولی آنرا از ادامه بسیار مؤفانۀ هنر هرات در تبریز توان شمرد.

ایوان مجلس زلیخا نهایت رنگین و دلکش است . تزئینات و نقاشی های دقیق و رنگهای گرمیکه در آن استعمال کرده اند و لباسهای شوخ و شنگ دختران حسن زده و متحیر جالب است، ولی به تخلیقات خامۀ بهزاد در نسخه بوستان قاهره نمیرسد .

۲- بر ورق ۴ تقویم : منظر معراج و آسمان پر از تجلیات طلایی با براق و فرشتگان بالدار است. رنگهای گرم در لباس فرشتگان و زنگار-

لون آسمان بکار رفته و براق شکل اسپه با سرزنی با تاج مطلا دارد و فرشتگان تحف آسمانی را در قابهای سرپوش دار مطلا بدست دارند . صاحب معراج موزه سیاه و عبای سبز و دستار سپید با کلاه پخش سرخ در بردارد، ولی بر روی او نقابست و چشم و دهن و بینی او را نتوان دید.

واتیکان

(۲۵۱۳)

مفاتیح الاعجاز لاهیجی :

کتابخانه واتیکان ایتالیا، به نستعلیق متوسط بتاریخ ۹۰۳ ق

۱۴۹۷ م (خ ۲۳۶)

يك قطعه از همين مرقع رقم دارد: «قطعه العبد محمد طاهر جلد
الخاقانی فی سنه ۹۶۱ق» (۱۵۵۳م) (خ ۷۸۳)
يك قطعه تصوير اين مرقع امضای «محمود مذهب» در سنه ۹۶۳ق
(۱۵۵۶م) دارد (سروی ۱۸۷۰)

(۲۵۱۶) - ۳ -

همای و همایون بخط محمد بن حسام :
در کتابخانه ملی وین. بقلم خفی نستعلیق بشیوه اظهار تبریزی با
رقم: «محمد بن حسام المشتهر بشمس الدین البایسنغری... فی دار السلطنة
هرات ... فی سنه ۸۳۱ق» (۱۴۲۷م)
این شمس بایسنغری هروی از خطاطان دربار بایسنغر در هرات
بود، که استاد همه خطوط و شاگرد معروف بغدادی متوفای ۸۵۰ق
۱۴۴۶م است (خ ۳۱۵)

وین

(۲۵۱۴) - ۱ -

سلوك ملوك:

رساله تألیف جلال قائنی هروی در کتابخانه وین، دارای مزایای
هنری که بران نوشته اند: «برسم خزانة سلطان الاعظم و خاقان الاعدل
سلطان شاهرخ بهادر خان...»
(ایرج افشار - مجله هنر و مردم شماره ۱۲۲)

(۲۵۱۵) - ۲ -

مرقع سلطان مراد ثالث:

در کتابخانه ملی وین. مجموعه خطوط خوش نویسان اسلامی،
که از انجمله دو قطعه بقلم کتابت و غبار خوش سلطان محمد نورهریست
که یکی در سنه ۹۱۲ق ۱۵۰۶م نوشته شده (خ ۲۷۹) و هم دو قطعه از
همین مرقع بکتابت خفی خوش با رقم «کتبه شاه محمود» نشابوری
است.

يك قطعه بقلم نستعلیق خوش با رقم «کتبه عبدالرحیم الیعقوبی»
که مراد انیسی خوارزمیست.

سنه ۱۰۱۴ .

در آخر این نسخه نوشته است :

« الحمد لله على الاتمام ... فى شهر محرم الحرام ... عام ثمانين و
ثمانائه على يد العبد المذنب ... اظهر الكاتب فى بلدة هراة حفت
بالزهرة . » (ن)^۱

(۲۵۱۸-۲۵۲۰) -۲-۴-

مخطوطات سلطان على مشهدى:

شاگرد اظهار هروى و خطاط نيرومند نستعلیق نويس دربار سلطان
حسين بايقرا در هرات بود (۸۷۳-۹۱۱ ق ۱۴۶۸-۱۵۰۵ م)

(۲۵۱۸) ۲: ديوان حافظ: نمبر ۵۴/۸۱۷ کلکسيون عبدالسلام .
کتابخانه على گريو نيورستى . اين نسخه در آغاز ناقص و چهار ورق اول
آن بخط ديگر است در آخر آنست :

« كتبه المذنب الى الله الغنى سلطان على المشهدى » ۹۱۹ ق

(۱۵۰۸ م)

(۲۵۱۹) ۳: مناجات خواجه عبدالله انصارى : نوشته شده در
هرات ۹۲۱ ق ۱۵۱۴ م نمبر ۷۵۵ رضا لايبيرى رامپور ، بران خطوط
شاهان مغوليه هند است بدین شرح :

الف: رساله خواجه عبدالله انصارى خط ملاسلطان على از پيش
کش خان خانان بتاريخ ۲۴ جمادى الاول سنه ۱۰۲۲ حرره جهانگير ابن
اکبر پادشاه .

۱- مأخوذ از رساله مخطوطات عصر تيموريان در هند از پروفيسور نذير

احمد يونيورستى على گر هند ۱۹۶۹ م، که علامت مخفف آن (ن) است.

هند

(۲۵۱۷) -۱-

مجموعه اشعار بخط اظهار هروى :

اين خطاط ماهر در عصر تيموريان بهرات آمد و در دربار بايسنغر
و سلطان ابراهيم و الغ بيگ و غيره محشور گرديد ، و بعد از ۸۸۰ ق
۱۴۷۵ م درگذشت ، سلطان على مشهدى از شاگردان او بود .

يك البم كوچك ۲۵ ورقى او در كتابخانه على گر يونيورستى
مفوظست که سه ترجيع بند عراقى و يك يك هم از او حدى و خواجه
کرمانى و امير نعيمى دارد .

خط آن نستعلیق بسيار خوش ريز است در بين نقوش مذهب
رنگين . که جداول و تزئينات هر صفحه آن زيباست .

اين مجموعه اهميت تاريخى هم دارد ، زيرا وقتى در تصرف
جهانگير پادشاه هند بود و بران بخط خود نوشته است :

« الله اكبر » ، پنجم آذر سنه ۱ داخل كتابخانه اين نيازمند درگاه
الهى در دارالخلافة آگره . حرره نورالدين جهانگير بن اكبر پادشاه

ب: بتاریخ بیست و پنجم مساه بهمن الهی موافق بیستم شهر جماد الثانیه سنه ۱۰۳۷ هجری که روز جلوس مبارکست داخل کتابخانه این نیازمند درگاه شد حرره شهاب الدین محمد شاه جهان ابن جهانگیر شاه ابن اکبر شاه .

باین طور نوشته‌های عبدالرحیم خان خانان در سنه ۹۹۸ ق ۱۵۸۹ م و محی الدین محمد عالمگیر پادشاه غازی و میر کرم الدین خان در ۱۱۸۹ ق ۱۷۷۴ م نیز دارد (ن).

(۲۵۲۰) ۴ يك قطعه خط سلطان علی در موزه باستان شناسی دهلی.

(۲۵۲۱-۲۵۳۰) -۵-۱۴-

خطوط میر علی الکاتب هروی :

از خطاطان نستعلیق نویس ماهر دربار سلطان حسین بایقراست که تا مرگ این پادشاه (۹۱۱ ق) ۱۵۰۵ م با او بود ، وفاتش در حدود ۹۵۱ ق ۱۵۴۴ م باشد. ۱ مخطوطات او درهند :

(۲۵۲۱) ۵- دیوان شاهی:

در ۴۵ ورق نمبر ۱۷۴ بانکی پورپتنه . در آخر امضای « الفقیر علی الکاتب در ۹۱۵ ق» دارد (۱۵۰۹ م)

خط آن نستعلیق روشن و متقن با جداول رنگین و مذهب است. حواشی آن تزئینات گلدار و شاخسار دارد (ن)

۱- بنام میر علی قطعات مخطوطه و کتب زیاد دیده شده ، و چند نفر

خطاط بدین نام بوده اند (ح)

(۲۵۲۲) ۶- حائنامه عارفی ۱ یا مثنوی گوی و چوگان:

کلکسیون حبیب گنج در کتابخانه یونیورسیتی علی گره . به نستعلیق خوش در ۹۲۶ ق ۱۵۱۹ م در هرات نوشته شده و در آخر آنست :
« کتبه العبد الفقیر علی الحسینی الکاتب ... فی اوایل شهر ربیع الاول سنه ست و عشرين و تسعمائه بمدينه هراة »

این نسخه نوشته‌ها و مهرهای بسا از رجال تیموریه هند دارد مانند: کتابه عصر اورنگ زیب در فتح گلکنده غره ذیحجه سال ۳۱ جلوس . و امضای قابل خان خانه زاد پادشاه عالمگیر ۱۰۹۷ ق (۱۶۸۵ م) (۲۵۲۳) ۷- حائنامه عارفی :

میر علی چندین نسخه این کتاب را نوشته ۲ که نسخه دیگر خطی آن در بانکی پور است (نمبر ۱۷۲ ورق ۲۵) که بر کاغذ خوب به نستعلیق بسیار خوش و جلی با نقوش رنگین . و جداول مذهب نوشته شده و عناوین آن بر زمینه مذهب گلدار است .
(۲۵۲۴) ۸ - بوستان سعدی :

رضا لایبری رامپور (نمبر ۴۰۷۰) بخط میر علی در سنه ۹۲۷ ق ۱۵۲۰ م در هرات . که نقاشیها و تصاویر مکتب هرات نیز دارد و خط آن نستعلیق خوش با جداول و حواشی مذهب رنگین است .
(۲۵۲۵) ۹ - یوسف زلیخاء جامی :

این نسخه بسیار جالب در رمضان ۹۳۰ ق ۱۵۲۳ م بخط میر علی

۱- عارفی شاعر عصر شاهرخ متوفا ۸۵۳ ق ۱۴۴۸ م است .

۲- يك نسخه دیگر همین کتاب بخط میر علی در هرات ۹۲۹ ق ۱۵۲۲ م

در کتابخانه جهانگیر بود که آنرا M.L.CARLIER به پاریس برد .

است که در آخر آن چنین نوشته : «علی ید العبد الضعیف میرعلی فی
اواخر رمضان سنه ثلاثین وتسعمائه بمدينة هرات»

نسخه به نستعلیق زیبا بسیار منقش و مزین است ، حواشی و
جداول مذهب رنگین دارد و نمبر آن در کتابخانه بانکی پور (۱۹۶)
است و فهرست نگار این کتابخانه مینویسد که این همان نسخه خطیست
که در آثار جهانگیری (ورق ۳۳ الف) چنین مذکور است :

« روز دوشنبه دوم محرم سنه هزار و نوزده . . . درین روز
یوسف زلیخا بخط ملا میرعلی مصور و مذهب که هزار مهر قیمت داشت
و سپه سالار خان خانان بطریق پیشکش ارسال داشته بود معروض گردید .»
(۲۵۲۶) ۱۰ - مطلع الانوار امیر خسرو :

نستعلیق جلی میرعلی با حواشی مزین رنگین که بر ورق ۱۵۰ ب ،
۱۵۱ الف ، ۱۵۲ ب ، ۱۵۳ الف ، تصاویر صفحه کامل دارد .

خاتمه آن : «تمت علی ید اضعف الکاتبین و اقل العباد السلطانی
میرعلی الکاتب السلطانی الاعدل الاعظم الاکرم معز السلطنه ... عبدالعزیز
بهادر . . . فی اواسط شعبان المعظم سنه سبع و اربعین و تسعمائه بدار الفاخرة
بخارا ، باهتمام سلطان میرک کتابدار»

در کتابخانه بانکی پور پتته (نمبر ۱۲۹)

(۲۵۲۷) ۱۱ - صد پند لقمان :

نمبر ۷۵۶ رضا لایبریری رامپور . در تزئین و نقاشی شبیه مخطوطه
نمبر ۲۰۲۴ بانکی پور است ، الا اینکه جای نوشتن آن معلوم نیست و
فقط امضای میرعلی در ۹۴۵ ق ۱۵۳۸ م دارد . ضمیمه این نسخه سخنان

خواجه عبدالله انصاری بقلم همین میرعلیست .

این نسخه در کتابخانه حکیم هماد بوده و از وبه کتابخانه جهانگیر
و شاه جهان و دخترش جهان آرابیگم انتقال یافته که خط جهانگیر (۳
محرم سنه ۱۵) و خط شاه جهان (سلخ ربیع الاول ۱۰۳۹ ق قیمت هزار
روپیه) بران نوشته است .

در ذیحجه سنه ۱۰۴۰ ق ۱۶۳۰ م شاه جهان آنرا بدخترش
جهان آرابیگم بخشیده و بخط این بانو نیزه طالبی بران نوشته شده است .
(۲۵۲۸) ۱۲ - صد پند لقمان :

کتابخانه بانکی پور نمبر ۲۰۲۴ . با همان خصایص و تزئینات
و خط خوش نسخه سابق ۷ که در بخارا بخط میرعلی در ۹۴۹ ق ۱۵۴۲ م
به نستعلیق بسیار عالی با جداول مذهب و حواشی منقش رنگین ترتیب
گردیده است . در آخر آن مینویسد : «تمت هذه الرسالة ببلدة فاخره
بخارا سنه تسع و اربعین و تسعمائه ، کتبه العبد المذنب علی الکاتب .»
(۲۵۲۹) ۱۳ - مجموعه نفیسه :

بانکی پور نمبر ۱۰۸۹ مجموعه بسیار نفیس اشعار گزیده سعدی ،
نظامی ، خسرو ، جامی و غیره است که چنین آغاز شده :
ای ذات تو از صفات ما پاک کنه تو برون ز حسد ادراک
نام کاتب بر ورق ۱۴ و ۶۸ علی الحسینی و بر ورق ۴۴ الف علی -
الکاتب نوشته شده خط آن نستعلیق خیلی عالی و عناوین آن نهایت
مزین است . در آغاز کتاب دو منیا تور بامضای رضا و دو منیا تور بی امضا
در آخر آنست .

این کتاب در ۸ جمادی الثانیه ۱۰۳۷ ق ۱۶۲۷ م داخل کتابخانه

شاه جهان گردیده و بخط خود این پادشاه نوشته‌ی دارد، و هم نور جهان بیگم بران نوشته که قیمت آن پانصد روپیه است.

(۲۵۳۰) ۱۴ - سبحة الابرار جامی :

کتابخانه دیوان صاحب مدراس (هند) بخط خوش نستعلیق که نام میرعلی‌الکاتب در آخر آن نوشته شده و دو ورق ۶۲ ب ۶۵ الف آن مصور است (ن)

(۲۵۳۱-۲۵۳۴) - ۱۵-۱۸-

خطوط سلطان محمد بن نورالله :

سلطان محمد نور از شاگردان نامور سلطان علی مشهدی و در خدمت امیر علی شیر نوایی بود که وفاتش در حدود ۹۴۰ ق ۱۵۳۳ م باشد، این آثارش در هند است :

(۲۵۳۱) ۱۵ - سبحة الابرار جامی : بانکی پور نمبر ۱۹۱

بخط ظریف نستعلیق با جداول مطلای رنگین دارای عنوان منقش و تزئینات دلکش بر ورق ۱۴ ب ۱۵ الف ۲۹ الف ۹۷ ب . در آخر تاریخ کتابت ۱۵ ذیقعد ۹۱۳ ق ۱۵۰۷ م است چنین :

این کتابت که نسخه ایست بدیع عاقبت محمود بنده سلطان محمد بن نور در چه ماه و چه سال ثبت نمود پانزده روز رفته از ذی قعد سال هجرت کتابت من بود

(۲۵۳۲) ۱۶ - کلیله و دمنه بهرامشاهی : رامپور نمبر ۲۹۸۲ رضا

لایبریری. بخط خوش نستعلیق و تزئینات و عناوین مذهب رنگین خیلی

زیاد که سرور قهای آنهم خیلی قشنگ است . تاریخ کتابت ندارد و ای تصاویر و نقاشی آن عالیست .

(۲۵۳۳) ۱۷ : دیوان حافظ : رضا لایبریری نمبر ۳۲۷۲ رامپور :

بخط بسیار عالی سلطان محمد نور در ۹۳۱ ق ۱۵۲۴ م به نستعلیق

خوش با جداول طلائی و حواشی منقش نوشته شده در آخر آن بین لوحه نقاشی نوشته : «تمت الكتاب بعناية الملك الوهاب فی شهر سنه احدى و ثلاثین و تسعمائة، كتبه العبد المهجور سلطان محمد نور»

(۲۵۳۴) ۱۸ - يك قطعه بخط نستعلیق عالی بارقم سلطان محمد نور

در موزه باستان شناسی دهلی (خ ۲۷۷)

(۲۵۳۵-۲۵۳۶) - ۱۹-۲۰-

مخطوطات شاه محمد الکاتب :

نستعلیق نویس بسیار ماهر است که در خراسان زندگی داشت

دو کتاب او در هند است :

(۲۵۳۵) ۱۹ : هفت اورنگ جامی در ۲۸۴ ورق. کتابخانه بانکی-

پور نمبر ۱۸۲. بخط خوش نستعلیق در چهار ستون بین حواشی مطلا و رنگین. دو ورق نخست هر هفت کتاب آن نقاشی ظریف دارد و عناوین آن بر زمینه مذهب گلدار نوشته شده و بر ورق ۱۶۷ ب و ۱۹۱ دو تصویر دارد .

نوشته خاتمه کتاب :

تمت الكتاب ... تحریراً فی سلخ رمضان سنه ۹۰۸ شاه محمد-

الکاتب (۱۵۰۲ م)

(۲۵۳۶) ۲۰ : شاهنامه فردوسی در ۵۳۸ ورق. نمبر ۲ مخطوطات

بانکی پور . نسخه بسیار زیبای شاهنامه با مقدمه بایسنغری است به نستعلیق خوش چهارستونی که نقاشی های رنگین وافر دارد و تزئینات صفحات کامل آن دیدنی و وقایه اصیل آن هم محفوظست .
کتابت آن در آخر با مضای شاه محمد الکاتب است و ۲۷ قطعه تصویر نفیس در بین حواشی دارای شاخسار مطلا دارد .

(۲۵۳۷) - ۲۱-

هفت اورنگ جامی بخط محمود بن حسن الهروی:
این خطاط ماهر هراتی مخطوطات نستعلیق دلکش و زیبا دارد که يك نمونه هنر او نسخه هفت اورنگ جامیست (نمبر ۱۸۳ بانکی پور) که به نستعلیق روشن در چهارستون با حواشی وجد اول مطلا و عناوین منقش نوشته شده ، و آغاز هر کتاب با صفحات مزین و آراسته است .
در خاتمه کتاب نوشته شده که این نسخه را در مدرسه جلالیه هرات در سلخ رمضان ۹۲۸ ق ۱۵۲۱ م انجام داده است .

(۲۵۳۸) - ۲۲-

دیول رانی بخط دوری هروی:
سلطان بایزید بن میر نظام مشهور به دوری Dauri از مردم هرات و شاگرد میر علی الکاتب بود ، که بهند رفت و بدر بار اکبر رسید و لقب کاتب الملک یافت تاریخ وفاتش را ۹۸۶ ق ۱۵۷۷ م در راه حج نوشته اند .
نسخه خطی مثنوی امیر خسرو بنام دیول رانی و خضر خان (نیشنل میوزیم دهلی جدید) بقلم اوست و در آخر مینویسد :
« الفقیر ... سلطان بایزید ابن میر نظام مشهور به دوری بتاریخ شهر محرم الحرام سنه ۹۷۶ ق » (۱۵۶۸ م)

این مخطوطه دو تصویر سبک مغولیه هند هم دارد، که یکی ازان در فهرست مشرح موزه ملی هند ۱۹۶۴ م طبع شده است .
این نسخه در ملک سلیمه سلطان بیگم یکی از ازواج اکبر پادشاه بود و بعد ازان به کتابخانه شاه جهان انتقال یافته و اخیراً از کتابخانه کپورتله بموزه ملی دهلی آورده شده است .

(۲۵۳۹) - ۲۳-

یوسف و زلیخای جامی به خط سلطان حسین بن جمشید هروی :
وی باشنده هرات و شاگرد محمد شادشاه است که این خطاط از شاگردان سلطان محمد خندان بود (تاریخ رشیدی ص ۱۶۵) چون شادشاه در حدود ۹۵۰ ق زندگی داشت ، سلطان حسین هم بعد ازین زندگی کرده باشد . مخطوطاتش کمیابند و مؤلف ریحان نستعلیق (تألیف ۹۸۹ ق) يك نسخه سبک ابرار جامی را بقلم او ذکر میکند .
يك نسخه یوسف و زلیخای جامی نمبر ۲/۸۸ یونیورستی علی گر تحریر ۹۶۳ ق ۱۵۵۵ م امضای سلطان حسین بن جمشید هروی دارد که آنرا در بخارا نوشته و دران خود را الغریب المهجور خوانده است (ن)

(۲۵۴۰) - ۲۴-

دیوان قاسم انوار بخط عبیدی نشاپوری :
نامش عبدالله بن حسن نشاپوری و شاگرد میرعلیست که در نستعلیق نویسی شهرت داشت . چون يك قطعه او در سنه ۹۹۶ ق ۱۵۸۷ م

نوشته شده، بنابراین بعد ازین سال بعمر ۹۰ سالگی مرده باشد^۱ (بقول مهدی بیانی ۱/۴۲۴)

يك نسخه خطی دیوان قاسم انوار (نمبر ۱۷۰ بانکی پور) در ۱۳۴ ورق به نستعلیق روشن عبیدی نشاپوری در سلخ رجب سنه ۹۳۳ ق ۱۵۲۶ م نوشته شده که جداول مطلا و سرورق مزین دارد (ن)

(۲۵۴۱) - ۲۵ -

رسایل سعدی بخط میرمحمد باقر هروی :

باقر فرزند هنرمند میرعلی الکاتب سابق الذکر است که بهندرفت و بدربار اکبر پذیرفته شد. وی روش نستعلیق نویسی بسیار ماهرانسه پدر خود را بنحوی تقلید میکرد، که بین مخطوطات پدر و پسر فرق کردن مشکل است و ابوالفضل در آیین اکبری بشهرت و مهارت او اشارت مینماید (ترجمه انگلیسی ص ۱۰۳)

در کتابخانه بانکی پور مخطوطه نمبر ۹۳ «شش رساله سعدی» محفوظست که درخاتمه آن نوشته اند: کتبه میرعلی الکاتب ۹۴۴ ق ۱۵۳۷ م ولی این صحیح نیست زیرا شاه جهان مغولی هند در آخر آن بقلم خود نوشته :

« حرره شهاب الدین محمد صاحب قران ثانی شاه جهان ، خط باقر پسر ملاعلیست، نام او را تراشیده ، نام پدر نوشته اند »

۱- يك نفر عبیدی قلندر کاتب در مجالس النقایس (ص ۱۴۸) مذکور است که شاید غیر ازین شخص باشد، زیرا مجالس در ۸۹۶ ق ۱۴۹۰ م پیش از عبیدی نشاپوری تألیف شده .

این نسخه در سنه ۱۰۱۹ ق ۱۶۱۰ م به کتابخانه فرزند عبدالرحیم خان خانان رفته و بعد از آن به کتابخانه محی الدین عالمگیر بود که نوشته های این رجال بران است.

نستعلیق این نسخه خیلی دلکش و زیباست ، جداول رنگین طلائی و حواشی منقش بالوحه نقاشی آغاز کتاب دارد ، در سنه ۹۸۶ ق ۱۵۷۷ م درادی پور عرض دیده شده است (ن)

(۲۵۴۲-۲۵۴۵) - ۲۶ - ۲۹ -

مخطوطات محمدحسین کشمیری:

وی شاگرد میرعلی الکاتب بود (مرآة العالم ص ۵۲ و مناقب هنروران ص ۵۰۵) که بدربار اکبر پیوست و لقب « زرین قلم » یافت و بعد از آن جهانگیر او را به « عنبرین قلم » ملقب ساخت ، وفاتش ۱۰۲۰ ق ۱۶۱۰ م است. مخطوطات فراوان از خامه او دیده میشود که از انجمله است:

(۲۵۴۲) ۲۶: دیوان میرحسن ۳۰۰ صفحه (نمبر ۱۳۲ بانکی پور) که برای کتابخانه شیخ فرید بک هری^۲ بقلم محمدحسین کشمیری در سنه ۱۰۱۰ ق ۱۶۰۱ م به نستعلیق روشن با حواشی مذهب نوشته شده است.

(۲۵۴۳) ۲۷: خسرو و شیرین از میرزا جعفر بیگ ۶۳ ورق (نمبر

۱- دنباله هنر خطاطی هرات درهند است .

۲- وی یکی از سالاران دربار اکبر بود که جهانگیر او را لقب رضی خان

داد و در سنه ۱۰۲۰ ق ۱۶۱۰ م بمرد .

۲۷۴ بانکی پور) که تاریخ کتابت ندارد و بخط خوش نستعلیق باجد اول مطلا و حواشی رنگین منقش نوشته شده است.

(۲۵۴۴) ۲۸ : منتخبات فارسی : از آثار نظم و نثر نویسندگان نامدار زبان فارسی (نمبر ۱۰۹۰ بانکی پور) که بهترین نمونه خطاطی محمد حسین شمرده میشود و چندین بار امضای او دارد و تاریخ کتابت آن سنه ۱۰۰۰ هـ ۱۵۹۱ م است.

دومنیاتور بقلم فرخ و سنکر نقاشان هند و چندین تصویر هم دارد، خط آن نستعلیق جلی در حواشی مطالای گلدار است (ن)

(۲۵۴۵) ۲۹ : هفت بندکاشی با تزئین و تذهیب و بهترین خط نستعلیق در کتابخانه علی گرهند.

(۲۵۴۶-۲۵۵۰) -۳۰-۳۴-

مخطوطات محمودشاهی هروی

(ادامه مدرسه هنری هرات) : محمود بن اسحاق شهابی از شاگردان سربر آورده میرعلی الکاتب درهند بود از آثار اوست :

(۲۵۴۶) ۳۰ : دیوان کامران (ورق ۳۴ نمبر ۲۳۷ بانکی پور) که نسخه واحد اشعار فارسی و ترکی این شاهزاده پسر بابر است و در آخر چنین نوشته «علی یدالعبد الضعیف محمود بن اسحاق الشهابی الهروی» برین کتاب خطوط جهانگیر در ۱۰۳۵ ق ۱۶۲۵ م و شاه جهان و تحویلی شیخ فیضی در ذیحجه ۹۹۰ ق ۱۵۸۱ م و مهرهای سالهای ۹۸۴-۹۸۷-۹۹۰-۹۹۲ ق هم دیده میشود.

(۲۵۴۷) ۳۱ : مناجات عبدالله انصاری (۲۰ ورق نمبر ۲۰۶۷ بانکی پور) تحریر نستعلیق جلی محمود بن اسحاق شهابی در سنه ۹۴۴ ق ۱۵۳۷ م.

(۲۵۴۸) ۳۲ : نفحات الانس جامی (نمبر ۲۲۸۱ رامپور) بخط خوش و عالی نستعلیق همین محمود هروی بتاریخ ۹۹۳ ق ۱۵۸۴ م.

(۲۵۴۹) ۳۳ : خمسة امیر خسرو (نمبر ۴۱۰۲ رامپور) نسخه بسیار مزین و منقش و مصور است عمل و خط همین محمود که تصاویر ادامه سبک هرات است، که در آخر امضای خطاط در سنه ۹۷۷ ق ۱۵۶۹ م موجود و نمونه بهترین نستعلیق نویسی است.

(۲۵۵۰) ۳۴ : (موزیم الورهند) يك نسخه مصور بوستان سعیدیست با نستعلیق ممتاز محمود شهابی در سنه ۹۴۴ ق ۱۵۳۷ م که دارای ده مجلس مصور سبک مغولیه هند است.

(۲۵۵۱) -۳۵-

نفحات جامی بخط عبدالؤمن مزاری :

قراریکه نوائی در مجالس النقایس مینویسد : وی شاعر ورزیده و خطاط ماهری بود که مزاری تخلص داشت و بر مزار مولانا عبدالرحمن جامی در هرات میزیست از آثار خطی او يك نسخه نفحات الانس جامیست که در کتابخانه بانکی پور به نمبر ۱۷۸۰ موجود است.

این نسخه به نستعلیق گزیده و عالی و حواشی منقش رنگین و عناوین مزین نوشته شده و در آخر آنست :

«کتب العبد المذنب المتواری عبدالمومن المزاری ۹۳۲ ق» ۱۵۲۵ م

(ن)

(۲۵۵۲) -۳۶-

سبحة الابرار بخط کمال :

خطاطی بدین نام در قرن دهم وجود داشت که دکتر بیانی در باره

اومینوینوید: «چندین قطعه از خطوط میرعلی هروی را دیده‌ام، که وی بریده و یا اگر اصل خط به سفیداب یا زر نوشته شده بود، آنرا تحریر کرده است» (خوشنویسان ۱/۵۹۰)

بدین نحو کمال با میرعلی محشور بوده و نسخه خطی نمبر ۱۹۲ بانکی پور که سبحة الابرار جامیست در سنه ۹۲۷ ق ۱۵۲۰ م بقلم اوست. نستعلیق این مخطوطه بسیار زیبا و حواشی آن منقش رنگین است (ن)

(۲۵۵۳)-۳۷-

سبحة الابرار بخط خلیل بن درویش:
ذکر این خطاط در تذکره‌ها نیامده، ولی دکتر بیانی قطعات خط او را دارای تاریخ ۹۶۶ و ۹۷۸ و ۹۶۸ ق دیده است.
نسخه خطی سبحة الابرار جامی (نمبر ۱۹۴ بانکی پور) بقلم همین خلیل بن درویش محمدالجامی در ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م است، که خط آن نستعلیق نفیس با حواشی مطلا و رنگین است (ن)

(۲۵۵۴)-۳۸-

تمر نامه بخط محمدالکاتب (بن علاءالدین):
از قصبه رزه RAZA باخرز مربوط هرات است که نستعلیق نویس ماهر بود و در سنه ۹۹۲ ق ۱۵۸۳ م تیمورنامه هاتقی را در شهر بلخ نوشت (کتابخانه علی گر) که نستعلیق خوش و حواشی مجدول مطالو نقاشی‌های

۱- رك: نمبر ۴۸ و ایران و فرانسه.

دلکش زیبا دارد و در آخر آن نوشته:

«فی تاریخ شهر رجب المرجب سنه ۹۹۲ ق کتبه العبدالمذنب محمدالکاتب رزه عن ولایت باخرز... بیلده فاخره بلخ صورت تحریر یافت» (ن)

(۲۵۵۵-۲۵۵۷)-۳۹-۴۱-

خط عبدالرحیم الهروی (عنبرین قلم):

(۲۵۵۵) ۳۹- وی در هرات پرورده شد و بعد از آن به هند رفت و در آنجا هنر مکتب هرات را رواج داد، از آثار هنر او نسخه مصور انوار سهیلی است در ۲۳۹ ورق به نستعلیق بسیار زیبا که در سنه ۱۰۰۵ ق ۱۵۹۶ م در لاهور نوشته شده و در قلعه بهاون بهارت یونیورسیتی بنارس محفوظست و ۲۷ مجلس تصویر مدرسه هنری دوره اکبری دارد بقلم بساون و جگناته و فرخ‌چیله و دهیوان داس و موکوند و مسکین و مهیش و سنواله و منوهر و شنکر و لجهمن و مادهو و میشندن داس و انند که هنروران عصر اکبر در هندند (ن)

(۲۵۵۶-۲۵۵۷) ۴۰-۴۱- چهل مجلس علاءالدوله سمنانی به خط

او با رقم عبدالرحیم روشن قلم ۱۰۲۰ ق ۱۶۱۰ م در موزه باستان شناسی دهلی. و يك قطعه نستعلیق خوش او با رقم عبدالرحیم عنبرین قلم در همین موزه.

(۲۵۵۸)-۴۲-

خط شاه خلیل الله باخرزی:

وی خطاط دربار ابراهیم عادل شاه ثانی در بیجاپور (هند جنوبی)

بود، که بریاست يك گروه سفارتی بدربار شاه عباس صفوی فرستاده شد. چون وی از مردم رزه باخرز خراسان و حافظ سنن مدرسه هنرهرات و مخصوصاً میرعلی الکاتب است، بنابراین ذکر يك اثر خامه او در اینجا کرده میشود:

نورس: شاه خلیل يك نسخه کتاب نورس ابراهیم عادلشاه را در سنه (۱۰۲۷ ق ۱۶۱۷ م) بخط بسیار عالی نستعلیق نوشته بود، که فقط یازده ورق این نسخه اخیراً در حیدرآباد دکن بدست آمد و برای موزه ملی هند دهلی جدید خریداری شد، که در یادنامه ذاکر طبع دهلی ۱۹۶۸ م معرفی شده است (ن)

میرخلیل الله شاه از سادات عراق عجم بود که در بیجاپور دکن به استادی خط شهرت داشت وقتی وی از طرف ابراهیم عادل شاه ثانی (۹۸۸-۱۰۳۷ ق ۱۵۸۰-۱۶۲۸ م) بسفارت دربار ایران رفت، درباره او گفته شد:

خورشید عراق از دکن می آید کان لعل بکان خویشتن می آید
سردفتر جمله خوشنویسان جهان یعنی که خلیل بت شکن می آید

وی در نوشتن نورس خطاب «پادشاه قلم» یافت:

شاه عالی نسب خلیل الله	چون مسخر نمود ملک قلم
پیش استاد و پیر ابراهیم	پادشاهی ستاده خیل وحشم
شاه عادل که از نی خامه	ستد از دست خصم تیغ و علم
از سیاهی کلک گلگونش	روسپید است دودمان قلم
اوستادی که گشت از دانش	در حریم هنر چنان محرم
کز صربر قلم تولد ساخت	گریه برخاست از زبان قلم

قطعه‌یی برد از بی تعلیم یافت زان قطعه خسرو اعظم
که بفرمان او قلم گردید شه ورا خواند «پادشاه قلم»
سال تاریخ این خجسته خطاب
شاه گردید پادشاه قلم ۱۰۲۷ ق
(صحیفه خوشنویسان ۱۰۳)

(۲۵۵۹) - ۴۳ -

بیاض اشعار شهزادگان تیموری هرات (نمبر ۱۰۹۱ بانکی پور)

نسخه نهایت نفیس و زیبای نستعلیق عالی و نقاشی‌ها و تذهیب-
های دلکش و سرلوحه مزین دو صفحه بیست مشتمل بر انتخاب اشعار
شعرای بزرگ فارسی و شهزادگان تیموری مانند سلطان حسین میرزا،
بدیع الزمان میرزا، محسن میرزا ابن بایسنقر میرزا، محمد حسین میرزا،
مؤمن میرزا، غریب میرزا و امیرعلی شیرنوا بی.

این نسخه در هند بوده و در سنه ۱۰۱۴ ق داخل کتابخانه جهانگیر
پادشاه شد. و این مطالب بخط شهزاده خرم بن جهانگیر بران نوشته
است (ن)

(۲۵۶۰) - ۴۴ -

دیوان حافظ کتابخانه هرات:

نمبر ۱۵۱ بانکی پور. این نسخه نهایت نفیس و تاریخی بقلم
نستعلیق بسیار دلکش و پخته قرن نهم مدرسه هرات است که نام کاتب
و تاریخ ندارد، ولی وقتی در هرات در کتابخانه سلطان حسین بایقرابود

و بر ورق آخر آن نوشته شده «سلطان حسین بای قرا ۶ شعبان سنه ۱۸ تحویل سهیل شد» بعد ازین نسخه را بهند آورده اند و نزد همایون پسر بابر بود، که شب دوشنبه ذی الحججه ۹۶۲ ق ۱۵۵۴ م بدان تفاول کرده و این مطلب را بران نوشته است. همچنین در محرم ۱۰۲۳ ق ۱۶۱۳ م جهانگیر از تفاول خود بران مطالبی را تحریر کرده و معلومست که در ملك پادشاهان مغولیه هند بوده است (ن)

(۲۵۶۱) - ۴۵ -

تاریخ خاندان تیموریه :

نمبر ۵۵۱ بانکی پور. کتاب مصور نهایت گرانها در تاریخ تیمور و اخلاف، او در ماوراءالنهر و هرات و هند تا سال ۲۲ سلطنت اکبر که بخط شاه جهان بران نوشته شده :

«این تاریخ که مشتملست بر مجمل احوال حضرت صاحبقران گیتی ستان و اولاد امجاد آن حضرت و سوانح ایام حضرت عرش آشیانی تا سال بیست و دوم در عهد درلت شاه بابا تصنیف شده ، حرردشاه جهان پادشاه بن جهانگیر پادشاه بن اکبر پادشاه»

این نسخه بقلم بسا از مصوران و نقاشان در بار اکبر مصور گردیده و ۱۱۲ منیاتور بسیار عالی مزین دارد، که متأسفانه نامهای مصوران را در حین جلد بندی آن بریده اند.

این کتاب مستقیماً به مکتب هنری هرات متعلق نیست ، ولی موضوع وهم تصاویر آن ربطی قوی با تاریخ این سرزمین دارد وهم سبک مصوری و نقاشی وابسته با بقایای روایات هنری تیموریان هرات

است که برخی از هنرمندان آنرا با بر با خود بهند آورده بود. يك تصویر رنگین آن برسالنمای ۱۹۶۱ و دیگری برتقویم ۱۹۶۷ م از طرف شرکت تمباکوی هند چاپ شده است (ن)

(۲۵۶۲) - ۴۶ -

دیوان کمال خجندی :

نمبر ۱۹۳ بانکی پور . مخطوطه بسیار زیبای دیوان کمال شاعر خجند (متوفا حدود ۷۹۲ ق) است که در سنه ۸۸۶ ق ۱۴۸۰ م بخط خیلی خوش نستعلیق با حواشی جداول مطلا نوشته شده و سرعنوان آن دو صفحه منقش مزین است .

در آغاز هر غزل یا قطعه یا رباعی این دیوان ، يك بیت امیر شاهی شاعر متوفا در ۸۵۷ ق ۱۴۵۲ م بخط طلا نوشته است ، خط و کار آن بمدرسه هندی هرات میماند (ن)

(۲۵۶۳) - ۴۷ -

مجالس العشاق بخط احمد شیرازی

بانکی پور نمبر ۶۶۳: مخطوطه گرانهای مجالس العشاق (منسوب) به سلطان حسین بایقرا بن منصور پادشاه هرات است که بخط بسیار خوش نستعلیق با حواشی مطلا و منقش رنگین نوشته شده و سرلوحه بسیار زیبای آراسته دو صفحه بی دارد که مهارت آرایش گر و نقاش آن ظاهر است .

این نسخه ۳۲ مجالس تصویر بسیار نفیس سبک هرات دارد ، و

مهرها و عرض دیدهای زیاد بر ورق اول آن دیده می شود و تاریخ کنابت نسخه معلوم نیست اما امضای خطاط احمد الحافظ شیرازی دارد (ن)

(۲۵۶۴) - ۴۸-

کلیات سعدی به نستعلیق جمال کافی :

در کتابخانه حبیب گنج علی گر ۴۸/۹ .

این نسخه بخط قدیم نستعلیق جمال کافی کاتب در سنه ۸۱۴ ق

۱۴۱۱ م است (که مقدمه مکتب هنر تیموریان باشد) (ن)

(۲۵۶۵) - ۴۹-

خمسه امیر خسرو بخط سمره :

نسخه قدیم و گرانبها در دیوان صاحب مدراس . شاید نوشته

اواخر قرن ۸ یا آغاز قرن ۹ باشد بقلم سمره بن علی ، که مدتی در

کتابخانه ابراهیم عادل شاه بود و بر اوراق اول آن نوشته ها و مهرهای

ابراهیم عادل شاه و علی عادل شاه و غیره دیده میشود و آخر کتاب چنین

است : «حرره العبد الضعیف سمره بن علی» (ن) (مربوط به مکتب

هنر تیموریان)

(۲۵۶۶) - ۵۰-

خمسه امیر خسرو در رامپور :

نمبر ۴۱۰۱ کتابخانه رامپور بخط بسیار زیبای نستعلیق تحریر

۸۵۵ ق ۱۴۵۰ م که نه تصویر هم دارد (ن) (مربوط مکتب عصر تیموریان)

(۲۵۶۷) - ۵۱-

خمسه امیر خسرو بخط حسین شیرازی :

نمبر ۸۹۱ ، ۵۱/۵۵۱۴ نوشته حسین عبدالله در شیراز ، ذیحجه

۸۶۳ ق بخط نستعلیق خوب دارای ۱۷ تصویر (مربوط مکتب هنر تیموریان)

(۲۵۶۸) - ۵۲-

خمسه امیر خسرو :

در موزه ملی هند نمبر ۵۱۲/۵۵ . تحریر ربیع الاول ۸۶۵ ق

۱۴۶۰ م مصور و بخط بسیار خوش نستعلیق (عصر تیموریان)

(۲۵۶۹) - ۵۳-

خمسه خسرو در بانکی پور :

نمبر ۳۸ . تحریر ۳ رجب ۸۸۳ ق ۱۴۷۸ م نستعلیق خوش با

۱۷ مجلس تصویر .

برین کتاب نوشته شده که وقتی در کتابخانه قطب شاه و مهرهای

عنایت الله شاه جهانی و عبدالرشید دیلمی هم دارد (عصر تیموریان) (ن)

(۲۵۷۰) - ۵۴-

خمسه خسرو در علی گر :

نمبر ۴۴/۵ که در سنه ۹۶۳ ق به نستعلیق نفیس با هفت مجلس

تصویر (همه در هفت پیکر) نوشته شده است (بقایای هنر تیموریه) (ن)

(۲۵۷۱) - ۵۵-

شاهنامه رامپور بخط محمود تستری (رك : ترکیه)

نمبر ۳۹۰۹ رضا لایبری رامپور به نستعلیق بسیار نفیس محمود-

ابن محمد التستری در ابرقوه بتاريخ رمضان ۸۴۰ ق ۱۴۳۶ م با تصاویر (عصر تیموریه)

(۲۵۷۲) - ۵۶ -

شاهنامه میوزیم ملی هند بخط محمود تستری :

نمبر ۵۴/۶۰ نوشته محمود بن محمد برای خواجه نورالدین محمد بخط بسیار عالی نستعلیق در ۸۳۴ ق ۱۴۳۰ م با ۹۰ قطعه نقاشی (عصر تیموریه) (ن)

(۲۵۷۳-۲۵۷۴) - ۵۷-۵۸ -

شاهنامه بانکی پور بخط مرشد شیرازی :

نمبر ۱ ، بقلم نستعلیق نفیس و روشن مرشد الکاتب شیرازی در ۱۷ رمضان ۹۴۲ ق ۱۵۴۵ م با ۲۳ تصویر .
این نسخه را عالی مردان خان به شاه جهان پیشکش کرده و همین کاتب يك نسخه مختار نامه (بانکی پور نمبر ۵۰۴) را هم به نستعلیق عالی در ۶ شعبان ۹۴۶ ق نوشته است (ادامه هنر تیموریه) (ن)

(۲۵۷۵) - ۵۹ -

سه مثنوی عاصی :

رضا لایبریری رامپور نمبر ۴۱۳۳ و ۳۴ و ۳۵ .

این مجموعه سه مثنوی شاعر یست متخلص به عاصی :

اول : منطق الریاحین سروده ۸۳۰ ق ۱۴۲۶ م .

دوم : عارف و معروف سروده همین سال .

سوم : ناظر و منظور سروده ۸۳۳ ق ۱۴۲۹ م .
نسخه رامپور به نستعلیق زیبا مرقومست که یکی تاریخ ۸۳۰ ق دارد وهم مصور است (مقدمه هنر تیموریه)

(۲۵۷۶) - ۶۰ -

دیوان حافظ خط عبدالرحمن العتاب :

نستعلیق نویس ماهر است، وی يك نسخه دیوان حافظ را در سنه ۹۷۴ ق ۱۵۶۶ م به نستعلیق عالی نوشته (نمبر ۱/۱۲۴ کتابخانه علی - گرهند) که حواشی مجدول مطلا و منقش و سه تصویر دارد (که ادامه هنر تیموریه است) بر اوراق منضمه پشتی کتاب تاریخ ۹۹۶ ق ۱۵۸۷ م هم دیده میشود و نشانه کتابخانه شاه جهان هم بران ثبت است .
پروفیسور ك، الف نظامی آنرا در مجله فكر و نظر جولای ۱۹۶۱ م معرفی کرده است (ن)

(۲۵۷۷ - ۲۵۷۹) - ۶۱-۶۲ -

مجموعه اشعار :

این مجموعه دارای ۴۶۲ ورق بخط نستعلیق کهنه دارای سه

کتابست :

(۲۵۷۷) ۶۱ - از ورق ۱ تا ۴۶۲ متن کتاب کلیله و دمنه .

(۲۵۷۸) ۶۲ - » » ۱ تا ۲۷۲ حاشیه، مثنوی منطق الطیر .

(۲۵۷۹) ۶۳ - » » ۲۷۳ تا ۴۶۲ حاشیه، دیوان حافظ .

تمام این مجموعه که اکنون در کتابخانه آصفیه حیدرآباد دکن

است بیک قلم قوی نوشته شده که جداول و حواشی مطلا و تزئینات گل و برگ دارد.

نام کاتب و مسکن او نوشته نشده و بر ورق ۴۶۲ آخر کتاب مرقومست که ختم کتابت آن روز سه شنبه ۱۳ ربیع الاول سنه ۸۱۸ ق ۱۴۱۴ م بود.

حصه کلبله و دمنه این کتاب را در سنه ۱۹۴۶ م در حیدرآباد دکن فکسیمیلی محدود کرده اند. در مجله علوم اسلامیة دسمبر ۱۹۶۰ م معرفی شده است (ن) (از اوائل مکتب هنری تیموریه است)

(۲۵۸۰) - ۶۴ -

مجموعه حافظ سعیدی بخط محمد بن مسعود:

این نسخه مرکب از دیوان حافظ در متن و بوستان سعیدی بر حاشیه است که در مجموعه شخصی خاندان سبزپوش کور کهپور (هند) بود و نام کاتب آن محمد بن مسعود (?) است که در سنه ۸۲۴ ق ۱۴۲۰ م به نستعلیق روشن کهنه نگارش یافته است (ن) (از اوائل مکتب هنری تیموریه)

(۲۵۸۱) - ۶۵ -

خط الغ بیگ:

در سالار جنگ موزیم حیدرآباد یک نسخه خطی بخط خوش و عالی نسخ و رقاع از زیج جدید سلطانی در ۲۰۲ ورق محفوظست که در آخر آن چنین نوشته شده:

«کتبه و رقمه الغ بیگ بن شاه رخ بن تیمور گورکان فی سنه ضمح» که $۸۰۰ + ۴۰ + ۸ = ۸۴۸$ ق ۱۴۴۴ م باشد.

این کتاب عنوان بسیار مجلل مجدول مطلا و منقش هم دارد، که از هنر نقاشی و تذهیب و تزئین همان اوائل مکتب هنری تیموریان نمایندگی میکند. اگرچه در نسبت این نسخه بخط خود الغ بیگ سخنهاست، ولی بذات خود همین نسخه در خطاطی و تذهیب و نقاشی از ایام آغاز مکتب هنری تیموریان شمرده میشود، اگر بخط خود الغ بیگ هم نباشد (ن)

(۲۵۸۲) - ۶۶ -

مرقع اشعار ترکی:

در کتبخانه م، الف علی گریو نیورستی مرقعی از اشعار ترکی به قطع ۱۵ × ۱۲ موجود است که وقتی در تصرف سلاطین خراسان و هرات بود و از آنجا بهند برده شد. خط این نسخه نستعلیق بسیار عالی و تزئین و پیرایش آن هم در نهایت مهارتست. برین نسخه که نمونه هنر مکتب هراتست چنین نوشته اند:

«پنجم آذر سنه ۱ داخل کتبخانه این نیازمند در گاه الهی شد. حرره نورالدین جهانگیر ۱۰۱۴ بن اکبر پادشاه»

شخصی دیگر بران نوشته:

«این مرقع بعد انتقال از سلاطین خراسان و هرات در کتبخانه شاهان هندوستان رسید، چنانچه دستخط نوراندین جهانگیر پادشاه از ان نشان می دهد... ماه شوال ۱۱۵۲ ق» (ن)

- ۶۷ - (۲۵۸۳)

درج الدرر بخط مولانا معین هروی:

نمبر ۴۴/۹۹ مجموعه فرنگی محل یونیورسیتی علی گڑ. نسخه
واحدة تألیف امیر سیداصیل الدین عبدالله بن عبدالرحمن حسینی
(متوفا ۸۸۳ ق) در هراتست که بقلم يك نفر موالف دیگر مولانا معین-
الدین هروی مشهور به معین مسکین (متوفا ۹۰۷ ق در هرات) درسنه
۸۸۹ ق ۱۴۸۳ م ۲۲ سال بعد از تألیف نوشته شده است که بخط خوب
نسخ و نستعلیق باشد.

تألیف این کتاب در قبة الاسلام هرات از صفر ۸۶۳ ق تا حدود
(۸۶۷ ق) ادامه داشته و نوشتن آن در ذیحجه ۸۸۹ ق خاتمه یافته و یکی
از مؤلفان و مرقومات عصر تیموریه هراتست که در هند در کتابخانه
عالمگیر بوده است (ن)

- ۶۸ - (۲۵۸۴)

تفسیر مواهب علیه:

نمبر ۱۱۲۶ بانکی پور. نسخه بسیار آراسته و زیبای تفسیر
حسینی ملاحسین واعظ کاشفی هروی که درسنه ۹۴۱ ق ۱۵۳۴ م از طرف
جلال الدین محمد بن محمد الجامی بمزارجدش احمد زنده پیل (متوفا
۵۳۶ ق) وقف گردیده و به خط نسخ عالی و زیبای خفیی است که
جداول و حواشی مطبلا و سرلوحه و عنوان های منقش آراسته یی
دارد (ن)

- ۶۹ - (۲۵۸۵)

کنز العباد فی شرح اوراد بخط نظام:

شارح علی بن احمد الغوری از باشندگان کره (هند) و از خدام
مولانا رکن الدین است که اقوال شیخ بهاء الدین را شرح کرده و نسخه
خطی آن در مجموعه فرنگی محل کتابخانه یونیورسیتی علی گڑ. نمبر
۱۰۶/۳۹۵ م، الف محفوظست که در مدرسه شاهرخیه هرات درسنه
۸۹۵ ق ۱۴۸۹ م در ۳۵۲ ورق بخط نظام بن حسین نوشته شده و در آخر
آن مینویسد:

«قد اتفق الفراغ من كتابة هذا الكتاب وقت الظهر ليوم الثلاثاء -
السابع عشر من ربيع الثاني سنة خمس وتسعين وثمانمائة في المدرسة -
الميمونة الشاهرخيه ببلدة هرات ... علي يد العبد ... نظام بن حسين -
بن نجيب ...»

- ۷۰ - (۲۵۸۶)

نفحات الانس جامی بخط میرماه

مجموعه حبیب گنج کتابخانه علی گریونیورسیتی نمبر ۴۵/۲۲
نسخه نستعلیق بسیار خوب با حواشی جداول طلابی است که بخط میر
ماه خطاط در بلخ نوشته شده (۱۰۰۶ ق ۱۵۹۷ م) و این کاتب برادر -
زاده میر کلنگی یکی از هفت شاگرد میرعلی هرویست. در آخر
کتابست:

«بخط میرماه ابن میرعرب برادر زاده میر کلنگی کاتب است...
فی او اخر شهر ذی الحججه بتاریخ ۱۰۰۶ فی قبة الاسلام بلخ»

- ۷۱ - (۲۵۸۷)

بهارستان جامی:

نمبر ۸۱/۹۸۱ الف، س کتابخانه یونیورسیتی علی گسر، که در ۹ ذی حجه سنه ۸۹۵ ق ۱۴۸۹ م در زمان حیات مولانا جامی سه سال بعد از تألیف کتاب بخط خوش نستعلیق نوشته شده (غالباً در هرات)

- ۷۲ - (۲۵۸۸)

مذکر احباب بخط میرک:

تکملة مجالس النفايس امير علي شير نوائي از بهاء الدين حسن نثاری بخاری در سنه ۹۷۴ ق ۱۵۶۶ م است و يك مخطوطه آن در مجموعه حبيب گنج کتابخانه یونیورسیتی علی گسر (نمبر ۱/۵۱) محفوظست که در سنه (۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م) در سمرقند بخط خوش ميرک خطاط نوشته شده است.

خط این ميرک شباهتی باخصایص خطی نسخه دیوان حافظ نمبر ۱۵۲ بانکي پور دارد که در سنه (۹۷۱ ق ۱۵۶۳ م) نوشته شده است (دنباله هنر تیموریه)

- ۷۳ - (۲۵۸۹)

روضه المحبين بقلم ميرک:

نمبر ۹۸۸ موزه سالار جنگ حیدرآباد دکن بقلم ميرک کتابدار که در سنه (۹۵۰ ق ۱۵۴۳ م) برای کتابخانه سلطان عبدالعزیز خان

بخارا کتابت و تصویر و نقاشی شده است و این همان سلطان ميرک است که مير علی هروی او را در مخطوطه مطلع الانوار مرقومه ۹۴۷ ق ۱۵۴۰ م نامبرده است (دنباله هنر تیموریه)

- ۷۴ - (۲۵۹۰)

لوايح جامی بخط محمد محسن هروی (رك: ايران، تركيه، افغانستان)

نمبر ۷۹/۲۱ مجموعه حبيب گنج یونیورسیتی علی گسر، نسخه خطی بسیار نفیس آراسته و مصور باحواشی و جداول مطلا و کاغذ لك زرافشان بقلم خطاط ماهر هرات محمد محسن الهروی در سنه ۱۰۰۲ ق ۱۵۹۳ م که در ۱۰۹۶ ق ۱۶۸۴ م بکتابخانه اورنگ زیب رسیده و بعد از آن هم در کتابخانه های شاهان هند بوده است (دنباله هنر تیموریه)

- ۷۵ - (۲۵۹۱)

تفسیر سوره یوسف از جامی بخط مهر بانو:

نسخه بسیار گرانبهای نمبر ۲۷۲/۵۰ موزه ملی دهلی جدید که بخط جلی نستعلیق عالی با جداول و حواشی مطلا و رنگین منقش بدست مهر بانو بیگم دختر عمر شیخ میرزا و مرید مولانا جامی نوشته شده و در خاتمه کتاب ناصر میرزا (برادر بابر) چنین نوشته است:

«تمام شد تفسیر سوره یوسف من رشحات عین الحیات حضرت قدوة العرفا مولانا نورالدين عبدالرحمن جامی ... از دست مریده بسا اخلاص و سعیده باختصاص عظمت الاماره مفخر الجلاله مهر بانو بیگم پوره حضرت اعظم السلطان عمر شیخ میرزا بهادر ... و تصحیح فرموده حضرت مصنف سلمه الله تعالی فی پنجم محرم الحرام سنه اربع و سبعین

و ثمانمانه العبد ناصر مرزا غازی»^۱

از خاتمه مذکور که بخط ناصر میرزا در ۸۷۴ ق ۱۴۶۹ م است پدید می آید که نسخه معتبر بوده و در خانواده پادشاهان تیموری تهیه شده است. مهر بانو بیگم خواهر هنرمند و خطاط بابر را هم از روی این مخطوطه نفیس می شناسیم.

(۲۵۹۳ - ۲۵۹۳) - ۷۶ - ۷۷ -

خمسه جامی و نظامی:

بقلم محمد بن علاء الدین باخرزی که ذکرش در نمبر ۳۸ هم گذشت. خمسه جامی به نستعلیق خوش این خطاط در سنه ۹۷۲ ق ۱۵۶۲ نوشته شده (کتابخانه رضای را پور نمبر ۴۱۵۶)

اما خمسه نظامی مکتوبه او که در هند پیش سید ظهور پتنه است نسخه ممتاز مصور با تزئینات فراوان و خط بسیار خوب نستعلیق است که در آخر آن مینویسد:

«کتبه العبد المذنب محمد بن علاء الدین رزه بولایت باخرز در قریه رزه صورت و تحریر یافت. « (رك: ایران، ترکیه)

(۲۵۹۴) - ۷۸ -

بوستان سعدی عمل حاجی محمود و خط شهسوار:

نسخه گرانهای مصور بوستان است در موزه ملی دهلی جدید (نمبر ۰۴۸/۴) که در هندوستان در ۹۰۸ ق ۱۵۰۲ م بقلم شهسوار

۱- این ناصر میرزا برادر کوچک بابر و مهر بانو بیگم خواهر اوست.

برای سلطان ناصر شاه بن غیاث شاه بن محمود شاه خلجی نوشته شده و ۴۳ تصویر عمل مصور محمود دارد، که از پروردگان مدرسه هنر هرات است.

این نسخه در اواخر ذی قعدة ۱۰۰۱ ق ۱۵۹۲ م در ایام محاصره احمد نگر پیش عبدالرحیم خان خانان رسیده و بخط او نوشته یی دارد و اثر نایاب است که اثر مدرسه هنر هرات را در هند در همان عصر نمایندگی میکند.

(۲۵۹۵) - ۷۹ -

شاهنامه بخط محمد بن احمد:

ملك سيد ظهور در پتنه هند، که نسخه مصور زیبا و تزئین شده دارای آرایش های فراوان است بقلم محمد بن حاجی اسفندیار الخشمی در ۲۰ رجب ۸۶۹ ق ۱۴۶۴ م که برای امیر رستم بن سالار بن محمد نوشته و این کاتب به «تارکش بند» شهرت داشت. تصاویر و خط آن با مدرسه هنری هرات ربط و معاصر است.

(۲۵۹۶) - ۸۰ -

بیاض همام:

در موزه پتیاله هند است که منتخباتی از شعرای مشهور مانند عطار، مولوی، خواجو، سلمان، عراقی، نظامی، ابن یمن در متن و حاشیه دارد. خط آن نستعلیق بسیار خوش با جداول مطلا و حواشی منقش رنگین و تزئینات فراوان است بقلم همام المنشی المر شدی در سنه ۸۴۹ ق

۱۴۴۵ م.

این نسخه بموجب یادداشتی که بقلم عبدالرحیم بن بیرم خان خانان دارد، بتاریخ ۹۹۳ ق ۱۵۸۴ م در احمدآباد بطریق پیشکش از گووه باو فرستاده شده بود، ومواهر و عرض دیده‌های رجال دربار هند دارد.

- ۸۱ - (۲۵۹۷)

یک قطعه بقلم کتابت خوش بارقم شاه محمود نیشابوری در موزه باستانشناسی دهلی (خ ۳۰۴)

- ۸۲ - (۲۵۹۸)

دیوان حافظ کتابخانه رامپور هند، بخط کمال نوربخشی نیشابوری در سنه ۹۲۹ ق ۱۵۲۲ م (خ ۵۹۰) (رک: ترکیه)

- ۸۳ - (۲۵۹۹)

یک قطعه خط خوش محمد امین سمرقندی از کاتبان قرن ۱۰-۱۱ ه (کتابخانه رامپور) (خ ۶۴۷)

- ۸۴ - (۲۶۰۰)

یک صفحه بیاض بختاور خان کاتب محمد امین مشهدی ۱۰۸۲ ق ۱۶۷۱ م موزه باستان شناسی دهلی (خ ۶۵۱)

- ۸۵-۸۶ - (۲۶۰۱ - ۲۶۰۲)

خمسه نظامی: موزه باستان شناسی دهلی با رقم: شیخ محمد بن

فخرالدین احمد الکاتب السلطانی الهروی ۲۲ رمضان ۹۳۳ ق ۱۵۲۶ م که یک نسخه جام جم اوحدی برقم «محمد بن فخرالدین احمد سنه ۹۱۷ ق ۱۵۱۱ م او در کتابخانه رامپور هند است (خ ۸۰۵) (رک: ایران - ترکیه)

- ۸۷ - (۲۶۰۳)

یک قطعه از یک مرقع کتابخانه سرکاری رامپور با رقم «کتبه محمد معصوم» (رک: ترکیه) (خ ۸۳۸)

- ۸۸ - (۲۶۰۴)

قران السعدین موزه باستانشناسی دهلی بخط محمد یوسف کابلی (متوفا در سورت گجرات ۹۷۰ ق ۱۵۶۲) (خ ۸۶۳)

- ۸۹ - (۲۶۰۵)

قرآن بخط بایسنغر میرزا:

در لتن لایبری علی گر (هند) شعبه نمایش مخطوطات (صحیفه خوش نویسان ۹۲)

یوگوسلاوی

(۲۶۰۶)

دیوان جامی بخط علی جامی:

در کتابخانه اکادمی شرقی یوگوسلاوی، به نستعلیق خفی شیوه
سلطان محمد نور بقام غیاث الدین علی الجامی اواسط ربیع الآخر سنه
۹۳۷ ق ۱۵۳۰ م که يك نسخه تیمور نامه هاتقی تحریر ۹۵۰ ق ۱۵۴۳ م
در کتابخانه مجلس تهران هم بقلم اوست (خ ۴۵۰)

دنیفات

(۲۶۰۷)

کلیات سعدی کاربهاد و محمود مذهب و خط مرشد:

از نسخ خطی ناشر کتب شرقی در المان اتوها را سوویتتر: در
مجالس تصویر این مخطوطه یکی عمل بهزاد و دو دیگر از محمد-ود
مصور و سومی از محمود مذهب است که در آخر رقم «مرشد الکاتب
مشهور عطار الشیرازی» بتاریخ ۹۳۲ ق (۱۵۲۵ م) دارد.

(فهرست مطبوع ناشر مذکور ۱۹۶۹ م)

(۲۶۰۸)

دیوان جامی خط برهان هروی:

به نستعلیق برهان هروی در سلخ ربیع الاول ۹۳۱ ق (۱۵۲۴ م)

نوشته شده (نسخه خطی شماره ۱۲ کتابخانه یو نیورستی توینگن -

المان)

(۲۶۰۹)

بهارستان جامی:

کار محمود مذهب در ۹۵۸ ق ۱۵۵۱ م. در کلاکسیون ۱، دی

لاری A. DE Lorey.

(۲۶۱۰)

دیوان حافظ بخط حمامی:

در مجموعه شخصی زاندر ZANDER بارقم «محمد الشیرازی-

المشهور به حمامی» در سنه ۹۵۰ ق (۱۵۴۳ م) (خ ۸۱۵)

(۲۶۱۱)

بوستان سعدی کار محمود مذهب:

در سنه ۹۶۳ ق ۱۵۵۶ برای احمد خان شیبانی نوشته و پیراسته

شده منیاتورهای متعدد بامضای محمود مذهب دارد (سر وی ۱۸۷۱)

(۲۶۱۲)

دیوان نوائی

نوشته سنه ۹۳۳ ق ۱۵۲۶ م منسوب به سلطان محمد شاگرد بهزاد

در مکتب تبریز (سر وی ۱۸۷۷)

(۲۶۱۳)

کارهای شیخ محمد از مکتب هرات:

نسخه خطی سنه ۸۸۸ ق ۸۸۹ ق ۱۴۸۴ م بقلم خطاط و نقاش

شیخ محمد فخرالدین احمد از مکتب هرات است.

و تصویر يك شهزاده کار همین هنرمند در کلاکسیون م، کوچلین

M. Koechlin بود (سر وی ۱۸۷۸)

(۲۶۱۴)

گلستان کار بهزاد:

در مجموعه روتشیلد، که در آخر امضای جهانگیر پادشاه هند

دارد، و تصاویر آن کار بهزاد است (هنر و مردم ۱۴۳ سنه ۱۳۵۳ ش)

(۲۶۱۵)

گلستان مصور بخط حکیم رکنا:

در مجموعه چستر بیتمی انگلستان. مشتمل بر ۹ تصویر و ۱۲۰

ورق ۱۲ سطری. که در آگره به نستعلیق بسیار عالی نوشته شده و از

متفرعات هنر هرات در هند است و در آخر چنین رقم دارد: «ماه جمادی-

الاول سال هزار و سی و هشت (۱۰۳۸ ق) در آگره بقلم این حقیر رکن-

الدین مشهور به حکیم رکنا پایان یافت...» این نسخه در سنه ۱۸۱۰ م

بوسیله سر جان ملکم انگلیس در کرمانشاه از یک شهزاده زند خریداری

و به انگلستان برده شده است.

شاه جهان پادشاه هندوستان برین کتاب بخط و امضای خود

نوشته که آنرا بر سبیل تحفه و ارمان بجهت اعلیحضرت پادشاه ممالک

انگلستان بتاريخ ۱۷ صفر ۱۰۴۸ ق ارسال نموده بود.

این شاه انگلستان چارلز اول بود، و کتاب هم تمام مدت دو صد

سال در خزانه شاهی انگلستان باقی ماند و بعد از آن جارج چهارم پادشاه

انگلیس آنرا در سنه ۱۸۲۶ م به فتح‌علی شاه قاجار هدیه فرستاد، و بران نوشته‌اند، که در ماه جمادی‌الثانیه ۱۲۴۲ ق داخل کتابخانه همایونی شد. بعد ازین این کتاب در شعبان ۱۲۹۵ ق به کتابخانه بهمن میرزا بن شهزاده عباس میرزای قاجار داخل شد و همین مطلب را هم بران نوشته‌اند.

تصاویر این نسخه امضای نقاش ندارد، ولی از کارهای دوره اول شاه جهانست که اثر نقاشی و مصوری مکاتب متفرع از هنر هرات و ایران در آن نمایانست و در آن وقت در آگره مصورانی وجود داشتند که از عهد اکبری بر آداب و رسوم هنروری ایرانی تریبه شده بودند، و این تصاویر معروف نیکوی تأثیرات هنری ایران بر هند است. چهره‌کشی‌های اشخاص کاملاً خراسانی و البسه هم مانند پوشاک‌های درباریان تیموریانست. و کمی هم اثر هندی در آن بنظر می‌آید.

(۲۶۱۶)

بوستان مصور بخط حکیم رکنا:

این بوستان اکنون در موزه بریتانیاست، که به نستعلیق بسیار زیبایی نیم‌جلی همین حکیم رکن‌الدین مسعود پسر نظام‌الدین عالی کاشانی در ۲۶ ربیع‌الاول ۱۰۳۹ ق در آگره نوشته شده و قطع آن ۱۵ × ۱۲ اینچ است که ده مجلس مصور کار مکتب هند متفرع از هنر هرات دارد، و حواشی آن رنگین منقش و مذهب است.

خصایب خطی و هنری این نسخه عیناً مانند همان مخطوطه گلستان سابق است که با همین کتاب یکجا بوسیله سر جان مالکم از ایران به موزه بریتانیا سپرده شده است.

(۲۶۱۷)

شاهنامه دیموت یا شهکار مکتب تبریز قبیل هرات:

چون این کتاب نفیس را نخستین بار دیموت Demotte هنرشناس معرفی کرد، بنام او شهرت یافت و از شاهکارهای هنر ایران شمرده می‌شود، که اکنون تصاویر آن میان چند موزه معروف متروپولیتن نیویارک و لوور فرانسه و فیت ویلیم کیمبریج متفرق است، که جمله ۵۵ مجلس منیاتور نفیس باشد و از سابق هنر هراتست، که بین سال ۸۰۲-۸۱۲ ق ۱۳۹۹-۱۴۰۹ م بقلم مولانا شمس‌الدین تبریزی ساخته شده است که اثر آن بعدتر در هنر هرات بنظر می‌آید و کتابت آن به نستعلیق خوش ۷۴۰ ق ۱۳۳۹ م است.

رنگهای معدنی روشن و گرم در آن استعمال شده و چهره‌کشی تصاویر آن هم ایرانیست در کتاب سروی هنر ایران لوحه ۸۵۱ مصور رنگین ازین نسخه است که در آن شاه با تاج کوچک و لباس آسمانگون خیره بر کرسی زرین نشسته و درباریان هم البسه زرد و سرخ و آسمانگون و گلایی دارند و کلاههای رنگین‌گنبدین دارای جیغه کوچک پوشیده‌اند.

زمینه آبی و آسمان طلاییست. ابنیه مانند آثار هنر هرات زیبایی فوق‌العاده ندارند، نقاشی گل و برگ درین منظر کم است.

منظر دیگری ازین شاهنامه در هنرهای زیبای عرب و ایران (شکل ۱۰۱) طبع شده که رنگین است و رزم اسکندر را با کر کردن دارد کشیده‌اند.

کر کردن شکل گوسپند کوهی با يك شاخ دراز بسیار تیز دارد و پرداز است. چهره کشتی اسکندر و لشکریان سوارش ایرانیست که کلاههای آهنین بر سردارند. اسکندر که ریش کوتاه و قیافت مهیب دلاورانه دارد سوار است و برین کر کردن به شمشیر حمله آورده که کر کردن شاخ دراز خود را در شکم اسپ اسکندر فرو برده و وضع حمله و جنگ دارد.

(۲۶۱۸)

گلچین اشعار فارسی :

مخطوطه موزه هنر اسلامی ترك در استانبول.

این مجموعه خط خوبی ندارد، و در سنه ۸۰۱ ق ۱۳۹۹ م نوشته شده که از آثار قبیل هنر هرات در هنر شیراز شمرده می شود و در آخر آن منظر باغی کشیده که در نهایت نفاست است. درختان سرو و غیره با شگوفه و برگ و گل بر زمینه سبزه زار و جوی روان و حوضی که مرغابی ها در آن شنا می کنند، و مرغانی که بر شاخسار درختان نشسته اند، منظری دلکش و نظر نواز است.

رنگهای اصیل معدنی دران بکار رفته و رنگ آب جوی و حوض سیاهست، که همین رنگ آمیزی بعدها در مکتب هنر هرات نیز پیروی شده است. این منظر دلکش در کتاب هنرهای زیبای عرب و ایران با رنگهای اصلی طبع شده (شکل ۱۰۹) و قبلاً در سروی هنر ایران بر لوحه ۸۵۶ سیاه چاپ شده بود، که نقاشی آنرا شبیه کارهای عبدالحی مصور شمرده اند.

(۲۶۱۹)

گرشاسپ نامه اسدی طوسی:

مخطوطه موزه برتانيا (۲۵۴ × ۱۶۵ م) بخط خفی نستعلیق خوب محمد بن سعید بن سعد الحافظ القاری در ماه صفر ۸۰۰ ق اکتوبر ۱۳۹۷ م که عناوین زرین و جداول طلا دارد، و صفحه اول آن (لوحه ۹۴۱ سروی هنر ایران) نقاشی زیبا با دوره تشعیر و گل کاری ریزه و هم ترنج های مدور و مستطیل پر نقش و نگار دارد، که تناسب و تناظر تام دران مراعات شده و بین این ترنجهها تشعیر لطیف ریزه کاریست، ولی بکارهای متوازن و بسیار ظریف کتاب آرائی مکتب هرات نمیرسد، و نه شیوه خط و لطافت آن مزه و زیبایی نستعلیق نویسان ما بعد مکتب هرات دارد.

از تصاویر این نسخه مکتب شیراز که پیشرو هنر هرات بود، دو مجلس منیاتور بر ۸۵۷ سروی هنر ایران چاپ سیاه شده که چهره کشتی و البسه و مناظر آن کاملاً ایرانیست، کشیدن کوههای اسفنجی و درختان کوهی و خود و سپر و سلاح سواران جنگی و استیفای لوازم بزم و رزم درین تصاویر بنظر می آید، ولی نوعی از خشونت و اندکی توازن هم دران مشهود است که بعداً در مکتب هرات آنرا بظرافت تام در آورده اند.

(۲۶۲۰)

منیاتور صورت يك شهزاده

در مجموعه ل، کارتیه فرانسه. مربوط بمکتب تبریز در اوائل

قرن ۱۶ م.

چهره‌کشی ابن شهزاده روی بیضوی غبغب دار مکتب تبریز-
لباس وی پیراهن بنفش‌گلدار و قبای سرخ با گل‌های زرد است. که بالای
دوش او بر پارچه سیاه‌گل کاری و خطوط اسلیمی سپید دارد. کلاه او هم
به‌مین رنگ و سلیقه نقاشی شده و دورا دور این قطعه تصویر به‌نستعلیق
متوسط قصیده‌یی نوشته‌اند، که امضان‌دارد (لوحة ۹۰۲ سروی هنر
ایران)

(۴۶۲۱)

خسمة نظامی کار مظفرعلی (?)

مالك‌کنونی این نسخه معلوم نیست، از لوحة ۹۰۴ سروی هنر
معلوم می‌شود که به مکتب تبریز در اواسط قرن ۱۶ م تعلق دارد، و شاید
کار مظفرعلی باشد.

حواشی صفحات آن نقوش گل‌کاری لطیف ریزه‌کاری دارد، و
خود این لوحه از لحاظ منظر نگاری و آرایش باغ و بنا و هندسیت و
موزونی ابنیه و چهره‌کشی و لباس آرایبی به کارهای ثقه مکتب هرات
شبهه و خط آن نستعلیق عالی خفی زیبا و بامزه است.

(۲۶۲۲-۲۶۲۶)

پنج قطعه منیاتور کار میر سیدعلی:

در مجموعه ل، کارتیه فرانسه. مربوط مکتب تبریز، در حدود

۹۴۷ ق ۱۵۴۰ م.

۱- يك منظر چادر نشینی و حیات قبیایو عربی (لوحة ۹۰۸ الف
سروی هنر)

۲- منظر شب در يك شهر با بازار و مسجد و دکانهای میوه‌فروشان
(لوحة ۹۰۸ ب سروی هنر)

۳- استقبال مهمان در زیر خیمه (لوحة ۹۰۹ الف سروی هنر)

۴- بزم يك شهزاده صفوی (لوحة ۹۰۹ ب سروی هنر)

این هرچهار قطعه دارای خصائص هنری شاگردان مکتب بهزاد
(دنباله مکتب هرات) در مدرسه هنری تبریز است.

۵- شکار در کوهستان: که شهسواران در يك صخره زار وسیع
به تاخت و تاز شکار حیوانات مشغولند. و رقم «عمل مبرسید عالی»
دارد در حدود ۹۶۳ ق ۱۵۵۵ م. این تابلو در ملک خانم E.E. Meugens
بود و در نمایش لندن نمره ۶۳۱ داشت (لوحة ۹۱۳ سروی هنر)

(۴۶۲۷)

اژدر بیجان کار عنایت:

يك قطعه منیاتور بارقم «آقا عنایت الله اصفهانی» از مدرسه هنر
تبریز (?) در اواسط قرن ۱۶ م، که اژدر خطرناک مهیب قوی هیکالی بر
دور يك درخت کهن سال چنار پیچیده است.

این قطعه مصور در ملک Sir Cecil Harcourt Smith بود، که
در نمایشگاه هنر لندن نمره ۶۵۳ داشت (لوحة ۹۱۴ الف سروی هنر)

(۲۶۲۸)

دو تابلو کار محمدی:

۱- از آثار مجموعه کور کیان نیویارک. کار سیاه قلم منسوب به استاد محمدی از مکتب تبریز(?) که در قرن ۱۶ م تصویر شده و در آن یک بیشه پر از جانوران و طیور امثال شیر، پلنگ، گرگ، شغال، آهو، خرس، بوزینه، گربه پلنگ و غیره دیده می شود (لوحة ۹۱۴ ب سروی هنر ایران)

۲- یک صفحه کامل مصور بارنگ خفیف و چهره کشی روی بیضوی و منظر جنگل و گوسپندان چسرنده و غیره از مکتب تبریز و کار محمدی در نصف آخر قرن ۱۶ م، که در مجموعه فلیپ هافر بود (لوحة ۹۱۶ سروی هنر)

(۲۶۲۹)

بری ساقی کار شاه قلی

در فریز گالری هنرهای زیبا (امریکا) بری خوش چهره با تاج و جیغه و بالهای عظیم که صراحی در دست چپ و ساتگینی در دست راست دارد و تصویر خفیف رنگ مکتب تبریز در اواسط قرن ۱۶ م است که رقم «عمل شاه قلی» دارد.

(۲۶۳۰)

خضرخان و دولرانی امیر خسرو:

کار و نوشته هرات، در توپقا پوسرای استانبول، به نستعلیق عالی.

(۲۶۳۱)

دیوان حسن سنجری دهلوی:

در توپقا پوسرای استانبول. به نستعلیق عالی بامجالس مصور منیاتور مکتب هرات.

(۲۶۳۲)

نقاشی منیاتور بر ابریشم:

کلکسیون Comtesse de Behague مربوط به هنر هرات در حدود ۱۳۳۰ ق ۱۴۳۰ م بافته و پیراسته شده که بر زمینه خاکی رنگ زیر درخت بلند دوجوان خوش روی خوش پوش بطرف راست و دو دختر مهروی با پوشاک زیبا و فاخر بدست چپ ایستاده اند.

رنگ آمیزی البسه و نقاشی آن نهایت عالیست و چهره کشی آن هم خراسانی + ماوراءالنهریست. جوانان عمامه ماوراءالنهری دارند، و یک دختر کلاه زیبای مزین کم عرضی پوشیده و دختر دیگر چادر سپید بسر دارد که هردو شانه او را پوشانیده. منظر نگاری این نقش ظریف و رنگ گل و برگ درخت سرد است. و برگهای درخت پنجه چنار خیلی بر طراوت و زیبایی نگاشته شده است (لوحة ۸۷۸ سروی هنر ایران)

(۲۶۳۳)

شاهنامه فردوسی:

ملکیت کرکور میناسیان Kirkor Minassian به نستعلیق زیبای

خفی حدود ۸۵۴ ق ۱۴۵۰ م منسوب به مکتب هرات که اکثر خصائص هنری ابن مکتب در آن بنظر می آید.

لوحة ۸۸۱ سروی هنر ایران ازین نسخه چاپ سیاه خورده که در آن جنگ رخس رستم باشیر ژیان تصویر شده و مصور آن در منظر نگاری رنج برده و چهره انسان و حیوان را کمتر ساخته است. جنگلیست پر درخت و گل و سبزه که يك و جب آن از نبات خالی نیست. زیر درختان کهن سال زیبا رستم برگلی می مخطط خوابیده که چهره خراسانی و ریش کوتاه سیاه دارد. و همدرین جاست که شیر ژیانی حمله می آورد و رخس که بسیار زیبا سپید و سیاه بدون یراق کشیده شده بر شیر ژیان می تازد. مصور این اثر نفیس این شعر فردوسی را مجسم ساخته است:

سوی رخس رخشان بیامد دمان (شیر) بر آتش بجوشید رخس آن زمان
دو دست اندر آورد زد بر سرش همان تیز دندان به پشت اندرش
همیزدش بر خاک تا پاره کرد ددی را بدان چاره، بیچاره کرد

(۲۶۳۴)

منتخبات اشعار فارسی:

ابن جنگ فارسی منقش و مصور خوشخط در سنه ۸۵۳ ق ۱۴۴۹ م به نستعلیق عالی خفی نوشته و پیراسته شده (۲۱،۵ × ۷،۵ سانتی) که در مجموعه چستر بیتهی دو بلن انگلستانست و صفحات آن همه منقش و مزین و مصوراند.

(لوحة ۹۴۴ ب ج د سروی هنر ایران)

(۲۶۳۵)

منتخبات اشعار فارسی خط سلطان محمد نور:

درفربرگاری هنرهای زیبا (امریکا) که در سنه ۹۲۹ ق ۱۵۲۳ م به نستعلیق بسیار عالی خفی نوشته شده (۲۹،۹ × ۱۸۸ م) و سرورق آن که نقاشی متناظر بسیار لطیف با گل کاری و تریجها و تزئینات دلکش خیال انگیز دارد، در سروی هنر ایران چاپ سیاه شده است (لوحة ۹۴۸)

(۲۶۳۶)

شاهنامه شاهرخی:

این نسخه که در عصر شاهرخ برای کتابخانه او در هرات نوشته و مصور گردیده در هند در ملک راجه محمود آباد قیصر باغ لکهنواست.

(۲۶۳۷)

بیاض کپور تله:

در موزه ملی دهلی نو، بخط سلطان علی مشهدی دارای پنج مجلس منیاتور کار هرات، که مهر ملکه همایون مادر اکبر هم دارد، و شاه طهماسب به همایون اهداء کرده و اکثر آن منتخبات اشعار شاهی است: این نسخه از کپور تله هند بموزه دهلی رسیده است.

(۲۶۳۸)

مثنوی نظامی:

بر آغاز این نسخه نوشته شده: «برسم کتابخانه سلطان حسین-

ابوالغازی» به خط عالی نستعلیق و دومنیاتورکار هرات دارد. تذهیب و نقاشی آن عالیست. از خانواده تیگور کلکته به موزه ملی دهلی انتقال یافته است.

(۲۶۳۹)

مثنوی نظامی:

بخط و کار صادقی کتابدار در سنه ۹۱۵ ق ۱۵۰۹ م ترتیب یافته مذهب و منقش است در موزه ملی دهلی.

(۲۶۴۰)

شاهنامه فردوسی کار هرات

جرائد خبر دادند که در اوائل سال ۱۳۵۴ ش در لیلان آثار باستانی لندن نسخه خطی شاهنامه فردوسی به چندین ملیون افغانی بفروش رسید.

این مخطوطه ۱۴ منیاتورکار مکتب هرات در سنه ۱۵۹۹ ق ۱۰۰۸ م داشت جزویات خصائص این نسخه نشر نشده و معلومست که به اواخر هنر هرات در اواخر عهد صفویه تعلق داشته است، و گمان نمی رود که درینوقت چنین هنری در هرات با همان اصالت باستانی خود باقی مانده باشد!

(۲۶۴۱)

منطق الطیر عطار مصور هرات

در سنه ۱۳۴۵ ش يك مخطوطه مصور خوشخطی در لندن به ۲۰

هزار پوند فروخته شد که آقای پرونتا از کابل برده بود، این نسخه نفیسه نه منیاتور کار هرات داشت. و غالباً متعلق بود به کتابخانه امیرای افغانستان، که در اغتشاش ۱۳۰۸ ش بیگما رفت.

(۲۶۴۲)

قرآن عظیم بخط عبدالله طباطبائی هروی:

این قرآن عظیم از هرات بکتابخانه عامه کابل آورده شده، که منیاتور و تذهیب آن کار اصیل هرات است و در آغاز دو صفحه متناظر نقاشی نفیس دارد، و هر صفحه به سه نوع خط و قلم نوشته شده ولی در آخر امضای کاتب ندارد، چون وقتی این نسخه در کتابخانه شاهان هند بود، بران نوشته اند که خط عبدالله طباطبائی است، و چون خط آن با نمونه های اصیل خطوط طباطبائی مقابله شد، شباهت تامی دارد.

(۲۶۴۳)

حدیقة السعداء خط میرعلی هروی:

ترجمه ترکی روضة الشهداء کاشفی از طرف فضولی بغدادیست، که به نستعلیق نیکوی میرعلی هروی در زمان مترجم نوشته شده و ۱۷ قطعه منیاتور روش بهزاد و جداول زرین و شنجرف و زنگسار دارد. ۲۵۰ ورق ۱۵ سطری ۲۵×۵ سانتی.

(کتابخانه قاهره شماره ۵۰۶ فارسی)

(۲۶۴۴)

خاوران نامه مصور

در موزه هنرهای تزینی ایران شماره ۷۵۷، به نستعلیق خوش سنه ۸۵۴ ق و دارای ۱۱۵ تصویر با جداول و ستون بندی مصور در ۶۴۵

ورق بر کاغذ حنایی.

این کتاب در بیست و دو نیم هزار بیت در سنه ۸۳۰ ق در خراسان سروده ابن حسام محمد بن حسام الدین خوشفی خراسانیست (متوفاً ۸۷۵ ق) (هنر مردم شماره ۲۰ سال ۱۳۴۳ ش طبع تهران)

(۲۶۴۵)

دیوان حافظ خط محمد بن ابراهیم منعم :

به نستعلیق خوش در سنه ۸۹۳ ق نوشته شده ، عنوانهای زرین دارد، صفحه اول و دوم آن با حاشیه سازی و جدول زر و لاجورد نقاشی متناظر است در ۴۱۴ صفحه ۱۲ سطری. که در تیرماه ۱۳۱۳ ش ملکی آقای مسعود فرزاد (تهران) بود.

(دانش پژوه ، فهرست میکروفلمها ۱۱۴/۲)

نصیل پنجم

چند دجه و نه هنری

طبع شده

فصل پنجم

چند مجموعه هنری

مکتب هنر تیموریان در هرات و متفرعات آن در بخارا و ایران و هند توجه هنرشناسان و خاورشناسان غربی را بخود جلب کرده و از مدتهاست که بران تحقیقات مینمایند، و کتب مصور زیادی را دران باره بزبانهای اروپائی نشر کرده‌اند. ولی چند مجموعه نفیس تصاویر و منیاتورهای این مدرسه هنری و متعلقات آن اخیراً طبع و نشر شده که از ان جمله است:

(۱)

نگارهای داستانهای علی شیر نوائی

(۳۲) صفحه نقاشی و مصوری منتخب از کتب هرات و بخارا که بهترین نمونه هنر نقش نگاری عهد تیموریان در خراسان و آسیای میانه از نیمه دوم قرن ۱۵ تا نیمه دوم سده ۱۶ میباشد.

درین جمله نگارهای آثار امیر شیرعلی نوائی بزبان ترکی مانند لیلی و مجنون و سبعة سیاره و سد اسکندری و حیرت الأبرار و فرهاد و

شیرین و لسان الطیر که نسخ خطی آن در بودلیان انگلستان و کتابخانه ملی پاریس و دیگر کتابخانه‌های دنیا محفوظست بهترین کتب باقی مانده دوره ریعان هنر آسیای میانه است، که بقام کمال الدین بهزاد بزرگترین مصور شرق و مؤسس مدرسه هرات و شاگردانش مانند قاسم علی، دوست محمد، میرک نقاش، محمد مذهب منسوبند.

زیبائی بی‌عدیل این نگارها در ظرافت و نفاست صورت و روشنی و لطافت رنگ و گوناگونی مضامین و تناسب اجزای نقوش است که متمایل به ریالیزم میباشد، و جمال دوستی هنرمندان مکتب هرات و مقلدان آنرا نمایندگی میکند.

این (۳۲) نمونه نفیس و زیبا را ما در موقعیکه آثار هنری کتابخانه‌های انگلستان و پاریس را معرفی کردیم شرح دادیم.

بر سرورق این مجموعه نگارها دو سرلوحه بسیار نفیس رنگین منقش مذهب از همین آثار نوائی طبع شده که یک بیت ترکی او را با نستعلیق بسیار عالی و دلکش در بین آن نوشته‌اند.

گل کاری و نقاشی این دو لوحه بر زمینه نگاری به سپیداب و طلا و الوان سرخ و سبز و زرد و آسمانیست، که از شهکارهای صنعت و هنر هرات شمرده میشود و شبیه است به نقاشی‌های مجلل شاهنامه بایسنغری گلستان تهران. و حدس میتوان زد که این الواح را هم همان استادان تردست مکتب هرات ساخته باشند (رک: شرح نسخ ایران)

(۴)

دوازده مجلس تقویم ۱۹۶۰ م مصر

وزارت ثقافت و ارشاد جمهوریت عربیه متحده تقویم سنه ۱۹۶۰ م

را نشر کرده و در هر صفحه آن یکی از صفحات نسخ خطی مکتب هرات که در قاهره است با چاپ رنگین طبع کرده است، که ناشر آن فولد - مار کلاین (در بادن بادن) است.

این مجموعه منتخبی است از صفحات مصور نسخ خطی هنر هرات که در کتابخانه‌های قاهره مصر محفوظند: این نسخه‌های خطی هم بعد از سقوط تیموریان هرات به مملکت عثمانیه و بعد از آن به مصر که مرکز ثانی ثقافت اسلامی بود انتقال یافته است.

مصوران این نسخ زیبای خطی مکتب هرات همان استادان معروف مانند بهزاد و شاگردانش قاسم علی و بهرام قلی و تراز و غیره - اند، که بعد از انحلال مکتب هرات با تحف ارزشمند هنری به ممالک مجاور رفتند و سنن هنر هرات را در آن دربارها ادامه دادند.

درین ۱۲ مجلس مصوریکه طبع شده شش صفحه فقط از نسخه بوستان سعدی کتابخانه قاهره است که برخی از آن امضای صریح بهزاد هم دارد، و سبک هنری همه به تخلیقات خواجه بهزاد می‌ماند، و یقیناً از شهکارهای هنری بحساب می‌آیند.

شرح نسخ خطی قاهره و ۱۲ صفحه مطبوعه آن تحت عنوان قاهره داده میشود.

(۳)

مجموعه تصاویر آثار جامی

از قرن ۱۵

آثار جامی مانند خمسه نظامی و خمسه امیر خسرو دهلوی بنا بر محبوبیت خاصی که از حیث ظاهر و معنی داشت، در مکتب هرات و متفرعات آن مورد توجه خاص هنرمندان قرار گرفت و نسخ زیاد آنرا باخط خوش و تصاویر زیبا و آرایش‌های هنری نوشته‌اند، که اکنون در اکثر کتابخانه‌ها و موزیم‌ها و مجموعه‌های شخصی دیده می‌شوند.

از انجمله يك مجموعه تصاویر آثار جامی در سنه ۱۹۶۶ م از مسکو در ۹۲ صفحه بزبان روسی و انگلیسی بسعی مقدمه اشرفی و بولد-بریوا، و کمال عینی، و س، لینکینا با (۵۵) قطعه تصاویر رنگین عین میناتورهای تاریخی انتشار یافت که همه به متفرعات و شعب مکتب هرات در مشهد و قزوین و شیراز و تبریز تعلق دارد، و از نقایس آثار هنری مشرق بشمار می‌آید.

شرح این تصاویر در آثار موجوده اتحاد جماهیر شوروی به شماره‌های ذیل آمده است:

۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۲، ۱۹، ۲۰، ۲۱،

(۴)

یازده صفحه مصور آثار نوائی

در مؤسسه شرق شناسی تاشکند از بکستان شوروی کتب مصور اشعار امیر علی شیر نوائی شاعر بزرگ زبان ازبکی و سیاست مدار مدبر هرات (۱۴۴۱-۱۵۰۱ م) موجود است و هم نسخ خطی این آثار در کتابخانه عامه آن شهر است که در سنه ۱۹۶۸ م یازده صفحه مصور ذیل از

ان به قطع پست‌کارد در مسکو باطبع رنگین عیناً طبع شده است:

۱- دیوان نوائی (ترکی) نوشته هرات در اواخر قرن ۱۵ م در کتابخانه مؤسسه شرق شناسی تاشکند. مخطوطه ۱۹۹۵. خط نستعلیق متوسط. تصاویر آن به کار متوسط بخارا شبیه است.

۲- خمسه نوائی (ترکی) خط نستعلیق خفی عالی. در کتابخانه عامه تاشکند. نسخه خطی نمره ۵۵۹. تصاویر این نسخه بکار متوسط مکتب هرات می‌ماند. صفحات مجنون در صحرا، و شاه نشسته بر تخت که در آئینه می‌بیند، و دوتن کارگرد در حین کار و يك منظر میدان جنگ آن طبع شده و شاید از کارهای مکتب هرات و شاگردان بهزاد باشد.

۳- دیوان ترکی نوائی: در نصف اول قرن ۱۶ م در هرات ترتیب یافته. مخطوطه ۷۴۶۳ مؤسسه شرق شناسی تاشکند. خط آن نستعلیق خوب خفی و نقاشی و تزئین و تصاویر و رنگ آمیزی آن به کارهای نفیس مدرسه هرات می‌ماند. و پنج صفحه آن درین مجموعه مصور طبع شده:

اول: يك صفحه منقش گل کاری مجدول رنگین و مطلا. دوم: چندسوار جوان شاه شکاری بالباسهای فاخر و اسپان زیبای قوی هیکل. سوم: موکب شاهی بادوتن شاطر. چهارم: شاه بر تخت نشسته در بزم سرود و انار خوری. پنجم: میدان چوگان بازی و ترکتازی سواران.

۴- دیوان ترکی نوائی: مخطوطه نمره ۲۱۹۷ مؤسسه شرق شناسی

تاشکند. کارهرات در قرن ۱۶. از يك صفحه دارای سر لوحه رساله مسدس که نهایت منقش و مزین است و باطلای ناب بر زمینه زنگاری گل کاری رنگین کرده اند ظاهر است که از نسخ خوب کارهرات است و با نستعلیق عالی خفی نوشته شده است.

(۵)

منیاتوره‌های

قرن ۱۴ تا ۱۷ م

کتایبست در (۵۰) صفحه مقدمه از نشرات اکادیمی علوم شوروی طبع مسکو ۱۹۶۸ بزبان روسی که (۷۸) قطعه تصاویر سیاه و رنگین از نسخ خطی مکتب هرات دارد.

در مقدمه روسی این کتاب نفیس، نویسندگان دانشمند آن او، اکیموشکین و ا، ایوانوف، شرحی مفید و مستند با حواله بمدارک شرقی و غربی (مطبوع و نامطبوع) بر پیدایش هنر ایران و آسیای میانه و خراسان و مکاتب معروف این هنر و رجال و هنرمندان و هنر پروران این سرزمین با چگونگی خصایص هنری نوشته اند.

در (۴۶) ورق دیگر این کتاب که بر کاغذ نفیس هنری الک طبع شده تصاویری از شهکارهای هنری انتخاب کرده و در نهایت نفاست که نمونه بهترین طباعت امروزه خواهد بود، با رنگهای سیاه، یارنگهای اصلی آن چاپ کرده اند، که آغاز آن از دو تصویر سیاه مناظر جنگی شاهنامه مکتب شیراز ۷۳۳ ق ۱۳۳۳ م است و نهایت آن به شهکارهای رضاعباسی و حدود ۱۱۰۹ ق ۱۶۹۸ م میرسد.

درین مجموعه نفیس که نشر آن برای پژوهندگان تاریخ هنر نهایت مغتنم است برخی از تصاویر بمکتب هرات و متفرعات آن تعلق دارد، که در سطور ذیل شرح داده می شود:

۱- يك صفحه مصور از نسخه خمسۀ نظامی مکتوب ۸۳۵ ق ۱۴۳۱ م لنین گراد و، پ ۱۰۰۰ هر میتاج (نمره ۱۰ عنوان اتحاد جماهیر شوروی درین کتاب) منظری از لیلای و مجنون (۱، ۸، ۴، ۱۶ سانتی لوحه ۳) در گلستان پر گل زبر درختان سر بفلک کشیده خرما و سروهای بلند در دامنه کوهی که قله آنرا بخطوط زنجیری سیاه تحدید کرده اند لیلی نشسته و مجنون بر قله این کوه با مویهای سیاه ژولیده و چهره جوان بی ریش دارای پبراهن سپید و تنبان سیاه ایستاده و از دور به لیلی نگاهی مشتاقانه دارد. پختگی نقاشی و گل کاری و چهره سازی آن استادانه است.

۲- از خمسۀ نظامی سابق الذکر منظر شکار بهرام گور (۱، ۱۲، ۸، ۱۶ سانتی لوحه ۴) که از حدود صفحه مکتوبه بدست چپ بیننده به حاشیه رفته و بهر دو طرف، یمین و یسار منظر بست مقطوع که وسعت صحنه شکار را به تصور می آورد، در دامنه کوهی که قله های سیاهی احاطه شده و درختان کوهی و بر شاخسار آن پرندگان دیده می شوند، سواری تاجدار با چهره و ریش مغولی و چشمان گربه‌ئی تیر و کمانی در دست و کیش پرتیر در کمر دارد، با عبائی که آستین کوتاه آن تا ساعد میرسد بر اسب سیاه تازنده آهوئی را تعقیب میکند و از بالای قله های کوه، خانم مهروی موی بریده بر بطن نواز بر اسب سپید سوار، در حالتی بنظر می آید که بطرف بهرام می بیند و فقط نصف تنه اسپش از ماورای کوه

نمایانست ، دو سوار عمامه‌دار سیاه‌پوش هم در خط دست راست دامنه کوه نیمه مقطوع‌اند که ادامهٔ منظر را نمایندگی میکند . تناسب و تزئین منظر و حالت روحی شکاری و آهوی دونده و دیگر اشخاص این منظر در نهایت استادی تصویر شده است .

۳- از شاهنامهٔ فردوسی تحریر ۸۴۹ ق ۱۴۴۵ م هر میتاج (رك : ۵۴ اتحاد جماهیر شوروی) چهار منظر گرفته شده که در منظر اول کیخسرو و فرنگیس بر اسب‌ها سوار جیحون را عبور مینمایند (لوحه ۵) دوم اسکندر با خود و لباس جنگی براسپی سیاه سوار است و با درخت عجیب که برگها و گل‌های بزرگ و هم پیوسته به شاخهای آن سرهای انسان و فیل و اشتر و آهو و گوزن و اسب دارد حرف میزند (لوحه ۶)

سوم : دیواکوان با قیافت مهیب و انیاب برآمدهٔ فیلی و سرگاو- آسارستم را برداشته و بدریا پرتاب میکند ، امواج کنار دریا و نهنگی در داخل آب موج بنظر می آید (لوحه ۷)

چهارم : خسرو و شیرین برقالینی نشسته‌اند و باربد ایستاده طنبور مینوازد (لوحه ۸)

درین چهار منظر ریزه‌کاری مکتب هرات و مهارت هنرمند دیده نمی‌شود . در منظر چهارم خسرو مانند طفلی و شیرین مثل دختر نابالغی کشیده شده و در منظر سوم امواج کنار دریا شکل گل‌های نبات کرم دارد که به موج دریا نمی‌ماند . تناسب بدن انسان با اسبها کمتر است و گل‌های آن برگ‌های بسیار فراخ و قامتی به تناسب قله درختان دارد و ازان پدید می‌آید که درین هنر ، خصایص ممتاز هنری ، مکتب هرات اثر فراوان

نداشت .

۴- از خمسةٔ نظامی مورخ ۸۸۴ ق ۱۴۷۹ م (رك : شماره (۵۵) اتحاد جماهیر شوروی) لنین‌گرا دو مجلس ذیل طبع شده :
اول : يك صفحه خسرو و شیرین (۵، ۱۰ × ۱۰ سانتی لوحه ۹) کوهیست دارای درختان و آسمان ابر آلود ، براسست و چپ منظره مقطوع و بنا برین دوام دارست ، در کوه سواری تاجدار جوان نیکو روی با لباس فاخر براسپی ابلق سوار است و با نگاه پراشتیاق می‌بیند ، از ورای کوه سروگردن اسب و نیمه بدن سوار نمایانست . در دامنهٔ کوه تالابست با آب موج داد و در بین آن شیرین دختری زیبا با مویهای دراز سیاه و بدن سپید عربان که لنگی گلدار سیاه دربر دارد در حالت آبتنی دیده می‌شود .

دوم : دیدار خسرو و شیرین (۵، ۱۰ × ۱۲ سانتی لوحه ۱۰) دامنهٔ کوه و دو درخت بلند است ، زبردختی جوانی براسب سیاه قوی هیکل سوار است . متصل این درخت قصریست زیبا که دیوار با کاشی‌های لوزی مخطوط و دروازه و کلکینی دارد ، بالای آن دو دختر زیبا بر کنار بام ایستاده‌اند و مشتاقانه بطرف آن سوار می‌بیند ، دو دختر دیگر که فقط سرایشان نمایانست از ورای حصهٔ بالای بنا که گنبدی کاشی‌کاری دارد ، متجسسانه بطرف آندو دختریکه سرگرم دیدار خسرواند می‌نگرند . تناسب و رنگ آمیزی و چهره‌کشائی این منظره عالیست و نقش و نگار در و دیوار و گنبد آنهم جالب است .

۵- از خمسةٔ نظامی مورخ ۸۹۶ ق ۱۴۹۱ م (مذکور در شماره ۵۷۱ منیا توره‌های قرن ۱۴ - ۱۷ شوروی) که در کتابخانهٔ عامهٔ لنین‌گرا

است هفت قطعه میناتور اعلیٰ نشر شده :

۱- ستم‌کاری : منظریست با رنگهای گرم روشن و نظر را با (۱۱×۹، ۱۴ سانتی لوحه ۱۱) زیرا آسمان نقره‌کار دارای پارچه‌های ابرهای سپید منقوش کوهیست گللابی رنگ با گلهای سرخ و قله آن با خطوط نازک مشخص شده و بران درختی عظیم ایستاده که در زیر آن برزمینه سبز گلدارشش نفر با البسه فاخر رنگین روشن نگاشته شده‌اند ، يك نفر امیر با دستار سپید کلان و عبای مذهب آسمانی رنگ و پیراهن زرین سبز با ریش حنائی نشسته و سه نفر غلامان او شخصی را تعذیب میکنند ، دستار این شخص از سر جدا شده و در حالت افتادن است .
چهره کشائی این منظر خیلی دقیق و عالی و نیمه مغولیست و از کارهای خوب بقایای مکتب هرات است .

۲- مجلسی در باغ (۱۱×۹، ۱۴ سانتی لوحه ۱۲) خانمی با چهره نیمه مغولی و زرخ فرورفته برقالینی عنابی رنگ گلدار نشسته و بالشی کلان پس پشت دارد ، خدمه با البسه رنگین شوخ خوردنی‌ها را باو تقدیم میکنند، پیش روی این منظر بر میزی منقش سه صراحی سپید گلدار افتاده و دو دختر گلچهره خوش لباس یکی دف میزند و دیگری ارغنون می نوازد . از لابلاي برگهای درخت کله جوانی نمایانست که برای تماشای این منظر دلفریب بدرخت بالا رفته و مخفی شده است . يك درخت شگوفه سپید دارد. رنگ آمیزی این منظر نیز خیلی روشن و گرم است و زمینه مجلس همان گللابی گلدار است .

۳- دیدار خسرو و شیرین : منظر لطیف از هنر شیراز (۱۱×۷، ۱۷ سانتی) خسرو با تاج و لباس شاهانه براسپی قوی بنیه سیاه سوار است و در دامنه کوهی زیر درختی کهنسال ایستاده و دستش بطور خطاب در

حرکت است در مقابلش کاخی است بزرگ منقش به الوان کاشی و بر دروازه آن بخط نسخ «السلطان الاعظم» نوشته. بالای در کلکین مستطیلی است که در آن شیرین ایستاده و از سر تا زانو نمودار است ، لباس ، آرایش و چهره کشائی او در نهایت زیبایی و دل انگیزیست نگاه پرناز و اشتیاق او با حرکت سرش نهایت معشوقانه است. اگر بقول بابر «غیب هردو چهره» بی تناسب نبود، آنرا از شهکارهای هنر شمر دیمیم.

۴- بیهوشی لیلی از فراق مجنون (۱۱×۹، ۱۵ سانتی لوحه ۱۵) :
خرگاهيست منقش در پهلوی درختی در دامنه کوه وزیر آسمان ابرآلود ، نزدیک این خرگاه انواع حیوانات وحشی مانند گرگ و گوزن و خرو شیر در دشت دیده میشوند . لیلی مجنون را بدین خرگاه خوانده و با او معاشقه میکرد :

دستش بگرفت و پیش بردش در خیمه خاص خویش بردش
در وقتی که این دو دل داده باهم وداع میکردند ، لیلی بیهوش افتاد ، درینجا پیش روی خرگاه ، لیلی با لباس فاخر عربی غش کرده و مردی با عبای ملون و عمامه سپید و ریش سیاه او را تکیه داده و دو دختر که نیمه بدن ایشان در حاشیه مقطوع است با حیرت و تأسف مینگرند . مجنون ریشی سیاه و سرو بدن برهنه و لنگ گلدار سیاه دارد بدنش نحیف است و با حرکت يك دست خود که بلند نگهداشته برینحالت فسوس میخورد .

۵- گفتگوی سکندر با شبان (۱۱×۸، ۱۴ سانتی لوحه ۱۶)
کاخی است عالی مزین بانواع کاشی که در دروازه آن جوان دربان خوشروئی ایستاده و بالای بام این کاخ اسکندر جوان بروتی با قیافت خراسانی و تاج و لباس آستین کوتاه بنظر می آید، در پائین کاخ شبانی

پیر که بقول نظامی « همایون یکی پیر با فر و هوش + کلاه و سرش هر دو کافور پوش » بود با عصا و لباس عادی شبانی و قیافت خراسانی زیر درختان پرشگوفه در دامنه کوهی با رمه بز و گوسپند دیده می شود، از اشاره دست اسکندر و توجه پیر مرد بسو پدید می آید که با هم گپ میزنند. از تناسب اشکال و قد انسان و درختان و نباتات و گوسپندان و آسمان پر لکه ابر و طرز عمامه و کلاه اشخاص شباهت این تصاویر با مکتب هرات و هنر خراسان پدیدار است.

۶- مژدا کره سکندر بسا هفت دانشمند (۱۱، ۱۱ × ۲، ۱۶ سانتی) در دامنه کوهی زیر آسمان دارای لکه های ابر بر کنار جوئی سایبان بسیار زیبای منقش با چتر گلدار شاهانه است که زیر آن سکندر با همان تاج و لباس شکل بر تختی نشسته و با پیر سفید ریش دانشمندیکه دستار سیاه و عبای خاکی در بردارد مذاکره میکند و دست راست او متحرک است و دست پیر مرد هم حالت مخاطبه را نمایش میدهد. دورادور تخت شش نفر دیگر با ریش های سیاه کوتاه و عمامه ها والبسه عالمانه دیده می شوند که پیش یکی کتابی هم افتاده است. از جمله این اشخاص یکی بدست راست بیننده جوانیست بسی ریش. چهره کشی این مجلس در نهایت دقت و تماماً خراسانیست، دستارهای متوسط اشخاص با طرز البسه و قیافت های زیبا و متوازن دلیل است بر اینکه هنرمند آن با مکتب های هنری خراسان ربطی داشت (لوحه ۱۷)^۱

۱- ازین نسخه نفیس ۱۴۹۱ م کتا بخانه عامه لنین گراد يك صفحه منیا تور با رنگهای اصیل در کتاب هنرهای زیبای عرب و ایران رنگین چاپ شده (شکل ۱۱۳) که در اینجا برای تکمیل مطلب شرح داده می شود:

۶- از لیلی مجنون امیر خسرو دهلوی تحریر ۹۰۰ ق = ۱۴۹۵ م (مذکور در شماره ۵۷ منیا تورهای قرن ۱۴-۱۷) که در لنین گراد است (دورن ۳۹۵) و از روی خصایص هنری به مکتب هرات تعلق دارد.

→ در دامنه کوه اسفنجی رنگین هشتی است پر گیاه و گل با يك درخت کهن سال خنجرک در زیر آسمان طلائی با پارچه های سپید منقش ابر، کسه نزدیک صخره های کوه فرهاد جوان خوش چهره ریش سیاه با عبای الچه راهدار و دستار سرخ و سیاه رنگ و کلاه گنبدی نشسته و اره و تیشه و مقراض و میخ های آهنین پیش او بر زمین افتاده است.

فرهاد روی صخره های کوه را صاف کرده و در بین يك جدول مستطیل با قلم خفی در بالا شکل يك عاشق و معشوقه گل روی زیبا را در حالت مصاحبه با عاشق کشیده است، و زیر این منظر لطیف دلکش عاشقانه، شکل شهسوار تازنده زره و خود پوش نیزه در دست دیده می شود. و این شکلی است که فرهاد در دل صخره کوه کنده است، که کمال زیبایی و تناسب دارد.

فرهاد صراحی دسته داری بهر دست گرفته و آنرا به شیرین که جام شیر باو میدهد تقدیم مینماید. شیرین دختر بیست گلچهره در نهایت حسن و لطافت که عبای زرد گل داری پوشیده و با البسه و تزئینات دلکش با کمال ناز و ادا بر اسبی قوی هیکل سیاه نشسته است.

این اسب خیلی زیبا و یراق آن نفیس و گران بها و منقش و گلدار طلاکار است. بر دو گوشه راست و چپ قسمت بالای این صفحه این ابیات را با خط بسیار خوش نستعلیق نیمه خفی نوشته اند:

دلش را عشق آن بت میخراشید چو بت بودش چرا بت می تراشید؟
شکر لب داشت با خود ساغری شیر بدستش داد کاین بریاد ما گیر!

تناسب رنگها درین منظر نهایت بجا و دلکش است، رنگهای سرد و گرم بجای خود استعمال شده و تمام این صفحه مصور خیلی روشن و دیده نواز است.

ازین نسخه تصاویر ذیل طبع شده است:

۱- لیلی و مجنون در مدرسه (۸،۷ × ۹،۱۴ سانتی لوحه ۲۰)
بنای این مدرسه رواقی است مرکزی که بدو طرف وسعت دارد، دیوارها کاشی کاری است و بالای رواق نقاشی ریزه کاری دقیق است. بدو پهلوئی این رواق منقش و زیبا، دو ترنج منقش گلدار با ریزه کاری هنری بسیار زیبا ساخته شده، و در قسمت علیای این بنا زیر کنگره بخط نسخ متمایل بریحان «قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من بنی بیت الله بنی الله له بیتا فی الجنة. صدق رسول الله. فی تاریخ شهر رجب المرجب سنه تسعمائه» نوشته شده. در داخل رواق لیلی بر قالیچه منقش کوچک و مجنون پیش او نشسته و کتابهای درسی پیش روی ایشان افتاده و هر دو با هم گپ میزنند. استاد با عبای سیاه و دستار سپید خود در قسمت بیرونی رواق برقالینی قرار دارد که میزک کتابها پیش اوست. درین منظر کودکان دیگر هم کتاب در دست دیده می شوند. چهره کشائی و تناسب ابدان و لباس و دیگر ریزه کاریهای این مجلس متناسب و بهتر است و بالای این صفحه گنبدی منقش به کاشیهای زیبا بنظر می آید.

۲- پند دادن اقربا مجنون را (۱۱،۷ × ۱۶،۵) این صفحه را بعین رنگهای اصلی منیا تور طبع کرده اند. حاشیه آن زمینه گلابی افشان طلا دارد، جدول اصل صفحه آسمانی وزنگار و شنجرفی و سبز است که بطرف راست بیننده اشکال منیا تور از آن برآمده و بقیه منظر در حاشیه تکمیل شده است. کوهیست طلائی رنگ با درختان بزرگ و کوچک زیر آسمان نیلی رنگ دارای لکه های سپید ابر، در زیر درختان کهن سال با برگهای سبز و زرد، رئیس قبیله با عبای سیاه دراز عربی و

دستار و ریش ماش و برنج و قیافت عربی با قد بلند برقالینی دورنگ آسمانی و سرخ مستطیل گلدار ایستاده و جوانان قبیله با البسه فاخر عربی مجنون راباتنی نحیف و عبای نیلی فرسوده پیش رئیس می آورند، و او هم به مجنون خطاب میکند و پند میدهد. بیک طرف این ایستاد - گان زیر همان درختان کهن سال دو جوان با عباهای سرخ نشسته اند و یکی کتابی کشاده در دست دارد و میخواند و آن دیگری با ولع و اشتیاق می شنود. چهره کشائی جوانان و رنگ آمیزی البسه و مناظر و خرسنگهای دامن کوه و قالین متناسب و دلکش است (لوحه ۲۱)

۷- از نسخه لیلی و مجنون امیر خسرو دهلوی (لنین گراد، دورن ۳۹۴) که بخط خوش بسیار عالی نستعلیق خفی سلطان محمد هروی در قرن ۱۶ م نوشته شده و نقاشی و تصویر سازی آن هم از همان هرات است تصاویر ذیل از آن چاپ گشته:

۱- مجنون در مدرسه درس میخواند (۱۲،۶ × ۱۶،۷ سانتی)
عمارت مدرسه با دیوارهای زیبای کاشی و کلکینهای مشبک و دروازه مستطیل بلند با نازک کاریهای معماری و بخاری نمایانست و بیرون آن حیاطیست که بیکطرف پنجره آهنین دیده می شود و سپیدار کهن سالی با برگهای درخشان سپید در داخل حیاط پهلوئی عمارت مدرسه سر بفلک کشیده، درین حیاط مدرسی که از حرکات دستش حالت خطاب پدیدار است با عبای سیاه دراز و دستار سپید و کلاه سیاه و ریش سیاه کوتاهی نشسته و بسدور وی با همین خصایص چند نفر پیر و جوان نشسته اند، فرش این مجلس قالین ساده است. در بین این گروهیکه همه

لباس وزی و قیافت عالمانه دارند، جوانک خاکی پوش با دستار سپید کوچک دوزانو نشسته و درس استاد را می‌شنود و پیش روی وی کتابی در راحیل افتاده است. محاسن هنری و چهره کشی خراسانی و خصوصیات البسه و حالت القا و تلقین در استاد و نیوشا بودن حاضران و مخصوصاً مجنون درین مجلس مانند آثار مکتب هرات در خور توجه است (لوحه ۲۲)

۲- لیلی مجنون را نوازش می‌دهد (۱۳،۱ × ۱۵،۴ سانتی) در سر صفحه این ابیات امیر خسرو بانستعلیق بسیار عالی آمده:

او پهلوی یار خویشتن رفت

جان جلوه کنان بسوی تن رفت

افشاند غبارش از تن ریش

بنهاد سرش بزبانوی خویش

از گریه زار در مکتون

میریخت ولی بروی مجنون

کوهیست پردرختان و حیوانات وحشی، که از آن دریای خروشان می‌برآمده، و بیکطرف آن اشتریست با پالان سیاه و توشک نرم که در کنار دریاسبزه می‌خورد و لیلی بالباس دراز عربی و چهره زیبا ولی محزون و گریبان پهلوی خر سنگهای کوه نشسته و مجنون تخته پرپشت در حالت استغراق و بیهوشی باتن زار و نحیف عریان و لنگ سیاه افتاده و لیلی سراو را برزانوی خود نهاده و سر خود را خم کرده بطرف او می‌بیند.

درین جا آهوان، روباه، شغال همه این دو دل داده را مینگرند. بطرف چپ دریا بیروپلنگ بنظر می‌آیند، کوه منظر نیمه اسفنجی دارد، قیافه کشی و خصوصیات این تصویر عالیست و دوام قسمت پائین کوه و ساحل چپ دریا به حاشیه صفحه برآمده است (لوحه ۲۳)

۸- خمسة نظامی :

مکتب شیراز، که بتاريخ ۲۵ ذی‌قعدة ۹۱۳ ق = ۲۷ مارچ ۱۵۰۸ م بخط ابوتراب منعم‌الدین الاوحدی در شیراز به نستعلیق خفّی شیوة عراق (مدور) خوش نوشته شده است (دورن ۳۴۸ کتابخانه عامه لنین- گراد) ازین نسخه چهار قطعه تصاویر نیم صفحه‌یی طبع شده، که در هنر آن هم خصوصیات مکتب شیراز که متفرع از مکتب هراتست ظاهر است، مثلاً چهره‌های مهتابی گرد و ریش‌های کوتاه و عمامه‌های کلان بسته به نخ که تارهای آن بطور خطوط منحنی پدیدار و کلاهها دراز فتیله‌دار بالای آن نمودار است، و این بعدها از خصایص تصویر کشی عهد صفویه گردید. در منظر کشی آسمان لکه‌های ضخیم ابر که نقاش از آن شکل دلکش منقوشی را بوجود می‌آورد در این مکتب فراوان است:

۱- منظر این داستان مخزن اسرار نظامی که: پیرزنی را ستمی در گرفت - دست زد و دامن سنجر گرفت (۱۰ × ۱۱،۵ سانتی لوحه ۲۶) در دامنه کوهی سرسبز سلطان سنجر سلجوقی با روی گرد ریش کوتاه سیاه و ابروان کشیده و چتر و جیغه بلند شاهانه با همان دستار سبک صفویه و قبای فاخر منقش شاهانه بر اسپه سپید سوار است، شاطرش با

لباس و کلاه مخصوص پیش رویش میدود و موکب او را چابک سواران جوان بدرقه میکنند، پیرزنی ژنده پوش عصادر دست دامن او را گرفته و داد و فریاد میکنند.

۲- خسرو پیران کهن را پیش هرمز بشفاعت می برد از داستان خسرو و شیرین خمسة نظامی (۱۲۰۲ × ۱۲۰۱ سانتی لوحه ۲۷) سایبان منقش عظیمی است که پادشاه با لباس گلدار شاهانه و چهره گرد ریش سیاه کوتاه و همان دستار و جیغه صفوی بر تختی بدر بار خود با درباریان جوان خوش روی نشسته و دو مرد پیر شفاعت کننده بارش های سپید کوتاه و عباهای دراز سیاه ایستاده و شهزاده خسرو را که شمشیر غلاف داری در دست دارد و کفن سپید برشانه انداخته بحضور پادشاه آورده و عذر او را میخواهند.

۳- جنگ نو فل با قبیله لیلی (۱۱۰۹ × ۱۲۰۵ سانتی لوحه ۲۸) شتر سواران نیزه دار جنگی در حالت جنگ، ولی چهره و لباس و عمامه ها و کلاه های سبک صفوی دارند.

۴- زیبا نگاری گاو را بردوش خود بیام می برد (۱۰۰۱ × ۱۳۰۲ سانتی لوحه ۲۹) کاخی است با تزئینات عادی کاشی که مانند کار هرات دقیق و دلکش و ریزه کار نیست، بهرام بالای بام با خدمتگاری ایستاده و نردبانی هم باین بام نهاده شده که دختری زیبا و قوی اندام گاوی را بدوش خود گرفته و بر نردبان بالا می برد.^۱

۱- در هنرهای زیبای عرب و ایران شکل ۱۱۴ ازین نسخه سیاه طبع شده که منظر داخل يك مکتب و استاد و شاگردان اوست از بچه و دختر بالوازم درس خوانی و لوحه ها و فلکه جزا و غیره.

۹- قوی و چوگان عارفی:

این نسخه بخط شاه طماسپ صفوی در ۹۹۳۱ ق ۱۵۲۵ م در تبریز نوشته شد، خط شاه نستعلیق خوبست، ولی دران تمام سنن این هنر کاملاً مراعات نشده و نقاشی و تصاویر آن نفیس و عالی کار تبریز ادامه هنر هراتست که دو صفحه رنگین آن را با اصل رنگ و دو صفحه هم سیاه چاپ کرده اند:

۱- درویش باگوی راز دل میگوید (۸،۳ × ۹،۸ سانتی لوحه ۳۰) زمینه اصل طلائی و حاشیه صفحه افشان طلاکار گلابیست، متن تصویر جداول رنگین و مطلا دارد، بین السطور متن داستان هم تشعیر دندان موش منقش مطلاست. بر منظر زمینه طلائی و آسمان و درخت رنگ های گرم طلائی و آسمانی و سبز کار شده و نقاشی دو منار کوچک میدان چوگان بازی زنگار و سبز است که با ریزه کاری استادانه کار شده و در میدان درویشی با عباى عنابی و دستار سپید و کلاه کوتاه سرخ و ریش سیاه کوتاه بر دو پای نشسته در دستی گوی دارد و با او گپ میزند، چوگانی در دست چپ دارد.

۲- میدان چوگان بازی (۱۳،۸ × ۱۰،۴ سانتی لوحه ۳۱) جوانان خوش پوش خوش روی سوار بر اسپان تازی قوی هیکل سیاه و سرخ و سپید و ابرش که با چوگانها گوی را میزنند و میدان مسابقه گرم است. زمینه تصویر میدان گیاهدار آبی رنگ است در دامنه کوهی که بالای آن درختان پدیدارست، افق بالای کوه آسمان طلائی با پارچه های ابر منقش دیده می شود. بهر دو طرف منظر بریدگی دارد که وسعت این میدان را بتصور

می آورد. چهره کشی جوانان زیبا بالبسه فاخر و کلاههای خاص چوگان بازی دیدنی است. هیكل آرائی اسپان تازنده قوی جثه نیز استادانه است، نقاشی ریزه کاری دومنار میدان باکلهای سرخ و سبز وزنگار جالب است و روی هم رفته از آثار نفیس مکتب تبریز است که خصوصیات و تناسب و دلکشی هنر هرات را حفظ کرده است.

۳- درویش و غزال (۸، ۱۰ × ۱۵، ۶ سانتی لوحه ۳۲) کوه پر درخت و گل که درویش و غزالی در آن دیده می شوند، در دامنه آن کوه میدان گیاهدار چوگان بازیست.

۴- مسابقه دوسوار چوگان باز با اسپان دیو هیكل بر همان میدان چوگان بازی دارای همان خصایص شماره اول (۴، ۹ × ۱۴، ۵ سانتی لوحه ۳۳) (رک: عدد ۵۹ نسخ اتحاد جماهیر شوروی)

۱۰- احسن الکبار (مذکور در عدد ۲۹ نسخ اتحاد جماهیر شوروی)

این نسخه در ۸۳۷ ق = ۱۴۳۳ م بخط نستعلیق نیم جلی متوسط خراسانی خضر شاه نوشته شده (لنین گراد دورن ۳۱۲) ولی از جمله ۳۹ منیا تور آن که سه قطعه چاپ شده (لوحه ۳۴ - ۳۵ - ۳۶) مستقیماً در هرات بدست هنرمندان همین مکتب ساخته نشده، بلکه يك قرن بعد در عراق (ایران کنونی) بدست هنرمندی تصویر گردیده که به بقایای این مکتب هنر در شیراز یا قزوین تعلق داشت. و در چهره کشائی والبسه و مناظر، خصوصیات سرزمین عراق (ایران کنونی) دارد و از انجمله است:

۱- حمزه بدین اسلام میگرود (۱، ۱۷ × ۱۵، ۲ سانتی لوحه ۳۴) حضرت پیامبر برقالین مستطیل گلدار حاشیه منقوشی نشسته عبای عربی و عمامه طرز صفوی بر سر دارد، روی او را نقاب پوشیده و از سرو دوش او اشعه نور بالاست، هر دودست را بطور خطاب نیمه برافراشته و پیش روی او بر همین قالین مردی با قیافت و ریش سیاه خراسانی و دستار صفویه با لباس سیاه نشسته و خطاب حضرت پیامبر را می شنود گویا وی حمزه است که در عقب وی سه نفر سر باز جوان بی ریش مسلح با البسه عراقی ایستاده اند.

در گلزار پیش این صحنه اشخاص عباپوش عمامه دار باریش - های کوتاه سیاه دیده می شوند، و شهزاده ئی که کلاه شبیه بفرنگی بر سر دارد عنان اسپ سیاه با زین و ابزار فاخر را گرفته و شاطر سیاه چرده تبرزین در دست بالباس شاطری باو چیزی میگوید. این صحنه در دامنه کوهی پردرخت گلدار کشیده شده و بالای آسمان آن لکه های ضخیم ابر منقش بنظر می آید، که قطعات ابر را بشکل منقش در آورده اند.

۲- خطبه حسن بن علی (۲۱ × ۱۵، ۸ سانتی لوحه ۳۵) يك صفحه با رنگهای اصلی طبع شده که رنگ آمیزی و ریزه کاریهای نقاشی و مناظر آن با الوان گرم و معتدل معدنی شباهتی تام بکارهای هرات دارد. طاق مرکزی مسجد نهایت بلند و مزین به انواع کاشی ها و گل کاریهای دقیق است، درینجا شخص بلند قدی باعبای سیاه و عمامه سپید که چهره او دیده نمیشود عصا در دست بالای منبری مزین و بلند ایستاده و خطبه میخواند در پایین منبر بر صحن مسجد بدست راست و چپ گروه

سامعان ایستاده‌اند، پیرو جوان با البسه رنگین که باولع و اشتیاق گفتار آنحضرت را می‌شنوند. نقاشی ایوانهای مسجد بسیار عالی و محراب مرکزی آن مزین‌تر است که باخط ریحان بالای آن در کمال زینت بر زمینه زنگاری به سپیداب نوشته‌اند: «عجلوا بالصلوة قبل الفوت» بر جبین تحتانی محراب است: «الصلوة معراج المؤمن» قسمت بالای رواقهای دوطرف محراب و منبر را با نقوش طاقی و تصاویر مزین نموده‌اند مثلاً دو نفر پهلووان در حالت کشتی‌گیری، در یک طاق، در طاق دیگر دو نفر دختر روی باز، در طاق سوم سه زن با چادرهای رنگین ولی روی باز، در طاق چهارم دو نفر زنان سپید چادر تسبیح در دست نیمه روی باز، از ماورای این بنای محتشم بدوطرف طاق بزرگ منظر آسمان طلائی دیده می‌شود، که شاخه‌های درختان عقب مسجد در فضای آن نمایانند. بر کنگره بالای ایوانها باخط ریحان بسیار زیبای خفی بر زمینه زنگاری به سپیداب نوشته‌اند:

«فی ایام خلافة السلطان الاعظم و الخاقان الاعدل الاکرم ظل-
الله فی الارضین، قهرمان الماء والطين/السلطان ابن السلطان ابن السلطان
(ابی المظفر طهماسب بهادرخان خلدالله تعالی) ملکه و افاض علی
العالمین عدله/ فی شهرذی الحجة الحرام حجة اثنین و ثلاثین و تسعمائه
الهجرية النبویه. علی يد العبد الضعیف قاسم بن علی»

درین نوشته از فی ایام تا السلطان برجبه راست بیننده و از ابن-
السلطان تا عدله بالای طاق مرکزی و از فی شهر تا آخر برجبه دست‌چپ
بیننده نوشته شده و کلمات بین قوسین در عین وسط طاق مرکزی به آب

طلاست. از ملاحظه این صفحه منیا تور روشن می‌آید که تاذیحة ۹۳۲ ق = سپتمبر ۱۵۲۶ م هنر هرات در تمام سرزمین ایران کنونی نفوذ کرده و سنن تزئین و نقاشی و رنگ آمیزی و خطاطی مشترکی داشته‌اند، ولی در چهره‌کشی اشخاص و لباس مخصوصاً دستار و کلاه، فرقی هست و در عصر صفویه کتب مذهبی (شیعه) را مصور کرده‌اند، در حالیکه در مکتب هرات اکثریت مصورات، داستانهای عشقی و کتب ادبی بوده است.

۳- یحیی بن هرثمه بحضور حضرت علی النقی (۶، ۱۷، ۸، ۱۵، ۸۰ سانتی. لوحه ۳۶) شاید مصور آن همان قاسم بن علی لوحه ۳۵ و ۳۴ باشد، امام علی نقی زیر درختی بلند برکنار چشمه ساری ایستاده قدی بلند و عبای دراز دارد، چند نفر سواران از اسپان قوی هیکل پیاده شده‌اند. چهره آنحضرت به نقابی پوشیده شده است. خصوصیات این تصویر مانند دو لوحه سابق است.

۱۱- شاه و درویش هلالی: (مذکور در عدد ۶۰ نسخ اتحاد جماهیر شوروی)

نستعلیق خفی عالی، خط کمال در ۹۴۴ ق = ۱۵۳۸ م مصوری و نقاشی آن از مکتب تبریز و شبیه‌تر به کار هرات است (لنین‌گراد، دورن ۴۵۹) دو تصویر ذیل ازان چاپ شده است:

اول: شاه غزالی را تعقیب میکند و صید به درویش پناه می‌برد (۹، ۵، ۱۲، ۵۸، ۱۲ سانتی لوحه ۳۷) دامنه کوه مشجر پرگل و غزال و آبی رنگ است که زیر آسمان طلائی با لکه‌های پیچیده ابر واقع شده شاه بالباس

فاخر و عمامه و کلاه صفوی بر اسپه سرخ قوی هیکل تیر و کمان بدست غزالی را تعقیب کرده و غزال دوان دوان می آید و بدرویشی پناه می برد که با عبای سبز و دستار زنگاری تیره و رشته مهره های زنگاری و سپید در گردن نشسته است، آهو سرخود را بر سبیل تضرع و نجات بخشی بزانونی او میرساند، این منظر از متن صفحه به حاشیه دست راست برآمده که تسلسل منظر را نمایش میدهد، در کوه دو غزال رمیده دیگر هم بنظر می آید در بالا و پائین منظر این دو بیت بر زمینه زرد کم رنگ بخط خفی نستعلیق زیبا نوشته شده:

شه بدنبال و آن غزال از پیش هر دو رفتند تا بر درویش
صید پیشش نهاد روی نیاز یعنی از چنگ او خلاصم ساز
حواشی صفحات این کتاب طلافاشان بر زمینه گلابی رنگ است.

دوم: قصریست عالی و منقش با انواع کاشی های ظریف مخطوط به اشکال مشبك گوناگون دارای ریزه کاری نقاشی که در مدخل آن سر بازی شمشیر بکمر بسته و نیزه بدست ایستاده است و بالای این مدخل «یا مفتوح الابواب الخیر» بخط نسخ نوشته و دروازه آهنین دیگری بسوی راست است که بالای آن «با کافی المهمات» دیده می شود و فوق این درب کلکینی است که سردختری از آن آشکار است. بر گنگره ایوان راست این قصر با نسخ خوب کلمات «خلد الله تعالی ملکه و سلطانه و افاض» دیده می شود.

بر بالای پهلوی مشبك مدخلی که سر باز دران ایستاده بطرف راست

بیننده بانستعلیق نیمه جلی بسیار خوب «شادباد» و برجناح چپ «دولت و نصر یار باد» نوشته اند.

در عقب این منظر کوهی است بلند که بالای آن درویشی با عبای راهدار سیاه و سپید و عمامه کوچك و کلاه پست سیاه ایستاده که لباس و چهره و عمامه اش خراسانی است، ولی دستار و کلاه سر باز صفویست. بر بالای بام حصه اعلاى قصر دست راست، شاه چوب درازی در دست کبوتر پرانی میکند، وسیل کبوتران در فضای لایتناهی می پرند که از متن علیای صفحه برآمده و بر حاشیه در پروازند.

خصوصیات نقاشی این قصر تماماً به مکتب هرات نزدیک دارد، در بالا و پائین منظر نوشته است:

شاه و بالای سر کبوتر او چون سلیمان و مرغ بر سر او
هر زمان گشته بر سرش جمعی همچو پروانه بر سر شمعی

(لوحة ۳۹-۱۲، ۸×۸، ۱۲ سانتی. رك: ۶۰ نسخ اتحاد شوروی)

۱۲- خمسة نظامی (رك: عدد ۶۱ نسخ اتحاد شوروی)

۱۳- پنج گنج امیر خسرو دهلوی (رك: عدد ۶۲ نسخ اتحاد شوروی)

(شوروی)

۱۴- دیوان مانی (رك: عدد ۶۳ نسخ اتحاد شوروی)

۱۵- گوی و چو سمان عارفی (رك: عدد ۶۴ نسخ اتحاد شوروی)

۱۶- دیوان سهیلی (رك: عدد ۶۵ نسخ اتحاد شوروی)

۱۷- کار رضا عباسی در هرات (رك: عدد ۶۶ نسخ اتحاد شوروی)

(۶)

منیاتورهای ایرانی

از نسخ خطی قدیم

PERSIAN MINIATURES FROM ANCIENT MANUSCRIPTS

مجموعه کوچک به قطع کتب جیبی است که در سلسله کتب هنری یونسکو MQ 458-95C در ایتالیا چاپ شده و یک مقدمه انگلیسی بقلم بازل گری BASIL GRAY دارد در ۲۴ صفحه کوچک (سپتامبر ۱۹۶۲ م)

درین مجموعه نفیس از نسخ قدیم خطی هنری شرق ۲۸ منظر رنگین زیبا و عالی بر نگه‌های اصیل و سیاه طبع شده که شرح آنرا درین کتاب در موارد متعدد داده ایم و از روی فهرست میتوان آنرا در قسمت های مختلف کتاب مطالعه کرد.

بر سر ورق این مجموعه کوچک نفیس تصویر شهزاده جوانیست که جامع تکامل صورتگری در اواخر مکتب هرات و عروج هنر صفویه است و آنقدر به طبیعت نزدیکست که آنرا فوتوی رنگین یکی از مناظر آن عصر توان خواند.

شهزاده بازی سپید بردست چپ دارد، که چگس و رشته پای مرغ خوب نمایان است و چهره باز نماینده شطارت شکاری بودن آنست که نگاهی به فضا دارد. منظر اطراف دامنه کوه اسفنجی بارنگ طبیعی و گل و سبزه و درخت کهن سال قوی هیکل پنجه چنار که برخی از

ان نمایانست و هم سروهای کوهی خیلی زیبا و دلکش با الوان طبیعی است.

شهزاده جوان زیبایی خوشروی با قیافت ایرانی و بروت سیاه و ریش نارسیده، زلفان دراز سیاه دلکش بزیر دوش کشیده دارد، چین کشال زردگون گلدار با آستر پوست سیاه بدوش اوست، پیراهن سرخ گلدار رنگینش تا زیر زانو میرسد و تنبان راهدار زرد با گل کاری سیاه پوشیده و پایزار لطیف او هم سرخ با گل‌های سیاهست و شمشیری هم بکمر بسته و ایغی سپید در دست راست اوست.

از روی این طبیعت نگاری و چهره کشی واقعی ایرانی حکم توان کرد، که در اواخر مکتب هرات و عروج هنر مکتب عصر صفویه، خامه هنرمندان به واقعیت نگاری گرائیده و عناصر هنر چینی و مغولی را در خود آنقدر هضم و تحلیل کرده بود، که چهره اشخاص را مطابق واقعیت ملی و اقلیمی و قیافت نگاری واقعی می آراستند، و چشم و ابرو و بینی و لون گندمی روی بیضوی را مطابق چهره های دلکش خوبان خراسانی می نگاشتند، و این کار هنر ایرانی را از تأثیر ماوراء النهری چهره کشی نیمه مغولی رهایی داد.

تشعیر سازی این تصویر نیز جالبست، برزمینه سیاه گل کاری نازک سرخ و زرد و در بین آن برزمینه های لوزی زرد، گل های لطیف سرخ و سبز کار شده و این ستون ملون و مرصع بین جداول طلائی بر صفحه مستطیلی است که نقاش، دقت و نازک کاری و استعمال الوان متوازن لطیف را فراهم آورده است.

(۷)

شهبکارهای هنر ایران

این کتاب اثر پوپ هم با اشاره یونسکو در سلسله معرفی هنر بشری از طرف کتابخانه نو امریکائی طبع و نشر گردیده که نمونه های دلکشی از نسخ خطی هنری بین قرن ۱۵-۱۸ وارد، و تمام این نمونه های نفیس يك صفحه یی یاد و صفحه یی برنگهای اصل زیبای آن چاپ شده است. در مقدمه آن هم بازل گری متخصص انگلیسی خصایص و سبك و رنگ آمیزی و دلربائی هراثر را دقیقانه شرح داده و به تحلیل هنری آن پرداخته است.

Masterpieces of Persian art. By A. U pope.
Newyork 1945. London 1960.

(۸)

اشعار نظامی در ۱۶ لوحه نگارین

(۹۵۰ ق = ۱۵۲۳ م)

The Poems of Nizâmi (16 Color Plates) Described
By Laurence Binyon. London 1928.

این مجموعه نفیس مشتمل بر يك مقدمه مفید در تاریخ هنر ممالک اسلامی بزبان انگلیسی است، که آنرا هنرشناس ماهر لارنس بنیون نوشته و بعد از آن شانزده لوحه نگارین بسیار دلکش و مرصع و مذهب مصور خمسه نظامی را عیناً با الوان و خصایص اصل آن چاپ کرده است (رک: خمسه نظامی موزه برتانيا ۲ انگلستان) بشرح ذیل:

۱- تزئینات يك صفحه مزین مرصع خمسه.

- ۲- تزئینات ص ۱۵۳ خمسه.
- ۳- نوشیروان و بومان بر خرابه قصر اثر میرک.
- ۴- پیرزن و سنجر.
- ۵- پورتریت خسرو از میرزا علی.
- ۶- خسرو و شیرین از سلطان محمد.
- ۷- بازگشت خسرو بشیرین از میرک.
- ۸- جلوس خسرو از میرک.
- ۹- افسانه شنوی خسرو و شیرین اثر میرک.
- ۱۰- باربد اثر میرزا علی.
- ۱۱- خیمه لیلی از میرسید علی.
- ۱۲- مجنون در صحرا بین ددان اثر میرک.
- ۱۳- معراج پیامبر.
- ۱۴- شکار بهرام شیران را.
- ۱۵- شکار کردن بهرام گور خران را.
- ۱۶- بهرام در شکارگاه ددان اثر مظفر علی.

(۹)

منیاتور و نقاشان ایران و هندو ترکی از قرن هشتم تا هژدهم تالیف

ف، دمارتن در ۲ جلد طبع لندن ۱۹۱۲ م

The Miniature Painting And Painters of Persia,
India And Turkey From The Eighth To The Eighteenth
Century, 2 Vols. London 1912.

(۱۰)

نقاشان منیا توره‌های ایرانی - اسلامی (المانی)

تألیف پ، دبلیو شولز در ۲ جلد طبع لایپزیگ ۱۹۱۴ م.

Die Persische - Islamische Miniaturmalerei, 2 Vols, Leipzig 1914. by P. W. Schulz.

(۱۱)

نقاشی‌های مخطوطات شرقی در کتابخانه ملی پاریس (فرانسه)

تألیف ای، بلوشه. طبع پاریس ۱۹۱۴-۲۰ م.

Les Peintures des Manuscrits Orientaux de la Bibliotheque nationale, Paris 1914-20 by E. Blochet.

(۱۲)

منیا توره‌های فارسی قرن ۱۲-۱۷ م (فرانسه)

تألیف الف، ساکسین طبع پاریس و بروسله ۱۹۲۹ م

La Miniature Persane du x11e au xv11e Siecle, Paris 1929. By A. Sakisian.

این مجموعه نفیس علاوه بر مباحث مفید تاریخ هنر چندین صد تصویر مأخوذ از آثار اصیل هنر اسلامی دارد، و از انجمله تصویر محمدی بقلم خود اوست (لوحه ۱۳۱) که ریش سیاه‌گونه کوتاهی دارد، و یک ورق طلاکار ظریفی در دست راست اوست و با رقم «عمل محمدی» که بالای تصویر نوشته شده « صورت محمدی » هم بنظر می‌آید. (در باره آثار محمدی رك: فرانسه ۱۵ و فهرست کتاب)

(۱۳)

نقاشان منیا توره‌های شرق اسلامی (المانی)

تألیف ای، کوهنل، طبع برلن ۱۹۲۳

Miniaturmalerei im Islamischen orient, by E. Kuhnel, Berlin 1923.

(۱۴)

نقاشی و تذهیبات مخطوطات شرقی در کتابخانه ملی

پاریس (فرانسه)

تألیف ای، بلوشه، طبع پاریس ۱۹۲۶ م

Les Enluminures Des Manuscrits Orientaux De La Bibliotheque Nationale. Paris 1926.

(۱۵)

نقاشی منیا تور فارسی

(بشمول کتلاگ انتقادی و تحلیلی منیا توره‌های نمایش برلینگتون

هوس)

تألیف: ل، بنیون.

ج، و، س و لکنسن.

ب، گری.

طبع اکسفورد ۱۹۳۳ م.

(۱۹)

منیاتورسازان ایرانی (آلمانی)

تألیف: ای، کوهنل. طبع برلن ۱۹۵۹م.

Persische Miniaturmalerei. By E. Kuhnel, Berlin 1959.

(۲۰)

نقاشی ایرانی

تألیف: ب، گری. در سلسله خزائن آسیا، طبع البرت سکیرا.

لندن، پاریس، کلیولیند او هیو ۱۹۶۱م.

Persian Painting By. B. Gray (Treasures of Asia, Edited By Albert Skira) London, Paris And Cleveland, Ohio 1961.

(۲۱)

مصورى در اسلام

تألیف: سرتوماس دلبو، آرنولد

طبع: آکسفورد ۱۹۲۸م. طبع دوم: بوسیله، دلبو روبنسون،

نیویارک ۱۹۶۵م.

PAINTING IN ISLÂM

By Sir Thomàs W. Arnold.

درین کتاب که تاریخ مصوری اسلامیت، بسا از آثار گرانبهای هنری نقش و تصویر هنر اسلامی از روی اصل آن عکاسی و طبع گردیده، که از آن جمله دوائر خامه محمدی هر وی نیز هست (رك: فرانسه ۱۵ و فهرست کتاب):

Persian Miniature Painting, By:

L. Binyon, j.v.s. Wilkinson. B. Gray. Oxford 1933.

(۱۶)

نقاشی های مخطوطات تیموریان

تألیف: آی، سچو کین. طبع پاریس ۱۹۵۴م.

Les Peintures Des Manuscrits Timurides. Paris 1954
By. I. Stchoukine.

(۱۷)

منیاتورهای کتابخانه سلطنتی ایران

تألیف: ب، گری الف، گودارد

در سلسله نشرات هنر جهان از طرف یونسکو ۱۹۵۶م.

Iran, Persian Miniatures – Imperial Library, Unesco
World Art Series 1956.

By. B. Gray.

A. Godard.

(۱۸)

نقاشی های مخطوطات صفویان از ۱۵۰۲ تا ۱۵۸۷ م (فرانسه)

تألیف: آی، سچو کین. طبع پاریس ۱۹۵۹م.

Les Peintures Des Manuscrits Safavis De 1502 A
1587. Paris 1959. By. I Stchoukine.

۱- تصویر يك نفر گدای بلندقد ، بالباس درویشی عجیب و پیراهن تا زانو و چادر کوچکی برشانه پیچیده که نیزه دوسره بدست چپ گرفته و برشانه نهاده است و در دست راست او کتابیست که آنرا میخواند و کشکول گدائی و غیره لوازم آن به بازوی چپ او آویخته است .

تنبان این درویش جوان که قیافت ماوراءالنهری و روی گـرد دارد، تازانویس میرسد و نمونه خوبی از لباس و زندگی طبقه درویشان قرن دهم هجری در آسیای میانه و خراسانست که اکنون این طبقه را «ملنگ» گوئیم . دورادور این تصویر سیاه قلم بزنجیره زیبائی آراسته شده و در کنج دست چپ پائین آن بانستعلیق خفی نوشته اند: «راقمه محمدی» . این لوحه مصور در کتاب آرنولد تحت نمرة ۶۲ طبع شده است .

۲- نی نواز و پهلوان رقصان بريك صفحه تصویر دو نفر دیده می شود، که یکی نی می نوازند و مانند نوازندگان هیجان انگیز قدری خم گردیده و وضع و قیافتش چنانست که میخوهد يك نفر دیگر یعنی پهلوان رقصنده را در حرکات خود به هیجان آورد .

این پهلوان جوان عیناً قیافت و چهره گرد ماوراءالنهری و موی تنک مجعد دارد و بالای سر خود گرزگاو سار سنگینی بهر دو دست خود بلند گرفته و با آن زور آزمائی و بازی میکند ، و مانند زورمندانست که امروز در سرکسها اوزان سنگینی را بالامیکشند . نقاشی این صحنه در بالامانند طاق بزرگ منقش و در پائین يك ستون زنجیری افقی است که با خطوط اسلیمی آراسته گردیده است . این تصویر امضای محمدی ندارد، ولی در خصوصیات هنری و قیافت اشخاص شباهت تام با تصویر

اول امضادار محمدی دارد و در کتاب مصوری اسلام سر آرنولد طبع شده است .

بقول همین مؤلف در آثار هنری محمدی نفوذ کامل هنر چینی نمایانست که مدتها قبل از او برهنر اسلامی وارد شده بود ، و حتی در نظر آرنولد نام (محمدی) که در نامهای اشخاص کمتر دیده می شود، و انمود میکند که باید، او بدین اسلام در آمده باشد یعنی نومسلم آسیای میانه یا چینی باشد . و بنا برین دکتور مارتین یکی از آثار هنری او را نقل گونه نقاشی یکی از استادان چین لی-لنگ-مین Li - Lung - mien دانسته است (منیاتور ایران و ترکیه و هند ج ۲ ص ۱ طبع لندن ۱۹۱۲م) که باید در قالب اسلامی در ترکستان یا ایران بوجود آمده باشد .

درباره محمدی این نکته نیز درخور یاد آور است که وی بر یکی از آثار هنری خود که در موزه لوور پاریس محفوظست با الفاظ « فقیر-الداعی» امضا کرده ، و «داعی» یکی از مراتب مبلغان فرقه اسماعیلی است که بعد از داعیان، فدائیان هم بوده اند (تاریخ ایران سرپرستی سایکس ۲۷۲) و ازین نتیجه گرفته اند که گویا محمدی از افراد فرقه اسماعیلیه بوده باشد (!) (رك: مجله مؤسسه فرهنگی منطوقی ج ۴ ص ۱۰۲ شماره ۱-۴ طبع تهران ۱۹۷۱م)

(۲۲)

نمایش هنر اسلامی

طبع سان فرانسسکو ۱۹۳۷م

EXHIBITION OF ISLAMIC ART

San Francisco 1937.

این نمایش آثار هنری اسلامی در سنه ۱۹۳۷ م در سانفرانسیسکو (امریکا) از طرف دکتور آغامحمد اوغلو ترتیب شده بود، که شرح آثار آن در کتابی بنام مذکور طبع شده است.

از جمله این آثار هنری دو صفحه مصور (شماره ۶۳-۷۵) آن کار هنرمند معروف هروی محمدیست (رك: عدد ۲۱ بالا و فرانسه ۱۵ و فهرست این کتاب) بشرح ذیل:

۱- صحنه رقص ده تن رقص که رقم «عمل استاد محمدی هروی» هم دارد و بر بالای صفحه مهریست که بتاریخ ۱۵۴۵ ق ۱۵۴۵ م کنده شده است، و از این برمی آید که اصل تصویر را در اواسط قرن ۱۶ م کشیده است. دکتور ریچارد ایتینگهوسین Ettinghousen این پدیده هنری را یکی از نفایس مینیاتور قرن شانزدهم شمرده، که فقط صورت ده تن صوفی رقصنده را در يك حلقه با خامه سیه نشان میدهد در حالیکه يك نفر دف زن در کنج بالای راست این حلقه رقص بردوزانو نشسته بنظر می آید، و از وضع این مطرب حالت وجد و هیجان پدیدار است (آرت اسلامی ۱۳۸۲ طبع مشیگان)

رقاصان همه مردانند، عمامه های عصر صفوی با کلاه های سرتیز بر سر دارند، پیراهن های دراز سپید پوشیده و کمر بسته اند، یک نفر بسیار فربه و دیگری میانه هیکل ریش سیاه دارد، و باقی بی ریش و یا دارای ریش تنگ موی اند. البسه این گروه رقصنده فاخر نیست و قیافت ایشان خراسانیست و هنرمند توانسته که فقط با خامه سیه حالت رقص و حرکت و هیجان را در چهره و هیکل این رقصان نشان دهد و هم مامیتو انیم و وضع بدنی و عضوی هیکل های مختلف مردم آن وقت را ازین تصاویر دریابیم،

که جوان و میانه سال و پیر بوده اند، و این حلقه رقص نظیر بسیار شبیه حلقه رقص جوانان امروز قبایل افغانیست که در چنین حلقه چنین حرکات را با ضربات دهل در کمال نظم و هیمنه بعمل می آورند و آنرا آقن بروزن وطن گویند.

۲- تصویر سیه قلم دو نفر رقص که بانوای نی يك تن نسی نواز میرقصند. این لوحه مصور اگر چه امضای محمدی ندارد، ولی از طرز و روش هنری آن آشکار است که باید اثر خامه محمدی باشد.

نی نواز جوان با عمامه کوچک و چهره خراسانی و پیراهن دراز کمر بسته در بین گلزاری نشسته و دو جوان دارای ریش سیاه کوتاه با پیراهن های کمر بسته و آستین های دراز و کلاه بلند گنبدین پیش روی او میرقصند و حرکات رقصنده گان متوازن با نغمه های نی بنظر می آید. رقصنده پیش دست افشانی و پای کوبی مینماید، ولی رقص مابعد غالباً آله طرب مانند چنگ یا طنبوری بهر دو دست گرفته و مینوازد، و در حالت هیجان و پای کوبیست.

از تمام آثار خامه هنرمند محمدی هروی که مادرین کتاب ذکر کرده ایم، این سخن روشن می آید که وی تنها هنرمند محافل حکمرانان و فیودالان عصر نبوده، بلکه با حیات عامه طبقات مختلف مانند بازیگران و رقصان و صوفیان و حتی با دزدکشان مصطبه و مخ بچه و ساقیان میکده نیز سروکاری داشته و اوضاع مختلف حیات طبقات عامه را در هنر خود تصویر کشیده است، و این خود از ابتکارهای روح معشری این هنرمند هراتست، که در تاریخ این مکتب هنر فصل خاصی باید داشته باشد، و ما در آثار هنرمندان و استادان دیگر، کمتر بچنین چیزی بر میخوریم.

هنر آسیای میانه عموماً در پهلوی کاخهای مزین شاهان و مقتدران نشو و نما دید، و هنرمندان هم به حمایت مادی و معنوی امراء نیازمند بوده‌اند.

از برخی آثار محمدی بـرمی آید، که وی هنر را از کاخهای آراسته و پیراسته شاهان و امراء و تصویر مجالس بزم و سرور و پاداش و داوری و شکار و عشق‌بازی امراء و شهزادگان کشیده، و به کوی و آشیانه مردمان رسانیده است.

(۲۳)

هنرهای زیبای کشور های عربی و ایران

قرن ۷-۱۷

این کتاب نفیس مصور تألیف ب. ویمارف A. WEIMARF یکی از هنرشناسان معاصر اتحاد جماهیر اشتراکیه شوروی است که در سنه ۱۹۷۴ در ۱۸۷ صفحه بزبان روسی با ۲۱۶ قطعه تصاویر سیاه و رنگه در مسکو طبع گردیده و در آخر کتاب يك بیلو گرافی مفصل السنه شرقی و غربی درباره منابع تاریخ هنر است، و باز يك تلخیص نامه بزبان انگلیسی در ۱۱ صفحه دارد.

تاصفحه ۸۲ مبحث تاریخ هنرهای زیبای کشورهای عربست. و بعد از آن تا صفحه ۱۸۳ از هنرهای زیبای ایران مانند ابنیه و منسوجات و ظرف سازی فلزی و فخاری و هنرهای کتابسازی و مصوری بحث میراند، و نمونه‌های هر یکی را در تصاویر سیاه و رنگین اصل مواد تاریخی از روی محفوظات موزیم‌ها و کتابخانه‌ها و مجموعه های شخصی شرق

و غرب نشان میدهد .

درین کتاب از مکتب هنری هرات و عصر تیموریان و سوابق و لواحق مابعد آن به تفصیل سخن رفته و نمونه‌های گرانمایه هنری این مکاتب را عکاسی کرده است، که آنچه به موضوع کتاب ما تعلق داشت، در واقع آن از این کتاب اقتباس کرده و حواله داده ایم و جمله ۴۶ قطعه آن متعلق به مکتب هرات و سوابق و لواحق مابعد آنست.

(۲۴)

البیم منیا توره‌های هندی و ایرانی

قرن ۱۶-۱۸ م

بزبان روسی، فراهم آورده: ا، ا ایبانووا .

ت، ب گریکی

او، ف اکیموشکینا

طبع مسکو ۱۹۶۲ م

(۲۵)

منیا توره‌های ایرانی در مخطوطات شاهنامه

مجموعه لینن گراد

بزبان روسی طبع مسکو ۱۹۳۵ م

تألیف: ل، ت، ن گوزالین .

م، م دیکانوف،

(۲۶)

مصوری ایران

بزبان روسی طبع مسکو ۱۹۳۸ م
تألیف: ب، دنیکی.

(۲۷)

آثار نظامی در هنر آذربایجان و شرق

در قرن ۱۵-۱۷ م

بزبان روسی طبع باکو ۱۹۴۷ م
تألیف: ب، دنیکی.

(۲۸)

ذخائر هنر خلقی مردم خارجه

در هر میتاج

بزبان روسی طبع لینن گراد ۱۹۶۲ م
تألیف: ن، و دیکونوبو.

(۲۹)

نمونه‌های خوش نویسی ایران و آسیای میانه

قرن ۱۵-۱۹

بزبان روسی طبع مسکو ۱۹۶۳ م

فراهم آورده: گک، ی گوستیگو وای

(۳۰)

منیاتورهای آسیای میانه

در قرن ۱۵-۱۸

بزبان روسی طبع مسکو و لینن گراد ۱۹۳۹ م
فراهم آورنده و مقدمه نویس: ن، و دیکونوبو

(۳۱)

نشریه شعبه تاریخ کلتور و هنر شرق ارمنیتاج

جلد ۱-۲ طبع لینن گراد ۱۹۳۹-۱۹۴۷ م (روسی)

(۳۲)

منیاتورهای مناظر زمینی يك مخطوطه منتخبات شهر

۱۳۹۸ م (۸۰۱ ق)

تألیف آقای اوغلو محمد، بزبان انگلیسی طبع استانبول ۱۹۳۶ م

(۳۳)

کتلاک مخطوطات و منیاتورهای کتابخانه چستربیتی

دوبلن انگستان (انگلیسی)

جلد اول طبع دوبلن ۱۹۵۹ م

تألیف : ا، ج ازبیری

مجتبی مینوی

ای ، بلوشه

جلد دوم طبع دوبلن ۱۹۶۰

تألیف : مجتبی مینوی

ب ، دلبیور و بنسون

ج ، وویل کنسون

ای ، بلوشه

جلد سوم طبع دوبلن ۱۹۶۲ م

تألیف: چهار نفر مذکور

(۳۴)

هنر مسلمانان (مصور)

تألیف : ر ، کوئچلین.

گک ، مائگیون

طبع پاریس ۱۹۵۶ (فرانسه)

(۳۵)

کتاب کوچک هنر مسلمانان (انگلیسی)

مؤلف: م ، س دیماند

طبع: نیویارک ۱۹۳۰ م. طبع دوم ۱۹۴۴ م. طبع سوم ۱۹۵۸ م

(۳۶)

منیاتور ایرانی (المانی ، ایتالوی)

مؤلف: موريس ديماند.

طبع: برلن: ۱۹۵ م. میلان ۱۹۵۰ م

(۳۷)

منیاتورهای ایرانی در مجموعه برنارد بیرینسون (ایتالوی)

مؤلف: ر ، ایتنگاوزن

طبع: میلان ۱۹۶۱ م

(۳۸)

منیاتور ایرانی

مؤلف: کوبسکو و اویر. طبع پراگ ۱۹۶۰ م

Persische Miniaturen. Kubickova. praha 1960

(۳۹)

مخطوطات مصور ایرانی درموزه برتانیای (انگلیسی)

مؤلف: گک ، م میرید ته - اونس.

طبع: لندن ۱۹۶۵ م

Persian Illustrated Manuscripts in The British Museum. By Meredith – Owens. London 1965.

(۴۰)

منیا توره‌های مکتب بهزاد در مجموعه قاهره (انگلیسی)

مؤلف: مصطفی محمد.

طبع: بادن بادن ۱۹۶۰ م

Miniatures Of The School of Behzad in cairo collections. By Mustafa mohamad. Baden – Baden 1960

(۴۱)

منیا تورها و مخطوطات شرقی در مجموعه سکاندیناوینا

(انگلیسی)

طبع: ستاکهولم ۱۹۵۷ م

Oriental Miniatures and Manuscripts in Scandinavian Collections. Stockholm 1957.

(۴۲)

نقاشی ایرانی در قرن ۱۵ م

مؤلف: پیندر ویلسون.

طبع: لندن ۱۹۵۸ م

Persian Painting of The Fifteenth Century. By R. Pinder-Wilson. London 1958.

(۴۳)

منیا توره‌های ایرانی (انگلیسی)

مؤلف: ولیم بازیل روبنسسون.

طبع: اکسفورد ۱۹۵۷ م

Persian miniatures. By. Robinson Basil william. oxford 1957.

(۴۴)

منیا توره اسلامی، قرن ۱۳-۱۹ م
از مجموعه‌های ولایات متحده امریکا و کانادا
کتلاک نمایش گاه وینیزیا ۱۹۶۲ م

ناشر: ج، گروب ارنست.

Muslim Miniature Paintings from The XIII to XIX Century.

By. J. Grube Ernst. Venezia 1962.

(۴۵)

سبک کلاسیک نقاشی اسلامی (انگلیسی)
ببرخی از نمونه‌های مجموعه‌های امریکا

مؤلف: ج، گروب ارنست.

طبع: امریکا ۱۹۶۸ م

The Classical Style in Islamic Painting. By J. Grube Ernst 1968.

(۴۶)

نقاشی شیراز در قرن ۱۶ م (انگلیسی)

مؤلف: جی، دگست.

(۵۰)

منیاتورهای ایرانی در مجموعه‌های آیزنس بر تانیا (انگلیسی)
تألیف: ب ، دلبیو رابنسون. طبع: لندن ۱۹۶۷.

Persian Miniature Painting from Collections in The
British Isles. By B. W. Robinson. London 1967.

(۵۱)

سروی هنر ایران از زمان قدیم تا کنون

ترتیب و فراهم‌آوری: الف ، یو پوپ. فیلیس اکرمان.

طبع اول: جلد ۱ تا ۶ در نیویارک ۱۹۳۹ م.

طبع دوم: جلد ۱ تا ۱۶ در توکیو ۱۹۶۰-۱۹۶۹ م.

در جلد این کتاب تاریخ مصوری و منیاتور و دیگر هنرهای
کتابسازی در ضمن مقالات متعدد بزبان انگلیسی آمده که آنرا هنرشناسان
بصیر غربی و شرقی نوشته‌اند، و در جلد ۹ نمونه‌های آثار مهم هنری و
کتابهای خطی داده شده که ما درین کتاب بجای خود از آن یادآوری
کرده ایم .

در جلد ۱۴ چند مقاله مفید ذیل باعکس های نمونه‌های دلکش

هنری دارد:

۱- مقایسه منیاتور ایران و ترکیه با چندین لوحه مصور نمونه ،

بقلم سوت کمال یتکین.

۲- خطاط بزرگتر مدرسه بایسنغر با نمونه خطوط جعفر، از مهدی

بیانی .

۳- کتب البیطره وحشایش (مصور) با نمونه های نقاشی از

ارنست گروب.

طبع: واشنگتون ۱۹۴۹ م

Shiraz Painting in Sixteenth Century. G. D. Guest.
Washington 1949.

(۴۷)

خوش نویسی و منیاتور بیست‌های شرقی اسلامی (فرانسه)
مؤلف: کلیمان هوارت.

طبع: پاریس ۱۹۰۸ م

Les Calligraphes et Les miniaturistes de l' orient
Musulman, Paris 1908

(۴۸)

کتالوگ تحلیلی نقاشی‌های ایرانی در کتابخانه بودلیان
(انگلیسی)

مؤلف: ب ، دلبیو رابنسون.

طبع: اکسفورد ۱۹۵۸ م

A descriptive Catalogue of The Persian Paintings in
The Bodlian Library. oxford 1958. By. B. W. Robinson.

(۴۹)

اسامی‌های ایرانی از قرن ۱۴ تا ۱۹ م (انگلیسی)

تألف: ب ، دلبیو رابنسون.

طبع: نیویارک ۱۹۶۵ م

Persian Drawings from 14-Th through The 19-th
Century. By B. W. Robinson. New york 1965.

A survey of Persian Art
from Prehistoric Times to the Present.

Editors: A. U. Pope.

Phyllis Ackerman.

Volumes 14.

Text Pages 3205

Plates 1530

Figs 1210

General Edition. July 1967. Teheran. London. New
york. Tokyo.

(۵۲)

منیاتور ایرانی (فرانسه)

مؤلف: آی، سچو کین. طبع: پاریس ۱۹۳۲ م

Les miniatures Persanes. By Ivan Stchoukine. Paris
1932.

(۵۳)

منیاتور مخطوطات شاه عباس اول صفوی (فرانسه)

مؤلف: آی، سچو کین. طبع: پاریس ۱۹۶۴ م

Les Peintures des manuscrits de Shâh A'bbâs Ier
à la fin des safavis. By I Stchoukine. Paris 1964.

(۵۴)

منیاتورهای ایران و قلمرو آن

از نسخه‌های عربی و فارسی و ترکی و هندی که در کتابخانه دولتی

برلین و توینگن بود ۷۳ نسخه خطی در سنه ۱۹۵۶ م. در نمایشگاه

هنری گذاشته شد، که ج، کریمر فهرستی از آن ترتیب داد و آنرا با

یازده تصویر در همین سال از توینگن نشر کرد.

فهارس

۱- نامهای هنروران

۲- نامهای مخطوطات و آثار هنری

۳- فهرست منابع ادبی تاریخ هنر

ناسهای هنروران

کتاب سازی

مربوط مکاتب هنری تیموریان و متفرعات آن بعد از نام هر هنرمند عدد عمومی آثار هنری
اوداده شده که در متن کتاب بین قوسین است

(الف)

آقا جان کاتب ۹۹۹	احمد حسینی مشهدی کاتب ۴۲۰/۲۲/۱
آقارضا مصور هروی ۹۷۶/۹۲۶/۸۵۹	۲۳۹۶
ابراهیم کاتب ۹۶۶	احمد رومی (مصور) ۱۰۲۷/۳۴۶
ابراهیم جاهی بن بهرام میرزا صفوی (خطاط)	احمد شیرازی کاتب ۲۵۶۳/۱۷۰
۴۵۰/۴۴۹	احمد بن سلطان علی کاتب هروی ۱۳۹
ابراهیم خلیل کاتب ۲۴۷۶	۲۳۶۲/۲۳۵۹
ابراهیم سلطان بن شاهرخ (خوشنویس) ۹۳۸	احمد لال (کاتب) ۹۹۹
ابراهیم منشی رضوی ۴۴۶ تا ۴۴۸	احمد موسی (مصور) ۹۶۷
ابن محمد حسین حسینی کاتب ۱۸۶	اسدالله کاتب کرمانی ۱۶۸۷
ابوبکر بن اسماعیل مصور ۱۰۱۴	اسکندر بن مسعود کاتب ۱۹۵
ابوظاهر کاتب ۱۲۵	اسماعیل بن ابراهیم کاتب هروی ۱۱۴۴
ابوالقاسم علی بن احمد کاتب ۲۳۶۲	اسماعیل حسینی کاتب ۱۱۴۵
ابوالوفای بن نورالله کاتب ۱۵۰/۱۴۹	اسماعیل کاتب ۲۳۶۷
احمد چوره (مصور) ۱۰۲۷	اظهر کاتب تبریزی ۵۶۵/۵۶۴/۲۲۵/۲۴۵

۸۵۲ تا ۸۵۸ (هفت قطعه) / ۹۵۲	؟ ۲۴۹۹ ؟ ۲۴۹۶ / ۲۴۷۱ ؟ ۲۴۵۱
۱۰۶۴ / ۱۵۱۸ تا ۱۵۵۲ (۳۵ قطعه)	۲۵۰۰ / ۲۵۰۱ / ۲۵۰۲ / ۲۵۰۵ /
۲۵۱۷ / ۲۴۰۸	۲۶۰۷ / ۲۵۰۸
هر کاتب شماخی ۹۶۱	پاینده درویش (نقاش) ۹۶۲ / ۳۴۶
هر کاتب (؟) ۱۲۹ / ۶۷	پیر علی ابن ملا عبدالرحیم عنبرین قلم هروی
بیک (خط او) ۲۵۸۱	۱۸۵
بر بن محمد علی کاتب اردستانی ۱۰۴۲	پیر علی بن عبدالرحمن کاتب جامی ۲۴۶ / ۶۸
(ب ، پ ، ت)	۲۳۷۶ / ۹۶۷ / ۵۵۹
یا جان بن عبدالعلی خطاط و مصور تبریزی ۹۶۷	پیر محمد کاتب ۲۰
یا شاه کاتب اصفهانی ۵۰۷ تا ۵۱۲ (۶ قطعه)	ترسون محمد کاتب بلخی ۱۶۲
۱۵۷۰ / ۱۵۶۹ / ۹۵۳	تمراز (مصور) ۲۵۰۷
شاه بن سلطان علی ۲۴۲۲	ج
بای حصار کاتب ۵۶۶	جعفر بایسنغری کاتب حافظ بن علی تبریزی
بنی محمد بن سلطان علی کاتب نونداکی ۱۷۹	۳۷۲ / ۳۴۶ / ۲۶۷ / ۲۶۶ / ۲۰۶ / ۶۹
بزید کاتب پورانی ۹۶۷ / ۹۶۶	تا ۱۰۲۸ / ۹۹۸ / ۹۶۷ / ۶۹۳ / ۳۷۴
بیسنغرمیرزا (مشق او) ۲۶۰۵ / ۱۰۲۷ / ۳۴۷	۱۵۹۴ تا ۱۵۷۲ / ۱۰۶۵ ؟ ۱۰۴۴
بیسنغری بن محمود (شهزاده خطاط) ۹۶۷	۲۴۷۷ / ۲۳۹۲ / ۲۳۱۹ (۲۳ قطعه)
هان کاتب هروی ۲۶۰۸ / ۱۴۷	جعفر تبریزی (مصور) ۹۶۲ / ۹۶۱
ندان قره (مصور) ۹۶۷	جعفر بن علی حسینی کاتب سبزواری تا ۳۵۵
هرام افشار (مصور) ۲۴۹۸	۳۵۷
هرام قلی (مصور) ۲۵۰۶ / ۹۷۷	جلال الدین بن ظاهر کاتب هروی ۱۵۴
هرام میرزا (خطاط ، مصور) ۹۶۷ / ۵۶۲	جلال الدین (امیر کاسی ، مصور) ۹۶۲
هزاد ۱۶ / ۱۷ / ۱۸ / ۱۹۹ / ۲۱۷ / ۲۲۰ / ۲۳۳	جلال الدین محمود بن فیروز بخت کاتب حسینی
۲۳۷ / ۲۳۲ / ۲۴۲ / ۲۴۳ / ۲۵۸ /	هروی ۹۹۸ / ۹۶۶ / ۶۳۰ / ۶۲۹ /
۲۵۹ / ۲۶۱ / ۲۶۳ / ۲۷۸ / ۲۸۱ /	۱۵۱۷ / ۹۹۹
۲۸۶ / ۲۶۶ / ۳۶۷ / ۳۶۵ / ۹۷۱ /	جمال الدین حسینی کاتب شیرازی ۱۹
۹۷۳ / ۹۷۴ / ۹۷۵ / ۹۸۹ / ۱۰۵۸ /	جمال کاتب مشهدی ۴۵۱

جهانگیر کاتب سلطانی ۱۱۴۶	حمدالله بن شیخ مرتد کاتب ۱۰۶۸
ح	حیدر بن ابراهیم حسینی کاتب ۶۳ / ۹۶۶ /
حاجی محمد قفل ساز (مصور) ۹۶۳	۹۹۸ / ۹۶۸
حاجی محمد کاتب هروی ۱۰۹	خ
حاجی محمد کاتب مشهدی ۲۳۳۱	خان علی کاتب هرات ۹۹۳
حاجی محمد سیاه قلم ۹۶۳	حضر شاه کاتب ۲۹
حالی کاتب ۱۰۰۰	خواجه اختیار منشی هروی ۳۵۱ / ۳۵۰ / ۳۴۹
حبیب بن میر محتی کرمانی (شیخ ثانی)	خواجه خان بن سلطان احمد سیاوشانی کاتب
۱۵۹۸ تا ۱۶۰۲ (۵ قطعه)	هروی ۲۸۳ / ۱۷۲
حبیب بن حسین کاتب سمرقندی ۲۳۶۴	خواجه علی خطاط و نقاش خوارزمی ۱۰۱۵
حسن حسینی کاتب شیرازی ۶۱	خواجده سالک بن میرک کاتب سمرقندی
حسن بن حسین شاملو ۲۰۱ / ۲۲۶ / ۴۵۲ تا	۵۰۲ / ۵۰۱
۴۵۵ (۴ قطعه) ۲۴۷۸	خلیل (شیراز ، مصور) ۳۴۶ / ۳۵۹ / ۹۶۱ /
حسن علی کاتب مشهدی ۱۱۴۷ / ۱۱۵۲ /	۹۶۲ / ۹۶۲
۲۴۰۲	خلیل کاتب تبریزی ۴۵۸
حسن محمد کاتب ۱۵۲	خلیل بن درویش محمد کاتب جامی ۱۰۷۵ /
حسن بن محمد احسن کاتب ۳۲۹	۲۵۵۳ / ۲۳۵۶
حسین (مولانا مذهب) ۹۶۶	خلیل باخرزی (رک : شاه خلیل الله)
حسین کاتب خوارزمی ۴۵۶	د
حسین عبدالله کاتب شیرازی ۲۵۶۷	درویش احمد بن شیخ حسن کاتب ۲۴۴۱
حسین بن علی کاتب تونی ۵۵۴	درویش عبدالله سلطانی کاتب هروی ۳۴۹
حسین علی کاتب ۹۹۸	درویش علی بن درویش محمد کاتب ۱۱۹ / ۶۵۸
حسین الفیض کاتب ۹۶۷	درویش محمد کاتب سمرقندی ۵۶۷ / ۵۶۸
حسین کلو کاتب ۱۱۶۸	درویش محمد مصور ۹۶۱ / ۹۶۲ / ۹۶۳ / ۹۶۶ /
حسین کاتب گیلویی ۱۰۰۵	۱۰۵۴
حسین بن محمد بن شریف الحسینی کاتب	درویش محمد کاتب طاقی ۱۰۲۳
۲۴۰۶	درویش محمد بن علی کاتب ۹۳۴

دوری کاتب هروی (بایزید) ۱۵۷۱ / ۵۶۱ / سلطان علی کاتب باوردی ۱۰۰۹	۲۵۳۸
سلطان علی یعقوبی کاتب قائنی ۳۵۳ / ۷۱ / دوست محمد هروی کاتب شاهي ۱۵۶ / ۷۰ / ۱۰۷۶ / ۹۶۷ / ۴۹۲ / ۴۹۱ / ۴۹۰ تا ۱۱۲۶ (۵۱ قطعه)	۶۵۳ تا ۶۵۱ (سه قطعه) ۹۶۷ / ۹۶۶ / ۱۰۶۹ / ۹۹۹ / ۹۷۷
سلطان علی کاتب مشهدی ۵۲ / ۳۹ / ۳۱ / ۲۵ / دولت جهانگیری (مصور) ۸۶۰ / ۱۰۸ / ۷۵ / ۷۴ / ۷۳ / ۷۲ / ۶۵ / ۵۳ / ۱۱۵؟ / ۲۰۸ / ۲۰۷ / ۱۷۶ / ۱۲۶ / ۲۹۷ / ۲۸۹ / ۲۲۲ / ۲۲۱ / ۲۰۹ تا ۴۵۹ / ۳۵۲ / ۳۳۲ / ۳۰۶ / ۲۹۸	۴۷۰ (۱۱ قطعه) ۹۶۱ / ۸۴۸ / ۵۵۳ / ۲۱۹۸ تا ۲۲۰۵ (هشت قطعه) ۹۸۹ / ۹۸۳ / ۳۶۴ / ۶۶ / ۲۶۱۶ (حکیم) ۶۶۳ / ۲۴۴ (استاد بهزاد) ۸۴۱ زین الدین ابوالفتح حسینی کاتب گنابادی ۶۳۲ / ۶۳۱ / ۴۶ / ۹۹۹ / ۹۶۹ / ۹۶۸ / ۹۶۷ / ۹۶۶
۹۶۱ / ۸۴۸ / ۵۵۳ (۱۱ قطعه) ۹۶۱ / ۸۴۸ / ۵۵۳ / ۹۸۰ / ۹۷۹ / ۹۶۹ / ۹۶۸ / ۹۶۷ / ۱۰۱۶ / ۱۰۰۴ / ۹۸۹ / ۹۸۴ / ۹۸۳ / ۱۱۲۷ / ۱۰۶۲ / ۱۰۶۰ / ۱۰۲۴ تا ۲۱۷۵ (۴ قطعه) ۱۱۳۰ / ۲۴۰۴ / ۲۳۸۵ / ۲۳۴۸ (۴۷۸ قطعه) ۲۴۰۴ / ۲۳۸۵ / ۲۳۴۸ / ۲۴۱۰ / ۲۴۸۶ / ۲۴۶۹ / ۲۴۱۳ / ۲۴۱۰ / ۲۵۱۸ / ۲۵۰۸ / ۲۴۸۸ / ۲۴۸۷ تا ۲۶۳۷ (۳ قطعه) ۲۶۳۷	۱۵۱۵
سلطان علی هروی کاتب ۱۹۹ / سلطان بنت شاه اسما عییل صفوی (خوشنویس) ۹۶۷	بین العابدین جرجانی منشی بن سلطان بخت ۹۸۲
سلطان محمد کاتب ۲۴۱۵ / ۲۳۵۷ / سلطان محمد مصور ۲۴۶۰ / ۲۴۵۵ / ۲۴۶۲ / ۱۵ / سلطان احمد (مصور ویسی) ۹۶۳ / سلطان حسین کاتب تونی ۹۹۹ / ۹۶۸ / ۶۵۴ / سلطان حسین کاتب ۱۰۷۲ / ۱۰۷۱ / سلطان حسین کاتب بن جمشید هروی ۲۵۳۹	۱۰۴۰ / سلطان احمد کاتب هرات ۴۰ / سلطان احمد (مصور ویسی) ۹۶۳ / سلطان حسین کاتب تونی ۹۹۹ / ۹۶۸ / ۶۵۴ / سلطان حسین کاتب ۱۰۷۲ / ۱۰۷۱ / سلطان حسین کاتب بن جمشید هروی ۲۵۳۹

شاه قاسم کاتب هروی ۲۹۹ / ۴۲۳ / ۵۱۳ / ۲۴۳۹ / ۲۴۳۶ / ۲۳۸۸ / ۲۳۲۲ تا ۵۱۹ (۷ قطعه) / سلطان محمد نور کاتب و مصور هروی ۷۷ / ۷۶ / شاه قلی مصور ۲۶۲۹ / ۹۶۷ / شاه محمد کاتب ؟ ۲۵۳۶ / ۲۵۳۵ / ۲۴۰۵ / ۱۰۴۶ / ۳۶۱ / ۳۰۷ / ۲۲۰ / ۱۶۲ / ۱۱۳ / ۷۸ / شاه محمد کاتب مشهدی ۴۱۹ / ۵۲۰ تا ۵۴۷ (۲۸ قطعه) / ۹۹۹ / ۹۹۸ / ۹۷۹ / ۹۶۸ / ۹۶۷ / ۲۱۸۷ تا ۱۵۶۵ (۱۳ قطعه) / ۲۱۸۷ / شاه محمد مصور ۲۸۵ / ۲۴۱۸ / ۲۳۸۶ / ۲۳۵۱ / ۲۱۸۸ / ۲۴۱۸ / ۲۳۸۶ / ۲۳۵۱ / ۲۴۱۹ / ۲۵۱۵ / ۲۴۸۹ / ۲۴۸۳ / ۲۴۱۹ تا ۲۵۳۱ (۴ قطعه) / سلطان محمود کاتب هروی ۱۷۳ / سلطان محمود شاگرد بهزاد ۲۸۲ / سلطان محمود مجلد ۳۰۸ / سلیمان کاتب ۹۶۷ / سلیم نشاپوری کاتب ۱۰۱۷ / ۹۹۹ / ۹۹۸ / ۱۵۶۸ / ۱۵۶۷ / ۱۵۶۶ / سمره بن علی کاتب ۲۵۶۵ / سناء الله نقاش ۹۶۳ / سهیل انور (مصور) ۹۶۴ / سیاوش بن احمد کاتب ۱۸۱ / سید احمد کاتب مشهدی ۹۹۹ / ۹۸۳ / ۹۶۶ / سید علی (میر مصور) ۲۴۵۵ / ۲۶۲ (ش، ص، ط) / شاه حسین بن فخرالدین علی شهابی کاتب هروی ۱۱۵۳ / ۴۵۷ / ۳۰۰ / شرف الدین حسین کاتب مشهدی (میر) ۱۱۵۴ / ۱۰۶۳ / شرف الدین علی کاتب یزدی ۱۱۶ / شریف الدین حسینی نقاش ۹۶۱ / شفیقا حسینی هروی (محمد شفیع شکسته نویس) ۵۸۶ تا ۵۸۲ (۵ قطعه) / شمس الدین تبریزی (مولانا) ۲۶۱۷ / شاه حسین بن فخرالدین کاتب کرمانی ۱۸۴ / ۲۳۳۶ / ۹۹۸ / ۹۶۷ / ۶۵۶ / شمس الدین بایسنغری (محمد بن حسام کاتب) / شاه خلیل الله کاتب باخرزی ۲۵۵۸	۲۴۳۹ / ۲۴۳۶ / ۲۳۸۸ / ۲۳۲۲ تا ۵۱۹ (۷ قطعه) / سلطان محمد نور کاتب و مصور هروی ۷۷ / ۷۶ / شاه قلی مصور ۲۶۲۹ / ۹۶۷ / شاه محمد کاتب ؟ ۲۵۳۶ / ۲۵۳۵ / ۲۴۰۵ / ۱۰۴۶ / ۳۶۱ / ۳۰۷ / ۲۲۰ / ۱۶۲ / ۱۱۳ / ۷۸ / شاه محمد کاتب مشهدی ۴۱۹ / ۵۲۰ تا ۵۴۷ (۲۸ قطعه) / ۹۹۹ / ۹۹۸ / ۹۷۹ / ۹۶۸ / ۹۶۷ / ۲۱۸۷ تا ۱۵۶۵ (۱۳ قطعه) / ۲۱۸۷ / شاه محمد مصور ۲۸۵ / ۲۴۱۸ / ۲۳۸۶ / ۲۳۵۱ / ۲۱۸۸ / ۲۴۱۸ / ۲۳۸۶ / ۲۳۵۱ / ۲۴۱۹ / ۲۵۱۵ / ۲۴۸۹ / ۲۴۸۳ / ۲۴۱۹ تا ۲۵۳۱ (۴ قطعه) / سلطان محمود کاتب هروی ۱۷۳ / سلطان محمود شاگرد بهزاد ۲۸۲ / سلطان محمود مجلد ۳۰۸ / سلیمان کاتب ۹۶۷ / سلیم نشاپوری کاتب ۱۰۱۷ / ۹۹۹ / ۹۹۸ / ۱۵۶۸ / ۱۵۶۷ / ۱۵۶۶ / سمره بن علی کاتب ۲۵۶۵ / سناء الله نقاش ۹۶۳ / سهیل انور (مصور) ۹۶۴ / سیاوش بن احمد کاتب ۱۸۱ / سید احمد کاتب مشهدی ۹۹۹ / ۹۸۳ / ۹۶۶ / سید علی (میر مصور) ۲۴۵۵ / ۲۶۲ (ش، ص، ط) / شاه حسین بن فخرالدین علی شهابی کاتب هروی ۱۱۵۳ / ۴۵۷ / ۳۰۰ / شرف الدین حسین کاتب مشهدی (میر) ۱۱۵۴ / ۱۰۶۳ / شرف الدین علی کاتب یزدی ۱۱۶ / شریف الدین حسینی نقاش ۹۶۱ / شفیقا حسینی هروی (محمد شفیع شکسته نویس) ۵۸۶ تا ۵۸۲ (۵ قطعه) / شمس الدین تبریزی (مولانا) ۲۶۱۷ / شاه حسین بن فخرالدین کاتب کرمانی ۱۸۴ / ۲۳۳۶ / ۹۹۸ / ۹۶۷ / ۶۵۶ / شمس الدین بایسنغری (محمد بن حسام کاتب) / شاه خلیل الله کاتب باخرزی ۲۵۵۸
--	---

شمس‌الدین محمد لطف‌الله کاتب ۹۶۷	۲۶۴۲/۹۹۹/۹۸۰
شهسوار کاتب ۲۵۹۴	عبدالله بن علی مذهب و کاتب بخارا ۱۸۸/۲۴
شیخ زاده (مصور) ۲۴۸۳/۲۴۵۲/۲۲۰	۴۵۱/۲۱۲
شیخ محمد امامی کاتب هروی ۹۶۶/۹۶۱/۹۲۵	عبدالله بن محمد کاتب هروی ۹۶۵/۳۲۸
۹۹۹/۹۶۷	عبدالواحد کاتب جامی ۴۳
شیخ محمد مصور هروی ۹۹۹/۹۸۴/۹۸۳/۹۶۶	عبدالباقی باکو (مصور) ۹۶۳
۲۵۰۳/۱۰۵۷/۱۰۰۲	عبدالجلیل کاتب ۴۲
شیخ محمد بن فخرالدین احمد کاتب سلطانی	عبدالحی مصور تبریزی ۱۰۵۴/۹۶۲/۹۶۱
هروی ۲۷۸/۲۷۷/۶۳۸/۶۳۹	۲۶۱۸/۱۰۵۵
۲۳۸۷/۲۶۰۱/۲۶۰۲/۲۶۱۳	عبدالخالیق بن حبیب‌الله کاتب هروی ۱۲۷/
۱۴۶۷ تا ۱۵۰۷ (۴۱ قطعه)	۶۵۵
شیخ محمد بن حسین کاتب لاری ۲۴۱۲	عبدالرحمن یعقوبی کاتب خوارزمی ۴۱۳/
شیخ محمد بن شیخ کمال کاتب سبزواری ۹۹۸	۱۰۰۳/۴۱۵/۴۱۴
شیخ محمود جعفری هروی کاتب پیربودانی	عبدالرحمن کاتب ؟ ۲۵۷۶
۱۳۱۴ تا ۱۳۵۲ (۴۱ قطعه)	عبدالرحمن بن محمد اسماعیل کاتب ۱۰۰۶
شیخی بیگ نقاش ۹۶۳/۹۶۱	عبدالرحیم انیسی کاتب خوارزمی ۷۹/۶۶۴/
شیرعلی کاتب هروی ۱۶۸۸/۹۶۷/۲۴۹ تا ۱۶۹۱ (چهار قطعه)	۱۱۶۹؟ ۱۰۴۴/۹۶۷/۹۶۱/۶۶۵
صدیقی بیگ نقاش ۹۷۳	تا ۱۲۳۹ (۷۱ قطعه) ۲۳۶۲/
طهماسب حسینی (شاه خوشنویس) ۵۹ (ع، غ)	۲۵۱۵
عارف بن روح‌الله کاتب هروی ۱۶۹۲/۹۶۷	عبدالرحیم خلوتی (مصور) ۹۶۹
عبدالله کاتب زبارتگاهی ۹۶۶	عبدالرحیم بن محمد قاسم کاتب ۹۹۹/۹۶۶
عبدالله کاتب سمرقندی ۲۳۹۸	عبدالرحیم عنبرین قلم هروی ۳۰۹/۳۱۰/
عبدالله شهاب‌الدین مصور هروی ۹۶۹	۳۳۳/۳۵۳/۶۶۶ تا ۶۹۱ (۲۶ قطعه)
عبدالله صراف (نقاش) ۹۶۲	۸۵۰/۲۱۹۲/۲۱۹۳/۲۱۹۴/
عبدالله طباطبای کاتب هروی ۹۶۸/۴۱۱/۴۱	۲۵۵۵/۲۵۵۶/۲۵۵۷/
	عبدالصمد حافظ مصور شیرازی ۱۸۱/۸۴۸
	۹۳۷

علاءالملک کاتب سبزواری ۶۹۲	عبدالعزیز (خواجه مصور) ۲۴۵۳/۹۶۶
علی‌الکاتب ؟ ۲۳۷۷/۵۱	۲۴۵۵
علی بیگ کاتب ۹۶۹	عبدالعزیز خان (شاه خوش نویس) ۹۶۷
علی تبریزی (مصور) ۹۶۲/۹۶۱	عبدالکریم کاتب خوارزمی ۴۱۶/۲۱۶/۸۰
علی جان بن حیدر علی کاتب هروی ۶۵۷	۹۶۱/۹۶۶/۹۹۸/۱۰۴۴؟
علی بن حاجی مذهب ۲۳۴۰	۱۲۴۰ تا ۱۳۱۲ (۷۳ قطعه)
علی حسینی موسوی کاتب هرات ۰۴۵/۹۹۹	عبدالمومن کاتب مزاری ۲۵۵۱
۲۴۰۳/۲۳۲۵	عبدالطک کاتب ۲۳۶۱
علی بن حیدر حسینی قاسمی کاتب ۱۱۳۱/۳۲	عبدالواحد کاتب مشهدی ۸۲۴/۸۲۵/۸۲۶
۱۳۳۳	۱۴۳۸/۲۴۲۸/۲۴۲۹
علی رضا کاتب مشهدی ۱۰۵/۱۳۲/۹۷۸	عبدالواسع محرر ۹۹۹
۲۴۳۲/۹۹۹	عبدالوهاب حجازی (ابوالکارم کاتب)
علی کاتب قائمی ۱۰۴۸	۸۳۰/۸۲۹
علی بن لطف‌الله معاذ حسینی (کاتب) ۱۴	عبدالوهاب حسینی مشهدی کاتب ۹۶۶
علی بن محمود کاتب تبریزی ۱۶۵	عبدالوهاب محرر مشهدی ۹۹۹
علی بن میرک سمرقندی ۱۶۹	عبدی کاتب نشاپوری ۴۲۴/۸۳۳/۸۳۴
علی بن نورالدین غوریانی ۱۴۶۱/۱۴۶۰	۸۳۵/۹۶۶/۹۶۷/۹۶۸/۹۹۸
علی یزدی (مصور) ۹۶۲	۹۹۹/۱۴۳۹ تا ۱۴۵۸ (۲۰ قطعه)
عمادالدین آهنگران کاتب بخارا ۱۴۸	۲۵۴۰/۲۴۱۴
عماد ابرقوهی کاتب ۱۰۰۸	عبیدالله خان (شاه خوش نویس) ۹۶۷
عماد حسنی کاتب قزوینی ۹۷۱/۹۷۲/۹۹۷	عبیدالله مصور بخاری ۹۸۰
۱۳۰/۱۱۷	عبیدالله بن علی کاتب ۲۳۹۷
عماد فراهی کاتب ۹۶۷	عزالدین کاتب هروی ۲۳۲۳
عماد بن محمد کاتب هروی ۱۳۵۵	علاءالدین شیخ احمد کاتب اخیسکتی ۱۳۷/
عمادالدین محیی کاتب هروی ۱۹۳	۲۳۲۴
عنایت (آقا صفهانی) ۲۶۲۷	علاءالدین بن هدایت الله شریف کاتب ۱۰۳۵
عیشی کاتب هروی ۹۹۹/۹۹۸/۹۶۶	علاءالدین محمد هروی ۲۴۰/۸۴۳/۱۰۴۷

کمال الدین حسین کاتب هروی ۵۵۵ تا ۵۵۸	۹۹۹/۹۶۷	کمال الدین مذهب مشهدی
(۴ قطعه) ۹۹۹	۹۶۲/۳۴۶/۲۵۴	کمال الدین نقاش
کمال الدین مذهب ۹۶۶	۸۴۴	کمال الدین بن علاء الدین کاتب
کوپک عکاس ۹۶۸/۹۶۵	۲۶۰۶/۸۴۷	کوپک عکاس جامی
(م)	(ف ، ق ، ل)	
مالک کاتب دیلمی ۸۶/۸۷/۵۸۹ تا ۵۹۷	۱۰۰۲	مالک کاتب احمد کاتب
(۹ قطعه) ۹۹۸/۹۷۹/۱۴۰۲ تا		مالک کاتب علی بن حاجی محمد بخاری کاتب
۱۴۲۱ (۲۰ قطعه)	۱۲۴	
مثالی کاتب کاشانی ۲۳۴۴		مثالی کاتب علی بن محمد اصغر کاتب جامی
مجنون رفیقی کاتب هروی ۹۶۷/۲۴۰۹	۸۲۳	
محب الله کاتب ۹۹۰	۲۵۶	محب الله کاتب هاد مصور
محسن بن لطف الله معاد کاتب سبزواری ۲۳۵۵		محسن بن لطف الله معاد کاتب سبزواری
محمد (نقاش هروی) ۹۶۱	۳۲۴	محمد (نقاش هروی) یار محمد کاتب بخاری
محمد (کاتب هروی) ۳۵/۱۴۰۰/۱۴۰۱	۲۲۷/۲۱۵	محمد (کاتب هروی) شیرازی
۲۴۳۵		محمد (کاتب هروی) نقاش
محمد بن ابراهیم بن مسعود کاتب ۲۳۳۹		محمد بن ابراهیم بن مسعود کاتب و مصور شیرازی
محمد بن ابراهیم منعم ۲۶۴۵	۲۲۰۶/۱۱۳۴/۶۵۹/۳۶۰/۲۸۸	
محمد ابریشمی کاتب مشهدی ۶۰۰/۶۰۱		محمد ابریشمی کاتب علی شاه کاتب هروی
۶۰۲/۹۶۷/۹۶۸/۹۹۹/۱۴۲۶	۳۸/۳۷	محمد ابریشمی کاتب حسن شاه کاتب کرمانی
تا ۱۴۳۲ (۷ قطعه)		محمد ابریشمی کاتب جمال کاتب
محمد بن احمد کاتب خشمی ۲۵۹۵	۲۲۱۴	محمد بن احمد کاتب محمد حسینی کاتب
محمد بن اسحق جنابدی ۲۳۸۴	۱۳۹۵/۱۳۹۴	محمد بن اسحق جنابدی کاتب محمد یزدی
محمد امین بن ابراهیم کاتب هروی ۱۵۰۸ تا		محمد امین بن ابراهیم کاتب هروی
۱۵۱۲ (۵ قطعه)		محمد امین بن ابراهیم کاتب هروی
محمد امین کاتب مشهدی ۳۷۵/۴۲۲/۲۶۰۰		محمد امین کاتب مشهدی
محمد امین کاتب سمرقندی ۲۵۹۹	۱۱۳۶	محمد امین کاتب سمرقندی (نوربخشی)
محمد امین کاتب ؟ ۱۰۰۰	۲۵۹۸	محمد امین کاتب ؟

محمد امین مذهب ۹۸۹	محمد حسین مجلد ۶۲۶
محمد اوبهی کاتب ۹۶۶	محمد حسینی کاتب ۱۰۱۲
محمد باقر بن میر علی کاتب هروی ۶۰۳/۶۰۴	محمد بن حسن شاه کاتب هروی ۴۷
۲۵۴۱/۱۱۳۸/۱۱۳۷	محمد خیام مصور ۹۶۲/۹۶۳
محمد باقی کاتب بخاری ۹۹۱/۲۳۳۴	محمد رحیم کاتب مشهدی ۵۷۷/۵۷۸/۵۷۹
محمد بدخشی حسینی کاتب ۱۴۶۶/۲۳۸۰	محمد رضا کاتب مشهدی ۹۶۸/۲۳۷۸
۲۴۴۲	محمد رضا کاتب تبریزی ۴۲۰
محمد بخاری کاتب ۹۹۵	محمد سعید بن مسعود کاتب هروی ۵۸۰
محمد بلخی کاتب ۱۴۳۷	محمد بن سعید بن سعد کاتب ۲۶۱۹
محمد بهرام کاتب ۵۰۳ تا ۵۰۶ (۴ قطعه) ۱۴۳۶	محمد بن سلطان محمد کاتب هروی ۹۷۹
۲۴۸۰	محمد بن سلطان شاه کاتب هروی ۹۸۲
محمد بیگ نقاش هروی ۹۶۶/۹۸۰/۱۰۵۶	محمد بن شاه محمد کاتب ترکستانی ۴۱۷
محمد تقی کاتب هروی ۱۳/۵۹۸	محمد شریف کاتب هروی ۹۷۶/۱۴۲۳/۱۴۲۵
محمد جعفر بن محمد باقر بن میر علی هروی	محمد صالح درد مند ۱۶۴/۹۶۸/۲۲۱۱ تا
۲۳۲۹	۲۲۱۳
محمد بن جلال الرشید کاتب ۵۴	محمد صالح بن کمال الدین حسین کاتب مشهدی
محمد بن جمال الدین کاتب ۲۳۳۲	۵۸۷
محمد حسین الماس کاتب ۲۰۰	محمد صالح (میر کشفی کاتب) ۳۱۱/۳۱۳
محمد حسین تبریزی کاتب ۹۸۳	محمد صالح منشی هروی مرتب مرقع خوب در
محمد الحسین بن حاجی محمد هروی کاتب	بخارا ۹۸۳
۲۳۹۱	محمد صالح کاتب هروی ۵۸۸
محمد حسین بن سیف الدین علی کاتب ۱۰۷	محمد صالح بن محمد باقی کاتب ۲۳۷۴
۵۵۱/۵۵۰	محمد بن عبدالله ابولیت کاتب ۵۹۹
محمد حسین بن غیاث الدین علی کاتب ۱۳۸	محمد بن عبدالله هروی نقاش ۹۷۷
محمد حسین کشمیری زرین رقم ۲۹۳/۸۶۱ تا	محمد بن عبدالحی مصور ۹۶۹
۹۲۴ (۶۴ قطعه) ۲۵۴۲/۲۵۴۳	محمد بن عبدالرزاق طبیب کاتب ۲۴۱۱
۲۵۴۵/۲۵۴۴	محمد بن علی (ابوالمکارم مرشدی) کاتب ۲۳۶۸

۲۳۶/۲۳۵/۲۳۴/۲۱۰/۱۶۸	محمود بن حسن کاتب نساپوری ۹۵۷
۳۲۳ تا ۳۱۹/۲۵۲/۲۵۱/۲۵۰	محمود بن حسن کاتب هروی ۲۵۳۷
(۵قطعه) ۶۲۱ تا ۶۱۶ (۶قطعه)	محمود الحسینی کاتب شیرازی ۲۱۱
۲۳۴۹/۲۳۴۷/۲۳۳۸/۱۰۳۲	محمود رفیقی کاتب هروی ۱۳۱۳/۱۵۵
۲۳۷۰/۲۳۵۴/۲۳۵۳/۲۳۵۰	محمود بن سلطان علی کاتب ۱۴۳۳/۶۳۳
۲۵۷۳/۲۴۰۱/۲۳۹۴/۲۳۷۱	محمود شاه خیام (مصور) ۹۶۲
۲۶۰۷/۲۵۷۴	محمود بن علی کاتب ۹۶۷
مغزین میرک نقاش و مذهب ۹۹۶/۹۸۰	محمود بن کاتب بلخی ۲۳۳۳
۶۲۳/۶۲۲	محمود بن محمد کاتب تستری کاغذی ۲۳۱۱/۲۳۱۰
۲۳۱۳/۲۳۱۲/۶۲۴	۲۵۷۲/۲۵۷۱
مظفر سیاه قلم ۹۶۷	محمود مذهب هروی ۶۰۵/۳۶۵/۲۸۴/۲۵۵
مظفر بن عبدالله کاتب ۹۵۸	/ ۹۶۸/۹۶۶/۹۳۶/۹۳۲/۶۰۶
مظفر علی کاتب و مصور تربتی (کاتب السلطانی	/ ۲۴۸۴/۲۴۵۰/۲۴۴۸/۹۷۵
۲۶۲۱/۲۴۵۵/۲۳۷۳/۹۶۶/۲۶۲	۲۶۱۱/۲۶۰۹/۲۶۰۷/۲۵۱۵
معروف نقاش ۹۶۲/۳۴۶	محمود بن مرتضی حسینی کاتب ۳۳۹
معروف خطاط بغدادی ۹۶۲/۶۲۵	محمود بن میرک کاتب ۲۴۲۱
معزالدین محمد حسینی کاتب کاشانی (میر)	محمود بن نظام هروی زرین قلم ۱۰۲۵/۱۳۴
/۹۶۶ (۴قطعه) ۹۲۰ تا ۹۲۷/۴۲۱	۲۴۳۰
۲۴۲۶/۹۹۸/۹۸۳	محمود کاتب هروی (شیخ، جعفری پیربودا قی)
معین الدین مسکین هروی خوشنویس ۲۵۸۳	/ ۹۶۱/۶۳۵/۶۳۴/۳۴۸/۲۷۱
معین الدین محمد شریفی کاتب ۹۹۸	۲۳۶۵/۹۶۶
مقصود کاتب هروی ۷۰۲/۷۰۱/۷۰۰	محبی شیرازی کاتب ۶۰۷
موسی بن عیسی کاتب سمرقندی ۱۴۳۴	محبی هروی کاتب ۶۰۸/۶۰۷/۴۴۵/۱۹۳
موسی مصور ۹۶۱	تا ۹۹۸/۹۹۷/۹۳۳ (۸قطعه) ۶۱۵
مهربانوبیکم نستعلیق نویس خواهر بایر ۲۵۹۱	۲۴۲۷/۹۹۹
مهدی قلی کاتب ۹۹۹	مرتضی حسینی کاتب ۲۱۱
میردانگ خطاط ۹۶۷	مرشدالدین محمد کاتب شیرازی عطار ۸۴/

۲۵۹۰/۱۰۰۰	محمد علی کاتب سمرقندی (میر) ۶۳۶
۱۰۳۳/۹۹۴	محمد بن محمد بقال کاتب ۱۸۷
۲۳۳۰/۱۵۱۴/۱۵۱۳	محمد بن علاءالدین رزه باخرزی ۸۳۶/۱۳۶
محمد بن محمد ششقی کاتب ۵۸۱	تا ۸۳۹ (۴قطعه) ۲۵۵۴/۲۵۵۳
محمد بن محمد بن الیاس کاتب ۲۳۲۸	۲۵۹۳/۲۵۹۲
محمد بن مسعود کاتب ۲۵۸۰	محمد طاهر مجلد خاقانی ۲۵۱۵
محمد معصوم کاتب ۲۶۰۳	محمد قاسم اشکابادی بن سلطان محمود کاتب
محمد بن ملا میر حسینی کاتب ۷	۱۰۱۰
محمد مومن بن شاه محمود هروی کاتب ۶۲۶/	محمد قاسم کاتب جامی ۲۴۲۴
۶۲۸/۶۲۷	محمد قاسم کاتب بخاری ۹۶۷
محمد مومن کاتب و مصور بن عبدالله مروارید	محمد قاسم بن شادیشاه (شاه قاسم کاتب)
۱۰۰۱/۹۶۹	۱۴۵/۶۴۰ تا ۶۴۶ (۷قطعه)
محمد ناصر کاتب بخاری ۱۵۱۶	/ ۹۹۹/۹۷۶/۹۶۷/۹۶۶/۹۵۶
محمد بن ناصرالدین محمد فوشنجی کاتب ۱۷۷/	۱۰۰۰/۱۳۵۶ تا ۱۳۹۳ (۳۸قطعه)
۱۹۸	۲۴۲۰
محمد بن نظام الدین محمد کاتب ۲۲۸	محمد قاسم منجم (کاتب) ۹۶۷
محمد بن یوسف کاتب کابلی ۲۶۰۴	محمد قل کاتب ۱۴۴
محمد یوسف حسینی کاتب ۲۳۲۵	محمد بن قوام حمامی کاتب شیرازی ۲۲۹/۸۲
محمدی (مصور هروی) ۳۳۴/۱۳۶/۱۵/۵	۲۳۰/۲۳۱/۲۳۲/۳۱۵/۳۱۶
/ ۲۴۶۵/۲۴۶۲ (۵قطعه) ۳۳۸	۳۱۷/۳۱۸/۳۱۷ تا ۶۴۷ (۴قطعه) ۶۵۰
۲۶۲۸	۱۰۱۸/۱۰۳۶/۱۳۹۶ تا ۱۳۹۹
محمود (کاتب هروی) ۲۳۸۲/۱۰	(۴قطعه) ۲۴۳۸/۲۳۹۵/۲۳۲۱
محمود بن اسحاق شهابی سیاوشانی کاتب هروی	۲۶۱۰
۲۲۱۵/۹۸۳ (۲۰قطعه) ۴۲۵ تا ۴۴۴	محمد کمال کاتب نساپوری ۴۱۲/۶۰
/ ۲۴۳۴ (۹۵قطعه) ۲۳۰۹ تا ۲۴۳۴	محمد لطیف شوخی (کاتب بخاری) ۴۱۹
(۶قطعه) ۲۵۴۵ تا ۲۵۵۰	محمد بن مطهر نساپوری کاتب ۳۷۱
محمود (حاجی-مصور) ۲۶۰۷/۲۵۹۴	محمد محسن کاتب هروی ۴۰۹/۴۰۸/۱۰۱

میرسید خطاط ۹۶۶	میرک خراسانی ۳۴۲
میرزا عنایت مصور ۹۶۷	میرکلنگی (میرحسین حسینی هروی) ۳۰۲/۲۱۱
میرزا علی مصور ۳۴۶/۲۶۲	۳۳۱/۳۳۰ تا ۹۴۳ تا ۵۰۰ (۸ قطعه)
میر شیخ کاتب پورانی ۹۹۹/۹۷۹/۹۶۷	۳۴۳۷/۲۳۲۷/۱۵۹۵/۹۶۶/۹۵۴
۲۳۱۴ تا ۲۳۱۸ (۵ قطعه)	میرماه (کاتب بلخی) ۲۵۸۶
میر شیخ بن قنلغ حاجی خطاط سمرقندی ۲۳۵۸	میرمحمد بن علی کاتب ۱۴۲
میرعلی بخارانی کاتب ۱۴۵۹	میرمحمد کاتب ۲۴۱۶
میرسید علی مصور ۲۶۲۶/۲۶۲۲	میرمحمد سمرقندی کاتب ۱۴۲۲/۹۷۰
میرعلی تبریزی بن حسن (واضع الاصل) ۲۶۵	میر محمد معصوم کاتب بخاری ۱۴۳۵
۸۰۶/۳۱۴ تا ۸۲۲ (۱۷ قطعه) ۹۹۹	(ن، و، ه، ی)
۱۱۳۵	ناصرکاتب ۸۲۸/۸۲۷
میرعلی حسینی هروی کاتب السلطانی ۳	ناصرالدین علی کاتب بخارا ۱۶۳
۱۰۶/۱۰۳/۸۳/۶۴/۳۳/۲۸/۲۷	نصیر کاتب نشاپوری ۹۹۴ تا ۶۹۸ (۵ قطعه)
۱۷۴/۱۶۷/۱۶۶/۱۴۳/۱۲۸/۱۱۸	۹۶۷
۷۰۳/۳۵۴/۲۲۶/۲۲۴/۲۱۹	نظام بن حسین بن نجیب کاتب هرات ۲۵۸۵
تا ۸۰۵ / (۱۰۳ قطعه) ۸۴۵	نظام بن یقینی ۶۹۹
۸۴۸ تا ۹۲۴ (۷۷ قطعه) ۹۶۶	نظامی (مصورکاسی) ۹۶۲
۹۷۱ / ۹۸۳ / ۱۰۵۲ / ۱۶۹۳	نعمت الله بن محمد کاتب نشاپوری ۱۰۶۷
تا ۱۶۹۷ (۵ قطعه) ۲۴۶۱/۲۴۵۱	نعیم الدین کاتب بن صدرالدین شیرازی ۲۵۳
۲۴۷۵ / ۲۴۷۹ / ۲۴۸۵ / ۲۵۱۱	۲۳۶۹/۱۰۴۱/۸۳۲/۸۳۱/۲۶۴
۲۵۲۱ تا ۲۵۳۰ (ده قطعه) ۲۶۴۳	۲۴۰۰/۲۳۹۰
میرعلی حسینی کاتب هروی (غیراز میرعلی)	نقشی مذهب ۹۹۷
سابق (۱۴۶۲ تا ۱۴۶۵) (۴ قطعه)	نورالدین محمد پورانی کاتب ۹۶۷/۵۶۰
میرک (کاتب سمرقندی) ۲۵۸۹/۲۵۸۸	۱۱۳۹ تا ۱۱۴۳ (۵ قطعه)
میرک کاتب ۲۳۹۹	نوروز احمد خان (حکمران خوشنویس) ۹۶۷
میرک مصور ۲۴۵۵	ویسا هروی (ویسی کاتب) ۲۱۳/۱۶۰
میرک مصور اصفهانی ۲۶۲	ولیعجان مصور ۹۷۵/۹۷۴/۹۷۲/۹۷۰

ولی الدین افندی (شیخ الاسلام خوشنویس)	۲۵۰۸
۹۹۷	یارمحمد کاتب هروی؟ ۲۳۸۱/۲۳۵۲
هاشم مذهب ۹۶۷	یعقوب بن حسن سراج الحسنی قطنی کاتب ۵۷۴
هدایت الله کاتب شیرازی ۱۰۶۶	۵۷۵
همام منشی مرشدی ۲۵۹۶	یوسف امیری (کاتب) ۱۰۲۷
یاری بخاری کاتب ۹۶۷	یوسف کاتب جامی ۱۰۱۵
یاری هروی مذهب کاتب ۵۶۹ تا ۵۷۳ (۵ قطعه)	یوسف علی سیزکاتب مشهدی ۲۱۹۶/۲۱۹۵
۱۰۴۳/۹۹۹/۹۹۸/۹۶۷/۹۶۶	۲۱۹۷
۲۲۰۷ تا ۲۲۱۰ (۴ قطعه) ۲۴۳۳	

انوار سهیلی مصور خط عبدالرحیم هروی	البم ۱۴۲۲ یونیورستی استانبول ۹۶۵
عنبرین قلم ۲۵۵۵	البم ۲۱۵۴ مقدمه دوست محمد ۹۶۷
انیس العشاق خط شیخ محمدا مامی هروی ۹۲۵	البم ۱۴۲۳ مجموع العجائب بایسنغرمیرزا
انیس الناس برای ابراهیم سلطان تیموری ۳۶۹	۹۶۴
(ب، پ)	البم ۱۴۸۸ محمد باقی ۹۹۱
بدایع الافکار کار بخارا ۱۳۱	البم ۲۱۵۹ عبدالعزیرخان بخارا ۹۷۹
بلبل نامه عطار خط حبیب سمرقندی ۲۳۶۴	البم ۲۱۵۵ تویقا پوسرای ۹۸۰
بوستان سعدی کار بخارا ۲۱۸	البم ۲۱۶۶ " ۹۷۸
" " کار بهزاد خط شیخ محمد ۲۷۸	البم ۲۱۴۲ " ۹۸۵
" " کار بهزاد و خط سلطان علی	البم ۱۴۹۱ " ۹۹۳
۲۵۰۸	البم ۱۴۸۹ " ۹۹۲
بوستان سعدی کار شیراز ۹۷	البم ۲۱۶۸ " ۹۷۵
" " کار هرات ۲۳۷۹	البم ۱۵۱۴ " ۹۹۵
" " خط پیرعلی بن عبدالرحمن جامی	البم ۲۱۶۵ " ۹۸۷
۲۳۷۶	البم ۲۱۴۷ " ۹۷۰
" " سعدی خط علی الحسینی در هرات	البم ۲۱۵۸ " ۹۸۹
۱۰۴۵	البم ۲۱۵۷ " ۹۸۲
" " سعدی خط سلطان محمد نور ۴۸۷	البم ۲۱۵۶ " ۹۷۷
" " خط سلطان محمد خندان ۴۷۴	البم ۱۴۸۳ " ۹۹۰
" " خط سلطان علی مشهدی کار هرات	البم ۲۱۴۳ تویقا پوسرای ۹۸۶
۲۵	البم ۲۱۴۴ " ۹۷۱
بوستان سعدی " " " " ۱۱۲۸	البم ۲۱۶۲ " ۹۷۴
" " خط عماد حسنی ۱۳۰	البم ۲۱۴۰ " ۹۷۳
" " خط عبدالنہ در بخارا ۲۴	البم ۲۱۷۶ " ۹۸۸
" " خط اظہر الکاتب ۱۲۹	البم ۲۱۴۵ " ۹۷۶
" " خط ساه قاسم هروی ۵۱۵	البم ۲۱۳۹ " ۹۸۴
" " خط شہسوار و کار جی محمود ۲۵۹۴	البم ۲۱۴۶ " ۹۷۲

نامهای مخطوطات و آثار

مربوط مکاتب هنری تیموریان و متفرعات آن

بعد از نام هر نسخه خطی شماره عمومی داده شده، که در متن کتاب بین قوسین است.

(الف)

اساس الاقتباس خط محمد بدخشانی ۲۴۴۲	ار مظهر خط محیی هروی ۲۴۲۷
اسرار حج خط محیی ۹۳۳	اب المشق خط باباشاه اصفهانی ۹۵۳
اسرار نامه عطار خط شاه محمود نسا بوری ۳۸۲	ابن اکبری خط محمد حسین کشمیری ۲۹۳
اسکندر نامه احمدی خط میرعلی هروی ۲۷	ابنہ سکندری مورخ ۹۳۸ ق ۸۴۰
اسکندر نامه ترکی خط ابراهیم منشی ۴۴۸	ابن الکبار خط خضر شاه کار قاسم بن علی
اشتر نامه عطار خط شیخ محمد هروی ۱۴۶۸	۲۹
اظہار المضر خط میرکلنگی ۲۴۳۷	ابن الکبار خط غیاث الدین بن علاء الدین
البم ۲۳۱۰ بایسنغرمیرزا ۹۸۱	۸۴۴
البم ۲۱۵۲ بایسنغرمیرزا ۹۶۲	ابلاق محسنی خط محمود شہابی ۴۲۷
البم ۲۱۶۲ شاه طہماسپ ۹۶۶	ابلاق محسنی خط حسن محمد الکاتب ۱۵۲
البم سلطان یعقوب ۹۶۱	ابلاق منصوری خط محمد بہرام ۵۰۳
البم ۲۱۶۰ سلطان یعقوب ۹۶۳	عبہ حفظ الآفات خط عبداللہ طباح ہروی
البم ۲۱۳۷ مرقع خوب ۹۸۳	۴۱۰
البم ۲۱۵۱ یوسف بہادر ۹۶۹	عبین جامی خط شاه محمود نسا بوری ۲۳۲۰
البم ۲۱۳۸ شاه اسماعیل صعوی ۹۶۸	عبین جامی خط محمد قفل ۱۴۴
البم ۱۴۹۶ ابوسعید میرزا ۹۹۴	عبین جامی خط محمد قوام شیرازی ۲۳۲۱

بوستان سعدی خط یاری هروی ۲۲۰۷	بوستان سعدی خط میرعلی هروی کارهرات
" " خط و کار محمود مذهب ۲۶۱۱	" " " " " " " " سعدی " ۷۴۲
" " خط حکیم رکنا ۲۶۱۶	" " " " " " " " سعدی " ۲۴۶۱
بوستان سعدی خط علی در بخارا ۲۳۷۷	" " " " " " " " سعدی " ۱۶۹۴
" " خط میرعلی تبریزی ۳۱۴	" " " " " " " " سعدی " ۱۰۴۶
" " خط عبدالواحد مشهدی ۸۲۵	" " " " " " " " سعدی " ۱۶۹۶
" " خط شاه محمد الکاتب ۱۰۴۶	" " " " " " " " سعدی " ۱۶۹۵
" " خط محمد رضا مشهدی ۲۳۷۸	بهارستان جامی خط علی رضا ۱۰۵
" " خط محمود بن اسحاق شهابی هروی	" " کار محمود مذهب ۲۶۰۹
۲۲۱۵	" " کارهرات ۲۵۸۷
" " " " " " " " " " " " ۲۲۱۶	خط ناصرالدین علی در بخارا
بوستان سعدی خط محمد بن نظام الدین محمد	۱۶۳
۲۲۸	بیاضا شاعر فارسی خط همام منشی مرشدی ۲۵۹۶
" " خط میرکلنگی در بخارا ۴۹۵	بیاضا شاعر شهزادگان تیموری ۲۵۵۹
" " خط شاه محمود نشابوری ۳۷۸	" " خط سلطان علی مشهدی ۲۶۳۷
" " " " " " " " " " " " ۲۳۷۵	پنج گنج امیر خسرو مکتب تبریز ۶۲
" " " " " " " " " " " " ۳۰۳	(ت)
" " " " " " " " " " " " ۳۸۸	تاج المآثر خط قطب الدین کرمانی کارهرات ۳۷
" " خط میرعلی هروی در بخارا	تاریخ خاندان تیموریه (مصور) ۲۵۶۱
۲۴۷۵	تاریخ طبری (ترجمه) کارهرات ۲۷۰
بوستان سعدی خط میرعلی هروی در تربت	" " خط قطب الدین کرمانی کارهرات
حیدریه ۱۲۸	۳۸
" سعدی خط میرعلی هروی کارهرات	تحفه الاحرار جامی کارهرات ۱۰۲
۲۵۲۴	" " ۲۴۹۷

تحفه الاحرار ۱۳۳	ترجمه نصایح محمد خط شاه محمود نشابوری
" " خط خواندسالک ۵۰۲	۲۸۶
" " خط سلطان محمد نور ۲۴۱۹	ترجیع بند جامی خط میرعلی هروی در بخارا
" " خط ناصر کاتب ۸۲۷	۷۱۳
" " خط کمال نشابوری ۱۱۳۶	ترجیعات خط شیخ محمود هروی ۶۳۵
" " خط نظام بن یقینی ۶۹۹	تصویر ملاقات همای وهمایون کارهرات ۲۴۸۲
" " خط محمد قاسم شادپیشه درهرات	تصویر ربودن شاهدخت ۲۴۳
۲۴۲۰	تصویر از شاهنامه ۲۳۸
" " خط شاه حسین هروی ۳۰۰	تصویر خواجه حافظ عمل بهزاد ۲۵۰۰
" " خط مقصود هروی ۷۰۱	" " " " " " " " سلطان بایقرا ۳۶۶
" " خط خواجه جان بن سلطان احمد	" " " " " " " " ۲۵۰۲
هروی ۱۷۲	" " " " " " " " "منسوب به بهزاد ۲۴۹۹
" " خط خواجه جان بن سلطان	تصویر شیبانی خان عمل بهزاد ۲۵۰۱
سیاوشانی در بخارا ۲۸۳	" " " " " " " " شاه طهماسب ۲۴۷۱
" " خط سلطان علی مشهدی ۴۶۰	" " " " " " " " جنگ شتران ۳۶۷
" " " " " " " " " " " " ۲۴۸۸	" " " " " " " " ۲۸۶
" " شبیه بکار محمدی ۵	" " " " " " " " ۲۴۲
" " کار محمود مذهب در بخارا	تصویر عبدالرحمن جامی نقل دولت جهانگیری
۲۴۸۴	از عمل بهزاد (در مرقع گلشن) ۸۶۰
" " کار محمود مذهب ۲۸۴	تصویر شاه با سلوب بهزاد ۲۵۰۹
" " خط میرکلنگی ۲۱	تصویری از دیوان نوائی با سلوب بهزاد ۲۱۷
" " " " " " " " " " " " ۳۰۲	تصویر شهزاده صفوی کار خواجه عبدالعزیز شاگرد
" " " " " " " " " " " " ۳۳۰	بهزاد ۲۴۵۳
" " " " " " " " " " " " ۳۳۱	تصویر بهزاد کار قاسم علی ۲۲۰۶
تحفة العراقین خط شاه قاسم هروی ۵۱۸	تصویری از دیوان جامی ۲۳۷
ترجمه چهل حدیث خط سلطان علی مشهدی	تصویری عمل شیخ محمد ۲۵۰۳
۷۳	تصویری بر پرده مصور کار عبدالله مذهب

خراسانی در بخارا ۲۱۲	تیمور نامه خط علاء الملک سبزواری ۶۹۲
مویبر عفریت کار تمر از اسلوب بهزاد ۲۵۰۷	" خط شاه محمد دره بی در قندهار ۵۶۳
مویری از دربار شاه طهما سب کار سلطان محمد	" خط شاه محمود مشهدی ۲۴۳۱
یا محمدی ۱۵	" خط شاه محمود نشابوری ۲۲۵
صویری بر پارچه ابریشمی منقوش هرات ۲۵۴	" کتابت و کار هرات ۱۵۲
صاویر کار محمدی چهار قطعه ۲۴۶۲ - ۲۴۶۵	(ج)
" " " ۳۳۴ - ۳۳۸	جام جم اوحدی خط شیخ محمد فخرالدین انصاری
" " " سلطان محمود شاگرد بهزاد	۲۳۸۷
۲۸۲	" " " خط حسین کلو ۱۱۶۸
" " " شاه محمد از مکتب هرات ۲۸۵	" " " خط محمود بن نظام زرین قلم
" " " میرعلی شیرنوائی و غیره کار محمود	۱۳۴
مذهب ۳۶۵	" " " خط میر علی هروی ۷۰۴
فسیر حسینی کار بخارا ۱۸۹	" " " خط محمد بن احمد هروی ۲۶۰۲
" " " خط جلال الدین طاهر هروی ۱۵۴	جامع بایسنغری (تاریخ حافظ ابرو) نوشته و کار
فسیر سوره یوسف از جامی خط مهر بانو	هرات ۱۰۳۰
خواهر بابر ۲۵۹۱	" " " نوشته و کار هرات ۱۰۲۹
تفسیری عربی کار هرات ۱۸۲	جلال و جمال (مثنوی محمد آصفی) خط سلطان
تیمور نامه هاتقی خط محمود بن نظام هروی	علی قاینی ۲۴۴۶
۲۴۳۰	جهانگشای جوینی ۲۴۷۰
" " " خط محمود هروی در بخارا ۱۰۲۵	جهانگیر نامه خط عبدالرحیم هروی عنبرین
" " " خط شاه قاسم هروی ۲۹۹	قلم ۶۶۶
" " " خط محمد بن علاء الدین رزه ۸۳۹	جواهر الذات خط احمد بن سلطان علی ۲۳۶۳
" " " " " " " " " " " ۲۵۵۴	(ج)
" " " خط میرعلی الکاتب هروی کار هرات ۱۷۴	چهار مقاله عروضی کار هرات برای بایسنغر
" " " " " " " " " " " ۷۰۵	میرزا ۱۰۵۱
" " " خط علی الجامی ۸۴۷	چهل حدیث خط میرعلی هروی کار هرات ۸۴۵
" " " خط هدایت الله شیرازی ۱۰۶۶	" " " " " " " " " ۷۰۹

چهل حدیث خط میرعلی هروی کار هرات ۷۱۰	حالنامه خط میرعلی هروی در هرات ۲۵۲۳
" " " " " " " " " ۷۱۲	" " " " " " " " " ۲۵۲۲
" " " " " " " " " ۵۱۱	" " " " " " " " " ۱۱۸
" " " " " " " " " ۵۱۲	" " " " " " " " " عابدی نشابوری ۴۲۴
چهل حدیث خط سلیم نشابوری در مشهد ۵۴۸	" " " " " " " " " زین الدین محمود در هرات ۴۴
چهل کلمه با ترجمه فارسی خط شیخ محمود هروی	" " " " " " " " " عماد الحسنی قزوینی ۱۱۷
در بغداد ۶۳۴	" " " " " " " " " سلطان حسین هروی در بخارا
" " " خط شاه محمود نشابوری ۱۶۰۴	۶۵۴
" " " " " " " " " ۱۶۰۳	" " " " " " " " " مرشد عطار شیرازی ۶۱۹
" " " " " " " " " ۸۴۶	" " " " " " " " " شاه محمود و حسن علی کار بهزاد
" " " " " " " " " ۴۰۷	۲۴۰۲
" " " " " " " " " ۳۸۷	" " " " " " " " " شرف الدین علی یزدی ۱۱۶
" " " " " " " " " ۳۸۵	" " " " " " " " " میرزا محمد ترکستانی ۴۱۷
چهل مجلس خط عبدالرحیم عنبرین قلم	حدیقه السعدا خط میرعلی هروی ۲۶۴۳
۲۵۵۶	حدیقه سنائی خط میرعلی حسینی هروی
چهل و یک باب خط مالک دیلمی ۱۴۱۹	۱۰۳
(ح)	" " " " " " " " " مرشد عطار شیرازی ۶۱۶
حالنامه (گوی و چوگان عارفی) خط سلطان	حدیقه الحدیقه عطار خط شمس الدین کرمانی
علی مشهدی ۱۱۲۷/۳۵۲	۲۳۳۶
" " خط محمد قاسم شادیشاه کار هرات	حرز الامان خط سلطان محمد خندان هروی
۶۴۱	۲۳۲۲
حالنامه خط محمد قاسم شادیشاه کار هرات	جسن و دل فتاحی خط مالک دیلمی ۸۶
۱۴۵	" " " " " " " " " خط مرشد شیرازی ۲۴۰۱
" " " علی حسینی در هرات ۲۴۰۳	حیره الابرار ترکی خط سلطان علی مشهدی
" " " عبدالکریم خوارزمی ۴۱۶	کار هرات ۲۸۹
" " " شاه طهما سب صفوی ۵۹	حیره الابرار ترکی کار هرات منسوب بقاسم علی
" " " میرعلی هروی در هرات ۶۴	۲۸۸

خمسه نظامی خط مرشد الدین محمد عطار شیرازی خمسه نظامی خط عبدالرحمن خوارزمی یعقوبی ۴۱۵	۲۵۲	" " " " " " " "	۱۰۰۳
" " " " " " " "	۲۳۵۳	" " " " " " " "	۲۳۵۱
" " " " " " " "	۳۲۱	" " " " " " " "	خط سلطان محمد نور
" " " " " " " "	۲۳۵۰	" " " " " " " "	خط عبدالرحمن بن محمد اسماعیل
" " " " " " " "	۲۳۵۴	" " " " " " " "	کار هرات ۱۰۰۶
" " " " " " " "	۲۳۴	" " " " " " " "	خط یار محمد هروی ۲۳۵۲
" " " " " " " "	۳۲۰	" " " " " " " "	خط عبدالله هروی ۳۲۸
" " " " " " " "	۳۲۰	" " " " " " " "	خط محمد قاسم اشکابادی ۱۰۱۰
خمسه نظامی خط محمد قوام حمامی شیرازی	۶۴۸	" " " " " " " "	" قاسم علی شیرازی ۲۱۵
" " " " " " " "	۱۳۹۹	" " " " " " " "	" کار میرسید علی مکتب تبریزی ۳۴۵
" " " " " " " "	۲۲۹	" " " " " " " "	خمسه نظامی و خمسه امیر خسرو خط میر علی
" " " " " " " "	۸۲	" " " " " " " "	تبریزی ۸۱۸
" " " " " " " "	۱۰۱۸	" " " " " " " "	خمسه نظامی و خمسه امیر خسرو خط اظهار تبریزی
" " " " " " " "	۲۳۳۹	" " " " " " " "	۹۵۲
" " " " " " " "	۲۳۵۶	" " " " " " " "	" خط بابا شاه ۵۰۸
" " " " " " " "	۲۳۴۰	" " " " " " " "	خمسه نوائی خط سلطان علی مشهدی کار
" " " " " " " "	۱۰۰۲	" " " " " " " "	سلطان علی مجلد مذهبی یاری ۵۲
خمسه نظامی خط محمد محسن سبزواری	۲۳۵۵	" " " " " " " "	" خط سلطان علی مشهدی ۱۰۶۰
" " " " " " " "	۱۰۱۷	" " " " " " " "	۴۹
" " " " " " " "	۸۳۰	" " " " " " " "	" خط عبدالوهاب حجازی ۸۲۹
" " " " " " " "	۲۳۴۴	" " " " " " " "	" خط عبدالجمیل کار هرات ۴۲
" " " " " " " "	۲۶۰۱	" " " " " " " "	(د، د)
" " " " " " " "	۶۵۶	" " " " " " " "	درج الدرر خط معین الدین مسکین فراهی ۲۵۸۳
" " " " " " " "		" " " " " " " "	دعوات خط علاء الدین رزه ۸۴۳
" " " " " " " "		" " " " " " " "	دقایق الحائق خط علاء الدین بن شیخ احمد
" " " " " " " "		" " " " " " " "	اخسیکتی ۱۳۷
" " " " " " " "		" " " " " " " "	دیوان ابن یمین خط حسین خوارزمی ۴۵۶
" " " " " " " "		" " " " " " " "	" خط سلطان محمد خندان ۲۳۸۸

دیوان امیر خسرو خط سلطان علی مشهدی ۴۶۸	۳۳۲	" " " " " " " "	دیوان امیری خط میر شرف الدین حسین مشهدی
" " " " " " " "	۱۵۱۴	" " " " " " " "	۱۰۶۳
" " " " " " " "	۸۳۲	" " " " " " " "	دیوان انیسی (صفحه آخر) خط خود
" " " " " " " "	۲۳۸۱	" " " " " " " "	عبدالرحیم انیسی ۶۶۵
" " " " " " " "	۲۷۵	" " " " " " " "	دیوان انوری خط علی حافظ بن نورالدین غوریانی
" " " " " " " "	۲۴۴۵	" " " " " " " "	۱۴۶۰
دیوان امیرشاهی خط سلطان علی مشهدی ۲۴۰۴	۷۲	" " " " " " " "	دیوان اوحدی خط علی جان بن حیدر علی
" " " " " " " "	۲۰۸	" " " " " " " "	هروی ۶۵۷
" " " " " " " "	۴۶۲	" " " " " " " "	دیوان بسحق خط عبدالله سمرقندی ۲۳۹۸
" " " " " " " "	۲۴۸۷	" " " " " " " "	دیوان جامی خط شیخ محمد بن فخر الدین
" " " " " " " "	۶۳۳	" " " " " " " "	احمد سلطان هروی ۶۳۷
" " " " " " " "	۱۳۵۴	" " " " " " " "	" خط محمد حسین بن غیاث الدین
" " " " " " " "	۴۶	" " " " " " " "	علی ۱۳۸
" " " " " " " "	۲۴۰۵	" " " " " " " "	" خط زین الدین محمود ۶۳۲
" " " " " " " "	۳۷۶	" " " " " " " "	" خط میر علی هروی کار بهزاد (؟)
" " " " " " " "	۲۵۲۱	" " " " " " " "	۱۰۶
" " " " " " " "	۱۴۶۲	" " " " " " " "	" خط عبدالکریم خوارزمی ۲۱۶
" " " " " " " "	۱۴۳۶	" " " " " " " "	" خط علی رضا ۱۳۲
" " " " " " " "	۶۴۰	" " " " " " " "	" خط برهان هروی ۲۶۰۸
" " " " " " " "	۶۳۰	" " " " " " " "	" خط مجنون رفیقی هروی ۲۴۰۹
" " " " " " " "	۱۳۹۶	" " " " " " " "	" خط مقصود هروی ۷۰۰
" " " " " " " "	۶۳۰	" " " " " " " "	" خط درویش علی هروی ۶۵۸
" " " " " " " "	۱۳۹۶	" " " " " " " "	" خط پیر علی جامی ۶۸
" " " " " " " "	۶۲۷	" " " " " " " "	" خط اظهار کاتب سلطانی ۲۴۰۸
" " " " " " " "	۴۲۰	" " " " " " " "	" خط خلیل بن درویش محمد جامی
" " " " " " " "	۴۲۰	" " " " " " " "	۱۰۷۳
" " " " " " " "	۴۲۰	" " " " " " " "	" خط شیخ محمد هروی ۱۴۶۹ و ۶۳۹۹
" " " " " " " "	۴۲۰	" " " " " " " "	" خط محمد حسین بن خواجه سیف -

دیوان حافظ خط عبدالرحمن کاتب ۲۵۷۶	الدین علی ۵۵۰
" " خط قوام شیرازی ۲۳۹۵	دیوان جامی خط محمد حسین بن خواجہ سیف
" " خط مرشد شیرازی ۲۳۹۴	الدین علی ۱۰۷
" " خط احمد حسینی مشہدی ۲۳۹۶	" " خط غیاث الدین علی جامی ۲۶۰۶
" " خط زین الدین بن رحمن جامی ۲۴۷	" " خط شاه محمود نشاپوری ۳۸۴
" " خط میرکلنگی ۹۵۴	" " خط سلطان علی ۲۴۱۰
" " خط سلطان محمد نور ۲۴۸۳/۲۵۳۳	" " خط سلطان علی قاپینی کارہرات
۴۸۶	۳۵۳
" " خط عبدالرحیم انیسی خوارزمی	" " خط جمال مشہدی تذهب مولانا
۶۶۴	عبدالله ۴۵۱
" " خط سلطان محمد خندان ۳۰۴/۱۴۰	" " خط نعیم الدین ۲۴۰۷
" " خط سلطانعلی مشہدی ۱۰۸/۲۵۱۸	" " کارہرات ۱۵۷ - ۱۵۸
" " " " " " کاربہزاد ۴۶۲	" " دیوان حافظ خط احمد بن سلطان علی ۱۳۹
" " خط شیخ محمود ہروی ۲۳۹۳	" " کار محمود مذهب ۹۳۲
" " خط شاه قاسم ہروی ۵۱۶/۵۱۴	" " خط محمد محسن ہروی کارہرات ۱۰۱
۵۱۷	" " خط کمال نوربخشی نشابوری ۲۵۹۸
" " عصر تیموریہ ۱۰۲۲/۲۵۶۰/۲۵۷۹	" " خط محمد بن علاء الدین رزہ ۸۳۷
۱۰۴۹/۱۰۵۰	" " خط حاجی محمد ہروی ۱۰۹
" " وسعدی خط محمد بن مسعود ۲۵۸۰	" " خط محمد بن حسن نشابوری ۹۵۷
" " کاربہزاد یا شیخزادہ ۲۴۵۲	" " خط قطب الدین محمد حسینی در
دیوان حسن دہلوی خط جعفر بایسنغری در	مشہد ۲۲۱۴
ہرات ۲۶۳۱/۳۷۲	" " خط محمد شیرازی حمامی ۲۶۱۰
دیوان حسینی خط خلیل تبریزی نقل از خط	" " خط محمد بن ابراہیم منعم ۲۶۴۵
سلطانعلی مشہدی ۴۵۸	دیوان حافظ خط رحیم مشہدی ۵۷۸
دیوان خاقانی خط کمال ثانی ۶۶۲	" " خط جعفر بایسنغری ۱۰۶۵/۳۱۹
دیوان خطائی خط یاری ہروی ۵۷۳	۲۳۹۲
دیوان ریاضی خط میرعلی ہروی ۱۶۹۷	" " خط یعقوب بن حسن قفانی ۵۷۵

دیوان سعدی خط میرمحمد بن علی دربخارا	دیوان کاتبی خط سلطان حسین ۱۰۷۰
۱۴۲	" " خط محمود شہابی ۲۵۴۶
" " خط راجو ۱۴۱	دیوان کمال اصفہانی خط شیخ محمود ہروی
دیوان سلطان احمد جلایر خط عبیداللہ بن	۲۳۶۵
علی سلطانی ۲۳۹۷	دیوان کمال خجند ۲۵۶۲
دیوان سلطان حسین بایقرا خط قاسم علی	" " خط سلطانعلی مشہدی کارہرات
۱۱۳۴	۳۹
" " " " خط سلطانعلی مشہدی در	" " خط نعیم الدین کاتب شیرازی ۸۳۱
ہرات ۱۰۲۴/۴۶۵	دیوان مانی خط حیدر بن ابراہیم حسینی ۶۳
" " " " کارہرات ۲۶	دیوان مشفق ۱۱۱
دیوان سلمان ساوجی خط نعیم الدین بن	دیوان معزی ۲۸۷
صدرالدین مذهب درہرات ۱۰۴۱	دیوان مغربی خط شیخ محمد ہروی ۱۵۰۷
دیوان سلیمی (سلطان سلیم) خط عبدالواحد	دیوان موسی خط سلطانعلی مشہدی ۲۲۲
مشہدی ۳ نسخہ ۸۲۴/۲۴۲۸ /	دیوان میرحسن خط محمد حسین کشمیری
۲۴۲۹	۲۵۴۲
دیوان سہیلی خط سلطانعلی مشہدی کارہرات	دیوان سوزنی خط کمال ثانی ۶۶۰
۶۵	دیوان نظام ہروی خط زین الدین محمود ۶۳۱
" " خط سلطان محمد نور ۷۶	دیوان نظام الدین استرآبادی خط علی بن لطف
دیوان سیف اسفرنگ خط کمال ثانی ۶۶۱	اللہ معاذ حسینی ۱۱۴
دیوان شمس خط شیخ محمد ہروی ۱۵۰۶	دیوان نوائی کار ہنر ہرات ۴۸/۹۴/۴۱
دیوان عصمت بخاری خط نعیم الدین ۲۴۰۰	" " کار سلطان محمد ۲۶۱۲
دیوان قاسم انوار خط محمود بن سلطانعلی در	" " " " " " و تبریز ۲۴۶۰
بلخ ۱۴۳۳	" " خط قاسم علی شیرازی ۲۲۷
" " خط عبیدی نشابوری ۲۵۴۰	" " خط شاه حسین بن فخرالدین
" " " " از مکتب ہرات ۱۱۰/۳۲	علی شہابی ہروی ۴۵۷
دیوان کاتبی خط محمد بقال ۱۵۱۳	" " خط سلطان محمد خندان ہروی
" " خط یوسف علی سبزمشہدی ۲۱۹۷	۷۵

دیوان نوائی خط محیئی هروی ۶۰۸	رساله علم قافیہ خط محمد ابریشمی مشهدی
" " خط سلطانعلی مشهدی کارهرات	۱۴۲۶
" " نقل کار بهزاد ۲۷۹	رساله علم فراست خط سلطانعلی مشهدی
دیوان هلانی خط محمود شهابی سیاوشانی	۴۷۰
هروی ۲۴۳۴/۴۲۵	رساله طب خط مرشد الکاتب ۱۶۸
" " خط یاری هروی ۲۴۳۳	رساله معما کار هرات ۹۳۵
دیول زانی امیر خسرو خط سلطان بایزید بن	رساله موجودات سید شریف خط محمد مومن
میر نظام مشهور به دوری هروی	در هرات ۶۲۸
۲۵۳۸	رسائل سعدی خط باقر بن میر علی هروی ۲۵۴۱
ذخیره خوارزمشاهی ۹۳۱	رسم الخط مجنون رفیقی خط محمد بهرام
ذخیره الملوک خط محمود رفیقی در هرات	ورسام ۲۴۸۰
۱۵۵	روشنائی نامه خط عبدالواحد مشهدی ۸۲۶/
(ر، ز)	۱۴۳۸
رباعیات عمر خیام خط شیخ محمود هروی	روضه الاحباب خط علاءالدین بن احمد اخیسکتی
۲۷۱	۲۳۲۴
رباعیات عمر خیام خط علی حسینی در هرات	روضه الاحباب خط باقی محمد بن سلطانعلی
۲۳۳۵	نوند اکی در هرات ۱۷۹
رباعیات عمر خیام خط محمد قوام شیرازی	روضه الصفا خط علی بن میرک خواجه علی -
۶۵۰	سمرقندی ۱۶۹
رباعیات عمر خیام خط سلطانعلی مشهدی	روضه المحبین خط و کار میرک کتابدار ۲۵۸۹
۴۵۹	زبدۃ الحائق خط سلطان علی قائنی ۷۱
رباعیات سید محمد جامه باف با خط -	زیج الخ بیگی ۲۴۵۹
میرکلنگی در لاهور؟ ۴۹۶	زیج ایلخانی خط زین العابدین گنابادی در
رساله اسماء اعظم خط سلطانعلی مشهدی	هرات ۸۴۱
۴۶۹	زیج جدید سلطانی خط الخ بیگ مذهب منقش
رساله باب حادی عشر خط مالک دیلمی ۵۸۹	۲۵۸۱

سفیرالغبراء خط شاه حسین سبزواری ۸۴۲	(س)
سکندرنامه نظامی کارهرات ۱۱۲	ساقی نامه سنائی ۵۰
سلامان و ابسال جامی خط محمد بن ملا میر	سبحه الابرار جامی خط کمال هروی ۲۵۵۲
حسینی ۷	" " خط شاه محمود نشابوری
سلامان و ابسال جامی خط محمد امین ۴۲۲	۲۴۲۳/۳۸۱
سلسله الذهب جامی خط دوست محمد کارهرات	سبحه الابرار خط سلطان محمد خندان ۴۷۳
۱۵۶	" " خط سلطان محمد نور ۲۵۳۱/۹۵۵
" " خط مرشد عطار شیرازی ۶۱۸	" " خط محمود بن میرک هروی ۲۴۲۱
" " خط بابا شاه کاراصفهان ۵۱۰	" " خط بابا شاه بن سلطانعلی ۲۴۲۲
" " خط شاه محمود نشابوری کارهرات	" " خط خلیل بن درویش محمد جامی
۱۲	۲۵۵۳
" " خط شاه محمد مشهدی ۴۱۹	" " خط محمود مذهب هروی ۶۰۵
" " خط محمد بن علاءالدین رزه ۸۳۸	" " خط محمد قاسم جامی ۲۴۲۴
" " خط میرعلی هروی کارسلطان محم	" " خط معزالدین محمد حسینی ۲۴۲۶
۳	" " خط علی الکاتب در بخارا ۱۴۳
" " خط علی رضاشهدی ۲۴۳۲	" " خط محمد قوام شیرازی ۲۳۰
" " کار قزوین ۶	" " خط شاه محمد مشهدی ۲۴۲۵/۵۲۱
سلوک ملوک برای شاهرخ نوشته شده ۲۵۱۴	" " خط میر علی هروی ۲۲۴/۲۵۳۰
سوره فاتحه خط محمد ابریشمی مشهدی ۶۰۱	" " ۲
(ش)	سبعه جامی خط جلال الدین محمود بن فیروز
شاهنامه فردوسی خط محمد بن جمال کاتب	بخت حسینی ۶۲۹
۲۳۳۲	سبعه جامی و خمسین نظامی و امیر خسرو خط
" " خط محمود بن محمد کاغذی تستری ۲۵۷۲/	احمد حافظ شیرازی کارهرات ۱۷۰
۲۳۱۰/۲۵۷۱	سبعه سیاره نوائی کارهرات ۲۴۷۲/۲۹۲/
" " خط حسن بن محمد احسن در شیراز ۳۲۹	۲۹۴
" " خط محمد باقی کاربخارا ۲۳۳۴	سنه عطار خط عبدالملک برای شاهرخ ۲۳۶۱
" " خط محمود بن محمد بلخی در بخارا	سد سکندری نوائی کاربخارا ۲۹۶
۲۳۳۳	" " کارهرات ۲۴۷۳/۲۹۵

شاهنامه فردوسی ۲۲۳/۲۷۲/۲۷۴	شاهنامه فردوسی مکتب هرات ۲۶۳۳
" " "کاربخارا ۱۵۹۷	" " عهد شاهرخ ۲۶۳۶
" " "کارشیراز از متفرعات هنر هرات ۹۲	" " خط محمد هروی کارتبریز ۳۵
۳۶۴/۳۶۳/۲۶۹/۹۶/۹۵/۹۳	" " خط محمد قوام شیرازی ۱۳۹۷/۳۱۷
۳۶۲/۲۳	" " خط مرشد شیرازی ۲۵۷۳/۲۳۵
شاهنامه فردوسی و خمسه نظامی خط محمد بن مطهر برای بایسنغر میرزادر هرات	" " خط محمد بن احمد خشمی ۲۵۹۵
۳۷۱	" " خط محمد بن محمد ششنگی ۵۸۱
شاهنامه قاسم جنابادی خط محمد قوام ۲۴۳۸	" " خط حاجی محمد مشهدی ۲۳۳۱
شاهنامه دیموت از مکتب تبریز ۲۶۱۷	" " خط محمود بن مرتضی ۳۳۹
" " کار هرات ۲۶۴۰	" " خط محمد مومن بن شاه محمود هروی ۶۲۶
شاه و گدای هلالی خط شاه محمود نشاپوری	" " خط سالک بن سعید ۱۰۴۰
۲۴۴۷	" " خط محمد بقال ۲۳۳۰
" " "خط کمال مکتب تبریز ۶۰	" " خط شاه محمد کاتب ۲۵۳۶
" " "خط مرشد عطار شیرازی ۶۱۷	" " خط شاه محمد مشهدی ۵۲۳
شرح رباعیات و لوائح جامی خط برهان هروی در قاهره ۱۴۷	" " خط محمد بن جلال الرشید مدرسه یزد ۵۴
شرح معما خط موسی بن عیسی سمرقندی ۱۴۳۴	" " خط احمد بن سلطان علی هروی ۲۳۵۹
شرح نهج البلاغه خط عبدالله بن علی در بخارا ۱۸۸	" " (بایسنغر شهکار هنر هرات) ۳۴۶
شرفنامه نظامی خط شاه محمود کاتب ۲۳۶۰	" " کار مکتب بهزاد ۲۴۶۸/۲۴۶۷ جلد ۲
(ص)	" " کار سلطان محمد و میرک و مظفر علی و میرسید علی شاگردان بهزاد ۲۴۵۵
صد پندلقمان خط میر علی هروی ۲۵۲۷/۲۵۲۸	" " کار عبدالعزیز شاگرد بهزاد ۲۴۵۴
۷۱۴	" " کار سلطان محمد شاگرد بهزاد ۲۵۰۴
صد کلمه علی خط محیی شیرازی ۶۰۷	" " کار شیراز از سوابق هنر هرات ۹۸
" " خط شاه محمود نشاپوری ۳۷۷	" " ۲۵۷/۲۶۸/۳۴۰/۳۴۱/۱۵۹۶
" " خط شیخ محمد کمال نشاپوری	۲۴۴۳/۲۴۴۴/۲۵۱۰

۲۳۲۶/۱۰۳۹/۱۰۳۸	۴۱۲
عشق و روح (مثنوی فضولی) خط جعفر سبزواری	صد کلمه علی خط شاه محمد مشهدی ۵۲۰
۳۵۷	صفات العاشقین هلالی خط سلطان محمد خندان ۲۴۳۶
علم هیئت خط محمد بن عبدالله معروف به ابولیت ستاران ۵۹۹	" " خط میر علی هروی ۲۵۱۱
فرائب الصغرنوائی خط علاءالدین رزه کار هرات ۱۰۴۷	" " خط محمد کاتب ۲۴۳۵
" " خط علی قائنی کار هرات ۱۰۴۸	صفوة الصفی خط محمد قوام شیرازی حمامی ۶۴۷
" " کار هرات ۳۴	(ظ)
فتح نامه شادی ادامه کار هرات ۳۰	ظفر نامه تیموری از علی یزدی خط مرشد شیرازی
فرهاد و شیرین نوائی کار هرات ۲۹۰	۱۰۳۲/۳۲۳/۳۲۲/۳۱۹/۸۴
(ق)	" " خط سلطان علی قائنی ۴۹۱
قرآن شریف خط نسخ و ریحان و رقاع محمد کاتب ۱۴۰۰	" " خط پیر علی کاتب جامی ۵۵۹
" " (جزو) خط شاه محمود نشاپوری	" " خط حمدالله بن شیخ مرشد کاتب ۱۰۶۸
۳۸۹	" " خط یعقوب بن حسن قطانی ۵۷۴
" " (جزو) خط بایسنغر میرزا ۲۶۰۵/۳۴۷	" " خط شیر علی برای سلطان حسین بایقرا ۲۴۹
" " خط ابراهیم سلطان بن شاهرخ ۹۳۸	" " خط سلطان محمد نور کار بهزاد و میر عضد ۳۶۱
" " خط اسدالله کرمانی ۱۶۸۷	" " کار هرات ۱۰۳۱/۲۸۱
" " خط عبدالخالق حبیب الله هروی ۶۵۵	ظفر نامه هاتفی خط پیر علی جامی ۲۴۶
" " خط شمس الدین بن فخرالدین کار هرات ۱۸۴	(ع، غ، ف)
" " خط سیاوش بن احمد و تذهیب عبدالصمد ۱۸۱	عجایب المخلوقات خط علاءالدین شریف ۱۰۳۵
" " خط محمود سلطانی در هرات ۳۴۸	" " خط محمد بقال در هرات ۱۰۳۳
" " خط دوست محمد هروی ۱۰۶۹/۶۵۱	" " خط محمد قوام شیرازی ۱۰۳۶
" " خط محمد حسین انمّاس کار بخارا ۲۰۰	" " خط مرشد شیرازی ۲۳۶
" " کار هرات ۱۷۵	" " تویقاپوسرای (مصور) ۱۰۳۷/۱۰۳۴

آن شریف خط عبدالله طباطبای ۲۶۴۲	قطعه خوشخط سلطان حسین ۱۰۷۱/۱۰۷۲
آن السعدین خط سلطان محمد خندان ۳۰۵	" " سلطان علی مشهدی ۱۴۹۸/۸۴۸
" " خط محمد یوسف کابلی ۲۶۰۴	تا ۲۱۷۵ (جمله ۴۷۸ قطعه) ۲۵۲۰
" " خط سلطان محمد نور ۲۳۸۶/۱۱۳	" " سلطان علی فائنی ۱۰۷۶/۴۹۲ تا
سیده برده مشابیه خط سلطان علی مشهدی کار	۱۱۲۶ (۵۱ قطعه)
هرات ۱۱۵	" " سلطان محمد خندان هروی ۴۷۵ تا
صائد عربی خط شاه قاسم هروی ۹۵۶	۴۷۹ (۵ قطعه) تا ۲۱۷۶ تا ۲۱۸۶
طعه خوشخط ابراهیم منشی رضوی ۴۴۶/۴۴۷	(۱۱ قطعه)
" " ابراهیم سلطان جاهی بن بهرام میرزا	" " سلطان محمد نور هروی ۷۸ / ۸۴۹
۴۵۰/۴۴۹	۱۵۶۴/۴۸۴/۴۸۳/۴۸۱/۴۸۰
" " اظهار تبریزی ۱۵۱۸/۸۵۸/۸۵۲/۶۷	۲۵۳۴/۲۴۸۹/۲۱۸۸/۲۱۸۷
تا ۱۵۵۱	" " سلیم نشاپوری ۱۵۶۶/۵۴۹ تا ۱۵۶۸
" " بابا شاه ۱۵۷۰ / ۱۵۶۹	(سه قطعه)
" " بهرام میرزا صفوی ۵۶۲	" " شادی محمد بن سلطان محمد نور
" " جعفر بایسنغری ۱۵۷۲/۶۹۳/۳۷۴	۱۵۶۵
تا ۱۵۹۴	" " شاه قاسم هروی ۵۱۹
" " جلال الدین محمود ۱۵۱۷	" " شاه محمد مشهدی ۵۴۶/۵۴۵/۵۴۴
" " حبیب الله (میر) بن محتی کرمانی (۵	" " شاه محمود نشاپوری ۹۱ / ۴۰۱
قطعه) ۱۵۹۸ تا ۱۶۰۲	۴۰۵/۴۰۶/۳۹۰ تا ۴۰۰ (۱۱ قطعه)
" " حسن خان شاملو ۲۰۱/۲۳۲۶/۴۵۲	۱۶۰۷ تا ۱۶۸۶ (هشتاد قطعه)
" " ۴۵۵/پنج قطعه ۱۱۴۷ تا ۱۱۵۲ /	۲۴۹۰/۲۴۹۱/۲۴۹۲/۲۵۹۷
۲۴۷۸	" " شرف الدین حسین سلطانی ۱۱۵۵ تا
" " دوری هروی (سلطان بایزید)	۱۱۶۷ (۱۳ قطعه)
۱۵۷۱/۵۶۱	" " شفیعا حسینی هروی ۵۸۲
" " درویش محمد سمرقندی ۵۶۷	" " شمس الدین محمد حسام بایسنغری
" " دوست محمد هروی ۶۵۳	۲۱۸۸ تا ۲۱۹۱ (سه قطعه)
قطعه خوشخط رستم علی شاهی ۲۲۰۵ (۸ قطعه)	" " شیر علی هروی ۱۶۸۸ تا ۱۶۹۱ (۴ قطعه)
" " زین الدین محمود ۱۵۱۵	" " شیخ محمد هروی ۱۴۷۰ تا ۱۵۰۵

قطعه خوشخط محمد باقرین میر علی هروی	(۳۶ قطعه)
۲۴۷۹/۱۱۳۸ تا ۱۱۳۷/۶۰۳	قطعه خوشخط عبدالله طباطبای هروی ۴۱۱
" " محمد بدخشی حسینی ۱۴۶۶	" " عبدالرحیم هروی عنبرین قلم
" " محمد بلخی ۱۴۳۷	۳۰۹/۳۱۰/۳۰۹ / ۶۶۷/۶۶۸ / ۶۶۹/۶۶۸
" " محمد بهرام ۵۰۴ / ۵۰۵ / ۵۰۶	۶۹۱/۸۵۰/۸۵۱ / ۲۱۹۲/۲۱۹۴
" " محمد حسین زرین قلم کشمیری ۸۶۱	۲۵۵۷
تا ۹۲۴ (۶۴ قطعه)	" " عبدالرحیم انیسی خوارزمی ۱۱۷۰
" " محمد رحیم مشهدی ۵۷۷ / ۵۷۹	تا ۱۲۳۸ (۶۹ قطعه)
" " محمد شریف هروی ۱۴۲۳ / ۱۴۲۴	" " عبدالکریم خوارزمی ۸۰ / ۱۲۴۰ تا
۱۴۲۵	۱۳۱۲ (۶۳ قطعه)
" " محمد شفیع هروی (شفیعاً) ۵۸۳ تا	" " عبدی نشاپوری ۸۳۳ / ۸۳۴ / ۸۳۵
۵۸۶ (۴ قطعه) ۲۲۱۳ / ۲۲۱۱	۱۴۳۹ تا ۱۴۵۸ (۲۰ قطعه)
" " محمد صالح هروی ۵۸۸	" " علی حافظ غوریانی ۱۴۶۱
" " محمد علی (میر) در سمرقند ۶۳۶	" " قطب الدین محمد یزدی ۱۳۹۴ /
" " محمد قاسم شادیشاه هروی ۶۴۲ / ۴۳	۱۳۹۵
۴۵ / ۶۴۶ / ۱۳۵۶ تا ۱۳۹۳ (۳۸	قطعه خوشخط کمال الدین حسین هروی
قطعه)	۵۵۷/۵۵۶
" " محمد محسن هروی ۴۰۸ / ۴۰۹	" " مالک دلبلی ۸۷ / ۵۹۰ تا ۵۹۶ (۷
" " محمد ناصر بخاری ۱۵۱۶	قطعه) ۱۴۰۳ تا ۱۴۱۸ (۱۶ قطعه)
" " محمود جعفری (شیخ هروی)	۱۴۲۰
" " محمد ناصر بخاری ۱۳۱۴ تا ۱۳۵۳ (۳۹ قطعه)	" " محمد (کاتب) در بغداد ۱۴۰۱
" " محمود بن اسحاق شهابی هروی ۴۲۸	" " محمد ابریشمی مشهدی ۸۱ / ۶۰۰
تا ۲۲۱۸ (۱۷ قطعه) ۲۳۰۹ تا	۱۴۲۷/۱۴۲۹ / ۱۴۳۲
(۹۲ قطعه)	" " محمد امین سمرقندی ۲۵۹۹
" " محمود مذهب ۶۰۶ / ۲۴۵۱	" " محمد امین مشهدی ۲۶۰۰ (در بیاض
" " محتی هروی ۶۱۰ تا ۶۱۵ (۶ قطعه)	بختا ورخان)
" " مظفر حسین بن محمد امین ۶۲۳ /	" " محمد امین هروی درمکه ۱۵۰۹ تا
۲۳۱۳/۶۲۴	۱۵۱۲ (۴ قطعه)

کتابه خوشخط میر شیخ پورانی هروی ۲۳۱۴ تا ۲۳۱۸	کتابه صغه مسجد جامع اصفهان خط کمال - (۵ قطعه)
کلیات علی خط کمال الدین حسین هروی در ۳۱۱ تا	الدین حسین هروی ۵۵۸
۳۱۳ (سه قطعه)	مشهد ۵۵۵
" میر علی تبریزی ۸۲۰/۸۲۱/۸۲۲ تا	کلیات امیر خسرو خط محمد سعید هروی بن مسعود ۵۸۰
" میر علی حسینی سلطان هروی ۸۰۴/	" " خط سلطان احمد کار هرات ۴۰
" " ۸۰۵/۱۴۶۳/۱۴۶۴/۱۴۶۵	کلیات جامی نگاشته مشهد ۴
" " میر محمد علی در سمرقند ۶۳۶	" " خط محمد بن حسن شاه هروی ۴۷
" " محمد معصوم بخاری ۱۴۳۵/۲۶۰۳	" " خط سلطان علی قائنی ۴۹۰
" " میر محمد سمرقندی ۱۴۲۲	" " خط محمد حسین بن خواجه سیف -
" " میر معزالدین حسینی کاشانی ۸۳/۹۲۷ تا	الدین علی ۵۵۱
۹۳۰ (۴ قطعه)	" " خط خواوند سالک در سمرقند ۵۰۱
" " میر کلنگی ۴۹۷ تا ۵۰۰ (۴ قطعه)	" " خط خلیل بن درویش محمد جامی
۱۵۹۵	۱۰۷۵
" نصیر منشی نشابوری ۶۹۴/۶۹۵ تا	" " خط حسین بن محمد حسینی در هرات
۶۹۸ (۵ قطعه)	۲۴۰۶
" نورالدین محمد پورانی ۵۶۰/۱۱۳۹ تا	کلیات خاقانی خط محمد لطیف شوخی بخاری
۱۱۴۳ (۵ قطعه)	۴۱۸
" یاری هروی ۵۶۹ تا ۵۷۲ (۴ قطعه)	کلیات خواجه خط سلطان علی مشهدی ۲۹۸
۲۲۰۸/۲۲۱۰	کلیات داعی شیرازی خط سلطان علی مشهدی
" " یوسف علی سبزمشهدی ۲۱۹۵/	۴۶۶
۲۱۹۶	کلیات سعدی کار هرات ۲۳۷۲
قیافت نامه خط محمد جعفر بن محمد باقر بن	" " خط میر علی تبریزی ۸۱۹
میر علی هروی ۲۳۲۹	" " خط عصر شاه رخ در هرات ۱۰۴۴
(ک)	" " خط مظفر بن عبدالله ۹۵۸
کتاب کواکب (زیج الغ بیگی) ۲۱۴	" " خط جمال کافی ۲۵۶۴
کتابه سلطان علی مشهدی در هرات ۱۷۶	

کلیات سعدی خط مرشد عطار شیرازی ۲۵۰/	کلیات سعدی خط با با میرک تاشکندی ۸۵
۲۶۰۷/۲۳۷۱/۶۲۱	" " خط پیر علی هروی ابن ملا
" " خط شاه محمد مشهدی ۵۲۲	عبدالرحیم عنبرین قلم از متفرعات
" " خط محمد قوام شیرازی ۲۳۱	هنر هرات در هند ۱۸۵
" " خط محمد علی ۱۸۷	" " خط جعفر بایسنغری در هرات ۲۶۷
کلیات عطار کار هرات ۱۵۹	" " کار بهزاد ۲۶۱۴
کلیات عماد کرمانی خط اظهر تبریزی ۱۰۶۴	" " خط جعفر حسینی سبزواری ۳۵۵/
کلیات کاتبی خط سلطان علی مشهدی ۱۱۳۰	۳۵۶
" " خط میرک ۲۳۹۹	" " خط درویش محمد سمرقندی ۵۶۸
کلیات نوائی خط میر علی بخاری ۱۴۵۹	" " خط سلطان علی مشهدی ۲۰۷/
کلیات همایون خط جعفر حافظ تبریزی ۲۴۷۷	۲۴۸۶
کلیله و دمنه کار عصر تیموریه ۱۱/۳۵۸/	" " خط حکیم رکنا و مصور در هند
۲۵۷۷	۲۶۱۵
" " خط جعفر برای بایسنغر میرزا	" " خط سلطان محمد نور ۴۸۸
۱۰۲۸	" " خط شاه حسین بن فخرالدین
" " خط سلطان محمد نور ۲۵۳۲	شهابی هروی ۱۱۵۳
" " خط یوسف امیری مذهب ۱۰۲۷	" " خط شاه قاسم ۴۲۳
" " خط شمس الدین محمد بایسنغری کار هرات	" " خط محمد صالح بن محمد باقی
۱۰۲۶	۲۳۷۴
کنز العباد خط نظام بن حسین در هرات	" " خط میر علی هروی ۷۱۵
۲۵۸۵	" " خط میر کلنگی حسینی ۴۹۳
کیمیای سعادت کار هرات ۱۷۱	" " مکتب بهزاد ۲۴۶۶
(ک)	" " برای بایسنغر میرزا در هرات نوشته
گرشاسپ نامه خط محمد بن سعید ۲۶۱۹	و مصور گردیده ۵۷۶
گلچین اشعار تاریخی نوشته و تصویر کار هرات	" " از بقایای مکتب هرات ۱۴/۳۴۴
۱۰۵۳	کلیات بوستان سعدی خط مظفر علی سلطان
" " فارسی ۲۶۱۸	۲۳۷۳

مثنویات جامی خط سلطان محمد نور و توسون	محمد بلخی ۱۶۲	مجموعه اشعار خط شرف الدین حسین سلطانی	مشهدی ۱۱۵۴
مثنویات خواجو خط مرشد عطار شیرازی ۶۲۰	"	" از سوابق هنر هرات در شیراز ۲۷۷	"
مثنویات عطار خط جهانگیر سلطانی ۱۱۴۶	مثنویات نظامی ۲۷۶	مجموعه ترجمیات خط عبدالرحمن خوارزمی	۴۱۳
" " ۲۶۳۸	" " ۲۶۳۸	" خطوط خوشنویسان دربار پیربوداق	"
" " ۲۶۳۹	" " ۲۶۳۹	مثل شرف الدین حسین مشهدی و	"
مجالس العشاق خط دوست محمد هروی ۶۵۲	مجالس العشاق خط دوست محمد هروی ۶۵۲	سلطانعلی مشهدی و غیره ۵۵۲ / ۵۳	"
" " ۲۴۹۵	" " ۲۴۹۵	مجموعه خطوط مولانا معروف بغدادی ۶۲۵	"
" " ۲۵۶۳	" " ۲۵۶۳	" با تصویر بهزاد ۲۳۳	"
مجالس المؤمنین خط محمد صالح بن کمال -	الدين حسين مشهدی ۵۸۷	" و تقاشی عصر تیموریه ۳۶۸	"
مجمع التواریخ حافظ ابرو کار هرات ۳۶	مجمع التواریخ حافظ ابرو کار هرات ۳۶	مجموعه کتب امیر خسرو (۴ کتاب) شبیه هنر	هرات ۱۳۵
مجموعه اشعار فارسی خط جعفر تبریزی / ۲۶۶	" " ۳۷۳	" خط قطب الدین احمد هروی ۱۷۸	"
" " ۱۱۲۹ /	" " ۳۷۳	" خط عماد الدین آهنگران در بخارا	"
" " ۲۹۷	" " ۳۷۳	" خط عبدالخالق هروی ۱۲۷	"
" " ۱۰۲۳	" " ۲۹۷	" شاهنامه و خمسه نظامی و مثنویات عم	"
مجموعه اشعار فارسی خط شاه محمود نشابوری	مجموعه اشعار فارسی خط شاه محمود نشابوری	خط رقاع و غبار اسماعیل حسینی	۱۱۴۵
با عمل علی حسینی ۲۴۴۰	با عمل علی حسینی ۲۴۴۰	"	"
" " ۵۶۴	" " ۵۶۴	مجموعه سه مثنوی جامی نوشته و کار هرات ۱۸۳	"
" " ۲۵۱۷	" " ۵۶۴	" عاصی (مصور) ۲۵۷۵	"
" " ۵۵۴	" " ۲۵۱۷	" مثنویات خط سلطان محمد نور ۳۰۷	"
" " ۵۵۴	" " ۵۵۴	مجموعه مصور اشعار خط مرتضی حسینی در	"
" " ۱۱۳۱ / ۱۱۳۲	" " ۵۵۴	برای بایسنغرمیرزا ۲۱۱	"
" " ۲۵۲۹ (مصور)	" " ۱۱۳۱ / ۱۱۳۲	" کار خلیل نقاش هرات ۳۵۹	"
" " ۲۵۲۹ (مصور)	" " ۲۵۲۹ (مصور)	مختار الاختیار خط درویش علی بن درویش	"

مثنوی خضرخان و دولرانی خط محمد قوام	۵۴۷	مثنوی خضرخان و دولرانی خط محمد قوام	۵۴۷
شیرازی ۲۳۲	"	خط محمد قوام شیرازی ۶۴۹	"
مثنوی شیخ عطار خط دوست محمد هروی ۷۰	"	خط محمد قوام شیرازی ۶۴۹	"
مثنوی مولوی (دفتر ۵) خط سلطانعلی مشهدی	۵۱	خط محمد قوام شیرازی ۶۴۹	"
۲۴۶۹	"	خط علی ۵۱	"
" " ۲۳۶۷	"	خط سلطان حسین بایقرا ۴۶۴	"
" " ۱۹۵	"	"	"
" " ۲۳۶۸	"	خط اسماعیل کاتب ۲۳۶۷	"
" " ۴۲۶	"	خط اسکندر بن مسعود ۱۹۵	"
" " ۴۱۴	"	خط ابوالمکارم محمد مرشدی ۲۳۶۸	"
" " ۲۳۷۰	"	خط محمود شهابی ۴۲۶	"
" " ۶۳۸	"	خط عبدالرحمن خوارزمی ۴۱۴	"
" " ۱۹۳	"	خط مرشد الدین محمد ۲۳۷۰	"
" " ۱۷۳	"	خط شیخ محمد هروی ۶۳۸	"
" " ۸۲۸	"	خط محئی هروی و پسرش کار بلخ	"
" " ۲۳۶۹	"	خط محمد محسن هروی ۲۵۹۰	"
" " ۲۳۶۶	"	خط سلطان محمود هروی کار هرات	"
" " ۱۹۶	"	خط سلطان محمود هروی کار هرات	"
" " ۵۶۵	"	خط میرکلنگی ۲۳۲۷	"
" " ۱۹۴	"	خط امیر خسرو خط سلطان محمد	"
" " ۱۹۷	"	هروی کار هرات ۵۸	"
" " ۳۰۱	"	کار هرات ۵۷	"
" " ۳۰۱	"	خط نظامی خط سلطان محمد ۲۳۵۷	"
" " ۳۰۱	"	کار هرات ۲۹۱	"
" " ۳۰۱	"	خط میر شیخ بن قتلغ سمرقندی ۲۳۵۸	"
" " ۳۰۱	"	خط قاسم علی ۱۸	"
" " ۳۰۱	"	خط عماد بن محمد مصور هروی ۱۳۵۵	"
" " ۳۰۱	"	خط هاتفی خط مرشد الدین عطار شیرازی	"
" " ۳۰۱	"	مثنویات جامی خط میرکلنگی ۳۰۱	"

مناجات علی بامفردات نستعلیق ۱۴۲۱	معارج النبوه کاربخارا ۱۹۱
معانقه و معاشقه (منیا تور رضا عباسی) درهرات	۶۶
۳۸۰	معراج نامه نوشته هرات ۲۴۵۸
" " جامی خط سلطان محمد نور	مفاتیح الاعجاز لاهیجی ۲۵۱۳
۴۸۹	مفردات میرعلی تبریزی خط کمال ۱۱۳۵
" " خط بابا شاه ۵۰۹	مقاصد اللسان خط محمد بن محمد بن الیاس
" " سعدی و جامی خط سلطان محمد	۲۳۲۸
نور ۴۸۵	مقالات خواجه عبدالله انصاری خط معزالدین
" " فارسی مکتب شیراز قبیل هرات	محمد حسینی ۴۲۱
۲۴۹۴	مقدمه مالک دیلمی بر مرقع امیر حسین بیک ۱۴۰۲
" " خط شاه محمود نشاپوری ۸۹	مقدمه مرقع میرعلی هروی بقلم میرمحمد باقر
منتخب اشعار فارسی ۲۶۳۴	پسراو ۶۰۴
" " " ۲۶۳۵	مقطعات ابن یمن خط اظهر تبریزی ۱۵۵۲
منتخب اشعار فارسی خط محمد تقی هروی	مکاتیب سلطان حسین رقم خواجه اختیارمنشی
۵۹۸	۳۵۱
" " " خط عبدالرحیم انیسی خوارزمی	" " " " " " " " ۳۵۰
۱۲۳۹	مناجات عبدالله انصاری خط محمود شهابی
" " " خط محمد حسین کشمیری ۲۵۴۴	۲۵۴۷
" " " نوائی خط میرعلی هروی برای عبدالعزیز -	مناجات عبدالله انصاری خط سلطان علی مشهدی
خان در بخارا، کار محمود مذهب ۲	۲۵۱۹
منتخب بوستان خط محثی هروی ۶۰۹/۴۴۵	" " " خط میرعلی هروی در بخارا
" " خط شاه محمود نشاپوری ۳۷۹/	۷۱۱
۱۶۰۵	" " " خط ابن محمد حسین حسینی
" " خط محمد بدخشی حسینی ۲۳۸۰	۱۸۶
" " رباعیات جامی خط محمد صالح	مناجات علی خط میرعلی هروی ۷۰۸/۱۶۶
۱۶۴	" " خط اسماعیل بن ابراهیم هروی
منتخب سبحة الابرار جامی ۵۶۷	۱۱۴۴
منتخب غزلیات فارسی خط عبدالرحیم انیسی -	

مرقع اشعار ترکی تذهیب و ترصیع هرات ۲۵۸۲	۱۱۹
مرقع حسن بن اسدالله حسینی با نمونه های خط	رنامه خط علی بن حیدر قاسمی در هرات
۲۰۶	۱۱۳۳
جعفر بایسنغری در یزد	" خط مرشد شیرازی ۲۵۷۴
۲۰۲	الاسرار نظامی خط سلطان علی مشهدی
مرقع خطاطی (مایل هروی)	" سلطان مراد ثالث (مجموعه خطوط)
۲۰۹	۴۶۱/۳۰۶
مرقع سلطان علی مشهدی با مقدمه او	" خط میر علی هروی و کار محمود
" سلطان مراد ثالث (مجموعه خطوط)	۲۵۱۵
۲۵۱۵	مذهب ۲۴۸۵
" سید احمد مشهدی در توپقا پوسرای ۹۹۹	" خط امیر بن محمد علی ۱۰۴۲
" شاه عباس صفوی " ۹۹۶	" ادامه هنر هرات ۱۲۰ / ۳۷۰
" گلشن دارای ۱ عرقه خط میرعلی هروی	وظه کار عبدالحمی ۱۰۵۵
۸۰۳ تا ۷۴۳	" بهزاد ۱۰۵۸
" قصیده علی خط میرعلی هروی ۱۶۷	" هرات ۱۰۵۹
" مالک دیلمی در توپقا پوسرای ۹۹۸	" کار شیخ محمد در هرات ۱۰۵۷ /
" مصور مکتب مشهد کار بهزاد ۱۷	۲۶۱۳
" محمد امین کاتب از متفرعات مدرسه هرات در	" کار محمد بیک در هرات ۱۰۵۶
هند ۳۷۵	عبدالحمی و درویش محمد در هرات
" محمد مومن بن عبدالله مروارید ۱۰۰۱	۱۰۵۴
" محمد محسن هروی ۱۰۰۰	" خط یار محمد هروی در یونیورستی -
" میرعلی هروی ۱۱ قطعه خطوط او ۷۱۷ تا	استانبول ۱۰۴۳
۷۲۷	مصور یونیورستی استانبول ۱۰۶۱
" " " " " ۱۲ " " ۸۱۷ تا ۸۰۶	۱۹۵ توپقا پوسرای استانبول ۱۰۱۹
" " " " " ۱۴ " " ۷۴۱ تا ۷۲۸	۸۰۱ " " " ۱۰۲۰
مرقعات ولی الدین افندی در توپقا پوسرای ۹۹۷	۹۶۱ " " " ۱۰۲۱
مشکوة خط قطب الدین جمال ۱۵۱	را احباب خط ویسی هروی در مکه ۲۱۳
مطلع الانوار امیر خسرو خط میرعلی هروی در	" خط و کار میرک در سمرقند ۲۵۸۸
بخارا ۲۵۲۶	دالعباد خط علی بن محمود تبریزی ۱۶۵
مطلع سعدین خط فولاد محمد بخاری ۳۲۴	" از متفرعات هنر هرات ۱۲۱
معارج النبوه خط دولت محمد کار بخارا ۱۹۲	

خوارزمی ۱۱۶۹	تخت غزلیات فارسی خط میرعلی حسینی هروی
در بخارا ۳۳	تخت مثنوی خط شاه قاسم هروی ۵۱۳
" " " "	خط درویش عبدالله سلطانی و خواجه اختیار منشی ۳۴۹
" " " "	طق الطیر عصر تیموریه ۲۵۷۸/۲۶۴۱
" " " "	خط محمد ابریشمی ۱۴۲۸
" " " "	خط عبدالرحیم خوارزمی ۲۳۶۲
یا تور صورت شهزاده ۲۶۲۰	یا تور (یک صفحه) کار قاسم علی ۱۶
" " " "	" (دو صفحه) کار بهزاد ۲۵۰۵
" " " "	کار آقا رضا مصور هروی ۹۲۶
" " " "	کار محمود مذهب ۹۳۶
یا تور اثر در کار عنایت ۲۶۲۷	" " " "
" " " "	پری ساقی کار شاه قلی ۲۶۲۹
" " " "	برابریشم ۲۶۳۲
" " " "	هب علیه خط درویش محمد بن علی ۹۳۴
" " " "	مزین و مذهب ۲۵۸۴
بر و مشتری عصار منسوب به محمود مذهب	" " " "
۲۵۵	نقاشی سیاه قلم محمدی ۲۶۲۸
" " " "	نقاشی آقا رضا مصور در مرقع گلشن ۸۵۹
" " " "	نقش بدیع غزالی مهدی خط سلطان محمد خندان هروی در سبزوار ۲۴۳۹
" " " "	نگارستان ملا معین خط فخرالدین علی ۱۲۴
" " " "	نورس خط شاه خلیل الله باخرزی ۲۵۵۸
" " " "	ن
هفته الارواح حسینی و لمعات عراقی ، خط	هدیه الملوک خط محمد قوام شیرازی ۱۳۹۸

هشت بهشت امیر خسرو خط سلطان علی مهدی	هفت اورنگ جامی میرعلی هروی ۷۰۳
۲۳۸۵	" " " " میرمحمد کار هرات ۲۴۱۶
" " " "	" " " " کار مشهد ۲۴۱
هرات ۱۹۸/۱۷۷	" " " " کار هرات ۲۴۱۷/۱۶۱
۱۲۵	هفت اورنگ جامی خط ابوظاهر مکتب هرات هفت بند کاشی خط محمد حسین کشمیری ۲۵۴۵
" " " "	هفت اورنگ جامی خط ابوالوفابن نورالله ۱۵۰ هفت پیکر نظامی خط اظهار تبریزی و کاربیز ۲۴۵
" " " "	" " " " خط پیرمحمد در شیراز ۲۰ هفت منظره تاقی خط شاه محمود نشاپوری ۳۲۷
" " " "	" " " " خط سلطان محمد کاتب ۲۴۱۵ همای و همایون خواجو کار هرات ۲۳۸۹
" " " "	" " " " خط سلطان محمد نور ۲۴۱۸ خط عبدالواحد جامی کار هرات ۲۴۱۸
۴۳	سلطانی ۲۶۵
" " " "	خط عیدی نشاپوری ۲۴۱۴
" " " "	" " " " خط شاه محمد کاتب (مصور) بایسنغری ۲۵۱۶
۲۵۳۵	(ی)
" " " "	خط شاه محمود نشاپوری ۸۸ یوسف وزلیخا جامی خط بابا حصارى ۶۶
" " " "	" " " " خط جمال حسینی در شیر ۱۹
" " " "	ومالک دیلمی ۲۴۸
هفت اورنگ جامی خط شیخ محمد هروی بن	فخرالدین احمد ۱۴۶۷
" " " "	" " " " خط شیخ محمد بن حسین لاری ۲۴۱۲
" " " "	" " " " خط محمد بن عبدالرزاق کار هرات یوسف وزلیخا جامی خط سلطان محمد خندان ۲۴۱۱
" " " "	" " " " خط محمد قوام شیرازی ۳۱۸
" " " "	" " " " محمود بن حسن در هرات ۸۲۳
۲۵۳۷	" " " " خط فرید دوام هنر هرات در ۸۲۳

شیراز ۸	یوسف وزلیخا خط میرکلنگی دربخارا ۴۹۴	۲۵۲۵/۲۲۶/۲۱۹
" " خط محمد قوام شیرازی ۳۱۵	" " " اسلوب بهزاد ۲۵۱۲	
" " خط مظفر حسین بن محمد امین ۲۳۱۲	یوسف وزلیخا ، تحفة الاحرار ، سیحفة الابرار	
" " خط میر علی هروی در هرات	جامی ، خط محمد امین هروی در	مصر ۱۵۰۸

فهرست فصل دوم

منابع ادبی تاریخ هنر تیموریان و متعلقات آن

به ترتیب الفبائی نامهای مؤلفان

- ۱/ آصفی هروی : دیوان آصفی / ۱۱ / امیری (یوسف) دیوان امیری
- ۲/ ابن تغری بردی : النجوم الزاهرة . . . / ۱۲ / امین بن احمد رازی : هفت اقلیم
- ۳/ ابن الصائغ عبدالرحمن بن یوسف : تحفة - / ۱۳ / اندرام مخلص : مرآة الاصطلاح پریخانه
- اولی الالباب فی صناعة الخط و / ۱۴ / اوحدی (تقی الدین محمد) عرفات
- الکتاب العاشقین و عرصات العارفین
- ۴/ ابوبکر طهرانی (قاضی) : کتاب دیار بکریه / ۱۵ / ایواغلی حیدر : مجمع الانشا
- ۵/ ابوالفضل علامی : آئین اکبری مکاتبات / ۱۶ / باباشاه اصفهانی : آداب المشق
- علامی / ۱۷ / بابر (ظهیرالدین محمد) بابرنامه ، واقعات
- بابری
- ۶/ ابوالقاسم رفیعی : تاریخ خط و خطاطان
- ۷/ ابوالوفاء خوارزمی : دیوان ابوالوفاء
- ۸/ احمد ابراهیمی (قاضی) خلاصة التواریخ
- مجمع الشعراء و مناقب الفضلاء گلستان
- هنر جمع الخيار
- ۹/ احمد بن محمد غفاری : تاریخ نگارستان
- تاریخ جهان آرا
- ۱۰/ اسکندر بیگ منشی : عالم آرای عباسی
- ذیل عالم آرای عباسی
- ۱۱/ بقاءنی (محمد عارف اندجانی) مجمع الفضلاء
- ۱۲/ بلخی : محمود بن امیرولی : بحر الاسرار
- فی مناقب الاخیار

- ۱/ بیانی (دکتور مهدی) احوال و آثار - ۳۸/ حسن بن لطف الله رازی: میخانه خوشنویسان تکوین و پیدایش خطوط ۳۹/ خواندمیر: حبیب السیر... خلاصه - در ایران الاخبار... نامه نامی
- ۱/ پرویز ناتل خانلری (دکتور) شاهکارهای ۴۰/ خرابات هنر ایران
- ۱/ تقی الدین محمد کاشانی: خلاصه الاشعار ۴۱/ دانش پژوه (محمد تقی) گنجور و برنامه او
- ۱/ جامی (عبدالرحمن) دیوان جامی ۴۲/ درویش محمد صحاف: انساب محمودی
- ۲/ جنگ مرثی بایسنغر میرزا ۴۳/ دمشقی (مصطفی حسینی) رساله اَلیقین فی معرفة بعض انواع الخطوط و - الخطاطین
- ۲/ جونپوری (ممتاز حسین) تعلیم خط و املا ۴۴/ دوغلات (میرزا حیدر) تاریخ رشیدی
- ۲/ جهانگیر (نورالدین پادشاه هند) ترک جهانگیری یا جهانگیرنامه ۴۵/ دوست محمد هروی: دیباچه بر مرقع بهرام میرزا
- ۳/ حاجت قلی مراغی: سلسله الصوفیه ۴۶/ دولت شاه: تذکره الشعراء
- ۳/ حافظ ابرو (عبدالله خوافی هروی): مجمع التوارخ ۴۷/ راقم (شریف سمرقندی) تاریخ راقم
- ۳/ حافظ (حسین کربلایی): روضات الجنان و جنات الجنان ۴۸/ رضوی (کیوان) تاریخچه هنر و نقاشی ایران در دوره اسلامی
- ۳/ حائری: مجموعه حائری ۴۹/ رضا علی شاه قادری: مفتاح الخطوط
- ۳/ میرزا حبیب اصفهانی: خط و خطاطان ۵۰/ فراهی: ریحان نستعلیق
- ۳/ حبیبی (عبدالحی) تاریخ خط و نوشته های ۵۱/ زکی محمد حسن: التصوير فی الاسلام کهن در افغانستان، پیدایش و انکشاف شیوه های خوشنویسی عصر تیموریان و مظاهر هنری آن بر ابنیه و کتب. تاثیرات فرهنگی هرات بر آسیا. تاریخچه مختصر مخطوطات افغانستان هنر هرات (کتاب حاضر)
- ۳۱/ حسن بیگ روملو: احسن التوارخ ۵۲/ سام میرزا صفوی: تحفه سامی
- ۳۱/ حسن خان شاملو: منشآت حسن خان شاملو ۵۳/ سبحان رای: خلاصه المکاتیب
- ۵۴/ سحر بدایونی (دیباچه پرشاد) ارزنگ چین ۵۵/ سعید فتاح عباده: انتشار الخط العربی
- ۵۶/ سلطان علی مشهدی: رساله علم خط نستعلیق

- ۵۷/ سنگلاخ (میرزا محمد علی) تذکره الخطاطین ۷۵/ علی شیر (میرقانع) تحفه الکرام
- ۵۸/ سید احمد مشهدی: مقدمه مرقع امیر ۷۶/ علی شیر نوائی (امیر) مجالس النفائس
- غیب بیگ ۷۷/ علی هروی (میر) مداد الخطوط
- ۵۹/ شاغل عثمانی: صحیفه خوشنویسان ۷۸/ غلام رضا ریاضی: دانشوران خراسان
- ۶۰/ شاهی (امیر) دیوان امیر شاهی سبزواری ۷۹/ غلام محمد دهلوی: تذکره خوشنویسان مسوده تاریخ خط و خوشنویسان. رساله حالات خوشنویسان خطوط.
- ۶۱/ صادق علی خان دهلوی: قواعد الحروف ۸۰/ فتح الله سبزواری: اصول و قواعد خطوط قانون الصور
- ۶۲/ صادقی بیگ افشار: مجمع الخواص مثنوی ۶۳/ صنیع الدوله (محمد حسن خان اعتماد السلطنه): مطلع الشمس
- ۶۳/ قانون الصور ۶۴/ طیبی شافعی (محمد بن حسن): جامع محاسن کتابه الکتاب و نزهة اولی - البصائر والالباب
- ۶۴/ عبد الاحد رابط: قواعد ابجد و قانون خوشنویسی ۶۵/ فکری هروی: ذکر برخی از خوشنویسان و هنرمندان
- ۶۶/ عبد الباقی نهاوندی: مآثر رحیمی ۸۵/ فضائلی (حبیب الله اصفهانی) اطلس خط
- ۶۷/ عبدالرزاق سمرقندی: مطلع سعدین... ۸۶/ قاطعی هروی: مجمع الشعراء جهانگیری
- ۶۸/ عبدالعزیز جواهر الکلام: کتابخانه های ایران پیش از اسلام ۸۷/ قطب قصه خوان: مقدمه مرقع شاه طهماسب
- ۶۹/ عبدالله صیرفی: خطوط سته یار رساله خط ۸۸/ قلقشندی (احمد بن علی قاهری) صبح الاعشی فی کتابه الانشاء.
- ۷۰/ عبدالله مروارید: شرفنامه یا منشآت مروارید ۸۹/ قمر آریان: بهزاد (کمال الدین).
- ۷۱/ عبدالله افندی: ریاض العلماء و حیاض الفضلاء ۹۰/ کریم الله خان: دفتر خطاط.
- ۷۲/ عبدالله چغتائی (دکتور) اسلامی مصوری ۹۱/ کردی (محمد طاهر مکی) تاریخ الخط - العربی و آداب.
- ۷۳/ عبدالمحمد (میرزا - ایرانی) پیدایش خط و خطاطان ۹۲/ کلیم (همدانی): دیوان کلیم.
- ۷۴/ علاء الداله قزوینی: نفایس المآثر ۹۳/ گلچین معانی (احمد) تاریخ تذکره های فارسی.

- لسان الملک (سپهرکاشی) تذکره خوش- ۱۱۱ / محمود هروی : تاریخ شاه طهماسب (ذیل نویسان .
 حبیب السیر)
 / مالک دیلمی : مقدمه مرقع امیر حسین ۱۱۲ / مرقع خطوط : کتابخانه یونیورسیتی - بیگ .
 توپینگن آلمان .
 / مجموعه ترجیع بندها . ۱۱۳ / مرقع خوب : بامقدمه محمد صالح هروی .
 / مجنون رفیقی : رساله رسم الخط . آداب ۱۱۴ / مرقع دارا شکوه .
 الخط . سواد الخط . رساله مرکب سازی ۱۱۵ / مرقع زیب النساء .
 / محمد اسحاق صدیقی : فن تحریر کی تاریخ . ۱۱۶ / مرقع سلطان مراد .
 / م ، جودت : ذیل علی فصل الاخیه الفتیان ۱۱۷ / مرقع سلطان حسین بایقرا .
 ترکیه ۱۱۸ / مرقع سلطان یعقوب آق قویونلو .
 / محمد صالح اصفهانی : تذکره خط و - ۱۱۹ / مرقع شاه اسماعیل صفوی خطاطان .
 ۱۲۰ / مرقع شاه عباس صفوی (دانشگاه -
 محمد صالح کنبوه لاهوری : شاه جهان (استانبول) .
 / محمد صالح کنبوه لاهوری : شاه جهان (استانبول) .
 نامہ ۱۲۱ / مرقع شاه عباس صفوی (خزینہ اوقاف
 محمد علی (میرزا) تذکره خوشنویسان . (استانبول)
 / محمد محسن هروی : مقدمه مرقع محمد ۱۲۲ / مرقع شاهی یا مرقع گلشن .
 محسن .
 ۱۲۳ / مرقع کتابخانه سلطنتی ایران .
 / محمد مفیدی (بافتی) : جامع مفیدی ۱۲۴ / مرقع گنجینه شیخ صفی در اردبیل ایران
 / محمد مومن هروی : مرقع خطوط . ۱۲۵ " " " " " "
 / محمد یوسف (لاهیجی) کلام الملوک - ۱۲۶ " " " " " "
 فی بیان ظهور و ایجاد الخط و احوال ۱۲۷ / " " " " " "
 الخطاطین . ۱۲۸ / " " " " " "
 / محمد یوسف سبزواری : رساله دستور ۱۲۹ / مرقع ولی الدین افندی (استانبول) ج ۱
 خطاطی . ۱۳۰ / " " " " " " ج ۲
 / محمود بن محمد : قواعد خطوط . ۱۳۱ / " " " " " " ج ۳
 / محمود علی خان ماهر : علم الحروف . ۱۳۲ / مرقعات ۳۳ عدد .
 / محمود کمال اینال : خطاطان . ۱۳۳ / مستقیم زاده (سلیمان افندی) تحفه

- خطاطین . ۱۴۶ / واله داغستانی (علی قلی خان) : -
 ریاض الشعراء
 / مصطفی عالی افندی : مناقب هنروران ۱۳۴ / مطربی (اصم سمرقندی) تذکره مطربی .
 ۱۳۵ / مطربی (اصم سمرقندی) تذکره مطربی .
 / منشآت (؟) ۱۳۶ / وصفی (شمس الدین محمد هروی) :
 ۱۳۷ / منشآت . مقدمه مرقع شاه اسماعیل صفوی .
 / منشآت و رساله خط و قلم . ۱۳۸ / هروی : جوامع الانشاء .
 ۱۳۹ / میر خانی : تذکره خوشنویسان .
 / ۱۴۰ / ناجی زین الدین (عراقی) الخط العربی
 / ناصر الدین حنفی بخاری : تحفة الزائرین ۱۴۱ / نثاری (سید حسن نقیب الاشراف بخاری)
 ۱۴۲ / نثاری (سید حسن نقیب الاشراف بخاری)
 مذكر احباب .
 / نصر آبادی (محمد ظاهر اصفهانی) : ۱۴۳ / نصر آبادی
 تذکره نصر آبادی
 / نعیمی (علی احمد) : صورتگران و - ۱۴۴ / نعیمی (علی احمد) : صورتگران و -
 خوشنویسان هرات در عصر تیموریان
 / واصفی (زین الدین محمود هروی) : ۱۴۵ / واصفی (زین الدین محمود هروی) :
 بدایع الوقائع .
 ۱۵۱ / هیرالال مونس : طغرای نستعلیق .
 / یعقوب بن حسن (سراج حسینی -
 شیرازی) تحفة المجالس
 / یوسف حسین (سید) رساله جلد سازی ۱۵۳ / یوسف (جلال الدین محرر جامی) فرائد
 ۱۵۴ / یوسف (جلال الدین محرر جامی) فرائد
 غیاثیه .

فهارس کتاب

هنر عهد تیموریان

- ۱- فهرست عمومی فصل اول تاریخ مختصر هنر آسیای میانه .
- ۲- فهرست فصل دوم در نامهای مؤلفان منابع تاریخ هنر تیموریان .
- ۳- فهرست فصل سوم : هنر کتاب سازی و خط در ادبیات فارسی .
- ۴- فهرست فصل چهارم : رجال و آثار هنری عهد تیموریان .
- ۵- فهرست فصل پنجم : فهرست چند مجموعه هنری مطبوع .
- ۶- تکمله هنر عهد تیموریان
- ۷- تصحیح اغلاط طباعتی .

(۱)

فهرست عمومی فصل اول تاریخ مختصر هنر آسیای میانه

(مطالبی که در تاریخ هنر بکار آید ، مطابق عدد صفحات کتاب)

الف	
ابوالحسن مصور ۶۹	آثار نگارین مانوی صفحه ۷۵
ابوسعید نامه احمد موسی ۵۰	آرایش نامهها ۱۴
ابوسعید خدا بنده ۵۰	آغاز رنسانس هنر تیموریان ۸۹
ابوسعید شاگرد احمد موسی ۵۰	آقا رضا مصور ۲۳
ابوالفضل بیهقی ۲۶	ابراهیم (میر قانونی) ۶۸
ابوموسی بن عمار ۲۰	ابراهیم صغیر (مذهب) ۲۰
ابونصر عراق نقاش غزنه ۲۶	ابراهیم (سلطان لودی) ۶۸
اثر هنر چینی ۳۰	ابراهیم سلطان ۶۳
اثر هنر مانی ۷۸	ابری سازی ۳۸
اثر اقدم نقاشی صدر اسلام ۱۹	ابنیه و آثار تاریخی اسلامی در اتحاد شوروی
احسن التواریخ ۳۶	۸۰
احسن التقاسیم ۶۷	ابن سقطی (مذهب) ۲۰
احمد احوال کاتب بغداد ۱۸، ۱۹	ابن مقله (کاتب) ۷۷
احمد جلایر ۲۸	ابوبکر بن احمد غزنوی کاتب ۲۰
احمد قمی (قاضی) ۵۲، ۵۳، ۶۰، ۷۲	ابوجعفر محمد جوز جانی ۸۴
احمد لاجپن (مصور) ۲۹	

احمد بن موسی مصور ۲۹، ۵۰	انساب محمودی (کتاب) ۴۴
احوال سمنیه (کتاب) ۵	انسکو پیدی اسلام ۷۶
اخبار ماوراء النهر (کتاب) ۶	انوب چهارتر (مصور) ۶۹
اخبار خراسان (کتاب) ۶	انواع خطوط در شعر جامی ۹۸
ادب الکتاب صولی (کتاب) ۱۸	انیس العاشقین (کتاب) ۳۵
ارژنگ مانی درخزانه غزنی ۱۱	اوراق ابهی دهرمه بامیان ۵
اردشیر چنگی ۳۴	اوراق مصور دین مانی ۱۰
اسپ نامه های فارسی ۲۵	اوستا (بر پوست گاو) ۴، ۳
اسحاق بن ابراهیم ۱۹	اولجایتو و هنر ۲۹
اسرار التوحید در استانبول ۹۸	ب
اشعار سعدی (استانبول) ۵۰	بابر و هنر ۵۴، ۶۸
اشعار میر علی شیر (بودلیان) ۵۰	بایزید سلطان عثمانی ۳۷
اظهر (مولانا ، کاتب) ۱۰۲	بایسنغر میرزا و هنر ۳۶، ۳۸، ۴۶، ۴۸، ۵۱
اعضای مکتب هنر هرات و دربار عثمانی ۵۶۱	بت = بد ۱۲
افضل مصور ۷۳	بت قندهار ۱۲
اقتباس هنر هرات از دیگران ۳۹	بتان زیبای بامیان و کابل ۱۲، ۷۵
اقسام منابع تاریخ هنر ۱۰۷	بحر المعانی از کتابخانه بامیان ۸۶
اقلام سته ۹۴	البدوء والتاریخ (کتاب) ۱۹، ۷۸
اقوال دساتیر خط نویسی ۱۸	بساون (مصور) ۶۹
اکبر شاه ۶۹	بنای سنگ بست عصر محمود ۷۹
اکبر نامه کار هندیان ۶۹	بوستان مصور خط محبی ۷۱
الغ بیک میرزا ۵۱	بوستان تذهیب یاری ۶۵
الواح پارتی بر پوست گاو و سفال ۴	بوستان کار بهزاد ۵۸
امیر حسن بن جوپان ۳۲	بوعلی سینا ۲۶
امیر خلیل (مصور) ۴۰، ۵۱	بهرام میرزا صفوی ۴۸
امیر دولت یار (مصور) ۵۰	بهزاد (کمال الدین مصور) ۲۸، ۵۱، ۶۹
اندرز نامه نوشته بزر ۱۵	مکتب هنراو ۵۲، القاب او ۵۴
انتقال سنت کتاب نویسی ۶	صورت او بقلم قاسم علی ۶۰

فرمان مقرر ی او ۱۱۰، قیصرش در تحفة الوامق (کتاب) ۱۹	هرات ۵۲، ۵۳
تذهیب (هنر) ۳۹	بیچی تر (مصور) ۶۹
تذکره الشعراء دولت شاه ۱۰۸	پ
تذکره خوشنویسان ۱۰۱	پارچه ایریشمی منقوش غیاث الدین نقاش
ترجمه قرآن به هندی ۵	بطرز چینی ۴۹
ترجمان البلاغه استانبول ۷۹، ۸۴، ۸۵	پارچه منقش بخط کوفی خراسان ۷۷
ترمشیرین (شاه) ۳۲	پرده مصور کار عبدالله مذهب ۷۱
تسعیر (هنر) ۳۸	پیدایش توفیق و مناشیر ۹۵
تصاویر لشگری بازار بست ۹۳	پیدایش خط ثلث ۹۵
تصویر پیرزن و جوان عمل بهزاد ۵۶	پیدایش خطوط عربی ۱۸
تصویر جدال فقیهان عمل بهزاد ۵۸	پیر احمد مصور زر کوب ۵۱
تصویر جنگ شتران عمل بهزاد ۵۸	پیر آموز (خط) ۸۰
تصویر درویشان رقص عمل بهزاد ۵۹	ت - ث
تصویر سلطان حسین میرزا عمل بهزاد ۵	تابلوی ملاقات همای و همایون ۴۹
تصویر شاه طهماسب عمل بهزاد ۵۶	تاج الدین (خواجه نستعلیق نویس) ۹۹
تعریق (هنر) ۳۹	تاج محمد مذهب ۴۰
تفسیر سور آبادی در لندن ۸۵	تاریخ امپراتوری موریش ۷۶
التفهیم البیرونی در تهران ۹۵	تاریخ بیهقی ۲۴، ۹۳
تقلید اروپا از جلد سازی هرات ۴۱	تاریخ چنگیز خانی کار احمد موسی ۵۰
التنبیه والاشراف (کتاب) ۱۹، ۷۸	تاریخ خط در افغانستان ۹۰
توقع و پیدایش آن ۹۷	تاریخ رشیدی ۲۸، ۲۲
تیمور و هنر ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۴، ۳۵	تاریخ سند ۶۷
تیمور و تیموریان ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵	تاریخ سیفی هروی ۳۰
ثلث (خط) :	تاریخ صنایع ۶۹
بر محراب حوض کرباس هرات ۶	تجلید کتب ۳۸، ۳۹
برلوح مرقد حکیم ترمذی ۹۷	تحریر (هنر) ۳۹
برلوح قبر محمد بن احمد هرات	تحفة الاحرار کار محمود مذهب ۷۰
۹۶	

ج - چ

ع التواریخ مصور لندن	۲۷
ر (مولانا کاتب)	۱۰۳، ۱۰۲، ۵۱
ر ایپورا و بر ۲۳ تن هنرمندان مکتب هرات	۵۶۴
ل بن جعفر (کاتب)	۱۰۳، ۱۰۲
ساز (رساله منظوم)	۴۴
ساز در کشمیر	۴۳
ساز مکتب بخارا	۴۳
ل الدین عبدالرزاق اصفهانی	۲۳
ل نقاش اصفهانی	۱۰۸، ۲۳
یه هنری و تزئینی خط	۷۴
ک سلطان احمد بعدادی	۵۱
ید (سلطان مصور)	۲۸
ید اسناد بعدادی	۵۱
ش و خروش (کتاب)	۳۴
رنال ایشیاتک سوسائتی	۹۹
هانکیر شاه هند و هنر	۵۹
س (اصفهان و خزانه کتب)	۴
هار تخت (کتاب)	۳۵
هار مقاله عروضی	۲۶
ح	
جی محمد (مصور)	۵۳، ۶۰
یب الله (مصور)	۷۳
یب السیر	۱۰۸
یب عودی	۳۴
سن بعدادی (مصور)	۶۴
سن بن علی فارسی کاتب	۹۹
حسن بن عبدالرحمن صوفی	۲۴
حسین (سلطان بایقرا)	۵۳، ۵۱، ۳۷، ۳۵
حسین مصور	۹۱، ۶۲، ۵۹، ۵۸
حیدر علی مصور	۷۳
حیره الابرار کار قاسم علی	۶۱
خ	
خالد بن ابوالهیاج (خطاط مذهب)	۱۸
خانه نگارین مسعود در هرات	۹۳
خزانه امام رضا در مشهد	۳۹
خط ترکستانی برمرقد قثم سمرقند	۹۸، ۹۷
خط حسن شالمو برمرقد پیر هرات	۱۰۳
خط جلال جعفر برمصلاهی هرات	۹۶
خط جعفر بایسنغری	۱۰۳، ۱۰۰
خط سلطان شاه بر ظرف هرات	۸۹
خط شهزاده ابراهیم تیموری	۹۵
خط شهزاده بایسنغر	۹۵
خط شیخ محمد طغرائی	۹۵
خط کوفی گلدار سرخس	۸۳
خط گور امیر تیمور	۹۸، ۹۴
خط مشجر مدرسه الخ بیگ	۹۴
خط مشجر مرقد احمد یسوعی	۹۴
خط مزار ابوالعلا در هرات	۸۹
خط مزار طغرل فوشنجی	۸۹
خط مزار سید حسن ابدال در قندهار	۹۶
خط مزار عبدالله بغاوردانی	۸۹
خط مقبره اوزگند	۹۷
خط میر علی بن الیاس کاتب	۱۰۲

خط ناشناس مصحف مشهد رضوی	۹۰
خط نسخی و پرورش آن	۹۵
خط ریاسی	۱۸
خط و خطاطان (کتاب)	۹۶
خطوط اینیه هرات	۹۶
خطوط اینیه بخارا	۹۷، ۹۶
خطوط قبور سبکنکین و محمود	۸۱
خطوط تزئینی بجای مصوری	۹۳
خلاصه الاخبار (کتاب)	۳۶
خمسه نظامی ۸۰۱ ق استانبول	۱۰۲
خمسه نظامی کار قاسم علی	۵۰
خمسه نظامی برای ابراهیم میرزا	۶۵
خمسه نظامی کار میرک	۶۵، ۶۶
خمسه نظامی کار قاسم علی	۶۰
خمسه نظامی عمل سلطان محمد	۶۳
خمسه نظامی متروپولیتس	۴۱
خمسه نظامی عمل روح الله میرک	۵۶
خمسه نظامی کار بهزاد	۵۷
خمسه توپقاپوسرای	۵۰
خمسه نظامی عمل شیخ زاده	۶۵
خواجه اختیار هروی (خطاط)	۹۹
خواجه عبدالعزیز مصور	۵۳
خواجه علی مصور	۵۱
خواند میر (مورخ)	۶۸، ۳۶
د	
داستان زریا و اودا در عصر هخامنشی	۸
داستان امیر حمزه (مصور در کابل)	۶۸
داسوناته مصور	۶۹
درویش صوفی کاتب	۱۰۱
درویش محمد رامکی صحاف	۴۴
دفتر افشین (گوهر افشین)	۱۴
دمتاش بن عبدالله کاتب	۹۸
دوره عروج خطوط	۹۱
دوست محمد هروی (مصور و کاتب)	۴۸، ۵۱، ۵۰
دیباچه دوست محمد کتابدار مصور	۵۱، ۳۲
ذ	
دیوارهای نگارین سیستان	۲۶
دیوارهای نگارین ماوراءالنهر	۹
دیوارهای نگارین نواحی بلخ و بامیان و غزنه	۹
دیوانهای شاعران سنه (مصور)	۲۷
دیوان محمود بن یمن	۳۳
دیوان حسین بایقرا	۴۹
دیوان سلطان احمد میرزا مصور سنه	۸۰۰
ذ (مصور)	۱۰۱
ذیوان حافظ عمل شیخ زاده	۶۵
ر - ز	
راحة الصدور (کتاب)	۱۰۸، ۲۲
رکن الدین طغرل سلجوقی	۲۴، ۲۲
رسائل بازیافته از بامیان	۸۶
رستم علی (مصور)	۵۲
رشیدالدین فضل الله	۲۹، ۲۷
رضا عباسی (مصور)	۷۳
روابط هرات با چین	۴۵
روح هندی در صنایع هرات	۳۰

ظروف شیشه مصور بگرام ۹	شکسته آمیز (خط شفیعه) ۱۰۴
ظفر نامه کار بهزاد ۵۹	شکفت پرت (کتاب) ۵
ظهیرالدین اظهر ۵۱	شمس الدین مصور ۵۱،۵۰
ع - ع - غ	شمس الدین کاخکی (مولانا) ۳۴
عبدالله بن درستویه (مورخ) ۱۹	شهاب الدین (مولانا معماثی) ۶۸۱
عبدالله شیرازی (نقاش) ۶۴	شهاب الدین عبدالله لسان ۵۱،۳۱
عبدالله مذهب ۷۱	شیر شاه سوری ۶۸
عبدالله مروارید هروی ۱۰۰	شیر علی خطاط ۵۹
عبدالله بن میر علی کاتب ۱۰۲	شیبانی خان و انحلال مکتب هرات ۴۲
عبدالله کشی (ایلچی) ۳۲	شیخ زاده خراسانی (شاگرد بهزاد) ۶۴،۵۵
عبدالحی (مصور) ۵۱،۳۲،۳۰،۲۸	۷۱،۶۵
عبدالحی منشی ۱۰۰	شیخ محمد خطاط ۳۲
عبدالرزاق سمرقندی (مورخ) ۳۵	شینکر لعل (مصور) ۶۹
عبدالرحمن (مصور) ۴۸	شیوه نسخی ترکستان ۹۷
عبدالرحیم انیسی (مصور) ۴۸	ص
عبدالصمد شیرازی خطاط و مصور ۲۰۵ و ۶۸	صحافی (نسخ استانبول) ۴۱
تکمله	صفات الشیعه بخط پیرآموز ۸۰
عبدالعزیز مصور ۶۵،۶۴	صنایع ایران (کتاب) ۲۶، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۰
عبدالقادر مجلد ۴۴	۴۱ تا ۴۸، ۵۴، ۵۶، ۵۹، ۶۱، ۶۹
عبدالقادر غیبی ۳۴	۷۱
عبدالکریم کتابدار هرات ۳۴	صنایع اسلامی (کتاب) ۶۴ تا ۶۶
عبدالکریم مصور ۴۸	صنایع هرات و عناصر آن ۲۹
عبدالملک نقاش و مهندس غزنه ۲۶	صورالکواکب مصور، تهران ۲۴
عبدالمجید (درویش طاقی) شکسته نویس ۱۰۴	صورت شهزاده صفوی عمل خواجه عبدالعزیز
عبدالمومن گوینده ۳۴	۶۵
عثمان بن حسین غزنوی ۲۱،۲۰	ط - ظ
عجائب المخلوقات ۷۰۹ خط احمد هروی	طبقات الصوفیه نور عثمانیه ۱۰۰
۱۰۱	طبقات الصوفیه نافذ پاشا ۹۸

سیاوش مصور ۷۳	ة الصفا ۱۰۸
سیاوش خطاط ۲۰۵ تکمله آخر کتاب (تک)	های صنایع اسلامی (کتاب) ۴۸، ۴۱
سید میر نقاش ۶۴	۷۱، ۷۰، ۶۹، ۶۴، ۶۰
سیدی احمد نقاش ۵۱	الالواح (کتاب) ۸۳
سید برکه ۳۱	ان مدرسه میر عرب بخارا ۹۶
سیمی نشابوری (خطاط) ۳۸، ۳۷	دود ساختن دیوار مسجد نبوی ۱۸
سی - یو - کی (کتاب) ۶۷	محمد حسن (مورخ) ۴۵
ش	لدین محمود راوندی ۲۳، ۲۲
شاه اسماعیل صفوی و هنر ۵۴، ۵۳	لدین محمود خطاط ۷۰
شاهرخ و هنر ۹۱، ۴۹، ۴۶، ۴۵، ۳۶، ۳۵	س
شاهزادگان هنرمند تیموری ۹۴	بهبزاد در هند ۶۸
شاهقلی (مصور) ۷۳	گین (امیر) ۶۶
شاه محمد (مصور) ۶۶	هنر ایران (کتاب) ۲۱، ۲۳، ۲۵
شاه محمود نشابوری (کاتب) ۶۴	۸۲ تا ۷۹، ۷۸، ۷۷، ۷۵، ۲۷
شاهنامه بایسنغری ۱۰۳، ۹۲، ۴۹، ۴۱، ۴۰	نامه ناصر خسرو ۲۵
شاهنامه بودلیان ۶۴	ن اویس ۵۰
شاهنامه توپقاپوسرای ۲۸	ن احمد بغداد (مصور) ۵۱
شاهنامه دموت ۱۰۱، ۷۴۰، ۲۹	ن علی مشهدی خطاط ۱۰۰، ۵۸
شاهنامه عمل سلطان محمد ۶۳	۱۰۲
شاهنامه مکتب هرات ۶۰، ۴۸	ن محمد مصور ۶۹، ۶۶، ۶۴، ۶۳
شاهنامه خط میر علی تبریزی ۵۱	ن محمد خندان (کاتب) ۱۰۲
شاهنامه مصور متروپولیتن ۲۷	ن محمد نور (کاتب) ۱۰۲
شاهنامه های مصور ۸	ن محمود ۲۶
شرح مختصر قاضی عضد به نستعلیق ۷۸۵	ن نام مصور در انگلستان ۷۳
ق ۱۰۲	ن نام مصور در بروسه ۷۳
شرح تعرف موزه کراچی ۸۴	له (مصور) ۶۹
شریف الدین عبدالقهار ۳۶	ق تزئین و نقاشی ۷
شفیعی هروی شکسته نویس ۱۰۴	ق کتاب آرائی ۳
شکسته (نام خط و پیدایش آن) ۱۰۳	واس (مصور) ۶۹

قرآن خطرکن‌الدین سلجوقی	۲۲	۱۰۰	علی بن حسن کاتب السلطانی
قرآن خط عبدالله صیرفی	۸۸	۷۸، ۱۹	علی بن حسین مسعودی
قرآن شیوه خط ترکستان	۹۷	۳۷، ۳۵، ۳۴	عیسی (صدر)
قرآن وقفی منصور هروی	۸۰	۲۹	غازان خان و هنر
قرآن وقفی ابوالبرکات	۸۱	۱۰۴	غلام محمد طرزی شکسته نویس
قرآن وقفی عراقی دبیرسلطان محمود	۷۷	۱۰۱	غلام محمد هفت قلمی دهلوی
قرآن وقفی محمد بن موسی	۷۸	۴۹	غیاث‌الدین نقاش هروی
قرآن بوزه، دمشق نوشته ۲۶۷ق	۷۷		فی
قرآن مشهد رضوی نوشته ۴۱۴ق	۹۹	۶۹	فاخرالله مصور
قرآن مشهد نوشته ۳۲۷ق	۷۷	۳۴	فتوحات (کتاب)
قرآنهاى مشهد رضوی	۴۰	۲۴	فخرالدوله دیلمی
قطاعی (هنر)	۳۹	۶۹	فرخ بیگ مصور
قطب‌الدین (شیخ)	۳۴	۳۵	فرهنگ ایران زمین (مجلد)
قطب‌الدین نائی	۳۴	۱۰۴	فصیحی هروی شکسته نویس
قطب‌الدین بن محمود	۳۱	۷۵، ۶۷	الفهرست (کتاب)
قطب مینارمسجد قوه الاسلام	۸۷		ق
قلمرو سلطنت خراسان	۳۵		قاسم علی هروی (مصور)
قلم نهم (شکسته)	۱۰۳	۷۳	
قوام‌الدین حسن وزیر	۲۷		قباله زمین سنه ۴۰۱ق
قوام‌الدین مسعود (مصور)	۶۴	۸۱	قرآن خط ابوبکر غزنوی در مصر
قوام‌الدین مجلد ۴۱، ۳۸	۵۱	۸۲، ۲۱	قرآن مجموعه چستر بییتی
قوام‌الدین معمار مسجد گوهر شاد	۹۲	۸۱	قرآن خط عثمان غزنوی
قواعد خوش نویسی از احمد احول	۱۸	۸۲	قرآن خط محمد بن عثمان غزنوی
		۸۵	قرآن خط محمد بن عیسی
		۸۱	قرآن خط عیسی بلخی
کاغذ منصوری	۱۷	۹۵	قرآن خط عبدالله طباطبائی
کاغذ نوحی	۱۷		قرآن نوشته دريست
کپک هروی (مولانا، مصور)	۳۸	۸۲	قرآن خط عبدالله مروارید
کتاب آرائی و نقاشی عصر اسلامی	۱۶	۹۵	

کتاب الابنيه	۸۵، ۸۴، ۷۹	کتابه مرقد سلطان غیاث‌الدین غوری در هرات	۸۸
کتابسازی (هنر)	۳۵	کتابه مسجد ارض روم	۹۹
کتاب البيطره مصور	۲۷، ۲۵	کتابه اورگنچ منسوب بقبرامام فخرالدین رازی	۹۰
کتاب بی نام مصور سبک ترکیه	۷۳	کتابه کوفی قبر یوسف بن کبیر	۸۹
کتاب الحشایش	۲۵	کتابه کوفی مسجد الرشید باکو	۸۹
کتاب الحيوان مصور برتانيا	۲۷، ۲۵	کتابه کوفی شیوه ترکستان و باکو	۸۹
کتاب الحين فاهره	۲۵	کتابه‌های مناره‌های غزنه	۸۲
کتاب الكتاب	۱۹	کتابه‌های قصر مسعود سوم در غزنه	۸۳، ۸۲
کتاب و کتابخانه‌های ایران	۲۸، ۲۴، ۲۱	کتابه‌های کوفی قصر مسعود سوم در غزنه	
کتاب مذهب افشین	۱۳	(کتاب)	۸۳، ۸۲
کتاب مصور ساسانی	۷۸، ۱۹	کتابه‌های کوفی بست	۸۳، ۸۲
کتاب نجوم مصور عهد سامانی	۲۴	کتابه‌های مسجد گوهر شاد و سمرقند	۹۴
کتاب الهندالبيروني	۶۷		۹۶
کتاب الهندوالصين	۶۷	کتاب مصور نجومی و حیوانی و نباتی	۲۵
کتاب مصور نجومی و حیوانی و نباتی	۲۵	کتاب دینی بودائی ۶ سلسله	۶
کتابت اوستا بخط طلا	۷۵	کتابت اوستا بخط طلا	۷۵
کتابخانه امیر علی شیر	۶۰	کتابخانه اسماعیل شاه صفوی	۵۴
کتابخانه بخارا	۱۷	کتابخانه بخارا	۱۷
کتابخانه پاریس	۲۱	کتابخانه پاریس	۲۱
کتابخانه عبدالعزیز خان در بخارا	۷۲	کتابخانه علاءالدوله	۵۱
کتابخانه‌های مرو	۲۳، ۱۷	کتابخانه‌های مرو	۲۳، ۱۷
کتابخانه‌های قلمرو خلافت	۱۷	کتابخانه‌های قلمرو خلافت	۱۷
کتابه لوحه قبر محمد غوری در هرات	۸۳	کتابه لوحه قبر محمد غوری در هرات	۸۳
کتابه عربی چاه وپهند	۸۴	کتابه عربی چاه وپهند	۸۴
کتابه لوحه قبور بست	۸۳	کتابه لوحه قبور بست	۸۳
گنجینه قرآن (کتاب)	۹۰، ۸۱، ۸۰، ۲۱	گنجینه قرآن (کتاب)	۹۰، ۸۱، ۸۰، ۲۱
گوردهن (مصور)	۶۹	گوردهن (مصور)	۶۹
گوهرافشین (کتاب)	۷۸	گوهرافشین (کتاب)	۷۸
گلستان سعدی برای بایسنغر میرزا	۴۸	گلستان سعدی برای بایسنغر میرزا	۴۸
گلستان هنر (کتاب)	۵۲، ۳۹، ۲۰، ۱۹	گلستان هنر (کتاب)	۵۲، ۳۹، ۲۰، ۱۹
گنجه	۷۷، ۷۲، ۶۰، ۵۵	گنجه	۷۷، ۷۲، ۶۰، ۵۵

ل

- مجموعه مصور اشعار بخط زین الدین محمود ۱۰۸
 ب الالباب (کتاب) ۱۰۸، ۱۰۷
 التواریخ (کتاب) ۲۸
 برگاه بست ۲۴
 مزار رستم خان در هرات ۱۰۳
 مزار جامی بخط میر علی ۱۰۲
 مزار امیرغیاث بخط سلطان علی مشهدی محمد جلد (معمار) ۳۳
 ۱۰۳
 مزار زین الدین خوافی ۱۰۲
 حوض زمزم کازرگاه هرات ۱۰۲
 بهای نستعلیق قبور تیموریان هرات ۱۰۳
 حمودی (مصور حیات عامه) ۶۴، ۶۳
 محمود بن اسحاق شهابی کاتب ۷۲
 محمود داود (معمار) ۳۳
 محمود رنگی ۳۴
 محمود غازان خان ۲۷
 محمود (سلطان) ۳۲
 محمود بن گرگین ترکی خطاط ۸۵
 محمود مذهب ۷۱، ۷۰، ۶۴
 لمختصر من کتاب الوقف در لاهور ۸۵
 مخزن الاسرار نظامی کار محمود مذهب ۵۰،
 ۷۱
 ۳۴، ۳۳ (کتاب)
 وعه نقاشی محمود مذهب و عبدالله در مخطوطه برای محمد جوکی در هرات ۴۹
 مشهد ۷۰
 وعه مصور اشعار در برلن ۶۴
 وعه اشعار بخط مرتضی حسینی ۴۶
 وعه مصور اشعار عصر سلجوقی ۲۳
 مرتضی قلی شاملو شکسته نویس ۱۰۴
 وعه مصور اشعار در لندن ۶۴
 مرقع بهرام میرزا در استانبول ۵۳، ۵۱
 مرقع شاهی (بادیباچه ابوالفضل) ۱۰۰
 ۵۵

- مرقع کلیله و دمنه مصور در استانبول ۲۹
 مرگ تیمور و تقسیم مملکت او ۳۵
 مروج الذهب (کتاب) ۷۵، ۶۷
 المسالك و الممالک ابن خردادبه ۶۷
 مسجد گوهر شاد و خطوط آن ۹۶، ۹۲
 مسجد مفاک بخارا و نقاشی آن ۸۰
 مسجد نائین و نقاشی آن ۷۹
 مسعود بن محمود (سلطان) ۲۶، ۲۴
 مسلم کالگرافی (کتاب) ۸۲، ۸۰، ۷۸، ۷۷،
 ۸۹
 مصوری اشعار بزیمی ۴۸
 مصوری در مکتب هرات و خصایص آن ۴۵
 مطلع سعدین (کتاب) ۳۶ تا ۳۱
 مظفرین هبة الله اسطرلابی ۲۴
 مظفرین منصور (مصور) ۲۸
 مظفر علی مصور ۶۶، ۶۳، ۵۳
 معبد آفتاب در ملتان و بیت الذهب ۶۷
 معتصم (خلیفه) ۲۰
 المعتمد (خلیفه) ۱۹
 معجم البلدان ۲۳
 معراجنامه مصور هرات ۵۹
 معراجنامه خط عبدالله صیرفی ۵۰
 معزالدین کرت ۳۳
 معرق (هنر) ۳۹
 معروف خطاط (مولانا) ۳۶
 معین مصور ۷۳
 مقاله حبیبی بر مخطوطه بحر المعانی در
 مجله بیغما ۸۶
 مقدمه دوست محمد ۱۰۹
 مقدمه منثور شاهنامه ابی منصورى ۲۶
 مکتب هنر هرات:
 آغاز، عروج ۳۵
 پراکندگی و هجرت هنرمندان آن
 ۵۶۲، ۵۵۹
 دنباله آن ۶۲
 در هند ۶۶
 در بخارا ۶۹
 در ترکیه ۷۲
 ممیزات آن ۷۲
 مکتب هنر عصر سلجوقی ۲۷
 مکتوب تیمور بخط شیخ محمد بمصر ۳۲
 ملک خانم ۳۳
 مملکت خراسان ۹۵، ۳۵
 ممیزات هنری مکتب هرات و بخارا ۷۲
 منابع ادبی تاریخ هنر تیموریان ۱۰۵
 منابع ادبی تاریخ هنر بترتیب الفبا یکصد و
 پنجاه و چهار اثر (رک فهرست
 سوم)
 منار جام (غور) ۸۷، ۶۷
 منار قطب (دهلی) ۶۷
 منافع الحيوان مصور نیویارک ۲۷
 مناقب الشعراء خاتونی ۱۰۷
 منبت کاری (اختراع) ۵۱
 منشآت فریدون بیگ ۳۷
 منصور مصور ۶۹، ۲۸
 منوهر مصور ۶۹

نستعلیق:

- منیاتورا ایران (کتاب) ۵۶
 موگند مصور ۶۹
 مها بهارت فارسی مصور ۶۹
 میراث ایران (کتاب) ۵۸
 میراث اسلام (کتاب) ۷۶
 میرانشاه ۳۳
 میرزا حبیب اصفهانی ۵۰
 میرزا علی مصور ۶۶، ۶۳
 میر حسین ابیوردی ۳۵، ۳۴
 میر سید علی مصور ۶۸، ۶۶، ۶۳
 میر علی هروی (خطاط) ۱۰۲، ۷۲، ۷۰
 میر علی تبریزی قیلة الكتاب ۱۰۱، ۱۰۰، ۳۰
 میرعلی شیر (وزیر و مذهب و مصور) ۳۷، ۳۶، ۳۴
 میرک اصفهانی (مجلد) ۳۸
 میرک خراسانی (مصور شاگرد بهزاد) ۶۳، ۶۰
 میرک نقاش ۶۹، ۴۰
 میرک هروی (امیر روح الله) ۵۳، ۵۱
 میر مصور بدخشانی ۶۸
 میر نقاش ۶۶
 میر هاشم مصور ۶۹
 ن
 ناصر خسرو بلخی (نقاشی او) ۲۵
 نجم الدین محمود مذهب ۲۸
 نرسنگه مصور ۶۹
 نزهة الارواح بقلم جعفر ۵۰
 نزهة المشتاق ادريسي ۶۷
 نسب نامه کابلشاهان ۵
 نسخ خطی استانبول (کتاب) ۲۹
- پیدایش آن ۱۰۰
 وضع قواعد آن ۱۰۱
 انتقال آن به ممالک دیگر ۱۰۲
 نظام الدین شامی ۳۱
 نفوذ خط تزئینی کوفی باروپا ۷۶
 نفوذ خط تزئینی به هند ۸۷
 نقاشی اسلامی (کتاب) ۵۴
 نقاشی جامع اولیاء غزنه ۲۲
 نقاشی جامع هرات ۲۳، ۲۲
 نقاشی ابنیه چشت ۲۲
 نقاشی مقبره پیر علمدار ۷۹، ۲۳، ۲۱
 نقاشی رباط اشرف سرخس ۲۲
 نقاشی خانه نگارین باغ هرات ۲۴
 نقاشی لوحه قبر سلطان محمود ۲۱
 نقاشی سنگی قصر سلطان مسعود و منارهای
 غزنه ۲۲
 نقاشی مقبره امام یحیی در جوزجان ۲۲، ۲۲
 ۸۳
 نقاشی منار جام غور ۲۲
 نقاشی مدرسه جوند بادغیس ۲۲
 نقاشی بنای سنگ بست ۲۱
 نقاشی در خطوط ابنیه نه گنبدان بلخ و هرات
 و جوندو جام ۸۳، ۴۰، ۲۲
 نقاشی مسجد نائین ۲۱
 نقاشی مسجد خرگرد خراسان ۷۹
 نقاشی لشکرگاه بست ۲۴
 نقاشی مسجد المهدی بغداد ۷۷

- نقاشی ابنیه آگره ۶۹
 نقاشی رنگین بردیوارها ۸
 نقاشی درخشت (بخارا) ۲۱
 نقاشان چینی در دربار ایلخانی ۲۹
 نگار کابل و قندهار در شاهنامه ۱۲
 نگارستان (کتاب) ۳۲ تا ۳۷، ۱۰۹
 نگارهای داستانهای امیر علی شیر (کتاب) ۶۱
 و
 واضع نستعلیق امیر علی و مخترع ثانی جعفر هون هد مصور ۶۹
 تبریزی ۵۸۰
 وامق و عذرا عنصری نشر کرده محمد شفیع ۸۶
 وجیه الدین مسعود ۳۳
 ولی الله نقاش ۵۰
 ولیجان مصور ۷۳
 ه
 هدایة المتعلمین اکسفورد ۸۵، ۸۴
 هرم داس (مصور) ۶۹
 هشام بن عبدالملک ۱۹
- هفت پیکر کار بهزاد ۵۶
 هفت پیکر نظامی کار هند ۶۹
 همای و همایون مصور ایلخانی ۲۹
 همایون بن بابر ۶۸، ۴۳
 هنرمانی ۱۰
 هنرهای کتابسازی ۳۸
 هنر خراسانی و انتقال آن به هند ۶۷، ۶۶
 هنر عصر صفوی ۶۲
 هنر مصوری عصر مغل ۲۶
 ی
 یادداشتهای قزوینی (کتاب) ۱۰۱
 یاری (مصور) ۶۴
 یاقوت حموی ۲۳
 یحیی (خواجه نراد) ۳۴
 یقطینی (مذهب) ۲۰
 یوسف مصور ۷۳
 یوسف وزلیخا جامی (مصور) ۷۰
 یوسف وزلیخا جامی مصور بخت میرعلی ۷۱
 یوسف حسین (سید، صحاف) ۴۴

(۲)

فهرست فصل دوم

نامهای مؤلفان منابع تاریخ هنر تیموریان

(از صفحه ۱۰۷ تا ۲۱۷)

انواع سنه منابع ادبی هنر از صفحه ۱۰۷ تا

صفحه ۱۱۰

۱/ آصفی هروی : دیوان آصفی ۱۱۱	۱۱۵
۲/ ابن تغری بردی : النجوم الزاهره ۱۱۲	مجمع الشعراء ۱۱۶
۳/ ابن الصائغ : تحف اولی الالباب فی صناعه الخط ۱۱۳	گلستان هنر ۱۱۶
۴/ ابوبکر قاضی طهرانی : کتاب دیاربکریه	جمع الخيار ۱۱۷
۵/ ابوالفضل علامی هندی : آئین اکبری و مکاتبات علامی ۱۱۴	۱۱۸
۶/ ابوالقاسم رفیعی : تاریخ خط و خطاطان	تاریخ جهان آرا ۱۱۸
۷/ ابوالوفا خوارزمی (خواجه) : دیوان شعر	۱۱۹
۸/ احمد ابراهیمی (قاضی) : خلاصه التواریخ	ذیل عالم آرای عباسی ۱۱۹ با تکمله محمد یوسف ۱۱/ امیری (یوسف) : دیوان امیری (مخطوط) ۱۲۰

- ۱۱/ امین احمد رازی: هفت اقلیم ۱۲۰
 ۱۲/ اندرنام مخلص: مرآة الاصطلاح ۱۲۱
 پریخانه ۱۲۲
 ۱۲/ اوحدی تقی الدین محمد: عرفات العاشقین ۱۲۲
 ۱۳/ ایواغلی حیدر بیگ: مجمع الانشاء ۱۲۳
 ۱۴/ بابا شاه اصفهانی: آداب المشق ۱۲۳
 ۱۵/ بایر (ظهیرالدین محمد): بایرنامه ۱۲۴
 ۱۶/ بخاری، درویش محمد بن دوست محمد: فوائد الخطوط ۱۲۶
 ۱۷/ بختاورخان: مرآة العالم ۱۲۶
 بیاض سواد اعظم ۱۲۶
 ۲۰/ بدایونی (عبدالقادربن ملوکشاه): منتخب ۳۵/ حبیبی (عبدالحمی): تاریخ خط و نوشته‌های کهن در افغانستان ۱۳۸
 ۲۱/ بقایی (محمد عارف): مجمع الفضلاء ۱۲۸
 ۲۲/ بلخی (محمود بن امیرولی): بحر الاسرار ۱۲۹
 ۲۳/ بیالی (دکتور مهدی): احوال و آثار خوشنویسان ۱۲۹
 تکوین و پیدا شدن خطوط در ایران ۱۳۰
 ۲۴/ پرویز ناتل خانلری: شاهکارهای هنر ایران ۱۳۰
 ۲۵/ تقی الدین محمد کاشانی: خلاصة الاشعار ۱۳۱
 ۲۶/ جامی (عبدالرحمن): دیوان جامی ۱۳۱
 ۲۷/ جنگ مرآتی بایسنغر میرزا ۱۳۲
 ۲۸/ جوینوری (ممتاز حسین): تعلیم خط و املا ۱۳۳
 ۲۹/ جهانگیر (نورالدین): تسرک جهانگیری ۱۳۳
 مرقع امیر تیمور کار خلیل ۱۳۳
 ۳۰/ حاجت قلی مراغی: سلسله الضفویه ۱۳۵
 ۳۱/ حافظ ابرو هروی: مجمع السواریخ ۱۳۶
 ۳۲/ حافظ حسن سیریزی: روضات الجنان و جنات الجنان ۱۳۶
 ۳۳/ حائری: مجموعه حائری ۱۳۶
 ۳۴/ میرزا حبیب اصفهانی: خط و خطاطان ۱۳۷
 ۳۵/ حبیبی (عبدالحمی): تاریخ خط و نوشته‌های کهن در افغانستان ۱۳۸
 ۳۶/ حسن بیگ روملو: احسن التواریخ ۱۳۹
 ۳۷/ حسن خان شاملو: نستعلیق بر مرقع پیر هرات ۱۴۰
 منشآت حسن خان شاملو ۱۴۰
 ۳۸/ حسن رازی: میخانه ۱۴۲
 ۳۹/ خواند میر هروی: حبیب السیر فی اخبار البشر ۱۴۳

- خلاصة الاخبار فی بیان احوال الاخیار ۵۴/ سحر بدایونی: ارزنگ چین ۱۵۵
 ۱۴۴/ سعید فتاح عبادہ: انتشار الخط العربی ۱۵۵
 نامه نامی ۱۴۴
 ۴۰/ خرابات: از مؤلف نامعلوم هروی ۱۴۴
 ۴۱/ دانش پژوه (محمد تقی): گنجور و برنامه ۱۵۶
 علم خط نستعلیق ۱۵۶
 ۴۲/ درویش محمد صحاف: انساب محمودی ۱۴۵ و ۱
 ۴۳/ دمشق (مصطفی حسینی): رساله الیقین فی معرفة انواع الخطوط والخطاطین ۱۴۶
 ۴۴/ دو غلات (محمد حیدر کورگانی): تاریخ رشیدی ۱۴۸
 دوست محمد کتابدار هروی: دیباچه بر مرقع بهرام میرزا ۱۴۹
 ۴۶/ دولت شاه سمرقندی: تذکرة الشعرا ۱۵۰
 ۴۷/ راقم (سید شریف سمرقندی): تاریخ راقم ۱۵۱
 ۴۸/ رضوی کیوان: تاریخچه هنر و نقاشی در دوره اسلامی ۱۵۲
 ۴۹/ رضا علی قادری: مفتاح الخطوط ۱۵۲
 ۵۰/ فراهی (ناشناس): ریحان نستعلیق ۱۵۲
 ۵۱/ زکی محمد حسن مصری: التصوير فی الاسلام عند الفرس ۱۵۳
 الفنون الايرانية في العصر الاسلامی ۱۵۳
 ۵۲/ سام میرزا صفوی: تحفه سامی ۱۵۴
 ۵۳/ سبحان رای منشی: خلاصة المکاتیب ۱۵۵
 ۵۴/ سحر بدایونی: ارزنگ چین ۱۵۵
 ۵۵/ سعید فتاح عبادہ: انتشار الخط العربی ۱۵۵
 ۵۶/ سلطان علی مشهدی: رساله منظوم در ۱۵۶
 ۵۷/ سنگلاخ (محمد علی خبوشانی): تذکرة الخطاطین ۱۵۸
 ۵۸/ سید احمد مشهدی: مقدمه مرقع امیر غیب بیگ ۱۶۰
 ۵۹/ شاغل عثمانی: صحیفه خوشنویسان ۱۶۰
 ۶۰/ شاهی سیزواری: دیوان شاهی ۱۶۱
 ۶۱/ صادق علی دهلوی: قواعد الحروف رشیدی ۱۶۱
 ۶۲/ صادقی بیگ افشار: مجمع الخواص ۱۶۳
 قانون الصور ۱۶۳
 ۶۳/ صنیع الدوله (محمد حسن خان): مطلع الشمس ۱۶۵
 ۶۴/ طیبی شافعی: جامع محاسن کتابه الكتاب ۱۶۶
 ۶۵/ عبدالاحد رابط: قواعد ابجد و قانون خوشنویسی ۱۶۶
 ۶۶/ عبدالباقی نهاوندی: مآثر رحیمی ۱۶۷
 ۶۷/ عبدالرزاق سمرقندی: مطلع سعدین و مجمع بحرین ۱۶۸
 ۶۸/ عبدالعزیز جواهر کلام: کتابخانه های ایران پیش از اسلام ۱۶۸
 ۶۹/ عبدالله صیرفی: خطوط سته یا رساله

- خط ۱۶۹
عبدالله مروارید: شرفنامه یا منشآت ۸۴ / فکری هروی: ذکر برخی از خوشنویسان مروارید ۱۶۹
عبدالله افندی: ریاض العلماء و حیاض ۸۵ / فضالی (حبیب‌الله اصفهانی) اطلس الفضلاء ۱۷۰
عبدالله چغتایی: اسلامی مصوری ۱۷۰ / قاطعی هروی: مجمع الشعراى جهانگیری عبدالمحمد ایرانی: پیدایش خط و خطاطان ۱۷۱
علاءالدوله قزوینی: نفایس المآثر ۱۷۱
صحیفه الارقام ۱۷۱
ترتیب مرقع امیر حمزه ۱۷۲
علی شیر (فانع تنوی): تحفة الکرام ۱۷۳
علی شیر نوایی: مجالس النفایس و ترجمه های آن ۱۷۴
علی هروی (میر-کاتب السلطانی): مداد الخطوط ۱۷۷
غلام رضا ریاضی: دانشوران خراسان ۱۷۸
غلام محمد دهلوی: تذکره خوشنویسان ۱۷۸
مسوده تاریخ خط و خوشنویسان ۱۷۹
رساله حالات خوش نویسان ۱۷۹
فتح‌الله سبزواری: اصول و قواعدسته ۱۷۹
فخری هروی: روضة السلاطین ۱۸۰
فریدون بیگ: منشآت السلاطین ۱۸۱
فصیحی احمد خوافی: مجمل فصیحی ۱۸۲
۸۴ / فکری هروی: ذکر برخی از خوشنویسان و هنرمندان ۱۸۲
۸۵ / فضالی (حبیب‌الله اصفهانی) اطلس خط ۱۸۳
۸۶ / قاطعی هروی: مجمع الشعراى جهانگیری ۱۸۳
۸۷ / قطب فقه خوان: مقدمه مرقع شاه طهماسب ۱۸۴
۸۸ / قلقشندی (احمد): صبح‌الاعشى فی کتابة الانشا ۱۸۴
۸۹ / قمرآریان: بهزاد (کمال‌الدین) ۱۸۴
۹۰ / کریم‌الله خان: دفتر خطاط ۱۸۵
۹۱ / کردی (محمد طاهر): تاریخ الخط العربی و آدابہ ۱۸۵
۹۲ / کلیم همدانی: دیوان کلیم ۱۸۵
۹۳ / گلچین معانی (احمد): تاریخ تذکره‌های فارسی ۱۸۶
۹۴ / لسان‌الملک (سپهرکاشی): تذکره خوشنویسان ۱۸۶
۹۵ / مالک دیلمی: مقدمه مرقع امیر حسین بیگ ۱۸۷
۹۶ / مجموعه ترجیع بندها در تهران ۱۸۷
۹۷ / مجنون رفیقی: رساله رسم الخط ۱۸۸
آداب الخط ۱۸۹
سواد الخط ۱۸۹
رساله مرکب سازی ۱۸۹
۹۸ / محمد اسحاق صدیقی: فن تحریر کی

- تاریخ ۱۹۰
۹۹ / م، جودت: ذیل علی فصل الاخیه ۱۹۷
الفتیان ۱۹۰
۱۰۰ / محمد صالح اصفهانی: تذکره خط و خطاطان ۱۹۱
۱۰۱ / محمد صالح کنبوه: شاه جهان نامه = عمل صالح ۱۹۱
۱۰۲ / محمد علی میرزا: تذکره خوشنویسان ۱۹۲
۱۰۳ / محمد محسن هروی: مقدمه مصوردیوان حافظ ۱۹۲
مقدمه مرقع محمد محسن هروی ۱۹۲
۱۰۴ / محمد مفیدی باقی: جامع مفیدی ۱۹۳
محمد مومن بن عبدالله مروارید: مرقع خطوط او ۱۹۴
۱۰۶ / محمد یوسف لاهیجی: کلام الملوک فی بیان ظهور و ایجاد الخط و احوال الخطاطین ۱۹۵
۱۰۷ / محمد یوسف سبزواری: رساله دستور خطاطی ۱۹۵
۱۰۸ / محمود بن محمد: قواعد خطوط ۱۹۵
۱۰۹ / محمود علی خان ماهر: علم الحروف ۱۹۶
۱۱۰ / محمود کمال اینال: خطاطان ۱۹۶
۱۱۱ / محمود هروی: تاریخ شاه طهماسب یا ذیل حبیب‌السیر ۱۹۷
۱۱۲ / مرقع خطوط جعفر و غیره (توبینگن) ۲۰۵
۱۱۳ / مرقع خوب: با مقدمه محمد صالح ۱۹۷
۱۴ / مرقع دارا شکوه: ۱۹۸
۱۱۵ / مرقع زیب النساء و دلرس بیگم با مقدمه راشد ۱۹۸
۱۱۶ / مرقع سلطان مراد: ۱۹۹
۱۱۷ / مرقع سلطان حسین یاقرا: ۱۹۹
۱۱۸ / مرقع سلطان یعقوب آق‌قویونلو: ۱۹۹
۱۱۹ / مرقع شاه اسماعیل: ۲۰۰
۱۲۰ / مرقع شاه عباس: ۲۰۰
۱۲۱ / مرقع شاه عباس ۲۰۰
۱۲۲ / مرقع شاهی یا مرقع گلشن با مقدمه محمد حسین کشمیری ۲۰۰
۱۲۳ / مرقع کتابخانه سلطنتی ایران ۲۰۱
۱۲۴ / مرقع کنجینه شیخ صفی ۲۰۱
۱۲۵ / " " " " ۲۰۲
۱۲۶ / " " " " ۲۰۲
۱۲۷ / " " " " ۲۰۲
۱۲۸ / " " " " ۲۰۲
مرقات ولی‌الدین افندی ۲۰۲
جلد اول مرقعات مذکور ۲۰۳
جلد دوم " " ۲۰۳
جلد سوم " " ۲۰۳
مرقع امیر تیمور ۲۰۳
۱۳۳ / مستقیم‌زاده: تحفه خطاطان ۲۰۵
۱۳۴ / مصطفی عالی افندی: مناقب هنروران ۲۰۵

/ مطربی سمرقندی: تذکره مطربی ۲۰۶	۱۴۷ / واله قزوینی: خلد برین ۲۱۳
/ منشآت: مجهول المؤلف ۲۰۶	۱۴۸ / وصفی (محمد): مقدمه مرقع شاه
/ منشآت خطی: کتابخانه مهدی بیانی	اسماعیل صفوی ۲۱۳
در تهران ۲۰۶	۱۴۹ / هروی: جوامع الانشا ۲۱۴
/ منشآت و رساله خط و قلم: ۲۰۸	۱۵۰ / همایونفرخ (رکن الدین): تاریخچه
/ میر خانی: تذکره خوشنویسان ۲۰۸	کتابخانه های ایران ۲۱۴
/ ناجی زین الدین: الخط العربی ۲۰۸	کتاب و کتابخانه های ایران ۲۱۴
/ ناصرالدین بخاری: تحفة الزائرین ۲۰۹	سیر تحول و تکامل خط فارسی ۲۱۴
/ نثاری بخاری: مذکرا حباب ۲۰۹	هنر کتابسازی در ایران ۲۱۴
/ نصر آبادی محمد طاهر: تذکره نصر	۱۵۱ / هیرالال مونس: طغرای نستعلیق
آبادی ۲۱۰	۲۱۴
/ نعیمی (علی احمد) صورتگران و خوش	۱۵۲ / یعقوب بن حسن: تحفة المجالس ۲۱۵
نویسان هرات ۲۱۱	۱۵۳ / یوسف حسین (سید) رساله جلد ساری
/ واصفی هروی: بدایع الوقائع ۲۱۲	۲۱۵
/ واله داغستانی: ریاض الشعرا ۲۱۲	۱۵۴ / یوسف محرر جامی: فرائد غیاثیه ۲۱۷

(۳)

فهرست فصل سوم: هنر کتابسازی و خط در ادبیات فارسی

(از صفحه ۲۱۹ تا ۲۶۴)

(۱) توصیف مرقع شاهی و مدح شاه جهان: (۱۴) چند خط در یک بیت: محمد سعید	کلیم (مرقع گلشن) ۲۲۱
اشرف ۲۲۶	(۲) جلد: کلیم ۲۲۲
(۱۵) مرکب، قلم، کاتبی ترشیزی ۲۲۶	(۳) جزوه و شیرازه: کلیم ۲۲۳
(۱۶) دوات: کاتبی ۲۲۶	(۴) دفتر، تذهیب، سرلوح: کلیم ۲۲۳
(۱۷) کتب خانه: عماد فقیه ۲۲۶	(۵) خوشنویسان با سهو قلم: جامی ۲۲۳
(۱۸) خطوط زرین: سفدی ۲۲۷	(۶) قلم تراش: جامی ۲۲۳
(۱۹) مجلد و شکنجه: بساطی سمرقندی ۲۲۷	(۷) نسخه زیبای مزین: جامی ۲۲۴
(۲۰) مشق مداوم: قاضی احمد غفاری ۲۲۸	(۸) انحراف خامه: آصفی هروی ۲۲۴
(۲۱) خط بر خطها کشیدن: ظهوری ۲۲۸	(۹) قطر قلم: آصفی هروی ۲۲۴
(۲۲) قلم گل نگار " ۲۲۸	(۱۰) حسن خط: " " ۲۲۵
(۲۳) عقد گهر " ۲۲۸	" " : نورالدین ظهوری ۲۲۵
(۲۴) اهل سواد: طالب آملی ۲۲۹	(۱۱) خط غبار: قاسم انوار ۲۲۵
(۲۵) سنایش قلم: محمد حسین خطاط تبریزی	(۱۲) نسخ و تعلیق: میر جوجک علی بلخی
۲۲۹	۲۲۵
(۲۶) جلد صدف کاری کتاب: کلیم ۲۲۹	(۱۳) خط ترسل: قاآنی ۲۲۶
(۲۷) نگارخانه چین: ؟: ۲۳۰	

- (۲) صورت دلستان: بیدل ۲۳۰
 (۲) دست از قلم کشیده: سلیم ۲۳۰
 (۲) صورتگر چین: سلطان حسین میرزا
 صفوی ۲۳۱
 صورتگر چین: امیر معزی بابا فعانی
 ۲۳۱
 (۲) مصوران چابکدست: شطاح شیرازی -
 سعدی ۲۳۱
 (۳) صورت انگیختن: سعدی - نیاز ۲۳۱ -
 ۲۳۲
 (۳) سلسله پای: میر علی هروی ۲۳۲
 (۳) شاعر خطاط: میر علی هروی ۲۳۲
 (۳) صدالم: " ۲۳۲
 (۳) پنج شرط خطاطی: " ۲۳۲
 (۳) مرثیه هنر: جعفر تبریزی خطاط
 ۲۳۳
 مرثیه هنر: مولانا منشی ۲۳۴
 (۳) جمال مرد: ؟ ۲۳۵
 (۳) حسن خط: لااعلم، عبدالله مروارید
 ۲۳۵
 (۴) سرو قلم: لااعلم ۲۳۵
 (۴) وصف قلم: ؟ ۲۳۶
 (۴) کلید هنر: ؟ ۲۳۶
 (۴) مفتاح رزق: سلطانعلی مشهدی ۲۳۷
 (۴) آرایش توانگر: منسوب بحضرت علی ۲۳۷
 (۴) الخط نصف العلم: سلطانعلی مشهدی
 ۲۳۸
 (۴) هفت خط: ؟ ۲۳۹
- (۴۷) اقلام سته: ؟ ۲۳۹
 (۴۸) نستعلیق: سلطانعلی مشهدی ۲۳۹
 (۴۹) تعلیق: جامی ۲۴۰
 (۵۰) قلم انگشت: بهرام میرزا ۲۴۰
 (۵۱) خط سلطانعلی مشهدی: ؟ ۲۴۰
 بر لوح مرقد سلطانعلی مشهدی:
 محمد ابریشمی ۲۴۱
 (۵۲) قلم جوان: سلطانعلی مشهدی ۲۴۱
 (۵۳) سند علم خط: سلطانعلی مشهدی ۲۴۱
 (۵۴) اصول خط: یاقوت، سلطانعلی مشهدی،
 ۲۴۲
 (۵۵) کاغذ و رنگ: سلطانعلی مشهدی ۲۴۳
 (۵۶) خوش نویس شدن: سلطانعلی مشهدی
 ۲۴۴
 (۵۷) پشیمانی استاد: میر علی هروی ۲۴۵
 (۵۸) مناجات کاتب: شاه محمود نسابوری
 ۲۴۶
 (۵۹) خط یاقوت: ؟ ۲۴۶
 (۶۰) خط دلفریب: ؟ ۲۴۶
 (۶۱) تراشه قلم: ؟ ۲۴۷
 (۶۲) اسلامی و ختائی: ؟ ۲۴۷
 (۶۳) هنر و خیال: ؟ ۲۴۸
 (۶۴) تصویر سخنگوی: ؟ ۲۴۹
 (۶۵) بهزاد: ؟ ۲۵۰
 (۶۶) پادشاه هنرمند: ؟ ۲۵۱
 (۶۷) بت صورتگر: نظری نقاش قمی ۲۵۲
 (۶۸) مهاجرت هنر: میر مصور بدخشی ۲۵۲
 (۶۹) موی جان ده: ؟ ۲۵۲

- (۷۰) وصف مرقد سلطان ابراهیم میرزا: ؟ (۸۰) صندوق کتاب: حسین ابیوردی ۲۶۱
 ۲۵۲ (۸۱) دارالکتب غزنه: مسعود سعد سلمان ۶۱
 (۷۱) کتب خانه: حسن مذهب بغدادی ۲۵۳ (۸۲) عبرت از خواندن خط: محمود بن -
 محمد ۲۶۲ (۷۲) تاریخ نقاشی قبه امام رضا: حسن
 مذهب ۲۵۳ (۸۳) خط یادگار: از یک مجموعه خطی
 (۷۳) در مدح مظفر مصور: صادق بیگ ۲۵۳ ۲۶۲
 (۷۴) هفت اصل: " ۲۵۴ (۸۴) تبریک کتاب: سلمان ساوجی ۲۶۲
 (۷۵) داستان مانی صورتگر: نظامی ۲۵۵ (۸۵) خامه مشکین: زین العابدین کاتب
 (۷۶) صورتهای شاهان: " ۲۵۷ ۲۶۳
 (۷۷) تاریخ مرقد امیر شیر: عبدالله مروارید (۸۶) دولت خط: کاظم بن محمد ۲۶۳
 ۲۵۸ (۸۷) یادگار بهترین: حسن اصفهانی
 (۷۸) هنر و بشر: نامه نامی ۲۵۸ ۲۶۳
 (۷۹) کلک نقاش: جمالی دهلوی ۲۵۹ (۸۸) خط پریشان: ؟ ۲۶۴

(۴)

فهرست فصل چهارم

رجال و آثار هنری تیموریان

در مکتب هرات و متفرعات آن

نامهای ممالک بترتیب الفبا

۷۲۲-۶۹۷ ص	۹- فرانسه	۲۲۳-۲۶۷ ص	۱- اتحاد جماهیر شوروی
ص ۷۲۳-	۱۰- قاهره	ص ۳۸۴-۳۲۴	۲- افغانستان
ص ۷۳۳-	۱۱- واتیکان	ص ۴۰۲-۳۸۵	۳- آلمان
ص ۷۳۵-۷۳۴	۱۲- وین	ص ۴۴۸-۴۰۳	۴- انگلستان
ص ۷۶۹-۷۳۶	۱۳- هند	ص ۵۵۵-۴۴۹	۵- ایران
ص ۷۷۰	۱۴- یوگسلاوی	ص ۵۵۸-۵۵۶	۶- پاکستان
ص ۷۸۶-۷۷۱	۱۵- متفرقات	ص ۶۹۴-۵۵۹	۷- ترکیه
		ص ۶۹۶-۶۹۵	۸- سویدن

نامهای رجال هنر عصر تیموریان

(اعداد یکه بعد از هر نام آمده ، نمرهٔ مسلسل آثار هنری ایشانست که در فصل)

(چهارم مذکوراند)

(خ - خطاط . م - مصور . تک - تکمله)

الف

احمد رومی (م) ۱۰۲۷، ۹۶۲، ۳۴۶	آقا جان (خ) ۹۹۹
احمد بن سلطان علی مشهدی (خ) ۱۳۹	آقا رضا هروی (م) ۹۷۸، ۸۵۹
۲۳۶۳، ۲۳۵۹	ابراهیم (خ) ۹۶۷، ۹۶۹
احمد لال (خ) ۹۹۹	ابراهیم خلیل (خ) ۲۴۷۶
احمد موسی (م) ۹۶۷	ابراهیم منشی حضرت رضوی (خ) ۴۴۶
احمد ویسی جلایر (سلطان - م) ۹۶۳	۴۴۸
اختیار الدین منشی هروی (خ) ۳۵۰، ۳۴۹	ابوبکر بن محمود فاروقی از مدرسه هرات
۳۵۱	(خ) ۱۰۱۴
اسدالله کرمانی (خ) ۱۶۸۷	ابوظاهر (خ) ۱۲۵
اسکندر بن مسعود (خ) ۱۹۵	ابوالقاسم علی بن احمد (خ) ۲۳۶۶
اسماعیل بن ابراهیم نجاتی هروی (خ) ۱۱۴۴	ابوالوفابن نورالله (خ) ۱۵۰، ۱۴۹
اسماعیل حسینی (خ) ۱۱۴۵، ۲۳۶۷	احمد چوره (خ) ۱۰۲۷
اظهر تبریزی الکاتب السلطانی (خ) ۲۴۵	احمد حسینی مشهدی (خ) ۲۳۹۶، ۲۲، ۱
۹۵۲، ۸۵۸، ۸۵۲، ۵۶۵، ۵۶۴	احمد الحافظ شیرازی (خ) ۱۷۰، ۲۵۶۳ تک
۲۴۰۸، ۱۵۵۲ تا ۱۵۱۸، ۱۰۶۴	

جلال الدین بن طاهر هروی (خ) ۱۵۴	حسین علی (خ) ۹۹۸
جلال الدین (امیر کاسی - م) ۹۶۲	حسین بن علی تونی (خ) ۵۵۴
جلال الدین محمود بن فیروز بخت حسینی (خ) ۹۹۸، ۹۶۶، ۶۳۰، ۶۲۹	حسین صحاف مشهدی ۱۰۸
۱۵۱۷، ۹۹۹	حسین الفیض (خ) ۹۶۷
جمال الدین حسینی شیرازی (خ) ۱۹	حسین کلو ۱۱۶۸
جمال کافی (خ) ۲۵۶۴	حسین گیلوئی در مدرسه هرات (خ) ۱۰۰۵
جمال مشهدی (خ) ۴۵۱	حسین بن محمد حسینی (خ) ۱۸۶ تک
جنید السلطانی (م) ۲۶۵۰	حسین بن محمد بن شریف حسینی ۲۴۰۶
جهانگیر سلطانی (خ) ۱۱۴۶	حسین مذهب (مولانا) ۹۶۶
ح	حمدالله بن شیخ مرشد (خ) ۱۰۶۸
حاجی محمد هروی (خ) ۱۹	حیدر بن ابراهیم حسینی (خ) ۶۳
حاجی محمد قفل ساز (م) ۹۶۳	حیدرالحسینی (خ) ۹۹۸، ۹۶۶
حاجی محمد مشهدی (خ) ۲۳۳۱	حیدر حسینی در بخارا (خ) ۹۶۸
حاجی محمد بخارا (م) ۹۸۵	حیدر میرزا دو غلت کاشغری ۹۶۳
حالی (خ) ۱۰۰۰	خ
حبیب بن حسین سمرقندی (خ) ۲۳۶۴	خاير خاتون بنت امير عثمان بن عباس
حبیب الله (میر، شیخ، بن محیی کرمانی) (خ) ۱۵۹۸ تا ۱۶۰۲	۱۰۱۵
حسن حسینی شیرازی (خ) ۶۱	خضر شاه (خ) ۲۹ ص ۸۰۸
حسن بن حسین شاملو حاکم هرات (خ) ۳۲۶	خلیل میرزا بن محمد جهانگیر تیموری (م)
۲۴۷۸، ۴۵۵، ۴۵۲	خلیل ۳۵۹، ۳۴۶ (رک: امیر خلیل)
حسن علی جامی (خ) ۲۴۰۲	خلیل تبریزی (خ) ۴۵۸
حسن علی مشهدی (خ) ۱۱۵۲، ۱۱۴۷	خلیل حسینی (خ) ۹۴۹ تک
حسن محمد (خ) ۱۵۲	خلیل بن درویش محمد جامی (خ) ۱۰۷۳
حسن بن محمد احسن (خ) ۳۲۹	تا ۲۵۵۳، ۲۳۵۶، ۱۰۷۵
حسین خوارزمی (خ) ۴۵۶	خواجه جان بن سلطان احمد سیاوشانی
حسین عبدالله (خ) ۲۵۶۷	هروی (خ) ۱۷۲ تک ۲۸۳
	خواوند سالک بن میرک سمرقندی (خ) (م)
	۵۰۲، ۵۰۱

بهرام قلی (م) ۲۵۰۷، ۹۷۷	اظهر (خ؟) ۳۲۵
بهرام میرزا صفوی (خ) (م) ۹۶۷، ۵۸۱، ۵۶۲	اظهر (خ) ۱۲۹
بهراد (م) ۲۱۷، ۱۹۹، ۱۰۶، ۵۳، ۱۸، ۱۷	اظهر هروی (خ) ۲۵۱۷
۲۴۲، ۲۳۹، ۲۳۷، ۲۳۳، ۲۷۸، ۲۲۰	اظهر شماخی (م) ۹۶۱
تا ۲۷۸، ۲۶۳ تا ۲۵۸، ۲۴۵، ۲۴۳	اظهر گدا (خ) ۹۶۸
۶۶۳، ۳۶۷، ۳۶۶، ۳۶۱، ۲۸۶، ۲۸۱	الف بیگ میرزا (خ) ۲۵۸۱
۹۶۶، ۹۷۵، ۹۷۳، ۹۷۱، ۸۶۰، ۸۴۸	امیر خلیل (م) ۹۶۱ تا ۹۶۳
۲۴۰۲، ۲۳۴۸، ۱۰۵۸، ۹۸۹، ۹۶۷	امیر غیب بیک (جامع مرقع) ۹۶۶
تا ۲۵۰۰، ۲۴۹۹، ۲۴۷۱، ۲۴۵۲	امیر بن محمد علی اردستانی (خ) ۱۰۴۲
۰۲۶۰۷، ۲۵۰۵	انند (م) ۲۵۵۵
پ - ت	ب
پاینده (درویش - م) ۹۶۲، ۳۴۶	بابا جان حافظ بهرام بن عبدالعلی تربتی (خ، م شاعر) ۹۶۷ ص ۵۸۰
پسر خواجه عبدالله (م) ۹۶۹	بابا شاه اصفهانی (خ) ۹۵۳، ۵۱۲، ۵۰۷
پیر محمد (خ) ۲۰	بابا شاه بن سلطان علی (خ) ۲۴۲۲
پیر علی بن عبدالرحمن جامی (خ) ۶۸	بابا شاه عراقی (خ) ۱۵۷۰، ۱۵۶۹
۹۶۷، ۵۵۹، ۲۴۶	بابا میر (خ) ۹۶۷
پیر علی بن عبدالرحیم (خ) ۱۸۵ تک	بابای حصاری (خ) ۵۶۶
ترسون محمد بلخی (خ) ۱۶۲	باقی محمد نونداکی (خ) ۱۷۹ تک
تمراز (م) ۲۵۰۷	بایسنفر میرزا بن شاه رخ (خ) ۱۰۲۷، ۳۴۷
ج	بایسنفر بن محمود بن احمد بن ابوسعید کورگان
جعفر بن علی تبریزی حافظ بایسنفری (خ) (م)	حکمران بدخشان (خ) ۹۶۷
۶۹۳، ۳۴۶، ۲۶۷، ۲۶۶، ۲۰۶	بایزید بورانی (خ) ۹۶۷، ۹۶۶
۹۶۱، ۹۹۸، ۹۶۷، ۹۶۱، ۸۳۶	برهان هروی (خ) ۲۶۰۸، ۱۴۷
۲۳۱۹، ۱۰۶۵، ۱۰۴۴، ۱۰۲۸، ۹۶۲	بشادان قده (م) ۹۶۷
۲۴۷۷، ۲۳۹۲	بساون (م) ۲۵۵۵
جعفر بن علی معروف به سید آقا سبزواری	بن مولانا عبدالعزیز (خ) ۱۵۳
(خ) ۳۵۷، ۳۵۶، ۳۵۵	بهرام افشار (م) ۲۴۹۸
جگنا ته (م) ۲۵۵۵	

سلطان میرک کتابدار	۲۵۲۶	۱۰۱۶، ۱۰۲۴، ۱۰۴۰، ۱۰۶۰،
سلیمان (خ)	۹۶۷	۱۰۶۲، ۱۶۹۸ تا ۲۱۷۵، ۲۳۴۸،
سلیم (خ، م) نشابوری	۵۴۸، ۵۴۹، ۹۹۸،	۲۳۸۵، ۲۴۰۴، ۲۴۱۳، ۲۴۶۹،
	۱۵۶۸ تا ۱۵۶۶، ۹۹۹	۲۴۸۸، ۲۴۸۷، ۲۵۱۸،
سمره بن علی (خ)	۲۵۶۵	۲۵۱۹، ۲۵۲۰
سنة الله نقاش	۹۶۳	سلطان علی هروی ۱۹۹
سنکر (م)	۲۵۴۴	سلطان محمد (م شاگرد بهزاد و کتابدار)
سنواله (م)	۲۵۵۵	۲۶۲، ۲۸۲، ص ۸۰۳، ص ۸۱۷،
سیاوش بن احمد (خ)	۱۸۱ تک ۲۰۵ تک	۲۴۵۲، ۲۴۵۵، ۲۴۶۰، ۲۵۰۴،
سید احمد حسینی مشهدی (خ)	جامع مرقع.	۲۶۱۲
امیر غیب بیگ	۴۲۰، ۹۶۶، ۹۸۳،	سلطان محمد بن نور الله هروی (خ) ۵۸،
	۹۹۹	۴۸۰، ۴۸۹، ۲۳۵۷،
سید علی (میر'مصور)	۲۶۲، ۸۴۸، ۲۴۵۵،	سلطان محمد خندان هروی (خ) ۷۵، ۱۴۰،
	۲۶۲۶	۳۰۴، ۳۰۵، ۳۷۱، ۴۷۹، ۹۶۶،
سیف الدین (م)	۳۴۶	۹۶۷، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۲۱۷۶، ۲۱۸۶،
ش		۲۳۲۲، ۲۳۸۸، ۲۴۳۶، ۲۴۳۹،
شادی محمد بن سلطان محمد نور (خ)		سلطان محمد نور هروی (خ، م) ۷۶ تا ۷۸،
	۱۵۶۵	۱۱۳، ۱۶۲، ۲۲۰، ۳۰۷، ۳۶۱، ۸۴۹،
شاه حسین سبزواری (خ)	۸۴۲	۹۴۶، ۹۵۵، ۹۶۶، تا ۹۶۸، ۹۸۸،
شاه حسین بن فخر الدین علی شهابی		۹۹۹، ۱۵۵۳، ۱۵۶۴، ۲۱۸۷، ۲۱۸۸،
هروی (خ)	۳۰۰، ۴۵۷، ۱۱۵۳،	۲۳۵۱، ۲۳۸۶، ۲۴۱۸، ۲۴۱۹،
شاه خلیل الله رزه با خرسی پادشاه قلم		۲۴۸۳، ۲۴۸۹، ۲۵۱۵، ۲۵۳۱،
	(خ) ۲۵۵۸	تا ۲۵۳۴، ۲۶۳۵، ۲۶۳۷،
شاه طهماسب صفوی (خ)	۵۹	سلطان محمد الکاتب ؟ ۲۴۱۵
شاگرد سلطان محمد (م)	۳	سلطانم بنت شاه اسماعیل صفوی (خ) ۹۶۷
شاه قاسم هروی (خ)	۲۹۹، ۴۲۳، ۵۱۳،	سلطان محمود (مجلد) ۲۶۲
	۹۵۶، ۵۱۹	سلطان محمود هروی (خ) ۱۷۳ تک ۳۶۵
شاهقلی (م)	۲۶۲۹، ۹۶۷	سلطان میرزا (حصار - خ) ۱۰۴۰، ۶۱۴،

۹۶۶ تا ۹۶۸، ۵۸۵، ۹۹۹، ۹۶۸،	۵	رویش احمد بن شیخ حسن (خ) ۲۴۴۱
۱۵۱۵		رویش عبدالله سلطانی (خ) ۳۴۹
زین العابدین بن زین الدین حسینی گنابادی	(خ) ۸۴۱	رویش علی بن درویش محرم (خ) ۶۵۸، ۱۱۹
زین العابدین بن سلطان بخت جرجانی (خ)	۹۸۲	رویش محمد بن علی (خ) ۹۳۴
زین العابدین محمد شیرازی (خ) ۲۰۲		رویش محمد طاقی هروی (خ، م) ۹۶۱ تا
س		۹۶۳، ۹۶۶، ۱۰۲۳، ۱۰۵۴،
سالک بن سعید (خ) ۱۰۴۰		رویش محمد کاتب سمرقندی ۵۶۷، ۵۶۸،
سلطان ابراهیم جاهی صفوی (خ) ۴۵۰، ۴۴۹		وری کاتب الملک: سلطان بایزید بن میرنظام
سلطان احمد (م) ۴۰		هروی ۵۶۱، ۱۵۷۱، ۲۵۳۸،
سلطان حسین تونی (خ) ۹۶۸، ۹۹۹		ست محمد بن سلیمان هروی (خ، م، قاطع، کتاب سلطان احمد (م) ۴۰
سلطان حسین هروی بن جمشید (خ) ۶۵۴،		دار) ۷۰، ۱۵۶، ۶۵۱، ۶۵۲، ۹۶۶،
۲۵۳۹		۹۶۷، ۹۷۷، ۹۹۹، ۱۰۶۹،
سلطان حسین (خ) ۱۰۷۰ تا ۱۰۷۲		ولت جهانگیری (م) ۸۴۸، ۸۶۰،
سلطان سکندر (م) ۲۴۹۴		ولت محمد (خ) ۱۹۲ تک
سلطان علی (خ) ؟ ۲۴۱۰		هیوان داس (م) ۲۵۵۵
سلطان علی باوردی (م) ۱۰۰۹		ز - ز
سلطان علی خطائی ۹۷۹		جو (خ) ۱۴۱
سلطان علی قاینی (یعقوبی، رستمی خ)		ستم علی شاهی (خ) ۹۶۷، ۹۹۹، ۲۱۹۸،
۱۱۲۶، ۱۰۷۶، ۹۶۷، ۳۵۳، ۷۱		۲۲۰۵
سلطان علی مجلد مروزی ۵۳		با عباسی (م) ۳۳۸، ۳۶۳، ۳۶۴،
سلطان علی مشهدی (خ) ۲۵، ۳۱، ۳۹، ۵۲،		۹۸۳، ۹۸۹
۷۲، ۶۵، تا ۱۱۵، ۱۷۶، ۲۰۷		ن الدین مسعود (حکیم رکن) کاشانی ۲۶۱۵،
تا ۲۰۹، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۸۹، ۲۹۷،		۲۶۱۶
۲۹۸، ۳۰۶، ۳۳۲، ۳۵۲، ۴۵۹،		ح الله میرک استاد بهزاد در هرات ۲۴۴
۴۷۰، ۵۵۳، ۸۴۸، ۹۶۱، ۹۶۶،		ن الدین بن رحمان جامی (خ) ۲۴۷
۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۹، ۹۶۸		ن الدین محمود شاگرد و داماد سلطان علی
		مشهدی (خ) ۴۴، ۴۶، ۶۳۱، ۶۳۲،

اه محمد خیام (م) ۹۶۳	شکر (م) ۲۵۵۵
اه محمد دره‌یی (خ) ۵۶۳	شهاب الدین عبدالله هروی بن پیر علی
اه محمد مشهدی (خ) ۴۱۹	(م) ۹۶۹
اه محمد کاتب هروی ۱۰۴۶، ۲۴۰۵	شهسوار (خ) ۲۵۹۴
ه محمد ۲۵۳۶، ۲۵۳۵	شیخ زاده (خ، م) ۲۲۰، ۲۴۵۲، ۲۴۸۳
ه محمد (م) ۲۸۵	شیخ محمد بن احمد (میر - خ) ۲۷۸
ه مظفر سیاه قلم هرات ۹۶۳	شیخ محمد امامی (خ) ۹۶۱، ۹۶۶، ۹۶۷
ه محمود کاتب مشهدی (خ) ۲۴۲۵	۹۲۵
م محمود نشابوری (خ) ۱۲، ۸۸، ۸۹	شیخ محمد بن حسین لاری (خ) ۲۴۱۲
۲۲۵، ۲۴۸، ۲۶۲، ۳۰۳، ۳۲۷	شیخ محمد بن کمال سبزواری (خ) ۹۹۸
۳۷۶، تا ۴۰۷، ۸۴۶، ۹۴۷ تک	شیخ محمد هروی (خ، م) ۹۶۶، ۹۸۳
۹۶۶ تا ۹۶۸، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۸۳	۲۵۰۳، ۱۰۵۷، ۱۰۰۲، ۹۹۹
۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۱۷، ۱۰۳۰، ۱۶۸۶	شیخ محمد بن فخرالدین احمد کاتب سلطانی
۲۳۲۰، ۲۳۶۰، ۲۳۷۵، ۲۳۸۳	انصاری هروی ۶۳۷، ۶۳۹، ۶۴۷ تا
۲۴۰۲، ۲۴۲۳، ۲۴۴۷، ۲۵۱۵	۱۵۰۷، ۲۳۸۷، ۲۶۰۱، ۲۶۰۲
۲۵۹۷	۲۶۱۳
الدین حسین سلطانی مشهدی حسینی	شیخ محمد رضا هروی (م) ۱۱۷
(خ) ۵۵۲، ۹۶۱، ۱۰۶۳، ۱۱۵۴	شیخ محمود جعفری هروی پیر بودا قی (خ، م)
الدین علی یزدی (خ) ۱۱۶	۲۷۱، ۶۳۴، ۶۳۵، ۹۶۱، ۹۶۶
عباسی (م) ۶۶	۲۳۶۵، ۲۳۹۳
الدین تبریزی (مولانا - م) ۲۶۱۷	شیخی بیگ (م) ۹۶۱، ۹۶۳
الدین فخرالدین حافظ کاتب ۱۸۴	نیر علی هروی کاتب بایسنقر میرزا ۲۴۹، ۹۶۷
الدین محمد الشریف الکرمانی (خ)	۱۶۸۸، ۱۶۹۱
۶۵۶، ۹۹۸، ۹۶۷، ۲۳۳۶	ص
الدین محمد بن حسام بایسنقری هروی	صادق افشار (م کتابدار) ۶۶، ۲۶۳۹
(خ) ۲۱۸۹، ۲۱۹۱، ۱۰۲۶	ع
لدین محمد لطف‌الله (خ) ۹۶۷	عارف هروی بن روح الله حسینی (خ) ۹۶۷
	۱۶۹۲

عبدالله مذهب (خ) شاگرد محمود: ۲۴، ۲۱	عبدالله مذهب (خ) شاگرد محمود: ۲۴، ۲۱
۴۵۱، ۲۱۲	۴۵۱، ۲۱۲
عبدالله هروی خطاط دربار امیر علی شیردر	عبدالله هروی خطاط دربار امیر علی شیردر
هرات ۳۲۸	هرات ۳۲۸
عبدالله زیارتگاهی هروی (خ) ۹۶۶	عبدالله زیارتگاهی هروی (خ) ۹۶۶
عبدالله سمرقندی (خ) ۲۳۹۸	عبدالله سمرقندی (خ) ۲۳۹۸
عبدالله صراف (م) ۹۶۳	عبدالله صراف (م) ۹۶۳
عبدالله طباخ هروی (خ) ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۶۸	عبدالله طباخ هروی (خ) ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۶۸
۹۹۹، در سمرقند ۹۸۰، ۹۴۰، تک	۹۹۹، در سمرقند ۹۸۰، ۹۴۰، تک
عبدالله (شیخ قاطع هروی) ۱۷۰۶، ۲۱۷۵	عبدالله (شیخ قاطع هروی) ۱۷۰۶، ۲۱۷۵
عبدالله بن محمد هروی (م) ۹۶۵	عبدالله بن محمد هروی (م) ۹۶۵
عبدالله بن علی (خ) ۱۸۸ تک	عبدالله بن علی (خ) ۱۸۸ تک
عبدالواحد بن محمد جامی (خ) ۴۳	عبدالواحد بن محمد جامی (خ) ۴۳
عبدالباقی باکو (م) ۹۶۳	عبدالباقی باکو (م) ۹۶۳
عبدالجلیل (خ) ۴۲	عبدالجلیل (خ) ۴۲
عبدالحی تبریزی (م) ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۷	عبدالحی تبریزی (م) ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۷
۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۲۶۱۷	۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۲۶۱۷
عبدالخالق بن حبیب الله هروی (خ) ۱۲۷	عبدالخالق بن حبیب الله هروی (خ) ۱۲۷
۶۵۵	۶۵۵
عبدالرحمن بن محمد اسماعیل (خ) ۱۰۰۶	عبدالرحمن بن محمد اسماعیل (خ) ۱۰۰۶
عبدالرحمن خوارزمی هروی یعقوبی (خ)	عبدالرحمن خوارزمی هروی یعقوبی (خ)
۴۱۳، ۴۱۵، ۱۰۰۳، ۱۰۰۸	۴۱۳، ۴۱۵، ۱۰۰۳، ۱۰۰۸
عبدالرحیم خلوتی پسر شمس تبریزی مشرقی	عبدالرحیم خلوتی پسر شمس تبریزی مشرقی
(خ) ۹۶۹	(خ) ۹۶۹
عبدالرحیم کاتب ۲۰۵ تک	عبدالرحیم کاتب ۲۰۵ تک
عبدالرحیم انیسی بن عبدالرحمن خوارزمی	عبدالرحیم انیسی بن عبدالرحمن خوارزمی
یعقوبی رستمی ۷۹، ۶۶۴، ۶۶۵	یعقوبی رستمی ۷۹، ۶۶۴، ۶۶۵
۹۶۱، ۹۶۷، ۱۰۴۴، سی و یک اثر	۹۶۱، ۹۶۷، ۱۰۴۴، سی و یک اثر
۱۱۶۹، تا ۱۱۹۹، هفده اثر ۱۲۰۰	۱۱۶۹، تا ۱۱۹۹، هفده اثر ۱۲۰۰
تا ۱۲۱۶ بیست و دو قطعه ۱۲۱۷ تا	تا ۱۲۱۶ بیست و دو قطعه ۱۲۱۷ تا
۱۲۳۵، ۱۲۳۹، ۲۵۱۵	۱۲۳۵، ۱۲۳۹، ۲۵۱۵
عبدالرحیم بن محمد قاسم (خ) ۹۶۶، ۹۹۹	عبدالرحیم بن محمد قاسم (خ) ۹۶۶، ۹۹۹
عبدالرحیم هروی روشن قلم یا عنبرین قلم	عبدالرحیم هروی روشن قلم یا عنبرین قلم
۳۰۹، ۳۱۰، ۳۳۳، ۶۶۶، ۶۹۱	۳۰۹، ۳۱۰، ۳۳۳، ۶۶۶، ۶۹۱
۸۵۰، ۸۵۱، ۲۵۵۵، تا ۲۵۵۷	۸۵۰، ۸۵۱، ۲۵۵۵، تا ۲۵۵۷
عبدالصمد شیرازی مصور و مذهب شیرین قلم	عبدالصمد شیرازی مصور و مذهب شیرین قلم
۴۴، ۱۸۱، ۳۳۳، ۸۴۸، ۹۳۷	۴۴، ۱۸۱، ۳۳۳، ۸۴۸، ۹۳۷
عبدالعزیز خان شاه بخارا (خ) ۹۶۷	عبدالعزیز خان شاه بخارا (خ) ۹۶۷
عبدالعزیز (خواجه - م) ۹۶۶، ۲۴۵۳	عبدالعزیز (خواجه - م) ۹۶۶، ۲۴۵۳
۲۴۵۴	۲۴۵۴
عبدالکریم خوارزمی بن عبدالرحمن (خ) ۸۰	عبدالکریم خوارزمی بن عبدالرحمن (خ) ۸۰
۲۱۶، ۴۱۶، ۹۶۱، ۹۶۶، ۹۹۸	۲۱۶، ۴۱۶، ۹۶۱، ۹۶۶، ۹۹۸
۱۰۴۴، تا ۱۲۴۰	۱۰۴۴، تا ۱۲۴۰
عبدالمومن مزاری هروی (خ) ۲۵۵۱	عبدالمومن مزاری هروی (خ) ۲۵۵۱
عبدالملک کاتب شاهرخ ۲۳۶۱	عبدالملک کاتب شاهرخ ۲۳۶۱
عبدالواحد مشهدی (خ) ۸۲۴، ۸۲۶، ۱۴۳۸	عبدالواحد مشهدی (خ) ۸۲۴، ۸۲۶، ۱۴۳۸
۲۴۲۸، ۲۴۲۹	۲۴۲۸، ۲۴۲۹
عبدالواسع (خ) ۹۹۹	عبدالواسع (خ) ۹۹۹
عبدالوهاب حسینی مشهدی (خ) ۹۶۶	عبدالوهاب حسینی مشهدی (خ) ۹۶۶
۹۹۹	۹۹۹
عبدالوهاب ابوالمکارم حجازی (خ) ۸۲۹	عبدالوهاب ابوالمکارم حجازی (خ) ۸۲۹
۸۳۰	۸۳۰
عبدی قلندر نشابوری (عبدالله بن حسن) مصور	عبدی قلندر نشابوری (عبدالله بن حسن) مصور
۴۲۴، ۸۳۳، ۸۳۵، ۹۴۸، تک ۹۶۶	۴۲۴، ۸۳۳، ۸۳۵، ۹۴۸، تک ۹۶۶
۹۶۷، ۹۶۸، ۹۹۸، ۹۹۹، تا ۱۴۳۹	۹۶۷، ۹۶۸، ۹۹۸، ۹۹۹، تا ۱۴۳۹
۱۴۵۸، ۲۴۱۴، ۲۵۴۰	۱۴۵۸، ۲۴۱۴، ۲۵۴۰

عبدالله خان (شاه بخارا - خ) ۹۶۷	علی بن لطف‌الله معاذ حسینی (خ) ۱۱۴
عبدالله بخاری (م) ۹۸۰	علی بن محمود تبریزی (خ) ۱۶۵
عبدالله علی کاتب سلطانی (خ) ۲۳۹۷	علی بن میرک سمرقندی (خ) ۱۶۹
عزالدین هروی (خ) ۲۳۲۳	علی یزدی (م) ۹۶۲
علاءالدین محمد رزه باخرزی (خ) ۱۳۶	عماد ابر قوهی (خ) ۱۰۰۸
۱۳۷	عمادالدین آهنگران بخارا (خ) ۱۴۸
علاءالدین محمد هروی (خ) ۸۴۳، ۲۴۰	عماد الحسینی قزوینی ۱۱۷، ۱۳۰، ۱۳۷، ۱۹۷
۹۴۴، تک ۱۰۴۷	۹۷۳
علاءالدین بن احمد اخسیکتی ۲۳۲۴	عمادالدین بن محیی هروی (خ) ۱۹۳
علاءالملک سبزواری (خ) ۶۹۲	عماد بن محمد هروی (خ) ۱۳۵۵
علی (خواجه) تبریزی (خ، م) از مصوران شاهنامه بایسنغری ۹۶۱، ۹۶۲، ۱۰۱۵	عماد الفراهی (خ) ۹۶۷
علی بیگ (خ، م) ۹۶۹	عنایت‌الله (آقا اصفهانی) ۲۶۲۷
علی جان بن حیدر علی هروی (خ) ۶۵۷	عیشی هروی (خ) ۹۶۶، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰
علی بن حاجی مذهب (حاجی محمد هروی) غیاث‌الدین (خواجه مصور) ۴۴، ۳۴۶، ۹۶۲	غ
۲۳۴۰	غیاث‌الدین مذهب مشهدی ۹۶۷، ۹۹۹
علی حافظ (خ) ۱۴۶۰، ۱۴۶۱	غیاث‌الدین علی جامی ۲۶۰۶
علی حسینی (میر هروی - خ) ۹۶۶، ۹۹۹	غیاث‌الدین بن علاء‌الدین (خ) ۸۴۴
۱۰۴۵، ۲۳۳۵، ۲۴۰۳، ۲۴۴۰	ف
(رک: میر علی هروی)	فخرالدین احمد (خ) ۱۰۰۲
علی بن حیدر حسینی قاسمی ۱۱۳۱ تا ۱۱۳۳ فخرالدین علی بن محمد اصغر جامی (خ)	۸۲۳
علی (مولانا مصور) ۳۴۶	علی رضا مشهدی (خ، م) ۱۰۵، ۱۳۲، ۹۷۸، فخرالدین علی حاجی محمد بخاری
۲۴۳۲، ۹۹۹	هروی (خ) ۱۲۴
علی قائنی (خ) ۱۰۴۸	فرخ چیله (م) ۲۵۴۴، ۲۵۵۵
علی قلی بیگ جبادار (م) ۶۶	فرهاد مصور شیراز ۲۵۶
علی الکاتب هرات (خ) ۱۴۳، ۹۹۳	فرید (خ) ۸
علی کاتب بخارا ۲۳۷۷	فغان‌الدین بلبل شاهنامه خوان ۹۴۱ تک

فولاد محمد بن یار محمد بخاری (خ)	مثالی کاشانی (خ) ۲۳۴۴
۳۲۴	مجنون رفیقی هروی (خ) ۹۶۷، ۲۴۰۹
ق	محب‌الله (م، خ) ۹۹۰
قادمی صفوی (م) ۹۶۵	محسن بن لطف‌الله معادالحسینی سبزواری
قاسم علی (م) ۲۶۱، ۲۸۸، ۲۸۹، ۶۶۳، ۲۲۰۶	(خ) ۲۳۵۵
ص ۸۱۰ ص ۸۱۱	محمد بن ابراهیم منعم (خ) ۲۶۴۵
قاسم علی (خ) شیرازی در هرات: ۱۸، ۲۹	محمد بن ابرهیم بن مسعود (خ) ۲۳۳۹
۱۱۳۴، ۶۵۹، ۲۲۷، ۲۱۵	محمد ابریشمی مشهدی (خ) ۶۰۰، ۶۰۲، ۹۶۷
قطب هروی (خ) ۱۷۸ تک	۱۴۳۲، ۱۴۲۶، ۹۹۹، ۹۶۸
قطب‌الدین جمال هروی (خ) ۱۵۱	محمد بن احمد (خ) ۲۵۹۵
قطب‌الدین حسن شاه کرمانی (خ) ۳۷، ۳۸	محمد بن اسحاق جنابدی (خ) ۲۳۸۵
قطب‌الدین محمد حسینی (خ) ۲۲۱۴	محمد امامی (شیخ هروی) ۹۲۵ (رک: شیخ محمد امامی)
قطب‌الدین محمد یزدی (خ) ۱۳۹۵، ۱۳۹۴	محمد امین بن ابراهیم مذهب (خ) هروی
قوام‌الدین مجلد ۳۴۶	قوام بن محمد شیرازی (خ) ۲۳۹۵
قوام بن محمد شیرازی (خ) ۲۳۹۵	۱۵۰۸، ۴۲۲ تا ۱۵۱۲
ك	محمد امین کاتب شاگرد میر باقر (خ) ۱۰۰۰
کیک (مولانا نادر العصر، عکاس هروی) ۹۶۸	محمد امین سمرقندی (خ) ۲۵۹۹
کمال‌الدین مذهب (م، خ) ۲۷، ۶۰، ۹۶۶	محمد امین مشهدی (خ) ۳۷۵، ۲۶۰۰
۲۵۵۲، ۱۱۳۵	محمد امین مذهب ۹۸۹
کمال ثانی (خ) ۶۶۰، ۶۶۲	محمد اوبهی (خ) ۹۶۶
کمال‌الدین حسین حافظ هروی (خ) ۵۵۵	محمد باقر بن میر علی هروی (خ) ۱۱۳۷
۹۹۹، ۵۵۸	۲۵۴۱، ۲۴۷۹، ۱۱۳۸
کمال نشابوری نور بخشی ۱۱۳۶، ۲۵۹۸	محمد باقی (خ) ۹۹۱، ۲۳۳۴
لچمن (م) ۲۵۵۵	ص ۵۹۲
م	محمد بدخشی حسینی (خ) ۱۴۶۶، ۲۳۸۰
مادهو (م) ۲۵۵۵	۲۴۴۲
مالک‌دیلمی (خ) ۸۶، ۸۷، ۲۴۸، ۵۸۹، ۵۹۷	محمد بلخی (خ) ۱۴۳۷
۱۴۲۱ تا ۹۷۹، ۹۹۸، ۱۴۰۲	محمد بهرام (خ) ۵۰۶، ۱۴۳۶، ۲۴۸۰

محمد ناصر بخاری (خ) ۱۵۱۶	۲۴۲۰، ۱۰۰۰
محمد بن ناصرالدین فوشنجی (خ) ۱۹۸	محمد قاسم بخاری ۹۶۷
محمد بن نظام الدین محمد (خ) ۲۲۸	محمد قاسم جامی (خ) ۲۴۲۴
محمد هروی (خ) ۳۵	محمد قاسم منجم (خ) ۹۶۷
محمد هروی عبدالله نقاش (خ) ۹۶۳، ۹۶۱	محمد قاسم بن سلطان محمود اشکابادی ۱۰۱۰
۹۷۷	محمد قل (خ) ۱۴۴
محمد یوسف (م) ۶۶	محمد قوام شیرازی حمای (خ) ۲۲۹، ۸۲
محمد یوسف حسینی (خ) ۲۳۲۵	تا ۳۱۵، ۲۳۲ تا ۶۵۰، ۶۴۷، ۳۱۸
محمد یوسف کابلی (خ) ۲۶۰۴	تا ۱۳۹۶، ۲۳۲۱، ۱۰۳۶، ۱۰۱۸
محمدی هروی (مصور حیات عامه) ۵، ۱۵، ۳۳۴	۲۴۲۸، ۱۳۹۹
تا ۲۶۲۸، ۲۴۶۵، ۲۴۶۲، ۳۳۸	محمد الکاتب (خ) ۱۴۰۰، ۱۴۰۱، ۲۴۳۵
محمود بن اسحاق شهبابی سیاوشانی هروی (خ)	محمد کمال نشابوری (خ) ۴۱۲
۲۳۰۹، ۲۲۱۵، ۹۸۳، ۴۴۴، ۴۲۵	محمد لطیف شوخی بخاری (خ) ۴۱۸
۲۵۵۰ تا ۲۵۴۶، ۲۴۲۳	محمد محسن هروی (خ) ۱۰۱، ۴۰۸، ۴۰۹
محمود جعفری (شیخ هروی) - (خ) ۱۳۱۴ تا ۵۴	۲۵۹۰
محمود بن حسن نشابوری (خ) ۹۵۷	محمد بن محمد الیاس (خ) ۲۳۲۸
محمود بن حسن هروی (خ) ۲۵۲۷	محمد بن محمد بقال (خ) ۱۵۱۳، ۹۹۴
محمود رفیقی هروی (خ) ۱۳۱۳، ۱۵۵	۱۰۳۳، ۲۳۳۰، ۱۵۱۴
محمود بن سلطان علی (خ) ۱۴۳۳، ۶۳۳	محمد بن محمد علی حنفی (خ) ۵۸۱
محمود سلطانی هروی (خ) ۳۴۸	محمد بن مسعود (خ) ۲۵۸۰
محمود شاه خیام (م) ۹۶۲	محمد بن مطهر بن یوسف نشابوری (خ) ۳۷۱
محمود بن علی (خ) ۹۶۷	محمد معصوم (خ) ۲۶۰۳
محمود الکاتب بخشی منشی سلطان حسین	محمد معصوم حسینی بخاری (خ) ۱۴۳۵
بایقرا (خ) ۲۳۸۲، ۹۶۳	محمد بن ملا میر حسینی (خ) ۷
محمود مذهب هروی (خ) ۲۱، ۲۵۵، ۲۸۴	محمد مومن بن شاه محمود هروی ۶۲۶، ۶۲۸
۹۳۶، ۹۳۲، ۶۰۶، ۶۰۵، ۳۶۵	محمد مومن هروی بن عبدالله مروارید (خ) م
۲۴۸۲، ۲۴۴۸، ۱۰۵۲، ۹۷۵، ۹۶۸	۱۰۰۱، ۹۶۹
۲۶۰۹، ۲۶۰۷، ۲۵۱۵، ۲۴۸۵	محمد ناصر (صحاف) ۱۳۶

بیگ (م) ۱۰۵۶، ۹۶۳، ۹۸۰، ۹۶۶	محمد رضا مشهدی (خ) ۲۳۷۸، ۹۶۸
تقی هروی (خ) ۵۹۸، ۱۳	محمد زمان (خ) ۹۵۰ تک
جعفر بن محمد باقر بن میر علی هروی	محمد سعید هروی بن مسعود (خ) ۵۸۰
(خ) ۲۳۲۹	محمد بن سعید بن سعد حافظ (خ) ۲۶۱۹
بن جلال الرشید (خ) ۵۴۵	محمد سلطانی (م) ۶۶
بن جمال الدین (خ) ۲۳۳۲	محمد سلطان شاه هروی (خ) ۰۹۸۲
بن حاجی اسفندیار خشمیری (م)	محمد بن شاه محمد ترکستانی (میرزا - خ)
۲۵۹۶	۴۱۷
بن حسام مشهور به شمس الدین بایسنغری	محمد شریف هروی (خ، م) ۱۴۲۵، ۱۴۲۳، ۹۷۶
(خ) ۲۵۱۶	محمد شفیع حسینی هروی شفیعا (خ) ۵۸۲
حسین الماس (خ) ۲۰۰	۵۸۶
حسین تبریزی (خ) ۹۸۳	محمد صالح دردمند (خ) ۲۲۱۳، ۲۲۱۱، ۱۶۴
حسینی هنرمند هرات ۱۰۱۲	محمد صالح بن کمال الدین حسین مشهدی
حسین بن خواجه سیف الدین (خ)	(خ) ۵۸۷
۵۵۱، ۵۵۰، ۱۰۷	محمد صالح بن محمد باقی (خ) ۲۳۷۴
۲۳۹۱	محمد صالح هروی منشی ولی محمد خان (خ)
حسین کشمیری زرین رقم ۸۶۱، ۲۹۳	۹۸۳، ۵۸۸
۲۵۴۲، ۹۲۴ تا ۲۵۴۴	محمد ظاهر مجلد خاقانی (خ) ۲۵۱۵
حسین بن غیاث الدین علی (خ) ۱۳۸	محمد بن علاء الدین رزه باخرزی (خ) ۸۳۶
حسن هروی (خ) ۱۰۰۰	۲۵۵۴، ۸۳۹
بن حسن هروی (خ) ۴۷	محمد بن علی بن محمد مرشدی (خ) ۲۳۶۸
دحلوائی جلالی اسکندری (خ) ۲۷۷	محمد علی (خ) ۱۸۷ تک
د شیرازی حمای (خ) ۲۶۱۰	محمد بن عبدالله بولیت (خ) ۵۹۹
د خیام جامی (م) ۹۶۲	محمد بن عبدالحی (م) ۹۶۹
د رحیم مشهدی (خ) ۷۵۹، ۵۷۷	محمد بن عبدالرزاق طبیب (خ) ۲۴۱۱
د رضا (م) ۱۳۶ (رک شیخ محمد رضا)	محمد فوشنجی (خ) ۱۷۷ تک
د رضا تبریزی ۴۲۰	محمد قاسم شادیشاه هروی (خ) ۱۴۵، ۶۴۰
	۰۹۹۹، ۹۷۶، ۹۶۷، ۹۶۶، ۶۴۶

میرک (بابا تاشکندی) م ۸۵	میر سید (خ) ۹۶۶
میرک (م) ۲۴۵۵ ص ۸۱۷	میر شیخ پورانی هروی (خ) ۹۶۷، ۹۹۹
میرک خراسانی (م) ۳۴۲	۲۳۱۸، ۲۳۱۴
میرک سمرقندی (م) ۲۵۸۹، ۲۵۸۸	میر شیخ بن قتلح حاجی سمرقندی (خ) ۲۳۵۸
میرک (خ) ۲۳۹۹	میر عضد (م مذهب) ۳۶۱
میرک هروی (م) ۲۶۳	میر علی بن الیاس تبریزی (خ) ۲۶۷
میشندن داس (م) ۲۵۵۵	میر علی بخاری (خ) ۱۴۵۹، ۱۰۵۲
ن	میر علی تبریزی (خ) ۹۹۹، ۹۶۶، ۳۱۴
ناصر الکاتب (خ) ۲۷۷	میر علی شیرازی (خ) ۹۴۲ تک
ناصر الدین علی بخاری (خ) ۱۶۳	میر علی هروی حسینی کاتب سلطانی (خ) ۱۱۸، ۱۰۶، ۶۴، ۳۳، ۲۸، ۲۷، ۳
نصیر کاتب بهرام میرزا (خ) ۹۶۷	نظام بن حسین بن نجیب هروی (خ) ۲۵۸۵
نظام بن یقینی (خ) ۹۹۹	نظام بن یقینی (خ) ۶۹۹
نظامی کاسی (م) ۹۶۲	۲۰۴ تک ۲۱۹، ۲۲۴، ۲۲۶، ۳۵۴، نظامی کاسی (م) ۹۶۲
نعمت الله بن محمد شریف نشابوری (خ) ۱۰۶۷	نعمت الله بن محمد شریف نشابوری (خ) ۴۶۱، ۱۶۹۷، ۱۶۹۳، ۹۸۳، ۸۴۵
نعیم الدین کاتب شیرازی (خ) ۲۶۴، ۲۵۳	۲۵۳۰ تا ۲۵۲۱، ۲۴۸۵، ۲۴۷۵
۲۴۰۷، ۲۴۰۰، ۸۳۲، ۸۳۱	میر سید علی (م) ۹۷۱، ۹۶۶، ۳۴۵
۲۴۰۷، ۲۴۰۰، ۸۳۲، ۸۳۱	ص ۸۱۷
نعمت الله بن محمد پورانی هروی (خ) ۵۶۰	میر ماه بن میر عرب برادر زاده میرکلنگی (خ) ۲۳۹۰، ۲۳۶۹، ۱۰۴۱ (خ) ۲۳۹۰، ۲۳۶۹، ۱۰۴۱
۱۱۴۳ تا ۱۱۳۹، ۹۶۷	میر محمد (خ) ۲۴۱۶
نوروز احمد خان حکمران تاشکند (خ) ۹۶۷	میر محمد باقر بن میر علی هروی ۶۰۲
ویسی هروی (خ) ۲۱۳، ۶۰	۶۰۴
هاشم مذهب و محرر ۹۶۷	میر محمد بن علی (خ) ۱۴۲
هدایت الله شیرازی (خ) ۱۰۶۶	میر محمد علی (خ) ۶۳۶
همام منشی مرشدی (خ) ۲۵۹۶	میر محمد صالح کشفی ۳۱۱ تا ۳۱۳
یاری (مولانا، مذهب و محرر، خ هروی) ۵۲	میر مصور و محرر (تبریزی) ۳۰۸، ۹۶۷
	میرک آقا اصفهانی (م) ۲۶۲

مظفر علی (م) ۲۶۲، ۸۱۷، ۲۴۵۵، ۲۶۲۱	۲۶۱۱
مظفر علی قاطع ۹۶۷	بود مصور ۲۵۹۴، ۲۶۰۷
مظفر علی سیاه قلم ۹۶۷	مود بن مرتضی حسینی (خ) ۳۳۹
معروف (مولانا بغدادی - خ) ۹۶۲، ۶۲۵	مود بن محمد بلخی (خ) ۲۳۳۳
معروف نقاش ۳۴۶	مود بن محمد یوسف تستری کاغذی (خ) ۲۵۷۲، ۲۵۷۱، ۲۳۱۱، ۲۳۱۰
معزالدین (میر محمد حسینی کاشانی) خ ۴۲۱	نمود بن نظام زرین رقم هروی مذهب
۲۴۲۶، ۹۹۸، ۹۸۳، ۹۶۶، ۹۳۰، ۹۲۷	و (خ) ۲۴۳۰، ۱۰۲۵، ۱۳۴
معین مصور ۶۶	نمود بن میرک (خ) ۲۴۲۱
معین الدین محمد شریفی شاگرد میر علی	نمود هروی (خ) ۱۰
هروی ۹۹۸	حبیب شیرازی (خ) ۶۰۷
مقصود هروی (خ) ۷۰۲، ۷۰۰	حبیب هروی (خ) ۹۳۳، ۶۱۵، ۴۴۵، ۱۹۳
منعم الدین اوحدی (خ) ۸۰۵	۲۴۲۷، ۹۹۹
منوهر (م) ۲۵۵۵	مرتضی حسینی محمود (خ) ۲۱۱
موسی بن عیسی سمرقندی (خ) ۱۴۳۴	مرشد الدین محمد عطار شیخ شیرازی (خ) ۲۳۶ تا ۲۳۴، ۲۱۰، ۱۶۸، ۸۴
موسی مصور ۹۶۱	۲۵۰ تا ۲۵۲، ۳۱۹، ۳۲۲ تا ۶۱۶
موکوند (م) ۲۵۵۵	۲۳۲۷، ۲۳۴۷، ۲۳۳۸، ۱۰۳۲، ۶۲۱
مهدی قلی (خ) ۹۹۹	۲۵۷۴، ۲۵۷۳، ۲۴۰۱، ۲۳۹۴، ۲۳۷۱
مهر بانو بنت عمر شیخ تیموری خواهر بابر	۲۶۰۷
(خ) ۲۵۹۱	مسعود بن میرک نقاش ۹۸۰
مهیش (م) ۲۵۵۵	مسکین (م) ۲۵۵۵
میر دانگ (خ) ۹۶۷	مظفر حسین بن محمد امین (خ) ۶۲۴، ۶۲۲
میرحسینی نسفی بخاری کاتب سلطانی مشهور	۲۳۱۳، ۲۳۱۲
به میرکلنگی (خ) ۲۱، ۳۰۱، ۳۰۲	مظفر بن عبدالله کاتب ابراهیم تیموری (خ) ۹۵۸
۱۵۹۵، ۹۶۶، ۹۵۴، ۵۰۰، ۴۹۳	مظفر علی تربتی کاتب سلطانی (خ) ۹۶۶
۲۴۳۷، ۲۳۲۷	ص ۸۱۷
میرزا عنایت (م) ۹۶۷	
میرزا علی (شاگرد بهزاد - م) ۱۹، ۱، ۲۶۲	
	۲۳۷۳

یوسف علی سبز مشهدی (خ) ۲۱۹۵، ۲۱۹۷	۲۱۷۵، ۱۷۰۶، ۹۹۹ تا ۹۶۶، ۵۳
یوسف بن محمد بن شهاب جامی هروی (خ)	۲۴۳۳، ۲۳۴۸، ۲۲۱۰، ۲۲۰۷
	۱۰۱۵
یوسف مشهور به امیری مذهب و نقاش هرات	۲۳۸۱، ۲۳۵۲، ۱۰۴۳ (خ)
	۱۰۲۷
	بقوب بن حسن ملقب بسراج الحسنی قطنی
	(خ) ۵۷۵، ۵۷۴

آثار هنری مربوط مکتب هنر تیموریان

مذکور در فصل چهارم

(اعدادیکه بعد از هر اثر داده شده ، عدد مسلسل بین قوسین کتابت و ص نشان صفحه)

اژدر بیچان عمل عنایت اصفهانی ۲۶۲۷	الف
اساس الاقتباس خط محمد بدخشانی ۲۴۴۲	آثار محمدی، ص ۸۲۱ تا ۸۲۵
اسرار حج خط محیی هروی ۹۳۳	آثار مظفر بخت محیی هروی ۲۴۲۷
اسرار نامه خط شاه محمود ۳۸۲	آداب المشق خط بابا شاه ۹۵۳
اسکندر نامه خط میر علی هروی ۲۷	آیین اکبری خط محمد حسین کشمیری کار
اسکندر نامه ترکی خط ابراهیم منشی ۴۴۸	هند ۲۹۳
اسماء اعظم خط سلطان علی مشهدی ۴۶۹	آئینه اسکندری ۸۴۰
اشتر نامه خط شیخ محمد هروی ۱۴۶۸	احسن الکبار خط خضر شاه مکتب هرات در
اشعار نظامی مکتب هرات ۲۷۶	سنه ۸۳۷ ق، ص ۸۰۸ و عدد ۲۹
اشعار نوائی کار بهزاد هرات ۲۷۹	احسن الکبار خط غیاث الدین ۸۴۴
اظهار المضر خط میر کلنگی ۲۴۳۷	اخلاق محسنی خط محمود شهابی ۴۲۷
البم شماره ۲۱۳۵ و ۲۱۶۰ ترکیه ۹۶۲	اخلاق محسنی خط حسن محمد ۱۵۲
البم (مرقع خوب ولی محمد خان) شماره	اخلاق منصوری خط محمد بهرام ۵۰۳
۵۹۰ ص ۹۸۳، ۲۱۳۷	اربعین جامی خط قل محمد ۱۴۴
البم شماره ۲۱۳۹ ترکیه ۹۸۴ ص ۵۹۱	اربعین جامی خط شاه محمود ۲۳۲۰
البم شماره ۲۱۴۰ ترکیه ۹۷۳ ص ۵۸۷	اربعین جامی خط محمد قوام ۲۳۲۱

شماره ۲۱۴۲ ترکیه ۹۸۵ ص ۵۹۱	البم شاه اسماعیل صفوی ۹۶۸ ص ۵۸۵
شماره ۲۱۴۳ ترکیه ۹۸۶ ص ۵۹۱	البم شاه طهماسب و امیر غیب بیگ ۹۶۶
شماره ۲۱۴۴ ترکیه ۹۷۱ ص ۵۸۷	البم غریب میرزا کار هرات ۹۶۵
شماره ۲۱۴۵ ترکیه ۹۷۶	البم مجموع الغرائب بایسنغر میرزا ۹۶۴
شماره ۲۱۴۶ ترکیه ۹۷۲ ص ۵۸۷	البم یوسف بهادر خان ۹۶۹ ص ۵۸۶
شماره ۲۱۴۷ ترکیه ۹۷۰ ص ۵۸۷	(رک . مرقع)
بایسنغر شماره ۲۱۵۲ ترکیه ۹۶۲	انوار سهیلی مصور خط عبدالرحیم ۲۵۵۵
سلطان یعقوب شماره ۲۱۵۳ ترکیه ۹۶۱	انیس العشاق خط امامی هروی ۹۲۵
۲۱۵۵ ترکیه ۹۸۰ ص ۵۸۹	انیس الناس کار هرات ۳۶۹
۲۱۵۷ ترکیه ۹۸۲	ب
۲۱۵۸ ترکیه ۹۸۹ ص ۵۹۲	بارید اثر میرزا علی ص ۸۱۷
عبدالعزیز خان ۲۱۵۹ ترکیه ۹۷۹ ص	بازگشت خسرو اثر میرک ص ۸۱۷
۵۸۹	بدایع الافکار مکتب بخارا ۱۳۱
سلطان یعقوب ۲۱۶۰ ترکیه ۹۶۳	بلبل نامه عطار خط حبیب سمرقندی ۲۳۶۴
۲۱۶۲ ترکیه ۹۷۴ ص ۵۸۷	بهرام میرزا در شکار اثر مظفر علی ص ۸۱۷
۲۱۶۵ ترکیه ۹۸۷ ص ۵۹۱	بوستان سعدی :
۲۱۶۶ ترکیه ۹۷۸ ص ۵۸۹	خط اظهار هرات ۱۲۹
۲۱۶۸ ترکیه ۹۷۵ ص ۵۸۸	خط شیخ محمد کار بهزاد ۲۷۸
۲۱۷۶ ترکیه ۹۸۸ ص ۵۹۱	مصور عمل حاجی محمد خط شهبسوار
۲۱۹۶ ترکیه ۹۷۷	۲۵۹۴
بایسنغر میرزا ۲۳۱۰ ترکیه ۹۸۱	خط پیر علی بن عبدالرحمن جامی
۱۴۸۳ ترکیه ۹۹۰ ص ۵۹۲	۲۳۷۶
عبدالله خان بخارا ۱۴۸۸ ترکیه ۹۹۱	عماد حسینی مکتب هرات ۱۳۰
کار سمرقند ۱۴۸۹ ترکیه ۹۹۲ ص ۵۹۲	کار مکتب بخارا ۲۱۸
سلطان علی ۱۴۹۱ ترکیه ۹۹۳ ص ۵۹۳	خط سلطان محمد نور ۴۸۷ ، ۲۱۸۷
ابوسعید میرزا ۱۴۹۴ ترکیه ۹۹۴ ص ۵۹۳	خط سلطان محمد خندان ۴۷۴
۱۵۱۴ ترکیه ۹۹۵ ص ۵۹۳	خط محمود شهابی هروی ۲۲۱۵ ،
بهرام میرزا ۹۶۷	۲۵۵۰ ، ۲۲۱۶

" شاه محمود نشابوری ۳۰۳ ، ۳۷۸ ، ۳۸۸ ،	بیاض بختاور خان خط محمد امین مشهدی
۲۳۷۵	۲۶۰۰
" خط شاه محمد کاتب ۱۰۴۶	بیاض کپور تله خط سلطان محمد مشهدی با
" خط شاه قاسم ۴۱۵	۵ مجلس مصور هرات ۲۶۳۷
" خط میر علی هروی ۱۲۸ ، ۷۴۲ ،	بیاض همام ۲۵۹۶
۱۰۴۵ ، ۱۶۹۵ ، ۱۶۹۶ ، ۲۴۶۱ ،	پ
۲۴۷۵ ، ۲۵۲۴ ، ۲۵۲۵	پارچه ابریشمی منقش هرات کار غیاث الدین
" خط میر کلنگی بخاری ۴۹۵	۲۵۴
" خط عبدالواحد مشهدی ۸۲۵	پرده بقلم عبدالله مذهب مکتب هرات ۲۱۲
" خط سلطان علی مشهدی ، عمل بهزاد	پری ساقی کار شاه قلی ۲۶۲۹
و مذهب یاری و شمس الدین کرمانی	پنج گنج امیر خسرو کار تبریز ۶۲
در قاهره ۲۵۰۸ ، ۲۵ ، ۱۱۲۸	پهلوان و شیر ژبان ۹۶۲ ص ۵۷۲
" خط علی کاتب ۲۳۷۷	پور تربیت :
" خط میر علی تبریزی ۳۱۴	پور تربیت عمل بهزاد ۹۶۵
" مصور خط حکیم رگنا ۲۶۱۶	" " امیر علی شیر عمل محمود مذهب
" خط محمد رضا مشهدی ۲۳۷۸	۳۶۵
" خط یاری هروی ۲۲۰۷	" " عمل صدیقی بیگ (م) ۹۷۲ ، ۹۷۳
" خط محمود مذهب ۲۶۱۱	" " سفیر روس بدرنار صفوی ۹۸۰
" خط محمد بن نظام الدین ۲۲۸	" " شببانی خان عمل بهزاد ۲۵۱
" مکتب بخارا در لینن گراد ۲۴	" " عمل علی حسینی ۲۴۴۰
" مکتب شیراز ۹۷	" " عمل کوپک نقاش ۹۶۵
" دارای سه مجلس کار هرات ۲۳۷۹	ت
بهارستان جامی :	تاج المآثر خط قطب الدین کرمانی ۳۷
بهارستان نوشته ۸۹۵ ق ۲۵۸۷	تاریخ مصور خاندان تیموریه با ۱۱۲ منیاتور
" کار محمود مذهب ۲۶۰۹	عصر بابر ۲۵۶۱
" خط ناصرالدین علی ۱۶۳	تاریخ حافظ ابرو مصور هرات ۱۰۳۰ ص ۶۱۱
بیاض :	تحفة الاحرار جامی .
بیاض اشعار تیموریه کار هرات ۲۵۵۹	" گارقزوین ۵

تصوير رستم و رخش ۹۶۲ ص ۵۶۶	"	۲۴۹۷
دواسپ جنگنده کار درویش محمد هروی	"	کار هرات ۱۰۲
نقاش ۹۶۱	"	کار هرات در حیات مولف ۱۳۳
جنگ دو نیزه دار ۹۶۲ ص ۵۶۸	"	خط خوانند سالک ۵۰۲
جنگ با ازدها ۹۶۲ ص ۵۶۸	"	خط خواجه جان در لندن ۱۷۲ تک
جنگ با شیر ۹۶۲ ص ۵۶۸	"	خط خواجه جان مکتب بخارا ۲۸۳
جنگ با شیر ۹۶۲ ص ۵۶۹	"	خط سلطان علی مشهدی ۲۴۸۸، ۴۶۰
جنگ ازدها و شکاریان ۹۶۲ ص ۵۶۷	"	خط سلطان محمد نور ۲۴۱۹
جنگ رستم با حکمران چین ۹۶۲ ص ۵۶۹	"	خط شاه حسین هروی ۳۰۰
جنگ دو پهلوان شیر کش ۹۶۲ ص ۵۶۸، ۵۷۰	"	خط محمد قاسم شادیشاه ۲۴۲۰
جنگ شهسوار نازنده (نامکمل) ص ۵۷۱	"	خط کمال نشابوری ۱۱۳۶
جنگ دو سوار نازنده ۹۶۲ ص ۵۶۹	"	کار محمود مذهب ۲۴۸۴، ۲۸۴
شهسوار شیر کش ۹۶۲ ص ۵۷۰	"	خط مقصود هروی ۷۰۱
عمل پسر عبدالله مصور ۹۶۹ ص ۵۸۶	"	خط میرکلنگی مکتب بخارا ۳۰۲، ۲۱
غریب میرزا ۹۶۵	"	۳۳۱، ۳۳۰
تاج الدین ریخته‌گر از بهرام میرزا ۹۶۷	"	خط ناصر کاتب ۸۲۷
ص ۵۸۱	"	خط نظام ۶۹۹
عمل محمد بن عبدالحی (م) ۹۶۹	"	تحفة العراقین خط شاه قاسم ۵۱۸
ص ۵۸۶	"	تحفة العشاق ۹۳۹ تک
جنگ شتران عمل بهزاد ۳۶۷	"	ترجمه تاریخ طبری خط قطب‌الدین کار هرات
دربار شاه طهماسب ۱۵	"	۳۸
قصر بگ حکمران عمل شیخی بیگ (م) ۹۶۱	"	ترجمه تاریخ طبری کار هرات ۲۷۰
ملاقات همای و همایون کار هرات در ۲۴۸۲	"	ترجمه نصایح محمد (ص) خط شاه محمود
۵ تابلو ۲۴۸۲	"	۳۸۶
راهب عیسوی کار بهزاد ۹۷۵	"	ترجمه منظوم چهل حدیث خط سلطان علی

یک صفحه عمل بهزاد ؟ ۲۴۲	"	عمل سلطان محمد شاگرد بهزاد در
جوان نقاش عمل بهزاد در هرات	"	ادنیره ۲۸۲
۲۵۸	"	عمل قاسم نقاش ۹۷۳
یک صفحه دیوان نوائی سبک بهزاد	"	عمل مسعود بن میرک ۹۸۰
۲۱۷	"	عمل بخارا ۳۶ قطعه ۹۹۵
عمل حاجی محمد مصور بخارا ۹۸۵	"	عمل میر علی (م) ۹۷۱ ص ۸۱۷
رستم و افراسیاب و رخش ۹۶۲ ص	"	عمل میر محمد سمرقندی ۹۷۰
۵۷۱	"	حمله بهرام گور بر شیر ۹۶۲ ص ۵۷۰
عمل شهاب الدین عبدالله هروی بن	"	شکار شاهزاده عمل استاد محمد هروی
میر علی در سمرقند ۹۶۹ ص ۵۸۶	"	۹۶۱
اشعار جامی عمل عبیدالله بخاری	"	عمل محمود مصور در هند ۴۳ قطعه
۹۸۰	"	۲۵۹۴
یک صفحه شاهنامه کار هرات ۲۳۸	"	عمل ولیجان (م) ۹۷۰ تا ۹۷۵
عمل علی بیگ کاتب ۹۶۹ ص ۵۸۷	"	(رک : منیاتور)
عمل رضا عباسی در هرات ۶۶	"	تفسیر حسینی کار بخارا ۱۸۹ تک
معراج ۹۷۴	"	تفسیر حسینی خط جلال الدین هروی کار
دربار شاه صفوی ۹۷۷	"	هرات ۱۵۴
صحنه شکار مکتب بخارا ۲۶۰	"	تفسیر سوره یوسف خط مهربانو خواهر بابر
گیو و پیران ۹۶۲	"	شاه ۲۵۹۱
عمل مولانا حسین مذهب ۹۶۶	"	تفسیر عربی قرآن کار هرات ۱۸۲ تک
عمل محب‌الله کاتب ۹۹۰	"	تمر نامه خط محمد هروی در بلخ ۲۵۵۴
شهرزاده ترک عمل بهرام قلی (م) ۹۷۷	"	تیمور نامه هانتفی :
تصاویر عمل بهزاد ۹۷۱، ۹۷۴، ۳۶۷، ۲۴۳	"	خط محمود هروی در بخارا ۲۴۳۰
(رک : بهزاد)	"	خط علی جامی ۲۶۰۶، ۸۴۷
منقول از کارهای بهزاد ۹۸۵ ص ۵۹۲	"	خط هدایت‌الله ۱۰۶۶
عمل اظهر شماخی ۹۶۱	"	خط محمود مذهب هروی در بخارا :
عمل جعفر تبریزی ۹۶۱	"	۱۰۲۵ ص ۶۰۸
	"	خط شاه محمود ۲۲۵

خط سلطان حسین هروی ۶۵۴	"	خط سلطان حسین هروی ۶۵۴	"
خط مرشد شیرازی ۶۱۹	"	خط مرشد شیرازی ۶۱۹	"
خط زین‌الدین محمود کار هرات ۴۴	"	خط زین‌الدین محمود کار هرات ۴۴	"
خط عبدالکریم خوارزمی ۴۱۶	"	خط عبدالکریم خوارزمی ۴۱۶	"
خط علی حسینی در هرات ۲۴۰۳	"	خط علی حسینی در هرات ۲۴۰۳	"
حدقة الحدیقه خط شمس‌الدین کرمانی ۲۳۳۶	"	حدقة الحدیقه خط شمس‌الدین کرمانی ۲۳۳۶	"
حدیقه سنائی :	"	حدیقه سنائی :	"
خط میر علی هروی در بخارا ۱۰۳	"	خط میر علی هروی در بخارا ۱۰۳	"
مرشد عطار شیرازی ۶۱۶	"	مرشد عطار شیرازی ۶۱۶	"
حدیقه السعداء خط میر علی هروی با	"	حدیقه السعداء خط میر علی هروی با	"
۱۷ منیاتور روش بهزاد ۲۶۴۳	"	۱۷ منیاتور روش بهزاد ۲۶۴۳	"
حرز الامان خط سلطان محمد خندان ۲۳۲۲	"	حرز الامان خط سلطان محمد خندان ۲۳۲۲	"
حسن و دل فتاحی خط مرشد ۲۴۰۱	"	حسن و دل فتاحی خط مرشد ۲۴۰۱	"
حفظ الآفت خط عبدالله طبّاخ هروی ۴۱۰	"	حفظ الآفت خط عبدالله طبّاخ هروی ۴۱۰	"
حیره الابرار نوائی خط سلطان علی مشهدی	"	حیره الابرار نوائی خط سلطان علی مشهدی	"
کار هرات ۲۸۹	"	کار هرات ۲۸۹	"
حیره الابرار نوائی منسوب بقاسم علی مکتب	"	حیره الابرار نوائی منسوب بقاسم علی مکتب	"
هرات ۲۸۸	"	هرات ۲۸۸	"
خ	"	خ	"
خاوران نامه حسام خوسفی با ۱۱۵ مجلس	"	خاوران نامه حسام خوسفی با ۱۱۵ مجلس	"
مصور ۸۵۴ ق ۲۶۴۴	"	مصور ۸۵۴ ق ۲۶۴۴	"
خاور نامه کار فرهاد مصور ۲۵۶	"	خاور نامه کار فرهاد مصور ۲۵۶	"
خسرو و شیرین نظامی :	"	خسرو و شیرین نظامی :	"
خط اظهر ۳۲۵	"	خط اظهر ۳۲۵	"
خط جعفر کار هرات ۶۹	"	خط جعفر کار هرات ۶۹	"
کار سلطان محمد ص ۸۱۷	"	کار سلطان محمد ص ۸۱۷	"
خط علی حسینی ۲۸	"	خط علی حسینی ۲۸	"
خسرو و شیرین میرزا جعفر بیگ خط محمد	"	خسرو و شیرین میرزا جعفر بیگ خط محمد	"
حسین کشمیری ۲۵۴۳	"	حسین کشمیری ۲۵۴۳	"
خسرو و شیرین هاتقی خط مظفر حسین ۶۲۲	"	خسرو و شیرین هاتقی خط مظفر حسین ۶۲۲	"
خط زین‌الدین محمود کار هرات ۴۴	"	خط زین‌الدین محمود کار هرات ۴۴	"
خط عبدالکریم خوارزمی ۴۱۶	"	خط عبدالکریم خوارزمی ۴۱۶	"
خط علی حسینی در هرات ۲۴۰۳	"	خط علی حسینی در هرات ۲۴۰۳	"
حدقة الحدیقه خط شمس‌الدین کرمانی ۲۳۳۶	"	حدقة الحدیقه خط شمس‌الدین کرمانی ۲۳۳۶	"
حدیقه سنائی :	"	حدیقه سنائی :	"
خط میر علی هروی در بخارا ۱۰۳	"	خط میر علی هروی در بخارا ۱۰۳	"
مرشد عطار شیرازی ۶۱۶	"	مرشد عطار شیرازی ۶۱۶	"
حدیقه السعداء خط میر علی هروی با	"	حدیقه السعداء خط میر علی هروی با	"
۱۷ منیاتور روش بهزاد ۲۶۴۳	"	۱۷ منیاتور روش بهزاد ۲۶۴۳	"
حرز الامان خط سلطان محمد خندان ۲۳۲۲	"	حرز الامان خط سلطان محمد خندان ۲۳۲۲	"
حسن و دل فتاحی خط مرشد ۲۴۰۱	"	حسن و دل فتاحی خط مرشد ۲۴۰۱	"
حفظ الآفت خط عبدالله طبّاخ هروی ۴۱۰	"	حفظ الآفت خط عبدالله طبّاخ هروی ۴۱۰	"
حیره الابرار نوائی خط سلطان علی مشهدی	"	حیره الابرار نوائی خط سلطان علی مشهدی	"
کار هرات ۲۸۹	"	کار هرات ۲۸۹	"
حیره الابرار نوائی منسوب بقاسم علی مکتب	"	حیره الابرار نوائی منسوب بقاسم علی مکتب	"
هرات ۲۸۸	"	هرات ۲۸۸	"
خ	"	خ	"
خاوران نامه حسام خوسفی با ۱۱۵ مجلس	"	خاوران نامه حسام خوسفی با ۱۱۵ مجلس	"
مصور ۸۵۴ ق ۲۶۴۴	"	مصور ۸۵۴ ق ۲۶۴۴	"
خاور نامه کار فرهاد مصور ۲۵۶	"	خاور نامه کار فرهاد مصور ۲۵۶	"
خسرو و شیرین نظامی :	"	خسرو و شیرین نظامی :	"
خط اظهر ۳۲۵	"	خط اظهر ۳۲۵	"
خط جعفر کار هرات ۶۹	"	خط جعفر کار هرات ۶۹	"
کار سلطان محمد ص ۸۱۷	"	کار سلطان محمد ص ۸۱۷	"
خط علی حسینی ۲۸	"	خط علی حسینی ۲۸	"
خسرو و شیرین میرزا جعفر بیگ خط محمد	"	خسرو و شیرین میرزا جعفر بیگ خط محمد	"

خط شاه محمد دره‌بی در قندهار ۵۶۳	"	خط شاه محمد دره‌بی در قندهار ۵۶۳	"
خط محمد رزه ۱۳۶ ، ۸۳۹	"	خط محمد رزه ۱۳۶ ، ۸۳۹	"
خط بن عبدالعزیز هرات ۱۵۳	"	خط بن عبدالعزیز هرات ۱۵۳	"
خط میر علی هروی ۱۷۴ تک ۷۰۵	"	خط میر علی هروی ۱۷۴ تک ۷۰۵	"
خط شاه قاسم هروی ۲۹۹	"	خط شاه قاسم هروی ۲۹۹	"
خط شاه محمود مشهدی ۲۴۳۱	"	خط شاه محمود مشهدی ۲۴۳۱	"
خط علاء الملك سبزواری ۶۹۲	"	خط علاء الملك سبزواری ۶۹۲	"
ج	"	ج	"
چام جم اوحدی خط شیخ محمد هروی ۲۶۰۲	"	چام جم اوحدی خط شیخ محمد هروی ۲۶۰۲	"
چام جم خط حسین کلو ۱۱۶۸	"	چام جم خط حسین کلو ۱۱۶۸	"
چام جم خط میر علی هروی ۷۰۴	"	چام جم خط میر علی هروی ۷۰۴	"
چام جم خط محمود هرات ۱۳۴	"	چام جم خط محمود هرات ۱۳۴	"
چام جم خط شیخ محمد انصاری ۲۳۸۷	"	چام جم خط شیخ محمد انصاری ۲۳۸۷	"
جامع بایسنغری حافظ ابرو مصور و مذهب در	"	جامع بایسنغری حافظ ابرو مصور و مذهب در	"
حیات مولف ۱۰۲۹ ص ۶۱۱	"	حیات مولف ۱۰۲۹ ص ۶۱۱	"
جزو قرآن خط شاه محمود ۳۸۹	"	جزو قرآن خط شاه محمود ۳۸۹	"
جزو قرآن خط دوست محمد ۱۰۶۹	"	جزو قرآن خط دوست محمد ۱۰۶۹	"
جمال و جلال آصفی مصور خط سلطان علی	"	جمال و جلال آصفی مصور خط سلطان علی	"
قائنی در هرات ۲۴۴۶	"	قائنی در هرات ۲۴۴۶	"
جنگ ابراهیم میرزا تیموری مکتب هرات	"	جنگ ابراهیم میرزا تیموری مکتب هرات	"
۳۶۸	"	۳۶۸	"
جنگ اشعار بخط جعفر در هرات ۲۶۶	"	جنگ اشعار بخط جعفر در هرات ۲۶۶	"
جوهر الذات مصور خط احمد هروی ۲۳۶۳	"	جوهر الذات مصور خط احمد هروی ۲۳۶۳	"
جهانگشای جوینی ۸۴۱ ق ۲۴۷۰	"	جهانگشای جوینی ۸۴۱ ق ۲۴۷۰	"
جهانگیر نامه خط عبدالرحیم هروی ۶۶۶	"	جهانگیر نامه خط عبدالرحیم هروی ۶۶۶	"
چ	"	چ	"
چهار کتاب امیر خسرو تحریر ۸۳۲ ق ۱۳۵	"	چهار کتاب امیر خسرو تحریر ۸۳۲ ق ۱۳۵	"
چهار مقاله برای بایسنغر در هرات نوشته	"	چهار مقاله برای بایسنغر در هرات نوشته	"
شده ۱۰۵۱	"	شده ۱۰۵۱	"
چهل حدیث :	"	چهل حدیث :	"
خط بابا شاه ۵۱۱	"	خط بابا شاه ۵۱۱	"
خط میر علی هروی ۷۰۹ ، ۷۱۰ ، ۷۱۲	"	خط میر علی هروی ۷۰۹ ، ۷۱۰ ، ۷۱۲	"
۸۴۵	"	۸۴۵	"
خط سلیم نشابوری ۵۴۸	"	خط سلیم نشابوری ۵۴۸	"
خط شاه محمود ۳۸۵	"	خط شاه محمود ۳۸۵	"
خط سلطان علی مشهدی ۷۳	"	خط سلطان علی مشهدی ۷۳	"
چهل و یک باب مالک‌دیلیمی ۱۴۱۹	"	چهل و یک باب مالک‌دیلیمی ۱۴۱۹	"
چهل کلمه علی :	"	چهل کلمه علی :	"
خط شیخ محمود هروی در بغداد ۶۳۴	"	خط شیخ محمود هروی در بغداد ۶۳۴	"
خط بابا شاه ۵۱۲	"	خط بابا شاه ۵۱۲	"
خط شاه محمود ۳۸۷ ، ۴۰۷ ، ۴۰۸ ، ۴۰۹ ، ۱۶۰۳	"	خط شاه محمود ۳۸۷ ، ۴۰۷ ، ۴۰۸ ، ۴۰۹ ، ۱۶۰۳	"
۱۶۰۴	"	۱۶۰۴	"
خط عبدالرحیم روشن قلم ۲۵۵۶	"	خط عبدالرحیم روشن قلم ۲۵۵۶	"
ح	"	ح	"
حاتم نامه کاشفی کار هرات ۱۰۴	"	حاتم نامه کاشفی کار هرات ۱۰۴	"
حاتمیه کاشفی خط شاه محمود ۳۸۳	"	حاتمیه کاشفی خط شاه محمود ۳۸۳	"
حافظ و سعدی (اشعار) خط محمد بن مسعود	"	حافظ و سعدی (اشعار) خط محمد بن مسعود	"
۲۵۸۰	"	۲۵۸۰	"
حاشیه شرح عقائد خط عماد‌الدین از مکتب	"	حاشیه شرح عقائد خط عماد‌الدین از مکتب	"
بخارا ۱۴۸	"	بخارا ۱۴۸	"
حالی نامه عارفی :	"	حالی نامه عارفی :	"
خط شاه محمود و حسن علی ۸ مجلس	"	خط شاه محمود و حسن علی ۸ مجلس	"
کار بهزاد ۲۴۰۲	"	کار بهزاد ۲۴۰۲	"
خط عبدی نشابوری ۴۲۴	"	خط عبدی نشابوری ۴۲۴	"
خط سلطان‌علی مشهدی ۱۱۲۷ ، ۳۵۲	"	خط سلطان‌علی مشهدی ۱۱۲۷ ، ۳۵۲	"
خط میر علی هروی ۲۵۲۲ ، ۲۵۲۳	"	خط میر علی هروی ۲۵۲۲ ، ۲۵۲۳	"

خط قاسم علی شیرازی ۶۵۹	" عمل محمد حسینی در هرات ۱۰۱۲ ص
خط محمد رزه ۱۳۶	۶۰۴
خط محمود شهابی ۲۲۱۷	" خط محمد قاسم اشکابادی ۱۰۱۰
خط مقصود کار شاگردان بهزاد در بخارا	" کار میرک ۳۴۲، ۲۴۴
۷۰۲	" خط منعم الدین اوحدی ۸۰۵
کار محمود مذهب در بخارا ۲۴۴۹	" خط شمس الدین محمد ۶۵۶
خط محمود رفیقی هروی ۱۳۱۳	" خط عماد ابرقوهی و عبدالرحمن خوارزمی
نظامی :	۱۰۰۸ ص ۶۰۳
کار ابوبکر بن اسماعیل ۱۰۱۴ ص ۶۰۵	" خط علی تبریزی ۸۱۸
برای خایر خاتون هرات ۱۰۱۵	" خط سلیم نشابوری ۱۰۱۷ ص ۶۰۶
خط بابا شاه ۵۰۸	" خط خلیل بن درویش جامی ۲۳۵۶
خط محمد رزه ۱۳۶، ۲۵۹۲، ۲۵۹۳	" خط محمود مذهب در بخارا ۲۴۴۸
خط اظهار ۹۵۲	" خط حسین گیلوئی ۱۰۰۵ ص ۶۰۲
خط شیخ محمد هروی ۲۶۰۱	" خط محمد بن ابراهیم با ۲۷ مجلس مصور
خط علی بن حاجی محمد با ۲۵ مجلس	۲۳۳۹
مصور ۲۳۴۰	" خط مثالی با ۱۵ مجلس مصور ۲۳۴۴
خط کار میر سید علی در تبریز ۳۴۵	" خط یار محمد هروی با ۲۶ مجلس ۲۳۵۲
خط عبدالرحیم هروی عمل عبدالصمد	" برای سلطان محمد فاتح ۱۰۱۳
۳۳۳	" خط قاسم شیرازی ۲۱۵
خط محسن سبزواری ۲۳۵۵	" خط حسن شیرازی ۶۱
خط میر علی هروی ۳۵۴	" خط نعیم الدین ۲۵۳، ۲۶۴
خط سلطان محمد نور ۷۷، ۲۲۰، ۲۳۵۱	" محمد قوام حمامی ۸۲، ۲۲۹، ۶۰۶،
خط فخرالدین احمد و شیخ محمد هروی	۱۳۹۹، ۶۴۸
برای اوزون حسن ۱۰۰۲ ص ۶۰۱	" خط سلطان علی مشهدی ۱۰۰۴، ۴۶۷،
عمل بهرام قلی ۲۵۰۶	۱۰۱۶
عمل بهرام افشار در شیراز ۲۴۹۸	" خط یوسف شاه تبریز با تذهیب و تصویر
عمل مظفر علی ۲۶۲۱	سلطان علی باوردی ۱۰۰۹ ص ۶۰۲
خط عبدالوهاب حجازی ۸۳۰	" خط سلطان علی مشهدی عمل بهزاد

برای شاه اسماعیل صفوی با تذهیب	" کار هرات با مهر شاهرخ ۲۴۹۳
یاری ۲۳۴۸	" کار هرات با صورت الخ بیگ ۱۰۰۷
کار بهزاد و قاسم علی ۲۶۱	" با ۱۵۱ مجلس منیا تور ۲۳۴۱
منسوب بعمل بهزاد ۲۴۹۶	" مکتب بخارا ۱۰۰
عمل شاگردان بهزاد در تبریز ۲۶۲	" عصر تیموریان با ۶۵ مجلس ۲۳۴۲
عمل میرک، بهزاد، قاسم علی ۶۶۳	" عصر تیموریان با ۴۴ مجلس ۲۳۴۵
خط سلطان علی و عمل بهزاد ۱۹۹	" مکتب اصفهان ۸۵۲ ق ۲۷۳
عمل بهزاد در هرات ۲۶۳	" با ۱۶ مجلس مصور هنر تیموریان ۲۳۳۷
خط سلطان علی مشهدی و عمل بهزاد	" کار آذربایجان ۹۵۱
با ۴۰ مجلس مصور ۲۳۴۸	" ۸۳۵ ق لینن گراد ص ۷۹۵
خط عبدالرحمن بن محمد اسماعیل کار	" ۸۸۴ ق لینن گراد ص ۷۹۷
هرات ۱۰۰۶ ص ۶۰۳	" ۸۹۶ ق لینن گراد ص ۷۹۷
خط عبدالرحمن خوارزمی ۴۱۵	خمسه نوایی :
خط عبدالرحمن خوارزمی ۱۰۰۳ ص ۶۰۲	" خط عبدالجلیل کار هرات ۴۲
خط مرشد الدین شیرازی با ۲۰ مجلس	" خط عبدالوهاب حجازی ۸۲۹
۲۳۵۴	" کار هرات در تاشکند ص ۷۹۳
خط مرشد ۲۳۴	" خط سلطان علی مشهدی ۱۰۶۰
خط مرشد با ۳۰ مجلس مصور ۲۳۵۳	" خط سلطان علی مشهدی عمل بهزاد
خط مرشد با ۲۸ مجلس مصور ۲۳۳۸	۵۳
خط مرشد با ۳۶ مجلس ۲۳۵۰	۵
خط مرشد با ۲۹ مجلس ۲۳۴۹	درج الدرر خط عهد تیموریه ۲۵۸۳
خط مرشد با ۲۹ مجلس ۲۳۴۷	دعوات بخط علاءالدین ۸۴۳
خط مرشد ۲۵۲، ۳۲۰، ۳۲۱	دقائق الحقایق خط علاءالدین بن احمد
کار هرات ۱۰۱۱، ۱۴۶، ۴۹، ۱۳، ۱۰	۱۳۷
کار شیراز ۵۶، ۵۵	دیهنامه و ایغوری خط زین العابدین ۹۸۲
۱۸ مجلسی عصر تیموریه ۲۳۴۶	دیوان ها :
۲۸ مجلسی عصر تیموریه ۲۳۴۳	دیوان ابن یمین خط حسین خوارزمی ۴۵۶
از سوابق مکتب هرات ۲۴۵۷	" ابن یمین خط حسین محمد خندان

خط خلیل جامی ۱۰۷۳	"	۲۳۸۸
خط درویش علی ۶۵۸	"	امیری خط میر شرف ۱۰۶۳
خط زین الدین محمود ۶۳۲	"	امیر خسرو خط سلطانعلی مشهدی
خط شاه محمود ۳۸۴	"	۴۶۸
خط علی جامی ۲۶۰۶	"	امیر خسرو خط نعیم الدین ۸۳۲
خط علی رضا ۱۳۲	"	امیر خسرو خط محمد بقال ۱۵۱۴
خط غیاث الدین علی جامی ۸۴۷	"	امیر خسرو مکتب هرات ۲۷۵، ۲۵۹
خط مقصود هروی ۷۰۰	"	امیر خسرو خط یار محمد هروی ۲۳۸۱
خط میر علی و عمل بهزاد ۱۰۶	"	امیر خسرو ۸۲۲ ق ۲۴۴۵
خط نعیم الدین ۲۴۰۷	"	انوری خط علی حافظ ۱۴۶۰
دیوان جاهی (ابراهیم میرزا) ۴۵۱	"	انیسی خط عبدالرحیم خوارزمی انیسی
دیوان حافظ :	"	۶۶۵
خط احمد حسینی مشهدی ۲۳۹۶	"	اوحدی خط علی جان هروی ۶۵۷
خط احمد بن سلطانعلی ۱۳۹	"	بسحق خط عبدالله سمرقندی ۲۳۹۸
خط جعفر بایسنغری ۱۰۶۵، ۲۳۱۹،	"	دیوان جامی :
۲۳۹۲	"	مکتب هرات ۱۵۸، ۱۵۷
مصور بهزاد ۲۴۵۲	"	عمل بهزاد ۲۳۷
خط حاجی محمد هروی ۱۰۹	"	خط اظهر ۲۴۰۸
خط زین الدین ۲۴۷	"	خط برهان هروی ۲۶۰۸
خط سلطانعلی مشهدی ۱۰۸، ۴۶۲،	"	خط پیر علی جامی ۶۸
۲۵۱۸	"	خط محمد حسین بن علی ۱۳۸، ۱۰۷،
خط سلطانعلی قائنی ۳۵۳	"	۵۵۰
خط سلطان محمد نور ۴۸۶، ۲۵۲۳،	"	خط محمد محسن با تصویر فریدون میرزا
خط سلطان محمد خندان ۱۴۰، ۳۰۴،	"	و مقدمه عبدالله مروارید ۱۰۰۰
کار شیخ زاده و سلطان محمد نور ۲۴۸۳	"	خط شیخ محمد هروی ۶۳۹، ۱۴۶۹،
خط عبدالرحیم انیسی ۶۶۴	"	خط شیخ محمد بن فخرالدین هروی
خط عبدالرحمن کاتب ۲۵۷۶	"	۶۳۷
خط قطب الدین حسینی ۲۲۱۴	"	خط عبدالکریم ۲۱۶

خط قوام شیرازی ۲۳۹۵	"	دیوان سلطان سلیم خط عبدالواحد مشهدی
خط کمال نور بخشی ۲۵۹۸	"	۸۲۴
خط مرشد شیرازی ۲۳۹۴	"	دیوان سلیمی خط عبدالواحد مشهدی ۲۴۲۸،
خط محمد حمامی ۲۶۱۰	"	۲۴۲۹
خط محمد رحیم مشهدی ۵۷۸	"	دیوان سلطان احمد جلایر خط عبیدالله ۲۳۹۷
خط محمد رزه	"	دیوان سلطان حسین بایقرا :
خط میرک ۲۵۸۸	"	خط و کار سلطان علی مشهدی ۴۶۵،
خط میر کلنگی بخارا ۹۵۴	"	۱۰۲۴ ص ۶۰۸
خط محمد بن ابراهیم منعم ۲۶۴۵	"	خط قاسم علی ۱۱۳۴
خط محمد محسن هروی ۱۰۱	"	کار هرات ۲۶
کار محمود مذهب ۹۳۲	"	دیوان سوزنی خط کمال ثانی ۶۶۰
خط محمود هروی در بغداد ۲۳۹۳	"	دیوان سهیلی خط سلطان علی مشهدی ۶۵
خط محمود نشابوری ۹۵۷	"	دیوان سهیلی خط سلطان محمد نور ۷۶
خط یعقوب حسن ۵۷۵	"	دیوان سیف خط کمال ثانی ۶۶۱
با منیاتورهای عالی هرات در عصر تیموریان ۱۰۲۲، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰،	"	دیوان شاهی (امیر) :
۲۵۷۹، ۲۵۶۰	"	خط سلطانعلی مشهدی ۲۰۸، ۲۰۷۲، ۴۶۳،
دیوان حسن دهلوی :	"	۲۴۸۷، ۲۴۰۴
خط محمد حسین کشمیری ۲۵۴۲، ۳۷۲،	"	خط شاه محمود در تبریز ۳۷۶
۲۶۳۱	"	خط محمد بهرام ۱۴۲۶
دیوان خطائی خط یاری هروی ۵۷۳	"	خط زین الدین محمود هرات ۴۶
دیوان فانی خط کمال ثانی ۶۶۲	"	خط شیخ محمود جعفری ۱۳۵۴
دیوان رانی خط دوری هروی ۲۵۳۸	"	خط محمد قاسم شادیشاه ۶۴۰
دیوان ریاضی خط میر علی هروی ۱۶۹۷	"	خط محمود بن سلطان علی ۶۳۳
دیوان حسینی خط خلیل تبریزی ۴۸۸	"	خط میر علی هروی ۲۵۲۱، ۱۴۶۲،
دیوان سعدی خط راجو ۱۴۱	"	خط محمد قوام شیرازی ۱۳۹۶
دیوان سعدی خط میر محمد بخارا ۱۴۲	"	خط جلال الدین محمود مشهدی ۶۳۰
دیوان سلمان خط نعیم الدین ۱۰۴۱	"	خط سید احمد مشهدی ۴۲۰
	"	خط شاه محمد ۲۴۰۵

" خط محمد مومن هروی ۶۲۷	" خط و عمل سلطان محمد ۲۴۶۰
یوان شمس خط شیخ محمد هروی ۱۵۰۶	" خط سلطان محمد خندان ۷۵
یوان عصمت خط نعیم الدین ۲۴۰۰	" " " " " ۲۶۱۲
یوان قاسم انوار خط شاه قاسم ۵۱۴	" خط محیی هروی ۶۰۸
یوان قاسم انوار خط عبدی ۲۵۴۰	" خط حسین شهابی ۴۵۷
یوان قاسم انوار خط محمود بن سلطان علی	" خط قاسم علی ۲۲۷
در بلخ ۱۴۳۳	" خط درویش محمد هروی ۱۰۲۳
یوان قاسم نوار مکتب هرات ۱۱۰،۳۲	" کار هرات ۹۱،۴۸،۴۱
یوان کاتبی :	" کار هرات در تاشکند ۷۹۴،۷۹۳
" خط سلطان حسین ۱۰۷۰	" کار هرات در لینن گراد ۹۱
" خط محمد بقال ۱۵۱۳	دیوان هلالی :
" خط یوسف علی سبز ۲۱۹۷	" خط محمود شهابی ۲۴۳۴،۴۲۵
یوان کامران خط محمود شهابی ۲۵۴۶	" خط یاری هروی ۲۴۳۳
یوان کمال خجندی :	ذ
" خط نعیم الدین شیرازی ۸۳۱	ذخیره الملوک خط محمود رفیقی ۱۵۵
" خط سلطانعلی مشهدی ۳۹	ر - ز
خط شیخ محمود هروی ۲۳۶۵	راپور جعفر بر ۲۳ تن هنرمند مکتب هرات ۹۶۱
۲۵۶۲	رباعیات خیام خط قوام ۶۵۰
یوان مانی خط حیدر حسینی ۶۳	" " خط علی حسینی در هرات ۲۳۳۵
یوان مشفق ۱۱۱	" " خط شیخ محمود ۲۷۱
یوان معزی ۲۸۷	" " خط سلطانعلی مشهدی ۴۵۹
یوان مغربی خط شیخ محمد هروی ۱۵۰۷	رباعیات خط محمد رضا تبریزی ۴۲۰
یوان ناصر خسرو مصور هرات ۱۰۲۱	رباعیات سید محمد خط میر کلنگی ۴۹۶
یوان نظام هروی خط زین الدین محمود	رساله اضطرابات خط سلطان علی هروی ۱۹۹
۶۳۱	رساله باب حادی عشر خط مالک دیلمی
یوان نظام خط علی حسینی ۱۱۴	۵۸۹
یوان نوایی :	رساله تحقیق جسم خط عماد ۱۴۸
خط سلطان علی مشهدی ۷۴،۵۲،۳۱	رساله حسن و دل فتاحی خط مالک دیلمی ۸۶

" رساله طب خط مرشد ۱۶۸	" خط میر علی هروی ۲۲۴،۲۵۳۰
رساله قافیه خط محمد ایری شمی ۱۴۲۶	" خط محمد قاسم جامی ۲۴۲۴
رساله معما کار هرات ۹۳۵	" خط خلیل بن درویش جامی ۲۵۵۳
رساله موجودات خط محمد مومن هروی ۶۲۸	" خط علی در بخارا ۱۴۳
رسائل سوری خط محمد باقر هروی ۲۵۴۱	" خط بابا شاه ۲۴۲۲
رسم الخط مجنون رفیقی خط محمد بهرام	" خط شاه محمد مشهدی ۵۲۱
در شام ۲۴۸۰	" خط محمد قوام ۲۳۰
رقعات خط میر علی تبریزی ۴ قطعه ۷۱۷،	" خط معزالدین حسینی ۲۴۲۶
۸۲۲،۸۲۱،۷۴۱	" خط سلطان محمد خندان ۴۷۳
رقعات خط میر علی هروی در مرقع گلشن	" خط سلطان محمد نور ۹۵۵،۲۵۳۱
۶۱ قطعه ۷۴۳ - ۸۰۳	" خط محمود مذهب هروی ۶۰۵
روشنائی نامه خط عبدالواحد مشهدی ۸۲۶،	" خط محمود ۲۴۲۱
۱۴۳۸	" خط شاه محمود ۲۴۲۳،۳۸۱
روضه الاحباب خط علاء الدین بن احمد	" خط شاه محمود مشهدی در شیراز ۲۴۲۵
۲۳۲۴	" خط کمال ۲۵۵۲
روضه الصفا خط علی سمرقندی ۱۶۹	سبعه جامی خط جلال الدین محمود مشهدی
روضه الاحباب خط باقی محمد ۱۷۹ تک	۶۲۹
روضه المحبین خط میرک ۲۵۸۹	سبعه سیاره نوائی ۲۴۷۲،۲۹۲
زبدة الحقائق خط سلطان علی قائنی ۷۱	سبعه سیاره نوائی مکتب بخارا ۲۹۴
زیج الغ بیگی مصور ۲۴۵۹	سنه عطار خط عبدالملک برای شاهرخ ۲۳۶۱
زیج ایلخانی خط زین العابدین در هرات	سد سکندری ۱۱۲، ۲۹۶
۸۴۱	سد سکندری ترکی ۲۴۷۳، ۲۹۵
زیج سلطانی بخط الغ بیگ ۲۵۸۱	سفیر الغبراء والخضراء خط شاه حسین سبزواری
س	۸۴۲
ساعت اختراع حاجی محمد هروی ۹۶۳	سفینه اشعار خط اظهر تبریزی ۵۶۴
ساقی نامه سنائی کار هرات ۵۰	سلامان و ابسال جامی ۷
سبحه الابرار جامی :	سلامان و ابسال خط محمد امین ۴۲۲
" دوام مکتب هرات ۲	سلسله الذهب جامی :

"	خط بابا شاه ۵۱۰	"	خط محمد بن محمد علی ۵۸۱	"
"	خط دوست محمد هروی ۱۵۶	"	خط محمد مومن هروی ۶۲۶	"
"	خط محمد زره ۸۳۸	"	خط محمد باقی با ۲۸ مجلس ۲۳۳۴	"
"	خط شاه محمد مشهدی ۴۱۹	"	خط حاجی محمد مشهدی با ۱۲۸ مجلس ۲۳۳۱	"
"	خط علی رضا مشهدی ۲۴۳۲	"	دیموت با ۵۵ مجلس عمل شمس‌الدین تبریزی از سوابق هنر هرات ۲۶۱۷	"
"	مکتب مشهدی ۶، ۳	"	خط محمد بقال ۲۳۳۰	"
"	خط مرشد شیرازی ۶۱۸	"	خط محمد کار یزد ۵۴	"
"	وک‌ملوک جلال قائنی برای شاه‌رخ ۲۵۱۴	"	خط مرشد الدین ۲۳۵، ۲۵۷۳	"
"	ش	"	خط سالک با ۱۰۹ مجلس ۱۰۴۰	"
"	هنامه و خمسه نظامی خط محمد بن مطهر ۳۷۱	"	بایسنغری مکتب هرات در موزه سلطنتی تهران ۳۴۶	"
"	هنامه قاسمی خط محمد قوام ۲۴۳۸	"	مکتب هرات در تهران ۳۶۲	"
"	هنامه فردوسی :	"	" " " " ۳۶۳	"
"	" مصور خط محمد بن احمد	"	" " " " ۳۶۴	"
"	عمل عبدالعزیز ۲۴۵۴	"	" " " " ۲۶۴۰	"
"	خط محمد قوام ۱۳۹۷، ۳۱۷	"	شاهرخی کار هرات ۲۶۳۶	"
"	خط محمود بن مرتضی ۳۳۹	"	مکتب هرات ۲۶۳۳	"
"	خط محمود بلخی با ۳۶ مجلس ۲۳۳۳	"	" " " " ۲۷۴	"
"	مصور خط محمود تستری ۲۵۷۱، ۲۵۷۲	"	" برای محمد جوکی ۲۶۹	"
"	مصور بخارا برای عبیدالله خان ۱۵۹۷	"	کار خراسان ۲۷۲	"
"	خط شاه محمد مشهدی ۵۲۳	"	مکتوبه ۹۱۲ ق ۲۲۳	"
"	خط شاه محمد با ۲۷ مجلس ۲۵۳۶	"	از سوابق مکتب هرات ۱۵۹۶	"
"	با ۲۵۶ مجلس منیا تور سلطان محمد شاگرد بهزاد ۲۵۰۴	"	کار شیراز ۲۵۷	"
"	عمل سلطان محمد و میرک ۲۴۵۵	"	" " " " ۹۲	"
"	خط حسن مکتب شیراز ۳۲۹	"	" " " " ۲۴۶۸، ۲۴۶۷	"
"	خط محمد کاتب با ۴۲ مجلس ۲۳۳۲	"	" " " " ۹۵	"
"	خط محمد هروی سبک تبریز ۳۵	"		

"	" " " " ۹۳	"	" " " " ۹۳	"	خط محمد کمال نشابوری ۴۱۲
"	" " " " ۹۶	"	" " " " ۹۶	"	خط شاه محمد مشهدی ۵۲۰
"	" " " " ۳۴۱	"	" " " " ۳۴۱	"	صفات العاشقین هلالی خط محمد ۲۴۳۵
"	هرمیتاج ۸۴۹ ق ص ۷۹۶	"	" " " " ۲۳	"	خط میر علی هروی
"	لینن گراد ۲۳	"	" " " " ۲۵۱۱	"	
"	کار شیراز از سوابق هنر هرات ۹۸	"	" " " " ۲۵۱۰	"	صفات العاشقین هلالی خط سلطان محمد خندان
"	" " " " ۲۴۳۶	"	" " " " ۲۴۴۳	"	
"	" " " " ۲۶۸	"	" " " " ۲۴۴۴	"	صفحه آخر یک مرقع خط جعفر در هرات ۳۷۳،
"	" " " " ۳۴۰	"	" " " " ۳۴۰	"	
"	شاه و گدای هلالی :	"	" " " " ۳۴۰	"	صفوة الصفا خط قوام ۶۴۷
"	خط شاه محمود نشابوری ۲۴۴۷	"	" " " " ۳۴۰	"	صورت الجایتو عمل موسی مصور ۹۶۱
"	خط مرشد شیرازی ۶۱۷	"	" " " " ۳۴۰	"	" الخ بیگ ۱۰۰۷
"	خط کمال هرات ۶۰	"	" " " " ۳۴۰	"	" الخ بیگ به منظر معراج ۱۰۱۴
"	" " " " ۸۱۱ ص	"	" " " " ۳۴۰	"	" اسکندر و دیدار زاهد ۹۶۲
"	شرح رباعیات و لوایح جامی خط برهان ۱۴۷	"	" " " " ۳۴۰	"	" بهرام میرزا ۹۶۷
"	شرح معمای میر حسین خط موسی سمرقندی ۱۴۳۴	"	" " " " ۳۴۰	"	" بهرام گور و کشتن شیر ۹۶۲ ص ۵۶۶
"	شرح نهج البلاغه خط عبدالله ۱۸۸ تک	"	" " " " ۳۴۰	"	" بهزاد بقلم قاسم علی ۲۲۰۶
"	شرفنامه نظامی خط شاه محمود ۲۳۶۰	"	" " " " ۳۴۰	"	" خواجه حافظ عمل بهزاد ۲۵۰۰
"	" با ۷ مجلس خط احمد هروی ۲۳۵۹	"	" " " " ۳۴۰	"	" سلطان حسین با یقرا عمل بهزاد ۲۴۹۹،
"	ص	"	" " " " ۳۴۰	"	
"	صد پند لقمان خط میر علی هروی ۲۵۲۷،	"	" " " " ۳۴۰	"	
"	۲۵۲۸	"	" " " " ۳۴۰	"	
"	صد کلمه حضرت علی خط میر علی هروی ۷۱۴	"	" " " " ۳۴۰	"	
"	" " " " ۶۰۷	"	" " " " ۳۴۰	"	
"	" " " " ۳۷۷	"	" " " " ۳۴۰	"	
"	خط شاه محمود ۳۷۷	"	" " " " ۳۴۰	"	
"	" " " " ۲۴۵۳	"	" " " " ۳۴۰	"	
"	عمل بهزاد ۲۴۷۱	"	" " " " ۳۴۰	"	
"	شهباده صفوی از خواجه عبدالعزیز	"	" " " " ۳۴۰	"	
"		"	" " " " ۳۴۰	"	

شهزاده جوان ص ۸۱۴	الشریف ۱۰۳۵
عبدالرحمن جامی بقلم دولت جهانگیری	" " خط محمد بقال ۱۰۳۳
از روی کار بهزاد در مرقع گلشن	" " مرشد الدین ۲۲۶
۸۶۰	" " مذهب و مصور عالی ۱۰۳۴، ۱۰۳۷،
هاتفی بقلم بهزاد ۹۶۶	۲۳۲۶، ۱۰۳۹، ۱۰۳۸
تکشی دربار هند کار عبدالصمد در مرقع	عشق و روح فضولی خط جعفر حسینی ۳۵۷
گلشن ۸۴۸	علم فراست خط سلطانعلی مشهدی ۴۷۰
درویش محمد هروی ۹۶۶	علم هیئت خط محمد بن عبدالله ۵۹۹
محمدی ص ۸۱۸	غ ف
تصویر ردیف ت و منیا تور ردیف م	غزلیات امیر خسرو خط سلطانعلی مشهدی ۳۳۲
ظ	غزلیات جامی خط سلطانعلی ۲۴۱۰
نامه تیموری از علی یزدی خط سلطان	غزلیات جامی خط مجنون رفیقی ۲۴۰۹
محمد نور عمل بهزاد در هرات	غزلیات موسی خط سلطانعلی مشهدی ۲۲۲
۳۶۱	غزل شاهی مصور محمود مذهب ۲۴۵۰
کار هرات با صورت سلطان حسین بایقرا	غرائب الصغر نوائی:
۱۰۳۱ ص ۶۱۲	" " خط قائنی ۱۴۸
کار بهزاد در هرات ۲۸۱	" " کار هرات ۳۴
خط شیر علی کار بهزاد ۲۴۹	" " خط علاءالدین هروی ۱۰۴۷
خط حمدالله ۱۰۶۸	فتح نامه شادی ۳۰
خط یعقوب بن حسن ۵۷۴	فرائد غیائی ۹۶۰ تک
خط مرشد شیرازی ۳۲۳، ۳۲۲، ۳۱۹، ۸۴	فرهاد و شیرین نوایی ۲۹۰
۱۰۳۲	ق
خط سلطان علی قائنی ۴۹۱	قرآن شریف:
نامه هاتفی خط پیر علی جامی در هرات	" " خط ابراهیم سلطان بن شاهرخ
۵۵۹، ۲۴۶	یک جزو ۹۳۸
ع	" " خط اسدالله کرمانی ۱۶۸۷
ثب المخلوقات خط محمد قوام ۱۰۳۶	" " خط الماس مکتب بخارا ۲۰۰
" " خط علاءالدین هدایت الله	" " خط بایسنغر میرزا (چند ورق) ۳۴۷،

" نستعلیق باباجان تربتی ۹۶۷ دو قطعه	۲۶۰۵
" بابا شاه اصفهانی ۱۵۶۹، ۱۵۷۰	" " خط دوست محمد هروی ۶۵۱
" بابا میر ۹۶۷ ص ۵۸۰	" " خط روز بهان ۹۴۵ تک
" مصور بهزاد ۲۳۳	" " خط زین العابدین شیرازی ۲۰۲
" نستعلیق بهرام میرزا ۵۶۲، ۹۶۷	" " خط سیاوش کار عبدالصمد ۱۸۱
" " با یزید پورانی ۹۶۶، ۹۶۷	" " خط شمس الدین کار هرات ۱۸۴
" بایسنغر میرزا بن محمود ۹۶۷	" " خط عبدالله طباطبائی هروی ۲۶۴۲
" مشق بایسنغر میرزا ۱۰۲۷	" " خط عبدالخالق هروی ۶۵۵
" نستعلیق پیر علی جامی ۹۶۷	" " خط محمد کاتب ۱۴۰۰
" جعفر بایسنغری ۳ قطعه ۹۶۱	" " خط محمود سلطانی ۳۴۸
۱۵۷۲ تا ۱۵۹۲	" " کار هرات ۱۷۵
" " ۹۷۰	" " مذهب ۲۰۳ تک
" " ۳ صفحه ۹۹۸، ۹۹۳	قران السعدین خط سلطان محمد نور ۱۱۳،
" " جلال الدین محمود ۹۶۶، ۹۹۸	۲۳۸۶
۱۵۱۷، ۹۹۹	" " خط سلطان محمد خندان ۳۰۵
" " حسن شالمودر هرات ۲۰۱، ۲۲۶، ۴۵۲	" " خط محمد یوسف کابلی ۲۶۰۴
۰ ۲۴۷۸، ۴۵۵	قطعات هنری و خط:
" " حسین علی مشهدی ۹۹۸، ۱۱۴۷ تا ۱۱۵۲	" " نستعلیق آقا جان ۹۹۹
" " حسین الفیض ۹۶۷	" " ابراهیم ۹۶۶، ۹۶۷
" " حیدر حسینی ۹۶۶، ۹۶۸، ۹۹۸	" " ابراهیم منشی ۴۴۶، ۴۴۷
" " خلیل حسینی در هرات ۹۴۹ تک	" " نستعلیق سلطان ابراهیم جاهی ۴۴۹،
" " درویش محمد سمرقندی ۵۶۷	۴۵۰
" " دوری در مکه ۱۵۷۱، ۵۶۱	" " احمد چوره ۱۰۲۷
" " دوست محمد هروی ۶۵۳، ۹۷۷، ۹۹۹	" " احمد رومی ۱۰۲۷
" " رستم علی شاهی (خ، قاطع) ۹۶۷، ۵۸۱	" " احمد لال ۹۹۹
۲۲۰۵ تا ۲۱۹۸، ۹۹۹	" " اظهر هروی ۹۴۳، ۶۷ تک
" " خطوط ایغوری زین الدین جرجانی ۹۶۴	" " اظهر تبریزی ۸۵۲، ۸۵۸، ۱۵۱۸ تا ۱۵۵۱
۹۸۲	سی و سه قطعه

" نستعلیق زین الدین محمود ۹۶۷، ۹۹۹، ۱۵۱۵
 " سلطان حسین تونی ۹۶۸، ۹۹۹، ۱۰۷۲
 " سلطان علی قائی یعقوبی ۹۶۷، ۹۹۲، ۱۰۷۶ تا ۱۱۲۶ پینجاه و یک قطعه
 " سلطان علی مشهدی ۹۶۷، ۸۴۸، ۴۶۷، ۹۶۱
 " شرف الدین حسین مشهدی ۱۱۵۵ تا ۱۱۶۷ (۴۷۸) قطعه، ۲۵۲۰
 " سلطان محمد خندان ۹۶۶، ۴۷۹، ۴۷۵
 " سیزده قطعه، چهل قطعه ۹۶۷، ۹۹۹
 " شمس الدین محمد کرمانی ۹۶۷ (۳ قطعه) ۱۰۰۰ تا ۲۱۷۶
 " سلطان محمد نور هروی ۴۸۴، ۴۸۰، ۷۸، ۹۶۷، ۸۴۹، ۸۴۹ تک، ۹۶۶ (۷ قطعه)
 " شیخ محمد سبزواری ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۵۵۳ تا ۱۵۶۴
 " سید احمد مشهدی ۹۹۹ (۵۳ قطعه) ۹۶۶، ۹۸۳
 " سلطان حسین ۱۰۷۱
 " سلطانم بنت شاه اسماعیل صفوی ۹۶۷ (دو قطعه)
 " سلیم نشابوری ۹۶۸، ۹۹۸، ۵۴۹، ۹۹۹، ۱۵۶۶ تا ۱۵۶۸ (سه قطعه)
 " سلیمان هروی ۹۶۷
 " سید احمد مشهدی ۹۹۹ (۵۳ قطعه) ۹۶۶، ۹۸۳
 " شاه قاسم ۵۱۹
 " شادی محمد بن سلطان محمد نور ۱۵۶۵
 " شاه محمود نشابوری ۹۰، ۹۵، ۳۹۰ تا ۴۰۰
 " (یازده قطعه) ۴۰۱ تا ۴۰۶، ۵۲۴

۹۶۷ (۹۳ قطعه) ۹۶۶، ۹۴۷، ۵۴۶ تک
 (۷۲ قطعه با تحریر دوست محمد مصور)
 ص ۹۶۸، ۵۸۲ (پانزده قطعه) ۹۸۳
 (سه قطعه) ۹۹۸ (۲۵ قطعه) ۹۹۹، ۲۴۹۰ تا ۱۶۰۷
 ۱۶۸۶ (۸۰ قطعه) ۲۴۹۰
 ۲۵۹۷، ۲۴۹۲
 " شرف الدین حسین مشهدی ۱۱۵۵ تا ۱۱۶۷ (۱۱ قطعه)
 " نستعلیق شفیعی هروی ۵۸۶، ۵۸۲
 " شمس الدین محمد هروی ۲۱۸۹، ۲۱۹۱
 " شمس الدین محمد کرمانی ۹۶۷ (۳ قطعه) ۹۹۸
 " شمس محمد لطف الله ۹۶۷ تحریر میر مصور
 " شیر علی هروی ۱۶۸۸ تا ۱۶۹۱، ۹۶۷
 " شیخ محمد سبزواری ۹۹۸
 " نستعلیق شیخ محمد مصور ۹۹۹، ۹۸۳
 " ۱۴۷۰ تا ۱۵۰۵ (۳۵ قطعه)
 " عارف بن روح الله حسینی هروی ۹۶۷
 " عبدالله زیارتگاهی هروی ۲ قطعه ۹۶۶
 " نستعلیق عبدالله طباطبائی هروی ۴۱۱، ۹۹۹، ۹۸۰، ۹۶۸
 " عبدالرحیم هروی عنبرین قلم ۳۰۹، ۸۵۱، ۸۵۰، ۶۹۱، ۶۶۷، ۳۱۰
 ۲۵۵۷، ۲۱۹۴، ۲۱۹۷
 " عبدالرحیم خلوتی بن شمس تبریزی؟ ۹۶۹
 " عبدالرحیم خوارزمی ۲۲ قطعه ۹۶۷، ۹۶۱
 " عبدالرحیم بن محمد قاسم ۹۹۹، ۹۶۶

" عبدالرحیم کاتب ۲۰۵ تک
 " نستعلیق عبدالعزیز خان بخارا ۹۶۷ المذهب ۹۹۶
 " عبدالکریم خوارزمی ۹۶۱، ۸۰ (۶۷ قطعه) نستعلیق مانی ۱۰۰۰
 " ۹۶۶ (۲ قطعه) ۱۲۴۰، ۹۹۸ تا مالک دیلمی ۸۷، ۵۹۰، ۵۹۶، ۴۰۳ تا ۱۳۱۲ (۷۲ قطعه) ۱۴۱۸ (۷ قطعه) ۱۴۲۰
 " عبدالوهاب حسینی مشهدی ۹۹۹، ۹۶۶
 " عبدی نشابوری ۹۴۸، ۸۳۵، ۸۳۳ تک، مجنون رفیقی هروی ۹۶۷
 " ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۹۸ (دو قطعه) محمد کاتب در بغداد ۱۴۰۱
 " ۹۹۹، ۹۶۶، ۱۴۳۹، ۱۴۵۸ تا (۱۹ قطعه) محمد ابریشمی مشهدی ۸۱، ۶۰۰، ۶۰۲ تا ۱۴۲۶
 " نستعلیق عبیدالله خان بخارا ۹۶۷
 " علی حسینی مولوی ۱۴۶۲ تا محمد امامی (شیخ هروی) ۹۶۱، ۹۶۶، ۱۴۶۵ (۴ قطعه) ۱۵۱۲ تا ۱۵۰۹، ۹۹۹، ۹۶۷
 " علی خوارزمی ۱۰۱۵ محمد امین سمرقندی ۱۰۰۰، ۲۵۹۹
 " علی رضا مشهدی ۹۹۹ محمد اوبهی ۹۶۶
 " علی بن حیدر ۱۱۳۱، ۱۱۳۳ محمد باقر بن میر علی هروی ۶۰۳
 " علی کاتب ۱۴۶۱ ۲۴۷۹، ۱۱۳۸، ۱۱۳۷
 " نستعلیق عماد الفراهی ۹۶۷ محمد بخاری ۹۹۵
 " عماد الحسینی ۹۷۱ محمد بدخشی حسینی ۱۴۶۶
 " عیسی هروی ۹۶۶ (۶ قطعه) ۹۹۸، ۹۹۹ محمد بلخی ۱۴۳۷
 " ۱۰۰۰ محمد بهرام ۵۰۴، ۵۰۶
 " غیاث الدین مذهب مشهدی ۹۶۷ محمد حسین تبریزی ۹۸۳
 " (۳ قطعه) ۹۹۹، ۹۶۷ محمد حسین زرین رقم کشمیری ۸۶۱
 " فغان الدین بلبل شاهنامه خوان ۹۴۱ ۹۲۴
 " تک محمد رحیم مشهدی ۵۷۹، ۵۷۷
 " قطب الدین محمد یزدی ۱۳۹۴، ۱۳۹۵ محمد رضا مشهدی ۹۶۸
 " کمال الدین مذهب هروی ۵۵۶، ۵۵۷ محمد زمان ۹۵۰ تک
 " ۹۶۶ محمد بن سلطان شاه ۹۸۲
 " کمال الدین حسین هروی ۹۹۹ میر محمد صالح کشفی ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳

محمد شریف هروی ۱۴۲۳ تا ۱۴۲۵ (۳ قطعه)	" محمود شهابی ۲۲۱۸، ۹۸۳، ۴۴۴، ۴۲۸ تا ۲۳۰۹ (۹۲ قطعه)
محمد صالح هروی ۹۸۳، ۵۸۸	" محمود بن علی ۹۶۷
محمد صالح دردمند ۲۲۱۱، ۹۶۸	" محمود مذهب هروی ۶۰۶، ۹۶۱ (۳۹ قطعه)
۲۲۱۳، ۲۲۱۲	" میردانگ ۹۶۷
محمد قاسم شادیشاه هروی ۶۴۶، ۶۴۲	" میر حسین حسینی کاتب خاقانی (میر کلنگی ۱۵۹۵، ۹۶۶)
۹۶۶، (۳ قطعه) ۹۶۷ (۲۲ قطعه)	" میر حبیب الله بن محیی کرمانی ۱۵۹۸ تا ۱۶۰۲
۹۹۹ (۷ قطعه) ۱۰۰۰، ۱۳۵۶ تا ۱۳۹۳ (۳۷ قطعه)	" میر سید ۹۶۶
حمد قاسم بخاری ۹۶۷	" میر شیخ پورانی ۲۳۱۸، ۲۳۱۴، ۹۹۹، ۹۶۷
حمد قاسم منجم ۹۶۷	" میر علی شیرازی ۹۴۲ تک
تمد محسن هروی ۱۰۰۰، ۴۰۹، ۴۰۸	" میر علی تبریزی ۸۰۶ تا ۸۱۷ (۱۲ قطعه) ۸۲۰
تمد بن محمد بقال ۹۹۴	" میر علی هروی ۲۰۴ تک، ۸۰۴، ۷۰۳، ۹۸۳، ۸۰۵
تمد معصوم ۲۶۰۳	" میر سید علی ۲۶۲۲ تا ۲۶۲۶
محمد معصوم بخاری ۱۴۳۵	" میر علی محمد در سمرقند ۶۳۶
مد مومن بن عبدالله مروارید هروی	" میر عماد ۹۹۷
۱۰۰۱، ۹۶۹ (۴ قطعه)	" میر محمد سمرقندی ۱۴۲۲
بد ناصر ۱۵۱۶	" ناصر میرزا برادر بابر ۲۵۹۱
دی ۲۶۲۸، ۲۴۶۲ تا ۲۴۶۵ (۴ قطعه)	" نصیر منشی نشابوری ۶۹۴، ۶۹۸، ۹۶۷، (۳ قطعه)
ی هروی ۹۹۹ تا ۹۹۷، ۶۱۵، ۶۱۰	" نورالدین محمد پورانی هروی ۹۶۷، ۵۶۰ (۳ قطعه) ۱۱۴۳ تا ۱۱۳۹
حسین ۲۳۱۳، ۶۲۴، ۶۲۳	" نوروز احمد خان حکمران تاشکند ۹۶۷
علی تربیتی ۹۶۶ (۲ قطعه)	" ولی الدین افندی ۹۹۷
دین (میر حسینی کاشانی) ۸۳، ۹۲۷ تا ۹۸۸، ۹۸۳، ۹۶۶، ۹۳۰	
الدین ۹۹۸	
یق مهدی قلی ۹۹۹	
حمود جعفری هروی ۱۳۱۴ تا ۱۳۵۴ (۴۰ قطعه)	

" یاری هروی ۵۶۹، ۵۷۲، ۹۶۶، (۲ قطعه) ۲۶۰۷	" " خط شاه محمد مهدی ۵۲۲
۲۲۱۰ تا ۲۲۰۸، ۹۹۹، ۹۹۸، ۹۶۷	" " خط جمال کافی ۲۵۶۴
" یوسف علی سبز مهدی ۲۱۹۶، ۲۱۹۵	" " خط عبدالرحیم و عبدالکریم خوارزمی و جعفر با تصاویر شاهرخ ۱۰۴۴
قوائد عربی خط شاه قاسم هروی ۹۵۶	" " خط محمد علی کاربخارا ۱۸۷ تک
قصیده برده خط سلطان علی مهدی ۱۱۵	" " خط محمد قوام ۲۳۱
قطاعی نقاشی مذهب ۹۹۷	" " خط علی تبریزی ۸۱۹
قیافت نامه خط محمد جعفر حسینی ۲۳۲۹	" " خط مرشد ۲۳۷۱، ۶۲۱، ۲۵۰
کتابه سلطان علی مهدی در هرات ۱۷۶ تک	" " خط مظفر بن عبدالله ۹۵۸
" صفه جامع اصفهان از کمال الدین هروی	" " کار هرات با ۱۷ مجلس مصور ۲۳۷۲
۵۵۸	کلیات عطار مکتب هرات ۱۵۹
کشف الاسرار انصاری ۹۵۹ تک	کلیات عماد فقیه خط اظهر برای بایسنقر میرزا
کلمات قصار علی خط کمال الدین هروی ۵۵۵	کلیات : ۱۰۶۴
کلیات امیر خسرو خط سلطان احمد کاتب ۴۰	کلیات کاتبی خط سلطان علی مهدی ۱۱۳۰
" " خط محمد سعید هروی ۵۸۰	" " خط میرک ۲۳۹۹
" جامی ۴	کلیات نوائی خط میر علی برای عبدالعزیز خان
" " خط محمد هروی ۴۷	۱۴۵۹
" " خط سلطان علی قائنی ۴۹۰	کلیات همام تبریزی خط جعفر تبریزی ۲۴۷۷
" " خط خواوند سالک ۵۰۱	کلیله و دمنه ابن مقفع کار هرات ۱۱
" " خط محمد حسین ۵۵۱	" " کار هرات ۳۵۸
" " خط خلیل جامی ۱۰۷۵	" " خط شمس الدین بایسنقری هرات
" " خط حسین هرات ۲۴۰۶	۱۰۲۶
کلیات خاقانی خط محمد لطیف بخاری ۴۱۸	" " خط یوسف امیری در هرات ۱۰۲۷
کلیات خواجو خط سلطان علی مهدی ۲۹۸	" " خط جعفر بایسنقری در هرات ۱۰۲۸
کلیات داعی خط سلطان علی مهدی ۴۶۶	" " خط سلطان محمد نور ۲۵۳۲
کلیات سعدی :	" " ۲۵۷۷
" " کار بهزاد و محمود مذهب خط مرشد	کنز العباد خط نظام حسین مدرسه شاهرخیه

هرات	۲۵۸۵	"	"	خط مظفر علی	۲۳۷۳
واکب (زیج الخ بیگی)	۲۱۴	"	"	خط محمد صالح	۲۳۷۴
بیمای سعادت کار هرات	۱۷۱ تک	"	"	خط محمد قوام	۶۴۹۰
گک		"	"	خط میر علی هروی	۷۱۵
شاسب نامه مصور خط محمد بن سعیدقاری		"	"	خط میر کلنگی	۴۹۳
	۲۶۱۹	"	"	مکتب هرات	۳۴۴
چین اشعار تاریخی برای شاهرخ در هرات		"	"	"	۱۴
	۱۰۵۳	"	"	مصور برای بایسنقر میرزا	۵۷۶
چین اشعار فارسی کار عبدالحی مصور		"	"	گل و مل خط سلطانعلی مشهدی	۴۶۴
	۲۶۱۸	"	"	گوی و چوگان عارفی :	
چین اشعار فارسی خط محمد حلوائی	۲۷۷	"	"	خط شاه طهماسب کار تبریزی	۵۹۹
ش راز خط علی کار هرات	۵۱	"	"	ص ۸۰۷	
ش راز خط عبدالرحیم خوارزمی	۷۹	"	"	خط میر علی هروی	۶۴
ستان سعدی :		"	"	خط عماد حسینی قزوینی	۱۱۷
خط بابا میرک تاشکندی	۸۵	"	"	خط علی یزدی مکتب هرات	۱۱۶
کار بهزاد	۲۶۱۴، ۲۴۶۶	"	"	خط میر علی هرات	۱۱۸، ۲۴۵۱
خط پیر علی	۱۸۵ تک	"	"	خط محمد قاسم شادیشاه هرات	
خط جعفر در هرات	۳۵۵،	"	"		۶۴۱، ۱۴۵
	۲۶۷، ۳۵۶	"	"	خط محمد ترکستانی	۴۱۷
خط درویش محمد سمرقندی		"	"	ل	
	۵۶	"	"	لباب الاختیار خط نعمت الله	۱۰۶۷
خط سلطانعلی مشهدی	۲۰۷،	"	"	لسان الطیرنوائی مصور کار بخارا برای یار	
	۲۴۸۶، ۳۴۴	"	"	محمد خان	۲۴۷۴
خط سلطان محمد نور	۴۸۸	"	"	لمعات عراقی خط محمود کاغذی	۲۳۱۱
خط شاه حسین	۱۱۵۳	"	"	لوايح جامی کار هرات	۱۸۰، ۱ تک
خط شاه قاسم	۴۲۳	"	"	خط محمد محسن هروی	۲۵۹۰
خط شاه محمد مشهدی	۵۴۷	"	"	خط میر علی هروی	۱۶۹۳
مصور خط حکیم رکن	۲۶۱۵	"	"	خط میر کلنگی	۲۳۲۷

لیلی و مجنون امیر خسرو خط سلطان محمد	"	"	"	محمد مرشدی	۲۳۶۸
هروی	۸۰۳، ۵۸	"	"	شیخ محمد هروی	۶۳۸
امیر خسرو کار هرات	۵۷	"	"	با دیوان شمس خط ناصر کاتب	
در لینن گراد	ص ۸۱۰	"	"		۸۲۸
نظامی خط عماد هروی	۱۳۵۵	"	"	خط نعیم الدین	۲۳۶۹
کار بهزاد خط قاسم علی	"	"	"	مکتب بخارا	۱۹۶
	۱۸	"	"	مکتب هرات	۱۹۴
خط سلطان محمد با	۸	"	"	(نسخه ناسخه) مکتب بخارا	۱۹۷
مجلس مصور	۲۳۵۷	"	"	مثنویات جامی خط سلطان محمد نور	۱۶۲
خط میر شیخ سمرقندی	"	"	"	خط میر کلنگی بخارا	۳۰۱
	۲۳۵۸	"	"	خواجو خط مرشد شیرازی	۶۲۰
نوائی مکتب هرات	۲۹۱	"	"	مصور عاصی و منطق الریاحین عارف	
هاتفی خط مرشد شیرازی	"	"	"	و معروف و ناظر و منظور	۲۵۷۵
	۲۱۰	"	"	شیخ عطار خط جهانگیر	۱۱۴۶
م		"	"	مصور نظامی برای سلطان حسین بایقرا	
مثنوی خضرخان دولرانی خط محمد قوام	۲۳۲	"	"	در هرات	۲۶۳۸
مثنوی عطار خط دوست محمد هروی	۷۰	"	"	نظامی خط و کار صادقی کتابدار	
مثنوی مولوی :		"	"		۲۶۳۹
خط اسماعیل	۲۳۶۷	"	"	مجالس العشاق خط دوست محمد هروی	۶۵۲
خط اسکندر بن مسعود	۱۹۵	"	"	مصور و مذهب کار شیراز	
خط اظهر تبریزی	۵۶۵	"	"		۲۴۹۵
خط ابوالقاسم علی	۲۳۶۶	"	"	خط احمد شیرازی	۲۵۶۳
خط سلطانعلی مشهدی	۲۴۶۹	"	"	مصور خط احمد شیرازی	۱۷۰
خط سلطان محمود هروی	۱۷۳	"	"	مجالس النفايس مذهب	۹۷۷، ۹۷۹
تک		"	"	مجالس المومنین خط محمد صالح مشهدی	
خط عبدالرحمن خوارزمی	۴۱۴	"	"		۵۸۷
خط محیی هروی	۱۹۳	"	"	مجموعه ها :	
مرشدالدین	۲۳۷۰	"	"	مجموعه اشعار خط اظهر در هرات	۲۵۱۷

جامی ونظامی خط احمد شیرازی	مخزن الاسرار نظامی خط امیرین محمد ۱۰۴۲
و عمل شاکردان بهزاد ۱۷۰	" " خط سلطانهلی مشهدی ۳۰۶
" خط حسین تونی ۵۵۴	۴۶۱
" خط سلطان علی مشهدی ۱۱۲۹	" خط میرعلی هروی در بخارا
" خط سلطانهلی مشهدی ۲۹۷	۲۴۸۵
" خط شاه محمود نشابوری ۲۴۴۰	" مکتب هرات ۳۷۰
" ۲ جلد خط علی بن حیدر	" مکتب بخارا ۱۲۰
۱۱۳۲، ۱۱۳۱	مختار الاختیار خط درویش علی مکتب هرات
" حافظ و کمال خط حسین سلطانی	۱۱۹
۱۱۵۴	مخنار نامه خط علی بن حیدر ۱۱۳۳
" ترجیعات خط سلطانهلی مشهدی	" خط مرشد شیرازی ۲۵۷۴
۵۵۳	مخطوطه شماره ۶۷۶ استانبول صورت محمد
" خط شرف الدین حسن ۵۵۳، ۵۵۲	محسن میرزا ۱۰۵۹
" خط عبدالرحمن خوارزمی در	" ۸۲۹ استانبول عمل محمد بیگ
بغداد ۴۱۳	هرات ۱۰۵۶
" خط شیخ محمود هروی ۶۳۵	" ۱۶۵۴ استانبول منظر فتح سلطان
" شاهنامه و خمس نظامی و مثنویات	محمود در هند ۱۰۶۱
عطار خط اسماعیل حسینی ۱۱۴۵	" ۲۱۶۰ استانبول عمل عبدالاحی
" خط عماد الدین مکتب بخارا ۱۴۸	مصور ۱۰۵۵
" عبدالخالق هروی مکتب هرات ۱۲۷	" ۲۱۶۱ استانبول عمل شیخ محمد
سه کتاب جامی کار هرات ۱۸۳ تک	هرات ۱۰۵۷
رسائل خط قطب هروی ۱۷۸ تک	" ۲۱۸۰ استانبول عمل بهزاد
کتابخانه سلطنتی ایران کار خلیل از	۱۰۵۸
هرات ۳۵۹	مذکر احیاب خط میرک در سمرقند ۲۵۸۸
مثنویات خط سلطان محمد نور ۳۰۷	" " خط ویسی هروی در مکه ۲۱۳
نفیسه خط میر علی هروی ۲۵۲۹	مرصاد العباد خط علی تبریزی ۱۶۵
نقاشی شاه محمد مکتب هرات ۲۸۵	" " کار هرات ۱۲۱
مع التواریخ حافظ ابرو کار هرات ۳۶	مرقعات .

مرقع آستان رضوی خط ناصرالدین علی ۱۶۳	(رک: البم ردیف الف)
مرقع اشعار کار هرات ۲۵۸۲	مشکوٰۃ خط قطب الدین ۱۵۱
" " نوائی ۹۷۷	مطلع الانوار امیر خسرو مصور خط میر علی
" قصیده خط میر علی ۶۰۴، ۱۶۷	هروی ۲۵۲۶
" خط سلطانهلی مشهدی با مقدمه در شرح	مطلع سعدین خط فولاد محمد ۳۲۴
مکتب هرات ۲۰۹	معراج نامه خط مغولی مصور هرات ۲۴۵۸
" محمد امین مشهدی ۳۷۵	معارج النبوه خط دوست محمد کار بخارا
" محمد مومن بن عبدالله مروارید ۱۰۰۱	۱۹۲، ۱۹۱ تک
" خوب خط محمد صالح ۹۸۳	مفاتیح الاعجاز در واتیکان ۲۵۱۳
" محمد محسن هروی ۱۰۰۰	مفردات خط علی حسینی ۹۶۶
" شماره ۲۱۵۳ استانبول کار عبدالاحی	" میر علی تبریزی ۱۱۳۵
مصور و درویش محمد هرات ۱۰۵۴	" کامل خط میر علی تبریزی در هرات
" گلشن یا مرقع شاهی ۹۲۴، ۸۴۸	۹۶۶
" مالک دیلمی ۹۹۸	" نستعلیق میر علی تبریزی ۹۹۹
" سید احمد مشهدی ۹۹۹	" عبدالله طباح هروی ۹۴۰ تک
" سلطان مراد با خطوط سلطان محمد نور	مقاصد الالخان خط محمد ۲۳۲۸
و شاه محمود و انیسی و غیره در	مقالات خواجه انصاری خط معزالدین کاشانی
ویانا ۲۵۱۵	۴۲۱، ۹۲۷
" شاه عباس صفوی ۹۹۶	مقدمه سید احمد در ذکر هنرمندان ۹۶۶
" کارهای محمود مذهب و سلطان محمد در	مقدمه دوست محمد هروی بر مرقع بهرام
مشهد ۳۶۵	میرزا ۹۶۷
" امیر حسین بیگ خط مالک دیلمی ۴۰۲	مقدمه امیر حسن بیگ خط مالک دیلمی ۱۴۰۲
" مصور بایسنغری هرات ۲۱۱	مقدمه مرقع محمد حسن هروی ۱۰۰۰
" خط جعفر بایسنغری ۲۰۶	مقدمه مرقع میر علی هروی خط محمد باقر
" قطعات خطاطی مکتب هرات ۲۰۲	پسرش ۶۰۴
" مصور لنین گراد با مجلس عمل بهزاد	مقطعات ابن یمین خط اظهر تبریزی ۱۵۵۲
۱۷	مکتوب شیخ محمود جعفری هروی به سلطان
مرقعات ولی الدین افندی ۹۹۷	یعقوب ۹۶۱

۹۶۶	" کار سلطانعلی مشهدی	۳۴۳	" " "
۹۶۶	" کار میرعلی	۳۶۶	" عمل بهزاد
۹۶۶	" کار عبدالعزیز	۸۴۸	" " " در مرقع گلشن
۲۵۴۴	" کار فرخ	۸۴۸	" عمل شاگرد بهزاد در مرقع گلشن
۹۶۲	" منوچهر توررامی کشد	۹۶۶	" عمل محمد بیگ داماد بهزاد
۲۶۳۲	" برابریسم کار هرات	۸۴۸	" موكب شاهی در مرقع گلشن
۳۳۸ تا ۳۳۴	" کار محمدی هروی (پنج قطعه)	۹۷۰	" نه قطعه ما بعد تیموریه
		۹۳۷	" کار عبدالصمد
۹۴۴	" مواظ سیدالابرار خط علاءالدین	۲۵۴۴	" کار سنکر
۲۵۸۴	" مواهب علیه وقفی مزار احمد جام	۹۲۶	" کار آقا رضا هروی
۹۳۴	" " خط درویش محمد		" مناظر شکار در سلسله الذهب مکتب
۲۴۷۶	" مهر و مشتری عصار خط ابراهیم خلیل	۱۲	" هرات
۲۳۹۱	" " خط محمد حسین هروی	۹۶۸	" پانزده قطعه عهد تیموریه
۲۳۹۰	" " خط نعیم الدین کار هرات	۹۹۴	" قطعات شاهنامه شاهرخ
۲۵۱	" " خط مرشد		" مجلس شاه طهماسب از میر مصور در
۲۵۵	" " منسوب به محمود مذهب (رک: تصویر)	۸۴۸	" مرقع گلشن
		۲۷	" قطعه انوار سهیلی کار هند
		۲۵۰۷	" ترمز نقاش در قاهره
۷۱۶	" " نای نی جامی خط میر علی هروی	۹۶۶، ۹۷۰	" زین الدین محمود
	" " نزهة الارواح و لمعات عراقی خط عارف	۲۶۲۰	" صورت شاهزاده
۱۶۹۲	" " هروی	۸۱۷	" معراج ص
۷۰۶	" " نزهة العاشقین خط میر علی هروی	۸۱۷	" مجنون در صحرا اثر میرک ص
۲۲	" " خط احمد مشهدی	۹۳۶، ۲۴۸۵	" کار محمود مذهب
	" " نسخه بینام مکتب هرات با تصاویر تیموریان	۹۶۶	" کار شیخ محمود
۱۰۱۹	" " در سمرقند	۲۵۰۳، ۹۶۶	" کار شیخ محمد هروی
۱۰۴۳	" " خط یار محمد هروی	۸۴۸	" مهمانی در باغ در مرقع گلشن
	" " مکتب هرات برای سلطان محمود	۸۱۷	" نوشیروان و بومان کار میرک ص
۱۰۲۰	" " تیموری در سمرقند	۹۶۶	" کار دوست محمد هروی

۳۸۹	" " " خط محمد حسین کشمیری	۳۵۱، ۳۵۰	" " " خط سلطان حسین بایقرا رقم خواجه
۲۵۴۴	" " " خط میر علی هروی در بخارا		" " " خط حسین هرات ۱۸۶ تک
۴۸۹	" " " جامی خط سلطان محمد نور	۲۵۱۹	" " " خط سلطانعلی مشهدی
۴۸۵	" " " خط سلطان محمد نور	۹۹۹	" " " خط عبدالرحیم بن قاسم
۲۶۳۵	" " " خط سلطان محمد نور	۷۱۱	" " " خط میر علی هروی
	" " " منتخب بوستان سعدی:	۲۵۴۷	" " " خط محمودشهابی
۳۷۹	" " " خط شاه محمود نشابوری		" " " ات حضرت علی خط اسماعیل هروی
۱۶۰۵	" " " محمد بدختی	۱۴۲۱	" " " خط مالک دیلمی
۲۳۸۰	" " " محیی هروی	۷۰۸، ۱۶۶	" " " خط میر علی هروی
۱۶۴	" " " خط محمد صالح هرات	۱۴۵	" " " احمد جامی خط شادیشاه هرات
۵۹۷	" " " منتخب سبحةالابرار خط مالک دیلمی		" " " باشعارانیسی بقلم خودش عبدالرحیم
۴۲۶	" " " منتخب مثنوی مولوی خط محمود شهابی	۱۲۳۹، ۱۱۶۹	" " " فارسی بخط عبدالرحیم خوارزمی
۵۱۳	" " " خط شاه قاسم	۱۱۶۹	" " " منشآت خط درویش و خواجه اختیار هروی
۳۴۹	" " " منطق الطیر خط محمد ابریشمی	۶۲۵	" " " خط مولانا معروف بغدادی
۱۴۲۸	" " " مصور خط عبدالرحیم خوارزمی	۳۸۰	" " " اهلی خط شاه محمود
۲۳۶۲	" " " مصور با ۹ مجلس هرات		" " " نوائی خط میر علی هروی کار
۲۶۴۱	" " " مصور با ۹ مجلس هرات	۱۰۵۲	" " " محمود مذهب برای عبدالعزیزخان
۲۵۷۸	" " " منیا توراها:	۵۹۸	" " " خط محمد تقی هروی
۲۸۶	" " " هرمیناج عمل بهزاد یا قاسم علی	۸۱۳	" " " کار شیراز
۲۵۰۹	" " " قاهر اسلوب بهزاد	۲۶۳۴	" " " فردوسی
۲۵۰۵	" " " منسوب به بهزاد	۵۰۹	" " " جامی خط بابا شاه
		۱۰۰۰	" " " خط محسن
			" " " فارسی خط شاه محمود نشابوری

کار شیخ محمد هروی	۲۶۱۳	"	آقا رضا مصور در مرقع گلشن	۸۵۹
سخ بزرگمهر و خواجه عبدالله انصاری		"	محمود مذهب هروی	۹۶۶
۱۶۰۶		"	منسوب بالغ بیگ	۹۶۲
سخ لقمان خط میر علی هروی	۷۰۷	"	نقش بدیع خط سلطان محمد خندان هروی	
سخ الملوک خط بابا شاه	۵۰۷	"		۲۴۳۹
صت نامه خواجه عبدالله خط محسن هروی		"		۵
۱۰۰۰		"	همای و همایون کار هرات	۲۳۸۹
الجواهر نوائی خط سلطان علی مشهدی		"	خط میر علی تبریزی	۷۷۹ ق
۱۰۶۲		"		۲۶۵
ت الانس جامی :		"	خط محمد حسام	۲۵۱۶
"	مکتب هرات	۱۲۲	هدیة الملوک خط محمد قوام	۱۳۹۸
"	"	۱۲۳	هشت بهشت امیر خسرو خط محمد فوشنجی	
"	"	۱۹۰ تک		۱۷۷ تک ۱۹۸
"	خط عبدالمومن مزاری	۲۵۵۱	خط سلطانعلی مشهدی	۲۳۸۵
"	خط درویش احمد	۲۴۴۱	هفت اورنگ جامی :	
"	خط عزالدین هروی	۲۳۲۳	کار هرات	۱۶۱، ۲۴۱۷
"	خط محمد یوسف	۲۳۲۵	کار مشهد	۲۴۱
"	خط محمود شهابی	۲۵۴۸	مصور شیراز خط پیر محمد	۲۰
"	خط میرماه دربلخ	۲۵۸۶	خط سلطان محمد نور	۲۴۱۵،
"	خط ملاویسا هروی	۱۶۰		۲۴۱۸
ستان ملامعین خط فخرالدین علی مکتب		"	خط ابو طاهر مکتب هرات	۱۲۵
هرات	۱۲۴	"	خط ابوالوفا مکتب هرات	۱۵۰
ابراهیم شاه نستعلیق شاه خلیل		"	خط عبدالاحد جامی هرات	۴۳
باخرزی	۲۵۵۸	"	خط عبدی	۲۴۱۴
:		"	سلطانعلی مشهدی	۲۴۱۳
کار عبدالحی مصور تبریزی	۹۶۱	"	خط شاه محمود نشابوری	۸۸،
بر حریر	۹۶۲	"		۲۴۸
میر مصور مکتب تبریز	۳۰۸	"	خط شاه محمد	۲۵۳۵

خط شیخ محمد لاری	۲۴۱۲	"	خط سلطانعلی مشهدی	۱۲۶،
خط شیخ محمد هروی	۱۴۶۷	"		۲۲۱
خط محمد کار هرات	۲۴۱۱	"	خط سلطان محمد خندان	۴۷۱،
خط محمد قوام	۳۱۸	"		۴۷۲
خط محمود بن حسن هروی		"	خط سلطان محمد نور	۲۱۸۸
	۲۵۳۷	"	خط شاه محمود	۱۹
خط میر علی هروی	۷۰۳	"	خط علی	۸۲۳
خط میر محمد کار هرات	۲۴۱۶	"	عمل قاسم علی	۷۰۲
خط محمد حسین کشمیری		"	خط محمد امین هروی	۱۵۰۸
	۲۵۴۵	"	خط محمد رزه	۸۳۶
خط اظهار منسوب بکار بهزاد		"	خط محمد قوام	۳۱۵، ۳۱۶
	۲۴۵	"	خط مظفر حسین	۲۳۱۲
خط شاه محمود نشابوری		"	خط میر علی هروی	۲۱۹،
	۳۲۷	"		۲۲۶
ی		"	خط میر کلنگی	۴۹۴
یوسف وزلیخا جامی :		"	مکتب شیراز	۱۹۰، ۹، ۸
خط بابای حصارى	۵۶۶	"	مصور مکتب تبریز	۲۵۱۲
خط سلطان حسین هروی	۲۵۳۹	"		

(۵)

فصل پنجم

فهرست چند مجموعه هنری مطبوع

- (۱) نگارهای داستان‌های علی شیر نوایی ص ۷۸۷
(۲) دوازده مجلس تقویم ۱۹۶۰ م مصر، ص ۷۹۰
(۳) مجموعه تصاویر آثار جامی قرن ۱۵ م، ص ۷۹۱
(۴) یازده صفحه مصور آثار نوائی ص ۷۹۲
(۵) منیاتور قرن ۱۴ - ۱۷ با ۷۸ قطعه مصور مکتب هرات ص ۷۹۴
(۶) منیاتورهای ایرانی از نسخ خطی قدیم ۲۸ منظر ص ۸۱۴
(۷) شکارهای هنر ایران قرن ۱۵ - ۱۸ ص ۸۱۶
(۸) اشعار خمسه نظامی در ۱۶ لوحه نگارین ۹۵۰ ق، ص ۸۱۶
(۹) منیاتور و نقاشان ایران و هند و ترکی از قرن هشتم تا ۱۸ طبع لندن
ص ۸۱۷ م ۱۹۱۲
(۱۰) نقاشان منیاتورهای ایرانی - اسلامی به آلمانی ص ۸۱۸
(۱۱) نقاشی های مخطوطات شرقی در کتابخانه ملی پاریس طبع
ص ۸۱۸ م ۱۹۲۰
(۱۲) منیاتورهای فارسی قرن ۱۲ - ۱۷ به فرانسه ص ۸۱۸
(۱۳) نقاشان منیاتورهای شرق اسلامی به آلمانی ص ۸۱۹

- (۳۵) کتاب کوچک هنر مسلمانان ۱۹۵۸ م ۸۳۰ص
- (۳۶) منیاتور ایرانی طبع میلان ۱۹۵۰ م ۸۳۱ص
- (۳۷) منیاتورهای ایرانی طبع میلان ۱۹۶۱ م ۸۳۱ص
- (۳۸) منیاتورهای ایرانی طبع پراگ ۱۹۶۰ م ۸۳۱ص
- (۳۹) مخطوطات و مصورایرانی درموزه بریتانیا طبع لندن ۱۹۶۵ ص ۸۳۱
- (۴۰) منیاتورهای مکتب بهزاد در مجموعه قاهره طبع ۱۹۶۰ م ۸۳۲ص
- (۴۱) منیاتورها و مخطوطات شرقی درسکندینا و بنایطبع ۱۹۵۷ م ۸۳۲ص
- (۴۲) نقاشی ایرانی در قرن ۱۵ م، طبع لندن ۱۹۵۸ م ۸۳۲ص
- (۴۳) منیاتورهای ایرانی، طبع آکسفورد ۱۹۵۷ م ۸۳۳ص
- (۴۴) منیاتور اسلامی قرن ۱۳ - ۱۹ طبع ۱۹۶۲ م ۸۳۳ص
- (۴۵) سبک کلاسیک نقاشی اسلامی طبع امریکا ۱۹۶۸ م ۸۳۳ص
- (۴۶) نقاشی شیراز در قرن ۱۶ م طبع واشنگتن ۱۹۴۹ م ۸۳۴ص
- (۴۷) خوش نویسی و منیاتوریست‌های شرق اسلامی طبع پاریس ۱۹۰۸ م ۸۳۴ص
- (۴۸) کتلاگ تحلیلی نقاشی‌های ایرانی در بودلیان طبع آکسفورد ۱۹۵۸ م ۸۳۴ص
- (۴۹) رسامی‌های ایرانی قرن ۱۴ - ۱۹ م طبع نیویارک ۱۹۶۵ ص ۸۳۴
- (۵۰) منیاتورهای ایرانی طبع ۱۹۶۷ م ۸۳۵ص
- (۵۱) سروی هنر ایران از زمان قدیم تاکنون در ۱۶ جلد طبع توکیو ۱۹۶۰ م ۸۳۶ص
- ۱۹۶۹ م ۸۳۶ص
- (۵۲) منیاتور ایرانی - طبع پاریس ۱۹۳۲ م ۸۳۶ص
- (۵۳) منیاتور مخطوطات شاه عباس اول صفوی بفرانسه - طبع پاریس ۱۹۶۴ م ۸۳۶ص
- (۵۴) منیاتورهای ایران و قلمرو آن: طبع توپینگن ۱۹۵۶ م ۸۳۷ص

- (۱۴) نقاشی و تذهیبات مخطوطات شرقی در کتابخانه ملی پاریس (به فرانسه طبع ۱۹۲۶ م) ۸۱۹ص
- (۱۵) نقاشی منیاتور فارسی طبع آکسفورد ۱۹۳۳ م ۸۱۹ص
- (۱۶) نقاشی‌های مخطوطات تیموریان طبع پاریس ۱۹۵۴ م ۸۲۰ص
- (۱۷) منیاتورهای کتابخانه سلطنتی ایران طبع ۱۹۵۶ م ۸۲۰ص
- (۱۸) نقاشی‌های مخطوطات صفویان طبع ۱۹۵۹ م ۸۲۰ص
- (۱۹) منیاتور سازان ایرانی (آلمانی) طبع ۱۹۵۹ م ۸۲۱ص
- (۲۰) نقاشی ایرانی طبع ۱۹۶۱ م ۸۲۱ص
- (۲۱) مصوری در اسلام طبع ۱۹۶۵ م ۸۲۱ص
- (۲۲) نمایش هنر اسلامی طبع ۱۹۳۷ م ۸۲۳ص
- (۲۳) هنرهای زیبای کشورهای عربی و ایران قرن ۷ - ۱۷ ص ۸۲۶
- (۲۴) البم منیاتورهای هندی و ایرانی قرن ۱۶ - ۱۸ م ۸۲۷ص
- (۲۵) منیاتورهای ایرانی در مخطوطات شاهنامه‌نویسین گراد طبع مسکو ۱۹۳۵ م ۸۲۷ص
- (۲۶) مصوری ایران طبع مسکو ۱۹۳۸ م ۸۲۸ص
- (۲۷) آثار نظامی در هنر آذربایجان و شرق قرن ۱۵ - ۱۷ م طبع باکو ۱۹۴۷ م ۸۲۸ص
- (۲۸) ذخائر هنر خلقی مردم خارجه در هرمیتاج ۸۲۸ص
- (۲۹) نمونه‌های خوشنویسی ایران و آسیای میانه قرن ۱۵ - ۱۹ طبع مسکو ۱۹۶۳ م ۸۲۸ص
- (۳۰) منیاتورهای آسیای میانه قرن ۱۵ - ۱۸ م ۸۲۹ص
- (۳۱) نشریه شعبه تاریخ کلتور و هنر شرق هر میتاج طبع لینن گراد ۱۹۴۷ م ۸۲۹ص
- (۳۲) منیاتورهای مناظر زمینی یک مخطوطه ۸۰۱ ق طبع استانبول ۱۹۳۶ م ۸۲۹ص
- (۳۳) کتلاگ مخطوطات و منیاتورهای کتابخانه چستر بییتی دویلن ۱۹۶۲ م ۸۲۹ص
- (۳۴) هنر مسلمانان طبع پاریس ۱۹۵۶ م ۸۳۰ص

نکمة

هنر عهد تیموریان

افغانستان

در صفحه ۳۸۴ عدد مخطوطات افغانستان از (۱۰۲ تا ۲۰۲) رسیده و بعد از آن سهواً آثار شماره ۲۰۳-۲۰۴-۲۰۵ در چند صفحه از طبع باز مانده که اینک در اینجا مختصراً تکمیل می‌گردد (حبیبی)

۱۰۳- (۲۰۳) قرآن شریف مذهب :

با خط نسخ عالی دارای جداول لاجورد و طلا و تشعیر و تذهیب بین السطورین با علایم کوچک آیات مطلاً، که آغاز سوره‌ها بخط طلائی جلی رفاع محدود بخطوط خفی سیاهست . جمله ۲۹۱ ورق بدون نام کاتب و تاریخ که غالباً هنر تذهیب دقیق آن بفروع هنر هرات در تبریز یا شیراز تعلق دارد، قطع آن ۱۳ × ۱۹ سانتی متر است ، ملك شخصی در کابل.

۱۰۴- (۲۰۴) قطعه خط میرعلی هروی :

نستعلیق بسیار عالی بامزه که رقم فقیرعلی بدون تاریخ دارد ، از کتابخانه پوهنتون کابل.

۱۰۵- (۲۰۵) قطعه خط عبدالرحیم کاتب:

نستعلیق عالی با رقم عبدالرحیم کاتب در کتابخانه پوهنتون
کابل.

شاید این کاتب همان عبدالرحیم خوارزمی هنرمند هرات باشد.

پاکستان

اعداد ذیل در حین طبع از چاپ مانده، مربوط ص ۵۵۸

۹- (۹۵۹)

کشف الاسرار وعدة الابرار تفسیر خواجه عبدالله انصاری:

(۹۸۲) صفحه ۳۶ × ۲۴ سانتی متر بر کاغذ ضخیم سمرقندی
بخط بسیار عالی نسخ قرن نهم هجری. باجد اول رنگین زرفشان، جلد
اول ناقص، بدون تاریخ و نام کاتب. نمره ۲۹۰/۲۹۷ کتابخانه گنج-
بخش راولپندی پاکستان.

(فهرست ۳۶۴/۱)

۱۰- (۹۶۰)

فرائد غیائی از پیر احمد خوافی دستور شاهرخ در هرات تألیف ۸۳۴ق:

مشمول بر مکاتیب بسیار مهم دارای ارزش تاریخی شاهان،
وزیران، عالمان، مؤلفان، شعراء، زنان نامدار هند و خراسان و ایران
و غیره.

نسخه واحد نایاب کامل یونیورسیتی پنجاب (لاهور) به نستعلیق
زیبا و پخته ۹×۶ اینچ ۹۱ ورق ۲۱ سطری بر کاغذ حنایی ضخیم، که
در قرن ۹-۱۰ نوشته شده. يك نسخه نصف آخر این کتاب مکتوبه ۱۸۶۱ ق
در کتابخانه شاهی برلن بود (فهرست پرچ نمره ۱۰۶۰ ص ۱۰۱۰)
(مقالات مولوی محمد شفیع ۳/۳۷۱)

ایران

در ص ۵۵۵ عدد آثار ایران تا ۹۳۸ رسیده و بعد ازین تا ۹۵۰ از
چاپ مانده که درین صفحات بهمان نمره مسلسل تکمیل میگردد:

۶۰۹-۹۳۹

تحفة العشاق در مرکبات زبان فارسی مخطوط قرن ۱۰ ق:

با خط جلی بسیار عالی ثلث و خفی نسخ، بزبانهای فارسی و
ترکی ۲۴ صفحه در کتابخانه آقای دکتر اصغر مهدوی (تهران) که
عکس آن در فرهنگ ایران زمین (ج ۱۷ ص ۱-۲۶) چاپ شده. تهران
۱۳۴۹ ش.

۶۱۰-۹۴۰

مفردات عبدالله هروی طباطبائی:

بخط ثلث تویع آمیز که در ذیحجه سنه ۸۷۵ ق نوشته شده و ورق
آخر آن در ملحقات گلستان هنر (مربوط ص ۲۷) طبع بنیاد فرهنگ

ایران در سنه ۱۳۵۲ ش چاپ شده است.

در ملحقات ص ۳۸ همین کتاب قطعه مشق خط متوسط نسخی و ثلث جلی او طبع شده که آنرا در رمضان ۸۵۵ ق در سمرقند نوشته است.

۶۱۱-۹۴۱

بلبل شهنامه خوان، فغان الدین:

قطعه خطوط بسیار عالی ثلث و نسخ و توقیع جلی و خفی در سنه ۱۰۰۵ ق با رقم «مشقه العبد الاقل بلبل شهنامه خوان» ضمیمه ص ۴۱ گلستان هنر طبع تهران. که برای امیرشاه سبزواری نوشته شده و از متفرعات هنر هرات است.

۶۱۲-۹۴۲

خط میر علی

قطعه خط نستعلیق عالی میرعلی شیرازی، که قطعه (کسی کش خرد رهنمونست هرگز) ابن یمن را در سنه ۸۳۹ ق در دارالسلطنه هرات نوشته، طبع گلستان هنر (ص ۵۷)

۶۱۳-۹۴۳

قطعه نستعلیق اظهر:

متن جلی و برهامش آن خفی با رقم «مشقه اظهر تجاوز الله عنه». چاپ ص ۵۷ گلستان هنر. طبع بنیاد فرهنگ ایران.

۶۱۴-۹۴۴

مواظ کلمات سیدالابرار خط علاءالدین:

صفحه اخیر این رساله نفیس در (ص ۴۰) گلستان هنر چاپ شده بدو خط ثلث جلی بسیار عالی و نسخ خفی که آیتی از هنر خطاطیست و در آخر رقم «مشقه علاءالدین فی ۹۸۶ ه» دارد. (رك: ۸۴۳ ایران)

۶۱۵-۹۴۵

قرآن شریف خط روزبهان در سنه ۹۵۴ ق:

نسخه مرصع مذهب باجد اول طلا و السوان نظر ربا بخط نسخ متوسط که در آخر مواهیر ۱۲۸۹ و ۱۲۸۷ ه و غیره دارد. با رقم: «تشریف بکتابه اقل عباد الله روزبهان عفی الله عنه ببرکة القرآن و فرغ منه سنه اربع و خمسين و تسعمائة من هجره» (طبع لواحق گلستان هنر ۸۶)

۶۱۶-۹۴۶

قطعه نستعلیق سلطان محمد نور:

شعر و خط هردوازوست:

گرم و سرکش، همچو آتش تندخوی من رسید

تندخویی تیز خشم فتنه جوی من رسید

داشتم زو با دل دیوانه خود گفت و گو

کان پری رودر میان گفت و گوی من رسید

قائله و کاتبه سلطان محمد نور. (طبع گلستان هنر ص ۸۶)

۶۱۷- (۹۴۷)

قطعه نستعلیق جلی و خفی شاه محمود نسابوری:

دومعما باسم فرخ وباسم غلام، که جدا اول لاجورد مطلا و مختصر گل کاری کارهرات هم دارد. بارقم «مشقه الفقیر شاه محمود نسابوری» ولی تاریخ کتابت ندارد. (از مجموعه آقای احمد سهیلی خوانساری در تهران- چاپ ص ۸۷ گلستان هنر)

۶۱۸- (۹۴۸)

قطعه نستعلیق جلی عبدی نسابوری:

چاپ ص ۸۷ گلستان هنر، بارقم «کتابه الفقیر الحقیر المذنب عبدی غفر الله له» بدون تاریخ. خط جلی نستعلیق این قطعه در نهایت اتقان و بامزه است. (رک: ۴۲۴- ایران)

۶۱۹- (۹۴۹)

قطعه نستعلیق قلم متوسط بسیار عالی خلیل حسینی:

سه بیت مولانا نورالدین عبدالرحمن جامی مصدر «دلم زهجر خراسان از ان هر اسانست» را بخط عالی نستعلیق قلم متوسط بر قطعه ابری منقش ببرگ و درخت نوشته که در آخر بخط خفی رقم «کتابه خلیل الله الحسینی تحریر یافت در بلدة هراة» هم دارد، ولسی تاریخ را نوشته. (طبع گلستان هنر ص ۱۰۲)

۶۲۰- (۹۵۰-)

قطعه نستعلیق جلی محمد زمان:

نستعلیق جلی عالی بارقم «محمد زمان بجهة امتحان قلم» در بین تشعیر و نقاشی ملون مذهب (طبع گلستان هنر ۱۲۰)

هنر عهد تیموری		۹۷۲	
۱۰۱۷	۱۰۱۸	۴	۱۶۲
شماره ۷۴۰	شماره	۹	۱۷۷
صفه	صفحه	۱۱	۱۷۷
به خطی	بخطی	۸	۲۰۷
محفوظ است	محفوظست	۸	۲۰۷
فزود	فروود	۱۵	۲۲۳
رفتند	زفتند	۵	۲۳۴
راهنمای	راهنمای	۲۱	۲۴۱
۷۵	۷۴	۱۲	۲۵۵
که اثر مکتب	که مکتب	۶	۲۶۷
صفه	صفحه	۱۳	۲۶۸
از کتب مکتب	از مکتب	۱۲	۲۷۱
چاهی	جایی	۲۰	۲۷۷
۱۰-خمس نظامی	خمس نظامی	۶	۲۸۱
سنگ	سنگی	۳	۲۹۶
هرات	هراتست؟	۲۲	۲۹۸
گوی	گوو	۲	۳۰۷
صله	سلسله	۷	۳۲۱
حاتم نامه	خاتم نامه	۱۴	۳۲۶
هر صفحه سه حصه	هر سه صفحه	۱۰	۳۵۶
هر صفحه سه سطر	هر سه صفحه	۱۵	۳۶۲
تمام نسخه	تمام اوراق	۲۰	۳۶۵
بد ذوق	ذوق	۱۲	۳۷۲
بخط	خط	۷	۳۸۰
درا	ورا	۹	۳۸۳
حامی	حامی	۱۸	۳۹۲
۲۵۸	۲۸۵	۱۴	۴۰۰
آشفته	شفته	۱۳	۴۱۸
چهره	چهره، سبز	۳	۴۳۵

تصحیح افلاط طباطبائی

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۳۳	۶	از آنچه	زانچه
۳۷	۱۲	ونخط	وبخط
۳۷	۱۰	نسیبی	سیمی
۴۳	۱۰	انتقاد	انتقال
۴۴	۱	حوزد	خورد
۵۰	۲	بعداز	بعدازین
۵۳	۱۲	کن	افکن
۵۶	۱۵	اودر	او کدر
۶۰	۱۱	نقاشی	نقاشی
۸۹	۶	غاوردانی	بغاوردانی
۹۱	۱۴	هرات کرد	هرات دوام کرد
۹۴	۱۶	کوهستان	کوهسان
۹۹	۸	پستخانه	پسخانه
۱۰۲	۶	خواجه	خواجر
۱۱۴	۱۰	تکلمه	تکلمه
۱۱۵	۶	ابولفاء	ابوالوفاء
۱۲۸	۲۱	لمد	امیر
۱۵۷	۳	نیز	نیز

پرده‌دار	پرده‌دار	۲۱	۴۴۴
تجلید	تجلید	۱۴	۴۵۰
قوام‌الدین	قیام‌الدین	۱۱	۴۵۱
قوام‌الدین	قیام‌الدین	۴	۴۸۰
برای بایسنغر	بایسنغر	۵	۴۸۷
خیزران	خیزران	۶	۴۸۹
هلالی	حلالی	۶	۵۰۱
حسین	حسن	۱۳	۵۱۵
جلال‌الدین محمود	جلال‌الدین محمد	۱۷	۵۲۵
۶۳۰	۶۴۰	۱۶	۵۲۵
پارس	پاریس	۳	۵۶۶
بران	بدان	۱۲	۵۷۴
۹۷۵	۵۹۷	۲	۵۸۸
ترتیب	تریت	۷	۵۸۹
محمد محسن	محمدحسن	۶	۵۹۹
۱۳۱۳	۳۱۳	۲۰	۶۲۸
غزوی	غزوی	۹	۷۰۲
محمدی	محمد	۱۲	۷۰۲
	بر صفحه سنگی مستطیل گردهندی	۴	۷۱۶
	بزمگاه	۲	۷۲۷
	موج‌داد	۹	۷۹۷
	غشی	۱۴	۷۹۹
	شکل پنجم بر	۱۱	۸۰۰
	نجاری	۱۵	۸۰۳
	چین	۴	۸۱۵
	اسامی	۱۸	۸۳۴
	Times	۶	۸۳۶

یادآوری مهم

نام این کتاب هنر عهد تیموریان است ، ولی برجبین صفحات سهواً هنر عهد تیموری چاپ شده ، و معلومست که این هردو عنوان مفاهیم جداگانه دارد . مراد ما تنها هنری نیست که فقط به عهد تیمور تعلق دارد ، بلکه تمام هنر وسیع و جهانگیر است ، که از عهد تیمور حدود ۸۰۰ ق آغاز و تا حدود اواخر قرن دهم در ممالک وسیع تیمور و اخلافش در ماوراءالنهر و افغانستان و ایران و هند رواج داشت . که نام «هنر عهد تیموری» منسوب بشخص تیمور ، این مطلب را احتوا نمیکند و باید بنام «هنر عهد تیموریان» تصحیح شود .

پرورشگاه مهم این هنر در عهد شاهرخ هرات بود ، ولی سمرقند ، بخارا ، بلخ ، مشهد ، قزوین ، اصفهان ، شیراز ، تبریز هم مراکز بزرگ و شکوهمند این رنسانس هنری آسیای میانه بوده‌اند ، و آثار آن تا برخی شهرهای کوچک هم رسیده بود ، که به نحوی از انحاء با سلطنت های اخلاف تیمور در سمرقند و هرات و حکمرانان معاصر ایشان مانند خوانین ماوراءالنهر و ترکمانان آق قویونلو و مغولیان

هند و صفویان ایران و زبردستان این سلطنت های قوی و حتی با عثمانیان ترکیه هم رابطه‌ی داشته‌اند و بنابراین این هنر میراث مشترك تمام این مردم از استانبول تا اواسط هند بوده و در پرورش آن سهم داشته‌اند ، که مرکز آن هرات است ، و ازینجا بود که مهر تابان هنر بهر سوشعشعه پاشی داشت . (حبیبی)

چو آمد در سخن نوبت به شاپور سخن را تازه کرد از عشق منشور
(خسرو و شیرین نظامی)

در باریان با البسه فاخر رنگین و دستارهای سپید و کلاههای سرکشیده سرخ بدست راست تخت ایستاده و خدمتگاران نیز با همین لباس فاخر طبق‌های سرپوشیده خوردنیها در دست دارند، چراغ‌ها و شمعدانها فروزانند، ساقیان سیم‌تن گلندام ساتگین‌های شراب‌میگردانند، قوالان و سراینده‌گان مردانه يك طرف و دختران خوش‌آواز خوش‌پوش قدح در دست طرف دیگر نشسته به آواز و سرود پرداخته‌اند و در بین این بزم رندانه حوض آب با رنگ سیاهست که در بین آن سه مرغابی سپید شناگری دارند و اطراف این طاق دربار بوستانیست پرگل و سبزه و درختان شگوفه‌دار و سروهای سربفلك کشیده.

درین منظر دلکش و زیبا عموماً رنگهای اصیل گرم کار شده، منظر آرائی آن نهایت لطیف و موزون و عالیت، آسمان رنگ صاف طبیعی پرستاره دارد، در آرایش البسه ظرافت و ریزه‌کاری خاصی بکار رفته و زنان آن لباسهای رنگین فاخر و چادرهای کوچک سپید دارند که فقط تا بناگوش میرسد. ولی این تابلو که کار تبریز پیرو مکتب هراتست در چهره‌کشی مردان با مکتب هرات بسیار فرق ندارد، اما در چهره‌کشی زنان اسلوب خاصی دارد، که روی زنان قدری دراز بیضوی و ابروان کشیده کمانی و چشمان کاملاً بادامیست که در مکتب هرات و بخارا چهره عموماً گرد ماهتابیست، و غبغب هم اینقدر نمایان نیست.

خود خسرو که عمامه سپید کلان جیغه‌دار و پیراهن گلداسرخ

و عبای بنفش بتن دارد، نیز دارای همین قیافت است و شیرین که پیراهن قهوه‌بی و عبای پسته رنگ پوشیده، دارای روی بیضوی و غبغب است که زنجیر طلا از حد شقیقه برآمده و بران غبغب سیمین پیچیده است. در بین سراینده‌گان این بزم، آلات طرب و موسیقی دیده نمی‌شوند، و معلوم است تنها به ترنم و تغنی می‌پرداخته‌اند. از حرکات دستهای زنان آشکار است که از مرد سراینده جوان نغمه‌ها شنیده و متأثر و با او هم‌نوا شده‌اند.

در قسمت زیرین این بزم بیک گوشه حوض کوچک که دیوارک آن رنگ عنابی دارد، به نستعلیق بسیار خفی نوشته‌اند: «آقا میرک»
ب: يك صفحه كامل منظر معراج (لوحه ۸۹۷ سروی هنر):

فضای آسمانی رنگ طبیعی بسیار خیره‌دار، و دران ابرهای اسفنجی پراکنده‌اند. حضرت رسول (صلعم) با عمامه سپید و عبای سبزگون که چهره‌اش نمی‌نماید بر براق گلایی رنگ که سرزن زیبای تاجداری دارد سوار است و اشعه طلایی نور بهر طرف از بدن مبارکش بالاست. دور او در فضا فرشتگانی دیده می‌شوند که طبق‌های سرپوشیده و مشعل‌های نورافکن و خلعت‌های گوناگون بدست دارند، بالها، لباسها، تاجهای این فرشتگان رنگین، زیبا و دیدنیست و چهره‌های زنان زیبا، بیضوی غبغب‌دار از همان مکتب تبریز (لوحه سابقه) است.

جبرئیل که رهنمائی براق را می‌نماید، چهره زن تاجدار با بالهای رنگین دارد، که اشعه نور از سر و دوش او در فضا پراکنده است، که کار این لوحه نفیس را به سلطان محمد منسوب داشته‌اند.

ج: خسرو شیرین را در حین آب‌تنی می‌بیند (لوحه ۸۹۸)

سروی هنر) :

مجلس منیا تور رنگین نفیس تمام صفحه ، که هنرمند چیره دست نازک نگار این ابیات نظامی را در توصیف بدن شیرین و آب تنی او با مهارت مصور گردانیده و ادب را با هنر همدوش ساخته :

بلب گلنار و بالا همچو سروی سرین فربه ، میانش همچو غروی
در آب نیلگون چون گل نشسته پرند نیلگون تا ناف بسته
ز هر سوشاخ گیسو شانه میگرد بنفشه بر سر گل دانه میگرد
(خسرو و شیرین نظامی)

در دامنه کوه اسفنجی رنگین جوی آب روان تالاب کوچکی را تشکیل داده ، که رنگ آب آن مطابق سنن مکتب هرات و متفرعات آن سیاه سرخگونه است . در بین این تالاب کوچک شیرین با بدن سیمین و دو گیسوی دراز و چهره بیضوی با لنگ نیلگون نشسته و لباس و کلاه خود را بر شاخ درختی کنار تالاب نهاده است و اسپ سیاه قوی هیکل او با زین و یراق مزین فاخر در چمن زار کنار تالاب ایستاده است . از انطرف کوه شهسوار جوان خوش پوش با عمامه سپید جیغه دار شمشیر و ترکش بسته بر اسپ گلابی رنگ زیبائی سوار است ، چون این دختر گلندام زیبا را برهنه در تالاب می بیند آشفته و با اشتیاق آمیخته به تعجب و عشق انگشت حیرت بدنان میگذرد ، و شیرین هم ملتفت این احوالست ، و مخصوصاً اسپ سیاه او با وضع عجیبی این حادثه لطیف عشق و اشتیاق دو جوان را اشعار میدارد ، که حاکی از قدرت منظر نگاری و تصویر احساس و حالت روحی يك حیوان هوشیار است .

درین منظر رنگهای گرم و سرد بجا بکار رفته و منظر آرائی آن هم دلکش است ، و در قسمت زیرین صفحه بريك خرسنگ کنار جوی آب بخط خفی نستعلیق نوشته اند : «عمل سلطان محمد» (نظیر این منظر را بنگرید : مجموعه هنری ۴/۵)

د : منظر این بیت نظامی از مخزن الاسرار :

پیرزنی را ستمی در گرفت دست زد و دامن سنجر گرفت
اگرچه عین همین داستان در خمسه کتابخانه عامه لنین گراد هم مصور شده (رک مجموعه هنری ۱/۸) ولی این منظر نهایت زیبا و رنگین و مجلل است آسمان رنگ طبیعی با لکه های ابر دارد ، که تابش اشعه طلائی آفتاب از کنج بالای دست چپ آنرا جمال و شکوه خاصی میدهد . در زیر این آسمان جمیل کوهساریست با درخت و گل که خرسنگهای آن رنگ گلابی خیره با قطعات سبزه زار دارد ، تنه يك سپیدار و برگهای زرد آن بالای کوه نمایانست و کبکان دری خرامانند . در دامنه چنین کوه زیبا مو کب سنجر مشتمل بر بازدار و چتردار و چاوش و شاطر زیباروی خوش پوش و غیره بر زمین طلائی دشت و گلزاری دیده می شود و عبارتند از شهسواران معمم خوش لباس و اسپان قوی هیکل که اسپ خود سنجر رنگ بنفش خفیف با خالهای سپید دارد . و پیرزنی خمیده که چادر دراز سپید و عبای بنفش دراز پوشیده ، گوشه قبای سلطان را گرفته و عرض شکوه میکند .

چهره کشی این منظر ، رویهای بیضوی مکتب تبریز و رنگ آمیزی آن در نهایت ظرافت و نظر نواز و متوازن است و خط نسخه هم همان نستعلیق بسیار عالی خفی شاه محمود است . و سرورق منقش متناظر

نقیس آن هم در لوحه ۹۴۹ سروی هنر ایران چاپ شده است .

۳- (۳۶۳)

خمسۀ نظامی کار بهزاد :

در موزه برتانیای تصاویر این نسخه بقلم بهزاد است در سنه ۸۴۶ ق
۱۴۴۲ م (سروی ۱۸۵۹) سه منیاتور آن بعد از ترتیب کتاب در سنه ۸۹۸ ق
۱۴۹۳ م کشیده شده که نام بهزاد دارد .

در سروی هنر ایران دو صفحه ازین نسخه چاپ سیاه کرده اند ،
(لوحه ۸۸۵ ب سی)

اول : مصاف کردن نوفل بار دوم ، از داستان لیلی و مجنون
نظامی (لوحه سی)

در قسمت بالای صفحه بطرف چپ این ابیات نظامی بخط خفی
خوش نستعلیق نوشته شده :

از خون روان که ریگ می شست از ریگ روان عقیق میرست
شمشیر کشیده نوفل گرد میکرد بحمله کوه را خرد
در گوشۀ دست راست بالای این صفحه، مجنون جوان خوشروی
با سربرهنه و لباس عادی عربی ایستاده و در پائین منظری را می بیند که
در دشتی هنگامه معرکه گرمست . جنگاوران عربی شتر سوار بشمشیر
و نیزه می جنگند و سپرهای آهنین سیاه خالدار منقش در دست دارند .
چهره کشی و لباس آرائی همه عربیست ، و مصور ریگزار عرب را با
زی و قیافت مبارزان شترسوار قبیلوی بخوبی تصویر کشیده است . در
قسمت بالا جاییکه ابیات نظامی را نوشته اند ، بین جدول فاصل مصرعین
بخط نستعلیق خفی چنین رقم شده «صوره العبد بهزاد»

این صفحه منیاتور بتاریخ ۸۹۸ ق ۱۴۹۳ م و از کارهای مکتب
هراتست .

دوم : يك صفحه هفت پیکر نظامیست (لوحه ۸۸۵ ب) که تمام
صفحه را يك منظر جنگ بهرام با اژدها گرفته و در گوشه های آن چند
بیت از داستان ، مربوط باین معرکه بخط خوش نستعلیق خفی نوشته
شده و خود منیاتور عبارتست از کوه اسفنجی با درختان کهن سال و
آسمان صاف که در دامنه کوه اژدهائی با بدن و پای و پنجه سوسمار ،
ولی سر و دهان و دندانهای مهیب برتنه درختی بزرگ در حالت حمله
و جهش است . بهرام براسپی قوی هیکل سیاه چرده سوار است و اژدر
را تیرباران میسازد ، از بالای کوه آهویی بسوی اژدر متهاجم می بیند .
در قسمت پائین این صحنه مهیب در جدول بین السطرین بهمین
خط نستعلیق خوش «صوره العبد بهزاد» نوشته اند .

اگرچه این هر دو تابلوی خمسۀ نظامی را کار سال ۸۹۸ ق ۱۴۹۳ م
و عمل بهزاد نوشته اند ، ولی هم برین دو و هم بر تابلوی مجموعه
کورکیان (۲۳۳ ، امریکا) رقم بهزاد ، بخط خوش نستعلیق نسخه های
اصلیست ، که خط و امضای خود بهزاد نباشد (؟)

۴- (۳۶۴)

خمسۀ نظامی بخط نعیم الدین الکاتب الشیرازی :

در کتابخانه بودلیان اکسفورد ، که در سنه ۹۰۷ ق ۱۵۰۱ م
کتابت شده (خ ۹۴۶) (رك : امریکا ، ایران)

۵- (۳۶۵)

همای و همایون بخط میرعلی تبریزی ؟

در موزه برتانیای نستعلیق قبله الکتاب میرعلی تبریزی؟ در ۷۹۹ ق

۱۳۹۶ م از خطاطان عصر تیمور (۱۹ × ۳۰ سانتی) دارای بهترین نقاشی و خط .

اصل کتاب نظم کرده خواجوی کرمانیست .
(رهنمای صنایع اسلامی، تهران ۱۳۳۶ ش)^۱

۶- (۲۶۶)

مجنک اشعار فارسی و عربی بخط جعفر:

در مجموعه چستر بییتی دو بلن . بقلم نستعلیق خفی و رقم جعفر-
التبریزی کتابت ۸۳۵ ن ۱۴۴۱ م مزین و مصور نفیس (۱۷ × ۸ سانتی)
(لوحة ۹۴۴ الف سروی هنر ایران)

۷- (۲۶۷)

گلستان سعدی بخط جعفر :

در مجموعه چستر بییتی دو بلن . که در سنه ۸۳۰ ق ۱۴۲۶ م به
نستعلیق جعفر بایسنغری در هرات نوشته شده و این نسخه مزین و به صورت
به کتابخانه بایسنغر میرزا تعلق داشته و علامت کتابخانه او دارد .
عنوانها بقلم رقاع عالیست . (خ ۱۲۰)

۱- این نسخه نفیس جزو کتابخانه بهرام میرزا فرزند شاه اسماعیل
بود ، و در آخر آن تاریخ ۸ جمادی الاولی سنه ۷۹۸ ق ۱۳۹۵ م ورقم «میرعلی-
ابن الیاس التبریزی الباردوجی» آمده است . ولی جعفر بایسنغری شاگرد شاگرد
میرعلی تبریزی با صراحت نام پدر او را حسن ضبط کرده است و هم الیاس
باورچی سندی ندارد . بنابراین انتساب این نسخه بخط میرعلی تبریزی واضح-
الاصل ضعیفست و مصور آنرا جنید السلطانی از مکتب بغداد قرن ۱۴ م شماره اند.
که دو منظر ظریف این کتاب در هنرهای زیبای عرب و ایران (شکل ۵۵-۵۶)
نشر شده و از سوابق کارهای هنریست که مبنای مکتب هرات بوده است .

۸- (۲۶۸)

شاهنامه موزة بریتانیا :

قسمتی از شاهنامه فردوسیست که در سنه ۸۰۰ ق ۱۳۹۷ م نوشته
شده و پیش از ظهور مکتب هنری هراتست ، ولی این هنر در اساس
هنر هرات اثری دارد . و مقدمه این جنبش را دران توان دید . (تاریخ-
صنایع ۱۶۸)

۹- (۲۶۹)

شاهنامه فردوسی لندن :

در حدود ۸۴۴ ق ۱۴۴۰ م برای محمد جوکی پسر شاهرخ در
مکتب هنری هرات بوجود آمده و در کلاکسیون انجمن شاهی آسیائی
لندن محفوظست ، امضاهاى شاهان مغولیه هند دارد (سروی ۱۸۵۵)
این نسخه بهترین نماینده خصایص هنر هرات در بیوند صور و
اشکال و رنگ آمیزی آنهاست . که در سروی هنر ایران دو منظر رنگین
آنرا طبع کرده اند :

۱- آمدن تهمینه ببالین رستم: رنگ آمیزی و چهره کشی و هندسی-
بودن و تزئینات و نقاشی بنا در نهایت ثقت و لطافت است ، رستم که
برخوابگاه خود زیر لحافی آرمیده نیم بالای بدن او دیده می شود ،
عمامة سپید دارد ، بردست چپ خود تکیه کرده و زیر بسترش قالین
رنگین گلدار دارای حاشیه زرد و سرخ هموار است ، دیوارهای خوابگاه
با کاشی خیره آسمانگون منقش مزین گردیده و بالای آن حاشیه طلای
ناب دارد ، پیش بستر رستم شمعی روشن است و نزدیک شمعدان ظروف
آبخوری و صراحی افتاده .

این اطاق دری دارد، که پرده آنرا غلام سیاه چرده جوان سرخپوش فراگرفته و از آن دختری زیبای خوش پوش با خرام و ادای جانانه وارد می‌گردد، و با نگاه فتنه‌انگیز بسوی رستم می‌بیند، در نگاه رستم هم عشق و حیرت دیده می‌شود (لوحه ۸۷۵ سروی هنر)

هنرمند هرات تمام اداهای شاعرانه فردوسی را در هنر خود مصور کرده و درینجاست که بیننده تصور میکند، که خودوی در بزم آرائی فردوسی همراه اوست:

یکی بنده شمعی معتبر بدست	خرامان بیامد ببالین مست
پس از بنده اندر یکی ماهروی	چو خورشید تابان پر از رنگ و بوی
دو ابرو کمان و دو گیسو کمند	بیالا بگردار سرو بلند
لبان از طبر زد، زبان از شکر	دهانش مکمل بدر و گهر
روانش خرد بود و تن جان پاک	تو گفتی که بهره ندارد ز خاک
ازو رستم شیر دل خیره ماند	برو آفرینهای یزدان بخواند
بیرسید ازو، گفت: نام تو چیست؟	چه جوئی شب تار، کام تو چیست؟
چنین داد پاسخ که ته‌مین‌ام	تو گویی دل از غم بدو نیم‌ام
بگیتی ز شاهان مرا جفت نیست	چومن زیر چرخ بلند اند کیست

(شاهنامه)

۲- سیمرخ زال را به سام می‌سپارد: در زیر آسمان ابر آلود زیبا کوهی است اسفنجی ملون با درختان کوهی و شاخسار پر گل که منظر نگاری بسیار دلکش و رنگین عالی دارد و رنگهای سرد و گرم را بجای خود استعمال کرده، درین دامنه کوه سام بر دوزانو در حالت تضرع نشسته که اشتیاق و زاری از قیافت و حرکت دستهای او پدید است.

در عقب او جوان خوشرویی با لباس سرخ و سبز عنان دواسپ را گرفته است.

در قسمت بالای کوه سیمرخی که بالهای رنگین و پرهای عظیم او در فضای لاجوردین پهن گردیده، طفل شوخ و شنگی را با موی سپید در لاف بالهای خود گرفته و او را به پدرش سام تقدیم میکند.

(لوحه ۸۷۶ سروی هنر)

این صفحه منیا تور هرات بهترین نمونه منظر نگاری و استعمال رنگهاست، هنرمند در نقش کوه اسفنجی رنگهای مختلف را بصورتی بکار برده که صخره‌های کوه را اشکال مختلف حیوانی مانند موش و مرغ توان شمرد.

در رنگ آمیزی ابرهای اسفنجی نیز نیروی خامه مصور پدیدار است، زیرا پاره‌های بزرگ ابرهای خروشان را در پیچ و خم خطوط ذره بینی سیاه کم رنگ بصورتی در آورده، که خود آن يك نوع جمال خاموش است.

-۱۰- (۴۷۰)

ترجمه تاریخ طبری کار هرات:

در مجموعه چستریبتی انگلستان است که برای شهزاده هرات بدیع الزمان میرزا در سنه ۸۷۴ ق ۱۴۶۹ م در مکتب هنری هرات نوشته و پیراسته شده است (سروی هنر ۱۸۵۵)

خط این نسخه نستعلیق عالی بامزه خفی نزدیک به نیمه جلی است که عناوین آن بر قاع دلکش نوشته شده و بهترین نمونه هنر خطاطیست. لوحه ۸۸۰ سروی هنر ایران يك صفحه این کتاب گرانبهاست،

مشمتمل بر دربار جمشید که خودش با تاج بر تخت شاهسی نشسته و درباریانش عمامه‌های متوسط خراسانی و عبا‌های دراز دارند، دو خدمتگار جوان خوش روی هم درین محضر ایستاده‌اند، این دربار بر زمین سبزه زاریکه بیک سویش درختان تنومند و کوچک پرگل دیده می‌شوند جریان دارد و حصه بالای آن هشت سطر از متن طبری «حدیث پادشاهی جمشید و احوال او» است و یک درخت بلند پنجه چنار بصورتی نقش شده که تنه آن در نهایت صحنه دربار است و سر آن از بالای سطور نوشته شده به حاشیه علیای صفحه کتاب برآمده و درانجا ترنجی از برگ تشکیل داده است. در صحنه دربار پیشه‌وران مختلف مانند نجار و آهنگر و فخار و زرگر و بافنده و درزی و غیره با آلات حرفت خود بکار مشغولند، و این تابلو عیناً نظیر لوحه ۹ ص ۳۱ شاهنامه بایسنغری « جشن جمشید » است (به ۳۴۶ رجوع شود) با فرق اینکه چهره کشی این نسخه طبری خراسانی و البسه مخصوصاً عمامه‌ها و عباها کاملاً هر اتیست و کلاه آهنین ندارند، و شاید علت این تحول چهره کشی و پوشاک آرابی فاصله ۴۰ ساله بین نسخه‌های بایسنغری و بدیع الزمانی باشد، که گویا هنر هرات در حدود ۸۷۴ ق بسیار بومی و محیطی شده بود، یا اینکه درین نسخه تنها، هنرمند هراتی کار کرده باشد.

-۱۱- (۲۷۱)

رباعیات عمر خیام بخط شیخ محمود هروی :

از کتابخانه بودلیان با رقم : « کتبه العبد ... شیخ محمود پیر بوداقی صفر ۸۶۵ ق ۱۴۶۰ م در شیراز. این نسخه با ترجمه انگلیسی رباعیات بسال ۱۸۹۸ م در لندن چاپ شد (خ ۸۹۳)

-۱۲- (۲۷۲)

اوراق شاهنامه (لندن):

در مجموعه DR. P. W. Schulz اوراق يك شاهنامه خطی مربوط مکتب هنری خراسان (؟) موجود است که شاید در عهد اوزون حسن پادشاه آذربایجان نوشته شده باشد ۸۵۷-۸۸۳ ق (سروی ۱۸۵۶)

-۱۳- (۲۷۳)

خمسه نظامی لندن :

در سنه ۸۵۴ ق ۱۴۵۰ م نوشته شده که در مجموعه چستر بیته دو بلن است .
برخی از منیاتورهای آن که در ۸۶۸ ق ۱۴۶۳ م نقاشی شده به مکتب اصفهان منسوبست. (سروی ۱۸۵۶)

-۱۴- (۲۷۴)

شاهنامه فردوسی موزه بریتانیا :

نوشته و پیراسته ۸۹۱ ق ۱۴۸۶ م در مکتب هرات بخط بسیار عالی نستعلیق خفی که يك منظر کبخسرو در کشتی آن طبع شده (لوحه ۸۸۳ الف سروی هنر ایران) و کار آن تماماً خصایص هنر هرات دارد و چهره کشی و منظر آرابی آن عالیست. و کشتی که کبخسرو در آن افراسیاب را تعقیب میکند شکل اسپ دارد.

-۱۵- (۲۷۵)

دیوان امیر خسرو دهلوی (بلخی) :

در مجموعه Jeuniette لندن بود و در رنگ آمیزی و دیگر

خصوصیات اهمیت زیاد دارد (سروی ۱۸۵۷) يك صفحه آن که در سروی هنر ایران (لوحه ۸۸۳ ب) سیاه چاپ شده بخط بسیار عالی نستعلیق خفی است و هم تصویر آن کار پخته و نفیس مکتب هرات است (اواخر قرن ۱۵ م) و مصور چیره دست این بیت امیر خسرو را مصور ساخته است:

ببام خویش چو آن ترك کج کلاه برآید

نقیر و نالۀ من بر سپهر و ماه برآید

درینجا کاخچیت عالی مزین که بالای دروازه آن بخط ثلث بسیار خوب «السلطان الاعظم خاقان المعظم» نوشته شده و در بسته است.

بالای این طبقه گنبدیست منقش و خوش نما و نقاشی ایوان و پایه‌ها و اطراف دروازه و غیره دلکش و دیده نواز است. پیش این گنبد بامیست که بران يك جوان رعنا و پری چهره با نگاههای پر ناز و ادای خود ایستاده است.

زیر این کاخ پیش دروازه دو نفر نیم شفته یکی جوان بی ریش و دیگر با ریش سیاه کوتاه ایستاده با واسع و اشمیاق به آن دلبر شیرین حرکات مینگرند.

چهره کشی این منظر خراسانی و رنگ آمیزی هم جالب نظر و لطیف و عالیست. در نقاشی بنا ظرافت و ریزه کاری و مهارت بکار رفته و خود دروازه چوبی هم نقش زیننده‌یی دارد، که مصور توانسته است، ظرافت کلام امیر خسرو را درین منظر تصویر کشد و جمال هنر خود را با جمال شعر آن شاعر شیرین سخن توأم گرداند، در حالیکه کاتب زیبا نویس این نسخه حق زیبایی خط را دران داده است.

-۱۶- (۲۷۶)

اشعار نظامی:

در کتابخانه بودلیان اکسفورد انگلستان. از آثار مکتب هرات نوشته شده سنه ۹۰۶ ق ۱۵۰۰ م.

-۱۷- (۲۷۷)

گلچین اشعار فارسی

از نسخ خطی موزۀ برتانیای، به نستعلیق خفی محمد الحلوائی الجلالی - الاسکندری و ناصر الکاتب در پارس در سنه ۸۱۳-۸۱۴ ق ۱۴۱۰-۱۴۱۱ م برای میرزا اسکندر بن عمر شیخ بن تیمور نوشته و آراسته شده (۱۸۴ م ۱۲۷۷) که تصاویر و نقاشی‌های آن بمکتب هنر شیراز قبیل هنر هرات تعلق دارد.

از این نسخه دو صفحه آخر نقاشی (لوحه ۹۴۵) و دو مجلس منیاتور (لوحه ۸۵۸) برنگ سیاه در سروی هنر ایران چاپ شده، که نقاشی آن شبیه نسخه سابق الذکر است، ولی نقاش در بین برخی از ترنج‌ها در بین گل کاری اشکال حیوانی و مارپیچی را بوجود آورده و شکل سیمرغ افسانوی را در خلال این نقاشی بصورتی جای داده که بیننده آنرا خطوط متوازن نقاشی می‌شمارد.

تصاویر آن چهره کشی ایرانی جنگاوران مهیب ریش‌دار با خودهای آهنین و البسه جنگی دارد و کوههای آن اسفنجی و گیسوان زنان بسیار دراز و رویهای گرد جذابی دارند.

خط نستعلیق این نسخه نیز به پختگی و مزه آثار هنر هرات نمی‌رسد، ولی تعلیق و نسخ آن خوبتر است و شاید ناصر کاتب همان

خوشنویس باشد که کتاب (۸۲۷ و ۸۲۸) را نوشته است.
ذکر یکنفر خوشنویس حمامی شیرازی در عدد ۲۶۱ گذشت،
ولی تصور نمی‌رود که این دو حمامی يك شخص باشند.

۱۸- (۲۷۸)

بوستان سعدی، لندن:

در مجموعه چستر بیتمی تحریر ۸۸۳ ق ۱۴۷۸ م که منیاتورهای آن
کار بهزاد است در ۸۹۰ ق ۱۴۸۵ م (سروی ۱۸۶۳) این نسخه یازده
تصویر با رقم (العبد بهزاد) دارد و کاتب آن میر شیخ محمد بن شیخ
احمد است.

۱۹- (۲۷۹)

اشعار میر علی شیر نوایی، اکسفورد:

این مجموعه اشعار که در کتابخانه بودلیان آکسفورد است در
سنه ۸۹۰ ق ۱۴۸۵ م نوشته شده که سه تصویر آن از کار بهزاد در بوستان
قاهره نقل گردیده است. (سروی)

۲۰- (۲۸۰)

خمسه امیر خسرو، لندن:

کلکسیون چستر بیتمی تحریر ۸۹۰ ق ۱۴۸۵ م، نقاشی‌های آن کار
بهزاد شمرده شده است (سروی ۱۸۶۷)

۲۱- (۲۸۱)

ذخیره نامه علی یزدی:

مر بوط کلکسیون Garrett که برای سلطان حسین بایقرا در

هرات در ۸۷۲ ق ۱۴۶۷ م نوشته شده و امضایی ندارد. ولی این نسخه
که وقتی در هند بوده، جهانگیر پادشاه بران نوشته که تصاویر آن کار
بهزاد است.

شش منیاتور دو صفحه‌ی بسیار عالی دارد که بعداً با این نسخه
اضافه شده و بهترین مراتب هنر هرات را نمایندگی میکند و با منیاتور-
های امضا شده بهزاد موجود در قاهره شباهت تام دارد (سروی ۱۸۶۲)

۲۲- (۲۸۲)

تصاویر اد نبره:

تصاویر متعدد موزه سکا تلند در ادنبره عمل سلطان محمود شاگرد
بهزاد است. (سروی ۱۸۷۶)

۲۳- (۲۸۳)

تحفة الاحرار جامی، بخط خواجه جان:

مجموعه چستر بیتمی بخط خواجه جان بن سلطان احمد سیاوشانی
(هروی) در بخارا بتاريخ ۹۵۴ ق ۱۵۴۶ م نوشته شده (خ ۱۸۱)

۲۴- (۲۸۴)

تحفة الاحرار جامی کار محمود مذهب:

تزیین و تذهیب محمود مذهب در ۹۵۵ ق = ۱۵۴۸ م.
(کلکسیون چستر بیتمی لندن - سروی ۱۸۷۰)

۲۵- (۲۸۵)

نقاشی‌های موزه بریتانیا:

يك مجموعه نقاشی‌های متعدد موزه بریتانیا منسوب به شاه محمد

شاگرد مکتب هنر هرات است که دو نقاشی او در البم توپقا پوی استانبول نیز هست. (رک: لوحه ۹۰۱ ب سروی)

(سروی ۱۸۷۸)

-۴۶-(۲۸۶)

مهمانی در باغ :

در موزه هنرهای زیبای بوستون انگلستان منیاتور ۲ صفحه‌ی مهمانی در باغ موجود ورقم (عمل بهزاد) دارد (حدود ۹۰۶ ق. ۱۵۰۰ م) اگرچه اسلوب هنر آن به مکتب بهزاد نزدیکست، ولی این امضا مورد شك است. (سروی ۱۸۶۴ و لوحه ۸۹۱ ب)

-۴۷-(۲۸۷)

دیوان معزی

از سوابق مکتب هرات شبیه تصاویر کلبیله و دمنه قصر بلدین تحریر ۷۱۴ ق = ۱۳۱۴ م. (اندیا آفس)

-۴۸-(۲۸۸)

حیرة الابرار (ترکی سروده نوائی)

کتابخانه بودلیان اکسفورد نمبر ۲۸۷ ساخته و پرداخته هرات ۸۹۰ ق ۱۴۸۵ م منسوب بقاسم علی. نسخه ممتاز خط نستعلیق باتصاویر و نقاشی بسیار عالی مکتب هرات به قطع $۱۶\frac{۱}{۳} \times ۱۱\frac{۱}{۳}$ سانتی. که بهترین مخطوطه هنر هرات شمرده میشود و مناظر ذیل از آن در مجموعه نگارهای داستان علی شیر نوائی (طبع مسکو از نشرات فرهنگستان علوم اوزبکستان شوروی - تاشکند ۱۹۷۰ م) طبع و نشر شده است:

۱- پیغامبر با صحابه خویش بشمول يك حبشی سیاه چرده در عمارت مسجد گنبدی بسیار مزین دارای محراب و منبر که کاشی کاری رنگین آن به سه طرز نهایت نظر باست (ص ۷)

۲- درویشان در صحبت خواجه عبدالله انصاری، که درین منظر بنای مزین کاشی کاری با رنگ‌های سرد و قالین بسیار مزین رنگین و دورنمایی از کوههای اسفنجی با خرگوش و آهو، حال خاصی دارد (ص ۲۴)

۳- نوشیروان با شاه بانو در قصرشاهی. رنگها و دقایق نقاشی کاخ و پختگی الوان کاشی‌ها و منظری از گلزار متصل آن با ساخت قالین زرد حاشیه‌دار سرخ و سپید همه کارهای شاهانه است (ص ۲۷)

۴- آوردن شیخ عراقی پیش مردم. جمعی از اعزه و اشراف با سپاهیان و دو اسپ و يك غلام سیاه چرده در صحرایی که سبزه و گل‌های خودرو دارد ایستاده‌اند، و شیخی را که دستار در گردش افتاده با سر برهنه کشان کشان پیش این جمعیت می‌آورند. البسه اشراف و سپاهیان و شیوخ با منظر سبزه صحرا و آسمان مینائی دیدنی است (ورق ۳۴ الف)

-۴۹-(۲۸۹)

حیرة الابرار نوائی:

نسخه خطی مصور و آراسته کتابخانه شاهی ویندسور لندن نمبر ۶۵ بقطع $۲۴ \times ۱۶\frac{۱}{۳}$ سانتی بخط سلطان علی مشهدی از ص ۳۶ ب این نسخه يك صفحه منظر داخل حمام است که از کارهای بسیار خوب مدرسه هنر هرات شمرده میشود در ۸۹۷ ق ۱۴۹۲ م در مجموعه نگارهای

داستان نوائی (ص ۵) طبع شده است.

این منظر مخلوطی از رنگهای گرم و سرد است که صحن حمام و بدنهای برهنه و نقوش دیوارهای گرما به و آبدان بهر دورنگ کار شده و بالای رواق آبدان نقاشی رنگ سردخاکی مانند، با دوفرشته بالدار در دو طرف بالای رواق دارد. کاشی کاری دیوار پایین آبدان و سه طاق کوچک آبدان با زنگار و سپیده است در مدخل گرما به سه نفر خدمتگار شاه دیده میشود، درب و حواشی و بالای آن نهایت زیباست و بالای درب با سپیده نوشته خط خوب رقا ع است و منظر بیرونی گرما به با رنگ سرد خاکی تیره پراز گلبرگ است.

بر قسمت بالای رواق آبدان، زیر گنبد يك سطر خط رقا ع با سپیده در بین زنگار گرم دیده می شود، که در آخر آن سنه ۹۴۷ (۱۵۴۰ م) نوشته شده و ممکن است این قسمت منظر در همین وقت کار شده باشد.

۳۰- (۲۹۰)

فرهاد و شیرین نوائی:

نسخه مصور آراسته زیبا در بودلیان نمبر ۴۰۸ ساخته و پرداخته هرات ۸۹۰ ق ۱۴۸۵ م با همان قطع حیره الا برار عدد ۲۹. در (ص ۶۶) تصویری از منظر کوه کنی فرهاد دارد، در حالیکه خبر دروغین مرگ شیرین را باو میرسانند.

منظر کوههای اسفنجی با رنگهای سرد و حیوانات وحشی و در ورای آن دشتی خشک با رنگ خاکی دیده میشود که تماماً منظر یأس و حرمان است. فرهاد در همین حالت با آلات کوه کنی بنظر می آید.

۳۱- (۲۹۱)

لیلی و مجنون نوائی:

این نسخه نفیس نیز در همان مجموعه بادلیان نمبر (۳۳۹) است، محصول مکتب هرات در ۸۹۰ ق ۱۴۸۵ م با همان قطع کتاب نمبر ۲۹. صفحه ۳۹ منظر است از داخل خانه لیلی در نهایت تزئین و رنگینی، که غیر از سطح خانه دیگر مناظر آن با رنگهای گرم زنده و خیره کننده کار شده و نقاشی های بالای طاق آن بسیار لطیف و نظر را باست. که در زنگار با سپیده و رنگهای حنائی و سرخ و زرد کار شده و نقوش کاشی های دیوار آن هم روشن و گرم است. درب نیمه بازیکه مجنون از آن وارد میشود، پله های آن با سپیداب و رنگ سبز و عنابی دقیق کار شده و قالین درازیکه لیلی بر آن نشسته رنگهای گرم زنده و درخشان و گل کاری دلکشی دارد.

پیش روی این دالان مزین صحنی و در آن جوی آب و حوضی است که آب آن رنگ تیره دارد.

۳۲- (۲۹۲)

سبعه سیاره نوائی:

این مخطوطه اشعار ترکی نوائی نیز مانند حیره الا برار و لیلی و مجنون با همان خط و تزئین و مزایای هنری مکتب هرات در سنه ۸۹۰ ق ۱۴۸۵ م ترتیب یافته، که در کتابخانه بودلیان به نمبر (۳۱۷) محفوظ است و بر صفحه ۱۴ تصویری رنگین دارد، که مانی تصویر دلارام را به بهرام نشان میدهد. درین منظر بدیع و دلکش تزئینات سایه بان و قالین شاه و لباس درباریان با گلزار و درختان و ابرها بر آسمان مخصوصاً جالب نظر

است که در مجموعه نگارها (ص ۸) طبع شده است.

در همین نگارها (ص ۹) منظر فرامی حکما برای معالجه بهرام است، که رنگهای زنده و پکه هردو بکار رفته و نقش و نگار فرش و دیوارها و درها و سردر بها و گل و درخت بسیار زیبا و دلکش است و از صفحه ۲۱ نسخه خطی گرفته و چاپ شده است.

—۳۳— (۲۹۳)

آئین اکبری بخط محمدحسین کشمیری:

این خطاط از بقایای مکتب هنری هرات در هند و مشهور به «زرین رقم» و شاگرد مولانا عبدالعزیز بود، متوفادر هند ۱۰۲۰ ق ۱۶۱۴ م. وی بحکم اکبر نسخه آئین اکبری را نوشت که تصاویر آنرا هم مصوران دربار اکبری ساخته‌اند. و سه صد هزار روپیه بران صرف شده، و این نسخه از اوچین هند به لندن موزیم رسیده است (صحیفه خوش نویسان ص - ۱۵۷ بحواله تحقیقات ماهر) (رک هند)

—۳۴— (۲۹۴)

سبعة سیارة نوایی:

نسخه دیگر مخطوط و منقوش سبعة نوایی است که در کتابخانه بودلیان بشماره ۳۱۸ موجود است و ادامه مکتب هنری تیموریه در بخارا شمرده میشود و در سنه ۱۵۵۳ ق ۹۶۰ بقطع $\frac{۱}{۳} \times ۲۲$ سانتی در بخارا ترتیب شده، که خط نستعلیق و نقاشی و مصوری و رنگ آمیزی و صحنه آرایی آن تقلیدیست از سبعة سیارة نسخه ۳۱۷ همین کتابخانه بودلیان. ولی متانت و پختگی رنگ و کار و ثقتی که در همه

مناظر نسخه ۳۱۷ کارهرات دیده می شود، درین نسخه کار بخارا موجود نیست.

۱- صفحه خیره سبزه چمن و گلهای زرد و سرخ و جوی آب خیره رنگ آن طراوت و تازگی دارد، ولی مانند ۳۱۷ متین و سنجیده و مجلل نیست.

بهرام برقالین چه زرد رنگی زیر سایه بان منقشی نشسته که همان شکوه سایبان ۳۱۷ ندارد. و مانی که تصویر دلارام را به بهرام پیش می کند، قیافت و زنی يك اخوند بخارائی دارد تا به چهر و اندام يك مانی آرتست.

این منظر از ورق ۱۴ نسخه ۳۱۸ بودلیان در مجموعه نگارهای داستان نوایی تحت نمره (۱۲) چاپ شده است.

۲- يك صفحه دیگر همین کتاب که تحت نمره (۱۳) از روی (ورق ۱۸ ب) چاپ شده منظر بهرام و دلارام در شکار است، که با منظر شکار نسخه ۳۱۶ کتابخانه ملی پاریس شباهت دارد، ولی نه با آن پختگی و دلکشی و تنوع و متانت. درین لوحه انواع حیوانات شکاری محدود به دو نوع شیر و آهوست، در حالیکه در منظر دلکش نسخه پاریس بیش از هفت نوع است و هر نوعی از آن با مهارت تصویر گردیده و رنگهای اسپان و جانوران آن هم طبیعی است.

۳- يك صفحه مصور بدیع دیگری از همین کتاب به نمره ۱۴ از روی ص ۳۰ چاپ شده و عموماً رنگهای نیمه سرد را در آن کار کرده اند که مانند بزم باده پیمائی نسخه ۳۱۶ پاریس است، دختران نوازنده قانون و دف زن و ترانه گو و ساقیان سیمین تن آن نظیر نسخه

پاریس است، الا اینکه این ساقیان و مطربان تماماً لباس زرد پکه کم رنگی دارند و لباس بهرام و دلارام هم همین طور است. قالین فرش نشستن گه بهرام و دلارام، شکل و طرز عادی با رنگهای متعدد و نقاشی عادی دارد.

بر بالای طاق منقش بخط رقاع به سپیداب بر زمینه زنگاری نوشته اند: «برسم کتابخانه سلطان الاعظم الاکرم ابوالفتح محمدیار بهادرخان خلدالله تعالی ملکه» مصوری و نقاشی و رنگ آمیزی این صفحه با مهارتست که قدرت خامه مصور از آن آشکاراست، و در ادامه مکتب هرات، کار ممتازی شمرده میشود.

۴- بهرام در کاخ سبز: از روی (ورق ۳۴ ب) عکاسی شده و در ثقت و پختگی کار به مجلس سابق میماند و این هم همان نوشته «برسم . . .» دارد. زمینه زنگاری و گل کاری نازک زرد و سرخ قالین ایوان، رنگ گرم و طرز دلچسپی دارد که بهرام و دلارام بران نشسته اند دارای قیافت وزی و اندام بخارائی. تزئینات طاق ایوان با رنگ سبز سرد است و گل کاری ریز سیاه بر زمینه آبی داخل طاق دیدنی است.

دختر دفزن و کمانچه با سراینده لباس های خیره عادی دارند ولی گل چهره و دلربا اند. این بزم قدری محافظه کاری مذهبی دارد، زیرا قدح در دست هیچیک از اشخاص مجلس دیده نمیشود، و با تصاویر بز مه های مستانه کار هرات نمی ماند.

۵- بهرام در کاخ گلرنگ: نمبر ۱۶ نگارها از روی (ورق ۴۰ ب) نسخه ۳۱۸ بودلیان که همان نوشته «برسم . . .» سنه ۹۶۰ ق ۱۵۵۲ م

هم دارد.

فرق این منظر با منظر سابق اینست که این قدری مستانه و طربناکست بهرام و دلارام باده پیمائی دارند و ساقیان و نوازندگان همه بانشاطند. فقط ایوان قصر رنگ زرد و عنابی سرد دارد، و قالین آن با همان مزایا و اشکال و رنگ منظر سابق الذکر است و البسه اشخاص متناسب با رنگ کاخ است.

۶- بهرام در کاخ آبی: نمبر ۱۷ نگارها از روی (ص ۴۷) نسخه ۳۱۸ بودلیان، همان بزم باده پیمائی و سرود در قصر آبی رنگ، که لباسهای افراد این منظر متوازن با رنگ قصر و نقشها و گل کاریهای آبی رنگ آنست، ولی قالین نشست بهرام و دلارام با زمینه زنگاری گل های ریزه کاری زرد و سرخ و یک حاشیه ملون گل کاری بر زمینه زرد دارد، ساقیان و نوازندگان بزم منظری طربناک دارند و نقاشی پیش روی طاق ایوان هم زیبا و لطیف است، چهرهای اشخاص زیبا و دارای ریش های حنایی بخارایی است.

۷- بهرام در کاخ صندل رنگ: نمبر ۱۸ نگارها از روی (ص ۵۷ ب) نسخه ۳۱۸ بودلیان. همان بزم سرود و همان نوشته «برسم . . .» سنه ۹۶۰ ق (۱۵۵۲ م) رنگ کاخ و البسه اشخاص و صحن متوازن با رنگ صندلی است و سبک مصوری آن همان کار بخارایی مناظر سابق الذکر نسخه ۳۱۸ بودلیان است.

۸- بهرام در کاخ سپید: نمبر ۱۹ نگارها از روی (ورق ۵۷ ب) نسخه ۳۱۸ بودلیان. همان بزم باده پیمائی و سرود که اشخاص آن لباس سپید متناسب با کاخ سپید دارند و دیگر الوان آن هم سرد کار شده و

همان نوشته «برسم...» مثل تصاویر بالا دارد و کار خوب مکتب بخارا شمرده میشود که از متفرعات هنر هرات است.

۹- بازگشت دلارام بنزد بهرام. نمبر ۲۰ نگارها، از روی (ص ۴۶) نسخه ۳۱۸ بودلیان. درین صفحه مصور منظر گلزار و سبزه و درخت کهن سال و خیمه و سایبان و البسه اشخاص همه رنگین و دارای الوان گرم است و بهرام جامی در دست دارد و دلارام برای او نعمات قانون مینوازد، چهره‌ها دلکش و بشاش است و از کارهای بهترین همان مکتب بخارا است.

-۳۵-(۲۹۵)

سد اسکندری ترکی:

نسخه بسیار مهم مکتب هرات شماره ۳۳۹ کتابخانه بودلیان $۱۶\frac{۱}{۳} \times ۱۱\frac{۱}{۳}$ سانتی. که برای کتابخانه بدیع الزمان میرزا در سنه ۸۹۰ ق ۱۴۸۵ م ترتیب یافته است.

تمام تصاویر و تزئینات این مخطوطه در کمال ثقت و مهارت تهیه شده و هنرمندان چیره دست مدرسه هرات در آن کار کرده‌اند، و این مهارت و طراوت و چیره دستی در هر صفحه آن ظاهر است. در مجموعه نگارهای داستان نوائی این تصاویر سد اسکندری نوائی طبع شده است:

۱- پذیرائی اسکندر از شاهی که فقر اختیار کرده، از روی (ص ۱۷) مخطوطه ۳۳۹ بودلیان که تمام محاسن هنر هرات را در بردارد (عدد ۲۱ مطبوع نگارها)

اسکندر با تاج شاهی و عبای نارنجی و پیراهن سبز بر قالین زمینه زنگار و نقوش لطیف و ستارهای زرد نشسته و شاه فقیر با بدن

نجیف ریاضت کشیده و لباسی فقیرانه پیش او زانو زده و درباریان دیگر با پوشیدنیهای فاخر ایستاده‌اند و شاه تاجدار با شاه فقیر مکالمه دارد.

ایوانیکه سکندر در آن نشسته دروازه‌های زرد رنگ و دیواری پر از نقوش کوچک و لطیف زرد بر زمینه سیاه دارد، که بالای آن در زمینه سپیداب دو نقش لطیف آسمانی رنگ در دو جناح نگاهشته شده، ولی منظر ایوان در پایین کاشی‌های آسمانگون منقش و در قسمت‌های بالا نقاشی‌های حنائی و آسمانی بر زمینه زنگار پخته و گرم دارد، که گل‌های سرخ و زرد و غیره برزینت آن افزوده است. برجین ایوان در بین این نقاشی‌ها بر زمینه زنگاری گرم با سپیداب بخط رقاع قلم متوسط نوشته‌اند:

« اللهم ابد ظلال دولة السلطان الاعظم خاقان المعظم السلطان ابن السلطان سلطان بدیع الزمان بهادرخان خلد مملکه. » زنجیره حنائی رنگ منقش قسمت‌های تزئینات ایوان را از هم جدا میکند و پیش ایوان در صحن مفروش به خشت‌های مستطیل لیموئی جوی آب و حوضی مستطیل با رنگ خیره آب دیده می‌شود و کنگره بالائی ایوان نقاشی صندلی رنگ لطیفی دارد.

۲- سد بستن اسکندر ضد یاجوج و مأجوج، از روی (ورق ۷۷ ب) همین مخطوطه ۳۳۹ بودلیان، تحت نمبر ۲۲ نگارهای مطبوع:

منظر عمومی رنگ لیموئی متمایل به حنائی پکه و کوه‌های اسفنجی دارد، که در بین این کوه‌ها خالیگاهی است و عمله مشغول‌اند که آنرا بوسیله قطعات سنگهای تراشیده پر نمایند، معمارها در بالا بردن

این بنا فعالیت میکنند و کارفرمائی با عصا و عبای سرخ به معماران هدایت میدهد.

۳- بزم ادب نوایی در بین شعرای بزرگ: از روی (ورق ۹۵ب) نسخه ۳۳۹ بودلیان. تحت نمره ۲۳ نگارهای مطبوع: منظر بیست بدیع در بین گلزار و درختان پرگل و آسمان زنگاری رنگ گرم با تابش ماهتاب سه شبه. در بین این گلزار فرشی ساده با رنگ لیموئی دیده میشود، که هفت نفر با عباهای رنگین و عمامه‌های سپید بران نشسته‌اند و با هم بحث و مذاکره دارند. سه نفر بیرون فرش با همان گونه عباه و عمامه‌ها نشسته‌اند و بر فرش در بین این اشخاص چند کتاب با دوات و قلمدان افتاده است.

اشخاصی که درین بزم ادبی شاملند چنین معرفی شده‌اند:

(۱) حسن دهلوی: ایستاده با عبای زنگاری و عمامه و ریش تنک سیاه.

(۲) علی شیر نوایی: نشسته با عبای آبی رنگ و عمامه و ریش متوسط سپید.

(۳) عبدالرحمن جامی: نشسته در حالت تکلم با عبای عنابی پکه و عمامه و ریش غلو سپید در حالیکه کمر خود را بالای عبا به تکه آبی رنگ بسته.

(۴) نظامی گنجوی: نشسته مخاطب با جامی با عبای عنابی تیره دارای گردن و شانه آسمانی رنگ و ریش سپید دراز و عمامه.

(۵) خسرو دهلوی: نشسته باریش سیاه و عمامه و عبای آبی رنگ.

(۶) شیخ سعدی: نشسته در حال خطاب با شخص دست چپ

خود. دارای عبای خاکی تیره و ریش دراز سپید که کتابی در دست چپ دارد.

(۷) ابوالقاسم فردوسی: نشسته و بسخن سعدی گوش داده، که عبای آسمانی رنگ و عمامه سپید در بردارد، ریش او تنک مخلوط سیاه و سپید است.

(۸) سنائی: نشسته و کتابی در دست دارد، عبای سبز خیره پوشیده، ریش او تنک سیاه است.

(۹) انوری: بر زمین بیرون فرش بدست راست بیننده نشسته و بطرف شیخ سعدی متوجه است. عبای زنگاری رنگ پکه و عمامه سپید و ریش سیاه تنک دارد.

(۱۰) خاقانی: پهلوئی دست راست انوری نشسته با عبای سرخ و ریش سیاه و عمامه سپید.

-۳۶- (۲۹۶)

سد اسکندری:

نسخه دیگریست که در کتابخانه بودلیان بشماره ۳۴۰ محفوظ و در بخارا در سال ۹۶۰ ق ۱۵۵۳ م نوشته و آراسته شده است. $۲۳\frac{۱}{۴} \times ۱۳\frac{۱}{۴}$ سانتی خط نستعلیق متوسط.

مناظر ذیل از این نسخه در نگارهای آثار نوایی طبع شده است:

(نمره ۲۶)

۱- پذیرائی اسکندر از شاه فقیر: از روی (ورق ۱۷ب) نسخه

۳۴۰ بودلیان. تقلیدیست از مجلس نمره ۲۱ سد اسکندری که برای

بدیع‌الزمان نوشته شده و شرح آن بعدد (۳۵) گذشت. ولی از کارهای متوسط بخارا است، رنگ آمیزی آن گرم و نظر بر بااست و خصوصیات هنری آن مانند نسخه بدیع‌الزمان قوی و جالب و متین و پخته نیست. نقاشی چبوتره که اسکندر با چهره وزی بخارایی در آن نشسته و بر بالشتی رنگین تکیه زده چندان زیبا نیست.

(نمره ۲۷)

۲- اسکندر و دارا در حالت نزاع. از روی (ص ۳۲) نسخه ۳۴۰ بودلیان. دارا با عباى دراز زرد و ریش تنک سیاه در حالت نزاع افتاده و تاج شاهی سیاه دارای ستاره‌های زرد و جیغه سپیدی بر سر دارد و اسکندر با خود سبز و لباس سبز در حالیکه قمه‌یی بکمر بسته بالای سر اوزانو زده و با دقت و حیرت چشم به روی دارا دوخته و یونانیان خودهای سیاه سهمگین و لباسهای سیاه و عنابی و زنگار پوشیده‌اند. منظر است دارای مزایای هنری متوسط، از ادامه مکتب هرات در بخارا.

۳- سرباز در خدمت شاه زانو زده (نمره ۲۸ نگارها) از روی (ص ۵۲) نسخه ۳۴۰ بودلیان: پادشاه با شمشیر آخته بر اسب مدرع منقش سوار است و سواران لشکر او با اسلحه و سپر و پرچم و کرنا و غیره ملبس به البسه رنگارنگ در عقبش ایستاده‌اند پیش روی این صف سواران سربازیکه کوت و خود سیاه پوشیده با تیردان، دست بسته، زانو زده و جلادی سیاه‌چرده شمشیر در بغل با او ایستاده است.

۴- جنازه اسکندر (نمره ۲۹ نگارها) از روی (ص ۹۲) نسخه ۳۴۰ بودلیان. جمعی بزرگ جنازه اسکندر را برداشته و مشایعت میکنند، زنان عموماً سیاه پوشند و مردان هم لباسهای سیاه یا خیره رنگین پوشیده‌اند،

گرفته و سرشک خود را پاک میکنند، جمعیت حزین و نالان و پرغریو بنظر می‌آید. سه نوع پرچم‌های طویل نیز برافراشته‌اند. در لباس، چهره، سبز رنگ‌های گرم کار شده و منظری لطیف از آسمان ابرآلود هم دارد. چند کتاب از مجموعه مشهور چستر بیٹی، دوبلین انگلستان:

-۳۷- (۴۹۷)

مجموعه اشعار متفرقه:

بقلم نستعلیق خوش با رقم سلطان علی مشهدی و تاریخ ۸۸۰ ق

۱۴۷۵ م (خ ۲۶۰)

-۳۸- (۴۹۸)

کلیات خواجو کرمانی بخط سلطان علی مشهدی:

بهمان قلم و رقم و تاریخ ۸ ربیع‌الاول سنه ۸۷۳ ق ۱۴۶۸ م

(خ ۲۶۰)

-۳۹- (۴۹۹)

تیمور نامه هاتفی بخط شاه قاسم:

به نستعلیق خوش ورقم شاه قاسم کاتب هروی در ۲۰۲ ق (۱۴۹۶ م)

در هرات برای کتابخانه شاملو نوشته شده (خ ۲۹۱)

-۴۰- (۳۰۰)

تحفة الاحرار جامی بخط شاه حسین:

به نستعلیق خوش ورقم شاه حسین بن فخرالدین علی شهابی هروی

خطاط دربار حکمران خراسان حسین شاملو، تحریر هرات در ۹۹۲ ق

۱۵۸۳ م (خ ۱۶۵)

-۴۱- (۳۰۱)

مثنویات جامی بخط میر کلنگی:

به نستعلیق خوش و رقم میر حسین الکاتب الخاقانی حسینی ۹۵۰

ق ۱۵۴۳ م (خ ۱۶۵)

-۴۲- (۳۰۲)

تحفة الاحرار بخط میر کلنگی:

به نستعلیق خوش و همین رقم در سنه ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م (خ ۱۶۵)

(رك: ۱۳، ۲۰، ۲۴، ۶۰، ۶۱، انگلستان)

-۴۳- (۳۰۳)

بوستان سعدی بخط شاه محمود نسا بوری:

کتابت عالی در سنه ۹۵۸ ق ۱۵۵۰ م (خ ۳۰۳)

چند کتاب از موزه بریتانیا (لندن): رك ۶۳، ۵۹

-۴۴- (۳۰۴)

دیوان حافظ بخط سلطان محمد خندان:

نستعلیق زیبا با رقم فوق در سنه ۹۲۱ ق ۱۵۱۴ م.

-۴۵- (۳۰۵)

قران السعیدین بخط سلطان محمد خندان:

نستعلیق خوش و مذهب با رقم فوق در سنه ۹۲۱ ق ۱۵۱۴ م

(خ ۲۶۸)

-۴۶- (۳۰۶)

مخزن الاسرار نظامی برقم سلطان علی مشهدی:

به نستعلیق خوش و رقم فوق بتاریخ جمادی الثانیه سنه ۸۶۵ ق

(م ۱۴۶۰) (خ ۲۶۱)

-۴۷- (۳۰۷)

مجموعه ۴ مثنویات بخط سلطان محمود نور:

هفت منظر، شیرین و خسرو، لیلی و مجنون، تیمور نامه هاتفی با

رقم فوق (خ ۲۷۶)

-۴۸- (۳۰۸)

نقاشی منیا تور بر پارچه ابریشم:

موزه برتانیای، مربوط به مکتب تبریز در اواسط قرن ۱۶ م.

تصویر سرخان بیگ بامضای میر مصور (لوحه ۹۰۱ سروی هنر ایران

الف)

(۵۰۰۴۹) (۳۰۹-۳۱۰)

خط عبدالرحیم هروی عنبرین قلم:

دو قطعه نستعلیق خوش اودر کتابخانه بودلیان آکسفورد (خ ۳۹۱)

(۵۳۰۵۱) (۳۱۱-۳۱۳)

خط میر محمد صالح کشفی متوفا در آجهیر هند ۱۰۶۱ ق ۱۶۵۰ م

سه قطعه از يك مربع بودلیان آکسفورد که يك قطعه خط اودر

کتابخانه ملی تهران تاریخ ۱۰۴۸ ق ۱۶۳۸ م دارد، وی از اولاد شاه نعمه الله

ولی و از بقایای خطاطان در هند است. (خوشنویسان ۷۷۸)

(۵۴) (۳۱۴)

بوستان سعدی بخط میرعلی تبریزی :

این نسخه مصور بخط میرعلی تبریزی بسال ۷۷۹ق ۱۳۷۷م برای تقدیم امیر تیمور کتابت شده، که عکس يك صفحه آن در کتاب «فهرست برگزیده نسخ خطی منیاتور ایرانی و هندی» بزبان انگلیسی که بسال ۱۹۳۵م در لندن بچاپ رسیده منعکس است و درین کتاب این نسخه خطی را معرفی کرده اند. (خوشنویسان ۴۴۵)

مخطوطات محمد قوام کاتب شیرازی مشهور به حمامی (رک: ترکیه، ایران)

(۵۵) (۳۱۵)

یوسف وزلیخای جامی تحریر ۹۵۴ق ۱۵۴۶م کتابخانه کیمبریج.

(۵۶) (۳۱۶)

یوسف وزلیخای جامی (بی تاریخ) کتابخانه اندیا آفس .

(۵۷) (۳۱۷)

شاهنامه فردوسی تحریر ۹۶۰ق ۱۵۵۲م موزه هنرهای زیبای بستان.

(۵۸) (۳۱۸)

هفت اورنگ جامی کتابخانه بودلیان دوبلین . (خ ۸۱۶)

مخطوطات شیخ مرشدالدین عطار شیرازی (رک: امریکا، هند، ایران، ترکیه، شوروی)

(۵۹) (۳۱۹)

ظفرنامه تیموری از علی یزدی، با رقم « مرشد الکاتب الشهیر عطار الشیرازی » ۹۲۹ق ۱۵۲۲م موزه برتانیای.

(۶۰) (۳۲۰)

خمس نظامی تحریر ۹۳۵ق ۱۵۲۸م در مجموعه چستریتی دوبلین

(۶۱) (۳۲۱)

خمس نظامی تحریر ۹۳۶ق ۱۵۲۹م در همین مجموعه

(۶۲) (۳۲۲)

ظفرنامه تیموری تحریر ۹۳۹ق ۱۵۳۲م در اندیا آفس لندن

(۶۳) (۳۲۳)

ظفرنامه تیموری تحریر ۹۵۹ق ۱۵۵۱م موزه برتانیای^۳ (خ ۹۰۰)

(۶۴) (۳۲۴)

مطلع سعدین عبدالرزاق سمرقندی بخط فولاد محمد :

جلد دوم کتابست در آندیا آفس لندن مشتمل بر ۲۹۷ ورق (۳۸

۲۵× سانتی) که در فهرست ایتھی نمبر ۱۹۴ دارد.

این نسخه نفیس بخط نستعلیق فولاد محمد بن یار محمد بخاری در سنه ۱۰۱۰ق (۱۶۰۱م) نوشته شده، کاغذ آن زرافشان و بر دو صفحه اول لوحه های منقش زیاد دارد، ده صفحه کامل آن مجالس مصور است که به متن تاریخ تعلق دارد و نقاشی و مصوری و تزئینات آن کار بخارا دنباله مکتب هرات است.

(دباجه مطالع سعدین صفحه ح طبع لاهور ۱۳۶۰ق)

(۶۵) (۳۲۵)

خسرو و شیرین نظامی بخط اظهر:

کتابخانه John Rylands منچستر با رقم اظهر و تاریخ ۸۲۴ق

۱۴۲۰م (خ ۷۲) از سوابق هنر هرات.

(۶۶) (۳۲۶)

قطعه خط حسن شاملو:

مرقمی در کتابخانه بودلیان انگلستان يك قطعه دارد بقلم جلی و

کتابت خوش با رقم «در بلدة هراة سمت تحرير يافت . مشقه حسن شاملو» (خ ۱۴۴)

(۶۷) (۳۲۷)

هفت منظر هاتفی بخط شاه محمود نسابوری:

نستعلیق عالی بر رقم فوق در سنه ۹۴۶ ق ۱۵۳۹ م در کتابخانه بودلیان آکسفورد انگلستان (خ ۳۰۴)

(۶۸) (۳۲۸)

خمسه جامی بخط عبدالله هروی :

به نستعلیق خوش عبدالله هروی شاعر و خطاط دربار امیر علی- شیر در هرات تحریر سنه ۹۳۷ ق ۱۳۵۰ م که در کتابخانه ترنتی کالج کیمبریج انگلستان است (خ ۳۶۰)

(۶۹) (۳۲۹)

شاهنامه فردوسی بخط حسن :

نسخه نفیس مزین و دارای تصاویر مرغوب متعدد بقلم حسن بن محمد احسن در سنه ۹۶۷ ق (۱۵۵۹ م) در شیراز، که ادامه مکتب هرات در شیراز است . کتابخانه اندیا آفس لندن. (خ ۱۴۸)

(۷۰) (۳۳۰-۳۳۱)

تحفة الاحرار بخط میر کلنگی (رک: ۴۲)

۱- بر رقم میر حسین الحسینی در سنه ۹۶۲ ق (۱۵۵۴ م) در مجموعه کلود انیت انگلستان (خ ۱۶۵)

۲- بر رقم میر حسین المشهور بمیر کلنگی در سنه ۹۸۳ ق ۱۵۷۵ م در مجموعه مشهور دیموت Demotte (خ ۱۶۶)

(۷۲) (۳۳۲)

غزلیات امیر خسرو بخط سلطان علی مشهدی

منتخبی است از غزلیات امیر خسرو دهلوی که بخط خوش

نستعلیق عالی سلطان محمد مشهدی در سنه ۸۷۶ ق ۱۴۷۱ م نوشته شده (موزه برتانيا ۱۳۲۸ شرقی)

-۷۳- (۳۳۳)

خمسه نظامی بخط عبدالرحیم هروی و کار عبدالصمد:

از نسخ خطی موزه برتانيا، که قبلاً در ملك دایسون پرینز بود، و از گرانبهاترین نسخ خطی مصور متفرعات مکتب هرات در هند است، که خط آنرا عبدالرحیم خطاط معروف دربار اکبر مشهور به عنبرین قلم در سنه ۱۰۰۲ ق ۱۵۹۳ م نوشته و بقول ابوالفضل سیزده نقاش بزرگ و از انجمله عبدالصمد شیرین قلم در نقاشی و تذهیب و تحریر آن سهم بوده اند، که اوقات پیری این هنرمند است.

(رک: افغانستان ۸۱)

(۷۴-۷۸) (۳۳۴-۳۳۸)

چند صفحه مصور کار محمدی هروی:

(مربوط عدد ۱۵ فرانسه)

(۳۳۴) ۷۴- شکل دو دل داده در موزه هنرهای زیبای بوستون

انگلستان که در کمال زیبایی نقش شده و نماینده استعداد خلاق محمدیست.

(۳۳۵) ۷۵- يك صحنه مصور مطروحه موزه مذکور که این

هر دو با برخی از آثار دیگر محمدی در نمایش هنر ایران در لندن ۱۹۳۱ م مورد توجه خاص هنرشناسان شرق بود.

(۳۳۶) ۷۶- بقول بازل گری در مصوری ایران (ص ۱۳۹-۱۵۵)

طبع نیویارک (۱۹۶۱ م) بسا از الواح منقوشه اندیا آفس لندن شباهتی به

کارهای محمدی دارند ولی انتساب همه آنها به محمدی مورد تأملست، و خصایص کامل حقیقت کاری هنر محمدی در همه آنها پدیدار نیست. (۳۳۷) ۷۷- تصویر مکمل رنگین زیبا و ماهرانه مناظر میکده در موزه بوستون، که در زیر یک درخت کهن سال یک جمعیت مردم را در حال میکشی با خم می و جامها و کاسه‌های تصفیه می تصویر کرده و چهره کشی اشخاص آن خراسانی و هندیست. تزئینات گل کاری نازک خم و پیاله و رنگ آمیزی گل و برگ و صحنه مجلس و تنه درخت عظیم آن جالبست و این مجلس نقاشی را یک منظر کامل میکده و ساقیان و دردکشان و مغ بچه ادبیات فارسی توان گفت که بخط نستعلیق نیمه جلی «راقم محمدی» برکنج راست این صحنه نوشته و برزاویه راست بالا مهر حسن علی دارد.

(۳۳۸) ۷۸- در موزه برتانیای یک صفحه تصویر یک شاهزاده جوان زیبائی با لباس فاخر و چهره دلکش خراسانی و دستار صفوی موجود است که این جوان بر کرسی مزین نشسته و کتابی باز کرده در دست دارد و آنرا میخواند پیش روی او بر زمین صراحی و جام افتاده است.

بسر قسمت بالای راست این تصویر با نستعلیق خفی خوش نوشته اند:

«حسب الامر نواب کامیاب و اشرف اقدس اعلی خلدالله ملکه ابداء، این صورت کار استاد محمدی هراتی علیه الرحمة والمغفرة، فقیر احقر العباد پی کسودم و بمهر اشرف مشرف و مزین گردید. رقم کمیته رضا عباسی.» (مجله اسلامک کلچر حیدرآباد دکن مضمون دکتور عبدالله چغتائی)

-۷۹- (۳۳۹)

شاهنامه فردوسی بخط محمود بن مرتضی:

(۱۵ × ۲۴ سانتی) موزه برتانیای، که در سنه ۸۱۴ ق ۱۴۱۰-۱۴۱۱ م بقلم خطاط محمود بن مرتضی الحسینی برای اسکندر سلطان تیموری (۱۴۰۹-۱۴۱۴ م) نوشته شده و از سوابق هنری مکتب هرات است، و یک منظر بسیار بدیع آن در کتاب هنرهای زیبای عرب و ایران (شکل ۱۰۳) سیاه طبع شده است:

این منظر شکست داراب از اسکندر است، که سواران رزمنده با اسپان زره پوش و خودهای آهنین در بین دامنه کوهی که یکطرف آن بدریا محاطست دیده می شوند و داراب را با سر برهنه و دست بسته به اسکندر جوان شهسوار مهیب در حالتی پیش می آرند، که زانو زده است.

چهره کشی اشخاص همه ایرانیست و تمام منظر محاطست به یک شبکه گل کاری تزئینی که این اثر هنری مهارت مصوری عهد شاهرخ و اخلاف تیمور را نمایندگی می کند.

-۸۰- (۳۴۰)

شاهنامه کار مکتب شیراز

مخطوطه کتابخانه بودلیان اکسفورد انگلستان، که بین ۱۴۲۵ - ۱۴۳۵ م ۸۲۹-۸۳۹ ق نوشته و مطابق سنن مکتب هنری شیراز قبیل مکتب هرات مصور گردیده است.

-۸۱-(۳۴۱)

شاهنامه کار شیراز

در کتابخانه بودلیان اکسفورد انگلستان شاهنامه بخط بسیارخوش نستعلیق خفی موجود است که در شیراز برای ابراهیم سلطان تیموری نوشته و پیراسته شده که این شهزاده بین ۱۴۱۵ - ۱۴۳۵ م حکمرانده و سالهای کتابت و نگارش این نسخه را بین ۱۴۲۵-۱۴۳۵ م (۸۲۹-۸۳۹ ق) تعیین کرده اند.

یک صفحه این مخطوطه که نصف آن منیاتور مصور است، برنگ سیاه در هنرهای زیبای عرب و ایران (شکل ۱۱۱) طبع شده که دارای منظر رخس گرفتن رستم است.

بر زمین سبزه زار لطیف یک اسپ سپید و دو اسپ سیاه قوی هیکل وحشی دیده می شوند که در حالت تازنده گی و رم و دوش اند، رستم جوانیست ستمبر و نیرومند با دو بروت کوتاه و ریش تراشیده و چهره خراسانی و هیکل زره پوش، که با کمندی اسپ سپید (رخس) را میگیرد:

کمند کیانی همی داد خم که آن کره را بازگیرد زرم

درینجا یک جوانی با لباس چوپانی که خمچه درازی در دست دارد نیز بنظر می آید، که به عمل رستم و در کمند گرفتن رخس با تعجب می بیند و دانسته نمی شود که چرا هنرمند مصور بجای چوپان فردوسی «برستم چنین گت چوپان پیر» درینجا قیافت جوان زیبا را با کلاه گنبدی پرده دار کشیده است؟

بهر صورت این نسخه و هنر آنرا از سوابق هنر هرات در شیراز توان شمرد، که به ربیعان هنری بهزاد در هرات منجر شده است و نظیر

این منظر در یک ورق باقیمانده شاهنامه در موزه متروپولیتن موجود است (رک: امریکا ۲۵)

-۸۲-(۳۴۲)

خمسه نظامی کار میرک خراسانی:

مخطوطه موزه برتانیای، که در سنه ۹۰۱ ق ۱۴۹۶ م نوشته شده و از آثار مکتب هراتست. در آغاز این کتاب دو صفحه منیاتور نفیس مشتمل بر یک مجلس دربار شاهی دیده می شود که یکی از آن رقم «عمل میرک خراسانی» دارد، و این میرک در حدود ۸۸۵ ق ۱۴۸۰ م زندگی داشت.

این هر دو صفحه تصویر یک دربار است (لوحة ۸۸۲ سروی هنر ایران) که بر زمین زرد گیاهدار نگار یافته و شاهی که عمامه سپید و کلاه آسمانگون دارد بر توشکی بر یک گوشه قالبین منقوش با مربعات کوچک دنداندار سرخ و سیاه نشسته و درباریانش هم همه معمماند و عباهای رنگین دراز پوشیده اند، و یک دسته نوازندگان، چنگ و نای و دف می نوازند که یک نفر هم دستک بهم میزند.

قالینی که این نوازندگان بران نشسته اند، نهایت نفیس و دارای گل کاری لطیف و ریزه کاریست.

منظر نگاری این تابلو بسیار عالی و دارای گل و درخت و سبزه و شاخسار سرسبز است چهره کشی این مجلس خراسانی + ماوراءالنهری و البسه آن هراتی با عمامه است.

رنگ آسمان طبیعی ولی رنگ آب جوی تیره است، خیمه بیکه پادشاه زیر آن نشسته سایه بانی مزین دارد، و پیش روی شاه باز داری

هم ایستاده و شخصی باو نامه‌یی در داخل لفافه تقدیم میکند و دورتر در آخر مجلس، با نظرف جوی، نامه بر سرخ‌پوش از اسپه فروآمده بنظر می‌آید. و هم خدمتگاران متعدد خوردنیها را در ظروف آن بین حاضران تقسیم میکنند.

-۸۲- (۳۴۳)

يك صفحه منیا تور اسلوب بهزاد:

که در نمایشگاه لندن تحت شماره (۴۸۲) به نمایش گذاشته شده بود، و در سروی هنر ایران هم رنگین چاپ شده (لوحة ۸۸۹) که نیم کاره مانده و رنگ آمیزی آن هم کامل نشده است. معلوم نیست که این صفحه از کدام کتاب باقیمانده ولی در ملک فیلیپ هافر بود، که آنرا اسلوب هنر بهزاد شمرده‌اند و تا جایی که رنگ آمیزی و تکمیل شده کار نهایت ظریف و دلکش است، که زمینه آن رنگ سبز خیره و گل‌های زیبا دارد.

يك طرف منقل کباب پزیست که خدمتگاران سیخهای کباب را از انجا به اشخاص ایستاده میدهند (گویا بوفی مروج کنو نیست) و هم مردی از افراط در میخواری بیهوش افتاده و مردی دیگر اباغ در دست دارد.

از مناظر این بزم در گلزار قالینی است که کار آن تکمیل شده و نهایت زیباست، متن آن لاجوردین روشن با خطوط اسلیمی و گل‌های زرد و سپید و سرخست، دوره قالین زمینه بنفش و گل‌های زرد با خطوط نازک اسلیمی دارد، که زیبایی این قالین بینظیرست. نصف کار این تابلو ناتمام مانده ولی طراحی اشخاص و تزئینات آن دیده میشود، و بیننده میتواند تصور کند که هنرور چگونه مراحل کار تکمیل يك تابلو را

میگذرانید؟ و طرح خطوط ابتدائی آنرا چگونه انجام میداد؟ قسمت نامکمل این تابلو طرح ابتدائی يك دسته نوازندگانست که چهارتن چهار آله طرب در دست دارند، ولی چون تکمیل و رنگ آمیزی نشده، به جزویات آن نمیتوان پی برد.

-۸۳- (۳۴۴)

گلستان سعدی

در موزه هنرهای زیبای بوستون انگلستان، که آنرا کار هرات یا بخارا در اوائل قرن ۱۶م شمرده‌اند. (لوحه ۸۹۲ الف سروی هنر ایران)

نستعلیق خفی آن خیلی عالی و بامزه و دلکش است، حواشی تمام صفحات این نسخه نفیس بر زمینه رنگین نقاشی شاخ و برگ و حیوانات و طیور و اشخاص دارد، که ابری رنگین منقش و مصور است. عیناً نظیر همین نسخه با همین خط ولی کمی جلی با چنین حواشی مصور در موزه B. Kunstgewerbe لیپزیک آلمان محفوظست که آنهم از کارهای هرات شمرده شده است. و خط نستعلیق سلطان‌علی مشهدی باشد (رك : ۲۰۷)

-۸۴- (۳۴۵)

خهسه نظامی کار میر سید علی

از نسخ موزه برتانیای که در بین سنوات ۹۴۶-۹۴۹ ق (۱۵۳۹-۱۵۴۳م) در مکتب هنری تبریز (دنباله مکتب هرات) نوشته و بخامه میر سید علی پیراسته شده است.

ازین نسخه نفیس يك صفحه کامل منیا تور رنگین دارای رقم

«عمل میرسید علی» در سروی هنر ایران (لوحه ۹۱۰) رنگین طبع شده، و از داستان لیلی و مجنون منظریست که مجنون را زنجیر بگردن به خیمه لیلی می آورند که نظامی گفت:

بنواخت ببند گردن او را می برد رسن بگردن او را

حواشی این نسخه تزئینات زرین شاخ و برگ و حیوانی زیبا دارد، و تمام خصائص بقایای هنر هرات در نقاشی و منظر نگاری و چهره کشی و تزئین البسه و زمینه و خیمه ها و چادرهای بادیه نشینان عربی با دوشیدن گوسپندان و پختن غذا و دوش سگان محافظ و غیره آن دیده می شود.

ایران

۱- (۳۴۶)

شاهنامه بایسنغری

۶۹۰ صفحه ۳۸ × ۲۶ سانتی دارای ۱۲ صفحه نقاشی بسیار

ظریف با رنگهای دلکش معدنی و ۲۲ صفحه تصاویر در هر صفحه ۹۳ بیت بقلم متوسط نستعلیق عالی جعفر بایسنغری و وقایه لاکمی منقش گلدار بسیار نفیس با رنگهای مشکلی و طلائی.

این کتاب که شهکار هنر مکتب هراتست در سنه ۸۳۳ ق ۱۴۲۹ م به همکاری ماهرترین هنرمندان عصر از خطاط و نقاش و مصور و مذهب مانند میرزا خلیل و جعفر بایسنغری و مولانا علی مصور و قوام الدین مجلد و خواجه غیاث الدین و احمد رومی و سیف الدین و معروف نقاش و پاینده درویش و غیره برای شاهزاده هنردوست بایسنغر در هرات نگاشته و ساخته شده و اکنون در موزه سلطنتی ایران در قصر گلستان (=س) محفوظست، و در سال ۱۳۵۰ ش يك طبع عینی آنرا با همان مزایای نقاشی رنگین و کاغذ عالی و عین همان وقایه با مصارف گرافیکی نشر کرده اند.

این کتاب را متخصصان هنرشناس از گرانباترین کتب دنیا تشخیص کرده‌اند و تذهیب و تزئین و تمام کارهای هنری آن - که در هر صفحه، چندین عنوان مذهب گسل کاری و بین‌السطور دندان موش هم دارد - توسط هنرمندان ماهر درباری انجام شده و طرحهای گل و گیاه این تذهیب، نمونه دقت در جزئیات و شفافیت رنگست.

پروفیسر د، یرت گوید: بایسنغر میرزا پسر شاهرخ (متوفای ۸۴۶ ق ۱۴۴۲ م) هنرمندان زبردست را از سرتاسر امپراتوری تیموریان در دارالعلم هرات گرد آورد. درین شهر بود که کاغذ ساز، خطاط، تذهیب کار، صحاف، رنگساز، نقاش، شیرازه بند در تهیه کتابهایی که میتوان بعضی از آنها را از عالی ترین کتابهایی که در تاریخ بشر ساخته شده دانست، همکاری میکردند، و نسخه شاهنامه بایسنگری را بوجود آوردند، که در خطاطی و تذهیب و نقاشی شهکاری شمرده میشود.

صحافان نیز از نظر هنر، از همکاران هنرمند خود عقب نماندند و نفیس ترین جلدی برای آن ساخته‌اند، و حتی نمونه‌های این تجلیل خراسانی، مورد تقلید جلدسازان اروپا گردید، و این کتاب عالی ترین مرحله کمال کتابسازیست (میراث ایران ۲۴۵)

امتیاز این نسخه در اتقان تصاویر و ابداع در تزئین و استادی در رسم حوادثست. بطوریکه روحانیت مخصوصی دارد، و در تماسک اجزای رسم و وحدت تألیف بین آنها، و تنوع در مناظر و خالی بودن از مکررات ملال آور مکتب‌های تبریز و شیراز، و مراعات کمال دقت در کشیدن اسپها و بوته‌ها و گلها و پرندگان و زینت لباسها و انواع فرش و قالی و غیره مزایای گفتمنی دارد (صنایع ایران بحواله سروی هنر

پریشیا ۱۸۵۱/۳) نوشته خاتمه این نسخه:

«قد وقع الفراغ من تحریر هذا الكتاب الشريف و تسطير ذلك الرق المنيف باشارة الخان بن الخان سلطان سلاطين العهد و الزمان . . . غياث السلطنة و الدنيا و الدين بایسنغر بهادر سلطان . . . علی يد العبد الضعيف المفتقر الى رحمة الله الباری جعفر البایسنغری اصلح الله احواله، فی الخامس من جمادى الاولى لسنة ثلاث و ثلثین و ثمانمائه هلالیه، و الحمد لله اولاً و آخراً.»

در یکی از نسخ خطی استانبول، گزارش از جعفر بایسنگری هنرمند بزرگ هرات و کاتب این نسخه موجود است و در آن گوید: تصاویر این نسخه را مولا علی ساخته، وای سازنده و قایم آن مولانا قیام‌الدین است. زیرا چشم مولانا علی، در اواخر عمرش بزحمت کار میداد.

جعفر در همین راپور مینویسد: امیر خلیل هم یکی از مصوران نسخه شاهنامه بایسنگریست، و همو در گلستان، شکل امواج دریا را تکمیل کرده بود، و مؤلف معزالانساب او را فرزند محمد جهانگیر میرزا نواسه جهانگیر میرزا پسر کلان تیمور میداند (ز ۳۱)

خصایص این نسخه

۱- ورق سر آغاز کتاب (عدد ۲) در بین آن ترنج مدور رنگین نظر بر بایست به قطر ۴/۱۶ سانتی که در آن ده رنگ معدنی خالص با طلای ناب استعمال شده و دایره اول آن ۳۴ شکل صراحی سپیداب با انواع گلها بر زمینه خیره آسمانی دارد، نقاشی بین صراحی‌های سپیدابی سبز و طلائی با سواد کمست.

نقوش دایره دوم در عرض، نصف دایره اولست، که تشعیر و گل کاری لطیف آن سیاه و آبی و سرخ برزمینه زرین است و بهفت گل سرخ بین دایره کوچک تقسیم شده و در بین این دایره برزمینه آسمانی رنگ، گل کاری دقیق با رنگهای سرد سرخ و سبز و گلابی دیده میشود، و هفت ترنج کوچک گل کاری شده برزمینه مطلا دارد، که در مرکز آن يك ترنج کلاتر برزمینه زرین با نقاشی سبز و آسمانی بهم پیچیده است، و در بین آن بخطی ثلث متسایل بر قاع میان خالی چنین نوشته اند، که اگر بزایوه خاصی دیده شود خوانده می شود، و الا ناظر گمان میکند، که بین ترنج مرکزی گل و شاخچه کاریست:

مضمون نوشته

«قد رتبت غرر هذه الابیات و نوادرها و رتبت در رهذه المعانی و جواهرها، برسم خزانه السلطان الاعظم، مالک رقاب الامم، حامی حوزة الاسلام، اعظم سلاطین الانام، غیاث السلطنة و الدنيا و الدین بایسنغر بهادرخان خلدالله سلطنته.»

بالای این ترنج کلان بسیار زیبا، ترنجی خورد تراست با نقاشی لطیف طلا و سواد برزمینه زنگاری.

۲- منظر شکار دو صفحه کلان: در بین تشعیر و نقاشیهای گلدار رنگین حواشی، که گلهای آن با سپیداب بسیار نازک از هم جدا شده و نقاش توانسته است، زیبایی خاصی را در بین جداول حواشی با ریزه کاریهای هنری بیافریند. زمینه شکارگاه در هر دو صفحه سپید است با گلها و گیاههای سبز و درختان کوهی با آسمان طلائی.

دیوسواران خوش پوش مسلح به شمشیر و تیر و کمان و گرز،

حیوانات وحشی گرگ، خرس، شیر، آهو و شغال را تعقیب و شکار میکنند، تیرهای جان شکار شکاریان تازه سوار بر اسپان قوی هیکل، حیوانات رمنده وحشی را بهم میدوزند و علایم خونریزی برهیکل آنها نمایانست و منظر یست مهیب.

البسة اشخاص با زین جامه و لگام اسپان، نهایت نفیس است و ریزه کاریهای خیلی لطیف رنگین و زرین دارد. چهره کشائی اشخاص ماوراءالنهری از بکی است. شهزاده با لباس سبز بر اسپ سپید قوی هیکلی در زیر چتر سرخ آراسته بزر ایاغ باده در دست به تماشا مشغولست.

شکاریان و سواران کلاهای آهنین و بعضی دستارهای روش ماوراءالنهری بر سر دارند. منظر گل و بوته و درختان پر گل و شگوفه سپید، بسیار جالب و نظر رباست.

پیش روی شاهزاده، ساقیان به باده پیمائی و تقسیم میوه، و مطرب سواری هم به خنیاگری سرگرمست، و این دو صفحه کامل بهترین نمونه مکتب هرات در چهره کشی و رنگ آمیزی و ریزه کاری و تناسب و صورت آرائی احوال روحی شکاریان و تشویش و رمندگی حیوانات و نخچیرانست که بازل گری آنرا منظر شکار شهزاده بایسنغر میدانند

۱- مراد خلط علایم چهره مغولی + ترکی + تاجیک است، که روی گرد با کمی سرخی و چشم گربه‌یی و بینی متوسط و ریش حنائی تنک باشد، و این سبک چهره کشی در آغاز مکتب هنری تیموریان عامست، زیرا خود شاهان تیموری و اکثر رجال دربار و افراد لشکری آنها از مردم ازبک ماوراءالنهر و دارای چنین شکل و شمائل بوده اند، و بلاشک این سبک، اثری از هنر چینی و اوغوری هم دارد.

(منیاتور ایرانی ۸)

۳- صفحه ۵-۶ کاملاً نقاشی و هنر آفرینی است، و آنرا بهترین نمونه صفحه آرایبی رنگین توان گفت. هر دو صفحه آنقدر با هم متناظرند که در نقوش و رنگها و فواصل و نازک کاریهای هنری هیچ فرقی ندارند، رنگهای خاص معدنی و سپیداب و طلای ناب در آن کار کرده اند. دقت تناسب و رنگ آمیزی و هنر آفرینی بسیار نازک و دلکش این دو صفحه، ناظر را آنقدر بخود جلب می نماید، که از دیدار آن سیر نمیگردد. اگر به تعبیر شعرای سبک هند «بهشت جاوه و دیدار آن متصور باشد، باید درین نقاشی و رنگینی و ریزه کاری جستجو شود.

نوشته های صفحه ۵

با همان خط ثلث رقاعی میانه تهی که بزائوه خاصی دیده و خوانده میشود:

«هذا كتاب فيه نقایس بواقیت الاخبار، الموضوعه علی الاحدق عند اولی الابصار. و فراید فوائد لآلی ابحار الاشعار. . . عن قصص السلاطین والملوك الاخيار. قد امر بتحریر هذا الكتاب الشریف وتسطیر ذلك السرق المنیف، الذی كانت کلماته كالجواهر الزواهر، و الفاظه كاللالی النوائر. و اشار بتذهیبه و تصویره السلطان الاعظم و الخاقان الاکرم، زبدة الملوك و السلاطین، و عمدة الاکاسرة و الخواقین غیاث الساطنة و الدنيا والدین بایسنغر بهادرخان، زین الله سریر السلطنة بوجوده.»

۴- دو صفحه ۷-۸ در نقاشی و آرایش متناظر یکدیگرند، در متن حواشی منقش رنگین زیبا، با نستعلیق متوسط، دیباجه معروف بایسنغری به «افتتاح سخن آن به که کنند اهل کمال + بنای ملک الملک

خدای متعال» آغاز شده و بر جبین و پائین این نوشته نستعلیق، چهار سطر کوفی منقش و مزین با سپیداب دارد، ولی نقوش حواشی آن غیر از نقوش صفحات ۵-۶ است، و نقاش تکرار سابق را نخواسته و به ابداع نقوش نو پرداخته است.

صفحات مابعد تا آخر دیباجه منشور، جداول متعدد طلا بطور مثنی و تحریر و سطور منقش زرین و فواصل زرین جملات مانند وقوف قرآنی دارد.

۵- صفحات ۱۳-۱۴ تماماً در بین سطور، پرکاری زرین دندان موش دارد، و در آخر صفحه ۱۳ منظر گلزار باصفا و جوی آب روان (بارنگ سیاه) برزمینه آبی رنگ سبزه زار است، که در آن عنصری و فرخی و عسجدی در گلشن غزنه با دو غلام گلروی به عیش و نوش شاعرانه مشغولند و فردوسی با عبای آسمانی رنگ منقش طلا و دستار سپید، دارای ریش تنگ سیاه بریشان وارد میشود. البسه فاخر اشخاص، رنگهای گرم دارد، چهره کشائی آن ماوراءالنهریست. حرکات دست و سر سه شاعر هم یزم، حالت روحی هر سه را از آمدن فردوسی نمایندگی میکنند، و همین کیفیت معارضه و مقابله شعری، در پیکر فردوسی هم نمایانست.

۶- دو صفحه ۲۳ و ۲۴ متناظر، آیت هنر نقاشی و رنگ آمیزی و تناسب و هم آهنگی اند، و میتوان آنرا عالی ترین نمونه نقاشی شرقی شمرد، در حدود ده رنگ معدنی خالص در گل کاری و تشجیر و ریزه- کاری نفیس دلکش آن با تناسب و موازنه خاصی کار شده، و مخصوصاً کار سپیداب آن بر زمینه سیاه، خیلی نظر را و کیف آفرینست.

برجبین صفحه ۲۳ در بین نقاشی سهر نگه و تشعیر سپیداب بر زمینه طلا بخط میانه تهی، ثلث رقاعی که بنظر نخستین جزو نقاشی شمرده میشود و آنرا بزائویه خاصی توان دید نوشته‌اند:

«تذكرة اسماء السلاطين مفرح الخواطر»

در دامن صفحه بین همان نقاشی متناظر با بالا:

«من دعاهم بالحسنة فله الرحمة المتكاثرة»

گویا این دو صفحه فهرست شاهنامه است که در متن سه سلسله نقاشی رنگین و زیبای حاشوی در بین دایره‌های ملون و منقش کوچک با سپیداب نام شاهان مذکور در شاهنامه نوشته شده:

در صفحه ۲۳ از کیومرث تا بهافرید ۳۵ نفر در ۳۵ دایره منقش.

در صفحه ۲۴ از تلاش (؟) تا یزدجرد ۳۵ نفر در ۳۵ دایره منقش.

برجبین صفحه ۲۴ با همان مزایای صفحه ۲۳ نوشته‌اند:

«وتحریر احوال الخواقین محیی الضمائر»

بر دامن صفحه ۲۴:

«من الله الاحد الصمد الواهب الغافر»

نویسنده این دو صفحه، نوشته‌ی برجبین صفحه ۲۳ را با جبین ص ۲۴

پیوست داده، و همچنین نوشته‌ی دامن ص ۲۳ به ص ۲۴ پیوسته است، که باید چنین خوانده شود:

تذكرة . . .

و تحریر . . .

من دعاهم . . .

من الله . . .

۷- دو صفحه منقوش رنگین متناظر ۲۵ و ۲۶ آغاز کتاب شاهنامه

از (بنام خداوند جان و خرد) تا (بدید آمد این گنبد تیزرو + شگفتی نمایندۀ نوبنو) است.

متن ۱۳ سطری ابیات شاهنامه با دو عنوان رنگین مطالای منقش

«اندر ستایش خرد» و «اندر آفرینش عالم» است، که در جبین و دامن

هر دو صفحه بکوفی آسمانی رنگ نوشته دارد، و دو حاشیه کوچک و

عریض آن نقاشی بسیار نفیس رنگین نظر ربای ریزه کاریست که مخصوصاً

کار سپیداب آن در بین الوان گرم دیگر جالب است.

قالب گل کاری و نقاشی این دو صفحه متناظر هم ماسوای نقاشی

صفحات دیگر است. یعنی نقاش چیره دست خواسته، در هر صفحه از

تخلیق نو کار بگیرد و به تکرار نقوش الوان نپردازد. وی بیش از هفت

رنگ را بر زمینه آسمانی خیره، با مهارت و تردستی کار کرده، که در

تناسب و فواصل و حجم و سازش اشکال بینظیرست.

۸- صفحه ۲۷ در پیشانی عنوان جلی «در بیان آفرینش افلاک و

انجم» با سپیداب جالب در بین سر لوحه نقاشی زیبای مستطیل دارد، و در متن

صفحه سه عنوان کوچکست که هر عنوان نقاشی و رنگ و اسلوب خاصی

دارد، و بین السطور هر دو صفحه، نقاشی زرین و تحریر دندان موش

است و عناوین فرعی مباحث در هر صفحه مابعد در بین گل و برگ طلا

نوشته شده است.

۹- نصف صفحه ۳۱ با حاشیه تمام راست آن مجلس مصور جشن

جمشید است، که پادشاه با لباس سبز دارای نقوش مطلا و تاج زرین

بر تخت زرین نشسته، در حالیکه بازدار باز سپیدی را بر دست راست

او که دستکش چرمی پوشیده می‌نشانند. در صحنهٔ بزم، اصناف مختلف کسبه مانند کوزه‌گر، خیاط، نجار، آهنگر، بافنده با آلات و اوزار حرفهٔ خود دیده می‌شوند.

رجال دربار لباسهای فاخر زرانندود و کلاههای آهنین دارند. کسبه عمامه و عرق‌چین عادی پوشیده‌اند. ریزه‌کاری سیاه بر زمینهٔ طلائی تخت، نهایت لطیف است، مخصوصاً گل‌کاری دقیق طلائی بر زمینهٔ آسمانی خیرهٔ پارچه‌پوش تخت، آیت نازک‌کاری هنریست.

زمینهٔ بزم آبی‌رنگ است که گویا تخت شاهی را درگسلزاری گذاشته‌اند. منظر گل‌های این گلشن با درختانیکه بر حاشیهٔ راست واقع شده‌اند دیدنی و جالب است. چهره‌های اشخاص این مجلس همه ماوراءالنهری از بکی است، که ریش‌داران آن ریشهای تنک متمایل به سرخی دارند و برهنه‌رویان گلروی نیز با همان چهره‌اند.

۱۰- در بین ص ۴۰ منظر است از کوه‌های اسفنجی دارای رنگ‌های مختلف کوهی با درختان و مرغان جنگلی، که این منظر بر حاشیهٔ چپ بریده شده و بر بالای صفحه هم دوام دارد و بیننده را بیک کوهستان پردرخت و مناظر رنگارنگ خرسنگ‌های کوهی می‌برد.

درین کوه غاریست سیاه که در آن ضحاک مار دوش را میخکوب میکنند و اینجا کوه دماوند است که فردوسی گوید:

بیاورد ضحاک را چون نوند	بکوه دماوند و کردش ببند
بکوه اندرون جای تنگش گزید	نگه کرد غاری بنش ناپدید
بیاورد مسمارهای گران	بجائی که مغزش نبود اندران
فرو بست دستش بدان کوه باز	بدان تا بماند بسختی دراز

در سیاهی غار کوه ضحاک با تن برهنه و فقط يك تنبان سپید با مویهای غلو سپید دیده می‌شود، که دو مار از دو دوش او برآمده و به مغز سروی چسبیده‌اند. قیافت ضحاک از بکی نیست، و در اینجا دوسوار با البسهٔ فاخر ملون شاهانه دیده میشوند، که فریدون دارای تاج زرین و عبای سبز و پیراهن سرخ براسپ عنابی رنگ (نه قوی هیکل) سوار است و سواریکه از عقب او فقط دستش دیده می‌شود چتر زرانندودشاهی را بر سر او گرفته.

بر دو پستان ضحاک دو میخ سیاه زده‌اند، کف دست چپ او میخکوب است، بر دست راست او جوانی قوی اندام چکش در دست تبریزین بر میان با عبای فاخر سبزرین کار و کلاه آهنین ایستاده و دست راست او را هم بکوه میخکوب می‌سازد.

بر پای او سر‌بازی شمشیر بر میان سرخ‌پوش آهنین کلاه میخ میکوبد. چهره کشایی اشخاص این مجلس بشمول فریدون، متمایل بقیافت ماوراءالنهریست.

۱۱- بر نصف آخر صفحه ۶۲ مجلس دیدار زال و رودابه بسا یکدیگر است. قالین مستطیل حاشیه عنابی با نقوش سرخ و سبزرنگین که بران پیش دو بالمش کلان، جوانی سپیدموی بسا عمامهٔ سپید و عبای سرخ زرانندود و پیراهن سبز نشسته و در آغوش او در حالت بوس و کنار دختری با تاج زرین و البسهٔ فاخر (ولی با چهرهٔ مغولی رخان‌پندیده و چشم گربه‌یی که چندان جالب نیست) دیده می‌شود. دست چپ هر دو با هم یکجا شده و جام می‌بدهند گرفته‌اند. بکطرف مجلس يك زن نی‌نواز با دو دختر دوزن و چنگ‌زن در حالت طرب‌اند. پیش روی

میز طلائی با صراحی و جامها دیده می شود. دودختر خدمتگار گلروی خوش پوش که بمراتب از رودابه حسین تراند، میوه و خوردنیها در دست ایستاده اند.

بهتر است تصویر ادبی ابن بزم عاشقانه و عواقب آنرا از فردوسی بشنویم، که چگونگی هنر با ادب سازگار گردیده و منظر این بزم مهیج را بروی کاغذ کشیده است:

سوی خانه ز رنگار آمدند بدان مجلس شاهوار آمدند
بهشتی بد آراسته پر ز نور پرستنده بر پای و در پیش حور
شگفت اندرو مانده بد زال زر بدان روی و بالا و آن موی و فر
ابا باره (؟) و طوق و با گوشوار ز دیبا و گوهر چو باغ بهار
دو رخساره چون لاله اندر سمن سر زلف جعدش شکن بر شکن
همان زال با فر شاهنشهی نشسته بر ماه با فرهی
حمایل یکی دست اندر برش زیاقوت سرخ افسری بر سرش
زدیدنش رودابه می نارمید بدزدیده در وی همی بنگرید
ازان شاخ و یال و ازان فر و برز که خارا چو خاک آمدی روبگرز
فروغ رخس را که جانرا فروخت درویش دید و دلش بیش سوخت

همی بود بوس و کنار و نبید

مگر شیر کوگور را نشکرید!

(ص ۶۳)

منظر بنا بسیار باشکوه و مزین است بکاشی های رنگین ریزه کار سرخ دارای نقاط سبز و آسمانی با نقاشی نازک آمیخته بسپیداب. دروازه های بنا از چوب عنابی رنگ نفیس ساخته شده و پرده های کلکین ها

هم سرخ و سبز زرین است.

این بنای مجلس بر بالای قلعتی استوار که کنگرهای آن خیالی بلند و دارای تیرکشاها و دیوار سنگهای تراشیده منظم است واقع شده و در زیر کنگره برسطری که زمینه آسمانی خیره و نقاشی ریزه طلا دارد، با سپیداب بخط رقاع مانند نوشته اند:

« امرینا هذه العماره السلطان الاعظم و المخاقان الاعدل الاکرم
غیاث السلطنه و الدنيا والدین) بایسنغر بهادرخان خلد الله ملکه.»

بر بالای دروازه طویل دست راست بناء بالا بهمین خط با سپیداب خفی نوشته اند:

« یا مفتوح الابواب»

۱۲- ص ۱۰۱ وقف تصویر رزم رستم با دیو سپید است. رنگ کوه و تپه سرخ کمرنگ زرد آلود است که حصص سنگلاخ آن رنگهای اسفنجی طبیعی کوهی دارد و مصور در رنگ آمیزی و نمایش رنگهای طبیعی خر سنگهای کوهی، مهارت نشان داده، و این کوه درختان خنجک زیادی هم دارد.

در بین صخرها غاریست تاریک که دران دیو سپید مغلوب نبرد رستم گردیده و خنجری در قلبش فرو رفته و یک پای او بریده است. دیو سپید، شکل انسانی مهیب با دو شاخ کوچک و دستهای بوزینه آسا با ناخنهای تیز دراز دارد و رستم که او را خوابانده جوانیست قوی. هیکل زره و خود پوشیده که خنجری و شمشیری بکمر دارد. ریش رستم سیاه تنک و قیافت وی خراسانیست، یعنی خلط چهره مغولی دران کم مشهود است، ولی هیبت و صلابت پهلوانی ازان هویدا است.

خامه مصور در صلابت منظره کوه و هیبت تاریکی غار و جنگ
هولناک پهلوان با دیو سپید، تمام روح و معنای این اشعار فردوسی را
مجسم ساخته:

وزان جایگه پیش دیو سپید	بیامد بکردار تابنده شید
بمانند دوزخ یکی جای دید	تن جادو از تیرگی ناپدید
بتاریکی اندر یکی کوه دید	سراسر شده غار ازو ناپدید
برنگ شبه موی و چون شیرروی	جهان پر ز بالا و پهنای اوی
ازو شد دل پیلتن پر نهیب	بترسید کامد بتنگی نشیب
بر آشفست بر سان شیر ژبان	یکی تیغ تیزش بزد بر میان
بنیروی رستم ز بسالای او	بینداخت یکران و یکپای او
فرو برد خنجر دلش بردرید	جگرش از تن تیره بیرون کشید

بدست راست بیننده درختی تنومند با شاخهای غلو سبز رنگ
ایستاده که به تنه آن اولاد با کمندی محکم بسته، و هیونی تیزپای بسا
براق فاخر پیش رویش ایستاده و تیردان او بهمان درخت آویخته است.
چهره اولاد نیز خراسانست و شاید چهره کشای این مجلس، غیر از
چهره کشایان مناظر سابق باشد، که نخواستہ چهره مردم آریائی را
شبه مغولی بکشد.

۱۳- ص ۱۶۳ تمام شامل منظر است که هشت نفر پهلوانان جنگی
را با دو اسب در میدان پرسیزه بین کوهسار نشان میدهد. زمینه میدان
رنگ طبیعی و آسمان رنگ خیره آسمانی دارد. درختان و مرغان آن با
مهارت کشیده شده اند. خود و زره و سلاح و سپر و تیردان و کمان
پهلوانان، نهایت مزین است و نازک کاریهای هنری مخصوصاً در آرایش

سپر و تیردان و یراق اسب بکار رفته و همه اشخاص البسه فاخر رنگین
و زرین ببر دارند.

این جایست که بموجب داستان شاهنامه، سیاوش را در آن
میکشند. پهلوانی او را فروخوابانده و بسا دشنه خونچکان، رگهای
گردن او را بریده، خون گلگون از گردنش فوران دارد، و پهلوان مویها
سر او را محکم گرفته تا خون وی در طشتی زرین - که مرد جنگی
دیگری در پیش روی او گرفته - برود، و این همانست که فردوسی گفت:

بیاده همی برد مویش کشان	چو آمد بدان جایگاه نشان
که آنروز افکنده بودند تیر	سیاوخش و کرسیوز تیزویر
بیفگند پیل ژبان را بخاک	نه شرم آمدش زان سپهدنه باک
یکی طشت بنهاد زرین، کروی	بپیچید چون گوسپندانش روی
جدا کرد زان سروسیمین سرش	همیرفت در طشت خون از برش
بجایی که فرمود شه طشت خون	کروی رزه بردو کردش نگون
همان دم گیاهی برآمد ز خون	از انجا که آن طشت شد سرنگون

گیا را دهم من کنونت نشان

که خوانی همی خون اسیاوشان

(ص ۱۶۴)

چهره کشایی این منظر برخلاف منظر ۱۲ آمیزش چهره کشی
ماوراءالنهری دارد.

۱۴- ص ۲۱۹ تماماً مختص منظر جنگ رستم و گرفتار شدن خاقان
چین است. زمینه منظر دشتی است دارای گیاهان خورد، که بدست
راست و چپ دو لشکر سواران مسلح زره و خودپوش، دارای نیزه های

تیز و دراز صف کشیده‌اند. پرچم سواران رزمندۀ رستم، سپید اژدهاوش است. درحالیکه لشکریان خاقان چین درفش زرد رنگ متمایل بسرخ اژدهاوش دارند.

اسپان سواران هر دو لشکر قوی هیکل و با رنگها و براقهای مختلف رنگین زرانند و اند. سپرهای لشکریان رستم، سپیداب کاری لطیف دارند، درحالیکه سپرهای خاقانیاں باریزه کاری زرین آراسته‌اند.

جنگ دیوسواران طرفین، با نیزه‌های دراز صورت میگیرد، و فقط لشکر خاقان یک پیل سپید هم دارند با براق فاخر و هودج زرین منقش.

رستم رخس سوار، خود و زره پوش، با قیافت پهلوانی خراسانی از صف خود حمله کنان پیش آمده و کمندی ماهرانه انداخته و خاقان را از درون هودج بوسیله کمند خویش بیرون میکشد، که سرنگون گردیده و خود و تاج از سرش پائین افتاده است، و این تصویر ابیات ذیل فردوسی است، که هنر با ادب و بیان همدوش گردیده است:

چو از دست رستم رها شد کمند سر شهریار اندر آمد ببند
ز فیل اندر آورد رو بر زمین ببستند بازوی خاقان چین
پیاده همی رفت تا کوه شهد نه پیل و نه تخت و نه تاج و نه مهد
چنین است رسم سرای فریب
که گاهی فراز است و گاهی نشیب

(ص ۲۲۰)

درین منظر آرایش لباس و سلاح و براق اسپان و خود و زره در نهایت اتقان و لطافت با رنگهای گرم و خیره است. چهره کشی

لشکریان هر دو طرف هم متمایل به خراسانیست و اثر مغولی کمتر دارد. اکثر دیوسواران ریش‌های تنگ دارند و جوانند.

۱۵- ص ۲۵۷ منظر جنگ برزو با رستم سه ربع این صفحه است، برزمینه دشت گیاه‌دار در دامنه کوهی که چند درخت هم دارد، از سوی راست برزو با سواران نیزه‌گزار خود حمله آورده و رستم با رخس زرد رنگ خود پیش رفته که ضربت شدیدگوز برزو را با سپر بگیرد و با دست راست خود گوز را بلند برده که بر سر برزو ضربتی وارد آورد.

برزو جوان زیبای دلیر تنومند، دارای خود زرین و زره سیاه بر اسپ سرخی سوار است، چهره کشی اشخاص این منظر خراسانیست و آسمان هم با رنگ طبیعی بسیار خیره کشیده شده که در فضای آن چند مرغ در پروازند.

۱۶- دو ثلث ص ۳۱۸ منظر است که نبرد کودرز را با پیران ویسه تورانی تصویر کرده، دو اسپ سپید و فاقع در دامنه کوهی که خرسنگهای آن رنگهای طبیعی اسفنجی دارد ایستاده‌اند، دو پهلوان که یکی نیزه و سپر، و دیگر شمشیر و سپر در دست دارند، تن بتن درین کوه به نبرد مشغولند.

چهره هر دو خراسانیست و خود و زره و لباس فاخر ببرد دارند. منظر طبیعی و آسمان و درختان و گلها و طیور نهایت دلکش و طبیعی است.
۱۷- تمام ص ۳۳۵ منظر رزم کیخسرو و افراسیابست برزمینه ریگزار آبی رنگ کنار آمو، که بیکطرف آن دو درخت کهن سال سبز برگ دیده می‌شود و طیور رنگین برفراز آن پروازند.

دو صف دیو سواران رزمنده بدست راست و چپ صف کشیده اند. نیزه‌های سواران و بوق کرنا و اسپان رنگارنگ تنومند تازنده و شمشیرهای آخته و چهره‌های سهمگین خراسانی جنگاوران متهور و تیراندازی صفوف پیاده بر هیبت و سهمناکی منظر کارزار می‌افزاید. سواران دلاور و تازنده خسرو بدست چپ در حالت تاخت و تاز و هجوم‌اند، جوشن‌های تابنده زرین بر تن، و خودهای طلائی بر سر دارند. خود خسرو بر اسپ سپید سوار است، شمشیر آخته در دست راست و سپر منقش مطالا در دست چپ دارد. جوشن پوش و مسلح است. وی بر شهسوار رزمنده تورانی که پیش آمده بود بتاخت، و او را به تیغ تیز از کمر دو نیمه کرد، که سرنگون از اسپ افتاده و تنش خون‌چکانست:

چو آن دید، شاه از میان گروه برانگیخت اسپ از میان گروه
 بزد نیزه بر استیلتلای گردد ز زین برگرفتش زمین را سپرد
 دماشان ویلا به پیش سپاه یکی نیزه زد بر کمر بند شاه
 نبد کارگر نیزه بر جوشنش نه ترس آمد اندر دل روشنش
 چو خسرو دل و زور او را بدید سبک تیغ تیز از میان بر کشید
 بزد بر میانش بدو نیم کرد دل بر زویلا پر از بیم کرد
 (ص ۳۳۴)

درین منظر سه درفش لشکریان کیخسرو جالبند که متصل همدیگر افراشته شده‌اند. سه چوب و سه قبه و پرچم آن نمایانست، رنگ درفش نخستین، آسمانی منقش بخطوط زرین و مستطیل است که از قسمت بالائی آن ستونی شبیه میل توپ با رنگ گلابی و خطوط دقیق طلائی

شکل اثر در برآمده است. چون این اعلام متصل همدیگر واقع شده‌اند جزویات دو علم دیگر در ماورای علم اول پنهانند. فقط رنگ علم دوم سیاه با گل‌های زرین و از علم سوم رنگ مخلوط رعنا زیباست که در فضای طلائی دیده می‌شود.

درین درفش‌ها علایم اهتزاز و حرکت از وزش باد نیست و چنین بنظر می‌آید که آنرا از مواد جامده ساخته باشند.

۱۸- تمام ص ۳۶۲ منظر بر تخت نشستن لهر اسپ و سخن گفتن اوست. بنایست نهایت آراسته و پیراسته با انواع کاشی‌های رنگین و نقاشی‌های دقیق الوان متعدد، که در بین آن تختی زرین با سوادکاری نازک مرکوز است. لهر اسپ با قیافت ماوراءالنهری و تاج زرین و عبای آسمانی رنگ زرا ندود و پیراهن سبز گلدار زرین نشسته و کمر خود را برسم ماوراءالنهریان با رشمه زرین بسته و ریش تنک حنایی کوتاهی دارد.

دو پیش خدمت ریش‌دار که یکی کلاه آهنین و دیگری عمامه آخوندی بسر دارد، به شاه جام می و نقل تقدیم می‌کنند. دو خانم سبزپوش جوان، ولی نه چندان زیبا هم بدست راست و چپ تخت شاهی ایستاده‌اند، که یکی دستمال سپید و دانه آلو در دست دارد.

پیش روی تخت، میزی زرین افتاده که بران سه صراحی دیده می‌شود. خادمی جوان سرخ‌پوش، صراحی طلائی در دست دارد، و در مقابل وی خدمتکاران جوان بروت‌دار دیگر است که سه دانه امرود را در طبقی زرین بدست گرفته، ولی چهره کشایی اشخاص این منظر ماوراءالنهریست.

این مجلس بطرف چپ، در حاشیه صفحه دوام دارد، و بیننده را بوسعت باغ و گلزار و دوام منظر رهنمونی میکند. درختان سرسبز و گل‌های زیبا و پرش مرغان در فضای آن جالب است، در حالیکه چهار نفر سرباز خوش‌پوش شمشیردار در بیرون مجلس، برای نگهداری، بر زمین سبزه‌زار بیرونی نشسته‌اند.

۱۹- ص ۳۹۳ منظر خوان اول یعنی اسفندیار و کشتن گرگان است، که در دامنه کوهی اسفنجی و مشجر میدانست دارای گل و سبزه و چند درخت. درینجا دیوسواری دلاور شمشیر آخته مسلح جوشن‌پوش بسیار مزین که بر اسب تازی سیاه سوار است، دو گرگ درنده دارای دندانهای تیز از دهان برآمده را بوسیله تیرهای جان‌شکار مجروح ساخته و بوسیله شمشیر بر آنها تاخته است.

گرگان با تن خون‌آلود، که تیرهای اسفندیار بر بالای پوست آنها نمایانست با وحشت و دوش و رمندگی ترس‌آلودی می‌دوند و میگریزند. منظر آسمان طبیعی و چهره اسفندیار خراسانی و بارش و پروت کوتاه زینده است.

نازک‌کاری تزئینی جوشن و غلاف شمشیر و رنگ طبیعی گرگان رمنده و رنگ آمیزی طبیعی کوه‌های اسفنجی و گیاهان و درختان و پرندگان این منظر، درخور دیدن و یادآور است.

۲۰- ص ۴۰۱ تمام، منظر کشتن ارجاسپ است بدست اسفندیار: حصنی است منبع با خندق آب تیره رنگ، که دیوار آنرا از سنگ‌های مخطط مستطیل ساخته‌اند و بروج آن بکاشی‌های رنگین زیبای سه‌رنگه گرم مزین است، و هرکاشی را خط نازک سپیداب از دیگری جدا کرده.

زیرکنگره‌های مزین و منقش قلعه دو سلسله نقاشی طلا والوان دلکش بنظر می‌آید، و در سلسله پایین نقاشی بسا سپیداب و خط رقاغ خوش چنین نوشته‌اند:

« هذه قلعه منقشة ليس في الكائنات تاليها ، طيب الله عيش اميرها
و خلد ملك واليهها . . . زهرالروض في جوانبها، روضة الخلد في
حواليها . . . »

مدخل این حصن نهایت مزین و شکوهمند و دارای دروازه بزرگ زمینه طلائی سوادکاری لطیفست که بالای آن بخط کوفی به سپیداب نوشته‌اند: الحمد لله علی شانه.

بعد از این قلعه نخستین، برخی ابنیه کوچک و باغ و درختانست، که در یکی از ابنیه آن دو خانم خوش‌پوش غمگین بر قبالین نفیس منقشی نشسته‌اند، و قلعه دوم با همان حصانت و نقاشی وزبائی بروج و کنگره‌های منقش و زرین بنا یافته، که باز مدخلی منقوش و مزین، اما کوچک دارد، و بالای آن بخط کوفی زرین « یا مفتاح الابواب » بر زمینه نقاشی آسمانی رنگ خیره‌نوشته‌اند. از دروازه اول تا داخل قلعه دوم سپاهیان اسفندیار با شمشیرهای آخته و جوشن‌های زرین و خودپوش سپر بدست بنظر می‌آیند، که خود اسفندیار هم همین لباس دارد، وی با پهلوانان دلیر خود داخل حصن رفته و به خوابگاه ارجاسپ میرسد و او را با ضربت‌های شدید سرنگون ساخته و به بستم او سرگرمست که تصویر این‌گفته فردوسی باشد:

بر اویخت ارجاسپ و اسفندیار از اندازه بگذشتشان کارزار
بیک پاس شب تیغ و خنجر زدند گهی بر میان، گاه بر سر زدند

بزخم اندر ار جاسپ را کرد سست بنگذاشت بر تنش جایی درست
 ز پسای اندر آمد تن پیلوار جدا کردش از تن سر، اسفندیار
 چنین است کردار گردنده دهر
 گهی نوش یابم ازو گاه زهر

(ص ۴۰۲)

چهره کشایی این منظر هم ماوراءالنهریست و حتی پهلوانان اسفندیاری و خود او را هم آمیزش چهره مغولی دادند. خودار جاسپ و سپاهیان او با رنگ لباس از افراسیابیان متمایزند، و امتیاز خاص این منظر از مناظر دیگر اینست که در دو جا فرش قالین نفیسی را نقش کرده اند: اول در همانجا که ار جاسپ را سرنگون خوابانده و بسته اند، قالین دراز کم عرضی است که متن آن رنگ خاکی و حواشی آن نقاشی سرخ تیره، و در بین خطوط سبز دارد. دوم قالینچه دیگری که دو خانم غمگین بران درین انبیه دو قلعه نشسته اند، این هم حواشی نقاشی سرخ تیره و متن سرخ روشن دارد. بر جبین سلسله دوم نقاشی زیر کنگره حصن دوم بخط رقاع سپیداب، این کلمات بنظر می آید:

« لقد نقشت حصن الحصین کانه . . . حهما . . . فی التثید و العلاء، مع النور وصل اصله و بناؤه مع الشمس حاذفی الشرافة والیا . . . »
 ۲۱- سه ربع ص ۴۱۳ مجلس پاسخ دادن اسفندیار رستم راست، که آسمان آن طلایی و زمینه عمومی خاکی متمایل بگلایی دارای گل و سبزه و درختان شگوفه دار با پرندگان رنگین است در دامنه کوهی که در پای درخت تنومند سرسبزی قالین نفیس با حاشیه نقاشی سه رنگه و خطوط سبز و زرد پهن است. متن قالین نقاشی روشن سبز و سپیداب

و بنفش دارد، که بران دو نفر با البسه فاخر و کلاه آهنین و تاجپوش نشسته و دست بدست یکدیگر داده اند، هر دو ریش حنایی تنک و بروت کوچک و قیافت ماوراءالنهری دارند، دورادور ایشان سپاهیان خوش-پوش با البسه زرین و رنگین، کمان و تیر و گرز در دست یا شمشیر بکمر ایستاده اند، یکی از سپاهیان غلاف شمشیر بر دست و شانه دارد با رنگ سیاه که دورادور آن ماری سپید پیچیده و شخص دیگری هم طنبور می نوازد. دو پیش خدمت خوش پوش دستمالهای سپید در دست، بدو طرف میز کوچکی ایستاده اند، که بران دو صراحی زرین با یک مرتبان کاشی و یک جام طلائی افتاده است.

چهره کشی اشخاص تماماً ماوراءالنهریست و ۱۴ نفر شامل این منظر همه کلاههای آهنین و عباهای رنگین نفیس دارند. رنگهای روشن و گرم در آن کار شده است. ولی چون پهلوانان جنگی در بزم صلح و صفا با هم اشتراک کرده و دست آشتی و دوستی بهم داده اند، از چهره های همه صفا و خوشی نمایانست.

مصور این منظر، دوام صحنه و وسعت مجلس را بدینطور نشان داده که آنرا از متن صفحه به حاشیه دست راست برده و سر درخت بزرگ تنومند را هم بالای حاشیه فوق برده است و باین نهج بیننده بدوام منظر و وسعت صحنه رهنمون می شود، و فردوسی از این صحبت دو پهلوان چنین نتیجه گیری میکند:

چنین گفت رستم باسفندیار که کردار مانند ز ما یادگار
 کنون داد ده باش و بشنوسخن ازین نامبردار مرد کهن

(ص ۴۱۴)

۲۲- ص ۴۲۹ تماماً منظر زاری کردن فرامرز بر مرگ رستم

است :

این منظر از روی نقاشی لطیف و نازک کاری و رنگ آمیزی و آرایش بنا و حصن و گنبد و دیوار و درخت و گل بی نظیر است . رنگهای گرم در آن کار شده و مصور توانسته است، بنای بسیار مزین و زیبایی را تصویر کشد.

این دخمه رستم است، که بنای آن سه طاق عالی دارد خیلی زیبا و مزین. طاق بینی خالی و در دو طاق راست و چپ دو تابوت مزین پایه دار برصحنی افتاده که با کاشی های نفیس و منقوش دارای ریزه - کاریهای هنری مزین شده است .

این بنای گنبدی معظم مدخلی دارد ، و دورادور آنرا حصنی منیع دارای کنگره ها و بروج بسیار مزین احاطه کرده که محاطست به خندقی که آب خیره رنگ سیاه دارد و منظر حصن و بنای دخمه و گنبد آن خیلی عالیست . بر پیشانی بنا، زیر گنبد و کنگره بخط رقاع بسپیداب نوشته اند :

« اعلم ان الدوله ربح قلت، و القدره برق جلت، فلاتکن ممن یذرا لآخره و یلغیها و یحب العاجله و یبتغیها و الحمد لله وحده. »

زیر کنگره های حصن نیز چنین جمل عربی با سپیداب به نظر می آید :

« الموت باب وکل الناس داخله .

لعمرك لن معوق المنون مال ولا بنون ولا یفید اهل القبور سوی- العمل المبرور، و طوبی لمن سمع و وعی و حقق مادعی ونهی النفس

عن الهوی.»

در طاق میانه بنای دخمه، فرامرز با چپن سرخ کم رنگ و کلاه آهنین شمشیر بکمر رو بطرف تابوت واقع طاق دست چپ گشته اند و دست بدعا برداشته است (!) وی چهره ماوراءالنهری با ریش حنایی و بروت کوتاه دارد. چهره کشی سپاهیان وی نیز همین طور است و همه کلاه های آهنین بر سر دارند. این بنای بسیار مزین دخمه، همانست که فردوسی گفت:

بباغ اندرون دخمه ساختند سرش را بگردون برافراختند

برابر نهادند زرین دو تخت بران خوابگه شد گونیکبخت

در دخمه بستند و گشتند بساز شد، آن نامور شیرگردن فراز

بیننده این منظر بدیع و لطیف و پر هیمنه و تابوت مزین رستم، تمام قدرت و کامرانیهای حیات و لطافت اندیشه و ظرافت اورامی بیند. گویا مصور با خامه بداعت نگار خود توانسته است بعد از مرگ رستم، تمام داستان حیات او را در هنر خود خلاصه و مصور گرداند. هنریکه زبان و بیان آن درین تابلو، یاد آور جلال و عظمت زندگانی و محرومیت مرگ، و در عین زمان زیبایی و تابندگی خاطرات پهلوان در اذهان مردمست.

رستم در تاریخ داستانی و باز در شاهنامه ها و تا کنون هم در خاطرات مردم این سرزمین سمبول جلال و شکوه و نیرو و کامرانی و درخشندگی است، و ازینجاست که مصور تمام این مفاهیم شکوهمند را در تابوت و دخمه او بقوة خامه سحر آفرین خود گنجانیده است، و این بذات خود شعر است مجسم و بیانیست شیوا و بدیع و ظریف! ولی

خاموش و بیصدا، که مرگ اندوه‌افزایی را با خاطرات زندگانی مجالی و نیرومند و پرافتخار یادآوری میکند!

۲۳- ص ۲۶۹ تماماً وقف منظر دیدن اردشیر گلنار را از بام قصر است:

این صفحه نیز از حیث رنگ آمیزی و توازن و لطافت منظر و نقاشی دل‌انگیز و ریزه‌کاریهای هنری شهکار است. چهره سه زن و سه جوان را با زیبایی مخلوط ماوراءالنهری و خراسانی و ابروان پیوسته کشیده‌اند و معلومست که هنرمند عمداً چهره‌کشی زنان را به اسلوب خراسانی کشانده است.

بنابینست رفیع و عالی دو منزله، که کنگره‌های منقش رنگین‌زیبا و دیوار کاشی زرین کار نارنجی رنگ با کلکین‌های پنجره‌طلایی دارد. چون صحنه عشق و دلرباییست، در گل کاری و تزئین درخت و سبزه‌زار آن بر زمینه زرین و فضای آسمانی و پرواز پرندگان آن دقتی کامل نموده‌اند.

اردشیر جوانیست زیبا، که پیراهن دراز سبز زرنگار، و بالای آن چین سرخ بهر دارد، کلاهش آهنین و بر اسب سیاه قوی هیكلی سوار است، و پیش جوی و حوض کوچک آب (سیاه‌کم رنگ) بر صحن مفروش به سنگهای منقش گلابی رنگ ایستاده و دو پرستار گلروی زیبای خوش‌پوش او را استقبال کرده، که یکی صراحی و دیگری طبق زرین میوه در دست دارد.

البسه این دو دختر خسروی، نهایت نفیس و زیبا و جالب و دراز آسمانی خیره باکلهای زرین نازک و سرخ زر کشیده است. هردو چادر

کوچکی که تا گردن میرسد پوشیده‌اند و این منظر پایین صحنه است. اما از بالا، از کلکین طبقه دوم کاخ، ماهروی خوش‌پوش زیبای دیگری اردشیر سوار را می‌بیند و باو دل میدهد، و این دختر زیبا، گلنار گنجور اردوان شاهست.

خامه مصور، این صحنه معاشقه را با مهارت و توانائی صورت‌گری کرده، ولی فردوسی شاعر این داستان را تا بوس و کنار دو دل‌داده زیبا می‌رساند:

یکی کاخ بود اردوان را بلند	بکاخ اندرون بنده ارجمند
که گلنار بد نام آن ماهروی	نگاری پراز گوهرور نگه‌بوی
بر اردوان همچو دستور بود	بگنجش بر او نیز گنجور بود
بر او گرامی‌تر از جان بدی	بدیدار او شاد و خندان بدی
چنان بد که روزی برآمد بیام	دلش گشت از آن خرمی شاد کام
نگه کرد خندان لب اردشیر	جوان بر دل ماه شد جایگیر
همی بود تا روز تارک شد	سیه‌گشت شب، ماه باریک شد
کمندی بدان کنگره در بیست	گره ز دبر و چند و بسو دست
بگستاخی آمد ز بالا فرود	همی داد آن نوجوان را درود
چو آمد خرامان بر اردشیر	پراز گوهر و مشک و بوی و عبیر
ز بالین دیبا سرش بر گرفت	چو بیدار شد تنگ در بر گرفت

(ص ۴۷۰)

درینجاست که زبان ادب، روان و شیواست و تسلسل داستان عاشقانه را با آغاز و انجام لحظات دلچسب دیدار و معانقه و غیره در بیتی چند تصویر میکشد، ولی خامه هنرمند فقط مرحله نخستین دیدار

این دو دلداده زیبا را درین مجلس، گنجانیده توانسته است و هر قدر زیبایی که مقدور خامه مصور بود در همین منظر آفریده! که این خود یکی از معجزات نقاشی و مصوریست، ولی خارقه بی ناتمام، که تشنگی بیننده را رفع نمیکند و او میخواهد بداند که «چو بیدار شد تنگ در برگرفت» آیا بعد ازین این دو دلداده جوان زیبا چه کرده باشند؟

زیر کنگره عالی کاخ بسپیداب و خط رقاع نوشته اند:

«امر ببناء هذه العماره السلطان الاعظم بایسنغر بهادرخان خلدالله ملکه»

۲۴- بیش از نیم صفحه ۴۹۸ تصویر یزدگرد و سپردن بهرام نوزاد به منذر است:

یزدگرد با تاج زرین بر تخت زرین نشسته و عبائی سبز ببردارد. ممیزات چهره اشخاص و مناظر صحنه و البسه، مانند سابقست. ولی اکثر اشخاص این صحنه جز دو نفر خدمتگار دربار شاهی چین‌های دراز و عمامه کلان پوشیده اند که بگفته فردوسی:

بیامد زهر کشوری موبدی جهان دیده و نیکدل بخردی

درین زمره منذر با ریش متمایل به سپیدی و عمامه و عبای آبی دراز (ولسی قیافت ماوراءالنهری) پیش روی تخت شاهی نشسته و یزدگرد او را مخاطب ساخته است که فرزند نوزاد او بهرام را ببرد و پرورش دهد، ولی:

چنین گفت منذر که ما بنده ایم خود اندر جهان شاه رازنده ایم
 هنرهای ما شاه داند همه که او چون شبانست و ما چون زمره
 سواریم و گردیم و اسب افکنیم کسی را که دانا بود نشکنیم

پراز مهر شاهست مارا روان بدین کار داریم شاها توان
 در پیش تخت شاهی بر زمینه گلابی زیبا، قالینچه نفیسی بسا
 حواشی سرخ و نقاشی سپید و متن گلدار سرخ و سبز و سپید افتاده و
 دو پرستنده زیبای خوش پوش پیوسته ابروی خالدار، قنذاق طفل را که
 با پوش سیاه زرنگار پوشیده است نهاده اند، و این بهرام نوزاد است که
 به منذر سپرده میشود:

نگه کرد از آغاز انجام را بدو داد پرمایه بهرام را

(ص ۴۹۸)

۲۵- صفحه ۵۷۲ تصویر آوردن شطرنج نزد نوشیروان است:

نوشیروان بر تخت زرین در ایوان بسیار مزین عالی نشسته، که دیوار آن سپید است. بهر دوست وی در طبقه پایین ندیمان و درباریان ایستاده اند، که همان چین‌های دراز فاخر زرین رنگارنگ و عمامه و کلاه پوشیده اند. يك غلام سیه چرده حبشی هم درین جمله دیده می‌شود.

در صحنه پائین که با خشت‌های مزین مفروش است، بساط بسیار زیبای شطرنج که نازک کاری هنری دارد بنظر می‌آید که براست و چپ آن دو نفر قباپوش با عمامه و ریش‌دار نشسته اند و در حالت تفکر با هم تکلم میکنند. گویا رای دهند، پیش نوشیروان يك بساط و مهره‌های شطرنج فرستاده تا هوشیاران عجم رموز و اسرار این بازی را دریابند، و بوزر جمهر بعد از تأمل يك شباروز بحل آن موفق گردید. این داستان را از فردوسی بشنوید:

فرستاده رای را پیش خواند بر نامور بارگاهش نشاند
 بدو گفت گوینده بوزر جمهر که ای موبدراد خورشید چهر

ازین مهره‌ها شاه با توجه گفت؟ که همواره با تو خرد باد جفت
 چنین داد پاسخ که فرخنده رای چو از پیش او من برفتم ز جای
 مرا گفتم: این مهره ساج و عاج بپر پیش تخت خداوند تاج
 بگوید که با موبد رای زن بنه پیش و بنشان یکی انجمن
 چو این نغز بازی بجای آورند پسندیده و رهنمای آورند
 همین بدره و برده و باژ و ساو فرستیم چندانک داریم تاو
 و گر شاه و فرزانشانگان، این بجای نیارند و روشن ندارند رای
 بدانش بود شهریار ارجمند نه از گنج و مردان و تخت بلند
 نباید که خواهد ز ما باج و ساو دریغ آیدش جان دانا بتاو
 چو بیند دل و رای باریک ما
 فزوتتر فرستد بنزدیک ما

چون بوزر جمهر معمای شطرنج را حل کرد، کسری به فرستاده
 رای هند گفت:

چنین گفت کسری که یزدان سپاس که هستم خردمند و یزدان شناس
 مهان تاج و تخت مرا بنده اند دل و جان به مهر من آکنده اند
 شگفتی تر این کار بوزر جمهر که دانش بدو داد گردان سپهر
 (ص ۵۷۴)

از خصایص هنری این مجلس است که چهره کشی اشخاص آن
 تماماً ماوراءالنهری است، و همه اشخاص آن عمامه پوش اند، و اکثر
 آنها دارای ریش حنایی کوتاه اند، و خود نوشروان هم قیافت يك از يك
 معمم سنی بخارایی دارد!

۲۶- نیم ص ۶۰۴ تصویر رزم بهرام با ساوه شاه و کشتن اوست:

این نیم صفحه صحنه جنگ ، بوسیله درختان تنومند سر بفلک
 کشیده در حاشیه دست چپ و بالای صفحه دوام منظر دارد و نبردگاه
 هم يك دشت خاکی کم گیاه است.

دیوسواران جنگی تازنده بهرام چوبینه با تیر و کمان چاچی و
 سپرهای مزین مسلح اند، جوشن های زرین و رنگین و خودهای زرین
 پوشیده اند. سه سوار نیزه دار که در قسمت بالای نیزه پرچم موی هم
 دارند سپر بدست در عقب تیراندازان دلاور می تازند. منظر اسپان و
 سواران حمله آور و تیراندازی آنها هولناک و مهیب است.

در طرف مقابل نبرد آزمايان ساود شاه همه فیل سوارند، سه فیل
 سیاه و يك فیل سپید را به جبهه جنگ بدست راست آورده اند، سپاهیان
 فیل سوار ساوه شاه لباس بنفش زرانسود و خودهای زرین و زره
 پوشیده اند. یراق پیلان نیز خیلی فاخر و مزین است، ولی سوار پیل سپید
 بر دل خود تیر جگر خراشی خورده و از بالای هودج پیل سرنگون
 افتاده است ، و این علامت شکست این دسته رزمندگان ساوه شاه
 باشد .

چهره کشی افراد هردو لشکر متخاصم ، همان سبک ماوراء -
 النهریست با رویهای گرد، ریش های تنک حنائی و چشمان گره به بی. و
 این آخرین صحنه مصور جنگی این نسخه شاهنامه بایسنغریست.

صفحات آخر و وقایع

دو صفحه اخیر متناظر ۶۸۹-۶۹۰ نقاشی رنگین عالی حواشی
 و سرو پای صفحه دارند، که در بالا و پایین چهار سطر خط کوفی به
 سپیداب نوشته اند، و در آخر صفحه ۶۹۰ همان نوشته کاتب کتاب جعفر-

بایسنگریست که ما در اوائل این مبحث آورده‌ایم.

اما وقایه این کتاب مهم هم با همان اهتمام هنرمندان ساخته شده و خود آن شهکار جلدسازی و آرایش لاک‌ی است که سازنده آن را مولانا قیام‌الدین دانسته‌اند. گل کاری زرد و سرخ و گلابی حاشیه و بعد ازان استعمال سواد بر زمینه طلا با گل کاری خیلی لطیف و دقیق، و استعمال الوان آسمانی در آن بصورتیست که اگر زاویه مستقیم آن را ببینی، استعمال سواد و گل‌های آسمانی رنگ بر زمینه زرین است، ولی اگر بزویه منحرف دیده شود، استعمال سواد بر زمینه زرین جدا بنظر می‌آید، و نقاشی لطیف و نازک کاری آسمانی رنگ خفیف آن منظری علاحه دارد. و این خود هنر نقاشی و رنگ آمیزی مجلد است که يك صفحه لاک‌ی را بچندین رنگ دیدنی و نادیدنی مزین کرده و منظر وقایه را در زاویه‌های مختلف مریا و مناظر، مختلف ساخته است.

صفحات بیرونی پشتی اول و دوم، مناظر و بکلی مشابه یکدیگرند و هنرمند توانسته که قدرت خامه و هنر خود را در تناظر و تشابه کلی این صفحه لاک‌ی در فواصل تزئین و حتی خطوط بسیار کوچک سواد کاری و نقاشی دقیق نازک نشان دهد، و این خود آیت هنر است.

اما دو صفحه داخل دو پشتی اول و دوم باز هم مناظر و کاملاً شبیه‌اند بر زمینه مخلوط سرخ + سیاه، جد اول زرین و نقاشی و گل کاری آسمانگون مطلقاً دارد که متانت و سادگی و ریزه کاری را در آن توان دید. این نقاشی در لاک و ریزه کاری دقیق و استعمال الوان مشاهد و نامشاهد در آن، شهکاریست در جلدسازی که نظیر آن کمتر است.

۲- (۳۴۷)

اوراق قرآن بخط بایسنغر میرزا:

این شهزاده هنرمند هنر پرور هرات فرزند شاه رخ و نواسه تیمور است: (۷۹۹-۸۳۷ ق ۱۳۹۶-۱۴۳۳ م) که خود خطاط ماهری بود، و نمونه نوشته جلی ثلث عالی او بر وراق مسجد گوهرشاد مشهد رضوی موجود است، که مادرش گوهرشاد بنا کرده است.

ظاهراً این شهزاده هنرمند، قرآنی بخط خود نوشته بود، که اکنون فقط چهار صفحه آن در کتابخانه سلطنتی ایران باقیست (نمره ۲۲۱) و قسمتی از اوراق آن در کتابخانه آستان رضوی مشهد است.

اوراق کتابخانه سلطنتی ۱۱،۸ × ۱۸،۳ سانتی بر کاغذ سمرقندی به ثلث جلی با رقم بایسنغر نوشته شده و ناصرالدین شاه قاجار آنرا از قوچان به تهران آورد، که تاریخ کتابت ندارد و چهار قطعه در دوائر تزئینی متن طلا پوش است که اصلاً دو ورق را دو پوست کرده و مبدل به چهار صفحه، روی مقوا الصاق کرده‌اند و يك سرسوره دارد مستطیل مجدول طلائی با اسلیمی بند رومی مشکی رنگ با آب زر و خط ثلث اعراب بر رنگ لاجورد و آیات سورة البروج و السماء و الطارق و چند آیه سورة عنكبوت.

(فهرست قرآنهاي خطی سلطنتی ایران ص ۴۹۰ طبع تهران ۱۳۵۱ ش)

در باره این قرآن آقای یحیی ذکا رئیس کتابخانه ملی تهران

می‌نویسد:

« شهزاده بایسنغر این نسخه را برای اهداء به مقبره جد خود تیمور نوشته، و در سمرقند بر قبر تیمور افتاده بود. بقول اعتماد السلطنه در مطلع الشمس چون نادرشاه افشار سمرقند را فتح کرد، این نسخه در دست لشکریان او ورق و ورق گشت و این اوراق در تصرف لشکریان به قوچان انتقال یافت و بر مرقد سلطان ابراهیم که مردم او را فرزند امام رضا شمرند فراهم گردید، ولی اکثر اوراق این نسخه نفیس مفقود شد، تا که در سنه ۱۳۳۱ ق شهزاده محمد هاشم افسر رئیس معارف خراسان این اوراق را در يك صندوق آهنین از زیر خاك كشید که برخی مطموس و آسیب دیده بود، و آنرا به کتابخانه آستانه رضوی سپرد. که فقط هفت ورق آن سالم مانده بود، و قبل ازین همین کتابخانه پنج ورق دیگر هم از آن داشت.

آنچه تا کنون معلومست اجزاء ذیل این نسخه باقی مانده اند:

- ۱- در کتابخانه سلطنتی ایران چهار ورق مکمل.
- ۲- در کتابخانه ملی تهران دوازده قطعه که هر یکی يك تا دو سطر دارد.
- ۳- موزه ایران باستان در تهران يك صفحه کامل.
- ۴- موزه هنرهای زیبای تهران يك قطعه يك سطر.
- ۵- در مجموعه‌های شخصی تهران، چند قطعه دارای چندین سطر.
- ۶- برخی از قطعات آن در کتابخانه‌های ترکستان و اروپا که از آن اطلاع کاملی نداریم.

(مجله موسسه فرهنگی منطقه‌بی طبع تهران جلد ۲ شماره ۲ بهار ۱۹۶۹ م)

۳- (۳۴۸)

قرآن بخط محمود سلطانی:

در کتابخانه سلطنتی ایران نمره ۲ قطع خستی ۲۴×۱۷/۵ سانتی ۳۳۳ صفحه ۲۱ سطری بر کاغذ خانبالغ بخط نسخ ریحانی و کتابت خفی ممتاز که آنرا محمود سلطانی در سنه ۸۴۶ ق ۱۴۴۲ م از خط یاقوت مستعصمی در هرات نقل کرده و در آخر آن به توفیق نیمه جلی ممتاز نوشته است: «نقل من کتابه سید الاصحاب سند الكتاب... یاقوت المستعصمی... علی ید... محمود السلطانی... فی آخر جمادی الاول سنه ست و اربعین و ثمانمائه بدار السلطنه هراة.»

صفحات اول و دوم این نسخه شریفه مجدول باحاشیه مذهب مرصع مار پیچ و متن لاجوردی مزین بطلا و السوان مختلف است دارای چهار کتیبه بازوبندی، مذهب مرصع که بقیه اوراق آن مجدول کمند اندازی زرین باحواشی و متن ساده است. فواصل آیات، دوائر کوچک طلائی و آغاز هر جزو و نصف جزو و حزبها، دوائر تزئینی و سوره‌ها بر قاع نیمه جلی ممتاز و مستطیل‌های تزئینی آب زر دارد. و قایه آن ساغری مشککی ضربیست و با این خصائص و خط از آثار نفیس مکتب هنری هرات بشمار می آید.

(فهرست مذکور، ص ۳)

۴- (۳۴۹)

منشآت بخط درویش عبدالله و خواجه اختیار:

در کتابخانه سلطنتی ایران ۱۹۵ × ۳۲۰ میلی. جلد ساغری ضربی سوخت عالی، بخط شکسته نستعلیق ۱۴ رقه نیمه جلی و خفی رقم خواجه اختیار منشی هروی و غیره از جمله يك قطعه نیمه جلی عالی رقم «درویش عبدالله سلطانی (بدون تاریخ) مربوط بقرن ۹ هـ ۰»

(سلطنتی ایران ۱۹)

۵- (۳۵۰)

مکاتیب سلطان حسین بایقرا رقم خواجه اختیار:

۱۶۳ × ۲۲۵ م، جلد تیماج ترنج منگنه ۳۲ صفحه.

خط شکسته تعلیق نیمه جلی عالی، رقم قاضی اختیار الدین

گنابادی بتاریخ (۹۳۵ ق ۱۵۲۸ م) (س ۲۰)

۶- (۳۵۱)

مکاتیب سلطان حسین بایقرا رقم خواجه اختیار:

۱۳۷ × ۲۱۷ م، جلد تیماج مذهب منگنه، صفحات متن و حاشیه

طلا اندازی و مرصع عالی و يك سر لوح مذهب مرصع عالی ۳۰ صفحه.

خط شکسته تعلیق نیمه جلی ممتاز رقم همان خواجه اختیار منشی

در سنه ۹۷۰ ق ۱۵۶۲ م (س ۲۱)

۷- (۳۵۲)

حائنامه بخط سلطان علی مشهدی:

مثنوی گوی و چوگان عارفی است ۱۴۰ × ۲۲۰ میلی متر، جلد ضربی و سوخت معرق عالی. سرلوح و ترنج مذهب مرصع و حواشی صفحات تشعیر سازی مذهب عالی بایک مجلس منیا تور عالی ۵۲ صفحه. خط نستعلیق کتابت خفی خوش بار رقم سلطان علی مشهدی بتاریخ

۴ ذی قعدة ۸۷۴ ق ۱۴۶۹ م در هرات (س ۲۲)

(رك: ۱۰۲-۱۲۸)

۸- (۳۵۳)

دیوان جامی بخط سلطان علی قاینی:

۲۲۵ × ۳۵۵ م. جلد تیماج مذهب جدید. متن و حاشیه افشان.

دو صفحه اول متن و حاشیه مذهب مرصع ممتاز. سرلوحها و سرفصول و لچکیهای متعدد مذهب مرصع ممتاز ۴۵۲ صفحه.

به خط نستعلیق جلی خوش سلطان عالی قاینی در سنه ۸۹۸ ق

۱۴۹۲ م. (۸۰ ورق از میان ساقط بود که عبدالرحیم عنبرین قلم آنرا بخط خود تکمیل کرده و اصل دیوان عبارت از فاتحه الشباب و واسطه-

العقد است) (س ۲۴)

۹- (۳۵۴)

خمسه نظامی بخط میر علی:

۲۲۵ × ۲۴۰ میلی. جلد سوخت عالی. صفحات متن و حواشی

تشعیر سازی مذهب عالی. دو صفحه اول در متن و حاشیه مذهب مرصع

تشعیر شده ممتاز. سرلوحها و سرفصلهای متعدد مذهب مرصع ممتاز. ده مجلس منیا تور عالی ۴۰۶ صفحه.

خط نستعلیق عالی بقلم میرعلی هروی در سنه ۹۲۸ ق ۱۵۲۱ م (س ۲۵)

۱۰-۱۱-۱۲-(۳۵۷-۳۵۵)

سه کتاب بخط جعفر حسینی:

در کتابخانه سلطنتی ایران:

۱۰- گلستان بایک مثنوی دیگر کتابت جلی و خفی خوش

سنه ۹۹۴ ق ۱۵۸۵ م با رقم: کتبه جعفر الحسینی.

۱۱- گلستان با یک مثنوی امیر خسرو، کتابت خفی خوش

بتاریخ ۱۲ جمیدی الثانی ۹۹۵ ق ۱۵۸۶ م.

۱۲- (۳۵۷) مثنوی عشق و روح فضولی بخط نستعلیق خوش سنه

۱۰۴۶ ق ۱۶۳۶ م. (نام این خطاط جعفر بن علی معروف بسید آقاسیز واریست

که مخطوطاتش در کتابخانه های استانبول نیز بین ۹۹۴ تا ۱۰۴۶ ق

۱۵۸۵-۱۶۳۶ م هست. خ ۱۲۴)

۱۳-(۳۵۸)

کلیله و دمنه در کتابخانه سلطنتی ایران:

یکی از نسخ بسیار نفیس و معتبر مکتب هراتست که در اتقان

تصویر طبیعت و آثار آن و هضم و تحلیل عناصر چینی ممتاز است.

(صنایع ایران ۱۰۵)

بازل گری در منیا تور ایران (ص ۱۳) گوید که از کیفیت هنری و

غنا تصاویر آن پدید می آید، که برای یکی از حکمداران هنر پرور

نگاشته شده باشد. ولی چون اکنون خاتمه کتاب از بین رفته، نه نام کاتب و هنرمند آن معلومست و نه حکمرانی که برای او آنرا ترتیب کرده اند، فقط از خصایص هنری، تاریخ نگارش و آرایش آنرا توان دریافت، که يك نسخه دیگر همین کتاب در توپقاپوسرای به نمره R ۱۰۲۷ موجود است، و آنرا بایسنغر میرزا در هرات نگاشته اند (رك: ترکیه ۶۶)

نسخه کتابخانه سلطنتی ایران در جاننداری و ظرافت نقاشی و استعمال الوان لطیف، ارزش خاصی داشته و در نفایس هنر هرات جای دارد.

يك مجموعه منتخب اشعار، برای اسکندر سلطان در سنه ۱۴۱۰ م-۱۴۱۱ م مصور گردیده (شماره ۲۴۹۴) که اکنون در مجموعه گل بنکیان Gulbenkian موجود است. درین کتاب نفیس تصویر است از مجنون، که در بیابان با وحوش در آمیخته و یکی از مناظر آن غزالیست که کاملاً طبیعی نقش شده و شباهت تامی با تصاویر این نسخه کلیله و دمنه دارد و کشیدن درختان گلپوش طراوتناک در تحت آسمان طلائئی از ممیزات نفیسه هردو نسخه است، ولی در تنوع تراکیب و تصویر پدیدده های روحی در زندگی حیوانات، این نسخه کلیله و دمنه امتیازی خاص دارد و بکارهای مکتب بایسنغر در هرات شباهت میرساند.

در دو نسخه دیگر مکتب هرات که در سنه ۱۴۲۶ و ۱۴۲۷ م نقاشی شده اند طرح تزئین مفروشات و نقشه ابنیه مانند تجیر پهن سطح بنا و يك دروازه نیمه باز که شخصی ازان میگردد، باین نسخه شبیه است، بنابراین ما این نسخه را کار عصر تیموریان حدود ۱۴۲۰-۱۴۲۵ م

شمرده می‌توانیم که برای یکی از پرورندگان هنرمانند ابراهیم بابایسنغر ساخته شده باشد.

سرورق این نسخه که دو صفحه کامل بود، اکنون آسیب دیده و نقایص آنرا باز نقاشی کرده‌اند، ولی خصایص هنری و منظر مطمئن این مجلس، دربار و جلوس شاهی را بر اورنگ سلطنت درباغی بصورتی نشان میدهد که کمال هنر نقاشی این دوره باشد.

شهزاده جوان و پرندگان در حالت پرواز بر صفحه دست چپ در حالت بسیار طبیعی نقاشی شده‌اند، که ساقی ماهر وئی باده رادر باغ شهزاده از صراحی میریزد و طوریکه در نسخ معتبر این دوره دیده میشود، همواره این سرورقهای مصور و مرصع با مضمون متن کتاب ربطی ندارند و اکثر هم دو صفحه کامل را میگیرند، درحالیکه منیاتورهای دیگر کتاب مستطیل‌اند و بلندی آن بیش از عرض آنست.

طرح تصویر برزو، مترجم داستان کلبله و دمنه سنسکریت که آنرا به نوشیروان تقدیم می‌نماید، با وجود مشابهت موضوع، فرقی با دیگران دارد، که گره‌بندی اشکال آن آزاد و مختصر است و ما را فوراً بدنیای خیالی می‌برد، که داستانش دران وقوع یافته‌اند.

هنرمندی که دو منیاتور واپسین این مخطوطه را آفریده، آنقدر نیروی خامه داشت که دروازه یک دنیای خالی را با قوت فراوان تخیل شاعرانه بروی ما بکشد و یقیناً کار همان هنرمند ماهر آثار نخستین باشد.

در منظر نخستین چهار نفر دوست: غزال و کلاغ و سنگ پشت و موش بر دور تالایی که درختان لیمو و نارنج بران سایه افکنده دیده

می‌شوند که در اطراف آن منظر بوته‌های گلدار در دامنه کوه خشکی، خوش آیند است.

منظر دیگر این نسخه شدت حمله شیر کهن سالیست بر گورخری که شغالی او را بچنگ این شیر مفترس انداخته. ولی این هم وضع بسیار طبیعی را نمایش میدهد که قسمت روشن تر نابلوست و بطرف راست آن منظر سبزگون خیره درختان بانس (خیرزران) آنرا زندگی دیگری می‌بخشد، و این طبیعت‌نگاری از روایات قدیم هنر چینی نگاشتن گله‌ها، در قرن ۱۴م بوسیله مغول انتقال یافته که در جذبات شاعرانه دنیای عشق و دلربائی این سرزمین کاملاً ظهور کرده و صورتگران را به تمثیل طفلانه دنیای طبیعت آشنا ساخته است. چنانچه در یکی از تصاویر آن سیمرخ افسانوی شهنامه که مورد توجه شاهست با خصایصی نقش گردیده که پروبال عظیم و نول سرخ آن به آثار چینی می‌ماند، ولی قوت خود را از شباهت با سمبول بالدار اهوره مزدا، خدای قدیم دوره هخامنشیان ایران می‌گیرد.

در سرورق هنر ایران چهار مجلس منیاتور ظریف این نسخه را رنگین چاپ کرده‌اند:

۱- دهقانی که مرغان مخرب گل‌ها را در تور خود می‌گیرد. در دامنه کوه اسفنجی دارای رنگ خاکی زیر درخت کهن سال دهقانی با عبای سبزرنگ دراز و چهره خراسانی ایستاده و ریسمان توری را میکشد که مرغان سیاه و سپید زیاد درون تور با اضطراب و پرزنی دیده می‌شوند. وضع روحی دهقان ریسمان‌کش نیز در چهره و چشمانش مشاهده است که مهارت مصور را میرساند. رنگ آمیزی این منظر سرد

وخاموش است، گل آرائی و شاخ و برگ درختان دلکش و لطیف است
(لوحه ۸۶۵)

۲- داستان کشف و آهو و کلاغ برکنار تالاب، که این منظرهم دارای خصایص مجلس سابق است. و آب تالاب هم رنگ طبیعی دارد، درحالیکه در برخی کارهای هنری آبرارنگ سیاه داده‌اند. منظرنگاری و گل آرائی و کوهک اسفنجی آن دیدنیست (لوحه ۸۶۶)

۳- داستان مردکهنسال و دو مرغ: مردی با ریش نیمه سپید و چین نیمه آستین دراز سبزرنگ زیر درخت قوی تنه حنایی رنگ و دو مرغ بالای آن نشسته‌اند. منظر آرای و خصایص آن هم مثل سابقست (لوحه ۸۶۷)

۴- جنگ بومان کلاغان: بالای کوه رنگین اسفنجی که درختان کوهی کشتی دارند، بومان با رنگ زرد و خطوط سیاه و کلاغان سیاه بجنگ و حمله بریکدیگر پرداخته‌اند. وضع روحی مرغان جنگنده مهارت مصور را وانمود میکند، منظر آرای و رنگ آمیزی سرد این منظر دلکش و لطیف است، آسمان و فضای آن رنگ زرد آمیخته با کمی سرخی دارد. (لوحه ۸۶۸)

۱۴- (۳۵۹)

مجموعه کتابخانه سلطنتی ایران:

از مهم‌ترین بقایای مکتب هراتست که در عصر شاهرخ پسر تیمور (۸۰۷-۸۵۰ق) مصور گردیده و آنرا بطن غالب، کار خلیل نقاش شمرده‌اند (سرروی هنر ایران)

۱۵- (۳۶۰)

.....

۱۶- (۳۶۱)

ظفر نامه بخط سلطان محمد نور و کار بهزاد

در کتابخانه سلطنتی کاخ گلستان تهران (۲۶).

۲۳۰ × ۳۷۰ م، جلد سوخت ممتاز. دو صفحه اول آن تماماً

مذهب و مرصع ممتاز کار میرعصد است که تمام کتاب ۲۴ مجلس تصویر و منیاتور ممتاز مکتب بهزاد (تبریز) دارد، جمله ۷۵۰ صفحه به نستعلیق نیکو در سنه ۹۳۵ ق ۱۵۲۹ م نوشته شده و رقم خاتمه آن چنین است:

«کتبه سلطان محمد نور، و ذهبه میرعصد، و صوره بهزاد ۹۳۵ ق»

ازین کتاب ۵ صفحه مصور عالی در سرروی هنر ایران سیاه طبع شده (لوحه ۹۰۵-۹۰۷) که تمام خصائص هنری مکتب بهزاد دارد.

۱۷- (۳۶۲)

شاهنامه فردوسی:

ملکیت مهدی ویشکائی در ایران.

کار اوائل دوره صفوی دارای ۵۲ تصویر عمل دوسه نفر نقاش،

که بعضی تصاویر سبک هرات در اواخر عهد تیموریان هم دارد، جمله ۵۲۵ ورقست، که «اول و آخرین کهنه کتاب افتاده.»

۱۸-۱۹- (۳۶۳-۳۶۴)

دو شاهنامه (تهران)

هر دو مربوط دوره صفویه که یکی در ۹۹۶ ق ۱۵۸۷ م نوشته شده

و ۴۰ تصویر دارد. نسخه دیگر که در سنه ۱۰۱۴ ق ۱۶۰۵ م نگاشته شده

دارای ۸۵ مجلس مصور است.

منیاتورهای این هر دو جلد، بسبک رضای عباسی (دنبالهٔ مکتب بهزاد هرات) است.

-۴۰- (۳۶۵)

کارهای محمود مذهب:

وی شاگرد میرعلی هروی مذهب و خطاط بود مربوط به مکتب بخارا (خ ۲۸۱) تصاویر متعدد در کتابخانهٔ مشهد رضوی محفوظ است کار محمود مذهب برقم «سلطان محمود» که از همه اهم پورتريت امير على شير نوايست با عصا و عباى دراز و رقم: «عمل محمود مذهب» که پيش از سنه ۹۰۷ ق ۱۵۰۱ م ساخته شده است.

-۴۱- (۳۶۶)

منیاتور دولایی عمل بهزاد:

در موزهٔ دولتی ایران باستان.

دو زن کتاب کوچکی در دست دارند، روی آن کتاب نوشته شده: «تصویر سلطان حسین میرزا، عمل بهزاد».

(تاریخ صنائع ۱۷۱)

-۴۲- (۳۶۷)

جنگ شتران عمل بهزاد:

در موزهٔ کاخ گلستان تهران. يك منظر جنگ دو شتر ژيانست، که بران «عمل بهزاد» نوشته شده، ولی چون در سن بالاتر از ۷۰ بهزاد نوشته شده مورد شک است (سروی هنر ۱۸۶۴)

-۴۳- (۳۶۸)

جنگ ابراهیم میرزا تیموری:

دارای خط خوب و نقوش و تذهیبات دورهٔ هنر تیموریه، در کتابخانهٔ جعفر سلطان القرائی تبریز ایران. (هنر و مردم ۱۲۲)

-۴۴- (۳۶۹)

انيس الناس:

این نسخه در کتابخانهٔ مجلس شورای ملی ایران (تهران) است که برای ابراهیم سلطان شهزادهٔ تیموری هرات نوشته شده و چنین مرقومست:

«برسم خزانهٔ الاعظم الاعدل مغیث الدین و الدین ابراهیم سلطان» (هنر و مردم ۱۲۲)

-۴۵- (۳۷۰)

مخزن الاسرار نظامی:

از کارهای ادامه مکتب هرات در عصر صفویه است، نسخهٔ ممتاز زرکشیده آستان رضوی مشهد با رقم:

«برسم کتب خانهٔ شهریار ابوالفتح بهرام جم اقتدار»

-۴۶- (۳۷۱)

شاهنامه و خمسة نظامی بخط محمد بن مطهر:

در کتابخانهٔ ملی ملک تهران، که در سنه ۸۳۳ ق ۱۴۲۸ در هرات برای بایسنغر میرزا نوشته شده و رقم ذیل دارد:

«برسم خزانهٔ الکتب السلطان الاعظم . . . غیاث السلطنه و الدینا

بایسنقر بهادرخان . . . علی ید . . . محمد بن مطهر بن یوسف بن ابی سعید القاضی النیسابوری بدار السلطنة هراة . . . فی شعبان سنه ۸۳۳ هـ»
(خ ۸۳۸)

۲۷-۲۹- (۳۷۴-۳۷۲)

مخطوطات جعفر بایسنقری:

(۳۷۲) ۲۷- دیوان حسن دهلوی:

کتابخانه مجلس تهران. کتابت خفی متوسط ۸۳۵ ق ۱۴۳۱ م
رقم ختم کتاب چنین است: «کتبه العبد المحتاج الی الله الغنی جعفر
بایسنقری . . . فی خامس عشرین و ثمانمائه الهجرية بدار السلطنة هراة...»
(خ ۱۱۹/۱)

(۳۷۳) ۲۸- صفحه آخر يك سفینه:

در کتابخانه سلطنتی ایران به نستعلیق متوسط، که سفینه مذکور
از بین رفته و درین صفحه چنین مرقوم است: این سفینه را جعفر
بایسنقری در دار السلطنة هرات در سنه ۸۲۷ ق نوشت. (= ۱۴۲۳ م)

(۳۷۴) ۲۹- يك صفحه آخر يك سفینه:

در مرقع گلشن کتابخانه سلطنتی ایران صفحه بی بقلم غبار عالی
بامضای جعفر الکاتب است که در هرات نوشته با رقم: «علی طریق واضح-
الاصل علی بن حسن السلطانی.» که گویا واضح قلم غبار همین علی بن
حسن باشد.
(خ ۱۲۰/۱)

۳۰- (۳۷۵)

مرقع محمد امین کاتب مشهدی متوفا در هند:

در کتابخانه سلطنتی ایران بر رقم محمد امین ۹۸۸ ق (۱۵۷۹ م)
(خ ۶۵۰)

۳۱-۶۲- (۳۷۶-۴۰۷)

مخطوطات شاه محمود نشابوری (متوفا در مشهد، حدود ۹۸۲ ق):

(۳۷۶) ۳۱- دیوان امیرشاهی:

کتابت خفی عالی در دار السلطنة تبریز ۹۵۱ ق ۱۵۴۴ م در کتابخانه

سلطنتی ایران (س)

(۳۷۷) ۳۲- صد کلمه حضرت عالی:

با ترجمه منظوم فارسی بقلم خفی عالی (س)

(۳۷۸) ۳۳- بوستان سعدی کتابت عالی (س)

(۳۷۹) ۳۴- منتخب بوستان سعدی کتابت خفی عالی (س)

(۳۸۰) ۳۵- منتخب اشعار اهلی شیرازی کتابت عالی ۹۵۰ ق

۱۵۴۳ م (س)

(۳۸۱) ۳۶- سبحة الابرار جامی کتابت خفی ممتاز ۹۴۴ ق

۱۵۳۷ م (س)

(۳۸۲) ۳۷- اسرار نامه عطار نستعلیق خفی عالی ۹۷۰ ق ۱۵۶۲ م

در کتابخانه مجلس تهران ۶۸ صفحه مذهب ممتاز ۲۱۵ X ۳۱۰ م

(۳۸۳) ۳۸- حاتمیه حسین کاشفی کتابت خوش شعبان ۹۷۶ ق

۱۵۶۸ م ملك دكتر مهدوی تهران.

(۳۸۴) ۳۹- دیوان جامی کتابت خوش ۲۰ جمادی الاخری ۹۵۵

ق ۱۵۴۷ م در يك مجموعه خصوصي تهران.

(۳۸۵) ۴۰- چهل حدیث با ترجمه منظوم جامی کتابت خفی عالی

۹۵۱ ق ۱۵۴۴ م ملك دكتر مهدوی بیانی تهران.

- (۳۸۶) ۴۱- ترجمه فارسی نصائح منسوب بحضرت محمد (ص) کتابت جلی عالی ۹۵۵ ق ۱۵۴۷ م ملک دکتر مهدی بیانی تهران.
- (۳۸۷) ۴۲- چهل کلمه حضرت علی با ترجمه منظوم حسین بن سیف‌الدین هروی کتابت خفی ملک دکتر مهدی بیانی تهران.
- غبار ممتاز در مشهد ۹۶۴ ق ۱۵۵۶ م مذهب.
- (۳۸۸) ۴۳- بوستان سعدی کتابت خوش ۹۲۳ ق ۱۵۱۶ م ملک دکتر مهدی بیانی تهران.
- (۳۸۹) ۴۴- جزو قرآن به نستعلیق عالی و دو سرسوره فتح و مزمل به ثلث عالی
- در تبریز نوشته شده. در مجموعه کریم‌زاده تهران.
- (۳۹۰-۴۰۰) ۴۵-۵۵- یازده قطعه خفی و غبار ممتاز بارقم‌های وی، یکی با تاریخ ۹۶۵ ق ۱۵۵۷ م در کتابخانه سلطنتی ایران (س)
- (۴۰۱-۴۰۵) ۵۶-۶۰- پنج قطعه غبار عالی خوش، یکی با تاریخ ۹۴۲ ق ۱۵۴۵ م در مدرسه سپهسالار و کتابخانه ملی تهران و سلطان‌القرائی.
- (۴۰۶) ۶۱- يك قطعه در کتابخانه آستانه مشهد رضوی، نوشته شده در تبریز.
- (۴۰۷) ۶۲- چهل کلمه حضرت علی بقلم غبار خفی عالی ۹۶۶ م ۱۵۵۸ م نسخه مذهب در تهران. (خ ۳۰۴)
- ۶۳-۶۴- (۴۰۸-۴۰۹)
- خطوط محمد محسن هروی: (رك : ترکیه)
- (۴۰۸) ۶۳- يك قطعه از مرقع سلطنتی تهران، کتابت رجب ۹۸۳ ق ۱۵۷۵ م.

- (۴۰۹) ۶۴- يك قطعه در مجموعه مهدی بیانی تهران با رقم: مشقه محمد محسن. (خ ۸۳۳)
- ۶۵-۶۶- (۴۱۰-۴۱۱)
- مخطوطات عبدالله طباخ هروی:
- وی در هرات بدنیا آمده و از مشاهیر هنرمندان کتابسازی هرات است که مدتی در سمرقند هم بود. و در سنه ۸۸۵ ق ۱۴۸۰ م در بادغیس از جهان رفت از آثار اوست:
- (۴۱۰) ۶۵- ادعیه حفظ الآفات: به نستعلیق متوسط در جمادی- الاولی ۸۶۶ ق ۱۴۶۱ م در هرات نوشته شده از مجموعه مهدی بیانی تهران.
- (۴۱۱) ۶۶- يك قطعه نستعلیق خوش که بتاريخ جمعه ۳ رمضان ۸۳۳ ق ۱۴۲۹ م نوشته شده در مجموعه سلطان‌القرائی تهران (خ ۳۶۳)
- ۶۷- (۴۱۲)
- خط شیخ محمد کمال کاتب نشابوری:
- صد کلمه حضرت علی در کتابخانه سید نصراله تقوی تهران، به نستعلیق خوش خفی به شیوه شاه محمود نشابوری. متن کلمات به لاجورد و زر و ترجمه بقلم مشککی است که در سنه ۹۴۳ ق ۱۵۳۶ م نوشته شده است. (خ ۸۲۶)
- ۶۸-۷۰- (۴۱۳-۴۱۵)
- مخطوطات عبدالرحمن خوارزمی:
- وی استاد مسلم نستعلیق و مقارن اظهر و سلطان علی مشهدی و

شاگرد میر عبدالله بن میرعلی تبریزی است که مدت‌ها بدربار هرات و تبریز بود، وفاتش بعد از سال ۸۸۶ ق ۱۴۸۰ م است. (رك: ترکیه)

(۴۱۳) ۶۸- در مجموعهٔ ترجمیات کتابخانهٔ مجاس تهران، يك ترجیع بند بقلم نستعلیق جلی متوسط با رقم عبدالرحمن الخوارزمی است که بسال ۸۶۶ ق ۱۴۶۱ م در دارالسلام بغداد نوشته شده.

(۴۱۴) ۶۹- شش دفتر مثنوی مولوی به نستعلیق متوسط و رقم «عبدالرحمن کاتب سنه ۸۳۹ ق» (۱۴۳۵ م) در ملك مجید موقر تهران.

(۴۱۵) ۷۰- خمسة نظامی: نستعلیق خفی و اندکی رقاع با رقم «کتبه عبدالرحمن الکاتب در سنه ۸۳۹» (۱۴۳۵ م) که از تهران بموزه برتانیا رفته و دکتر مهدی بیانی این دو کتاب اخیر را با وجودیکه نسبت خوارزمی ندارد، بنا بر تشابه خط و وحدت زمان، ازین شخص دانسته است (خ ۳۸۰)

-۷۱- (۴۱۶)

حائنامه بخط عبدالکریم خوارزمی (رك: ترکیه):

يك نسخهٔ حائنامهٔ عارفی و روشنائی نامه بقلم نستعلیق جلی متوسط عبدالکریم بن عبدالرحمن خوارزمی که در ۱۵ شعبان ۸۸۳ ق ۱۴۷۸ م نوشته شده، در کتابخانهٔ مجلس تهران محفوظست (خ ۴۱۱)

-۷۲- (۴۱۷)

گوی و چوگان عارفی بخط میرزا محمد بن شاه محمد ترکستانی:

این نسخه در محرم سنه ۹۸۳ ق ۱۵۷۵ م نوشته شده و در کتابخانه سلطنتی ایران است. (خ ۶۶۶)

-۷۳- (۴۱۸)

کلیات خاقانی بخط محمدلطیف شوخی بخاری:

در شعبان ۱۰۱۵ ق ۱۶۰۶ م نوشته شده و در کتابخانهٔ سلطنتی ایرانست (خ ۸۳۰)

-۷۴- (۴۱۹)

سلسله الذهب جامی بخط شاه محمد مهدی:

۱۳ × ۲۳۰ میلی جلد روغنی عالی، صفحات و حاشیه قطعه- سازی با حواشی افشان. دو صفحهٔ آخر منقش با يك سرلوح مذهب مرصع عالی ۱۲۰ صفحه نستعلیق عالی بدون تاریخ در کتابخانهٔ سلطنتی ایران (س ۳۳)

-۷۵- (۴۲۰)

دیوان امیرشاهی بخط سیداحمد مهدی:

۲۱۰ × ۳۲۵ حواشی صفحات افشان و متن مذهب لاجوردی ۶۲ صفحه.

خط متن نستعلیق خفی عالی که در سنه ۹۸۲ ق ۱۵۷۴ م بقلم سید احمد مهدیست. ولی در آخر رباعیات متفرقه نیمه جلی خوش بقلم محمدرضا تبریزی نوشته شده است. (س ۳۴)

-۷۶- (۴۲۱)

مقالات خواجه عبدالله انصاری بخط معزالدین:

۲۱ × ۳۰ سانتی جلد روغنی و سوخت ممتاز. حواشی عموماً تشعیر سازی ممتاز مرصع و مذهب. سراوح مذهب مرصع عالی ۷۰

صفحه ۵ سطری.

خط نستعلیق نیمه جلی عالی با رقم: معزالدین محمدالحسینی-
الکاتب در سنه ۹۸۵ ق ۱۴۸۰ م که ادامهٔ مکتب هراتست. (س ۳۵)

-۷۷-(۴۲۲)

سلامان و اقبال جامی بخط محمد امین:

۱۸۰ × ۲۹۵ جلد روغنی ممتاز ضربی طلاپوش. حواشی عموماً
منقش مذهب با يك مجلس منیا تور ممتاز ۹۸ صفحه، که بخط نستعلیق
خوش محمد امین کاتب در سنه ۱۰۰۱ ق ۱۵۹۲ م برای دین محمد سلطان
نوشته شده و ادامهٔ مکتب هراتست (س ۳۶)

-۷۸-(۴۲۳)

گلستان سعدی بخط شاه قاسم:

۲۲۰ × ۳۵۰ جلد ضربی مذهب. حواشی تشعیر سازی مذهب.
دو صفحه اول مذهب مرصع عالی ۷۸ صفحه (س ۳۷)
خط نستعلیق خفی عالی شاه قاسم در سنه ۱۰۰۱ ق ۱۵۹۲ م که
ادامهٔ مکتب هراتست. (رك:)

-۷۹-(۴۲۴)

حائمانه بخط عبدی نیشابوری:

گوی و چوگان عارفیست ۱۶۵ × ۲۵۵ جلد ساغری مشکی
ضربی عالی، صفحات و حواشی زرافشان. يك سر لوح و سرفصلها و
لچکیهای متعدد مذهب ممتاز مرصع. ۵۰ صفحه خط نستعلیق خوش
بقلم عبدی نیشابوری (بدون تاریخ، ولی مربوط بقرن ۱۰) (س ۲۸)

-۸۰-۹۹-(۴۲۵-۴۴۴)

خطوط محمود شهابی:

وی در سنه ۹۳۵ ق از خراسان به بخارا رفت و از آنجا در بلخ
ساکن شد، شاگرد ارشد میرعلی هرویست، آثار خطی او تا ۹۹۳ ق
۱۵۸۴ م هم دیده شده (خ ۸۷۸) از آثار اوست:

(۴۲۵) ۸۰- دیوان حالای چغتائی:

۱۳۰ × ۲۱۵ جلد تیماج. حواشی عموماً تشعیر سازی مذهب
مرصع عالی ۵۴ صفحه.

خط نستعلیق خوش محمود بن اسحاق شهابی سیاوشانی هروی در
سنه ۹۶۱ ق ۱۵۵۳ م (س ۲۹)

(۴۲۶) ۸۱- منتخب مثنوی مولوی:

خط نستعلیق همین خطاط (س)

(۴۲۷) ۸۲- اخلاق محسنی:

به نستعلیق خوش او نوشتهٔ ۹۶۹ ق ۱۵۶۱ م در مجموعهٔ سلطان-
القرائی تهران.

(۴۲۸-۴۴۴) ۸۳-۹۹ - هفده قطعه خطوط گوناگون او در
کتابخانه‌های سلطنتی و ملی و سپهسالار (تهران) و آستان رضویست
(خ ۸۸۰) (رك: هند و ترکیه)

-۱۰۰-(۴۴۵)

منتخب بوستان بخط محیی:

۱۵۵ × ۲۴۰ م جلد ضربی و سوخت معرق عالی، صفحات متین

و حاشیه قطعه سازی، حواشی زرافشان. سرلوح و سرفصلها مذهب مرصع ممتاز است ۴۶ صفحه.

خط نستعلیق عالی بقلم محیی در سنه ۹۶۸ ق ۱۵۶۰ م (س ۳۰)
(رك: افغانستان)

-۱۰۱-۱۰۳- (۴۴۶-۴۴۸)

خطوط ابراهیم:

وی در قرن دهم نستعلیق نویس ماهر و شاگرد سلطان محمد نور هروی و منشی آستان رضوی بود (خ ۸/۲) از آثار اوست:

(۴۴۶) ۱۰۱- يك قطعه خوش نستعلیق بی تاریخ در يك مرصع کتابخانه سلطنتی ایران.

(۴۴۷) ۱۰۲- يك قطعه نستعلیق خوش بامضای ابراهیم در يك مرصع کتابخانه آستانه رضوی مشهد.

(۴۴۸) ۱۰۳- اسکندرنامه ترکی:

در کتابخانه سلطنتی ایران به نستعلیق خوش که در آخر آن مرقومست:

« قد وقع الفراغ من تحریر هذا الكتاب . . . علی ید العبد . . .
ابراهیم المنشی الحضرة الرضوی بتاريخ شهر رمضان سنه ۹۳۷ ق
(۱۵۳۰ م) (خ ۲۱/۱)

-۱۰۴-۱۰۵- (۴۴۹-۴۵۰)

خطوط جاهی (۹۴۶-۹۸۴ ق)

۱۰۴-۱۰۵: دو قطعه خط نستعلیق خوش سلطان ابراهیم «جاهی»

ابن بهرام میرزا بن شاه اسمعیل صفوی. بقلم رنگه بسپیداب و زعفران برقم: « فقیر ابراهیم بن بهرام ذنوبه » و « فقیر ابراهیم ». در کتابخانه دکتور بیانی تهران (خ ۱۳/۱)

-۱۰۶- (۴۵۱)

دیوان جاهی بخط جمال مشهدی:

برین دیوان شهزاده ابراهیم سابق الذکر، دو هنرمند مکتب مشهد، فرع مکتب هرات کار کرده اند، خط نستعلیق خوش آن بقلم جمال مشهدیست و کار تصویر و تذهیب آنرا مولانا عبدالله المذهب در سنه ۹۸۹ ق ۱۵۸۰ م انجام داده است، که در کتابخانه سلطنتی ایران محفوظست. يك قطعه خط خوش جمال در يك مرصع کتابخانه اوقاف استانبول هم موجود است (خ ۱۲۸)

-۱۰۷-۱۱۰- (۴۵۲-۴۵۵)

خطوط حسن شاملو:

وی فرزند حسین خان شاملوست که بعد از مرگ پدرش بیگلر بیگی خراسان و حاکم هرات گردید، وفاتش در هرات سنه ۱۱۰۰ ق ۱۶۸۸ م و آثار او از اواخر مکتب هراتست:

(۴۵۲) ۱۰۷- بر مزار خواجه عبدالله انصاری بخط جلی نستعلیق بسیار عالی دو بیت را بر سنگی نقر کرده است که به آثار هنری افغانستان تعلق دارد. (رك: افغانستان ۱۰۱)

(۴۵۳) ۱۰۸- در کتابخانه سلطنتی ایران يك قطعه نستعلیق خوش او موجود است که « جهت فرزندی میر عبدالصمد » نوشته است.

(۴۵۴) ۱۰۹- همچنين يك قطعه نستعلیق خوش در کتابخانه
مشهد رضویست با رقم: «مشقه حسن شاملو سنه ۱۰۳۷ ق» (۱۶۲۷م)
(۴۵۵) ۱۱۰- يك قطعه نستعلیق او در همین کتابخانه با رقم
«مشقه حسن شاملو ۱۰۴۵ ق» (۱۶۳۵م) (خ/۱۴۳)

۱۱۱- (۴۵۶)

دیوان ابن یمن بخط حسین خوارزمی:

به نستعلیق متوسط حسین الخوارزمی در سنه ۹۴۹ ق ۱۵۴۲
در کتابخانه سلطنتی ایران. (خ/۱۵۱)

۱۱۲- (۴۵۷)

دیوان نوائی (ترکی) بخط حسین شهابی:

در کتابخانه سلطنتی ایران، به نستعلیق خفی خوش شاه حسین بن
فخرالدین علی شهابی هروی در نمره شوال سنه ۱۰۱۴ ق ۱۶۰۵ م برای
کتابخانه حسین خان شاملو والی خراسان نوشته شده.

آثار خطی دیگر شهابی در یونیورسیتی استانبول و چستر بیتی
انگلستانست. (خ/۱۵۵)

۱۱۳- (۴۵۸)

دیوان حسینی بخط خلیل:

در کتابخانه سلطنتی ایران، دیوان ترکی حسینی به نستعلیق متوسط
خلیل تبریزی موجود است که آنرا در محرم ۹۴۳ ق ۱۵۳۶ م از خط
زبدۃالکتاب سلطان علی مشهدی نقل کرده است. (خ/۱۸۰)

۱۱۴- (۴۵۹) ۱۴۰- (۴۷۰)

خطوط سلطان علی مشهدی (رك: ۷ و فهرست)

(۴۵۹) ۱۱۴- رباعیات خیام:

کتابخانه سلطنتی ایران. قطع رحلی، نستعلیق خوش با رقم
«سلطان علی الکاتب المشهدی» (خ/۲۵۷)

(۴۶۰) ۱۱۵- تحفة الاحرار جامی:

کتابخانه مذکور. به نستعلیق خوش همین کاتب در جمادی الاولی
۹۲۱ ق ۱۵۱۴ م. (خ/۲۵۷)

(۴۶۱) ۱۱۶- مخزن الاسرار نظامی:

در همین کتابخانه بهمین خط و رقم. (خ/۲۵۷)

(۴۶۲) ۱۱۷- دیوان حافظ:

در همین کتابخانه بهمین خط بطریق مرقع که در آخر رقم ندارد،
ولی شباهت تام با خطوط سلطان علی مشهدی دارد، وجهانگیر پادشاه
هند بخط خود در پشت آن چنین نوشته: «خط ملاسلطان علی است و
صفحه اول آن تصویر استاد بهزاد است و صفحه آخر کار فرخ و چهار
لوح تحریر، عمل یاری مذهب، حرره نورالدین جهانگیر روز یکشنبه
سنه ۱۰۱۷ ق» (۱۶۰۸م) (خ/۲۵۸)

(۴۶۳) ۱۱۸- دیوان شاهی (ترکی):

در همین کتابخانه، به نستعلیق خوش با رقم سلطان علی مشهدی
در سنه ۸۹۵ ق ۱۴۸۹ م (خ/۲۵۸)

(۴۶۴) ۱۱۹- گل و مل سلطان حسین میرزا:

در کتابخانه دکتور مهدوی تهران. با همین رقم و همین تاریخ (خ/۲۵۸)

(۴۶۵) ۱۲۰- دیوان سلطان حسین میرزا با یقرا:

در کتابخانه مهندس عباس مزدا تهران، به نستعلیق جلی خوش و رقم سلطان علی مشهدی در اوخر ربیع الآخر سنه ۸۹۹ در دار السلطنه هراة (۱۴۹۳م) (خ ۲۵۸)

(۴۶۶) ۱۲۱- کلیات داعی شیرازی:

در کتابخانه سلطنتی ایران، به نستعلیق عالی جلی و رقم سلطان علی روز جمعه ۲۷ ذیحجه ۸۷۶ق (۱۴۷۱م) (خ ۲۶۵)

(۴۶۷) ۱۲۲- خمسه امیر خسرو دهلوی:

در همین کتابخانه بهمین رقم بتاریخ دو شنبه ۴ شعبان ۸۶۳ق (۱۴۵۸م) (خ ۲۶۵)

۱۲۳-۱۳۷: پانزده قطعه در مرقعات مختلف کتابخانه سلطنتی ایران (خ ۲۶۶)

(۴۶۸) ۱۳۸- دیوان امیر خسرو:

در کتابخانه دکتور مهدوی تهران، با رقم سلطان علی بتاریخ روز دوشنبه ۵ جمادی الثانیه سنه ۸۶۱ق (۱۴۵۶م) (خ ۲۶۵)

(۴۶۹) ۱۳۹- رساله اسماء اعظم:

خط سلطان علی در کتابخانه سپهسالار تهران (خ ۲۶۵)

(۴۷۰) ۱۴۰- رساله علم فراست:

یک رساله کوچک با رقم سلطان علی در کتابخانه مهدی بیانی تهران (خ ۲۶۶)

۱۴۱-۱۴۹- (۳۷۱-۴۷۹)

خطوط سلطان محمد خندان هروی (متوفا بعد از ۹۵۷ق در هرات):

(۴۷۱) ۱۴۱- یوسف و زلیخای جامی:

در کتابخانه ملی تهران، به نستعلیق خوش سلطان محمد خندان.

(۴۷۲) ۱۴۲- یوسف و زلیخای جامی:

در یک مجموعه خصوصی تهران، مذهب و نستعلیق خوش با رقم سلطان محمد خندان در جمادی الآخره سنه ۹۱۵ق (۱۵۰۹م)

(۴۷۳) ۱۴۳- سبحة الابرار جامی:

در مجموعه جعفر سلطان القرائی تهران، نستعلیق خوش در سنه ۹۳۰ق ۱۵۲۳م.

(۴۷۴) ۱۴۴- بوستان سعدی:

بهمین قلم و قطع و تذهیب در سنه ۹۲۰ق ۱۵۱۳م. در مجموعه مهدی بیانی تهران.

(۴۷۵) ۱۴۵- یک قطعه نستعلیق خوش با رقم او در کتابخانه سپهسالار تهران.

(۴۷۶-۴۷۸) ۱۴۶-۱۴۸: سه قطعه کتابت خوش دارای رقم او در کتابخانه آستانه رضوی مشهد.

(۴۷۹) ۱۴۹- یک قطعه جلی خوش با رقم او در مجموعه مهدی بیانی تهران (خ ۲۶۹-۲۷۰) (رک: فهرست)

۱۵۰-۱۵۹- (۴۸۰-۴۸۹)

خطوط سلطان محمد نور هروی: (رک: فهرست)

وی فرزند نورالله هروی و از خطاطان دستگاه امیرعلی شیر در هراتست (۸۷۷-۹۴۰ق) ۱۴۷۲-۱۵۳۳م (رک: فهرست)

(۴۸۰) ۱۵۰- یک رقع در یک مرقع سلطنتی ایران، بکتابت خفی عالی.

(۴۸۱-۴۸۳) ۱۵۱-۱۵۳: سه رقع از یک مرقع آستانه رضوی

مشهد بکتابت عالی .

(۴۸۴) (۱۵۴) يك قطعه بقلم کتابت خفی خوش مشق، در مجموعه شخصی مهدی بیانی تهران. (خ ۲۷۹)

(۴۸۵) (۱۱۵) منتخب اشعار سعدی و جامی:

سلطنتی ایران، بقلم کتابت عالی برقم منظوم « بنده سلطان محمد بن نور » در سنه ۹۲۵ ق ۱۵۱۸ م.

(۴۸۶) (۱۵۶) دیوان حافظ :

مجلس شورای ملی تهران، برقم سلطان محمد نور بدار السلطنه هراة (خ ۲۷۵)

(۴۸۷) (۱۵۷) بوستان سعدی:

کتابخانه ملی تهران، بقلم کتابت خفی خوش بارقم سلطان محمد نور بی تاریخ (خ ۲۷۶)

(۴۸۸) (۱۵۸) گلستان سعدی:

در مجموعه مهدی بیانی تهران، بقلم کتابت خوش خفی با رقم و تاریخ سلطان محمد نور ۹۰۷ ق ۱۵۰۱ م (خ ۲۷۶)

(۴۸۹) (۱۵۹) منتخب اشعار جامی:

بقلم کتابت خفی خوش با رقم سلطان محمد نور در سنه ۹۳۱ ق ۱۵۲۴ م (خ ۲۷۷)

۱۶۰-۱۶۲- (۴۹۰-۴۹۳)

مخطوطات سلطان علی قاینی:

وی شاگرد اظهر تبریزی و از مجلسیان امیر علی شیر و ملازم جامی بود متوفا ۹۱۴ ق ۱۵۰۸ م (رك: ۶-۸)

(۴۹۰) (۱۶۰) کلیات جامی:

کتابخانه سلطنتی ایران، بقلم نستعلیق خوش با عناوین رقاع، بامضای سلطان علی قاینی در ربیع الاول سنه ۸۹۸ ق ۱۴۹۲ م.

(۴۹۱) (۱۶۱) ظفر نامه علی یزدی:

کتابخانه مجلس تهران، بقلم نستعلیق و عناوین رقاع خوش، بامضای سلطان علی قاینی جمعه ۲۰ شعبان ۸۹۲ ق ۱۴۸۶ م (خ ۲۳۷)

(۴۹۲) (۱۶۲) يك قطعه خط: در کتابخانه سلطنتی ایران، بارقم:

«حرره الغریب سلطان علی القاینی» (خ ۲۳۸)

۱۶۳-۱۷۰- (۴۹۳-۵۰۰)

مخطوطات میر کلنگی

میر حسینی نسفی بخاری مشهور بمیر کلنگی کاتب سلطانی و کاتب خاقانی کتابدار عبدالله خان ثانی امیر بخارا و خطاطوی بین سنوالت ۹۴۲-۹۸۳ (۱۵۴۵-۱۵۷۵ م) بود، از آثار اوست:

(۴۹۳) (۱۶۳) گلستان سعدی:

در کتابخانه سلطنتی ایران، بقلم کتابت خوش بارقم میر حسین حسینی مشهور بمیر کلنگی کاتب در دارالخلافة بخارا سنه ۹۲۲ ق (۱۵۱۵ م)

(۴۹۴) (۱۶۴) یوسف و زلیخای جامی:

در همین کتابخانه، خط همین کاتب در بلدة بخارا سنه ۹۶۶ ق (۱۵۵۸ م) (خ ۱۶۵)

(۴۹۵) (۱۶۵) بوستان سعدی:

در همین کتابخانه، خط همین کاتب در بلدة بخارا (خ ۱۶۶)

(۴۹۶) (۱۶۶) رباعیات سید محمد جامه بافی:

در کتابخانه سید نصرالله تقوی تهران، قلم کتابت خوش خفی
بارقم: میرحسین الحسینی الکاتب فی بلدة دارالامان لاهور(?) (خ ۱۶۶)
(۴۹۷) (۱۶۷) يك قطعه خط در کتابخانه ملی تهران، بارقم
«الداعی میرکلنگی الکاتب الحسینی.»
(۴۹۸) (۱۶۸) يك قطعه با رقم میرحسین کلنگی در کتابخانه
مشهد رضوی.

(۴۹۹) (۱۶۹) يك قطعه در همین کتابخانه بارقم میرحسین-
الحسینی النسفی.

(۵۰۰) (۱۷۰) يك قطعه دیگر غزل حافظ بکتابت خوش بارقم
میرحسین فی شهر ۹۵۴ ق (۱۵۴۶ م) در مجموعه مهدی بیانی تهران
(خ ۱۶۶)

۱۷۱-۱۷۲- (۵۰۱-۵۰۲)

خطوط خواوند سالک:

(۵۰۱) ۱۷۱- کلیات جامی:

در کتابخانه سلطنتی ایران، به نستعلیق متوسط خواوند سالک بن
میرک در بلدة سمرقند در سنه ۹۹۵ ق (۱۵۸۶ م) در موضع باغ میدان.

(۵۰۲) ۱۷۲- تحفة الاحرار جامی:

در ملک میجر د، میکالی Major D. Macauly بارقم «خواوند

سالک بن میرک در سنه ۹۹۰ ق» (۱۵۸۱ م) (خ ۱۸۲)

۱۷۳-۱۷۶- (۵۰۳-۵۰۶)

خطوط محمد بهرام (رک: ترکیه)

(۵۰۳) (۱۷۳) اخلاق منصورى غیاث منصور:

بارقم محمد بهرام روزیکشنبه ماه ربیع الثانی ۹۵۸ ق ۱۵۵۰ م در
مجموعه سلطان القرائی ایران.

(۵۰۴-۵۰۶) (۱۷۴-۱۷۶) سه قطعه خفی که یکی تاریخ ۹۵۸ ق
۱۵۵۰ م در مدینه دمشق دارد، در مجموعه کریمزاده تهران (خ ۶۶۳)

۱۷۷-۱۸۲- (۵۰۷-۵۱۲)

خطوط باباشاه اصفهانی (رک: فهرست)

(۵۰۷) (۱۷۷) نصاب الملوك:

در کتابخانه سلطنتی ایران بخط عالی و رقم فقیر باباشاه در سنه
۹۸۰ ق (۱۵۷۲ م) جهت میرعبدالرحیم بن فضل الله محتسب (خ ۹۱)

(۵۰۸) (۱۷۸) خمسة نظامی (متن) خمسة امیر خسرو (حاشیه):

در کتابخانه سلطنتی ایران. کتابت خفی عالی بارقم و تاریخ:
«نمقه العبد المذنب الحقیق بابا شاه فی سنه ۹۹۴ ق (۱۵۸۵ م) (خ ۹۱)

(۵۰۹) (۱۷۹) منتخب اشعار جامی:

در مجموعه مهدی بیانی تهران، با قلم عالی و رقم «کتبه العبد-
المذنب باباشاه اصفهانی» (خ ۹۱)

(۵۱۰) (۱۸۰) سلسله الذهب جامی:

۱۵۵ × ۲۴۵ میلی متر، جلد روغنی و سوخت معرق ممتاز، صفحات
متن بسوخته سازی عالی. حواشی تماماً تشعیر سازی. سرلوحها مذهب

مرصع ممتاز. دارای ۱۲ مجلس منیاتور ۴۹۸ صفحه.

خط نستعلیق خفی عالی با شاه اصفهانی در سنه ۹۷۷ ق (۱۵۶۹ م)
این نسخه نمونه ادامه مکتب هرات در اصفهان است (س ۳۲) (خ ۹۰)

(۵۱۱) (۱۸۱) چهل حدیث نبوی:

سلطنتی ایران. کتابت نستعلیق خفی با رقم و تاریخ: «با شاه

اصفهانی ذیحجه ۹۸۲ ق» (۱۵۷۴ م) (خ ۹۱)

(۵۱۲) (۱۸۲) چهل کلمه:

در کتابخانه مذکور، به نستعلیق ممتاز، نوشته رمضان ۹۷۸ ق

۱۵۷۰ م. نسخه نهایت نفیس مزین منقش زر افشان، که در سنه ۱۰۷۷ ق

۱۶۶۶ م مرتضی قلی خان بیگلربیگی گنجه، بدر بار صفویه پیشکش کرده است.

۱۸۳-۱۸۹- (۵۱۳-۵۱۹)

مخطوطات شاه قاسم کاتب هراتی:

وی در هرات کاتب حسین خان شاملو و تا سال ۱۰۲۸ ق ۱۶۱۸ م

زنده بود، و آثار او دوام مکتب هراتست (رك: فهرست)

(۵۱۳) (۱۸۳) منتخب مثنوی و حدیقه بکتابت عالی برای

کتابخانه حسن خان شاملو در هرات ۱۰۲۸ ق ۱۶۱۸ م. در کتابخانه سلطنتی ایران.

(۵۱۴) (۱۸۴) دیوان حافظ کتابت عالی در سنه ۱۰۱۰ ق ۱۶۰۱ م،

سلطنتی ایران.

(۵۱۵) (۱۸۵) بوستان سعدی کتابت جلی خوش برای کتابخانه

شاملو در هرات صفر ۱۰۱۴ ق ۱۶۰۵ م، سلطنتی ایران.

(۵۱۶) (۱۸۶) دیوان حافظ کتابت خوش برای سلطان بیرام علی

چکنی در غره شوال ۱۰۰۲ ق ۱۵۹۳ م، سلطنتی ایران.

(۵۱۷) (۱۸۷) دیوان حافظ کتابت خفی خویش ۱۰۲۵ ق ۱۶۱۵ م

موزه ایران باستان، تهران.

(۵۱۸) (۱۸۸) تحفة العراقین کتابت خفی خوش ذیقعه ۱۰۱۲ ق

۱۶۰۳ م دکتور بیانی دیده.

(۵۱۹) (۱۸۹) يك قطعه خط عالی که در هرات برای نواب بیرام

علی چکنی نوشته، کتابخانه سلطنتی ایران. (خ ۲۹۱)

۱۹۰-۲۱۷- (۵۲۰-۵۴۷)

مخطوطات شاه محمد مهدی:

وی فرزند محمود مهدی متخلص به واثقی (متوفای ۹۷۷ ق ۱۵۶۸ م)

خطاط ماهری بود:

(۵۲۰) (۱۹۰) صد کلمه حضرت علی مرصع و مذهب بقلم جلی

عالی و ترجمه فارسی نستعلیق خوش ۹۷۶ ق (۱۵۶۸ م) در کتابخانه

سلطنتی ایران ۳۷۷.

(۵۲۱) (۱۹۱) سبحة الابرار جامی به نستعلیق خوش در همین

کتابخانه.

(۵۲۲) (۱۹۲) کلیات سعدی کتابت جلی موزه ایران باستان

تهران.

(۵۲۳) (۱۹۳) شاهنامه فردوسی کتابت متوسط ۹۳۸ ق (۱۵۳۱ م)
در موزه ایران باستان.

(۵۲۴-۵۴۴) (۱۹۴-۲۱۴) ۲۱ قطعه کتابت خوش که در مشهد
نوشته شده، در کتابخانه سلطنتی ایران.

(۵۴۵) (۲۱۵) يك قطعه در مجموعه سلطان القرائی تهران.

(۵۴۶) (۲۱۶) يك قطعه در مجموعه کریمزاده تهران.

(۵۴۷) (۲۱۷) گلستان و بوستان سعدی بقلم عالی شیوا، غره ذیقعه
۹۶۳ ق (۱۵۵۵ م) در مجموعه مهدی بیانی تهران.

(خ ۲۹۲-رك: ۷۴ و فهرست)

-۲۱۸-۲۱۹- (۵۴۸-۵۴۹)

خطوط سلیم نشابوری:

وی خطاط و مذهب و نقاش و شاگرد شاه محمود نشابوری و
از اقران سلطان محمد نور بود که در سنه ۹۹۰ ق ۱۵۸۱ م در مشهد
درگذشت، از آثار اوست:

(۵۴۸) (۲۱۸) چهل حدیث بکتابت خوش خفی رنگه در مشهد در

سنه ۹۶۴ ق ۱۵۵۶ م نوشته شده، از مجموعه مهدی بیانی تهران.

(۵۴۹) (۲۱۹) يك قطعه کتابت جلی خوش تحریر مشهد ۹۶۸ ق

۱۵۶۰ م از مجموعه سلطان القرائی تهران. (خ ۲۸۴)

-۲۳۰-۲۳۱- (۵۵۰-۵۵۱)

خطوط محمد حسین بن خواجه سیف الدین علی:

(۵۵۰) (۲۲۰) دیوان جامی نوشته ۹۷۱ ق ۱۵۶۳ م در کتابخانه

سلطنتی ایران.

(۵۵۱) (۲۲۱) کلیات جامی نوشته ذیحجه ۹۷۴ ق ۱۵۶۶ م کتابخانه

مجلس تهران (خ ۶۸۷)

-۲۲۲-۲۲۳- (۵۵۲-۵۵۳)

مجموعه ترجیع بندها (رك: فهرست)

در کتابخانه مجلس تهران مجموعه ۲۱ ترجیع بند بخطوط خوش

خطاطان در بار پیر بوداق بن جهان شاه قراقویو نلومو وجود است و ترجیع بند

سعدی و ترجیعی از سلمان ساوجی بقلم جلی خوش شرف الدین حسین

مشهدی است که مخطوطاتش در ایاصوفیه و کتابخانه فاتح استانبول

هم هست. در همین مجموعه ترجیعها، ترجیعی بقلم جلی خوش سلطان

علی مشهدی هم موجود است. (خ ۱۵۶/۲۷۲)

-۲۲۴- (۵۵۴)

مجموعه اشعار بخت حسن تونی:

حسین بن علی تونی از خطاطان نیمه اول قرن ۹ ه و مقلد روش

اظهر تبریزی است. يك مجموعه اشعار کمال و امیر خسرو و بساطی و

عصمت و ناصر بخاری بقلم خفی او در کتابخانه مهدی بیانی در تهران

بود که در او آخر جمادی الاولی سنه ۸۲۱ ق ۱۴۱۷ م در مشهد رضوی

نوشته است. (خ ۱۵۸)

-۲۲۵-۲۲۸- (۵۵۵-۵۵۸)

مخطوطات کمال الدین حسین هر وی:

(۵۵۵) (۲۲۵)- کلمات قصار حضرت علی در کتابخانه سلطنتی

ایران (نمره ۴۰۵) ۴۴ صفحه ۷ سطری نسخه بسیار برگزیده مذهب و مرصع عالی بارقم اودر ربیع الاول سنه ۹۳۳ ق ۱۵۲۶ م (۵۵۷-۵۵۶) ۲۲۶-۲۲۷: دو قطعه بقلم ثلث و نسخ ممتاز و عالی برقم: کمال الدین حسین الحافظ الهروی فی المشهد المقدس شهر ربیع-الاول ۹۳۳ ق (۱۵۲۶ م) درهمین کتابخانه.

(۵۵۸) ۲۲۸- کتیبه صفا مسجد جامع اصفهان نیز بقلم عالی ثلث اوست «انجام یافت فی تاریخ ثمان و ثلاثین و تسعمائه، کتبه کمال الدین حسین حافظ هروی.» (خ ۱۶۹)

-۴۲۹- (۵۵۹)

خط پیرعلی جامی:

ظفر نامه هاتفی در کتابخانه سپهسالار (تهران) خط جلی متوسط پیرعلی الکاتب الجامی که تا سنه ۹۳۳ ق ۱۵۲۶ م زنده بود، و در دستگاه امیرعلی شیر درهرات کتابت میگرد. (خ ۱۰۶)

-۴۳۰- (۵۶۰)

خط نورالدین محمد پورانی (رک: ترکیه)

یک قطعه از یک مرقع بارقم «مشقه نورالدین محمد پورانی» در کتابخانه سپهسالار تهران. (خ ۶۶۴)

-۴۳۱- (۵۶۱)

خط دوری درمکه

قطعه نستعلیق نیم جلی خوش بارقم و تاریخ «العبد کاتب المملک المشتهر بدوری فی تاریخ شهر شوال سنه ۹۸۵ (۱۵۷۷ م) تحریراً فی مکه»

المشرفه» در مجموعه خانم پروین شیبانی تهران (خ ۹۶)

-۴۳۲- (۵۶۲)

قطعه خط بهرام میرزا

در مجموعه مهدی بیانی تهران، بقلم خوش بارقم «مشقه بهرام»

الصفوی» (خ ۱۰۴)

-۴۳۳- (۵۶۳)

تیمورنامه هاتفی خط شاه محمد دره‌بی

بقلم شاه محمد دره‌بی ۷ ربیع الثانی ۹۷۶ ق (۱۵۶۸ م) در بلدة

قندهار نوشته شده (خ ۲۹۲)

-۴۳۴- ۲۳۵-۵۶۴- (۵۶۵)

خطوط اظهر تبریزی (رک: فهرست)

(۵۶۴) (۲۳۴) سفینه اشعار در مجموعه مخطوطات حاج محمد

نخجوانی تبریز بقلم نستعلیق خوش و عناوین رقا ع بخط اظهر تبریزی

مرقوم سنه ۸۷۷ ق (۱۴۷۲ م) (خ ۷۱/۱)

(۵۶۵) (۲۳۵) مثنوی مولوی بلخی شش دفتر کامل: در مجموعه

مهدی بیانی تهران، نستعلیق خفی و عناوین رقا ع بامضای اظهر تبریزی در

ربیع الاول سنه ۸۷۲ ق (۱۴۶۷ م) (خ ۷۱/۱)

-۴۳۶- (۵۶۶)

یوسف و زلیخا بخط بابای حصار:

در کتابخانه سلطنتی ایران، بارقم: المحتاج الی رحمة الباری بابای

حصاری... در بلدة حصار نوشته شد سنه ۹۷۳ ق (۱۵۶۵ م) (خ ۸۴/۱)

-۲۳۷-۲۳۸- (۵۶۷-۵۶۸)

خط درویش محمد سمرقندی (رك: فهرست)

از خطاطان قرن دهم هجری، نویسنده قطعه خط در کتابخانه سلطنتی ایران (خ ۷۱۶) و گلستان سعدی به نستعلیق خوش برقم درویش محمد-الکاتب در غره ربیع الآخر ۹۳۵ ق (۱۵۲۸ م) (خ ۱۸۷)

-۲۳۹-۲۴۲- (۵۶۹-۵۷۳)

خطوط یاری هروی متوفای درهرات ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م

(۵۶۹-۵۷۰) (۲۳۹-۲۴۰) دو قطعه از يك مرقع کتابخانه سلطنتی

ایران.

(۵۷۱) (۲۴۱) يك قطعه: مجموعه مهدی بیانی تهران.

(۵۷۲) (۲۴۲) يك قطعه از يك مرقع آستانه رضوی مشهد.

(۵۷۳) (۲۴۳) دیوان خطائی (شاه اسمعیل صفوی) و ده نامه

خطائی به نستعلیق خوش، بارقم: «برسم خزانة عالیشان عدالت نشان...»

محمدخان فی شهر ۹۵۴ ق (۱۵۴۶ م) کتبه یاری الکاتب» در کتابخانه

سلطان القرائی تهران. (رك: ترکیه) (خ ۹۶۶)

-۲۴۴-۲۴۵- (۵۷۴-۵۷۵)

خطوط یعقوب بن حسن:

(۵۷۴) (۲۴۴) ظفر نامه تیموری علی یزدی به نستعلیق خوش و

عنوانها به ثلث و رقا ع عالی برقم: «یعقوب بن حسن الملقب به سراج

الحسنی القطنی روز پنجشنبه ۲۴ جمادی الاخری سنه ۸۴۰» (۱۴۳۶ م)

در کتابخانه مجلس تهران.

(۵۷۵) (۲۴۵) دیوان حافظ:

در کتابخانه سلطنتی ایران برقم: «العبد المذنب یعقوب الکاتب...»

۲۰ ربیع الآخر ۸۵۰» (۱۴۴۶ م) (خ ۹۷۱)

-۲۴۶- (۵۷۶)

گلستان سعدی مصور:

در کتابخانه سلطنتی ایران. که برای بایسنغر میرزا در سنه ۸۳۹ ق

۱۴۲۶ م در هرات نوشته و پیراسته شده و هشت تصویر بدیع و زیبا

دارد، که حاوی تمام محسنات و ممیزات هنر هرات است. (صنایع ایران

۱۰۵)

-۲۴۷-۲۴۹- (۵۷۷-۵۷۹)

خطوط محمد رحیم مشهدی شاگرد سید احمد مشهدی:

(۵۷۷) (۲۴۷) يك قطعه کتابخانه آستانه مشهد.

(۵۷۸) (۲۴۸) دیوان حافظ در مجموعه سلطان القرائی تهران،

نوشته ۹۹۳ ق (۱۵۸۴ م)

(۵۷۹) (۲۴۹) يك قطعه وی در مرقع روان کوشکو استانبول هم

هست. (خ ۷۲۱)

-۲۵۰- (۵۸۰)

خط محمد سعید هروی بن سعید:

کلیات امیر خسرو دهلوی در کتابخانه سلطنتی ایران، که برای

قطب شاه هندی در ۹۷۲ ق (۱۵۶۴ م) نوشته است. (خ ۷۴۷)

-۲۵۱- (۵۸۱)

شاهنامه بخط محمد شنقشی:

نام وی محمد بن محمد علی حنفی از قدیمترین نستعلیق نویسان است که شاهنامه کتابخانه سلطنتی ایران را به خط نسخ و ثلث عالی در سلخ صفر ۸۴۴ ق ۱۴۴۰ م نوشته است (خ ۷۵۵)

-۲۵۲- (۵۸۲) - (۵۸۶)

خطوط شفیعی حسینی هروی

(محمد شفیع شکسته نویسنده قرن ۱۱ ه از بقایای مکتب هرات) (۵۸۲) (۲۵۲) يك قطعه نستعلیق از مرقع کتابخانه ملی تهران (بی تاریخ)

(۵۸۳-۵۸۴) (۲۵۲-۲۵۴) دو قطعه نستعلیق از همین کتابخانه بارقم محمد شفیع هروی. (بی تاریخ)
(۵۸۵-۵۸۶) (۲۵۵-۲۵۶) دو قطعه نستعلیق مجموعه مهدی بیانی تهران. (بی تاریخ) (خ ۷۶۴)

-۲۵۷- (۵۸۷)

خط محمد صالح بن کمال الدین حسین مشهدی

مجالس المؤمنین در کتابخانه سلطنتی ایران نوشته ۲ ذیحجه ۱۰۷۲ ق ۱۶۶۱ م از اواخر هنر هرات (خ ۷۷۸)

-۲۵۸- (۵۸۸)

خط محمد صالح هروی

يك قطعه نستعلیق خوش مجموعه مهدی بیانی تهران در ۱۰۸۷ ق

۱۶۷۵ م از اواخر هنر هرات (خ ۷۷۹)

-۲۵۹- (۵۸۹) - (۵۹۷)

خطوط مالک دیلمی (رك: تركيه) از متفرعات هنر هرات

(۵۸۹) (۲۵۹) رساله باب حادی عشر بارقم مالک دیلمی در شهرور ۹۵۶ ق ۱۵۴۸ م در کتابخانه نصرالله تقوی تهران.

(۵۹۰-۵۹۶) (۲۶۰-۲۶۶) هفت قطعه خطوط وی در کتابخانه سلطنتی تهران و مجموعه مهدی بیانی تهران.

(۵۹۷) (۲۶۷) منتخب سبحة الأبرار جامی برای عبدالمحسن در ذی قعدة ۹۵۰ ق ۱۵۴۳ م در مجموعه مهدی بیانی تهران.

-۲۶۸- (۵۹۸)

خط محمد تقی هروی از متفرعات هنر هرات:

منتخبات اشعار در مجموعه مهندس مزدا تهران، با کتابت عالی در سنه ۹۹۷ ق ۱۵۸۸ م (خ ۶۷۱)

-۲۶۹- (۵۹۹)

خط محمد بن عبدالله معروف به ابوليث ستاران:

نسخه کتاب علم هیئت کتابخانه مجلس تهران بخط تعلیق متمایل به نستعلیق او اسطر جیب ۸۲۶ ق ۱۴۲۲ م که از سواد مؤلف نقل کرده و این نسخه مورد مطالعه الغ بیگ کورگانی هم بوده و بخط او مطالبی دارد.

(خ ۷۸۶)

-۲۷۰-۲۷۲- (۶۰۰-۶۰۳)

خطوط محمد ابریشمی مشهدی شاعر و سلطان
عالی مشهدی متوفای ۹۳۵ ق ۱۵۲۸ م

(۶۰۰) (۲۷۰) يك قطعه در مرقع کتابخانه سلطنتی تهران.

(۶۰۱) (۲۷۱) سورة فاتحه در مجموعه کریمزاده تهران.

(۶۰۲) (۲۷۲) يك قطعه در مجموعه مهدی بیانی تهران.

-۲۷۳-۲۷۴- (۶۰۳-۶۰۴)

خطوط میر محمد باقر بن میر عالی هروی (رك: ترکیه)

(۶۰۳) (۲۷۳) يك قطعه در مجموعه مهدی بیانی تهران.

(۶۰۴) (۲۷۴) مقدمه مرقع خط میر علی پدر خود را به خط عالی

نوشته در مجموعه مذکور (خ ۶۰)

-۲۷۵-۲۷۶- (۶۰۵-۶۰۶)

خطوط محمود مذهب هروی:

(۶۰۵) (۲۷۵) - سبحة الأبرار جامی نوشته شده در مکه ۹۵۱ ق ۱۵۴۴ م

بارقم «کتبه العبد محمود المذهب الهروی» مهدی بیانی در تهران دیده

(خ ۸۹۲)

(۶۰۶) (۲۷۶) - يك قطعه کتابت خوش وی بسفیداب در مجموعه مهدی

بیانی تهران (رك: ترکیه شاه اسماعیل و ۲۰)

-۲۷۷- (۶۰۷)

خط محیی شیرازی استاد اقلام سته:

صد کلمه حضرت علی با ترجمه منظوم فارسی به نستعلیق خفی

۱۲ جمادی الاخری ۸۷۸ ق ۱۴۷۳ م در کتابخانه سلطنتی ایران (خ ۸۹۵)

-۲۷۸-۲۸۵- (۶۰۸-۶۱۵)

مخطوطات محیی هروی (رك: افغانستان - ترکیه)

(۶۰۸) (۲۷۸) - دیوان ترکی نوائی در کتابخانه سلطنتی ایران،

بکتابت خفی «کتبه... محیی هروی ۹۸۶ ق» ۱۵۷۷ م

(۶۰۹) (۲۷۹) - منتخب بوستان سعدی در همین کتابخانه، مؤرخ آخر

شعبان ۹۶۷ ق ۱۵۶۰ م

(۶۱۰-۶۱۱-۶۱۲-۶۱۳) (۲۸۰-۲۸۳) سه قطعه خوش خط اودر

همین کتابخانه و يك قطعه کتابت اودر مورخ ۹۸۲ ق ۱۵۷۴ م در کتابخانه

ملی تهران.

(۶۱۴-۶۱۵) (۲۸۴-۲۸۵) دو قطعه از يك مرقع آستانه مشهد

(خ ۸۹۶)

-۲۸۶-۲۹۱- (۶۱۶-۶۲۱)

مخطوطات شیخ مرشدالدین عطار شیرازی (قرن دهم)

(۶۱۶) (۲۸۶) - حدیقة الحقیقه سنایی مؤرخ نه صد... در شیراز (رقم

عشرات محو شده) سلطنتی ایران.

(۶۱۷) (۲۸۷) - شاه و درویش هلالی مؤرخ ۲۲ رمضان ۹۵۰ ق

۱۵۴۳ م در همین کتابخانه.

(۶۱۸) (۲۸۸) - سلسله الذهب جامی مؤرخ جمادی الثانيه ۹۴۸ ق

۱۵۴۱ م در مجموعه عباس مزدا، تهران.

(۶۱۹) ۲۸۹- حالنامه عارفی بتاریخ رمضان ۹۴۹ ق ۱۵۴۲ م در مجموعه سلطان القرائی، تهران.

(۶۲۰) ۲۹۰- مثنویات خواجو مؤرخ ۳ محرم ۹۵۳ ق ۱۵۴۵ م در مدرسه سپه سالار، تهران.

(۶۲۱) ۲۹۱- کلیات سعدی مؤرخ شوال ۹۳۲ ق ۱۵۲۵ م عتیقه فروشی تهران.

-۲۹۲-۲۹۴- (۶۲۳-۶۲۴)

خطوط مظفر حسین بن محمد امین (قرن دهم)

(۶۲۲) ۲۹۲- خسرو و شیرین هاتقی در کتابخانه سلطنتی ایران، نوشته ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م.

(۶۲۳-۶۲۴) ۲۹۳-۲۹۴ دو قطعه در همین کتابخانه با رقم «مشقه مظفر حسین» (رك: ترکیه، خ ۹۰۰)

-۴۹۵- (۶۲۵)

مجموعه خط مولانا معروف بغدادی:

يك مجموعه منتخب اشعار و از انجمله برخی اشعار خود معروف که همه به نستعلیق متوسط اوست و باید آنرا بین ۷۸۴-۷۸۸ ق ۱۳۸۱- ۱۳۸۵ م نوشته باشد و قدیمترین مجموعه مدون این خط است در کتابخانه سلطنتی ایران است که در آخر امضای معروف دارد.

وی از خطاطان معروف عصر تیموریان است که در سنه ۷۸۴ ق ۱۳۸۱ م در بغداد بدربار سلطان احمد جلایر پیوست و بعد از آن بامیرزا سکندر گورگانی بود، و در سنه ۸۱۷ ق ۱۴۱۴ م شاهرخ او را از اصفهان

به هرات آورد و در سنه ۸۳۰ ق ۱۴۲۶ م در قضیه سوء قصد بر شاهرخ متهم گشت و در حصار هرات در حبس مرد. (خ ۹۱۵)

-۲۹۶-۲۹۸- (۶۲۶-۶۲۸)

مخطوطات محمد مؤمن بن شاه محمود هروی

برادر محمد حسین مجلد و پسر شاه محمد هرویست که بعد از ۹۷۱ ق ۱۵۶۳ م از هرات بهند رفت و در کتابخانه عبدالرحیم خان خانان بود که در سنه ۱۰۲۵ ق ۱۶۱۵ م در هند مرد، از آثار اوست:

(۶۲۶) (۲۹۶) شاهنامه فردوسی در دو مجلد که برای خان خانان در سنه ۱۰۱۳ ق ۱۶۰۴ م نوشته با رقم: «محمد مؤمن بن شاه محمود- الهروی» در کتابخانه ملک تهران است.

(۶۲۷) (۲۹۷) دیوان امیرشاهی بتاریخ شهر محرم الحرام ۹۷۱ ق (۱۵۶۳ م) در دار السلطنه هرات نوشته در مجموعه مهندس عباس مزدا، تهران.

(۶۲۸) (۲۹۸) رساله موجودات میرسید شریف بقلم خفی نوشته ۱۰۱۸ ق ۱۶۰۹ م بمقام برهان پور «کتبه محمد مؤمن الهروی» در کتابخانه سید نصرالله تقوی، تهران. (خ ۸۴۶)

-۴۹۹-۳۰۰- (۶۲۹-۶۳۰)

مخطوطات جلال الدین محمد شاکرد سلطان محمد مشهدی (رك: ترکیه)

(۶۲۹) (۲۹۹) سبعة جامی کتابخانه سلطنتی ایران، با رقم: «جلال الدین محمود بن فیروز بخت الحسینی» دارای تواریخ: رمضان

۹۷۸ ق ۱۵۷۰ م و رمضان ۹۷۶ ق ۱۵۶۸ و محرم ۹۶۳ ق ۱۵۵۵ م.

(۶۳۰) (۳۰۰) دیوان شاهی با رقم میر محمود ۱۰۰۴ ق ۱۵۹۵ م

در همین کتابخانه. (خ ۸۶۴)

-۳۰۲-۳۰۱- (۶۳۲-۶۳۱)

مخطوطات زین الدین محمود شاگرد سلطان علی مشهدی (متوفای ۹۲۵ ق ۱۶۱۸ م)
(۶۳۱) (۳۰۱) دیوان نظام هروی بکتابت جلی ورقم «زین الدین
محمود الکاتب ۹۰۷ ق» ۱۵۰۱ م در کتابخانه سلطنتی ایران.
(۶۳۲) (۳۰۲) دیوان جامی در مجموعه عبدالحسین انصاری
تهران. (خ ۸۶۵)

-۳۰۳- (۶۳۳)

خط محمود بن سلطان علی (رك: ترکیه)
دیوان امیرشاهی کتابخانه سلطنتی ایران برقم «کتبه محمود بن
سلطان علی سنه ۹۶۷ ق» ۱۵۵۹ م (خ ۸۷۵)

-۳۰۴-۳۰۵- (۶۳۵-۶۳۴)

مخطوطات شیخ محمود هروی (رك: ترکیه، انگلستان)
(۶۳۴) (۳۰۴) چهل کلامه با ترجمه فارسی به نستعلیق خوش در
سنه ۸۶۹ ق ۱۴۶۴ م در بغداد نوشته در کتابخانه عباس مزدا تهران.
(۶۳۵) (۳۰۵) چند ترجیع بند در مجموعه ترجیعات بکتابت
جلی ۷ ذیحجه ۸۶۶ ق ۱۴۶۱ در کتابخانه مجلس تهران.

-۳۰۶- (۶۳۶)

خط میر محمد علی
يك قطعه نستعلیق کتابخانه آستانه مشهد بسا رقم «بدار السلطنه

سمرقند . . . میر محمد علی فی شهور سنه ۱۰۰۱ ق» ۱۵۹۲ م (خ ۷۹۰)

-۳۰۷-۳۰۹- (۶۳۷-۶۳۹)

خطوط شیخ محمد بن فخرالدین احمد کاتب سلطانی هروی (رك: هند، ترکیه)
(۶۳۷) (۳۰۷) دیوان جامی در مجموعه سلطان القرائی تهران با
رقم: «شیخ محمد بن فخرالدین احمد السلطانی... فی سلخ رمضان سنه
۹۱۴ و شوال ۹۲۱ ق» (۱۵۰۸-۱۵۱۴ م)
(۶۳۸) (۳۰۸) شش دفتر مثنوی مولوی در مجموعه دکتور
صحت تهران با رقم همین شیخ محمد الکاتب سنه ۹۰۲ ق ۱۴۹۶ م.
(۶۳۹) (۳۰۹) دیوان جامی در مجموعه مجید موقر تهران با رقم
همین شیخ محمد در سنه ۹۱۹ ق ۱۵۱۲ م. (خ ۸۰۵)

-۳۱۰-۳۱۶- (۶۴۶-۶۴۰)

خطوط محمد قاسم بن شادیشاه حدود ۹۶۰ ق ۱۵۵۲ م (رك: ترکیه)
(۶۴۰) (۳۱۰) دیوان امیرشاهی سبزواری در کتابخانه سلطنتی
ایران، ۱۵۰ × ۲۶۵ جلد ساغری، صفحات متن و حاشیه و سرلوح
مذهب مرصع عالی ۸۲ صفحه، خط نستعلیق خفی خوش بقلم محمد قاسم-
ابن شادیشاه در سنه ۹۵۵ ق ۱۵۴۷ م.
(۶۴۱) (۳۱۱) گوی و چوگان عارفی به نستعلیق خوش که در
دارالسلطنه هرات نوشته (تاریخ آن خوانده نمیشود)
(۶۴۲-۶۴۳) (۳۱۲-۳۱۳) دو قطعه جلی و خفی خوش در
کتابخانه سلطنتی ایران.
(۶۴۴-۳۱۴) يك قطعه خوش کتابخانه ملی تهران.

(۶۴۵) (۳۱۵) يك قطعه خوش مجموعه دکتر دهدوی تهران.
 (۶۴۶) (۳۱۶) يك قطعه خوش مجموعه هدی بیانی تهران.
 (خ ۸۰۸)

-۳۱۷-۳۲۰- (۶۴۷-۶۵۰)

مخطوطات محمد قوام شیرازی مشهور به حمامی (رك: ترکیه)
 (۶۴۷) (۳۱۷) صفوة الصفی شوال ۹۵۸ ق ۱۵۵۰ م سلطنتی ایران.
 (۶۴۸) (۳۱۸) خمسة نظامی (بی تاریخ) همین کتابخانه.
 (۶۴۹) (۳۱۹) گلستان و بوستان سعدی (بی تاریخ) در مجموعه
 اسفراجانی اصفهان.
 (۶۵۰) (۳۲۰) رباعیات خیام ۹۵۸ ق ۱۵۵۰ م کتابخانه مرکزی
 دانشگاه تهران.

-۳۲۱-۳۲۳- (۶۵۱-۶۵۳)

خطوط دوست محمد هروی (رك: فصل ۲ عدد ۴۵ و فهرست)
 (۶۵۱) (۳۲۱) قرآن شریف:
 موزه قم ایران، دوست محمد این نسخه را بسه قلم نسخ و ثلاث
 و ریحان برای شاه طهماسب در سنه ۹۶۸ ق ۱۵۶۰ م نوشت و حاج آقا
 کافور آنرا در سنه ۱۰۹۴ ق ۱۶۸۲ م وقف آستانه معصومه قم نمود.
 (خ ۱۹۰)

(۶۵۲) (۳۲۲) مجالس العشاق:

در کتابخانه مدرسه سپه سالار تهران، به نستعلیق خوش و رقم
 «دوست محمد الکاتب در ربیع الثانی سنه ۹۷۲ ق ۱۵۶۴ م (خ ۱۹۱)

(۶۵۳) (۳۲۳) يك قطعه خط:
 در مجموعه سلطان القرائی (ایران) به نستعلیق خفی خوش با رقم
 «اقل العباد دوست محمد» (خ ۱۹۱)

-۳۲۴- (۶۵۴)

حالنامه عارفی بخط سلطان حسین:
 در کتابخانه سلطنتی ایران، بکتابت خوش با رقم: «سلطان حسین-
 الهروی در سنه ۹۶۳ ق (۱۵۵۵ م) در بخارا در خانقاه خواجه محمد پارسا.»
 (خ ۲۳۳)

-۳۲۵- (۶۵۵)

قرآن شریف:
 بخط عبدالخالق بن حبیب الله هروی در سنه ۹۸۴ ق ۱۵۷۶ م.
 در موزه ایران باستان تهران.

-۳۲۶- (۶۵۶)

خمس نظامی بخط شمس الدین محمد:
 وی اصلاً کرمانی و از خطاطان مکتب هراتست که این خمس
 را در ذیحجه ۹۱۷ ق ۱۵۱۱ م در تبریز ختم کرده و تاریخهای رمضان
 ۹۱۵ ق ۱۵۰۹، و ۹۱۸ ق ۱۵۱۱ م هم دارد، در کتابخانه مجلس تهران
 (رك: ترکیه) (خ ۸۲۴)

-۳۲۷- (۶۵۷)

دیوان اوحدی بخط علی جان:
 در کتابخانه مدرسه سپه سالار تهران، بقلم علی جان بن حیدر علی

هروی در جمادی الاخری سنه ۱۰۰۵ ق ۱۵۹۶ م به نستعلیق خفی متوسط، که این کاتب گمنام قرن دهم از بقایای مکتب هراتست (خ ۴۵۱)

-۳۲۸- (۶۵۸)

دیوان جامی بخط درویش علی:

در کتابخانه سید نصرالله تقوی تهران، به نستعلیق خفی متوسط بشیوه اظهر با رقم درویش علی در اواخر محرم سنه ۸۶۹ ق ۱۴۶۴ م (خ ۴۵۶)

-۳۲۹- (۶۵۹)

خمسه جامی بخط قاسم علی شیرازی:

وی شاگرد میرعلی هروی و محمد ابریشمی و از خوشنویسان کتابخانه سلطان حسین بایقرا در هرات بود (حدود ۹۰۰ ق ۱۴۹۴ م) در کتابخانه سلطنتی ایران (خ ۵۸۱)

-۳۳۰-۳۳۲- (۶۶۰-۶۶۲)

مخطوطات کمال ثانی:

در عصر تیموریان قرن نهم نستعلیق نویس بود، در مجموعه عالی تورک گلدی سفیر ترکیه در تهران دیوان سوزنی برقم «کمال ثانی» بتاریخ ۱۰ رجب ۸۶۴ ق ۱۴۵۹ م موجود بود.

در کتابخانه سلطنتی ایران دیوان سیف اسفزننگ و دیوان خاقانی به نستعلیق و رقم «کمال ثانی در سنه ۸۶۶ ق» محفوظست که برای سلطان محمد بن سلطان مراد عثمانی نوشته شده است. (خ ۵۸۹)

-۳۳۳- (۶۶۳)

خمسه نظامی کارمیرک هروی:

امیر روح الله معروف به میرک هروی خوشنویس و مذهب و نقاش استاد مکتب هراتست که کارهای او بین ۸۸۵ تا ۹۳۵ ق ۱۴۸۰-۱۵۲۸ م دوام داشت. از آثار وی سه مجلس در خمسه نظامی کتابخانه فخرالدین نصیری در تهران است و دران بهزاد و قاسم علی هم نقاشی کرده اند (کتابخانه های ایران ۱۲۲)

-۳۳۴-۳۳۵- (۶۶۴-۶۶۵)

مخطوطات عبدالرحیم انیسی خوارزمی:

فرزند خطاط ماهر عبدالرحمن خوارزمی است که بعد از ۹۰۲ ق ۱۴۹۶ م از جهان رفته و بدربار سلطان یعقوب و پسرش رستم محشور بود و یعقوبی و رستمی امضا می کرد، از آثار اوست:

(۶۶۴) (۳۳۴) دیوان حافظ به نستعلیق خفی متوسط با رقم عبدالرحیم در جمادی الاخره ۸۶۴ ق ۱۴۵۹ م در مجموعه مهدی بیانی تهران.

(۶۶۵) (۳۳۵) صفحه آخر دیوان مزین خود انیسی با رقم کتبه عبدالرحیم اتحافاً لحضرة... الامیر محمد بن الدستور اعظم الامیر فضل الله سنه ۸۹۹ ق ۱۴۹۳ م. (مجموعه مهدی بیانی تهران)

-۳۳۶-۳۶۱- (۶۶۶-۶۹۱)

مخطوطات عبدالرحیم هروی (عنبرین قلم)

وی در جوانی از خراسان بهند رفت و در کتابخانه عبدالرحیم-

خان خانان و دربار جهانگیر بود و القاب عنبرین قلم و روشن قلم و جهانگیر شاهی یافت، آثار خوش نویسی او از ۹۹۹-۱۰۳۴ ق ۱۵۹۰-۱۶۲۴ م دیده شده و از بقایای مکتب هرات در هند است:

(۶۶۶) (۳۳۶) جهانگیر نامه بقلم نستعلیق خوش درسنه ۱۰۳۴ ق

۱۶۲۴ م با رقم عبدالرحیم الهروی عنبرین قلم در آگره نوشته که در کتابخانه سلطنتی ایران است.

(۶۶۷-۶۶۸) (۳۳۷-۳۳۸) : دو قطعه از مرقع گلشن در کتابخانه

سلطنتی ایران (رک مرقع گلشن)

(۶۶۹-۶۷۱) (۳۳۹-۳۴۱) سه قطعه بقلم نستعلیق عبدالرحیم

عنبرین قلم در کتابخانه آستانه رضوی مشهد .

(۶۷۲-۶۷۴) (۳۴۲-۳۴۴) دو قطعه در دو مجموعه خصوصی

تهران با نستعلیق خوش و یکی با تاریخ ۹۹۹ ق ۱۵۹۰ م در آستانه مشهد .

(۶۷۵) (۳۴۵) يك قطعه برای کتابخانه شاهزاده سلطان خرم در

مجموعه مهدی بیانی تهران.

(۶۷۶-۶۹۰) (۳۴۶-۳۶۰) پانزده قطعه مرقع شاه جهان با رقم

عبدالرحیم هروی که یکی تاریخ ۱۰۰۲ ق ۱۵۹۳ م دارد از مجموعه مهدی بیانی تهران.

(۶۹۱) (۳۶۱) يك قطعه در مجموعه کریم زاده تهران. (خ ۳۹۰-

۳۹۱)

-۳۶۲- (۶۹۲)

تیمور نامه هاتفی بخط علاءالملک:

در کتابخانه عبدالرحیم خلخالی تهران، به نستعلیق متوسط

علاءالملک سبزواری درسنه ۹۳۶ ق ۱۵۲۹ م خطاط و شاعر عصر امیر-
علی شیرنوائی (خ ۴۳۲)

-۳۶۳- (۶۹۳)

نمونه خطوط جعفر بایسنغری (رک: ۲۷ و ۶۰۲)

در کتابخانه ملی تهران سه صفحه نمونه‌های خطوط مختلف جعفر: نسخ، ریحان، ثلث، نستعلیق، رقاع، شکسته نستعلیق موجود است، که نمونه بهترین خطاطی مکتب هرات باشد، این سه صفحه در سروی هنر ایران (س ۳۱۳۴-۳۱۳۶) تحت نمره اشکال ۱۱۶۴-۱۱۶۶ درسنه ۱۹۶۰ م طبع شده است.

-۳۶۴- (۶۹۴-۶۹۸)

خطوط نصیرکاتب نشابوری (متوفا ۹۶۲ ق ۱۵۵۴ م)

(۶۹۴) (۳۶۴) يك قطعه ثلث و نسخ و رقاع خوش با رقم

«نصیر المنشی النیسابوری در سنه ۹۳۵ ق (۱۵۲۸ م) بمقام ترقون از اعمال سیستان» در مجموعه مهدی بیانی تهران.

(۶۹۵-۶۹۷) (۳۶۵-۳۶۷) سه قطعه در مرقع بهرام میرزا

(ترکیه ۷)

(۶۹۸) (۳۶۸) يك قطعه در کتابخانه عمومی لینن گراد، که در محرم

۹۴۸ ق ۱۵۴۱ م در اصفهان نوشته شده است. (خ ۹۴۴)

-۳۶۹- (۶۹۹)

تحفة الاحرار بخط نظام بن یقینی:

در کتابخانه مجلس تهران، بدون تاریخ، که در قرن نهم نوشته

شده باشد (خ ۹۴۴)

۳۷۰-۳۷۲- (۷۰۰-۷۰۲)

خطوط مقصود هروی :

(۷۰۰) ۳۷۰- دیوان جامی :

در کتابخانه مدرسه سپه سالار تهران، کتابت ساخ ذی‌قعدة ۹۵۹ ق

۱۵۵۱ م (خ ۹۱۷)

(۷۰۱) ۳۷۱- تحفة الأحرار جامی :

در مجموعه مهدی بیانی تهران، نوشته ۹۲۸ ق ۱۵۲۱ م

(خ ۹۱۹)

(۷۰۲) ۳۷۲- خمسة جامی :

بموجب شرحی که بازل‌گری در منیاتور ایرانی (ص ۲۱) می‌دهد

یک نسخه خطی خمسة جامی مکتوبه ۹۲۸ ق ۱۵۲۲ م موجود است که

پنج مجلس مصور دو صفحه‌ی بامضای یکی از شاگردان بهزاد دارد،

و یک مجلس آن که سکندر موسیقی می‌شنود (لوحه ۲۶ منیاتور ایرانی)

بامضای مقصود است که تمام سنن هنر هرات را با خلاقیت کاملی دران

رعایت کرده و صفحات مصور آن سبک هنر هرات دارد، که در حدود

۱۵۴۰ م در مکتب بخارا تعقیب می‌شد و وظیفه پرورش هنر را درین

ایام، شاهان ازبک شیبانی بدوش خود گرفته و بقایای مصوران و

خوش نویسان هرات را به بخارا جلب کرده بودند (متأسفانه بازل‌گری

نوشته که این نسخه خطی خمسة جامی در کجاست؟)

در سر وی هنر ایران لوحه ۹۰۳ الف، ب غالباً از همین نسخه قصر

گلستان تهرانست، که هر دو مناظر یوسف وزلیخاست و رقم «عمل قاسم

علی چهره‌کشا» دارد، و چهره‌کشی و منظر آرایبی آنرا از مکتب تبریز
قلمداد کرده‌اند.

۳۷۳-۴۷۵- (۷۰۳-۸۰۵)

مخطوطات میرعلی هروی (رک: فهرست و فصل ۲ عدد ۷۷)

وی بلاشک یکی از اساتید بزرگ نستعلیق و همدوش سلطان

علی مشهدی است و مخطوطات بسیار عالی و نفیس او در جهان زیاد

است که از انجمله است:

(۷۰۳) (۳۷۳) هفت اورنگ جامی در کتابخانه سلطنتی ایران

با رقم «علی‌الحسینی الهروی» در ربیع‌الاول ۹۲۸ ق ۱۵۲۱ م.

(۷۰۴) (۳۷۴) جام جم اوحدی در همین کتابخانه با رقم علی-

الحسینی در اواخر رمضان ۹۳۰ ق ۱۵۲۳ م در هرات.

(۷۰۵) (۳۷۵) تیمور نامه هاتفی در همین کتابخانه با رقم فقیر

میرعلی.

(۷۰۶) (۳۷۶) نزهة العاشقین علی بن محمود در همین کتابخانه با

رقم الفقیر میرعلی.

(۷۰۷) (۳۷۷) نصایح لقمان با رقم میرعلی‌الکاتب در همین

کتابخانه.

(۷۰۸) (۳۷۸) مناجات حضرت علی با رقم الفقیر علی‌الحسینی

در شهر سنه ۹۱۴ ق ۱۵۰۸ م نسخه مذهب و مرصع ممتاز در همین

کتابخانه.

(۷۰۹) (۳۷۹) ترجمه چهل حدیث بقلم خفی عالی با رقم میرعلی-

الکاتب در همین کتابخانه.

(۷۱۰) (۳۸۰) ترجمه چهل حدیث با رقم میرعلی الکاتب ببلده بخارا، در همین کتابخانه مذهب و مجدول و مرصع کار بخارا.

(۷۱۱) (۳۸۱) مناجات خواجه عبدالله انصاری با رقم علی الکاتب فی سنه ۹۳۵ (۱۵۲۸م) ببلده بخارا، در یک مجموعه خصوصی تهران.

(۷۱۲) (۳۸۲) چهل حدیث بکتابت خفی با رقم میرعلی الکاتب در شهر رمضان ۹۴۸ ق (۱۵۴۱م) در کتابخانه مجلس تهران.

(۷۱۳) (۳۸۳) ترجیع بندی از جامی با رقم علی الکاتب فی سنه ۹۳۵ ق ببلده بخارا در کتابخانه مدرسه سپه سالار تهران.

(۷۱۴) (۳۸۴) صد کلمه حضرت علی با ترجمه فارسی با رقم علی الحسینی الکاتب فی سنه ۹۲۸ ق ۱۵۲۱ م در مجموعه مهندس عباس مزدا، تهران.

(۷۱۵) (۳۸۵) گلستان سعدی با رقم میرعلی الکاتب در کتابخانه مدرسه سپه سالار، تهران.

(۷۱۶) (۳۸۶) نای نی جامی، بصورت مرقع در ۲۰ رقع، کتابت جلی ممتاز که بهترین خطوط میرعلی است با رقم میرعلی الکاتب در سنه ۹۴۰ ق ۱۵۳۳ م در مجموعه کتابهای خطی کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

(۷۱۷-۷۲۷) (۳۸۷-۳۹۷) مرقع ۱۱ رقع با رقم میرعلی در سنه ۹۳۶ ق ۱۵۲۹ م، در یک مجموعه خصوصی تهران.

(۷۲۸-۷۴۱) (۳۹۸-۴۱۱) مرقع ۱۴ رقع با رقمهای مختلف

در کتابخانه آستانه مشهد.

(۷۴۲) (۴۱۲) بوستان سعدی: در کتابخانه سلطنتی ایران با رقم میرعلی السلطانی در هرات ۹۰۷ ق ۱۵۰۱ م که منیا تورهای عالی آن در ۹۷۰ ق ۱۵۶۲ م با امر عبدالله خان ثانی بن اسکندر پادشاه ازبک ساخته شده است (خ ۵۱۶)

(۷۴۳-۸۰۳) (۴۱۳-۴۷۳) در مرقع گلشن شصت و یک رقعہ بقلم اوست (رک: فهرست)

(۸۰۴-۸۰۵) (۴۷۴-۴۷۵) دو قطعه نستعلیق جلی با مضای میرعلی (؟) در مجموعه مهدی بیانی تهران (خ ۱۱/۲)

یادداشت: دکتر مهدی بیانی در حدود ۳۰۰ قطعه بقلم‌های مختلف با تاریخ‌های بین سال ۹۲۵ تا ۹۵۱ ق ۱۵۴۴ م در کتابخانه‌های دنیا دیده است (خ ۵۱۶)

-۴۷۶-۴۹۲- (۸۰۶-۸۲۲)

مخطوطات میرعلی تبریزی

فرزند حسن تبریزی و استاد خطوط و حافظ قرآن و شاعر دربار امیر تیمور کورگان و شاهرخ است که او را «واضع الاصل» نستعلیق گفته‌اند، وفاتش ۸۵۰ ق ۱۴۴۶ م است.

(۸۰۶-۸۱۷) (۴۷۶-۴۸۷) مرقع دوازده قطعه مناجات حضرت علی با ترجمه فارسی آن در کتابخانه سلطنتی ایران با رقم «فقیر میرعلی».

(۸۱۸) (۴۸۸) خمسة نظامی در متن و خمسة امیر خسرو دهلوی

بر حاشیه در کتابخانه ملی تهران به نستعلیق خفی با رقم (کتبه العبد عالی) در سنه ۸۲۴ ق ۱۴۲۰ م.

(۸۱۹) (۴۸۹) کلیات سعدی به نستعلیق خفی در یک مجموعه شخصی تهران که تاریخ شعبان ۸۴۰ ق ۱۴۳۶ م دارد، و در یک قصیده فارسی به نام ممدوح خود علی و نام خود علی و متاع شعر و خط خود اشاره می کند.

(۸۲۰) (۴۹۰) یک قطعه منظومه سه بیتی فارسی که شاید از اشعار خود میر علی باشد و در آخر آن رقم صریح «میر علی کاتب تبریزی» دیده می شود در مجموعه مهدی بیانی تهران بود.

ازین چهار اثر فقط اثر چهارم بلاشک بمیر علی تبریزی واضح- الاصل نسبت شده میتواند، در انتساب دیگران باو شک است.

(۸۲۱-۸۲۲) ۴۹۱-۴۹۲: دو رقه کتابخانه روان کوشکو در استانبول، که سوره فاتحه بقلم بسیار استوار و پخته و زیبای نستعلیق است. این دو اثر با وجودی که رقم «الفقییر علی تبریزی» دارد، ولی وجود چنین خط پخته استوار را در ابتدای وضع نستعلیق مستبعد شمرده اند، پس باید نویسنده این فاتحه، علی بن محمود تبریزی باشد که یک نسخه مرصادالعباد بخط او در موزه کابل بود (خ ۴۴۶)

یاد آوری: درباره قدمت خط نستعلیق و پختگی آن قبل از میر- علی، به فصل اول این کتاب رجوع شود.

-۴۹۳- (۸۲۳)

یوسف و زلیخای جامی بخط علی جامی:

به نستعلیق متوسط فخر الدین علی بن محمد اصغر الجامی بتاریخ

۶ ربیع الاول سنه ۹۹۱ ق (۱۵۸۲ م) در دارالسلطنه هرات نوشته شده و در مجموعه مهدی بیانی تهران است (خ ۴۵۰)

-۴۹۴-۴۹۶- (۸۲۴-۸۲۶)

مخطوطات عبدالواحد مهدی:

از شاگردان سلطان علی مهدی و خطاطان دربار سلطان سلیمان عثمانی (۹۲۶-۹۷۴ ق ۱۵۱۹-۱۵۶۶ م)

(۸۲۴) (۴۹۴) دیوان سلطان سلیم عثمانی به نستعلیق خوش با رقم عبدالواحد در کتابخانه سلطنتی ایران.

(۸۲۵) (۴۹۵) بسوستان سعدی با رقم عبدالواحد مهدی در کتابخانه سید نصرالله تقوی، تهران.

(۸۲۶) (۴۹۶) روشنائی نامه به نستعلیق خوش با رقم عبدالواحد مهدی که در پشت کتاب در شمسه مرصعی بقلم ربیعان خوش بزر نوشته «برسم الخزانة العامرة السلطانية عمرها الله» در کتابخانه تقوی مذکور تهران (خ ۴۱۷)

-۴۹۷-۴۹۸- (۸۲۷-۸۲۸)

مخطوطات ناصر کاتب:

(۸۲۷) (۴۹۷) تحفة الاحرار جامی بی تاریخ در کتابخانه سلطنتی ایران.

(۸۲۸) (۴۹۸) مثنوی مولانا و دیوان شمس - مورخ ۸۳۳ ق
۱۴۲۹ م در همین کتابخانه (خ ۹۳۶)

-۴۹۹-۵۰۰- (۸۲۹-۸۳۰)

مخطوطات عبدالوهاب حجازی:

از خطاطان قرن دهم متعلق بمکتب هرات و پیرو شیوه سلطان
محمد نور است:

(۸۲۹) (۴۹۹) خمسه امیرعلی شیر نوائی (ترکی) به نستعلیق
متوسط با رقم عبدالوهاب الحجازی در رجب ۹۸۷ ق ۱۵۷۸ م در
کتابخانه سلطنتی ایران.

(۸۳۰) (۵۰۰) خمسه نظامی : که مهدی بیانی در تهران دیده
به نستعلیق خفی متوسط با رقم عبدالوهاب بن ابوالمکارم الحجازی در
ذی حجة سنه ۹۸۲ ق ۱۵۷۴ م (خ ۴۱۸)

-۵۰۱-۵۰۲- (۸۳۱-۸۳۲)

مخطوطات نعیم الدین الکاتب شیرازی (رک: انگلستان، امریکا)

(۸۳۱) (۵۰۱) دیوان کمال خجندی کتابخانه سلطنتی ایران
تحریر ۹۰۱ ق ۱۴۹۵ م.

(۸۳۲) (۵۰۲) دیوان امیر خسرو دهلوی تحریر جمادی الاولی
۸۹۸ ق ۱۴۹۲ م در تهران دیده شده (خ ۹۴۶)

-۵۰۳-۵۰۵- (۸۳۳-۸۳۵)

مخطوطات عبدی نسا بوری شاهی (رک: ۷۹)

نامش عبدالله بن حسن شاگرد سلطان علی مشهدی و از خطاطان
عهد امیرعلی شیر بود، چون بدر بار شاه طهماسب اول پیوست خود را
«شاهی» نامید و بعد از ۹۹۶ ق ۱۵۸۷ م درگذشت از آثار اوست :
حالنامه عارفی در کتابخانه سلطنتی ایران (در شماره ۷۹ گذشت)
(۸۳۳-۸۳۴) (۵۰۳-۵۰۴) دو قطعه نستعلیق عالی خوش در همین
کتابخانه .

(۸۳۵) (۵۰۵) یک رقعہ بقلم نستعلیق خوش در کتابخانه مجلس،
تهران. (خ ۴۲۵)

-۵۰۶-۵۰۹- (۸۳۶-۸۳۹)

محمد رزه ئی باخرزی بن علاءالدین شاگرد سلطان علی مشهدی (رک: هند
-افغانستان)
(۸۳۶) (۵۰۶) یوسف و زلیخای جامی تحریر صفر ۹۶۸ ق
۱۵۶۰ م مجموعه سلطان القرائی تهران.
(۸۳۷) (۵۰۷) دیوان حافظ تحریر ربیع الثانی ۹۸۱ ق ۱۵۷۳ م
مجموعه سلطان القرائی تهران.

(۸۳۸) (۵۰۸) سلسله الذهب جامی تحریر غره شعبان ۹۶۹ ق
۱۵۶۱ م کتابخانه سلطنتی ایران .

(۸۳۹) (۵۰۹) تیمور نامه هاتفی تحریر رجب ۹۹۳ ق ۱۵۸۴ م
کتابخانه مجلس تهران (خ ۷۲۳)

-۵۱۰- (۸۴۰)

آئینه اسکندری :

آستانه مشهد رضوی ۱/۸۲۳۲ (جلد ۸ فهرست مطبوع ۵،

۱۷، ۲× ۱۲ س به نسخ و نستعلیق زمان تألیف (حدود ۹۰۰ ق ۱۴۹۴ م) بر کاغذ سمرقندی حنائی، دو ابر و جداول بشنگرف ۱۳ سطری جلد تیماج عنابی.

این نسخه وقفی نادر افشار در ۱۱۴۵ ق ۱۷۳۲ م است و مهری هم دارد: غلام خسرو غازی محمد ایغور سنه ۹۳۸ ق (۱۵۳۱ م) و ازین سنه تاریخ کتابت نسخه را حدس توان زد.

-۵۱۱- (۸۴۱)

زیج ایلخانی بخط زین العابدین

آستانه رضوی ۵۳۳۱ (ج ۲۲۴/۸) ۸، ۲۳× ۱۷ س ۱۶۵ ورق
بخط نسخ ابو الفتح زین العابدین بن ابو المعالی بن زین العابدین حسینی
کتابادی در دار السلطنه هرات بتاریخ چهارشنبه ۱۲ محرم الحرام سنه
۹۰۷ ق (۱۵۰۱ م) بر کاغذ سمرقندی با جلد چرمی مستعمل دارای
جداول شنگرف. وقفی تاجماه بیگم در ۱۲۶۲ ق (۱۸۴۵ م)

-۵۱۲- (۸۴۲)

سفر الغبراء والخضراء بخط شاه حسین سبزواری:

آستانه رضوی (عربی) ۵۳۳۷ (ج ۲۳۱/۸) ۵، ۱۰× ۱۶، ۵
س ۱۷ سطری این کتاب در هیئت تألیف یکی از رجال دربار هرات
امیر غیاث الدین منصور دشتکی متوفی ۹۴۸ ق ۱۵۴۱ م است که به نستعلیق
خوش کاتب شاه حسین سبزواری در شعبان سنه ۹۵۷ ق ۱۵۴۹ م

بر کاغذ حنائی با عناوین و اشکال بشنگرف نوشته شده و ابن خاتون
آنرا در ۱۰۶۷ ق ۱۶۵۶ م وقف کرده است.

-۵۱۳- (۸۴۳)

دعوات بخط علاء الدین

کتابخانه سلطنتی ایران ۱۱۳۳/۲۲۷ (ص ۴۸۶ فهرست)
۱۵، ۵× ۹، ۵ سانتی ۱۳ صفحه ۷ سطری به نستعلیق بسیار عالی و رقم:
کتابخانه الفقیر علاء الدین ۹۸۴ ق نسخه نفیس زرافشان مزین دارای مهر
ناصر الدین شاه قاجار. (آیا این علاء الدین پدر محمد رزه‌ئی مذکور در
در ۵۰۶ نیست؟)

-۵۱۴- (۸۴۴)

احسن الکبار بخط غیاث الدین بن علاء الدین:

کتابخانه سلطنتی ایران (۵/۷۶۷ فهرست کتب دینی ص ۹ طبع
تهران ۱۳۵۲) ۱۹× ۲۸ س ۱۴۹۵ صفحه ۱۷ سطری به نستعلیق خوب
با رقم: «تمت الكتاب فی شهر اربع و سبعین و تسعمائة کتبه احقر العباد
غیاث الدین بن علاء الدین...»

کاغذ دولت آبادی صفحه اول و دوم مجدول زرین لاجوردی،
حواشی و متن کتابت ساده و بدون تزئین در پیشانی صفحه اول يك
سرلوح مذهب بطرح نیم ترنج در متن لاجوردی و طلاپوش با اسلیمی
و گل‌های الوان. دارای مهر ناصر الدین شاه قاجار. وقایه مقوای روکش
تیماج قهوه‌ای.

-۵۱۵- (۸۴۵)

چهل حدیث بخط میرعلی:

کتابخانه سلطنتی ایران (۱۳۰/۱۹۰۵ ص ۲۸۵ فهرست) ۱۵ × ۲۴ س ۱۵ صفحه ۳ سطری به نستعلیق ممتاز ورقم: کتبه الفقیر المذنب میرعلی هروی، بر کاغذ ترمه حواشی الوان زرافشان که در پیشانی صفحه اول يك سرلوح بطرح کتیبه مذهب مرصع ممتاز در زمینه لاجورد و پیچک و گل‌های ریز الوان دارد، تمام نسخه مذهب کاره‌رات است و مهر ناصرالدین شاه قاجار هم دارد. جلد این نسخه نفیس مقوای روغنی با ترنج وسطی و طلاکوب است.

-۵۱۶- (۸۴۶)

چهل کلمه علی بخط شاه محمود:

سلطنتی ایران (۱۳۱/۲۲۰۹ ص ۲۸۷ فهرست) ۱۳ × ۵، ۱۹ س ۱۶ صفحه ۳ سطری. به نستعلیق جلی و خفی ممتاز بر کاغذ سمرقندی متن طلاپوش و حواشی غبار زرافشان.

تمام صفحات این نسخه نفیس مجدول زرین و رنگین و افشان طلا دارد، که متن عربی کلمات بخط نستعلیق جلی و ترجمه منظوم فارسی مولانا جامی در جداول کوچک به نستعلیق خفی است.

رقم آخر آن: علی ید العبد المذنب شاه محمود الکاتب... فی شهر

سنه خمسین وتسعمائه بدار السلطنه تبریز.»

وقایه چرم لاکی با کمند زرین دارد.

-۵۱۷- (۸۴۷)

خطوط غیاث‌الدین علی‌الجامی:

تیمورنامه هاتقی

بخط نستعلیق متوسط ۹۵۰ ق ۱۵۴۳ م در کتابخانه مجلس

تهران .

(دیوان جامی کتابت وی در ۹۳۷ ق ۱۵۳۰ م در اکادیمی شرقیات

یوگوسلاوی موجود است) (خ ۴۵۰)

-۵۱۸-۵۱۹- (۸۴۸-۹۲۴)

مرقع گلشن یا مرقع شاهی:

در کتابخانه سلطنتی ایران- تهران. مجموعه ارزشمند آثار هنری

آسیای میانه و ایران و هند که در سنه ۱۰۴۰ ق ۱۶۳۰ م درهند بحکم

شاه جهان ترتیب آن خاتمه یافته و در سنه ۱۸۴۶ م بایران برده شد، و

اکنون در کتابخانه سلطنتی ایران محفوظست و ۱۷۶ ورق منقش و

مصور زیبا با جلد نفیس دارد (رک: منابع تاریخ هنر)

بازل‌گری در کتاب منیاتور ایران (ص ۱۷) در باره تصاویر این

مرقع می‌نویسد: «مرقع گلشن نیز مانند مرقعات نفیس دوره تیموریان

بر سر ورق خود یک مجلس دو صفحه‌ی مصوری دارد و یک شهزاده را در

صمیم حرم نشان می‌دهد که عبارت از سلطان حسین میرزا باشد، و در

بیرون پرده مطربان بسرود و نواختن سازی بردازند. بدین مجلس مصور

نام بهزاد نوشته شده ولی امضای خود او بنظر نمی‌آید، و بنا برین

محل تردید است که این نقاشی بهزاد باشد.

از قیافت سلطان حسین میتوان تخمین کرد که این تصویر در حدود ۱۴۸۰ م (۸۸۵ ق) و سال چهل و یکم زندگانی وی کشیده شده باشد (یا کمی پیشتر) که باید از کارهای ایام جوانی بهزاد محسوب گردد. شکل آفتاب دارای اشعه طولانی از آداب نقاشی اوائل دوره صفوی حدود ۱۵۰۶ م (۹۱۲ ق) است، ولی طرح متناسب اشکال و هم آهنگی الوان آن بخصایص هنر بهزاد می ماند. همچنین خط مورب قوی پرده دیوار که دو نصف بنا را بهم وصل می سازد، از خصایص نقاشی ابنیه خامه بهزاد است.

این اوراق را شاید باراده خود سلطان که شاعر هم بود در اواخر حیاتش طراحی و نقاشی کرده باشد. زیرا بنظر اول مراتب عالی حیات صاحب تصویر از آن پدید می آید.

يك صفحه ديگر مصور اين البم مربوط بعصر يك نسل بعد است که در بارشاهی را در دو صفحه روبرو نقاشی کرده که تاریخ آنرا در حدود ۱۵۳۰ م (۹۳۷ ق) و اندی تخمین توان کرد و خصایص هنر دوره صفوی و نصف اول عصر سلطنت شاه طهماسب دارد که دوره پرورش هنر او از ۱۵۳۰ تا ۱۵۴۵ م است و درین دوره هنرمندانی امثال عبدالصمد و میرسیدعلی بوده اند که بعدها بدر بارهما یون در هند پیوستند (حدود ۱۵۵۰ م = ۹۵۷ ق)

این تصویر مانند تصاویر دیگر این مرقع در اوائل قرن ۱۷ م بامر جهانگیر توسیع و در مرقع نصب گردیده که یکی از تصاویر آن امضای هنرمند دربار جهانگیر دولت هم دارد و این می رساند که وی منظر کوهسار را در عقب شکارگاه تکمیل کرده است. همچنین از يك

صفحه نقاشی بزم شاهی در بین خیمه پدید می آید که نخست دولت یا هنرمند دیگری آنرا ترمیم کرده و پس از او در حدود (۱۱۱۲ ق) ۱۷۰۰ م آسمان آنرا هنرمند دیگری ابرآلود ساخته است.

منظر دیگر این مرقع (لوحه ۲۱) موكب شاهی و شكار است و در حدود ۱۵۲۵ م (۹۳۲ ق) در بخارا تصویر گردیده که در آنجا شیانیان برخی از هنرمندان هرات را پروردند، و ایشان روایات هنری دوره تیموریان را بدون اینکه تمایلات جدید عصر صفوی را بپذیرند حفظ نمودند. در حصه بالای این صحنه تزئیدی بخامه دولت در هند در حدود ۱۰۱۹ ق ۱۶۱۰ م بعمل آمده است.

در صحنه ۲۳ منیاتور ایران مجلس مجلل میله شبانه شاهی عصر شاه طهماسب حدود ۹۴۷ ق ۱۵۴۰ م است، که شاید کار سرآمد هنرمندان این عصر میرمصور باشد، ولی از نواصی آن پدید می آید، که باید آنرا پسرش میرسیدعلی ساخته باشد که بعد از ده سال به هند رفت. در عقب این صحنه سر صخره کوهی نمایان است که به آسمان نیلگون شب پیوسته است.

در يك صفحه ديگر اين مرقع در قسمت پائين منظر زندگانی مجنون در بین جانوران صحراست (لوحه ۲۴ منیاتور ایرانی) که در اواخر قرن ۱۵ م بخامه یکی از شاگردان بهزاد در تبریز کشیده شده و آثار مکتب هرات در آن نمایانست تا حدود ۱۵۳۰ م (۹۳۷ ق) اما در قسمت بالای آن صورت دو تن ملبس به البسه درباری عصر هما یون در هند دیده می شود (لوحه ۲۳) که بموجب يك نوشته همین مرقع باید کار عبدالصمد در سنه ۹۵۹ ق ۱۵۵۱ م باشد.

همچنین درین مرقع صفحات مصور يك دعوت مهمانی حدود ۱۵۳۰-۱۵۴۰ م (لوحه ۱۸) و دو صفحه منظر پذیرائی يك شهزاده از مهمانان در باغ حدود ۱۵۳۰-۱۵۴۰ (لوحه ۱۵) و تصویر یکی از شریف-زادگان جوان اهدا به فرخ بیگ، کار يك هنرمند ایرانی در بار مغولیه‌ها ۱۵۸۵-۱۶۱۰ م (لوحه ۲۰) است.

از جمله محتویات این مرقعست:

(۸۴۸) ۵۱۸- يك ورق نستعلیق عالی سلطان علی مشهدی مورخ صفر ۹۰۴ ق ۱۴۹۸ م سه بیت حسب حال خود نوشته است (خ ۲۵۱) (۸۴۹) ۵۱۹- رقعہ بقلم غبار عالی با رقم سلطان محمد نور، که جهت فرزند ارجمند امیر عزالدین محمود نوشته.

(۸۵۰-۸۵۱) ۵۲۰-۵۲۱ دو قطعه نستعلیق خوش عبدالرحیم هروی عنبرین رقم (خ ۳۹۰)

(۸۵۲-۸۵۸) ۵۲۲-۵۲۸ چند قطعه نستعلیق اظہر تبریزی متوفا ۸۸۰ ق ۱۴۷۵ م کتابت خنی خوش (رک: فهرست)

(۸۵۹) ۵۲۹- حواشی برخی از خطوط مرقع گلشن را آقارضای مصور هروی حاشیه سازی و چنین رقم کرده است:

«غلام با اخلاص شاه سلیم، آقا رضای مصور فی تاریخ رمضان ۱۰۰۸ ق» (م ۱۵۹۹)

(در باره آقارضای هروی رک: ایران ۵۹۷)

(۸۶۰) ۵۳۰- دولت جهانگیری تصویر عبدالرحمن جامی را از روی عمل استاد بهزاد نقل نموده است.

(۸۶۱-۹۲۴) ۵۳۱-۵۹۵ شش قطعه خط محمد حسین زرین قلم

کشمیری مورخ ۱۰۱۷ ق ۱۶۰۸ م بحکم جهانگیر، که پنج قطعه دیگر وی هم در بین مرقع‌های کتابخانه سلطنتی ایران و ۵۳ قطعه در مرقع مهدی بیانی تهرانست. (رک: منابع تاریخ هنر ۱۲۲) (خ ۷۰۴) یادداشت: شصت و یک رقعہ از جلی تا خفی ممتاز با رقم‌های مختلف میرعلی هروی در مرقع گلشن است. (رک: ۳۷۳)

-۵۹۶- (۹۲۵)

انیس العشاق شرف‌الدین حسن محمد راعی بخط امامی:

در کتابخانه سلطنتی ایران (۱۷ × ۲۶،۵ س) جلد ساغری ضری مذهب.

صفحات متن و حاشیه مذهب با سر لوحه مرصع عالی ۸۹ صفحه.

بخط نستعلیق خوش شیخ محمد امامی هروی در سنه ۸۸۷ ق

۱۴۸۱ م (س ۲۳) (رک: ترکیه)

-۵۹۷- (۹۲۶)

منیاتور کار آقارضا مصور هروی (رک: ۵۴۹)

این مصور و نقاش چیره دست مکتب هرات و متولد در هرات

در ۹۷۰ ق ۱۵۶۲ م است که در سنه ۱۰۰۷ ق ۱۵۹۸ م از مشهد و قندهار

به هندوستان بدر بار جهانگیر رفت و از این رو خود را «جهانگیر پادشاهی»

می نامید.

در کتابخانه ملی ایران يك صفحه مجلس رنگین منیاتور بسیار نفیس کار همین رضا هروی مصور موجود است که شهزاده جوان زیبا با لباس فاخر و قبای سرخ زیر درختان پرشگوفه بر صحنه سبز پرگل چمن در دامنه کوهی با پیرمرد نورانی ریش سفیدی نشسته و کبکسی مألوف و رام بدست راست شهزاده دیده می شود، پیش روی این دونفر نشسته جوی آب روان است و باین طرف جوی نوازنده زیبای جوانی طنبوری در دست دارد و می نوازد. اسپهی مجهز وزین شده پس پشت این نوازنده، مسحور نغمه طنبور است و پیش روی وی سنگ تازی با يك نفر شکاری دارای شمشیر و قبای زرد و ریش سیاه با بنیه فربه دیده می شود، که همه گوش به نغمه نوازنده دلر با داده اند.

چهره کشائی این مجلس خراسانی و مربوط بمکتب متأخر هرات است، رنگ آمیزی آن متوازن بوده و بسیار تند و گرم نیست به قله کوه درختانی دیده می شوند که يك نفر در آن به هیزم چینی مشغولست.

منظر عمومی و گل کاری و سروهای سربفلك کشیده و چهره کشی زیبای شهزاده و طنبور نواز دلر بای مهروی و تصویر اثر نغمات وی بر اسپ و سنگ تازی و شکاری درین مجلس مهارت مصور را ثابت می سازد.

-۵۹۸-۶۰۱-(۹۲۷-۹۳۰)

خطوط میرمعز الدین محمد کاشانی حسینی

معاصر و محشور با اساتید مکتب هرات مانند سید احمد مشهدی و سلطان علی مشهدی و میرعلی هروی و غیره بود، و قطعه‌ئی در مرگ

سید احمد و محمد حسین تبریزی در ۹۸۶ ق ۱۵۷۷ م گفته و از آثار اوست:

مقالات خواجه عبدالله انصاری تحریر ۹۸۵ ق ۱۵۷۷ م کتابخانه سلطنتی ایران (که ذکرش در ۷۶ گذشت)

(۹۲۷) (۵۹۸) يك قطعه در يك مرقع همین کتابخانه تحریر ۹۸۷ ق

۱۵۷۸ م

(۹۲۸) (۵۹۹) يك قطعه در مجموعه کریم زاده تهران تحریر ۹۸۴ ق

۱۵۷۶ م

(۹۲۹-۹۳۰) (۶۰۰-۶۰۱) دو قطعه جلی مجموعه مهدی بیانی

تحریر سنه ۹۸۵ ق ۱۵۷۷ م و ۹۸۷ ق ۱۵۷۸ م (خ ۸۲۳)

-۶۰۲-(۹۳۱)

ذخیره خوارزمشاهی:

این کتاب طبی تألیف اسماعیل بن حسن جرجانی در حدود ۵۰۵ ق ۱۱۱۱ م است که این نسخه خطی در کتابخانه ملی تهران موجود است (شماره ۱۱۲۶ ف صفحه ۱۴۵ ج ۳ فهرست) و بتاریخ ۱۸ جمادی الاولی سنه ۸۵۸ ق ۱۴۵۴ م به نستعلیق نوشته شده و نام کاتب آن معلوم نیست. سرفصلها مرکب قرمز و جلد تیماج سبز ضربی مقوایی و کاغذ آن بخارائی است جمله ۶۱۳ ورق ۲۹ سطری ۱۳۵ × ۲۱۵ م.

-۶۰۳-(۹۳۲)

دیوان حافظ کار محمود مذهب

مخطوطه ۱۲۴۸ ف کتابخانه ملی تهران دارای دوسر لوحه زر

و بنفش و شنجرف و آبی کار محمود مذهب هروی به نستعلیق خوش قرن دهم هجری. که جداول دور سطور آن هم زر و سیاه و آبیست و میان مصاربع دو جدول زرین سیاه دارد.

جلد تیماج قرمز کوبیده مقوائی، کاغذ دولت آبادی ۲۸۶ ورق ۱۰۰ × ۱۲ م سطری. (فهرست ۳۰۴/۳)

-۶۰۴- (۹۳۳)

اسرار حج تألیف و خط مجیبی:

نسخه ۱۲۹۶ ف کتابخانه ملی تهران. سفرنامه حج به معرف فارسی که برخی اشعار مولانا عبدالرحمن جامی را هم تضمین کرده و دارای مجالس نقاشی برخی امکنه دینی است و سرلوحه مذهب و شنجرف و لاجورد و سبز و جداول دور سطور بزر و سیاه و آبی دارد، سرفصلها با مرکب قرمز و میان مصاربع جدول زرو سیاه است. کاغذ آن دولت آبادی و جلد تیماج مقوائی ۱۶۵ × ۲۴۰ م و عدد اوراق ۶۷ هفده سطر است (فهرست ۳۶۰/۳)

-۶۰۵- (۹۳۴)

مواهب علیه ۲ جلد خط درویش محمد بن علی

شماره ۱۳۳۳ ف ۳۳۴ ف کتابخانه ملی تهران. به نستعلیق و نسخ درویش محمد کاتب بن علی. جلد اول ۳۰۶ ورق ۱۴۰ × ۲۵۰ م و جلد دوم ۳۰۱ ورق ۱۳۰ × ۲۳۰ م. که در سنه ۹۰۵ ق ۱۴۹۹ م نوشته شده دارای سرلوحه های مذهب و منقش به شنجرف و لاجورد و سبز، سرفصلها

و جمل عربی به مرکب قرمز و جدول دو سطور بزر و سیاه و آبیست. کاغذ دولت آبادی و جلد تیماج قرمز و مشکی مقوائی دارد. (فهرست ۳۹۴/۳)

-۶۰۶- (۹۳۵)

رسالة معماء حسین بن محمد کارهرات

شماره ۱۴۱۰ ف کتابخانه ملی تهران. که در سنه ۹۵۷ ق ۱۵۵۰ م درهرات به خط نستعلیق خوب نوشته شده و سرلوحه مذهب و رنگین شنجرف و لاجورد و سرفصلها با مرکب قرمز و جداول دور سطور با طلا و سیاه و آبی و جلد تیماج مشکی ترنجی کوبیده مقوائی دارد. جمله ۶۱ ورق ۱۴ سطری بر کاغذ دولت آبادی ۱۳۰ × ۲۱۰ م (فهرست ۴۶۸)

-۶۰۷- (۹۳۶)

يك صفحه منیا تور کار مکتب بخارا:

در موزه قصر گلستان تهران. يك صفحه کامل تصویر وصول موكب شاهست به خیمه گاه خویش، که در نصف اول قرن ۱۶ م نقاشی شده و کار مکتب هنری بخارا از متفرعات هنر هراتست.

چهره کشی و طرز البسه این منظر ماوراءالنهر است، منظر آرایبی دقیق و ریزه کاریها دارد، چترشاهی و خیمه و سایه بانسی که در صحنه نصب کرده اند، خیلی مزین و شبیه تزئینات خیام هراتست، و این معخیم شاهی در دامنه کوه اسفنجی واقع شده که در ماورای آن کاخی مزین با

نقوش دقیق دیده می شود.

عکس سیاه این تابلوی نفیس را در سروی هنر ایران سیاه چاپ کرده اند (لوحة ۸۹۳ ب) وزیر آن نوشته اند. که عمل محمود مذهب است و در نمایشگاه لندن نیز به نمره ۴۹۶ بمعرض نمایش گذاشته شده بود.

-۶۰۷- (۹۳۷)

دو صفحه منیا تورکار عبدالصمد زرین قلم:

۱- در موزه قصر گلستان تهران. که در حدود ۹۶۳ ق ۱۵۵۵ م در هند بوسیله عبدالصمد مصور تصویر و تزئین گردیده و همایون و اکبر را در صفة باغی نشان می دهد و آنقدر پر از مناظر مختلف بوستان و درخت و گل و ابنیه و چبوتره و درو دیوار و تجیر و انسان و حیوان و غیره است که مهارت مصور را در کشیدن انواع موجودات نشان می دهد، و هیچ خلأئی در آن دیده نمی شود (لوحة ۹۱۲ سروی هنر ایران) رنگ آمیزی و منظرنگاری و لباس آرائی و چهره کشی آن هم خراسانیست، نقاشی ابنیه و البسه دقیق و رنگین است، انواع السوان گرم و سرد در آن بکار رفته و بهترین اثر دنباله مکتب هرات و تبریز در هند است.

۲- اسپ و مهتر آن که در حدود ۹۵۷ ق ۱۵۵۰ م مصور گردیده و رقم عبدالصمد زرین قلم دارد و در موزه قصر گلستان تهرانست (لوحة ۹۱۳ ب سروی هنر ایران)

-۶۰۸- (۹۳۸)

جزو قرآن شریف بخط ابراهیم سلطان بن شاهرخ:

در موزه مشهد رضوی ایران. که در سنه ۸۲۷ ق ۱۴۲۴ بخط ثلث نیمه جلی شاهزاده مذکور نوشته شده و حواشی صفحات آن نقاشی و شاخ و برگ گل و ترنجمای نفیس دارد.
(لوحة ۹۴۰ الف سروی هنر ایران)

از شاگردان میرعلی هروی (متوفای ۹۹۶ ق ۱۵۸۷ م) در کتابخانه یونیورسیتی پنجاب (لاهور) با رقم «کاتبه مصنفه باباشاه اصفهانی» این رساله در اورینتل کالج میگزین لاهور شماره ۱۰۱ مئی ۱۹۵۰ م با مقدمه پروفیسور محمد شفیع طبع و نمونه مخطوط آن عکاسی شده است.

(۹۵۴) -۴-

دیوان حافظ بخط میرکلنگی:

کتابخانه دانشگاه حیدرآباد سند ۵ (پاکستان) بخط میرحسین حسینی مشهور به میرکلنگی، که در سنه ۹۷۸ ق ۱۵۷۰ م در بخارا نوشته شده است (خ ۱۶۵)

(۹۵۵) -۵-

سبحةالابرار جامی بخط سلطان محمد نور:

در مجموعه کتب پروفیسور محمد شفیع لاهور، کتابت خوش نستعلیق با رقم «سلطان محمد نور» در شهر رجب سنه ۹۲۹ ق ۱۵۲۲ م (خ ۲۷۹)

(۹۵۶) -۶-

قصائد عربی بخط شاه قاسم:

در کتابخانه یونیورسیتی حیدرآباد سند ۵. به نستعلیق خوش بسا رقم «شاه قاسم» ۱۰۱۳ ق (۱۶۰۴ م) کاتب هرات. مربوط به بقایای هنر هرات.

پاکستان

(۹۵۱) -۱-

خمسه نظامی

درموزه لاهور، دارای تصویر شاه و درباریان، که شاید شیرو-انشاه خلیل باشد و در آذربایجان نگارش یافته (زکی ۲) مربوط به سوابق هنر هرات.

(۹۵۲) -۲-

خمسه نظامی و امیر خسرو دهلوی بخط اظهر:

کتابخانه یونیورسیتی پنجاب در لاهور. بقلم خوش نستعلیق اظهر تبریزی در دارالامان اصفهان در ماه رجب ۸۷۷ ق ۱۴۷۲ م نوشته و آراسته شده که مربوط به سوابق هنر هرات است.

(۹۵۳) -۳-

آدابالمشق بخط باباشاه:

تألیف و خط نستعلیق بسیار عالی نیم جلدی باباشاه اصفهانی یکی

-۷- (۹۵۷)

دیوان حافظ بخط محمود بن حسن نساپوری:

از مخطوطات موزه لاهور، مورخ سنه ۸۹۴ ق ۱۴۸۸ م
(خ ۸۹۱)

-۸- (۹۵۸)

کلیات سعدی بخط مظفر بن عبدالله کاتب دربار سلطان ابراهیم تیموری:

در کتابخانه یونیورسیتی پنجاب لاهور با رقم: «دیوان املح-
الشعراء... سعدی... در عهد خلافت... ابو الفتح ابراهیم سلطان...
بارشاد جناب... خواجه غیاث الدین محمد فرج الله مدظله علی یدالعبد
مظفر بن عبدالله... در شهور ۸۲۹ ق» (۱۴۲۵ م)
بر پشت صفحه اول این نسخه نوشته اند: «برسم خزانه السلطان...
ابراهیم خلد الله ملکه»
یک نسخه مجموعه اشعار، بقلم همین خطاط، در کتابخانه سلطان-
القرائی تهران است. (خ ۹۱۱)

تورگبه

آثار هنری در استان بول

مدرسه هنری هرات در اثر توجه و پرورش شاهان هنرپرور مانند
شاهرخ و سلطان ابوسعید و حسین بایقرا و شهزادگان هنرمند و هنرخواه
مثل بایسنقر و ابراهیم و مؤمن و مظفر حسین از حدود ۸۱۰ تا ۹۱۴ ق
(۱۴۰۷-۱۵۰۶ م) مدت یک قرن کانون پرورش هنر و هنروران بود،
ولی با موت سلطان حسین بایقرا و خانه جنگی های شهزادگان تیموریه
و ابلغارهای شیبانی خان و خوانین اوزبک از شمال و قوای صفویه از غرب،
این کانون بینظیر رنسانس هنری تیموریه خاموش گشت، هنروران آن
ناچار بیه دربار هند - بخارا - صفویه ایران پناه بردند و بقایای این
مدرسه هنری را دران ممالک ادامه دادند.

شاگردان فراوان از ان اساتید هرات هنر آموختند و این همانست
که ما درین کتاب آنرا ادامه هنر هرات در ماوراءالنهر یا هند یا ایران
می گوئیم.

کاروانهای علما و عرفا و شاعران و هنرمندان (خطاطان - نقاشان -

مذهبان- جلد سازان- کتاب سازان - رنگ سازان و غیره) از شهرستان جامی و نوایی به رسو روان شدند و از انجمله بدیع الزمان میرزا و برادرش مظفر حسین میرزا بعد از آنکه هرات را اوزبکان گرفتند ازین شهر برآمدند (۲۱ می ۱۵۰۷ = ۹۱۳ ق) و با آل و عیال و خزاین و آثار هنری خود بگرگان رفتند^۱.

اوزبکان بعد از فتح هرات، گرگانرا نیز بگرفتند و این شهزادگان تیموری به تبریز پس نشستند و مهمان شاه اسماعیل صفوی بودند، ولی چون بعد از جنگ چالدران سلطان سلیم عثمانی تبریز را گرفت، این شهزادگان او را دران شهر استقبال کردند (۶ ستمبر ۱۵۱۴ = ۹۲۱ ق) و بدعوت این سلطان با تمام کاروان هنر به استانبول رفتند که خود بدیع الزمان میرزا بعد از سه و چهار ماه درانجا بمرد.

بدین منوال آثار هنری هرات با شهزادگان و هنرمندان و علما و سوداگران و سیاحان به ممالک عثمانی و ایران و ماوراءالنهر و هند انتقال یافت و دران کشورها هنرمندان هرات به ادامه کارهای هنری پرداختند و هنرمندان آنجا ازیشان آموختند، و آثار برگزیده هنری مکتب هرات را تقلید کردند.

این مبادله فرهنگی و انتقال هنری با فرنگیان نیز جریان داشت، برخی البومهای هرات و تبریز که اکنون در ممالک اروپا محفوظند، آنرا شاید سیاحان با خود برده باشند مانند سیاح ایتالوی Lodovico Varthema که در آخرین ایام دولت تیموری بهرات آمد و نیز يك نفر دیگر ایتالوی در عهد اوزون حسن حدود ۸۹۰ ق ۱۴۸۴ م

به تبریز آمده بود و مردم هم فرنگی را میشناختند، چنانچه میرعلی شبر نوایی در محبوب القلوب مصنوعات هنر فرنگی را ذکر می کند و هم جامی جامه فرنگی و شیشه فرنگی و چشم فرنگی (عینک) را ذکر کرده است^۱:

سلاطین عثمانی و رجال دربار و وزراء قسطنطنیه (استانبول) و مدارس و مساجد بزرگ این پایتخت خلافت اسلامی کتابخانه های عظیمی داشتند، و این آثار آواره که از هرات، بخارا، بلخ، سمرقند، قزوین، تبریز، شیراز و دیگر مراکز هنری بدان مملکت میرسید، خلفای عثمانی و رجال آندولت باولع تمام میخریدند و در کتابخانه های خود حفظ میکردند، و ذخایر عظیم مخطوطات کنونی استانبول عبارت از آنست که نامهای هنرمندان جاوید مکتب هرات و یا متفرعات آن بران دیده میشود، مثل: خواجه غیاث الدین تبریزی، جعفر بایسنغری، احمد رومی، معروف نقاش، پاینده، درویش محمد هروی (اعضای اکادیمی هنر بایسنغر) خواجه علی، خواجه عبدالحی، محمود شاه خیام و پسرش محمد خیام و علی یزدی و امیر جلال الدین کاسی، موسی مصور، محمد نقاش هروی، اظهر شماخی، محمود نقاش، شیخی بیگ نقاش، شریف الدین حسینی، سلطان عالی مشهدی، عبدالرحیم، عبدالکریم، عبدالباقی، سناءالله، محمد بیگ داماد بهزاد.

قراریکه زکی ولیدی توغان مینویسد: تنها در کتابخانه توپقاپو- سرای استانبول، وی ده نسخه حافظ و ۳۴ نسخه جامی و ۱۶ مخطوطه

۱- زکی ولیدی توغان: مخطوطات استانبول ص ۷. خود ولاناجابی

گفت: از دو چشم من نباید هیچکار از فرنگی شیشه ناگشته چهار (ح)

از دیوان نوایی و سلطان بایقرا و ۷۵ نسخه خطی خمسة نظامی و ۴۲ نسخه شاهنامه و بسا نسخه‌های نفیس دیگر دیده است و مخصوصاً مجموعه مرقعات ۲۴۴۹ موزه هنر اسلامی و ترك بسیار مهم است و در حدود ۴۰۰ نسخه مصور و مزین و ۴۰ البم دارد که تحقیق همه این آثار کار يك جمعیت علما و هنرشناسانست.

اکنون ما چند البم و نسخ خطی مصوری و نقاشی و خطاطی هرات و با متفرعات آنرا که در استانبول زیر نمره و مطالعه آمده‌اند در ذیل این سطور می‌آوریم:

آثار موزه هنر اسلامی در یونیورسیتی استانبول

چهار البم ۲۱۵۲ تا ۲۱۵۴ و نمبر ۴۰۶۰.

(۹۶۱) - ۱-

البم ۲۱۵۳ B ۸۷ F متعلق به سلطان یعقوب بیگ آق قویونلو پسر اوزون حسن پادشاه تبریز بود (۸۸۴-۸۹۶ ق ۱۴۷۹-۱۴۹۰ م) که مولانا جامی شاعر هرات، مثنوی سلامان و ایسال خود را بنام او اهدا کرد و گفت:

شاه یعقوب آن جهانداری که هست با علوش ذروه افلاک پست
برین البم يك یادداشت، بقلم سلطان احمد اول و سوم عثمانی
موجود است (ز) از جمله خطوط این مرقعت:

۱- سه قطعه بقلم ثلث و ریحان کتابت جلی و نسخ کتابت خفی و رقاع کتابت جلی ممتاز و نستعلیق کتابت خفی خوش برای بایسنغر نوشته شده و یکی تاریخ ۸۳۳ ق ۱۴۲۹ م دارد، همه خط جعفر بایسنغری.

۲- يك قطعه خط شکسته تعلیق عالی بر رقم سلطان علی مشهدی در سنه ۸۷۸ ق ۱۴۷۳ م (خوشنویسان بیانی ص ۲۶۵)

۳-۲۲ قطعه بقلم‌های جلی و متوسط تا غبارخوش بار رقم عبدالرحیم خوارزمی و عبدالرحیم یعقوبی، که یکی از آن در یازده سالگی نوشته (خ ۳۸۷)

۴-۶۷ قطعه خطوط گوناگون عبدالکریم بن عبدالرحیم خوارزمی، با رقم‌های: «در یازده سالگی نوشته شد» و «در دوازده سالگی نوشته شد» و «نقل از خط سلطان علی مشهدی» و «کتبه عبدالکریم البیعقوبی» (خ ۴۱۱)

۵-۱۵ قطعه کتابت خفی خوش شیخ محمد امسامی هروی (خ ۶۴۳)

۶- مکتوبی از شیخ محمود جعفری هروی خطاب به سلطان یعقوب، که ظاهراً سمت ریاست کتابخانه او را داشت.

۷-۳۹ قطعه خطوط مختلف همین شیخ محمود هروی بر رقم‌های شیخ محمود پیر بوداقی ۸۷۱ ق (۱۴۶۶ م) در بلده ساوه و شیخ محمود الهروی در ۸۷۱ ق بحوالی درگزین و رجب ۸۷۱ ق در بلده ساوه و محرم ۸۶۴ ق (۱۴۵۹ م) در شیراز، و ۸۷۷ ق (۱۴۷۲ م) در بغداد، و ۸۵۸ ق (۱۴۵۳ م) و محرم ۸۷۷ ق (۱۴۷۲ م) و ۸۶۹ ق (۱۴۶۴ م) و ۸۶۴ ق (۱۴۵۹ م) در شیراز، و ذیقعه ۸۶۳ ق (۱۴۵۸ م) در شیراز (خ ۸۹۴)

(بنگريد: انگلستان، ایران)

البم ۲۱۵۳ نود ورق دارد که تصاویر آن در هرات و سمرقند

برای تیموریان و در تبریز و یزد و بغداد برای شهزادگان تهیه شده ، مانند :

- ۱- تصویر الجایتو بقلم موسی مصور.
 - ۲- نقاشی بقلم عبدالحی تبریزی.
 - ۳- شکارشاهزاده بقلم استاد محمد نقاش هروی .
 - ۴- تصویر دواسپ جنگنده، کار درویش محمد نقاش هروی.
 - ۵- تصویری از یک حکمران و قصر او عمل شیخی بیگ.
 - ۶- تصاویر بقلم جعفر تبریزی.
 - ۷- تصاویر بخامه انظهر شماخی (هر دو اعضای اکادمی بایسنغر) درین مجموعه راپور مهمی بر فعالیت‌های هنرمندان مکتب هرات و متفرعات آن دیده می‌شود که برای شاهزادگان ترکمن جهان‌شاه میرزا و پیربوداق و یعقوب بیگ و رستم میرزا، آثار هنری خود را ایجاد کرده‌اند مانند :
- کارهای شیخ محمود و شیخ محمد هرات، و شیخی بیگ نقاش و محمد نقاش و درویش محمد نقاش و شریف‌الدین حسینی و سلطان علی مشهدی و عبدالرحیم و عبدالکریم و تمام حاملان سنن مکتب بایسنغر و علی شیردر هرات.
- ترتیب دهنده این راپور، جعفر بایسنگریست که دران نام ۲۳ نفر هنرور و مصور و چندین نفر آرایشگر Decorators و جلد ساز و منذهب و نقاش و کاشی‌ساز و خیمه‌ساز داده شده و در صف اول آن امیرخلیل و مولانا علی تبریزی مصور و در خطاطان جعفر بایسنگری هرویس (ز ۱۴)

۲- (۹۶۲)

اما البیم ۲۱۵۲ مشتمل است بر صد ورق ۵۱×۸۹ سانتی که جمله ۶۵۰ تصویر و اشکال دارد، و در هرات برای بایسنغر میرزا ابراهیم آوری شده و ممکن است یکی از مجموعه‌های هنری بخامه امیرخلیل مصور و نقاش هرات باشد که دوست محمد هروی همین مطلب را ذکر کرده و پروفیسور محمد شفیع لاهوری آنرا در دایره معارف اردو «مرقعات بایسنگری» نامیده است.

این البیم امضاهاى بایسنغر و برادرش ابراهیم میرزا دارد، و خطاطان و نقاشان آن خواجه علی و خواجه عبدالحی و محمود شاه خیام و پسرش محمد خیام و علی یزدی‌اند.

خواجه غیاث‌الدین و جعفر و احمد و معروف و پاینده و درویش اعضای اکادمی هنری هرات، تحت پرورش بایسنغر بودند که درین البیم، مناظر معراج و جنگها و زراعت و شکار و ماهی‌گیری و اساطیر و بلقیس را ساخته‌اند.

بر تصویری نام مصور آن جلال است که شاید امیرجلال‌الدین کاسی باشد پدر نظامی مصور کاسی و دیگر تصاویر مهم آن عبارتند از: خلیل میرزا نواسه تیمور در محاصره سمرقند (ورق ۱) جلوس تیمور (ورق ۲) که هر دو کار حاجی محمد خیام در هرات است .

تصویر يك نقاش در دربار تیمور (ورق ۱۱ C X)

شکل شاهزاده سوار اسب و تیمور در فتح خراسان (ورق ۱)

نقاشی منسوب به الخ بیگ (ورق ۱۱ C X)

خیمه مزین عصر تیمور (ورق ۱۷ C X)

ازین البم‌ها شماره ۲۱۳۵ و ۲۱۶۰ منابع مهمی اند برحیات کلتوری مردم آسیای میانه در عصر تیموریان که چگونگی در بین جریانه‌های مدینت عرب، پاریس، ترك و اوغور محشور بوده‌اند؟

بر ۸ ورق این البم، شجره انساب تیمور و چنگیز در ۵۷ منظر تصویر شده، و در البم ۲۱۵۳ تفصیلی در باره پسران تیمور، عمر شیخ و مهران شاه موجود است که باید بعد از ۱۴۲۳ م (۸۲۷ ق) ترتیب شده باشد. این البم بتصرف ابوسعید و سلطان حسین میرزا بود، که بقول بلوشه، بدیع الزمان میرزا آنرا با خود باستانبول برده باشد.

شرح چند شکل البم ۲۱۵۲--۲۱۵۳ H

(۱) برص ۴۸ البم ۲۱۵۳ منظر است که رستم بر رخس سوار با شمشیر تیز خود اژدهائی را می کشد و کار هنرمندیست که شدیداً زیر تأثیر هنر چینی بوده است.

اژدهای افسانوی برخرسنگهائی افتاده که همه رنگ سپاه دارند و مناظر دورنمای این صفحه شبیه سبك نقاشی مدرسه جلاپریان نصف دوم قرن چهاردهم میلادیست.

(۲) منظر دیگر همین البم (ص ۱۷۰) که دران اسکندر بدیدار زاهدی رفته، نیز متعلق به همین مکتب است.

درختان دارای برگهای لطیف و تنه‌های قوی سر بالا کشیده، که از ریشه آن تنه کوچک دیگری برآمده و بر تنه بزرگ می پیچد، در دو منظر این البم شبیه تر بهم بنظر می آیند.

(۳) در کنار چپ منظر ص ۱۵۸ همین البم که بهرام گور شیری را با تیردالدوز می کشد، عین چنین درختی دیده می شود. بهرام با

قیافت و چشمان مغولی و خود آهنین، تیر خود را بدهان شیریکه اسپ تازی او را تعقیب می کند می دوزد، که دران اثر سبك مغول آشکار است و متعلق به اواخر قرن ۱۴ یا آغاز قرن ۱۵ م باشد.

(۴) صفحه دیگر البم ۲۱۵۲ (شماره ۸۹) منظر جنگ دو پهلوان سوار مبارز است که با نیزه‌های دراز بر یکدیگر حمله آورده‌اند، و یکی ازیشان، جنگاور مقابل خود را با نیزه تیز سرنگون می سازد.

این جنگ بین دو درختی که تنه‌های نحیف و برگهای خفیف دارند واقع می گردد، که آنرا متعلق به آغاز قرن ۱۵ تصور توان کرد و قیافت جنگاوران کمتر شباهتی به چهره‌های مغولی دارد.

(۵) ص ۹۳ البم ۲۱۵۲ منظر شکار بهرام است که اژدهای مهیبی را به تیر می زند، در حالیکه وی در عقب سنگری قرار دارد. ولی چهره، لباس و وضع عمومی شکاری و شکل اژدهای مزین و منظر سنگر، شباهت تام با آثار مکتب مظفریان شیراز می رساند و با مناظر سابق الذکر فرق کلی دارد، و نقاشی ناتمام آن زرین است.

(۶) مجلس دیگر (ص ۵۹ همین البم) نیز در خصوصیات هنری، شبیه کار عصر مظفریان شیراز است، که اژدهای سهمگینی بر درخت تناوری پیچیده و دو دیوسوار تازنده، یکی با تیر و دیگری با نیزه دراز بروحمله می کنند. رنگهای خفیف و طلاکشی نقوش با شکل و لباس و وضع سواران و تزئین اژدها مربوط بمدرسه مظفریه شیراز است.

(۷) برص ۹۸ البم ۲۱۵۳ شکل نقاشی بر حریر بقلم نقاش استادی کشیده شده که طرح نرم و ریز آن اثر هنر چینی دارد، ولی چهره‌های

اشخاص و حیوانات آن خصوصیات هنر کهن عصر تیموریان را وانمود می‌کند و بعضی اشخاص آن خودهای مغولی پوشیده‌اند.

(۸) برص ۹۷ البم ۲۱۵۲ منظر بست کساءلاً زرین که دران شهسواری با شمشیر بجنگ اژدهای عظیم بسیار مهیب دیده می‌شود و خصایص هنر عصر تیموریان دارد.

(۹) ص ۴۵ همین البم: منوچهر تور را می‌کشد: منظر بست که دوشهسوار جنگاور را در حالت کارزار نشان می‌دهد و یکی با شمشیر تیز سرآندیکر را میبرد. اسپان هر دو زره پوش‌اند، ولی نقوش این منظر، خیلی ضعیف و کم رنگست مربوط به آغاز قرن ۱۵ م.

(۱۰) ص ۷۹ همین البم مانند شماره ۹ تصویر دوشهسوار جنگاور است که سوار عقبی، سرسوار گریزنده پیشین را با شمشیر دراز می‌برد. پس منظر تصاویر این نقوش، امواج پیچاپیچ مانند برخی از تصاویر جنگی نسخ جامع التواریخ دارد.

(۱۱) ص ۲۱ البم ۲۱۵۳ سواری با سر نیزه دراز سوار دیگری را تعقیب کرده و از پس پشت او را می‌زند. این صفحه نیز خصایص نقوش شماره ۱۰ دارد و چهره کشی آن خراسانیست مربوط به قرن ۱۵ م.

(۱۲) ص ۱۰۴ همین البم: حمله شهسوار تیرانداز بر شیر، که چهره کشی خراسانی و پس منظر موج پیچیده و نقاشی آغاز قرن ۱۵ م دارد و با طرح قوی تصویر گردیده و شبیه کامل همان صفحه مصور است که در مجموعه سکسیان Sakisian بوده و در صفحه ۱۱۲ منیا تور ایرانی طبع پاریس ۱۹۲۹ م (لوحه ۵۷) چاپ شده است. و سکسیان آنرا کار مدرسه هرات و آغاز قرن ۱۵ م می‌داند.

(۱۳) ص ۷۹ ب البم ۲۱۵۲: شهسواریکه با شمشیر بر شیر ژبانی می‌تازد. طرح این تصویر بسیار قوی نیست، ولی منظر درختان کهن سال و کوه بچه اسفنجی و خصائص آن بمکتب هرات و آغاز قرن ۱۵ م میماند.

(۱۴) ص ۸۷ همین البم: رستم رخس (اسپ وحشی) را در کمند می‌گیرد: جوان قوی هیکل پیراهن و تنبان خراسانی پوشیده، کمندی بگردن یکی از دو اسپ وحشی تا زنده رمنده افکنده است، که طرح این تصویر نیز شبیه سابق است.

(۱۵) ص ۴۹ الف البم ۲۱۵۲: رستم حکمران چین را با فیلی که بران سوار است در کمند خویش می‌کشد. در خطوط این تصویر که شهسوار کمند اندازی را در کمال جلالت نقش کشیده، مهارت استادانه نقاش بنظر می‌آید و تاج حکمران چین هم سبک تاجهای عصر تیموریان دارد، که تمام این منظر، نتیجه کاریک آرتست ماهر با قلم موین آزاد است.

(۱۶) ص ۴۹ همین البم: تصویر دوسوار تا زنده، بقلم همین هنرمند دارای همان چهره کشی خراسانی و خصایص هنری که برین صفحه چسپانده شده.

(۱۷) ص ۴۹ همین البم: دوشهسوار شیرکش. خصایص هنری و چهره کشی آن با کارهای قرن ۱۵ م مانند است: دوشهسواریکه بطرف چپ بیننده اسپ می‌تازند، شیری را در بین گرفته، یکی با تیر و دیگر با سر نیزه آنرا مجروح می‌سازند.

این معرکه بر کنار تالابی واقع می‌شود، که عکس يك سوار

تازنده دارای نیزه معکوساً در آب صاف نمایانست، ولی عکس سوار کنار راست در آبی که گل آلودست پدیدار نیست.

(۱۸) ص ۶۷ ب البم ۲۱۵۲: شهسواریکه شیر ژبان را به تیر میزند. این سوار تاج و لباس عصر تیموریان دارد و برنگ قرمز و سیاه نقاشی شده، ولی نشانیهای سوزن و گزده زغال که برین صحنه نمایانست و انمود می کند که این صفحه طرح ساده يك مجلس نقاشی بوده که تکمیل نشده.

(۱۹) ص ۳۸ ب البم ۲۱۵۲: همان منظر با همان بقایای نشانیهای ابتدایی گزده زغال و سوزن و خصائص هنری ناتمام.

(۲۰) ص ۹۲ الف همین البم: دو پهلوان با دو شیر ژبان پنجه داده و شیرها را با کاردها مجروح میسازند. این هر دو تصویر در يك صفحه مربوط بقرن ۱۵م است.

(۲۱) ص ۸۸ ب همین البم: يك پهلوان با يك شیر ژبان در حال جنگ و کارد زنی با سبزه کوچک.

(۲۲) ص ۵۲ الف همین البم: بهرام گور سوار بر شیر ژبان حمله آور میشود. طرح این تصویر علائم ابتدائی نقاشی دارد، ولی تکمیل نشده و قد تمام بهرام گور و اسپش و هم شیر کاملاً بنظر نمی آید. سوزن با قیافت های خراسانی، ناظر صحنه شیر کشی بهرامند. خود سوار هم چهره خراسانی و تاج عصر تیموریان دارد، که متعلق بقرن ۱۶م باشد. چهره اسب بهرام، شباهت کامل با اسب تصویر شماره ۱۴ دارد.

(۲۳) ص ۹۶ ب همین البم: شهسوار با خصائص فوق، در جنگ با شیر ژبان.

(۲۴-۲۵) ص ۷۰ الف همین البم: در بالا شهسوار تازنده با شمشیر آخته، که چهره کشی آن با کلاه سوار، نظیر کارهای قرن ۱۵م عصر تیموریان است، و در پائین آن شیر ژبانی تصویر شده، که تیری را در نوک بینی میخورد. این هر دو تصویر نامکمل اند، و آثار سوزن مصوری در آن پدیدار.

(۲۶) ص ۹۵ ب همین البم: بهرام گور سوار با شمشیر آخته بر ازدهائی مهیب حمله می آورد که تاج و چهره و سلاح و وضع عمومی وی به آثار قرن ۱۵م و عصر تیموریان شباهت تام دارد.

(۲۷) ص ۹۳ الف همین البم: سواری با همان تاج و قیافت خراسانی عصر تیموریان تازان و سلاح در دست که سلاحش در تصویر بنظر نمی آید مربوط بقرن ۱۵م.

(۲۸) ص ۴۹ الف همین البم: همان بهرام گور با همان تاج و لباس که با شمشیر آخته بر شیر ژبان می تازد، دارای سبک و خصائص عصر تیموریان.

(۲۹) ص ۱۱۵ ب همین البم: رستم، شهسوار با ریش سیاه و قیافت خراسانی دارای کلاه ترکانه (سبک ترکمن و سلاجقه) سوار دیگر (افراسیاب) را تعقیب کرده و او را از کمرش گرفته به عقب زین میکشاند.

گمان میرود که این تصویر اثری از هنر ترکمن داشته باشد. زیرا چهره کشی و شکل خودهای سواران مانند تاجهای عصر تیموریان نیست، بلکه نوک تیز و جیغه کوچک دارد. و ریش رستم هم سیاه و انبوه متمایل بدر است.

(۳۰) ص ۶۱ ب همین البیم: گویو سوار تازنده باریش سیاه دراز و چهره خراسانی و اسپ زره پوش، پیران را به کمند خود انداخته و از اسپش می کشاند. این نقاشی از داستانهای شاهنامه فردوسی مربوط به نصف اول قرن ۱۵ م تخمین میشود (سبک ترکمن مانند شماره ۲۹ بالا)

(۳۱) ص ۹۵ ب همین البیم: رستم دارای ریش سیاه، کلاه و رشاخدار را بزور میکشاند. این هم شباهتی بدو تصویر سابق دارد.

(۳۲) ص ۷۴ ب همین البیم: جنگ یک پهلوان با شیر ژبان، از همین مکتب و سبک. این پهلوان جوان بی ریش بروتی عماسه دار، پیش قبضی در دست دارد که چهره او ترکانه و دارای کاکل های دراز سیاه است.

(۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶) ص ۶۳، ۵۱، ۵۸، ۸۱ همین البسم. مناظر جنگ با شیران ژبان و دیوان، که چهره کشی و خصائص هنری آن مانند ۲۹، ۳۰، ۳۱ است و باید آنرا از آثار قرن ۱۵ م و سبک هنر ترکمن شمرد.

دکتر نورخان اتاسوی. یونیورسیتی استانبول. تلخیص از مجله کلتور منطقوی ج ۳ شماره ۱-۲ بهار ۱۹۷۰ م طبع تهران.

(۹۶۳) - ۳ -

البم نمبر ۲۱۶۰ دارای نود ورق و ۶۹ منیاتور است که برای سلطان یعقوب آق قویونلو در عصر بایسنغر و علی شیر در هرات ساخته

شده و مصوران آن امیر خلیل و حاجی محمد قفل ساز و شاه محمد خپام و شیخی بیگ و محمد بیگ و محمد نقاش سیاه قلم^۱ و درویش محمد هروی و عبدالباقی باکو و سناء الله نقاش اند.

درین البم کارهای مصوران عهد ایلخانی که دارای تاریخند نیز دیده می شود مانند عبدالله صراف و سلطان احمد جلایر (احمد ویسی) (ز)

(۹۶۴) - ۴ -

البم ۱۴۲۳ F کتابخانه یونیورسیتی استانبول: دارای ۱۶۶ ورق که در کارخانه سهیز، انور مربوط دربار سلطان محمد فاتح بوده، نام «مجموع العجائب» بران نوشته شده و بخط بایسنغر میرزا است، و هم قطعاتی

(۱) حاجی محمد سیاه قلم مصور و مذهب هرات همانست که علی شیر نوایی او را «خارقه دوران» می نامد و بدربار سلطان باقرا محترم و مانند محمود الکاتب بخشی سر منشی او بود که او را رئیس اکادیمی هرات توان شمرد و کاشی ساز هم بود. وی از هرات بعراق رفت و مدتی بدربار آق قویونلو کار کرد، که درین البم آثار او محفوظند. و هم منیاتوری درین البمست که آنرا محمد نقاش و شیخی هر دو کار کرده اند (لوحه ۱۸)

حیدر میرزا دوغلات کاشغری که شاگرد درویش بود گوید: استادش از شاه مظفر سیاه قلم مصور دربار سلطان ابوسعید در هرات هنر آموخت و در کارهای مدرسه هنری هرات آثار هنر او یغور و چین نیز مشهود است (ز)

حاجی محمد بقول خلاصه الاخبار در کتابخانه امیرعلی شیر صندوق ساعتی ساخته بود و پیکر صورتی تعبیه کرده بود که چوبی در دست داشت و چون یک ساعت از روز میگذشت آن پیکر چوب را یک نوبت بر نقاره که در پیش او بود میزد و بعد از گذشتن ساعت دوم دو نوبت و الی آخر وفاتش ۹۱۳ ق ۱۵۰۷ م است.

از خطوط اویغوری بخط زین العابدین جرجانی دارد، که یکی از منشیان اویغور بود.

(۹۶۵) - ۵ -

البم ۱۴۲۲ F یونیورستی استانبول: نسخه مهم مکتب هراتست که آنرا شاه طهماسب صفوی در سنه ۱۵۷۶ م بوسیله شاه قلی خلیفه به سلطان مراد ثالث عثمانی اهدا کرده و ۸۸ ورق مزین دارد، و در آن يك تصویر شاه غریب میرزا پسر سلطان حسین بایقراست. و بر ورق ۴۶-۴۷ آن خط اسماعیل صفوی و بر ورق ۶۲ خط عبدالله بن محمد الهروی دارد، و این هنگامی نوشته شده که وی نزد الخ بیگ در سمرقند بود. بر ورق ۶۴ خط شاه طهماسب و قطعات کار قادمی مصور صفوی دارد. يك پورتريت عمل بهزاد بر ورق ۳۲ ب و هم پورتريت عمل کوپك نقاش وغيره بدان دیده میشود (ز ۴۴)

درین مجموعه، فرمانها و نوشته‌های ابنیه هرات نقل گردیده، و از انجمله نثری درباره بنایی در کوی خیابان هراتست و هم در ختم این البم، مرتب آن عبدالله بن محمد هروی تاریخ آنرا چنین سروده:

پرسد اگر کسی از من تاریخ اختتامش

گویم «پی مرقع جمع آمده ورق‌ها»

که بحساب جمل ۸۹۷ ق ۱۴۹۱ م باشد.

(آریانا، کابل شماره ۳۰۷ حوت ۱۳۵۲ ش)

مضمون استاد خلیلی)

هنر این نسخه کار بعد از قرن ششم هجریست و تصاویر بید پای

کلیله و دمنه وغيره که بعداً برای شاه طهماسب اول صفوی فراهم آمده، در نقاشی آن، روشهای چینی در مناظر طبیعی بنظر می آید، و يك روحانیت و حالت طبیعی مقارن با روح هندی هم دارد، و در مراعات حالت طبیعی و اتقان اشکال آدمی و حیوانی بحدی موفق است که هنرمندان تبریز هم بآن پایه نرسیده‌اند (صنایع ایران ۹۵)

مجموعه‌های هنری

در کتابخانه خزینه اوقاف توپقاپوسرای استانبول

نمبر ۲۱۳۷ H - ۲۱۷۳ و ۲۳۱۰

(۹۶۶) (۶)

البم ۲۱۶۱ الف: مسمی به مرقعات شاه طهماسب، که بقول مؤلف نزهة اسرار الاخبار . . . (H ۱۳۳۹) شاه صفوی وفدی را بریاست امیر دیوان شاه قلی ستاجلو، بدر بار سلطان سلیمان عثمانی فرستاد و با او نسخ خطی مصور گرانبها با هدایای دیگر بود، که از آنجمله شاهنامه مصور، و يك مجموعه مزین و مصور اشعار هم بود.

این البم نمونه خط سید احمد حسینی مشهدی خطاط و مصور، و مخطوطات و نقاشی‌های دوره تیمور و بهزاد و شاگردان او عبدالعزیز و درویش محمد هروی و زین الدین محمود و شیخ محمود و دوست محمد و میر علی و سلطان محمد خندان و سلطان محمد نور دارد که بدر بار صفویه رفته بود، و همچنین آثار محمود مذهب و بعضی از مصوران عهد ایلخانی و صفویه دارد.

آثار خامه بهزاد و محمد بیگ داماد او، و شیخ محمد الهروی

درین البیم مهم‌اند، و يك تصویر هاتفی هروی مؤلف تیمور نامه هم بقلم بهزاد است و چهار مجلس مصور اشعار ترکی امیر علی شیر دارد، که يك شعر ترکی را محمود مذهب مصور هرات و دیگری را سلطان‌علی مشهدی و یکی را هم مولانا حسین مذهب ساخته است .

بر ورق ۲۴۰ این مجلد نوشته‌اند که مناظر حیات شاه طهماسب در ۲۵۹ تصویر این مجموعه نشان داده شده که اکنون این تصاویر در آن موجود نیست، ولی تصویر ۲۷ الف بسیار زیباست که شاه مذکور را مانند يك ملای ترکی نگاشته است (ز ۱۷)

این مرقع عظیم خزینة اوقاف بکوشش امیر غیب بیگ یکی از امرای دربار شاه طهماسب اول صفوی از مجموعه قطعات خوش نویسی و نقاشی و تذهیب مرکب گردیده که جامع آن سید احمد مشهدی در مدت سه سالست و مقدمه آنرا هم او نوشته مشتمل بر ذکر بسا از خطاطان که در سنه ۹۷۳ ق ۱۵۶۵ م ختم یافته و نمونه‌های خطوط خود او هم دارد (خ ۵۳۱) از نقایس این مرقعست :

۱ - يك قطعه بقلم خوش نستعلیق با رقم «مشقه بایزید الپورانی» (خ ۹۵)

۲ - يك قطعه کتابت عالی با رقم «میر حسین الحسینی الکاتب - الخاقانی (میر کلنگی) در سنه ۹۵۴ ق ۱۵۴۶ م .

۳ - دو قطعه جلی عالی و خوش نستعلیق با رقم «حیدر الحسینی - الکاتب»

۴ - سیزده قطعه نستعلیق خوش بامضای سلطان محمد خندان

هروی بدون تاریخ (خ ۲۷۱)

۵ - هفت قطعه نستعلیق عالی با رقم «مشق سلطان محمد نور» بدون تاریخ (خ ۲۷۸)

۶ - نود و سه قطعه به قلم‌های جلی تاغبار ممتاز و عالی همگی با رقم «شاه محمود نشابوری و تاریخ‌های ۹۲۹ ، ۹۴۲ ، ۹۵۴ ، ۹۶۱ ، ۹۶۳ ، ۹۷۱ .

بر یکی مینویسد : «جهت فرزند ارجمند محمد حسین تحریر شد» (خ ۳۰۵)

۷ - دو قطعه نستعلیق خوش عبدالله زیارتگاهی (هروی) بشیوه اظهر تبریزی در سنه ۸۳۲ ق ۱۴۲۸ م (خ ۳۵۶)

۸ - يك قطعه نستعلیق خوش خفی عبدالرحیم بن محمد قاسم از خطاطان قرن دهم (خ ۳۹۲)

۹ - دو قطعه نستعلیق جلی متوسط با رقم عبدالکریم خوارزمی (بن عبدالرحمن خوارزمی) (خ ۴۱۱)

۱۰ - سه قطعه نستعلیق رنگی با محرر عبدالوهاب حسینی مشهدی در حدود ۱۰۰۰ ق در مشهد . وی شاگرد و نواده دختری سلطانعلی مشهدی است (خ ۴۲۱)

۱۱ - پنج قطعه نستعلیق عبدی نشابوری متوفاً بعد از ۹۹۶ ق ۱۵۸۷ م که یکی رقم «عبدی الشاهی» دارد . (خ ۴۲۵)

۱۲ - دو قطعه جلی خوش نستعلیق شیخ محمد امامی هروی که قاطع آن دوست محمد است . (بی تاریخ) (خ ۶۴۳)

۱۳ - يك قطعه خط عالی با رقم «محمدالوهدی» (متوفاً در مشهد ۹۵۱ ق ۱۵۴۲ م) (خ ۶۵۲)

- ۱۴ - دو نسخه مفردات کامل میر علی تبریزی بارقم «میر علی الحسینی در هرات ۰»
- ۱۵ - نسخه دیگر مفردات مذکور بارقم «علی الحسینی الکاتب در سنه ۹۳۲ ق» (۱۵۲۵ م)
- ۱۶ - شش قطعه از يك مرقع با رقم «عیشی هروی» که یکی تاریخ ۹۶۵ ق ۱۵۵۷ م دارد. (وی از هرات به مشهد رفت و در کتابخانه ابراهیم میرزا صفوی کتابت میکرد، و در سنه ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م درگذشت) (خ ۵۴۶)
- ۱۷ - يك قطعه بقلم زرتحریردار بارقم «حرره کمال الدین مذهب» (چون خط آن رقم دیگری ندارد، ممکن است که خط و تحریر هر دو از خود او باشد) بنگرید: ترکیه ۱۷۵ (خ ۵۹۰)
- ۱۸ - سه قطعه خطوط محمد قاسم شادشاه کاتب هرات در حدود ۹۵۰ ق ۱۵۴۳ م بنگرید: ایران ۳۰۶ ترکیه ۳۹۶ (خ ۸۰۹)
- ۱۹ - يك قطعه خط نستعلیق خوش میر معزالدین حسینی کاشانی در ۹۵۲ ق ۱۵۵۴ م. بنگرید: ایران ۷۳۶ (خ ۸۲۲)
- ۲۰ - يك قطعه خط نستعلیق خوش جلال الدین محمود (حدود ۹۶۳ ق ۱۵۵۵ م) بنگرید: ایران ۲۹۲ (خ ۸۶۴)
- ۲۱ - دو قطعه نستعلیق خوش مظفر علی تربتی فرزند حیدر علی خواهر زاده بهزاد، که هم نقاش و خطاط بود و هم شاعر. بنگرید: فصل ۲ عدد ۶۲ و فصل ۳ عدد ۷۱ (خ ۹۱۲)
- ۲۲ - يك قطعه نستعلیق میرسید تحریر ۹۵۴ ق ۱۵۴۶ م برای محضر نواب نامدار سلطانی خلدسلطنه (خ ۹۳۱)

- ۲۳ - دو قطعه نستعلیق جلی عالی یاری کاتب هروی (حدود ۹۵۰ ق ۱۵۴۳ م) بنگرید: ایران ۲۳۱ و ترکیه ۱۲۴۷ (خ ۹۶۵)
- ۲۴ - يك قطعه رباعی یاری مذهب هروی بخط نستعلیق خوش او (خ ۹۶۷)
- ۲۵ - يك قطعه نستعلیق برقم «الفقییر الحقیر المذنب ابراهیم غفر له» بی تاریخ کتابت قرن ۱۰ (خ ۵۳)
- (۹۶۷) - ۷ -

البم دیگر خزینة اوقاف توپقابو سرب بنام بهرام میرزا نمبر H ۲۱۵۴ در ۱۴۸ ورق دارای ۶۱ منیاتور و چهار شکل است با مقدمه‌یی در تاریخ مختصر نقاشی و خطاطی از دوره ایلخانی تا عصر نویسنده آن دوست محمد هروی ۹۵۱ ق ۱۵۴۴ م.

وی از هرات به آذربایجان رفته بود، و درباره وی به فصل ۲ عدد ۴۵ این کتاب رجوع شود.

این البم منیاتورهای مصوران دوره ایلخانی و تیموریان مانند احمد موسی و بهزاد و یاری مذهب و عبدالحمی مصور دربار تیمور و بشدان قره و میرزا عنایت بن بیگدلوخان دارد، که يك تصویر بهرام - میرزا از شاهقلمی نقاش هم در آنست.

این شاه قلمی بعداً به استانبول رفت و در هنروران دربار عثمانی درآمد.

در این مجموعه، صفحات مزینی از اشعار سلطان حسین میرزا و مجالس النفایس نوایی موجود است که شاید بدربار سلطان حسین

تقدیم شده بود، و نمونه های خطوط خوش عبیدالله خان و پسرش عبدالعزیز خان شاهان بخارا (۱۵۴۰ - ۱۵۵۰ م) هم دارد، و خطی از نوروز احمد حکمران تاشکند در انست، و هم يك تصوير داستان سيف الملوک زبان ترکی را مظهر سیاه قلم مصور در بار ابوسعید تیموری ساخته است (ز ۱۸)

این مرقع معلومات خوبی درباره تاریخ خطاطی هم دارد. مثلاً اظهر تبریزی در آن نوشته است: واضع الاصل نستعلیق خواجه امیرعلی و مخترع الثانی آن شیخی و قبلتی مولانا جعفر تبریزیست (!) برخی از محتویات نفیسه این مرقع:

۱- دو قطعه نستعلیق خوش ابراهیم شاگرد سلطان محمد نور بر رقم: «حرره الفقیر ابراهیم غفر له سنه ۹۳۳ ق (۱۵۲۶ م) (خ ۸)
۲- دو قطعه نستعلیق خوش حافظ باباجان بن حافظ عبدالعلی تربتی خراسانی، خطاط و مذهب و نقار و شاعر متوفی ۹۵۰ ق ۱۵۴۳ م درین مرقع هست که بر یکی نوشته: «کاتبها حافظ بابا جان و قاطعها دوست محمد». رقم قطعه دیگر: کتبه العبد باباجان بهرامی» (خ ۸۴)
۳- يك قطعه نستعلیق بقلم خفی خوش با رقم «مشقه العبد الفقیر بابامیر»

۴- چهار قطعه نستعلیق خوش با رقم «مشقه العبد المذنب بایزید- الپورانی» (خ ۹۵)

۵- يك قطعه نستعلیق خوش با رقم «مشقه العبد بایسنغر» این شهزاده فرزند محمود بن احمد بن ابوسعید کورگان است که از سنه ۸۷۹ تا ۹۰۰ ق (۱۴۷۴ - ۱۴۹۴ م) در بدخشان حکومت داشت (خ ۹۶)

۶- خطوط خوش نستعلیق خود بهرام میرزا بن شاه اسماعیل اول صفوی متخلص به بهرامی (متوفی ۹۵۶ ق ۱۵۴۸ م) که خطاط و موسیقی-دان و نقاش و شاعر بود:

- يك قطعه نستعلیق جلی که عنوان يك تصوير است با رقم «برای فقیر الحقییر ساخته شد العبد بهرام الحسینی».

- يك قطعه بقلم خوش با رقم «کتبه بهرام بن اسمعیل الحسینی نقل از خط سلطان محمد نور»

- يك عنوان تصوير دیگر با رقم: «صورت تاج الدین قوم استاد شیخی ریخته گر، کتبه العبد بهرام بن اسماعیل الحسینی بدار السلطنه تبریز فی سنه ۹۳۴ ق (۱۵۲۷ م) (خ ۱۰۴)

۷- يك قطعه کتابت خفی خوش با رقم «بیر علی الجسامی» (از شاگردان سلطانعلی مشهدی، کاتب میرعلی شیر نوایی که تا سال ۹۳۳ ق ۱۵۲۶ م زنده بود) رك: ۱۴۱۶ (خ ۱۰۶)

۸- چند قطعه خط جعفر بایسنگری که بنام میرزا بایسنغر نوشته، و يك قطعه دیگرش مورخ ۸۳۰ ق ۱۴۲۶ م بنام جلال الدین میرانشاه، و قطعه دیگر بنام میرزا علاءالدوله بن بایسنغر مورخ ۸۳۳ ق ۱۴۲۹ م است. (خ ۱۲۱)

۹- يك قطعه بقلم جلی خوش با رقم «لمولانا هلالی سلمه الله - تعالی... کتبه حسین الفیض». چون هلالی در سنه ۹۳۹ ق ۱۵۳۲ م مرده، این نوشته پیش ازین سال باشد. (خ ۱۶۰)

۱۰- چهارده قطعه کتابت خوش با مرکب الوان، رقم یکی: «بفرموده حضرت شاه، جهت ابراهیم دوات دار، مشقه رستم علی الشاهی»

رقم دیگری: «کاتبها رستم علی و قاطعها مظفر علی.» (خ ۲۰۹)

۱۱- سیزده قطعه خطوط سلطان علی قاینی یعقوبی در دار السلطنه

تبریز (خ ۲۳۹)

۱۲- ترجمه منظوم چهل حدیث از جامی بکتابت جلی با رقم

سلطانعلی مشهدی در عشر اول صفر ۸۹۷ ق ۱۴۹۱ م نوشته شده در

هرات (خ ۲۵۹)

۱۳- دو قطعه خوش خط متوسط با رقم «کتبه سلطانه بنت

اسمعیل الحسینی الصفوی» که دختر شاه اسماعیل اول صفوی و شاگرد

دوست محمد هروی بود (خ ۲۶۷)

۱۴- چهل قطعه انواع خطوط، بعضی به سپیداب با رقم:

«سلطان محمد خندان هروی» (خ ۲۷۱)

۱۵- سی قطعه خطوط خوش با مرکب الوان بامضای سلطان

محمد نور بمدينه هراة، دارای سنوات ۹۳۴ - ۹۳۵ - ۹۳۷ ق که بر

بعضی نوشته «حرره العبد هاشم المذهب و حرره مولانا یاری المذهب

(خ ۲۷۸)

۱۶- يك قطعه بشیوة اظهار تبریزی بخط خوش سلیمان از خطاطان

قرن ۹ ه که شاید پدر دوست محمد هروی باشد. (خ ۲۸۵)

۱۷- هفتاد و دو قطعه بقلم‌های مختلف جلی تاغبار ممتاز و عالی

خوش و رنگه که رقم‌های بعضی چنین است:

کاتبها شاه محمود و قاطعها دوست محمد مصور.

مشقه شاه محمود نیشابوری، حرره العبد میر مصور.

مشقه العبد شاه محمود، حرره دوست محمد مصور.

مشقه شاه محمود النیشابوری بدار السلطنه تبریز سنه ۹۳۹ ق. و

بعضی با تاریخهای ۹۳۲ و ۹۴۲ و ۹۵۰ ق (خ ۳۰۵)

۱۸- يك قطعه شعر شمس محمد لطف الله خطاط قرن ۹ ه که بزر

تحریر شده «کاتبه و قائله شمس محمد لطف الله، حرره میر مصور.»

(خ ۳۱۷)

۱۹- يك قطعه خط شیر علی خطاط کتابخانه بایسنغر میرزا در

هرات (خ ۳۲۴)

۲۰- يك قطعه بشیوة اظهار تبریزی بقلم خوش عارف هروی بن

روح الله حسینی، که در حدود ۹۰۰ ق ۱۴۹۴ م زنده بود (خ ۳۳۸)

۲۱- هفده قطعه خطوط متنوع عبدالرحیم خوارزمی متخلص

به انیسی به قلم‌های جلی تا غبار خوش با رقم‌های او: عبدالرحیم -

خوارزمی یا رستمی یا یعقوبی (خ ۳۸۷)

۲۲- سی و نه قطعه بقلم‌های مختلف خوش عبدی نیشابوری متوفا

بعد ۹۹۶ ق، که یکی تاریخ ۹۲۸ ق ۱۵۲۱ م و دیگری نام شاه اسماعیل

بهادرخان، و دیگری رقم «بقرموده جناب سلطنت شعاری بهرام میرزا»

و دیگری «نقل من خط مولانا سلطان علی المشهدی» و دیگری سنه

۹۴۰ ق ۱۵۳۳ م بجهة شاهزاده بهرام میرزا دارد (خ ۴۲۶)

۲۳- يك قطعه نستعلیق خوش با رقم «مشقه عماد الفراهی» که این

خوشنویس گمنام در قرن دهم میزیست. (خ ۵۳۹)

۲۴- سه قطعه کتابت خوش غیاث الدین مذهب مشهدی شاگرد

سلطانعلی مشهدی بدون تاریخ (خ ۵۵۹)

۲۵- يك قطعه خط خوش مجنون الرفیقی هروی (خ ۶۱۶)

۲۶- دو قطعه خط محمد ابریشمی مشهدی (خ ۶۳۲)

- ۲۷- هشت قطعه خطوط خوش شیخ محمد امامی هروی (خ ۶۴۳)
- ۲۸- سه قطعه خط نورالدین محمد پورانی هروی (خ ۶۶۴)
- ۲۹- يك قطعه نستعلیق خوش محمد قاسم بخاری از خوشنویسان قرن دهم (خ ۸۰۶)
- ۳۰- بیست و دو قطعه خطوط محمد قاسم شادیشاه خطاط هرات حدود ۹۵۰ ق ۱۵۴۳ م (خ ۸۰۹)
- ۳۱- يك قطعه خط محمد قاسم منجم از خطاطان قرن دهم هجری (خ ۸۱۲)
- ۳۲- سه قطعه نستعلیق خوش شمس الدین محمد الکاتب کرمانی کتابت تبریز ۹۱۸ ق ۱۵۱۱ م . بنگرید : ایران (خ ۸۲۵)
- ۳۳- شانزده قطعه نستعلیق زین الدین محمود شاگرد سلطانعلی مشهدی متوفا ۹۲۵ ق ۱۵۱۸ م بنگرید : شوروی ، ایران (خ ۲۶۵)
- ۳۴- يك قطعه نستعلیق محمود بن علی (خطاط گمنام قرن دهم) (خ ۸۸۲)
- ۳۵- يك قطعه نستعلیق میر دانگ (خطاط گمنام قرن دهم) (خ ۹۴۱)
- ۳۶- پنج قطعه نستعلیق میر شیخ پورانی (هروی) یکی نوشته ۹۳۹ ق ۱۵۳۲ م (خ ۹۳۲)
- ۳۷- سه قطعه نسخ و رقاع و نستعلیق خوش نصیر کاتب برای بهرام میرزا نوشته . (نصیر متوفا در ۹۶۲ ق ۱۵۵۴ م) رك : ایران (خ ۹۴۱)
- ۳۸- يك قطعه نستعلیق برقم : مشقه الفقیر یاری البخاری . که يك

قطعه خط او در موزه چارترسکی کراکوی لهستان نوشته ۹۵۹ ق ۱۵۵۱ م موجود است . (خ ۹۶۴)

(۹۶۸) - ۸ -

البم دیگر توپقا پوسرای ۲۱۳۸ H برای شاه اسماعیل دوم صفوی ۹۸۴ ق ۱۵۷۶ م در ۶۷ ورق ساخته شده که ۱۵ منیاتور مصوران عهد تیموریه دارد، و در آن نوشته انظر گدا هم دیده میشود، و او شاعر زبان چغتائی بود، و صورتی از تیمور و خیمه بارگاه او دارد که آنرا در العصر مولانا ناکپک عکاس الهروی و سلطانعلی مشهدی و دامادش زین الدین محمود و سلطان محمد نورکار کرده اند (ز ۱۸) از جمله نقایس این مرقعت :

- ۱- دو قطعه خط خوش محمد ابریشمی مشهدی شاگرد سلطانعلی مشهدی که چند بیت سروده خود را نوشته (خ ۶۳۱)
- ۲- يك قطعه خط خوش محمد رضا مشهدی شاگرد سید احمد مشهدی متوفا ۹۹۲ ق ۱۵۸۳ م (خ ۷۳۶)
- ۳- يك قطعه نستعلیق خوش الوان با رقم «کتبه محمود المذهب هروی لمولانا جامی قدس سره . (خ ۸۹۴)
- ۴- يك قطعه کتابت خوش با رقم «جهت امین الدین مرقوم قلم شکسته رقم گشت العبد حیدر الحسینی» (این میر حیدر در بخارا تا ۸۶۸ ق ۱۴۶۳ میزیست) (خ ۱۷۱)
- ۵- يك قطعه بقلم خوش با رقم «العبد سلطان حسین التونی» (وی شاگرد میر حسین باخرزی است که پیش از ۱۰۳۴ ق ۱۶۲۴ م) -مرده

است (خ ۲۳۲)

۶- سه قطعه خط عالی برقم «سلطان محمد نور در سنه ۹۲۵ ق

(م۱۵۱۸) (خ ۲۷۸)

۷- پانزده قطعه خط عالی بقلم‌های مختلف از جلی تا غبار خوش

با رقم شاه محمود نشابوری» که یکی تاریخ ۹۶۳ ق ۱۵۵۵ م دارد

(خ ۳۰۵)

۸- يك قطعه نستعلیق عالی عبدالله طباطبائی هر وی در سنه ۸۴۶ ق

۱۴۴۲ م (خ ۳۶۳)

۹- دو قطعه خفی خوش عبدی نشابوری که یکی رقم «عبدی بن

حسن قلندر سنه ۹۹۶ ق» ۱۵۸۷ م دارد . (خ ۴۲۵)

۱۰- يك قطعه خوش نویسی محمد صالح دردمند، از خطاطان

شیراز و کرمان در سنه ۹۷۴ ق ۱۵۶۶ م . (رك : خطوط محمد صالح

دردمند ۱۲۵۱) .

(۹۶۹) - ۹ -

البم ۲۱۵۱ H دارای ۱۰۱ ورق و وقایه نفیس چرمیست که آنرا

برای یوسف بهادر خلاده . . . ساخته‌اند، که اکثر آن کار هنرمندان عصر

تیموریان هرات و صفویانست . این یوسف بهادر، یکی از شاهزادگان

آق‌قویونلوست که شاید برادر یعقوب و پدر الوتد میرزا باشد .

يك صفحه البم امضای محمد بن عبدالحی در ۸۰۶ ق ۱۴۰۴ م و

پسر خواجه عبدالله مصور عصر تیموریان دارد . يك تصویر دیگر در

سمرقند به قلم شهاب‌الدین عبدالله هر وی مصور و خطاط بن میرعلی

معاصر الخ بیگ نگاشته شده و اشعار چغتائی از نوائی و سلطانی مشهدی

و شاه محمود نشابوری و غیره دارد .

دو قسمت نثر آن از عبدالرحیم الغلسوتی پسر شمس تبریزی

المشرفی (مرشد مولوی بلخی) و از محمد مؤمن خطاط و مصور هرات

پسر عبدالله مروارید است و هم تصویری از علی بیگ‌الکاتب برای يك

شهزاده سابق‌الذکر دارد . (ز ۱۹)

(۹۷۰) - ۱۰ -

البم ۲۱۴۷ H سی و دو ورق و نه منیا تور دوره مابعد مکتب تیموریه

دارد که آثار زین‌الدین محمود و میر محمد سمرقندی و يك تصویر شاه

اسماعیل اول بر تخت، و کارهای ولیجان مصور درانست .

(۹۷۱) - ۱۱ -

البم ۲۱۴۴ H نیز متعلق به مابعد عصر تیموریه و دوره صفویه

مشمول بر ۱۳ ورق است که کارهای میر علی، بهزاد، عمادالحسینی

دارد .

(۹۷۲) - ۱۲ -

البم ۲۱۴۶ H هژده ورق دارای کار عمادالحسینی و ولیجان نقاش

و پورتریت صدیقی بیگ تبریز نویسنده زبان چغتائی .

(۹۷۳) - ۱۳ -

البم ۲۱۴۰ H سی و هشت ورق مشتمل بر کارهای قاسم نقاش و

بهزاد و صدیقی بیگ و اشعار چغتائی و نثر عماد .

(۹۷۴) - ۱۴ -

البم ۲۱۶۲ H سی و چهار ورق از کارهای ولیجان نقاش، بهزاد،

و تصویر معراج پیغمبر و پورتريت خود و لیجان نقاش .

(۵۹۷) - ۱۵ -

البم H ۲۱۶۸ H ۲۱۶۸ چهار وسی ورق مشتمل بر آثار خامه بهزاد، و لیجان، محمود مذهب و تصویری از راهب عیسوی بقلم بهزاد و دو شهزاده از محمود .

(۹۷۶) - ۱۶ -

البم H ۲۱۴۵ H ۲۱۴۵ ورق دارای مجلس نقاشی اشعار حافظ و کارهای شاه محمود نشابوری و محمد شریف هرات و قاسم شادیشاه .

(۹۷۷) - ۱۷ -

البم H ۲۱۵۶ H ۲۱۵۶ صد ورق و ۴۶ منیاتور که بريك صفحه کامل منظری از بزم يك شاه صفوی دارد، و هم اشعاری از سلطان حسین بایقرا و ثری از دوست محمد بامضای «دوست محمد بن سلیمان الهروی» و مرقعی از اشعار علی شیر و داستان زندگانی او، و منظری بقلم محمد هروی بن عبدالله نقاش هروی دارد که استاد نستعلیق نویسی بایسنغر و از درباریان الخ بیگ بود، و هم : اشعار شاه محمود نشابوی بزبان چغتایی .
يك تصویر شهزاده ترك پیشکش شیخ پورانی کار بهرام قلی مصور .

مرقعی از اشعار نوائی مزین با تصاویر در ۹۶۸ ق ۱۵۸۰ م .

حصه‌یی از نسخه مذهب مجالس النقایس نوابی .

از محتویات این مجموعه هنریست .

(۹۷۸) - ۱۸ -

البم H ۲۱۶۶ H ۲۱۶۶ ۲۷ ورق با تصاویر کار علی رضا، آقا رضا از مناظر قرا و قصبات، که تقلید تصاویر عهد تیموریان و ایلخانی شمرده میشود .

(۹۷۹) - ۱۹ -

البم H ۲۱۵۹ H ۲۱۵۹ ۱۸ ورق با ۴۴ منیاتور، که برای خزانه عبدالعزیز خان بخارا تربیت شده و يك پارچه منثوری از او هم دارد . تصاویر آن ادامه مکتب تیموریان و صفویان است و آثار خط سلطان علی به تخلص «خطائی» و يك شعر ترکی غربی از مالک دیلمی و هم صفحاتی از مجالس النقایس دارد .

(۹۸۰) - ۲۰ -

البم کوچک H ۲۱۵۵ H ۲۱۵۵ مشتمل بر اشعار حسین بایقرا و وزیرش علی شیر نوائی و : تصویر کوچک میرزا و علی شیر نوائی با گل و برگ .

يك پورتريت سفیر روس بدربار صفوی .

اشعار جامی که منظر آنرا عبیدالله بخاری (شاید برای عبیدالله خان پادشاه بخارا) ساخته .

چند تصویر کار مسعود بن میرك نقاش دربار بایسنغر، و محمد

بیگ الهروی و سلطان علی مشهدی .

يك نمونه نستعلیق خفی متوسط عبدالله طباطبائی هروی نوشته عشر

اول ربیع الثانی سنه ۸۵۵ ق ۱۴۵۰ م که در سمرقند کتابت شده درین

مرقصست (ز ۲۱) وهم يك قطعه ديگر وي نوشته ۸۳۴ ق ۱۴۳۰ م در
يونبورستی استانبولست. (خ ۳۶۳)

(۹۸۱) - ۲۱ -

البيم خطاطی و منیاتور H ۲۳۱۰ دارای ۱۰۲ ورق، برای خزانه
شهزاده مرات بايسنغر خان ترتيب شده و نمونه های خطاطی کاتبان متعدد با
مهرهای سلطان حسين ميرزا دارد، که بران «راستی رستی» نوشته اند (ز ۲۱)

(۹۸۲) - ۲۲ -

البيم خطاطی و منیاتور H ۲۱۵۷ قطعات خط زین العابدین بن
سلطان بخت جرجانی از دیهنامه اویغوری امیری و يك پارچه نثر ۹۱۷ ق
۱۵۱۱ م از محمد بن سلطان شاه هروی، و کارهای خطاطان دوره ایلخانی
دارد.

(۹۸۳) - ۲۳ -

البيم H ۲۱۳۷ بنام «مرقع خوب» برای خزانه ولی محمد خان
حکمران استرخانی (۱۶۰۵ - ۱۶۱۱ م) نگاشته شده، که دیباچه آن بسیار
مزیّن است و محمد صالح هروی منشی خان مذکور آنرا ترتیب داده
و چند تصویر دارد، که از کارهای عصر بایری هند و رضا عباسی به بخارا
هدیه شده و برخی تصاویر سبک اروپائی هم دارد.

این محمد صالح از خطاطان هراتست که يك قطعه نستعلیق خوش
وی در مجموعه مهدی بیانی تهران است نوشته ۲ ذیحجه ۱۰۷۲ ق
۱۶۶۱ م.

این البیم توپقا پوسرای مجموعه نفایس خطوط است از انجمله :

۱- سه قطعه نستعلیق ممتاز و عالی با رقم شاه محمود نشابوری
(رك : ایران)

۲- يك قطعه مشق مير معزالدين محمد حسینی کاشانی در ۹۶۲ ق
۱۵۵۴ م.

۳- يك قطعه نستعلیق شيخ محمد مصور که شعر استاد خود میر-
علی هروی را در سنه ۹۷۰ ق ۱۵۶۲ م در مشهد نوشته «نقل از خط
شريف حضرت استادى و مخدومى امير على .»

۴- قطعه نستعلیق سلطانعلی مشهدی .

۵- « « مير على هروی

۶- « « محمود شهابی

۷- « « محمد حسين تبریزی .

۸- « « سيد احمد مشهدی .

۹- مقدمه این مرقع بخط خوش همین محمد صالح الکاتب -

الخاقانی است که تاریخ ترتیب آن «مرقع خوب» = ۱۰۱۸ ق (۱۶۰۹ م)
باشد (خ ۷۷۷) (رك : منابع تاریخ هنر ۱۱۳)

(۹۸۴) - ۲۴ -

البيم كوچك H ۲۱۳۹ ۲۹ ورق و ۱۱ منیاتور با قطعات اشعار
نوائی و سلطان حسين بايقرا و يك شعرزبان چغتائی سلطانعلی مشهدی .

(۹۸۵) - ۲۵ - البیم نمبر H ۲۱۴۲

(۹۸۶) - ۲۶ - البیم نمبر H ۲۱۴۳

(۹۸۷) - ۲۷ - البیم نمبر H ۲۱۶۵

(۹۸۸) - ۲۸ - البیم نمبر H ۲۱۷۶

این چهار البم شاید از شاهان بابر هند بوده باشد. البم ۲۱۴۲ تصاویر منقول از کارهای بهزاد است و هم صور شاهان بابر هند و مجالس ایشان را دارد. يك منیاتور از حاجی محمد مصور است که باید از بخارا به بابران هند رسیده باشد (ز)

- ۲۹ - (۹۸۹)

البم ۲۱۵۸ H مجموعه مخلوطیست از آثار هنروران عصر تیموریه و صفویه و عثمانیه. مانند بهزاد، سلطانعلی مشهدی، محمد امین مذهب، رضا عباسی با اشعار ترکی عثمانی و چغتائی (ز ۲۲)

- ۳۰ - (۹۹۰)

البم ۱۴۸۳ H در سنه ۹۷۸ ق ۱۵۷۰ م ترتیب شده دارای ۳۲ قطعه تصاویر بقلم محب الله الکاتب از عصر صفویه بقایای مکتب تیموریه.

- ۳۱ - (۹۹۱)

البم ۱۴۸۸ H ساخته محمد باقی الکاتب در ۱۵۶۵ م مشتمل بر ۲۸ تصویر که در آخر آن نوشته شده «در کتابخانه شهریار کامگار ابوالغازی عبدالله بهادر خان محرم ۹۷۲ ق در بلدة فاخره بخارا» (ز ۲۳)

- ۳۲ - (۹۹۲)

البم ۱۴۸۹ H نقل تصاویر دوره غازان خان و شاهرخ تیموری که در سنه ۸۸۷ ق ۱۴۸۲ م غالباً در سمرقند کار شده است (ز ۲۳)

- ۳۳ - (۹۹۳)

البم ۱۴۹۱ H بقلم خان علی الکاتب در سال ۹۰۱ ق ۱۴۹۶ م در هرات برای خزانه سلطان علی حکمران گیلان نگاشته شده باشد. (ز ۲۳)

- ۳۴ - (۹۹۴)

البم ۱۴۹۶ H بقلم محمد بن محمد بقال برای ابوسعید میرزا تیموری در هرات در سنه ۸۶۸ ق ۱۴۶۴ م ساخته شده که چندین نسخه خطی دیگر توپقاپو بخامه اوست و جدش با دربار بایسنغر پیوستگی داشت.

در این البم اثر منیاتورهای شاهنامه عصر شاهرخ و بایسنغر دیده میشود. (ز ۲۳)

- ۳۵ - (۹۹۵)

البم ۱۵۱۴ H در سنه ۹۴۲ ق ۱۵۳۵ در بخارا بقلم محمد بخاری نوشته شده و ۳۶ تصویر دارد.

- ۳۶ - (۹۹۶)

مرقع شاه عباس صفوی در خزینه اوقاف استانبول که جامع انواع قطعات خطوط خوشنویسانست و از آن جمله:

يك قطعه نستعلیق گلزار با رقم «مشقه العبد مسعود بن میرکی المذهب.» (خ ۹۰۳)

- ۳۷ - (۹۹۷)

مرقعات میر عماد یا مرقعات ولسی الدین افندی در کتابخانه

یونیورسیتی استانبول، که فراهم آورده شیخ الاسلام ولی الدین افندی خطاط و عالم ترکست مشتمل بر انواع خطوط خود وی و خطوط میر عماد و استادان دیگر و از انجمله :

- ۱- يك قطعه نستعلیق خوش محیی هروی در سنه ۹۷۵ ق ۱۵۶۷ م (رك) : ایران و افغانستان
- ۲- کار هنری قطاعی نقشی مذهب (خ ۸۹۶) (بنگرید : فصل ۲ منابع ۱۲۹ - ۱۳۱)

(۹۹۸) - ۳۸ -

مرقع مالك دیلمی (رك : منابع ۹۵)

در خزینة اوقاف استانبول، که جامع آن مالك دیلمی شاگرد میر علی هروی در هرات است که از اینجا بمشهد رفت و در کتابخانه سلطان ابراهیم کتابت میکرد، تا شاه طهماسب او را بقزوین برد. وفاتش ۹۶۹ ق ۱۵۶۱ م است. از نفایس این مرقعست :

- ۱- سه قطعه بخط خوش جعفر بایسنغری (خ ۱۲۱)
- ۲- يك قطعه خط خوش حسین علی شاگرد سید احمد مشهدی (متوفا ۱۰۳۰ ق ۱۶۲۰ م) که تاریخ ۹۹۲ ق ۱۵۸۳ م دارد (خ ۱۵۹)
- ۳- دو قطعه خط خوش حیدر الحسینی بکتابت عالی (خ ۱۷۱)
- سه قطعه خطوط او در همین خزینة اوقاف نوشته سنه ۸۶۸ ق ۱۴۶۲ م موجود است و یکی هم در کتابخانه روان کوشکو استانبولست.
- ۴- سه قطعه بخط خوش جلی با رقم «عبد سلطان محمد نور» (خ ۲۷۸)

۵- يك قطعه کتابت خوش سلیم نشابوری شاگرد شاه محمود

نشابوری (خ ۲۸۴)

- ۶ - ۲۵ قطعه بقلم های جلی تاغبار با رقم «شاه محمود نشابوری» و تاریخهای ۹۶۲ و ۹۶۵ ق (خ ۳۰۵)
- ۷ - يك قطعه نستعلیق عبدالکریم بن عبدالرحمن خوارزمی متوفا ۸۹۲ ق ۱۴۸۶ م (خ ۴۱۱)
- ۸ - دو قطعه نستعلیق بهترین عبدی قلندر نشابوری متوفا بعد ۹۹۶ ق ۱۵۸۷ م (خ ۴۲۵)
- ۹ - يك قطعه نستعلیق خوش عیشی هروی کاتب ابراهیم میرزا صفوی در مشهد متوفا ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م (خ ۵۴۶)
- ۱۰ - يك قطعه نستعلیق خوش معین الدین محمد شریفی تبریزی شاگرد میر علی هروی، که در مشهد نوشته بی تاریخ (خ ۶۶۵)
- ۱۱ - يك قطعه نستعلیق شیخ محمد بن شیخ کمال سبزواری، نوشته ۹۷۶ ق ۱۵۶۸ م این شیخ محمد شاگرد سید احمد مشهدی و متوفا در سنه ۹۸۵ ق ۱۵۷۷ م است (خ ۷۴۲)
- ۱۲ - دو قطعه خط نستعلیق خوش میر معز الدین حسینی کاشانی در ۹۶۲ ق ۱۵۵۴ م و ۹۷۶ ق ۱۵۶۸ م (خ ۸۲۲) رك : ایران .
- ۱۳ - يك قطعه نستعلیق شمس الدین محمد کرمانی نوشته در هرات در جمادی الاولى ۹۱۶ ق ۱۵۱۰ م (خ ۸۲۵) رك : ایران .
- ۱۴ - يك قطعه نستعلیق جلال الدین محمود حدود ۹۶۳ ق ۱۵۵۵ م رك: ایران (خ ۸۶۴)
- ۱۵ - چند قطعه خطوط محیی هروی حدود ۹۷۰ ق ۱۵۶۲ م (رك: ایران و افغانستان)

۱۶ - دو قطعه شعر خودیاری مذهب هروی به نستعلیق عالی او در حدود ۹۰۰ ق ۱۴۹۴ م (خ ۹۶۷)

(۹۹۹) - ۳۹ -

مرقع سید احمد مشهدی (متوفا ۹۸۶ ق ۱۵۲۷ م)

در کتابخانه خزینة اوقاف، توپقاپوسرای استانبول. از تفاسیس این مرقعست:

۱- يك قطعه بخط آقا جان بقلم نستعلیق خوش با رقم «تشریف بکتابتها العبد آقا جان غفر ذنوبه بدار الارشاد اردبیل فی شهر سنه ۹۶۸ هجریه» (خ ۲)

۲- قطعه نستعلیق خوش بر رقم «کتابه العبد احمد لال»

۳- ۵۳ قطعه بقلم های مختلف عالی مورخ ۹۶۵ ق ۱۵۵۷ م و ۹۷۳ ق ۱۵۶۵ م، نوشته خود سید احمد، وهم ۳۵ قطعه دیگر او بدون تاریخ در مرقعات بهرام میرزا و شاه اسماعیل و مالک دیلمی استانبولست.

۴- يك قطعه نسخ و رقاع بقلم جلی ممتاز با رقم «مشقه العبد کمال الدین حسین حافظ هروی»

۵- يك قطعه قلم های ثلث و نسخ و رقاع عالی بخط دوست محمد-

ابن سلیمان الهروی در محرم ۹۳۸ ق ۱۵۳۱ م.

۶- يك قطعه بقلم نیم جلی خوش سلطان حسین در تون (وی

شاگرد میر حسین باخرزی متوفا پیش از ۱۰۳۴ ق است) (خ ۲۳۳)

۷- دو قطعه نیم جلی و خفی خوش با رقم «مشقه رستم علی»

(خ ۲۰۹)

۸- دو قطعه کتابت خوش سلطان محمد خندان هروی بدون تاریخ

(خ ۲۳۳)

۹- پنج قطعه کتابت عالی سلطان محمد نور هروی که یکی تاریخ

۹۳۴ ق و «حرره یاری المذهب» دارد. (خ ۲۷۸)

۱۰- پنج قطعه بقلم های مختلف و کتابت عالی و خوش با رقم

«شاه محمود نشابوری» و تاریخ های ۹۶۲ ق ۱۵۵۴ م، و ۹۶۳ ق

(خ ۳۰۴)

۱۱- يك قطعه نستعلیق متوسط عبدالله هروی (طباخ) و حرره

عبدالواسع بدون تاریخ (خ ۳۶۳)

۱۲- يك قطعه خط عبدالرحیم بن محمد قاسم کاتب قرن دهم

(خ ۳۹۲) در موزه آثار اسلامی استانبول مناجات خواجه عبدالله انصاری

بخط نستعلیق او موجود است.

۱۳- سه قطعه به نستعلیق قلم های مختلف، بعضی رنگی و محرر

عبدالوهاب مشهدی شاگرد سلطانعلی مشهدی نگاشته در مشهد (خ ۴۲۱)

۱۴- يك قطعه نستعلیق عبدی نشابوری بر رقم «عبدی قلندر» متوفا

بعد از سنه ۹۹۶ ق ۱۵۸۷ م (خ ۴۲۵)

۱۵- هفت قطعه خطوط محمد قاسم شادیشاه کاتب هرات در حدود

۹۵۰ ق (رك : ایران و ترکیه)

۱۶- يك قطعه خط با رقم «شیخ محمد مصور» که شاگرد میرعلی

هروی و در سنه ۹۷۰ ق ۱۵۶۲ م ساکن مشهد بود. (رك : مرقع محمد

صالح ۲۳)

۱۷- يك قطعه خط جلی جلال الدین محمود بن فیروز بخت الحسینی

(حدود ۹۶۳ ق ۱۵۵۵ م) (رك : ایران)

- ۱۸- قطعات متعدد نستعلیق زین الدین محمود شاگرد سلطانعلی مشهدی متوفا ۹۲۵ ق ۱۵۱۸ م (رك: شوروی، ایران)
- ۱۹- چندین قطعه خط محیی هروی که یکی تاریخ ربیع الاول ۹۷۱ ق ۱۵۶۳ م در منزل امین سعادت ودین محمودا دارد (رك: ایران)
- ۲۰- دو قطعه نستعلیق مهدی قلی شاگرد میرمعز کاشانی که بقلم همین مهدی قلی یک قطعه نوشته ۹۷۷ ق ۱۵۶۹ م در خزینة اوقاف استانبولست (خ ۹۲۸)
- ۲۱- دو قطعه «مشقه میر شیخ البورانی» (هروی حدود ۹۴۰ ق ۱۵۳۳ م - خ ۹۳۲)
- ۲۲- چهار قطعه نستعلیق عالی باری هروی حدود ۹۵۰ ق ۱۵۴۳ م (رك: ایران)
- ۲۳- يك قطعه نستعلیق خوش با رقم «علی الحسینی الموسوی» در ۹۳۷ ق ۱۵۳۱ م (خ ۴۵۳)
- ۲۴- يك قطعه نستعلیق جلی عالی با رقم «علی رضا مشهدی» که شاگرد میرزا سید احمد مشهدی بود و بالواسطه به سلطانعلی مشهدی هم می پیوست متوفا ۹۸۶ ق ۱۵۷۷ م. و در همین خزینة اوقاف استانبول يك قطعه دیگر خط او هم محفوظست. (خ ۴۶۷)
- ۲۵- دو قطعه کتابت خوش عیسی هروی متوفا ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م (خ ۵۴۶)
- ۲۶- يك قطعه نستعلیق خوش غیاث الدین مذهب مشهدی شاگرد سلطانعلی مشهدی (خ ۵۵۹)
- ۲۷- يك قطعه خط جلی خوش محمد ابریشمی مشهدی (خ ۶۳۲)

- ۲۸- يك قطعه خط شیخ محمد امامی هروی (خ ۶۴۳)
- ۲۹- مفردات نستعلیق میرعلی تبریزی (خ ۴۹)
- ۳۰- دو قطعه کتابت خوش سلیم نشابوری در مشهد ۹۷۲ ق ۱۵۶۴ م (خ ۲۸۴)
- (۱۰۰۰) - ۴۰ -
- مرقع و خطوط محمد حسن هروی : (رك: فصل ۲ منابع، مرقع محمد محسن) . وی از هنرمندان کتابسازی مکتب هرات در حدود ۹۹۰ ق ۱۵۸۱ م است و از آثار اوست :
- ۱- يك نسخه دیوان حافظ با نستعلیق خوش و رقم محمد محسن که صفحات مذهب و ملون و يك تصویر فریدون میرزا و يك مقدمه بانشاء خواجه عبدالله مروارید در سنه ۹۰۷ ق ۱۵۰۲ م دارد، ولی تاریخ کتابت نسخه نیست (رك: افغانستان)
- ۲- مقدمه مرقع محمد محسن هروی در خزینة اوقاف استانبول، که این مجموعه را اواز قطعات خطاطی استادان بزرگ نستعلیق فراهم آورده و مقدمه مذکور را در بیان خطاطان مکتب هرات بقلم خویش در هرات در سنه ۹۹۰ ق ۱۵۸۱ م بران افزوده است .
- (مختصر آن در احوال خوش نویسان مهدی بیانی طبع تهرانست ج ۳ ص ۸۳۳) چند قطعه این مرقع :
- دو قطعه خط محمد امین کاتب شاگرد میرمحمد باقر بن میرعلی هروی نوشته ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م .
- يك قطعه خط سلطان محمد خندان هروی نوشته آخر جمادی - الاولی ۹۵۷ ق ۱۵۴۹ م .

۱- يك قطعه نستعلیق «حالی»

۲- يك قطعه نستعلیق عیشی هروی متوفا ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م .

۳- يك قطعه نستعلیق محمد قاسم شادیشاه هروی در حدود ۹۵۰ ق

۱۵۴۳ م .

۴- منتخب اشعار جامی کتابخانه یونیورسیتی استانبول .

۵- نصیحت نامه خواجه عبداله انصاری (مهدی بیانی دیده)

۶- يك قطعه نستعلیق از يك مرقع خزینه اوقاف استانبول، نوشته

دارالسلطنه هرات بامضای محسن الهروی .

(۱۰۰۱) - ۴۱ -

مرقع و خطوط محمد مؤمن بن خواجه عبدالله مروارید

(متوفا در هند ۹۴۸ ق ۱۵۴۱ م):

این مرقع در کتابخانه یونیورسیتی استانبول است که در آن

نمونه‌های خوش نستعلیق فراهم آمده و از انجمله است :

۱- يك صفحه برقم «کتبه محمد مؤمن»

۲- دو صفحه برقم «مشقه... محمد مؤمن بن عبدالله المروارید

۹۲۵ ق» (۱۵۱۸ م)

۳- دو صفحه نستعلیق او بنام السلطان... شاه طهماسب بهادرخان

صفوی حسینی .

۴- يك صفحه نوشته شهر ربیع الثاني ۹۲۴ ق ۱۵۱۷ م بدارالسلطنه

تبریز .

۵- يك صفحه با رقم محمد مؤمن بن عبدالله سنه ۹۴۷ ق

(۱۵۴۰ م)

۶- يك صفحه نوشته رجب ۹۳۴ ق ۱۵۲۷ م .

۷- يك صفحه نوشته ۹۴۵ ق ۱۵۳۸ م .

۸- يك صفحه برقم «کتبه محمد مؤمن»

۹- يك صفحه جلی برقم محمد مؤمن .

۱۰- يك صفحه خفی برقم «کتبه محمد مؤمن بن عبدالله»

۱۱- يك صفحه برقم «نمقه محمد مؤمن بن عبدالله ۹۴۷ ق»

(۱۵۴۰ م)

۱۲- يك صفحه برقم «راقمه محمد مؤمن»

۱۳- يك صفحه نوشته در تبریز ۹۴۷ ق (۱۵۴۰ م)

۱۴- يك صفحه نوشته ۹۳۱ ق ۱۵۲۴ م .

۱۵- يك صفحه نوشته در تبریز ۹۴۵ ق ۱۵۳۸ م .

۱۶- يك صفحه نستعلیق بهت-رین او نوشته ۹۴۵ ق (خ ۸۴۴)

(رك : منابع فصل ۲ مرقع محمد مؤمن)

(۱۰۰۴ - ۱۰۱۸) - ۴۲ - ۵۸ -

نسخه‌های خمسة نظامی

(رك : ۱۳۷۷ بعد)

کتابخانه توپقاپوسرای استانبول در حدود ۷۵ نسخه خطی خمسة

نظامی و غیره دارد، که از انجمله است :

(۱۰۰۴) - ۱ -

(۴۲) : نمبر ۷۶۱ H ۳۱۰ × ۲۰۵ م ۳۰۹ ورق ۴ ستونی ۲۵

سطری .

در سنه ۸۸۱ ق ۱۴۷۶ م بقلم فخرالدین احمد برای اوزون حسن آق قویونلو خطاطی و تزئین شده، ولى يك حصه آن در سنه ۸۶۶ ق ۱۴۶۲ م از طرف نقاش معروف و خطاط شیخ محمد هروی برای پیر - بوداق سلطان حکمران بغداد نوشته شده است (ز ۲۵) این نسخه ۵ سرلوحه و ۱۶ مجلس منیاتور دارد (فهرست ۱۵۰)

(۱۰۰۳) - ۲ -

(۴۳) مخطوطه ۷۶۲ H ۳۰۰ × ۱۹۵ م ۳۱۷ ورق نستعلیق زیبا ۴ ستونی ۲۵ سطری. نزده منیاتور دلچسب مورخ ماه محرم سنه ۸۸۶ ق ۱۴۸۱ م بخامنه عبدالرحمن یعقوبی دارد که از هنرمندان دربار شاهرخ در هرات بود. این مخطوطه مذهب دارای سه سرلوحه مرصع هنگامی ترتیب شده که عبدالرحمن خوارزمی بدربار یعقوب میرزا بود (ز ۲۵)

(۱۰۰۴) - ۳ -

(۴۴) مخطوطه نمبر ۷۶۷ H ۲۹۵ × ۱۸۵ م ۳۹۲ ورق ۴ ستونی ۱۹ سطری. بقلم سلطانعلی مشهدی در سنه ۹۰۰ ق ۱۴۹۵ م نوشته شده دارای ۳۴ مجلس منیاتور است (ز ۲۵ فهرست ۱۶۵)

(۱۰۰۵) - ۴ -

(۴۵) مخطوطه ۷۷۱ H ۲۹۰ × ۱۸۰ م ۴۰۱ ورق نستعلیق ۴ ستونی ۱۹ سطری.

در سنه ۸۹۵ ق ۱۴۸۹ م بقلم حسین گیلوئی عضو مدرسه هنر هرات نوشته شده، که يك صفحه آن تاریخ ۸۹۳ ق ۱۴۸۶ م هم دارد (ز ۲۶) این نسخه ۲ عنوان و ۵ سرلوحه مذهب و سی مجلس منیاتور و

وقایه چرمی قهوه‌ئی دارد. (فهرست ۱۵۱)

(۱۰۰۶) - ۵ -

(۴۶) مخطوطه نمبر ۷۷۳ H ۲۵۵ × ۱۷۵ م ۳۵۱ ورق ۴ ستونی ۲۱ سطری. کار مدرسه هراتست مورخ ۸۶۵ ق ۱۴۶۱ م دارای تصاویر متعدد (ز ۲۶) این نسخه در آخر رقم عبدالرحمن بن محمد اسماعیل و ۵ سرلوحه و ۱۳ منیاتور عصر تیموریان دارد. صحائف و عناوین آن مذهب است. (فهرست ۱۵۰)

(۱۰۰۷) - ۶ -

(۴۷) مخطوطه نمبر ۷۷۴ H: کار هرات یا سمرقند در ۸۴۴ ق ۱۴۴۰ م که ۵۱ قطعه تصویر دارد، و از انجمله صورت الغ بیگ حکمران سمرقند.

(۱۰۰۸) - ۷ -

(۴۸) مخطوطه ۷۷۹ H: در سنه ۸۴۳ ق ۱۴۴۰ م بدست عماد ابرقوهی تکمیل شده، ولى يك حصه آن تا ورق ۱۷۵ الف بوسیله عبدالرحمن خوارزمی در سنه ۸۵۷ ق ۱۴۵۳ م هنگام توقف هرات ترتیب شده که ۲۰ مجلس مصور دارد، و بر ورق ۹۸ صورت ابوسعید میرزا در هراتست (ز ۶۴)

(۱۰۰۹) - ۸ -

(۴۹) مخطوطه ۷۸۶ H ۲۴۰ × ۱۶۵ م ۳۱۸ ورق ۴ ستونی ۲۳ سطری: در سنه ۸۵۰ ق ۱۴۴۶ م برای یوسف شاه بن میر میران تبریز نوشته و پیراسته شده که ۲۰ مجلس منیاتور برقم: «مذهبا و مصورها

سلطان علی الباوردی» دارد (ز ۲۶)

این نسخه مذهب است و ده عنوان مرصع و جلد سیاه لاکمی دارد

(فهرست ۱۴۹)

(۱۰۱۰) - ۹ -

(۵۰) مخطوطه نمبر ۸۷۷ R ۳۵۵ × ۲۳۰ م ۳۴۱ ورق ۴ ستونی

۲۱ سطری : دارای ۲۳ مجلس منیاتور به نستعلیق نیکوی محمد قاسم

اشکابادی بن سلطان محمود در رمضان ۹۳۳ ق ۱۵۲۷ م (ف ۱۵۹)

(۱۰۱۱) - ۱۰ -

(۵۱) مخطوطه ۸۵۵ R ۱۹۰ × ۱۲۳ م ۳۹۱ ورق ۴ ستونی ۱۹

سطری : در ربیع الاول ۸۵۰ ق ۱۴۴۶ م در اواخر عهد شاهرخ در هرات

نوشته شده که هشت مجلس منیاتور دارای اثر سبک چینی و اویغوری

مربوط اوائل عصر تیموریه دارد (ز و فهرست ۱۴۹)

(۱۰۱۲) - ۱۱ -

(۵۲) مخطوطه نمبر ۸۵۷ R ۲۵۷ × ۱۸۰ م ۳۸۶ ورق ۴ ستونی

۱۹ سطری کار محمد الحسینی در هرات در سنه ۱۴۹۲ م دارای ۲۱

قطعه منیاتور (ز ۲۷) نقاشی و خصایص هنری عصر تیموریان و جلد چرمی

دارد (فهرست ۱۵۳)

(۱۰۱۳) - ۱۲ -

(۵۳) مخطوطه ۸۶۲ R در سنه ۸۴۶ ق ۱۴۴۲ م در هرات نوشته

شده و چهار تصویر دارد، که برای کتابخانه سلطان محمد فاتح بن سلطان

مراد تهیه شده و غالباً بطور هدیه از دربار هرات فرستاده اند (ز ۲۷)

(۱۰۱۴) - ۱۳ -

(۵۴) مخطوطه ۸۷۰ H ۲۵۵ × ۱۷۳ م ۳۰۷ ورق ۴ ستونی ۲۵ سطری

بر کاغذ اهاری کار ابو بکر بن اسماعیل بن محمود بن علی الفاروقی که

یک هنرمند مدرسه هرات بود، در ربیع الاول سنه ۸۴۸ ق ۱۴۴۴ م نوشته

شده که ۲۴ منیاتور و ۵ سرلوحه دارد با تصاویر الخ بیگ و اسکندر و

یک منظر معراج، که اثری از معراجنامه دوره ایلخانی دارد.

(۱۰۱۵) - ۱۴ -

(۵۵) مهمترین این نسخه‌های خمسه، مخطوطه ۷۸۱ H است

۲۴۵ × ۱۶۵ م ۳۲۵ ورق ۴ ستونی ۲۳ سطری که در سنه ۸۴۹ ق ۱۴۴۶ م

در هرات برای خزانه خایرخاتون بنت امیر عثمان بن عباس ترتیب شده،

و عثمان یکی از افسران بزرگ لشکری امیر تیمور بود. یک تصویر

شاهرخ و نمونه‌های خطاطی سنه ۸۰۹ و ۸۳۳ و ۸۴۹ ق و برخی بی تاریخ

دارد، و بر بعضی از آن خواجه علی خطاط و نقاش اکادیمی شاهرخ و بایسنغر

چنین رقم کرده: کتبه علی خواجه التبریزی الخوارزمی، کتبه علی خواجه-

ابن محمد العارف الخوارزمی ۸۰۹ هجری و این همان هنرمند است که

دوست محمد هروی او را «خواجه علی المصور» گوید، و او در جمله

مصوران شاهنامه بایسنغری نیز بود. (ز ۲۸) صفحات این نسخه مذهب

بوده و ۵ سرلوحه و ۱۳ منیاتور نفیس هرات دارد در آخر این نسخه بسیار

مهم خمسه مکتب هرات چنین نوشته اند :

«برسم خزانه مهدعلیا عصمة الدین تاج الاسلام خایر بنت امیر اعظم

عثمان بهادر . ذهبه و صوره خواجه علی التبریزی، کتبه العبد یوسف -
الجامی فی تاریخ تسع وتسعین وثمانمائه بدار السلطنة هرات .
این کاتب نسخه شاید همان یوسف بن محمد بن شهاب الجامی باشد
که مؤلف فرائد غیائی است . (مخطوطه نمبر ۴۱۵۵ ایا صوفیه)
(رک : فهرست ۱۴۹)

(۱۰۱۶) - ۱۵ -

(۵۶) يك نسخه خمسہ R ۸۱۰ بقلم سلطانعلی مشهدی در سنه
۹۰۰ ق ۱۴۹۴ م در اوقات حیات نوائی نوشته شده و شهکار خطاطی و
تزیین است .

(۱۰۱۷) - ۱۶ -

(۵۷) خمسہ بقلم خوش درموزه آثار اسلامی و ترک استانبول خط
سالم نسابوری شاگرد شاه محمود نسابوری متوفی ۹۹۰ ق ۱۵۸۱ م نوشته
سنه ۹۶۱ ق ۱۵۵۳ م (خ ۲۸۳)

(۱۰۱۸) - ۱۷ -

(۵۸) خمسہ نظامی H ۷۵۶ توپقاپو ۳۲۷ × ۲۰۵ م ۳۷۰ ورق
۴ ستونی ۲۱ سطری . به نستعلیق خوش محمد قوام الکاتب شیرازی
(مشهور به حمامی) در ربیع الآخر ۹۵۱ ق ۱۵۴۴ م دارای ۲ عنوان
مذهب در هر صفحه ۵ سرلوحه و ۲۷ مجلس منیاتور عصر صفوی با
جداول لاجورد و جلد چرمی (فهرست ۱۶۱ خ ۸۱۵)

نسخ متفرقه

(۱۰۱۹) - ۵۹ -

نسخه H ۱۹۵ توپقاپو تعلق بمکتب هنری هرات دارد، و در سنه
۸۸۲ ق ۱۴۷۸ م نوشته شده که تصاویر حکمرانان تیموری هرات و سمرقند
در آن است (ز ۳۵)

(۱۰۲۰) - ۶۰ -

نسخه H ۸۰۱ توپقاپو

در سنه ۹۰۲ ق ۱۴۹۶ م میلادی برای سلطان محمود تیموری
حکمران سمرقند نوشته شده و ۱۸ منظر رنگین دارد (ز ۳۵)

(۱۰۲۱) - ۶۱ -

نسخه R ۹۶۱ توپقاپو دیوان ناصر خسرو :

دوازده منظر زیبا دارد، که متعلق به مکتب هنر هرات باشد.

(۱۰۲۲) - ۶۲ -

دیوان حافظ نمبر N ۹۳ توپقاپوسرای :

از جمله ده نسخه خطی دیوان حافظ، این نسخه بمکتب تیموریه
تعلق دارد، که در سنه ۸۷۳ ق ۱۴۶۹ م آنرا با پنج منیاتور کوچک
نگاشته اند .

- ۶۳ - (۱۰۲۳)

مجموعه اشعار نوائی، مخطوطه R۸۰۸ توپقاپو بخط درویش محمد هروی:
این مجموعه در حیاتش ترتیب یافته و اصلاحاتی بقلم خود نوائی
در آنست و ۸۰۲ صفحه بسیار مزین و منقش دارد بقلم درویش محمد
طاقی هروی (ز ۳۶)

- ۶۴ - (۱۰۲۴)

دیوان اشعار سلطان حسین باقرا، نسخه HE ۱۶۳۶ توپقاپو بخط سلطان
علی مشهدی :

نسخه بسیار مزین و مصور است بقلم سلطانعلی مشهدی در سنه
۸۹۷ ق ۱۴۹۲ م نوشته شده و ۱۲۳ ورق دارد، که چهار منیاتور آن مانند
تزیینات اول و آخر آن خیره کننده است (ز ۳۶) و هم شکلی دارد که
سلطانعلی این دیوان را به سلطان حسین در هرات تقدیم میکند (ز ۶۵)

- ۶۵ - (۱۰۲۵)

تیمورنامه هاتفی، نسخه H ۱۵۴ توپقاپو بخط محمود هروی :

نوشته خطاط معروف محمود المذهب در بخارا، که در آخر آن
مینویسد : « کتبه العبد ... محمود الکاتب این نظام الهروی فی آخر شهر
ذی قعدة سنه ۹۴۷ ق بفاخره بخارا » (ز ۳۷)

- ۶۶ - (۱۰۲۶)

کلیله و دمنه R ۱۰۲۲ توپقاپو بخط شمس الدین بایسنغری :

نسخه های خطی کلیله و دمنه از مهمترین آثار توپقاپوسرایست ،

که از انجمله نسخه فوق بقلم شمس الدین بایسنغری (محمد بن حسن یا
حسین) است، که در سنه ۸۳۳ ق ۱۴۳۰ م برای بایسنغر میرزا نوشته شده
و ۲۶ منیاتور کار هرات دارد (ز ۳۹)

بازل گری د منیاتور ایرانی (ص ۱۳) این نسخه را بعد از
شاهنامه بایسنغری مهمترین آثار هرات می شمارد که مانند شاهنامه در
آغاز آن دو صفحه کامل منیاتور بسیار نفیس است . نقاشی های این نسخه
استانبول را با تصاویری که نسخه دیگر کلیله و دمنه در تهران دارد فرقیست
بین، که با رنگ آمیزی درخشان و دقت و نازکی تصویر، شباهت تام با
شاهنامه بایسنغری دارد، که در همین سال کتابت و تصویر آن ختم شده
است (رك : ایران ۱۳)

در فهرست توپقاپو (ص ۳۰۱) نام کاتب محمد بن حسام شمس-
الدین بایسنغری است که در هرات آنرا نوشته و سر لوحه نفیس و جداول
مذهب و ۲۶ منیاتور زیبای اصیل هرات و جلد سیاه چرمی دارد
۲۹۰ × ۱۹۵ م ۱۴۶ ورق ۲۱ سطری .

- ۶۷ - (۱۰۲۷)

کلیله و دمنه توپقاپوسرای بخط یوسف امیری :

نسخه بسیار مهم کلیله و دمنه در ربیع الاول سنه ۸۱۰ ق ۱۴۰۷ م
در هرات بقلم خطاط و شاعر یوسف امیری نوشته شده، وی از هنرمندان
عصر تیمور بود و در آخر این نسخه ۱۹ منیاتور و خطوط یوسف هم دارد

۱- بازل گری این نام را محمد بن حسام خوانده و عدد منیاتورهای متن
کتاب را ۲۲ مجلس می نویسد (منیاتور ایرانی ۱۳) رك : ۱۲۲۹ ترکیه .

چنین امضا میکند: «کتابه العبد یوسف المشهور بامیری» و گاهی «یوسف المذهب» است، که هم کتابت و هم تذهیب و نقاشی کرده است.

درین نسخه مشق خط بایسنغر و همکارش احمد رومی و قطعانی چند از احمد چوره ۸۱۲ق هم موجود است که بعبارات:

«کمترین بندگان سلطان بایسنغر»

امضا کرده است (ز ۳۹)

قطع این نسخه ۱۹۵ × ۱۲۲ م و ۲۰۲ ورق ۱۷ سطری دارد. (فهرست ۳۰۱)

۱۰۳۸ - ۶۸ -

کلیله و دمنه نمبر ۳۶۳ H توپقاپو بخط جعفر:

این نسخه هم مصور و مزین است و ۱۹ منیاتور زیبا دارد، که جعفر بایسنگری برای بایسنغر میرزا نوشته است (ز ۴۲)

اگر این نسخه را نظیر شاهنامه بایسنگری قرار دهیم جا دارد. زیرا نویسنده این هم خطاط معروف جعفر و پرورنده اش میرزا بایسنغر است. حجم این نسخه ۲۳۰ × ۱۹۵ م ۱۹۵ ورق ۱۹ سطریست. رقم: برای بایسنغر بهادرخان بقلم جعفر در سنه ۸۳۴ق (۱۴۳۰م) دارای سر لوحه و جد اول مذهب و ۱۹ منیاتور کار هرات و جلد قهوه‌یی چرمی

ضربی منقش (فهرست ۳۰۲)

۱۰۳۹ - ۶۹ -

جامع بایسنگری از حافظ ابرو:

نسخه مکمل تاریخ حافظ ابرو ۱۶۵۳ H توپقاپو تألیف مورخ هرات حافظ ابرو ۵۴۵ × ۳۸۰ میلی ۴۳۵ ورق ۳۵ سطری به نستعلیق خوش ۸۱۹ ق ۱۴۱۷ م در حیات مؤلف نوشته شده و ۸ سر لوحه مذهب و مرصع و ۱۴۲ مجلس مصور منیاتور دارد که برخی از اشکال و تصاویر آن اینست:

- ۱ - بر ورق ۲۷۴ ب جنگ سامانیان با قره خان در ۹۹۰ م.
- ۲ - « ۲۸۴ ب جنگ ایلک خان و قره خانیان و منتصر سامانی در ۱۰۰۳ م.
- ۳ - بر ورق ۲۸۵ ب منتصر سامانی و اوغز در مقابل ایلک خان.
- ۴ - « ۳۳۰ الف خوارزم شاه ایل ارسلان بر تخت در حدود ۱۱۵۶ م.
- ۵ - بر ورق ۳۷۸ ب اوغزخان و هجوم او بر روسیه اروپا.
- ۶ - « ۳۸۲ الف اوغزخان در شام و شکست مصریان.
- ۷ - « ۳۸۳ ب اوغزخان بشمال افغانستان بر میگردد.
- ۸ - « ۴۲۹ ب صورت شاه رخ نشسته بر تخت.

۱۰۴۰ - ۷۰ -

تاریخ حافظ ابرو کار هرات:

نسخه ۲۸۲ H توپقاپو از همان کتاب حافظ ابروست که برای

کتابخانه شاهرخ نوشته شده و ۲۰ منیاتورکار هرات دارد (ز ۴۲)

(۱۰۳۱) - ۷۱ -

ظفر نامه شرف‌الدین علی یزدی کار هرات :

نسخهٔ نمبر ۱۵۲۲ R توپقاپو، کتابت ۸۸۴ ق ۱۴۷۹ م در هرات است

که دو منیاتور بسیار زیبا، وبر ورق ۵ پورتریت سلطان حسین بایقرا دارد (ز ۶۷)

(۱۰۳۲) - ۷۲ -

ظفر نامه یزدی بخط مرشد :

نسخهٔ دیگر همین کتاب نمره ۱۳۷۰ توپقاپو ۳۳۵×۲۱۰ م در

۴۸۸ ورق ۱۹ سطری بقلم مرشد الکاتب (عطار شیرازی) در سنه ۹۳۲ ق

۱۵۲۵ م در شیراز نوشته شده دارای ۲۱ منیاتور عصر صفوی از متفرعات

مکتب هرات (ز ۴۲ فهرست ۵۴)

(۱۰۳۳) - ۷۳ -

عجائب المخلوقات قزوینی بخط محمد بقال :

نسخهٔ ۴۱۰ H توپقاپو ۲۵۴×۱۵۵ م ۴۲۹ ورق ۱۵ سطری که

در هرات بقلم محمد بن محمد بقال در ربیع الاول سنه ۸۸۴ ق ۱۴۷۹ م

نقاشی و خطاطی شده، و او همان هنرمند است، که البسم ۱۴۹۶ H

سابق‌الذکر هم بقلم اوست. این نسخه ۱۸۹ منظر مصور دارد. عناوین

وسر لوحه و جداول آن مذهب و مرصع است (فهرست ۷۴)

(۱۰۳۴) - ۷۴ -

همین کتاب :

نسخه ۴۰۲ H توپقاپو ۳۵۰×۲۳۰ م ۲۸۷ ورق ۱۷ سطری نوشته

۷ شعبان ۹۸۵ ق ۱۵۷۷ م بخط زیبا با یکصد و هفتاد و شش منظر مصور

منیاتور و جداول لاجورد و عناوین مذهب (فهرست ۷۶)

(۱۰۳۵) - ۷۵ -

همین کتاب :

نسخه ۴۰۳ H توپقاپو ۳۳۵×۲۱۵ م ۴۲۱ ورق ۱۵ سطری، خط

علاء‌الدین بن هدایت‌الله الشریف در سنه ۹۷۶ ق ۱۵۶۹ م مخطوطهٔ مزین

دارای ۱۲۴ منظر مصور منیاتور و سر لوحهٔ مذهب و جداول مرصع.

(فهرست ۷۵)

(۱۰۳۶) - ۷۶ -

عجائب المخلوقات بخط محمد قوام :

نسخه ۴۰۷ H توپقاپو ۲۷۰×۱۶۰ م ۴۷۸ ورق ۱۵ سطری، بخط

محمد القوام شیرازی در ذیحجه ۹۷۶ ق ۱۵۶۹ م مخطوطهٔ مذهب زیبا

دارای ۱۲۴ منظر مصور منیاتور و ۲ عنوان مذهب و جداول لاجورد

(فهرست ۷۵)

(۱۰۳۷) - ۷۷ -

همین کتاب :

نسخهٔ ۴۰۴ H توپقاپو ۳۴۵×۲۳۵ م ۳۱۱ ورق ۱۷ سطری، خط

قرن دهم دارای ۲۸۳ منظر مصور حیوانات و نباتات و سر لوحه‌ها و

عناوین و جداول مذهب و مرصع. (فهرست ۷۶)

- ۷۸ - (۱۰۳۸)

عجائب المخلوقات :

نسخهٔ نمبر ۱۹۵۷ ن موزهٔ هنر اسلامی دارای صدمنظر مصور .

- ۷۹ - (۱۰۳۹)

عجائب المخلوقات :

نسخهٔ نمبر ۲۰۱۳ ن همین موزه ، نوشته ۱۵۶۲ م دارای هشتاد

منظر مصور (ز ۴۴)

- ۸۰ - (۱۰۴۰)

شاهنامه فردوسی :

نمبر ۱۴۰۶ ف یونیورستی استانبول بخط سالک : بحکم

السلطان میرزا علی برای خودش بقلم سالک بن سعید در ۸۹۹ ق ۱۴۹۴ م

با ۱۰۹ منظر مصور نوشته شده. و این علی پسر سلطان محمود میرزا

حکمران حصار در اواخر دورهٔ تیموریان هراتست، که خمسة نظامی

موزهٔ برتانيا نمبر ۶۸۱۰ شرقی هم برای او نوشته شده بود . (ز ۴۶)

(رك انگلستان نمبر ۱ در همین کتاب)

- ۸۱ - (۱۰۴۱)

دیوان سلمان ساوه‌چی نمبر ۳۵۶۳ A بخط نعیم‌الدین :

در توپقاپوسرای استانبول چهار نسخهٔ خطی مصور دیوان سلمان

موجود است، که یکی از آن نمبر فوق بقلم نعیم‌الدین الکاتب بن صدر-

الدین المذهب در سنه ۸۸۶ ق ۱۴۸۲ م در هرات نوشته شده و ۱۱ منظر

مصور زیبا دارد، و بمناسبت جلوس سلطان بایزید دوم عثمانی از طرف

سلطان حسین بایقرا اهدا شده و بران نوشته است :

«برسم خزانه السلطان الاعظم السلطان بن السلطان السلطان بایزید بن

محمدخان خلدالله ملکه و سلطانه» (ز ۳۶ رك : ۱۴۰۹ - ۱۴۳۰)

- ۸۲ - (۱۰۴۲)

مخزن الاسرار نظامی بخط امیر

نسخه ۱۳۸۴ ف یونیورستی استانبول بقلم امیر بن محمد علی

اردستانی در سنه ۹۹۴ ق ۱۵۸۶ م دارای ۶ منظر مصور .

- ۸۳ - (۱۰۴۳)

نسخهٔ نمبر ۱۳۰۹ ف یونیورستی استانبول بخط یار محمد هروی :

بقلم یار محمد الهروی در سنه ۹۲۳ ق ۱۵۱۷ م، که وی هنرمند

زبردست و از معرزان دربار سلطان حسین بایقرا بود (ز ۴۶)

- ۸۴ - (۱۰۴۴)

کلیات سعدی ۱۴۰۲ ف یونیورستی استانبول :

در عصر شاهرخ بتاریخ ۸۴۶ ق ۱۴۴۲ م در هرات نوشته شده و

تصاویر شاهرخ باشهکارهای خطاطی شبیه خط عبدالرحیم و عبدالکریم

خوارزمی، و جعفر بایسنغری دارد (ز ۴۶)

- ۸۵ - (۱۰۴۵)

بوستان سعدی ۱۴۱۰ ف یونیورستی استانبول بخط علی حسینی :

به خط خوش نستعلیق علی‌الحسینی در هرات در سنه ۹۳۲ ق

۱۵۲۶م نوشته شده است .

- ۸۶ - (۱۰۴۶)

بوستان سعدی ۱۴۱۱ ف یونیورستی استانبول :

نسخه بی تاریخ بقلم خوش شاه محمد الکاتب .

- ۸۷ - (۱۰۴۷)

غرائب الصغر نوایی نمبر ۵۶۶۹ ت یونیورستی :

بقلم علاءالدین الهروی دارای ۶ منیاتور مکتب هرات .

- ۸۸ - (۱۰۴۸)

غرائب الصغر نوایی نمبر ۵۴۷۰ ت یونیورستی :

بقلم علی قانسی که در ملک خود امیر علی شیر بوده و هشت منیاتور آن شهکار است .

- ۸۹ - (۱۰۴۹)

دیوان حافظ ۱۳۹۷ ف یونیورستی :

دارای منیاتورهای عالی هرات .

- ۹۰ - (۱۰۵۰)

دیوان حافظ ۱۳۱۶ ف یونیورستی :

با منیاتورهای هرات (ز ۴۷)

- ۹۱ - (۱۰۵۱)

چهار مقاله عروضی نمبر ۱۹۴۶ موزه هنر اسلامی ترکیه :

یکی از نقایس مکتب هنری هراتست که در سنه ۸۳۵ ق ۱۴۳۱ م

در هرات کتابت و تزئین گردیده و بران نوشته است :

«برسم خزانه السلطان بایسنغر بهادرخان خلد ملکه» (ز ۴۷)

- ۹۲ - (۱۰۵۲)

منتخب اشعار امیرعلی شیر نوایی ۱۹۴۶ یونیورستی بخط میر علی بخاری :

در سنه ۹۴۳ ق ۱۵۳۶ م بقلم میرعلی بخاری برای عبدالعزیزخان

نوشته شده و هشت منیاتور کار محمود مذهب هروی دارد و نهایت مزین

است (ز ۵۰)

- ۹۳ - (۱۰۵۳)

گلچین اشعار تاریخی در توپقا پوسرای استانبول :

ظاهراً برای شاهرخ بین ۸۰۷ - ۸۵۱ ق ۱۴۰۴ - ۱۴۴۷ م در هرات

نوشته شده باشد و با معراجنامه پاریس شباهت هنری دارد .

- ۹۴ - (۱۰۵۴)

مخطوطه H ۲۱۵۳ توپقا پوکار عبدالحی و درویش محمد :

منظری بقلم عبدالحی مصور در بسار تیمور و يك منظر مصور

عمل درویش محمد هرات دارد .

- ۹۵ - (۱۰۵۵)

مخطوطه H ۲۱۶۰ توپقاپو عمل عبدالحمی
صورت تیمور نشسته بر تخت دارد عمل عبدالحمی مصور .

- ۹۶ - (۱۰۵۶)

مخطوطه H ۸۳۹ توپقاپو عمل محمد بیگ در هرات :
پورتربت عمل محمد بیگ نقاش هرات دارد .

- ۹۷ - (۱۰۵۷)

مخطوطه H ۲۱۶۱ توپقاپو عمل شیخ محمد :
پورتربت عمل شیخ محمد نقاش هرات دارد .

- ۹۸ - (۱۰۵۸)

مخطوطه ۲۱۶۸ یونیورستی عمل بهزاد :
پورتربت عمل بهزاد دارد .

- ۹۹ - (۱۰۵۹)

مخطوطه H ۶۷۶ یونیورستی :

بر ورق اول صورت محمد محسن میرزا بن سلطان حسین بایقرا
در حالت شکار دارد .

- ۱۰۰ - (۱۰۶۰)

خمسه نوایی R ۸۰۴ یونیورستی خط سلطان علی مشهدی :
یک نسخه خطی بسیار نفیس و مزین بقلم سلطانعلی مشهدی .

- ۱۰۱ - (۱۰۶۱)

مخطوطه H ۱۶۵۴ یونیورستی :

بر ورق ۱۹۲ ب منظری ازفتح سلطان محمود در هند، وبرورق
۳۳۸ الف شکلی است که راجگان هند، پیش سلطان محمود زانورده اند
(ز ۶۵)

- ۱۰۲ - (۱۰۶۲)

نظم الجواهر نوایی ۱۹۸۸ یونیورستی خط سلطان علی :
۳۷ ورق بخط سلطانعلی مشهدی .

- ۱۰۳ - (۱۰۶۳)

دیوان امیری درکتا بخانه ایاصوفیه استانبول:
بخط میرشرف الدین حسین مشهدی که بران نوشته اند :
«برسم خزانة ... پیربوداق بهادرخان ... من رشحات اقسام
مولانا یوسف امیری .» که ظاهراً دنباله هنر هرات در بخارا است .
(خوشنویسان بیانی ۱۵۶)

- ۱۰۴ - (۱۰۶۴)

کلیات عماد فقیه کرمانی بخط اظهر :

در خزینة اوقاف توپقاپوسرای استانبول ، بقلم خوش اظهر
تبریزی با رقم : «برسم خزانة الکتب السلطان الاعظم بایسنغر خان ...
اظهر ذوالحججه ۸۳۴ ق»

- ۱۰۵ - (۱۰۶۵)

دیوان حافظ بخط جعفر

در موزه آثار اسلامی ترك، استانبول، بامضای جعفر بایسنغری
در هرات (خ ۱۲۰)

- ۱۰۶ - (۱۰۶۶)

تیمورنامه هانفی بخط هدایت :

در موزه آثار اسلامی استانبول ، بقلم هدایت الله شیرازی در سنه
۹۹۹ ق ۱۵۹۰ م (خ ۹۶۱)

- ۱۰۷ - (۱۰۶۷)

لباب الاختیار بخط نعمت الله :

در کتابخانه یونیورستی استانبول ، بخط نعمت الله بن محمد
نیسابوری (الشریف) که روز جمعه ۲۱ ذی قعدة سنه ۸۷۰ ق ۱۴۶۵ م نوشته
شده است (خ ۹۴۵)

- ۱۰۸ - (۱۰۶۸)

ظفرنامه تیموری بخط حمدالله :

در موزه آثار اسلامی استانبول بقلم خوش با رقم : «نمقها
حمدالله بن شیخ مرشد الکاتب» سنه ۸۹۱ ق (۱۴۸۵ م) (خ ۱۷۰)

- ۱۰۹ - (۱۰۶۹)

جزو قرآن بخط دوست محمد

در خزینه اوقاف توپقاپوسرای استانبول بخط خوش نستعلیق

دوست محمد هنرمند معروف هروی بامضای «الفقیر دوست محمد

الکاتب» (خ ۱۹۱)

مخفی نماند که صاحب گلستان هنر، نسخه کامل قرآن را بـخط
نستعلیق همین دوست محمد هروی ذکر کرده است (ص ۹۹)

- ۱۱۲ - ۱۱۰ - (۱۰۷۲ - ۱۰۷۰)

دیوان کاتبی وقطعات خط سلطان حسین :

- ۱۱۰ (۱۰۷۰) - دیوان کاتبی در کتابخانه یونیورستی استانبول

بقلم جلی خوش با رقم : «سلطان حسین» روز چهارشنبه سلخ صفر سنه
۸۹۳ ق (۱۴۸۷ م)

- ۱۱۱ (۱۰۷۱) - يك قطعه خط خوش همین کتابخانه بهمین امضا.

- ۱۱۲ (۱۰۷۲) - يك قطعه نستعلیق خوش در يك مرقع خزینه

اوقاف استانبول، بهمین امضا (خ ۲۳۲)

- ۱۱۵ - ۱۱۳ - (۱۰۷۵ - ۱۰۷۳)

خطوط خلیل جامی :

- ۱۱۳ (۱۰۷۳) - دیوان جامی : به کتابت جلی خوش با رقم

«خلیل بن درویش محمدالجامی» ذی حجه ۹۷۶ ق (۱۵۶۸ م) در کتابخانه
یونیورستی استانبول (خ ۱۸۱)

- ۱۱۴ (۱۰۷۴) - خمسة امیر خسرو : در موزه آثار اسلامی و ترك

استانبول . بکتابت خفی خوش در رجب ۹۷۸ ق ۱۵۷۰ م با رقم «خلیل-

بن درویش محمدالجامی» (خ ۱۸۱)

۱۰۷۵) ۱۱۵ - کلیات جامی : همین موزه بامضای همین کاتب
در ذیقعه ۹۶۸ ق ۱۵۶۰ م (خ ۱۸۱)

(۱۰۷۶ - ۱۱۴۶) - ۱۱۶ - ۱۶۶ -

قطعات خط سلطانهلی قاینی :

۵۱ قطعه نستعلیق و غبار بامضای سلطان علی یعقوبی و سلطانهلی
السلطانی در مرقعات خزینه اوقاف استانبول .

بر یکی نوشته : روز نوروز ۸۹۲ ق (۱۴۸۶ م)
بر دیگری نوشته : نقل از خط مولانا کمال الدین جعفر بایسنغری .
بر دیگری نوشته : سلطانهلی الرستمی در تبریز بنام «سلطان رستم
بهادرخان» بدار السلطنه تبریز ۸۸۲ ق (۱۴۷۷ م) (خ ۲۳۹)

(۱۱۴۷ - ۱۱۳۰) - ۱۶۷ - ۱۷۰ -

از مخطوطات سلطانهلی مشهدی (رك : ۷۳۸)

(۱۱۲۷) ۱۶۷ - حالنامه عارفی (گوی و چوگان) : در موزه آثار
اسلامی ترکیه نمبر ۱۸۱۰ به نستعلیق خفی خوش سلطانهلی مشهدی
(۸۷۰ - ۸۸۰ ق) (خ ۲۵۹)

(۱۱۲۸) ۱۶۸ - بسوستان سعدی : در همین موزه بخط همین
سلطانهلی مشهدی (خ ۲۵۹)

(۱۱۲۹) ۱۶۹ - مجموعه اشعار : در کتابخانه یونیورستی
استانبول بخط سلطانهلی مشهدی روز پنجشنبه ۷ شعبان ۸۷۵ ق ۱۴۷۰ م
(خ ۲۶۶)

(۱۱۳۰) ۱۷۰ - کلیات کاتبی : در همین کتابخانه بخط همین
خطاط بتاریخ دوشنبه ۳ صفر ۸۶۷ ق ۱۴۶۲ م . رك : ۱۵،۶۴ (خ ۲۶۶)

(۱۱۳۱ - ۱۱۳۳) - ۱۷۱ - ۱۷۳ -

مخطوطات علی بن حیدر حسینی قاسمی (کاتب هرات در نیمه دوم قرن ۹ هـ):

(۱۱۳۱ - ۱۱۳۲) ۱۷۱ - ۱۷۲ : دو مجلد مجموعه اشعار: منتخب
اشعار عراقی، حسینی، اوحدی، مغربی و غیره در کتابخانه یونیورستی
استانبولست بکتابت متوسط که یکی رقم «علی بن حیدر القاسمی بمقام
مهرآباد نيسابور در شهر رجب سنه ۸۹۷ ق» (۱۴۹۱ م) دارد .

(۱۱۳۳) ۱۷۳ - مختارنامه : بخط همین کاتب هرات در همین
یونیورستی با رقم «تمام شد مختارنامه... بجوار مزار... خواجه عبدالله
انصاری... روز سه شنبه ۵ ماه جمادی الاولى سنه ۹۰۲ ق بر دست...
علی بن حیدر الحسینی القاسمی...» (خ ۴۷۳)

(۱۱۳۴) - ۱۷۴ -

دیوان سلطان حسین بایقرا (رك : ایران) بخط قاسم علی :

بخط قاسم علی شیرازی و کتابت جلی متوسط در کتابخانه
ایاصوفیه استانبول، که رقم قاسم علی در سنه ۹۵۸ ق ۱۵۵۰ م دارد. وی
از کاتبان کتابخانه حسین بایقرا در هرات بود (خ ۵۸۱)

(۱۱۳۵) - ۱۷۵ -

مفردات میرعلی تبریزی :

در کتابخانه روان کوشکو استانبول به کتابت جلی متوسط با

تاریخ ورقم : «کتابه کمال سنه ۹۴۷ هـ»

این خطاط در قرن دهم کار تحریر و خطاطی و قاطعی و مذهبی داشت و با استادان مکتب هرات و متفرعات آن محشور بود، چندین قطعه خط میرعلی هروی را برقم «حرره کمال» تحریر کرده است (خ ۵۹۰) (رك : مرقع امیرغیب بیگ و هند)

(۱۱۳۶) - ۱۷۶ -

تحفة الاحرار جامی بخط کمال نیشابوری :

در موزة آثار اسلامی استانبول ، بکتابت جلی خوش با رقم «کمال نیشابوری نور بخشی او اخر جمادی الاول ۹۲۹ ق» بخط همین هنرمند دیوان حافظ در کتابخانه رامپور هند نیز موجود است (خ ۵۹۱) رك : هند

(۱۱۳۷ - ۱۱۳۸) ۱۷۷ - ۱۷۸

مخطوطات محمد باقر هروی :

فرزند میرعلی هروی است که در هند تا ۹۸۲ ق ۱۵۷۴ م در دستگاه عبدالرحیم خان خانان میزیست .

(۱۱۳۷) ۱۷۷ - يك قطعه نستعلیق خوش او در مرقع کتابخانه

اوقاف استانبولست به سفیداب بارقم «فی سنه ۹۸۲ هجری باقر الهروی»

(۱۱۳۸) ۱۷۸ - يك قطعه نستعلیق او در مرقع روان کوشکو

استانبول (خ ۶۵۹)

(۱۱۳۹ - ۱۱۴۳) ۱۷۹ - ۱۸۳ -

خطوط نورالدین محمد پورانی هروی (رك : مرقع بهرام میرزا - ترکیه)

(۱۱۳۹) ۱۷۹ - يك قطعه نستعلیق در يك مرقع خزینة اوقاف

استانبول با رقم «مشقه نورالدین محمدالپورانی»

(۱۱۴۰) ۱۸۰ - يك قطعه از يك مرقع کتابخانه یونیورستی

استانبول بی تاریخ (خ ۶۶۴)

(۱۱۴۱) (۱۱۴۳) ۱۸۱ - ۱۸۳ سه قطعه در مرقع بهرام میرزا

نمبر ۷

(۱۱۴۴) - ۱۸۴ -

مناجات حضرت علی بخط اسماعیل هروی :

ملك حسین طاهرزاده بهزاد (استانبول) به نستعلیق خوش اسماعیل

ابن ابراهیم استرآبادی هروی یکی از خطاطان دربار بایسنغر متخلص

به نجاتی متوفا ۹۳۲ ق ۱۵۲۵ م (خ ۶۵)

(۱۱۴۵) - ۱۸۵ -

مجموعه کتب شعر بخط اسماعیل :

در موزه آثار اسلامی استانبول مجموعه شاهنامه فردوسی و خمسة

نظامی و مثنوی های شیخ عطار بقلم رقا ع عالی و در آخر بخط غبار با

رقم «کتابه العبد اسماعیل الحسینی» موجود است، که وی از خطاطان قرن

۹ هجریست (خ ۶۶)

(۱۱۴۶) - ۱۸۶ -

مثنویات شیخ عطار بخط جهانگیر :

در کتابخانه یونیورستی استانبول بقلم خفی کتابت جهانگیر

سلطانی در ربیع الاول سنه ۸۴۹ ق ۱۴۴۵ م (خ ۱۳۰)

(۱۱۴۷ - ۱۱۵۲) - ۱۸۷ - ۱۹۳ -

قطعات خط حسن‌علی مشهدی :

وی شاگرد سید احمد مشهدیست که در هرات میزیست و در سنه ۱۰۰۳ ق ۱۵۹۴ م در مدینه درگذشت. بخطوی شش قطعه زیبا در مرقات مختلف خزینه اوقاف استانبولست با رقم‌های :
حسن‌علی مشهدی ببلده هرات، حسن‌علی مشهدی، حسن‌علی در کربلا و غیره (خ ۱۴۶)

(۱۱۵۳) - ۱۹۳ -

کستان سعدی بخط شاه حسین :

در کتابخانه فاتح استانبول . بقلم کتابت خوش شاه حسین ابن فخرالدین علی‌الشهابی (هروی) در سنه ۹۹۲ ق ۱۵۸۳ م نوشته شده، که این هنرمند، خطاط دربار حکمران خراسان حسین خان شاملو بود (خ ۱۵۵)

(۱۱۵۴) - ۱۹۴ -

مجموعه اشعار حافظ و کمال بخط حسین سلطانی:

در کتابخانه فاتح استانبول، بقلم خوش شرف‌الدین حسین سلطانی (مشهدی) کاتب دربار پیر - وداق سلطان بتاریخ ۸۷۸ ق (۱۴۷۳ م) (خ ۱۵۶)

(۱۱۵۵ - ۱۱۶۷) - ۱۹۵ - ۳۰۷ -

قطعات خط همین شرف‌الدین حسین سلطانی:

در مرقات خزینه اوقاف استانبول ۱۱ قطعه خط این کاتب

در بار آق‌قویونلو موجود است، که یکی در زمان سلطان یعقوب بهادر خان در سنه ۸۸۹ ق و دیگری هم در سنه ۸۸۹ ق ۱۴۸۳ م در تبریز نوشته شده و همه امضای این خطاط خراسانی دارد.
و هم در مرقمی از همین خزینه اوقاف، دو عریضه بقلم او موجود است که بحضور سلطان یعقوب نوشته است. (خ ۱۵۷)

(۱۱۶۸) - ۳۰۸ -

جام جم اوحدی بخط حسین کلو:

در کتابخانه ایاصوفیه استانبول بقلم خوش بارقم: «حسین الملقب بکلو» فی شهر صفر سنه ۸۹۸ ق ۱۴۹۲ م. (خ ۱۶۷)

(۱۱۶۹ - ۱۲۳۹) ۳۰۹ - ۳۷۹ -

مخطوطات عبدالرحیم انیسی خوارزمی (رک: ایران)

(۱۱۶۹) ۲۰۹ - منتخب غزلیات شعرای فارسی:

به نستعلیق جلی خوش با رقم «عبدالرحیم بن عبدالرحمن الخوارزمی السلطانی در ۲۶ ذی‌عده ۸۷۹ ق ۱۴۷۴ م در کتابخانه ابا - صوفیه استانبول.

(۱۱۷۰ - ۱۱۹۹) ۲۱۰ - ۲۳۹: سی قطعه در مرقات مختلف خزینه

اوقاف استانبول، بقلم‌های جلی تاغبار خوش دارای رقم‌های: عبدالرحیم خوارزمی و عبدالرحیم سلطانی، و عبدالرحیم خوارزمی ساکن شیراز، و عبدالرحیم یعقوبی.

(۱۲۰۰ - ۱۲۱۶) ۲۴۰ - ۲۵۶: هفده قطعه خطوط خوش او در مرقع

بهرام میرزا (رک: ۷)

(۱۲۱۷-۱۲۳۵) ۲۵۷-۲۷۸: ۲۲ قطعه خطوط زیبای او در مرقع سلطان یعقوب (رك: ۱)

(۱۲۳۹) ۲۷۹- منتخبات اشعار فارسی:

که در آن اشعار خود انیسی نیز به نستعلیق عالی و خوش نوشته شده که از بهترین خطوط اوست بارقم: عبدالرحیم خوارزمی در سنه ۸۸۴ ق ۱۴۷۹ م در کتابخانه یونیورستی استانبول (خ ۳۸۸)

(۱۲۴۰-۱۳۱۲) ۲۸۰-۳۵۲

مخطوطات عبدالکریم بن عبدالرحمن خوارزمی (رك: ایران)

(۱۲۴۰-۱۲۴۱) ۲۸۰-۲۸۱: دو قطعه در مرقع امیر غیب بیگ

خزینة اوقاف استانبول (رك: همین مرقع ۶)

(۱۲۴۲) ۲۸۲- يك صفحه در مرقع شاه طهماسب در همین خزینة

(رك: همین مرقع ۶)

(۱۲۴۳) ۲۸۳- يك قطعه در مرقع مالك دیلمی در همین خزینة

(رك: همین مرقع ۳۸)

(۱۲۴۴-۱۳۱۰) ۲۸۴-۳۵۰: ۶۷ قطعه در مرقع سلطان یعقوب

در همین خزینة (رك: همین مرقع ۱)

(۱۳۱۱-۱۳۱۲) ۳۵۱-۳۵۲: دو قطعه از مرقعی بقلم متوسط

بارقم عبدالکریم الخوارزمی در کتابخانه یونیورستی استانبول (خ ۴۱۱)

(۳۱۳) -۳۵۳

خمسة جامی بخط محمود رفیقی هروی:

در کتابخانه ایاصوفیه استانبول، بقلم خوش خفی نستعلیق و تعلیق

ورقاع و شکسته محمود الرفیقی در شعبان ۸۹۰ ق ۱۴۸۴ م، و ۸۹۳ ق ۱۴۸۷ م (رك: افغانستان) (خ ۸۷۴)

(۱۳۱۴ - ۱۳۵۴) ۳۵۴ - ۳۹۴

خطوط شیخ محمود جعفری هروی:

از شاگردان جعفر بایسنغری است و هنگامیکه در هرات بود خود را منسوب باو جعفری میگفت، و این مطلب از يك قطعه خطش در يك مرقع خزینة اوقاف استانبول روشن می آید که بر آن نوشته «کتبه شیخ محمود الجعفری بمزار متبرک گازرگاه هرات (خ ۸۶۸)

وی از خراسان بعراق و بغداد رفت و بدر بار پیر بود اقی بن جهان شاه قره قویونلو و سلطان یعقوب بن اوزون حسن پیوست و گاهی شیخ محمود پیر بود اقی هم رقم کرده است. از آثار اوست:

(۱۳۱۴ - ۱۳۵۳) ۳۵۴ - ۳۹۳: در مرقعی که برای سلطان

یعقوب با کمال نفاست ساخته شده (رك: عدد ۱) مکتوبی بخط شیخ محمود هروی محفوظ است. و همدرین مرقع ۳۹ قطعه خطوط متنوع

اوست که امضای شیخ محمود پیر بود اقی و شیخ محمود هروی دارد، و در بلاد ساوه، در جزین، شیراز و بغداد نوشته شده است، دارای تاریخهای ۸۷۱ ق ۱۴۶۶ م در ساوه. و ۸۷۱ ق در جزین، و محرم ۸۶۴ ق ۱۴۵۹ م در بغداد، و ۸۵۸ ق، و محرم ۸۷۷ ق و ۸۶۹ ق و ۸۶۴ ق در شیراز، و ذی قعدة ۸۶۳ ق ۱۴۵۸ م در شیراز (خ ۸۹۳)

(۱۳۵۴) ۳۹۴ - مجموعه غزلیات امیر شاهی: در کتابخانه

یونیورستی استانبول، کتابت ربیع الاول سنه ۸۶۴ ق ۱۴۵۹ م در شیراز (خ ۸۹۳) (رك: مرقع سلطان یعقوب ترکیه ۱ و ایران و انگلستان)

- ۳۹۵ - (۱۳۵۵)

لیلی و مجنون نظامی بخط عماد هروری :

مخطوطه R ۸۸۲ توپقاپوسرای استانبول، ۲۷۰ × ۱۶۵ م ۶۵ ورق ۴ ستونی ۱۹ سطری، به خط کاتب مشهور عماد بن محمد الهروی در قرن دهم که ده مجلس منیاتور کارهات با سر لوحه وجد اول لاجوردو مذهب و جلد چرمی قهوه‌ئی با کاغذ زرافشان دارد (فهرست ۱۶۹)

- ۳۹۶ (۱۳۹۳ - ۱۳۵۶) - ۴۳۳

خطوط محمد قاسم شادشاه : (رك : ایران و ترکیه ۱۴۶۰)

- ۳۹۶ (۱۳۵۷ - ۱۳۵۶) : دو قطعه در دو مرقع خزینه

اوقاف استانبول در ۹۳۲ ق ۱۵۲۵ م.

- ۳۹۸ (۱۳۵۸) - يك قطعه از مرقع محمد محسن همین خزینه ،

بی تاریخ (رك : مرقع محمد محسن ۴)

- ۳۹۹ (۱۳۶۵ - ۱۳۶۵) : ۴۰۵ : هفت قطعه از مرقع سید احمد مشهدی،

بی تاریخ (رك : مرقع سید احمد ۳۹)

- ۴۰۶ (۱۳۸۷ - ۱۳۶۶) : ۲۲ قطعه از مرقع بهرام میرزا

بی تاریخ (رك : مرقع بهرام میرزا ۷)

- ۴۲۸ (۱۳۹۰ - ۱۳۸۸) : سه قطعه از مرقع امیر غیب

بیگ، بی تاریخ (رك : مرقع امیر غیب ۶)

- ۴۳۱ (۱۳۹۲ - ۱۳۹۱) : دو قطعه در دو مرقع یونیورستی

استانبول بر کاغذ لاجوردی.

- ۴۳۳ (۱۳۹۳) - يك قطعه از مرقع روان کوشکو استانبول، برای

میرهادی نوشته شده (خ ۸۰۹)

- ۴۳۴ (۱۳۹۵ - ۱۳۹۴) - ۴۳۵

خطوط قطب الدین محمد یزدی :

ماموردفتر خزانه بغداد در حدود ۹۹۰ ق ۱۵۸۱ م و خطاط و مؤلف تذکره گمشده خطاطانست که يك قطعه خط خوش او در يك مرقع خزینه اوقاف استانبول محفوظست که در سنه ۹۸۸ ق ۱۵۷۹ م در بغداد نوشته، وهم يك قطعه خطش که در سنه ۹۷۸ ق ۱۵۷۰ م جهت امیر - کمال الدین محمد شیرازی در بغداد نوشته در مجموعه مهدی بیانی تهرانست (خ ۸۱۳)

- ۴۳۶ (۱۳۹۹ - ۱۳۹۶) - ۴۳۹

مخطوطات محمد قوام شیرازی مشهور به حمامی :

- ۴۳۶ (۱۳۹۶) - دیوان شاهی نستعلیق خوش موزه آثار اسلامی

استانبول (بی تاریخ)

- ۴۳۷ (۱۳۹۷) - شاهنامه فردوسی نوشته در شهر شیراز، در همین

موزه (بی تاریخ)

- ۴۳۸ (۱۳۹۸) - هدیه الملوك و هدایة السالوك در یونیورستی

استانبول

- ۴۳۹ (۱۳۹۹) - خمسة نظامی نوشته ۹۵۱ ق ۱۵۴۴ م در موزه

توپقاپوسرای استانبول (خ ۸۱۵) (رك : ایران ، انگلستان ، امریکا ،

شوروی)

۴۴۱ - ۴۴۰ (۱۴۰۱ - ۱۴۰۰)

خطوط محمدکاتب :

(۱۴۰۰) ۴۴۰ - قرآن شریف به نسخ و ریحان و رقاع در سنه ۹۵۶ ق نوشته شده، ولی قسمت نستعلیق آن تاریخ ۱۰ رجب ۹۵۷ ق ۱۵۴۹م دارد. در موزه آثار اسلامی استانبول .

(۱۴۰۱) ۴۴۱ - يك قطعه از يك مرقع با رقم «محمد الكاتب در بغداد» در همین موزه (خ ۸۱۷)

۴۶۱ - ۴۴۲ (۱۴۲۱ - ۱۴۰۲)

خطوط مالك ديلمی :

(۱۴۰۲) ۴۴۲ - مقدمه وی بر مرقع امیرحسین بیگ بخط مالك که يك حصه آن در مرقع سیداحمد مشهدی در استانبولست .
(۱۴۰۳ - ۱۴۱۸) ۴۴۳ - ۴۵۸ : شانزده قطعه خطهای مختلف او در همین مرقع .

(۱۴۱۹) ۴۵۹ - رساله چهل و يك باب بخط او در همین مرقع که در سنه ۹۶۷ ق ۱۵۵۹م نوشته شده است .

(۱۴۲۰) ۴۶۰ - يك غزل خودش بقلم وی در همین مرقع .

(۱۴۲۱) ۴۶۱ - مناجات حضرت علی با مفردات نستعلیق ،

کتابت ۹۵۵ ق ۱۵۴۷م در تبریز؛ در کتابخانه یونیورستی استانبول (خ ۶۰۸) (رك : مرقع مالك ديلمی ترکیه ۳۸ و منابع ۹۵)

- ۴۶۲ (۱۴۲۲)

خط میر محمد سمرقندی شاعر میرعالی :

يك قطعه در يك مرقع خزینه اوقاف استانبول، بی تاریخ (خ ۷۴۸)

۴۶۵ - ۴۶۳ (۱۴۲۵ - ۱۴۲۳)

خطوط محمد شریف هروی :

سه قطعه در خزینه اوقاف استانبول، بی تاریخ (خ ۷۵۴)

۴۷۲ - ۴۶۶ (۱۴۳۲ - ۱۴۲۶)

خطوط محمد ابریشمی مشهدی (رك : ایران)

(۱۴۲۶) ۴۶۶ - رساله علم قافیه در بین يك مرقع یونیورستی استانبول نوشته ۹۲۰ ق ۱۵۱۳م .
(۱۴۲۷) ۴۶۷ - يك قطعه خط او در همین کتابخانه .
(۱۴۲۸) ۴۶۸ - منطق الطیر عطار نوشته ۹۲۳ ق ۱۵۱۶م در موزه آثار اسلامی استانبول .

(۱۴۲۹ - ۱۴۳۰) ۴۶۹ - ۴۷۰ : دو قطعه خط او در مرقع شاه اسماعیل خزینه اوقاف استانبول (خ ۶۳۱) .

(۱۴۳۱) ۴۷۱ - يك قطعه از مرقع سید احمد مشهدی (رك : ترکیه ۳۹)

(۱۴۳۲) ۴۷۲ - يك قطعه از يك مرقع خزینه اوقاف استانبول که برای فرزند شاه حسین نوشته (خ ۶۳۲)

- ۴۷۳ - (۱۴۳۳)

دیوان قاسم انوار، خط محمود بن سلطان علی :

بکتابت جلی بسیار عالی شیوا در موزه آثار اسلامی استانبول با
رقم : «ربیع الثانی سنه ۹۵۸ ق (۱۵۵۰ م) بدار السلطنه بلخ بید . . .
محمود بن سلطان علی (خ ۸۷۵)

- ۴۷۴ - (۱۴۳۴)

شرح معمای امیر حسین، خط موسی بن عیسی سمرقندی :

در کتابخانه یونیورستی استانبول نوشته ۸ شعبان ۹۷۷ ق ۱۵۶۹ م
(خ ۹۲۳)

- ۴۷۵ - (۱۴۳۵)

خط میر محمد معصوم بخاری :

وی شاگرد میر علی هروی متوفا ۹۷۰ ق است (۱۵۶۲ م) يك قطعه
خطش در يك مرقع خزینه اوقاف استانبول موجود است با رقم «کتابه
محمد معصوم الحسینی» (خ ۸۳۸)

- ۴۷۶ - (۱۴۳۶)

دیوان شاهی بخط محمد بهرام :

در کتابخانه ایاصوفیه استانبول با رقم «محمد بهرام بمدینه الشام
۹۵۹ ق» (خ ۶۶۳) يك قطعه خط او در مرقع یونیورستی استانبول
نیز هست (خ ۱۰۴)

- ۴۷۷ - (۱۴۳۷)

خط محمد بلخی :

از خوشنویسان قرن دهم هجریست که يك قطعه خط خوش او
در يك مرقع اوقاف استانبول است با رقم «مسوده محمد بلخی» بی
تاریخ (خ ۶۶۲)

- ۴۷۸ - (۱۴۳۸)

روشنائی نامه بخط عبدالواحد :

به نستعلیق خوش با رقم «عبدالواحد المشهدی در بقعه مولانا -
جلال الدین قونیه» (خ ۴۱۷)

۴۹۸ - ۴۷۹ (۱۴۵۸ - ۱۴۳۹)

خطوط عبدی نشابوری :

۴۹۵ - ۴۷۹ (۱۴۵۵ - ۱۴۳۹) : هفده قطعه در مرقعات مختلف
خزینه اوقاف استانبول .

۴۹۶ - ۴۹۸ (۱۴۵۸ - ۱۴۵۶) : سه قطعه از مرقعات مختلف
کتابخانه یونیورستی استانبول، که یکی سه بیت خود اوست با رقم
«لقائله و کاتبه عبدی النیشابوری» (خ ۴۲۶)

- ۴۹۹ - (۱۴۵۹)

کلیات نوائی بخط میر علی بخارائی :

وی از خطاطان قرن دهم در بخارا است ، که کلیات امیر عالی شیر
را برای کتابخانه عبدالعزیزخان به نستعلیق خوش بتاریخ ۱۰ صفر

۹۴۳ق ۱۵۳۶م نوشت و در موزه آثار اسلامی استانبولست . (خ ۴۳۹)

۵۰۱ - ۵۰۰ (۱۴۶۱ - ۱۴۶۰)

دیوان انوری بخط علی :

در کتابخانه خزینه اوقاف استانبول با رقم «حافظ علی الکاتب در ۹۳۱ق» (۱۵۲۴م) که در همین خزینه يك قطعه نستعلیق خوش با رقم «مشقه علی الحافظ» هم ازوست .

وی فرزند نورالدین از مردم غوریان (غربی هرات) است که منصب استادی ابوتراب میرزا فرزند سلطان حسین بایقرا داشت و مدتی از جمله کاتبان چهل گانه کتابخانه بایسنغر میرزا بود (خ ۴۵۱ - ۵۴۷)

۵۰۵ - ۵۰۲ (۱۴۶۵ - ۱۴۶۳)

مخطوطات میرعلی حسینی :

وی بشیوه میرعلی هروی مینوشت و در اواخر حیاتش «کاتب السلطانی» رقم مینمود و خطاط ماهر او اواخر مکتب هراتست از آثار اوست :

(۱۴۶۲) - ۵۰۲ - دیوان شاهی : بقلم خفی غبارخوش با رقم «میر -

علی الکاتب السلطانی» در سنه ۱۰۰۸ق در کتابخانه یونیورسیتی استانبول .

(۱۴۶۳) ۵۰۳ - يك قطعه از مرقع خزینه اوقاف استانبول : بقلم

جللی عالی با رقم «علی الحسینی الکاتب»

(۱۴۶۴) ۵۰۴ - يك قطعه از مرقع کتابخانه روان کوشکو

استانبول : بقلم خوش با رقم «میرعلی الحسینی سنه ۹۸۷ق»

(م ۱۵۷۸)

(۱۴۶۵) ۵۰۵ - يك قطعه در يك مرقع همین کتابخانه : بقلم جللی

عالی با رقم «علی الحسینی سنه ۱۰۰۱ق» (۱۵۹۲م) (خ ۴۵۳)

(۱۴۶۶) - ۵۰۶ -

خط محمد بدخشی حسینی (رك : ۱۴۲۰ - ۱۴۸۲)

از خوشنویسان قرن دهم هجریست که يك قطعه او در يك مرقع

خزینه اوقاف استانبولست (خ ۶۶۱)

(۱۴۶۷ - ۱۵۰۷) ۵۰۷ - ۵۴۷

خطوط شیخ محمد هروی :

وی فرزند فخرالدین احمد از مردم هرات و خوشنویس پرکار

قرن نهم هجریست و از آثار اوست :

(۱۴۶۷) ۵۰۷ - هفت اورنگ جامی : خط خفی خوش ۸۹۹ق

۱۴۹۳م در یونیورسیتی استانبول .

(۱۴۶۸) ۵۰۸ - اشتر نامه عطار : در سمرقند بتاریخ ۵ ذیقعد

۸۲۱ق ۱۴۱۷م ختم شده در همین کتابخانه .

(۱۴۶۹) ۵۰۹ - دیوان جامی : بی تاریخ در مجموعه قاسم زاده

استانبول .

(۱۴۷۰) ۵۱۰ - يك صفحه از يك مرقع (بسی تاریخ) خزینه

اوقاف استانبول .

(۱۴۷۱ - ۱۴۸۵) ۵۱۱ - ۵۲۵ : پانزده قطعه در مرقع سلطان

یعقوب برقم شیخ محمد یعقوبی در همین خزینه (رك ۱)

(۱۴۸۶ - ۱۵۰۳) ۵۲۶ - ۵۴۳ : هژده قطعه در مرقع های مختلف

خزینة اوقاف استانبول.

(۱۵۰۴ - ۱۵۰۵) ۵۴۴ - ۵۴۵: دو قطعه از مرقعی در یونیورسیتی استانبول. (خ ۶۴۴)

(۱۵۰۶) ۵۴۶ - دیوان شمس کتابت ۸۳۲ ق ۱۴۲۸ م در کتابخانه ایاصوفیه استانبول (خ ۶۳۲)

(۱۵۰۷) ۵۴۷ - دیوان مغربی: بارقم «شیخ محمد بن فخرالدین احمد» در سنه ۸۸۹ ق ۱۴۸۳ م در موزه آثار اسلامی استانبول (خ ۸۰۵) (رك: ایران و ۱۴۲۷ ترکیه)

(۱۵۰۸ - ۱۵۱۲) ۵۴۸ - ۵۵۲

خطوط محمد امین هروی در خزینة اوقاف استانبول:

(۱۵۰۸) ۵۴۸ - یوسف وزلیخا و تحفة الاحرار و سبحة الابرار جامی با رقم «محمد امین الکاتب الهروی» بمحروسة مصر فی شهر سنه ۹۹۳ ق (۱۵۸۴ م).

(۱۵۰۹) ۵۴۹ - يك قطعه خط خوش وی در يك مرقع با رقم «مشقه محمد امین الهروی» (خ ۶۵۱)

(۱۵۱۰ - ۱۵۱۲) ۵۵۰ - ۵۵۲: سه قطعه خط وی برقم «محمد بن ابراهیم المذهب ۹۹۰ ق» (۱۵۸۲ م) که بر یکی «حرره بمکه فی شهر سنه ۹۹۱ ق» (۱۵۸۳ م) نوشته شده است (خ ۶۵۰)

(۱۵۱۳ - ۱۵۱۴) ۵۵۳ - ۵۵۴

خطوط محمد بقال:

(۱۵۱۳) ۵۵۳ - دیوان کاتبی در موزه آثار اسلامی استانبول.

(۱۵۱۴) ۵۵۴ - دیوان امیر خسرو برقم «محمد بن محمد» مشهور به بقال در ذیقعده ۸۷۰ ق ۱۴۶۵ م در همین موزه (خ ۶۶۴) (رك: البیم ۱۴۹۶ - ۳۴)

(۱۵۱۵) - ۵۵۵

خط زین الدین محمود:

يك قطعه جلی در يك مرقع یونیورسیتی استانبول با رقم «مشقه زین الدین محمود» (خ ۸۶۶) (رك: ایران، شوروی، مرقع بهرام میرزا ترکیه)

(۱۵۱۶) - ۵۵۶

خط محمد ناصر بخاری:

در حدود ۹۹۰ ق ۱۵۸۱ م در بخارا میزیست از شاگردان میر - کلنگی بود. يك قطعه جلی وی در يك مرقع روان کوشکو استانبول بامضای «مشقه محمد ناصر» موجود است. (خ ۸۵۲)

(۱۵۱۷) - ۵۵۷

خط جلال الدین محمود:

يك قطعه از يك مرقع با رقم «مشقه جلال الدین محمود» در کتابخانه روان کوشکو (خ ۸۶۴) (رك: ایران)

(۱۵۱۸ - ۱۵۵۱) ۵۵۸ - ۵۹۱

خطوط اظهر تبریزی (رك: ۱۰۴ - ۱۴۴۸)

(۱۵۱۸ - ۱۵۲۲) ۵۵۸ - ۵۶۲: پنج قطعه در مرقعات مختلف

به نستعلیق خوش در استانبول، که یکی در یونیورسیتی استانبول رقم
«اظهار الکاتب دار السلطنة هرات در ۸۵۳ ق» (۱۴۴۷ م) دارد.

(۱۵۲۳ - ۱۵۵۱) ۵۶۳ - ۵۹۱ : بیست و نه قطعه در مرقات بهرام
میرزا و شاه اسمعیل و امیر حسن بیگ و امیر غیب بیگ که بخطوط ممتاز
رقاع عالی و نستعلیق تاریخهای ۸۴۰ تا ۸۷۳ ق (۱۴۳۶ - ۱۴۶۸ م)
دارد.

یکی در «دار الامان سمرقند در عهد ابوسعید کورگان» . . .
و دیگر در بلدة شماخی در ۸۷۳ ق (۱۴۶۸ م) بنام سلطان ابراهیم بن شاهرخ
نوشته شده (خ ۷۲)

(۱۵۵۲) - ۵۹۲ -

مقطعات ابن یمین بخط اظهار :

مخطوطه موزه اسلامی استانبول بقلم خفی نستعلیق خوش اظهار
تبریزی نوشته ۴ رجب ۸۶۴ ق ۱۴۵۹ م.

(۱۵۵۳ - ۱۵۶۵) ۵۹۳ - ۶۰۵

قطعات خط سلطان محمد نور هروی و پسرش :

(۱۵۵۳ - ۱۵۵۴) ۵۹۳ - ۵۹۴ : دو قطعه از دو مرقع کتابخانه
یونیورسیتی استانبول بخط جلی و خفی و غبار با رقم‌های وی (خ ۲۷۷)
(۱۵۵۵ - ۱۵۶۴) ۵۹۵ - ۶۰۴ : ده قطعه از مرقعات مختلف
خزینة اوقاف استانبول بخطوط عالی بعضی رنگه و برخی بزر با رقم
وی در سنه ۹۲۷ ق ۱۵۲۰ م (خ ۲۷۸)

(۱۵۶۵) ۶۰۵ - يك قطعه کتابت خوش بامضای «شادی محمد بن

سلطان محمد نور سنه ۹۵۵ ق «۱۵۴۷ م در خزینة اوقاف استانبول (رك :
(۱۲۲۷)

(۱۵۶۶ - ۱۵۶۸) ۶۰۶ - ۶۰۸

خط سلیم نشابوری :

وی شاگرد شاه محمود نشابوری متوفا ۹۹۰ ق در مشهد است
و از آثار او سه قطعه کتابت خوش در خزینة اوقاف استانبولست :

(۱۵۶۶) ۶۰۶ - مشق سلیم در مشهد ۹۷۶ ق ۱۵۶۸ م .

(۱۵۶۷) ۶۰۷ - مشق سلیم در مشهد .

(۱۵۶۸) ۶۰۸ - مشق سلیم در مشهد (خ ۲۸۴)

(۱۵۶۹ - ۱۵۷۰) ۶۰۹ - ۶۱۰

خطوط بابا شاه :

(۱۵۶۹) ۶۰۹ - يك قطعه نستعلیق عالی با رقم «کتبه العبد المذنب

بابا شاه العراقی» در خزینة اوقاف استانبول .

(۱۵۷۰) ۶۱۰ - يك قطعه نستعلیق بابا شاه در کتابخانه یونیورسیتی

استانبول .

(۱۵۷۱) - ۶۱۱ -

خط دوری :

این خطاط هروی در هند بود و در سفر حج ۹۸۶ ق ۱۵۷۷ م غرق

شد . يك قطعه نستعلیق خوش او با رقم «سلطان بایزید دوری» در يك

مرقع خزینة اوقاف استانبولست (خ ۹۵)

(۱۵۷۲ - ۱۵۹۴) - ۵۱۲ - ۶۳۴

قطعات خط جعفر بایسنغری :

(۱۵۷۲ - ۱۵۷۴) ۶۱۲ - ۶۱۴: سه قطعه ثلث و نسخ و رقاع عالی و نستعلیق خفی خوش، که یکی تاریخ ۸۳۳ ق ۱۴۲۹ م دارد، در خزینة اوقاف استانبول (خ ۱۲۱)

(۱۵۷۵ - ۱۵۹۲) ۶۱۵ - ۶۳۲: هزده قطعه دیگر در مرقعات خزینة مذکور، دارای تاریخ‌های ۸۵۹ ق ۱۴۵۴ م و ۸۳۳ ق ۱۴۲۹ م و همچنین ابیاتی در مدح بایسنغر بهادرخان (خ ۱۲۲)

(۱۵۹۳ - ۱۵۹۴) ۶۳۳ - ۶۳۴: بهترین خطوط نستعلیق جعفر دو صفحه اشعار حافظ است بکتابت خوش در همین خرینه (خ ۱۲۲)

نوت: چهار قطعه او در مرقع حسن بن اسدالله هم هست (رك:

المان)

(۱۵۹۵) - ۶۳۵ -

خط میرکلنگی :

در کتابخانه خزینة اوقاف استانبول، بقلم خوش بارقم «مشقه میرکلنگی» (خ ۱۶۶)

(۱۵۹۶ - ۱۵۹۷) ۶۳۶ - ۶۳۷

از شاهنامه‌های استانبول :

خزینة اوقاف توپقاپوسرای استانبول جمله ۴۲ نسخه خطی شاهنامه مصور دارد، که از انجمله است :

(۱۵۹۶) ۶۳۶ - مخطوطه H ۱۴۷۹ از سوابق مکتب هرات است

که برای وزیر غیاث‌الدین محمد پسر رشیدالدین وزیر بتاریخ ۷۳۱ ق ۱۳۳۱ م نوشته و مصور شده، و ورق اول آن صورت پادشاه عصر ابوسعید ایلخانی دارد (ز ۲)

صور و نقوش این نسخه برزخی میان صورتهای مکاتب سابق و لاحق بوده و بازگشت بزمینة قرمز رنگ سلجوقی و سادگی و عدم تصنع در رسوم اشخاص آنست که تأثیر روش مغولی در آرایش لباس و مناظر کوهستانی و گل و بوته آن نیز مشهود است. (صنایع ایران ۹۶)

(۱۵۹۷) ۶۳۷ - مخطوطه H ۱۴۷۵ شاهنامه فردوسیست که در بخارا برای عبیدالله خان یا پسرش عبدالعزیزخان نگاشته شده و ۳۸ مجلس مصور دارد (ز ۲۲)

(۱۵۹۸ - ۱۶۰۲) ۶۳۸ - ۶۴۳

خطوط میرحبیب‌الله بن محیی‌کرمانی (شیخ ثانی)

وی شاگرد سیداحمد مشهدی بود و در نصف دوم قرن دهم هجری

زندگی داشت از آثار اوست :

(۱۵۹۸) ۶۳۸ - يك قطعه در مرقع سلطان حسین بایقرا در خزینة

اوقاف استانبول .

(۱۵۹۹) ۶۳۹ - يك قطعه در مرقع سید احمد مشهدی در همین

خزینة .

(۱۶۰۰ - ۱۶۰۱) ۶۴۰ - ۶۴۱: دو قطعه در دو مرقع دیگر

همین خزینة .

(۱۶۰۲) ۶۴۲ - يك قطعه کتابت خوش او در سنه ۹۹۵ ق ۱۵۸۶ م

در کتابخانه روان کوشکو استانبول (خ ۳۲۳)

(۱۶۰۳ - ۱۶۸۶) ۶۴۳ - ۷۲۶

مخطوطات شاه محمود نشابوری (رك : ایران و ترکیه ۱۴۶۳)

وی مشهور به زرین رقم و از کاتبان کتابخانه شاه طهماسب اول صفوی بود، در سنه ۹۶۴ ق ۱۵۵۶ م بمشهد رفت و در حدود ۹۸۲ ق ۱۵۷۴ م در انجا مرد، از آثار اوست :

(۱۶۰۳) ۶۴۳ - چهل کلمه حضرت علی، عیناً مثل دو نسخه ایران در موزه آثار اسلامی استانبول.

(۱۶۰۴) ۶۴۴ - چهل کلمه به کتابت خوش سفیداب و لاجورد در جمیدی الثانی ۹۸۲ ق در همین موزه .

(۱۶۰۵) ۶۴۵ - منتخب بوستان سعدی کتابت عالی در همین موزه .

(۱۶۰۶) ۶۴۶ - نصایح بزرگمهر و خواجه عبدالله انصاری کتابت جلی عالی در همین موزه .

(۱۶۰۷ - ۱۶۳۱) ۶۴۷ - ۶۷۱ : بیست و پنج قطعه در چند مرقع از جلی تا غبار ممتاز و عالی بمرکب مشکلی و الوان با رقم او بدون تاریخ در کتابخانه یونیورسیتی استانبول، که بهترین مجموعه خطوط او شمرده میشود (خ ۳۰۴)

(۱۶۳۲ - ۱۶۸۴) ۶۷۲ - ۷۲۴ : ۵۳ قطعه در مرقعات خزینه اوقاف استانبول بخط جلی و متوسط و خفی ممتاز با رقم او و تاریخهای ۹۶۴ و ۹۶۵ و ۹۶۶ ق .

(۱۶۸۵ - ۱۶۸۶) ۷۲۵ - ۷۲۶ : دو قطعه در مرقع خزینه اوقاف

که یکی يك غزل اوست باین مطلع :

باز طوف کعبه کسوی تو دارم آرزو

مسجد و محراب ابروی تو دارم آرزو

«مشقه شاه محمود» (خ ۳۰۶)

(۱۶۸۷) - ۷۲۷ -

قرآن مجید بخط اسدالله کرمانی :

در کتابخانه ایاصوفیه استانبول . وی از شاگردان انیسی و کاتبی است که وفاتش در سنه ۸۹۳ ق ۱۴۸۷ م باشد، و این نسخه قرآن را بخط خوش نسخ در سنه ۸۶۳ ق ۱۴۵۸ م نوشته است . (خ ۶۴)

(۱۶۸۸ - ۱۶۹۱) ۷۲۸ - ۷۳۱

خطوط شیر علی هروی :

وی خطاط کتابخانه بایسنغر میرزادر هرات بود و ۴ قطعه خطوط او در مرقعهای مختلف خزینه اوقاف استانبول است بقلمهای جای و غبار خوش در سنه ۸۵۳ ق ۱۴۴۸ م (خ ۳۲۴)

(۱۶۹۲) - ۷۳۲ -

نزهة الارواح امیرحسینی و لمعات عراقی بخط عارف هروی :

در کتابخانه یونیورسیتی استانبول . بقلم کتابت خفی متوسط عارف هروی فرزند روح الله حسینی از شعرای دوره سلطان حسین - بایقر است که در سنه ۹۰۱ ق ۱۴۹۵ م نوشته شده است (خ ۳۳۸)

(۱۶۹۳ - ۱۶۹۷) ۷۳۳ - ۷۳۷

مخطوطات میرعلی هروی (رك : ایران)

(۱۶۹۳) ۷۳۳ - لوايح جامی: در موزه آثار اسلامی استانبول،

با رقم «علی الکاتب»

(۱۶۹۴) ۷۳۴ - بوستان سعدی: در همین موزه، بکتابت جلی

عالی با رقم «علی الحسینی الکاتب در اوخر رجب ۹۲۵ ق (۱۵۱۸ م) در

دار السلطنه هرات

(۱۶۹۵) ۷۳۵ - بوستان سعدی: در کتابخانه یونیورستی استانبول

بکتابت عالی با رقم «علی الحسینی الکاتب در او اسط ذیقعدہ سنه ۹۱۹ ق»

(۱۵۱۲ م) بر پشت صفحه اول نوشته «صاحبہ خواجہ میرک»

(۱۶۹۶) ۷۳۶ - بوستان سعدی: در همین کتابخانه، که قبلا از

موقوفات آستانه صفی الدین اردبیل بود. کتابت آن خفی نزدیک بغبار

عالی است و در آخر چنین رقم دارد:

«علی الحسینی الکاتب در اوخر ربیع الثانی ۹۳۲ ق (۱۵۲۵ م)

بمدینه هرات

(۱۶۹۷) ۷۳۷ - دیوان ریاضی: در همین کتابخانه، بکتابت خفی

خوش با رقم «میرعلی الکاتب در سنه ۹۴۶ ق» (۱۵۳۹ م)

(۱۶۹۸ - ۲۱۷۵) ۷۳۸ - ۱۲۱۵

قطعات خط سلطان علی مشهدی (۸۴۱ - ۹۲۶ ق = ۱۴۳۷ - ۱۵۱۹ م):

(۱۶۹۸) ۷۳۸ - يك قطعه ابیات مدح سلطان یعقوب در خزینه

اوقاف استانبول.

(۱۶۹۹ - ۱۷۰۵) ۷۳۹ - ۷۴۵: هفت قطعه در کتابخانه یونیورستی

استانبول، که بر یکی مهری دیده میشود: «بندة صاحب‌دلان سلطان علی»

(۱۷۰۶ - ۲۱۷۵) ۷۴۶ - ۱۲۱۵: ۴۷۰ قطعه در مرقات بهرام

میرزا، امیرغیب بیگ، شاه اسماعیل، شاه طهماسب و شاه عباس صفوی

و غیره در کتابخانه‌های توپقاپوسرای استانبول، دارای تاریخهای ۸۸۵ ق

۱۴۸۰ م تا ۹۰۳ ق ۱۴۹۷ م در دار السلطنه هرات.

بر یکی نوشته: مشقه سلطان علی المشهدی جهة مولانا عبدالصمد،

حرره یاری مذهب.

بر دیگری: کاتبها سلطان علی المشهدی. قاطعها شیخ عبدالله-

الهروی.

بر دیگری: کاتبها سلطان علی المشهدی. صاحبه بهرام. قاطعها

شیخ عبدالله (خ ۲۶۲) (رك : ۱۶۷)

(۲۱۷۶ - ۲۱۸۶) ۱۲۱۶ - ۱۲۲۶

خطوط سلطان محمد خندان هروی:

(۲۱۷۶ - ۲۱۷۸) ۱۲۱۶ - ۱۲۱۸: سه قطعه کتابت خفی خوش

با رقم او در کتابخانه یونیورستی استانبول.

(۲۱۷۹ - ۲۱۸۵) ۱۲۱۹ - ۱۲۲۵: هفت قطعه از مرقع‌های

کتابخانه اوقاف، استانبول با رقم او بدون تاریخ.

(۲۱۸۶) ۱۲۲۶ - يك قطعه بسیار اعلی با کتابت بهترین او بدون

تاریخ در کتابخانه روان کوشکو استانبول (خ ۲۷۰)

(۲۱۸۷ - ۲۱۸۸) ۱۲۲۷ - ۱۲۲۸

مخطوطات سلطان محمد نور :

(۲۱۸۷) ۱۲۲۷ - بوستان سعدی: در کتابخانه ایاصوفیه استانبول

بقلم غبار خوش ورقم «سلطان محمد نور» در سنه ۹۳۳ق (۱۵۲۶م) در شهر هرات (خ ۲۷۶)

(۲۱۸۸) ۱۲۲۸ - یوسف وزلیخای جامی : در همین کتابخانه ،

بکتابت حفی خوش سلطان محمد نور در سنه ۹۳۸ق ۱۵۳۱م در هرات (خ ۲۷۶)

(۲۱۸۹ - ۲۱۹۱) ۱۳۲۹ - ۱۳۳۱

قطعات خط شمس الدین محمد بن حسام بایسنغری هروی :

(۲۱۸۹) ۱۳۲۹ - يك قطعه در يك مرقع خزینه اوقاف استانبول

با رقم « محمد بن حسام المشتهر بشمس الدین بایسنغری فی دار السلطنه هراة »

(۲۱۹۰ - ۲۱۹۱) ۱۲۳۰ - ۱۲۳۱ : دو قطعه دیگر با تنوع خطوط

ونستعلیق بشیوه اظهار تبریزی با رقم او در هرات . در همین خزینه (خ ۳۱۵)

(۲۱۹۳ - ۲۱۹۴) ۱۲۳۲ - ۱۲۳۴

خط عبدالرحیم هروی (عنبرین قلم) :

سه قطعه نستعلیق حفی خوش در کتابخانه دانشگاه استانبول ، که

یکی رقم « عبدالرحیم عنبرین قلم » جهانگیر شاهی ، و دیگری هم

عبدالرحیم جهانگیر شاهی سنه ۱۰۳۲ق (۱۶۲۲م) و دیگری: عبدالرحیم روشن رقم سنه ۱۰۱۳ق (۱۶۰۴م) در آگره دارد (خ ۳۹۱) وی از بقایای مکتب هرات در هند است (رك : وین)

(۲۱۹۵ - ۲۱۹۷) ۱۲۳۵ - ۱۲۳۷

خطوط یوسف علی سبز مشهدی (قرن نهم) :

(۲۱۹۵ - ۲۱۹۶) ۱۲۳۵ - ۱۲۳۶ : دو قطعه از يك مرقع خزینه

اوقاف استانبول بشیوه سلطانعلی مشهدی که رقم «العبد یوسف علی سبز مشهدی» دارد (خ ۹۷۳)

(۲۱۹۷) ۱۲۳۷ - مهدی بیانی دیوان کاتبی را در تهران دیده با

رقم : « تمت الکتاب فی ۲۳ شوال ۸۵۰ق (۱۴۴۶م) کاتبه یوسف » (خ ۹۷۳)

(۲۱۹۸ - ۲۲۰۵) ۱۳۳۸ - ۱۳۴۵

خطوط رستم علی :

در مرقع های مختلف کتابخانه یونیورستی استانبول، هشت قطعه

بقلم های مختلف خوش با رقم «مشقه رستم علی شاهی» (خ ۲۰۹)

(۲۲۰۶) - ۱۳۴۶ -

صورت بهزاد بقلم قاسم علی :

در کتابخانه یونیورستی استانبول، که از لباسهای بهزاد مفهوم

می شود، که این تصویر را بعد از انتقال او از هرات کشیده باشد

(التصویر الاسلامی تابلو ۲۰)

۱۲۴۷ (۲۲۰۷ - ۲۲۱۰) - ۱۲۵۰

مخطوطات یاری کاتب هروی (رك: ۱۴۷۳)

۱۲۴۷ (۲۲۰۷) - بوستان سعدی، با رقم «کتابه یاری الکاتب

۹۵۴ق» (۱۵۴۶م) در موزه آثار اسلامی استانبول.

۲۲۰۸ - ۲۲۱۰ (۲۲۱۰ - ۱۲۴۸ - ۱۲۵۰: سه قطعه خط اودر مرقع های

خزینة اوقاف استانبول. در کتابخانه عمومی لنین گراهم يك قطعه خط

یاری هروی موجود است (خ ۹۶۶)

۱۲۵۱ (۲۲۱۱ - ۲۲۱۳) - ۱۲۵۳

خطوط محمد صالح دردمند:

۱۲۵۱ (۲۲۱۱) - در خزینة اوقاف استانبول در مرقع شاه

اسماعیل، فراهم آورده شمس الدین محمد وصفی يك قطعه برقم محمد

صالح دردمند محفوظست که وصفی او را از خوشنویسان شیراز و

کرمان شمرده است، و او قطعه مذکور را در سنه ۹۷۳ق ۱۵۶۶م نوشته

(رك: افغانستان)

۲۲۱۲ - ۲۲۱۳ (۲۲۱۳ - ۱۲۵۲ - ۱۲۵۳: دو قطعه در موزه آثار اسلامی

ويك قطعه در روان کوشکو استانبولست بسخط خوش زر و مرکب

الوان با رقم های:

محمد صالح ۹۸۷ق (۱۵۷۸م)

محمد صالح فی شهر ۹۸۸ق (۱۵۷۹م) (خ ۷۷۵)

۱۲۵۴ (۲۲۱۴) - ۱۲۵۴

دیوان حافظ بخط قطب الدین محمد حسینی:

در کتابخانه یونیورسیتی استانبول که بخط خفی ساخ محرم ۹۷۶ق

۱۵۶۸م در مشهد نوشته شده است (خ ۸۱۲)

۱۳۴۹ (۲۲۱۵ - ۲۳۰۹) - ۱۲۵۵

خطوط محمود بن اسحاق شهابی هروی:

۱۲۵۵ (۲۲۱۵) - بوستان سعدی: بکتابت جلی خوش در موزه

آثار اسلامی استانبول.

۱۲۵۶ (۲۲۱۶) - بوستان سعدی: که آنرا در دار السلطنة بلخ در

سنه ۹۸۰ق ۱۵۷۲م نوشته، در همین موزه.

۱۲۵۷ (۲۲۱۷) - خمسة جامی: نوشته ۹۶۴ق ۱۵۵۶م (عکس

يك صفحه آنرا کوهنل در کتاب خود چاپ کرده است)

۲۲۱۸ - ۲۳۰۹ (۲۳۰۹ - ۱۲۵۸ - ۱۳۴۹: نود و دو قطعه نستعلیق

خوش او در مرقعات مختلف خزینة اوقاف و روان کوشکو استانبول

موجود است از:

۹۷۰ ق ۱۵۶۲ م

۹۲۴ ق ۱۵۱۷ م

۹۸۷ ق ۱۵۷۸ م

۹۸۸ ق ۱۵۷۹ م (رك: ایران - هند) (خ ۸۸۱)

(۲۳۱۰ - ۲۳۱۱) ۱۳۵۰ - ۱۳۵۱

مخطوطات محمود بن محمود بن محمد بن یوسف نستری مشهور به کاغذی :

(۲۳۱۰) ۱۳۵۰ - شاهنامه فردوسی: کتابت خفی ۵ شعبان ۸۳۹ ق

۱۴۳۵ م در موزه آثار اسلامی استانبول .

(۲۳۱۱) ۱۳۵۱ - لمعات دیوان عراقی و عشق نامه : کتابت خفی

۲۲ محرم ۸۶۲ ق ۱۴۵۷ م در یونیورسیتی استانبول (خ ۸۷۹)

(رك : ایران - هند)

(۲۳۱۲ - ۲۳۱۳) ۱۳۵۲ - ۱۳۵۳

مخطوطات مظفر حسین بن محمد امین (قرن ۱۰)

(۲۳۱۲) ۱۳۵۲ - یوسف وزلیخای جامی : کتابت خفی خوش

با رقم او در تاریخ غره شعبان ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م . در موزه آثار اسلامی

استانبول .

(۲۳۱۳) ۱۳۵۳ - يك قطعه از يك مرقع همین موزه با رقم

«مشقه مظفر حسین» (خ ۹۱۱)

(۲۳۱۴ - ۲۳۱۸) ۱۳۵۴ - ۱۳۵۸

قطعات نستعلیق میر شیخ پورانی هروی :

(۲۳۱۴ - ۲۳۱۸) ۱۳۵۴ - ۱۳۵۸ : پنج قطعه در مرقعات خزینه

اوقاف وروان کوشکو استانبول . يك قطعه او مورخ ۹۶۸ ق ۱۵۶۰ م

در آستان رضوی مشهد است (خ ۹۱۱)

(رك : مرقع بهرام وسید احمد)

(۲۳۱۹ - ۱۳۵۹) -

دیوان حافظ بخط جعفر بایسنغری :

در موزه آثار اسلامی و ترك استانبول (سروی ۳۱۳۶)

(۲۳۲۰ - ۱۳۶۰) -

اربعین جامی بخط شاه محمود نشابوری :

مخطوطه ۶۸۱ E. H توپقاپوسرای استانبول . بر کاغذ زر افشان

مذهب و مزین ۱۹۵ × ۱۲۰ میلی هشت ورقی به خط خوش مرقوم

شاه محمود نشابوری در محرم ۹۴۲ ق ۱۵۳۵ م در تبریز (فهرست ۷)

(۲۳۲۱ - ۱۳۶۱) -

اربعین جامی بخط محمد القوامی الشیرازی (رك ۴۳۶)

مخطوطه ۳۲۷ R توپقاپوسرای، بر کاغذ زر افشان نسخه مذهب و

مزین . ۲۵۰ × ۱۶۸ میلی هشت ورقی ۳ سطر تعلیق و ده سطر نستعلیق

جمله ۱۳ سطر در هر صفحه . با رقم محمد القوام الشیرازی در سنه ۹۵۷ ق

۱۵۵۰ م (فهرست ۷)

۱ - از شماره ۱۳۶۰ تا ۱۴۸۲ آثار است که از فهرست مطبوع کتابخانه

موزه توپقاپوسرای (نسخ فارسی) تالیف فهمی ادهم کره نای یادداشت شده،

و این کتاب بزبان ترکی از طرف توپقاپوسرای موزه استانبول در سنه ۱۹۶۱ م

چاپ شده ۳۹۵ صفحه در بیان ۹۴۰ نسخه خطی فارسی (نمره ۱۲ نشرات

موزه توپقاپوی سرای)

- ۱۳۶۲ - (۲۳۲۲)

حزراالامان من فتن آخر الزمان بخط سلطان محمد خندان هروی

تألیف ملامحسن واعظ کاشفی هروی، مخطوطه ۱۱۷ H توپقاپو،
۲۲۸ × ۳۷۲ میلی، ۲۸ ورق هر صفحه دو ستونی ۱۲ سطری. نوشته
سلطان محمد خندان در قرن دهم به نستعلیق خوش، نسخه مذهب و مرصع
(فهرست ۳۶)

- ۱۳۶۳ - (۲۳۲۳)

نقحات الانس جامی بخط عزالدین هروی:

مخطوطه ۳۰۶۰ A توپقاپو ۲۷۵ × ۱۷۰ × ۳۶۸ ورق ۱۵ سطری.
مرقومه رجب ۹۵۴ ق ۱۵۴۷ م به نستعلیق عزالدین محمد الهروی
(فهرست ۶۷)

- ۱۳۶۴ - (۲۳۲۴)

روضه الاحباب عطاءالله حسینی بخط علاءالدین:

مخطوطه ۳۰۶۲ A توپقاپو، ۳۰۵ × ۲۲۵ × ۶۲۲ ورق ۱۷
سطری. بقلم علاءالدین بن شیخ احمد الاخسیکتی در شوال ۹۵۴ ق
۱۵۴۷ م، دارای سرلوحه مذهب و جداول طلا، که غالباً ادامه مکتب
هرات در ماوراءالنهر است (فهرست ۶۸)

(رك : افغانستان ۳۷)

- ۱۳۶۵ - (۲۳۲۵)

نقحات و رشحات بخط محمد یوسف:

مخطوطه ۳۵۲ R توپقاپو، ۲۴۰ × ۱۷۵ × ۲۶۶ ورق ۱۷ سطری.
کتاب اول بخط محمد یوسف حسینی در سنه ۸۸۳ ق ۱۴۷۸ م نوشته
شده، دارای يك سرلوحه مرصع و صفحات مذهب و جداول لاجورد
(فهرست ۷۰)

- ۱۳۶۶ - (۲۳۲۶)

عجائب المخلوقات قزوینی:

مخطوطه توپقاپو ۴۰۱ H ۳۵۵ × ۲۴۵ × ۲۷۳ ورق ۱۷ سطری،
کتابت قرن ۱۰ ه. نسخه مذهب دارای ۷ سرلوحه و ۱۸۹ منظر مصور
منیاتور (فهرست ۷۷) رك ۷۳ بعد.

- ۱۳۶۷ - (۲۳۲۷)

لوامع الاشراق جلالدوانی بخط میرکلنگی:

مخطوطه توپقاپو ۱۳۲۲ H ۲۹۵ × ۱۸۷ × ۱۲ ورق نستعلیق میر-
حسین کلنگی در سنه ۹۸۸ ق ۱۵۸۱ م (فهرست ۸۲) (رك : ۱۴۷۷)

- ۱۳۶۸ - (۲۳۲۸)

مقاصد الالحان عبدالقادر غیبی بخط محمد:

مخطوطه ۱۷۴۶ R توپقاپو ۳۱۰ × ۲۱۵ × ۷۹ ورق ۱۷ سطری.

خط محمد بن محمد بن الیاس در سنه ۸۳۸ ق ۱۴۳۸ م با عنوان و سرلوحه
مذهب وجداول لاجورد (فهرست ۱۰۶)

- ۱۳۶۹ - (۲۳۲۹)

قیافت نامه سیدعلی همدانی بخط نواسه میرعلی حسینی :

مخطوطه ۱۳۵۱ H . E . توپقاپو ۲۴۰ × ۱۵۰ م ۸ ورق ۱۱ سطر.
بخط محمد جعفر بن محمد باقر بن میر علی الحسینی هروی در قرن ۱۱
با سرلوحه مذهب و حواشی زرافشان (فهرست ۱۱۰) این خطاط نواسه
میرعلی هروی سر حلقه مکتب هراتست .

- ۱۳۷۰ - (۲۳۳۰)

شاهنامه فردوسی بخط محمد بقال :

مخطوطه ۱۴۹۶ H توپقاپو، ۳۴۰ × ۲۵۰ م ۶۸۶ ورق ۴ ستونی
۲۱ سطر . بخط محمد بن محمد البقال (رك ۷۳) در ذیحجه ۸۶۸ ق
۱۴۶۴ م دارای دو سرلوحه و عناوین مذهب و ۳۰ مجلس مصور منیاتور
وجداول لاجورد (فهرست ۱۲۸)

- ۱۳۷۱ - (۲۳۳۱)

شاهنامه فردوسی بخط حاجی محمد مشهدی

مخطوطه ۱۴۸۰ H توپقاپو، ۳۴۰ × ۲۳۵ م ۵۲۷ ص ۴ ستونی
۲۵ سطر . بخط حاجی محمد الکاتب المشهدی در ذیحجه ۹۲۷ ق
۱۵۲۱ م دارای سرلوحه مذهب وجداول لاجورد و ۱۲۸ مجلس مصور
منیاتور (فهرست ۱۳۱)

- ۱۳۷۲ - (۲۳۳۲)

شاهنامه فردوسی بخط محمد الکاتب :

مخطوطه ۱۴۸۵ H توپقاپو، ۳۴۵ × ۲۰۵ م ۶۲۶ ص ۴ ستونی
۲۴ سطر . بخط محمد بن جمال الدین الکاتب در رجب ۹۲۸ ق
۱۵۲۲ م . دارای ۲ سرلوحه مذهب و ۴۳ مجلس منیاتور و جداول
لاجورد (فهرست ۱۳۲)

- ۱۳۷۳ - (۲۳۳۳)

شاهنامه فردوسی بخط محمود بلخی :

مخطوطه ۱۵۱۴ H توپقاپو، ۵۵۰ × ۲۴۰ م ۵۱۳ صفحه ۴ ستونی
۲۵ سطر . بخط محمود بن محمد البلخی که در سنه ۹۴۲ ق ۱۵۴۰ م در
بخارا نوشته و ۲ عنوان مذهب و ۳۶ مجلس مصور منیاتور و جداول
لاجورد دارد (فهرست ۱۳۲)

- ۱۳۷۴ - (۲۳۳۴)

شاهنامه فردوسی بخط محمد باقی :

مخطوطه ۱۴۸۸ H توپقاپو، ۳۳۰ × ۲۰۱ م ۶۸۶ ورق ۴ ستونی
۲۳ سطر . بخط محمد باقی الکاتب برای کتابخانه ابو الغازی عبدالله خان
در سنه ۹۷۲ ق ۱۵۶۵ م نوشته شده که ۲ عنوان مذهب و یک سرلوحه و
۲۸ مجلس مصور منیاتور وجداول دارد (فهرست ۱۳۴)

- ۱۳۷۵ - (۲۳۳۵)

رباعیات عمر خیام بخط علی حسینی :

مخطوطه H ۸۱۱ توپقاپو ۲۷۵ × ۱۷۰ م ۴۰ ورق ۲ ستونی ۱۱
سطری. بخط خوش علی الحسینی در هرات بتاریخ ۹۲۴ ق ۱۵۱۸ م.
دارای سرلوحه مذهب وجداول لاجورد و يك منياتور سبك بهزاد
(فهرست ۱۴۲)

- ۱۳۷۶ - (۲۳۳۶)

حدیقه الحدیقه عطار؟ بخط شمس الدین کرمانی :

مخطوطه R ۱۰۴۰ توپقاپو ۲۳۵ × ۱۵۵ م ۲۵ ورق ۳ ستونی ۱۱
سطری و بر حاشیه آن ۲۴ سطر دیگر هم دارد، بخط شمس الدین محمد-
الشریف الکرمانی (رك البیم ۷ عدد ۳۲) که در سنه ۹۱۶ ق ۱۵۱۱ م در
هرات نوشته است. دارای اوراق و سرلوحه مذهب وجداول لاجوردین
(فهرست ۱۴۴)

- ۱۳۷۷ - (۲۳۳۷)

خمسه نظامی عصر تیموریه

مخطوطه R ۸۷۴ توپقاپو ۳۱۰ × ۱۹۰ م ۳۴۳ ورق ۴ ستونی ۲۱
سطری. که در ربیع الآخر ۸۸۱ ق ۱۴۷۶ م نوشته و آراسته شده، ۵ سر
لوحه مذهب و مرصع و ۱۶ مجلس منیاتور اسلوب عصر تیموریان دارد
(فهرست ۱۵۰)

- ۱۳۷۸ - (۲۳۳۸)

خمسه نظامی بخط مرشد :

مخطوطه H ۷۵۴ توپقاپو ۳۴۵ × ۲۲۵ م ۳۶۵ ورق نستعلیق زیبای
۴ ستونی ۲۱ سطری مرشد الدین محمد الکاتب در شیراز در سنه ۸۸۸ ق
۱۴۸۳ م دارای سرلوحه ۱۵ و ۲۸ مجلس منیاتور و صفحات مذهب و
جداول لاجورد و جلد چرمی قهوه‌ئی. (فهرست ۱۵۱)

- ۱۳۷۹ - (۲۳۳۹)

خمسه نظامی بخط محمد بن ابراهیم :

مخطوطه H ۷۶۸ توپقاپو ۳۰۵ × ۲۰۰ م ۳۳۲ ورق نستعلیق ۴
ستونی ۲۳ سطری کتابت محمد بن ابراهیم بن مسعود در سنه ۸۹۰ ق
۱۴۸۵ م مذهب دارای ۲ عنوان و ۵ سرلوحه مرصع و ۲۷ مجلس منیاتور
عصر تیموریان و جلد چرمی نخودی رنگ (فهرست ۱۵۱)

- ۱۳۸۰ - (۲۳۴۰)

خمسه نظامی بخط علی بن حاجی مذهب :

مخطوطه H ۷۸۷ توپقاپو ۲۴۵ × ۱۶۵ م ۳۷۹ ورق ۴ ستونی ۱۹
سطری نستعلیق علی بن حاجی المذهب (غالباً حاجی محمد هروی) در
ذیحجه ۸۹۹ ق ۱۴۹۴ م دو عنوان و ۵ سرلوحه مذهب و ۲۵ مجلس منیاتور
و جلد چرمی دارد (فهرست ۱۵۲)

- ۱۳۸۱ - (۲۳۴۱)

خمسه نظامی عصر تیموریه :

مخطوطه ۱۴۷ B توپقاپو ۳۳۵ × ۲۵۰ ورق ۴ ستونی ۲۱ سطری
 نستعلیق خوش بدون امضا و تاریخ. نسخه نفیس مرصع و زیبا دارای ۱۵
 مجلس مصور منیاتور عصر تیموریه. (فهرست ۱۵۳)

- ۱۳۸۲ - (۲۳۴۲)

خمسه نظامی عصر تیموریه :

مخطوطه ۱۴۶ B توپقاپو ۴۳۰ × ۲۷۵ م ۳۸۱ ورق ۴ ستونی
 ۲۰ سطری بدون رقم و تاریخ ولی مربوط قرن نهم هجری (۱۵ م) تخمین
 می شود، دارای صفحات زرافشان به نستعلیق زیبا و خصایص هنری عصر
 تیموریان با ۵ سرلوحه مذهب و مرصع و ۶۵ مجلس منیاتور و جلد
 نفیس منقش (فهرست ۱۵۴)

- ۱۳۸۳ - (۲۳۴۳)

خمسه نظامی عصر تیموریه :

مخطوطه ۷۷۵ H توپقاپو ۲۴۷ × ۱۷۰ م ۳۹۴ ورق ۴ ستونی ۱۹
 سطری. به خط نستعلیق خوش در محرم ۱۴۹۷ م نوشته شده که
 ۲ عنوان مذهب و ۵ سرلوحه و ۲۸ مجلس مصور منیاتور عصر تیموریان
 دارد (فهرست ۱۵۵)

- ۱۳۸۴ - (۲۳۴۴)

خمسه نظامی بخط مثالی کاشانی :

مخطوطه ۱۴۵ B توپقاپو ۲۴۵ × ۱۷۰ م ۴۱۶ ورق ۴ ستونی ۱۷
 سطری. به نستعلیق مثالی کاشانی در محرم ۱۴۹۸ م نوشته شده
 که ۴ سرلوحه مذهب و ۱۵ مجلس مصور منیاتور اسلوب هرات و جلد
 چرمی دارد. (فهرست ۱۵۵)

- ۱۳۸۵ - (۲۳۴۵)

خمسه نظامی عصر تیموریه :

مخطوطه ۷۶۹ H توپقاپو ۲۸۵ × ۱۷۵ م ۴۰۲ ورق ۴ ستونی ۱۹
 سطری. به نستعلیق خوب رجب ۱۵۰۵ ق (۱۵۰۰ م) نسخه مذهب دارای
 ۲ عنوان و ۵ سرلوحه و ۴۴ مجلس منیاتور عصر تیموریه و جلد اول
 لاجورد و رنگین با جلد چرمی عنابی (فهرست ۱۵۵)

- ۱۳۸۶ - (۲۳۴۶)

خمسه نظامی عصر تیموریه :

مخطوطه ۸۶۳ R توپقاپو ۲۴۵ × ۱۷۰ م ۳۲۹ ورق ۲ ستونی
 ۲۲ سطری. به نستعلیق ۱۵۰۱ ق ۹۰۶ م نسخه مذهب دارای ۲ عنوان و
 ۴ سرلوحه مرصع و ۱۸ مجلس منیاتور زیبای عصر تیموریه و جلد
 چرمی (فهرست ۱۵۶)

- ۱۳۸۷ - (۲۳۴۷)

خمسه نظامی بخط مرشدالدین :

مخطوطه H ۷۸۴ تو بقا پو ۲۵۵ × ۱۵۰ م ۵۸۲ ورق ۳ ستونی
 ۱۹ سطری. به نستعلیق مرشدالدین در سنه ۹۰۹ ق ۱۵۰۴ م مذهب دارای
 ۲ عنوان و ۵ سرلوحه و ۲۹ مجلس منیاتور با جلد چرمی (فهرست
 ۱۵۷)

- ۱۳۸۸ - (۲۳۴۸)

خمسه نظامی بخط سلطان علی مشهدی و کار بهزاد :

مخطوطه H ۹۵۷ تو بقا پو ۳۰۰ × ۲۲۰ م ۴۸۸ ورق ۴ ستونی ۲۵
 سطری. به نستعلیق خوش سلطانعلی مشهدی برای شاه اسماعیل صفوی نوشته
 شده، و تذهیب آن را مولانا یاری در سنه ۹۱۶ ق ۱۵۱۰ م و تصاویر آنرا
 در سنه ۹۱۸ ق ۱۵۱۲ م بهزاد ساخته است. عناوین مذهب و ۵ سرلوحه
 مرصع و ۴۰ مجلس مصور منیاتور و جلد سیاه چرمی دارد (فهرست
 ۱۵۷)

- ۱۳۸۹ - (۲۳۴۹)

خمسه نظامی بخط مرشدالدین :

مخطوطه H ۷۷۰ ۳۰۰ × ۱۸۵ م ۳۹۳ ورق ۴ ستونی ۱۹ سطری.
 به نستعلیق خورش مرشدالدین محمد در سنه ۹۱۸ ق ۱۵۱۲ م نسخه مذهب
 ۲ عنوان و ۵ سرلوحه و ۲۹ مجلس منیاتور عصر صفوی و جلد چرمی
 دارد. (فهرست ۱۵۸)

- ۱۳۹۰ - (۲۳۵۰)

خمسه نظامی بخط مرشد عطار :

مخطوطه R ۸۶۰ تو بقا پو ۳۲۰ × ۲۰۰ م ۴ ستونی ۱۹ سطری.
 به نستعلیق مرشد کاتب عطار در سنه ۹۲۷ ق ۱۵۲۰ م نسخه مذهب دارای
 ۵ سرلوحه و ۲ عنوان و ۳۶ مجلس منیاتور نفیس صفوی با جد اول آبی
 و لاجورد و جلد قهوه‌ئی چرمی (ف ۱۵۹)

- ۱۳۹۱ - (۲۳۵۱)

خمسه نظامی بخط سلطان محمد نور :

مخطوطه H ۷۸۵ تو بقا پو ۲۵۳ × ۱۶۵ م ۳۴۱ ورق ۴ ستونی ۲۱
 سطری، به نستعلیق عالی سلطان محمد نور در سنه ۹۳۴ ق ۱۵۲۷ م نوشته
 شده ۲ عنوان و ۵ سرلوحه مذهب و هشت مجلس منیاتور و جلد لاکه
 منقش دارد (ف ۱۵۹)

- ۱۳۹۲ - (۲۳۵۲)

خمسه نظامی بخط یار محمد هروی :

مخطوطه R ۸۷۱ ۳۱۵ × ۱۸۵ م ۳۵۶ ورق دو ستونی ۲۱ سطری
 به نستعلیق یار محمد الهروی در رمضان ۹۳۴ ق ۱۵۲۸ م دارای ۲ عنوان
 و ۵ سرلوحه مذهب مرصع و ۲۶ مجلس منیاتور اسلوب صفوی و
 جد اول لاجورد و جلد چرمی (ف ۱۶۰) (رك : ۸۳)

- (۲۳۵۳) - ۱۳۹۳ -

خمسه نظامی بخط مرشد :

مخطوطه H ۷۶۰ توپقاپو ۳۲۰ X ۲۰۰ م ۴۰۱ ورق ۴ ستونی
 ۱۹ سطری . به نستعلیق مرشد الکاتب الشیرازی در جمادی الاولی ۹۴۱ ق
 ۱۵۳۴ م . دارای ۲ عنوان و ۵ سرلوحه مذهب و مرصع و ۳۰ مجلس
 منیاتور نفیس عصر صفوی با جداول لاجورد و جلد چرمی (فهرست
 ۱۶۰)

- (۲۳۵۴) - ۱۳۹۴ -

همین کتاب بخط همین کاتب :

مخطوطه H ۷۵۸ توپقاپو ۲۲۴ X ۲۰۰ م ۴۰۲ ورق ۴ ستونی
 ۱۹ سطری . به نستعلیق زیبای مرشد الکاتب الشیرازی در ربیع الاخر
 ۹۴۵ ق ۱۵۳۸ م . دارای دو عنوان و ۵ سرلوحه مذهب و ۲۰ مجلس
 منیاتور نفیس، با جداول و سرلوحه لاجوردین و جلد چرمی (فهرست
 ۱۶۱)

- (۲۳۵۵) - ۱۳۹۵ -

خمسه نظامی بخط محسن سبزواری :

مخطوطه H ۷۸۰ توپقاپو ۲۵۵ X ۱۷۰ م ۴۵۵ ورق دو ستونی
 ۳۲ سطری با ۱۵ سطر حاشیه صفحات . به نستعلیق خوش محسن بن -
 لطف الله معاد الحسنی السبزواری در ذی قعدة ۹۶۸ ق ۱۵۶۱ م نسخه مذهب

دارای ۶ سرلوحه و ۵ مجلس منیاتور و جداول لاجوردین آبی با جلد
 چرمی کار ایران (فهرست ۱۶۲)

- (۲۳۵۶) - ۱۳۹۶ -

خمسه نظامی بخط خلیل جامی :

مخطوطه R ۸۶۴ توپقاپو ۲۵۰ X ۱۸۰ م ۲۹۳ ورق ۱۹ سطری .
 بقلم نستعلیق خلیل بن درویش محمد الجامی در مشهد بتاریخ محرم
 ۹۷۹ ق ۱۵۷۲ م دارای ۴ سرلوحه و جداول رنگین و جلد چرمی قهوه‌ئی
 (فهرست ۱۶۳) (رك : ۱۱۳ - ۱۱۵)

- (۲۳۵۷) - ۱۳۹۷ -

لیلی معنون نظامی بخط سلطان محمد ؟

مخطوطه R ۸۷۹ توپقاپو ۳۶۰ X ۲۴۰ م ۶۸ ورق کاغذ الوان
 زرافشان ۴ ستونی ۱۷ سطری به نستعلیق زیبای سلطان محمد ؟ حدود
 قرن دهم (۱۶ م) با سرلوحه مذهب و هشت مجلس منیاتور بسیار زیبا
 (فهرست ۱۶۸)

- (۲۳۵۸) - ۱۳۹۸ -

لیلی معنون بخط میر شیخ سمرقندی :

مخطوطه H ۷۳۱ توپقاپو ۲۳۰ X ۱۶۳ م ۶۵ ورق ۴ ستونی ۱۷
 سطری . به نستعلیق میر شیخ بن قتلخ حاجی بن عبد الله سمرقندی در

ربیع الآخر ۸۹۴ ق ۱۴۸۹ م با جلد چرمی (فهرست ۱۶۸)

(۲۴۵۹) - ۱۳۹۹ -

شرفنامه نظامی بخط احمد هروی:

مخطوطه ۸۸۳ R توپقاپو ۲۷۵ × ۱۷۰ م ۲۵۵ ورق ۲ ستونی ۱۲
سطری. بر کاغذ زرافشان الوان به نستعلیق بسیار زیبای احمد بن سلطان
علی الهروی در سنه ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م مذهب دو عنوانی دارای هفت
مجلس منیاتور کار هرات و جلد چرمی قهوه‌ئی (فهرست ۱۷۰)

(۲۳۶۰) - ۱۴۰۰ -

شرفنامه نظامی بخط شاه محمود:

مخطوطه ۱۶۵۴ E. H توپقاپو ۲۲۵ × ۱۳۵ م ۳۸ ورق ۱۲ سطری
به نستعلیق خوب شاه محمود الکاتب حدود قرن دهم (۱۶ م) با سر لوحه
مذهب و جلد چرمی و کاغذی. (فهرست ۱۷۰)

(۲۳۶۱) - ۱۴۰۱ -

سته عطار بخط عبدالملک:

مخطوطه ۳۰۵۹ A توپقاپو ۳۵۵ × ۲۲۵ م ۱۴۶۹ ورق ۲۵ سطری
بر کاغذ الوان بخط نستعلیق بسیار زیبای عبدالملک در شوال ۸۴۱ ق
۱۴۸۸ م برای سلطان شاهرخ نوشته شده که سر لوحه‌های نفیس مذهب با
جداول رنگین و لاجوردین و جلد نفیس چرمی قهوه‌ئی ضربی دارد
(فهرست ۱۷۱)

(۲۳۶۲) - ۱۴۰۲ -

منطق الطیر عطار بخط عبدالرحیم خوارزمی:

مخطوطه ۱۰۴۲ R توپقاپو ۲۰۰ × ۱۳۷ م ۳۰ ورق ۲ ستونی ۹
سطری. بخط بسیار زیبای نستعلیق عبدالرحیم الخوارزمی در تبریز نوشته
و چهار مجلس منیاتور و صفحات مذهب بر کاغذ زرافشان و جلند سیاه
لاکی دارد (فهرست ۱۷۵) (رك : ۳/۱)

(۲۳۶۳) - ۱۴۰۳ -

جواهرالذات عطار بخط احمد هروی (رك : ۱۳۹۹)

مخطوطه ۱۰۴۴ R توپقاپو ۳۰۵ × ۱۸۵ م ۵۰ ورق دو ستونی
۱۰ سطری به نستعلیق احمد بن سلطان علی در سنه ۹۸۱ ق ۱۵۷۳ م دارای
سر لوحه و جداول مذهب و دو مجلس منیاتور با جلد چرمی (فهرست
۱۷۶)

(۲۳۶۴) - ۱۴۰۴ -

بلبل نامه عطار بخط حبیب سمرقندی:

مخطوطه ۶۹۷ H توپقاپو ۲۰۵ × ۱۲۵ م ۵۸ ورق ۲ ستونی ۱۷
سطری. به نستعلیق حبیب بن حسین سمرقندی در سنه ۸۷۱ ق ۱۴۶۶ م
دارای سر لوحه مذهب و جداول لاجورد و جلد چرمی قهوه‌ئی
(فهرست ۱۷۶)

- ۱۴۰۵ - (۲۳۶۵)

دیوان کمال اصفهانی بخط شیخ محمود پیر بوداقتی هروی (رک ۷/۱)
مخطوطه A ۲۴۸۸ توپقاپو ۲۵۲ × ۱۲۸ م ۲۴۰ ورق ۲ ستونی
۱۷ سطری . به نستعلیق زیبای شیخ محمود پیر بوداقتی که در رجب
۸۶۶ ق ۱۴۶۲ م در بغداد نوشته و دارای سرلوحه‌ها و جداول مذهب و
رنگین است (فهرست ۱۷۶)

- ۱۴۰۶ - (۲۳۶۶)

مثنوی مولوی بخط ابوالقاسم :

مخطوطه A ۱۳۵۷ توپقاپو ۲۶۵ × ۳۱۸ م ۴ ستونی ۲۳ سطری .
به نستعلیق ابوالقاسم علی بن احمد بن عبدالوهاب، بتاریخ ۸ شوال
۸۵۳ ق ۱۴۳۴ م نوشته شده و سرلوحه‌ها و عناوین و صفحات مزین و
مذهب نفیس با جلد چرمی قهوه‌ئی دارد (فهرست ۱۷۷)

- ۱۴۰۷ - (۲۳۶۷)

مثنوی مولوی بخط اسماعیل :

مخطوطه R ۴۳۴ توپقاپو ۲۶۳ × ۱۶۵ م ۵۱۸ ورق ۳ ستونی ۱۹
سطری و برحواشی ۳۳ سطر . به نستعلیق زیبای اسماعیل الکاتب در
ربیع الآخر ۸۵۰ ق ۱۴۴۶ م دارای ۶ سرلوحه و عناوین مذهب مرصع و
جلد نفیس چرمی (فهرست ۱۷۷)

- ۱۴۰۸ - (۲۳۶۸)

مثنوی مولوی بخط محمد مرشدی :

مخطوطه E. H ۱۲۳۹ توپقاپو ۲۶۳ × ۱۶۵ م ۶۵۰ ورق ۳
ستونی ۱۶ سطری و ۱۰ سطری بیرون صفحه بخط نسخ خوب
ابوالمکارم محمد بن علی بن محمد المرشدی در رمضان ۸۶۲ ق ۱۴۵۷ م
با صحایف و عناوین مذهب و جداول لاجوردین و سیاه (فهرست
۱۷۸)

- ۱۴۰۹ - (۲۳۶۹)

مثنوی مولوی بخط نعیم الدین (رک : ۸۱)

مخطوطه M ۵۰۴ توپقاپو ۳۰۰ × ۱۷۰ م ۳۵۳ ورق ۲۱ سطری .
به نستعلیق زیبای نعیم الدین الکاتب بن الحاج صدر الدین، در رجب
۹۰۴ ق ۱۴۹۹ م با ۴ عنوان مذهب و صفحات مجداول لاجوردین و ملون و
جلد چرمی (فهرست ۱۸۰)

- ۱۴۱۰ - (۲۳۷۰)

مثنوی مولوی بخط مرشد الدین :

مخطوطه A ۱۳۵۹ توپقاپو ۲۹۵ × ۱۸۰ م ۳۷۵ ورق ۴ ستونی
۱۹ سطری ، بخط مرشد الدین محمد در جمادی الاخری ۹۲۲ ق ۱۵۱۶ م
(فهرست ۱۸۰)

- ۱۴۱۱ - (۲۳۷۱)

کلیات سعدی بخط مرشد :

مخطوطه ۰۹۲۶ R توپقا پو ۲۷۵ × ۱۶۵ م ۴۷۳ ورق ۳ ستونی
 ۱۷ سطری. بخط مرشد الدین الکاتب شیرازی در محرم ۹۳۹ ق ۱۵۳۲ م،
 دارای ۱۸ سرلوحه و ۱۴ مجلس منیاتور اسلوب صفویه، نسخه مذهب
 و مرصع (فهرست ۱۸۷)

- ۱۴۱۴ - (۲۳۷۲)

کلیات سعدی کار هرات :

مخطوطه ۰۹۲۲ R توپقا پو ۲۴۸ × ۱۴۶ م ۳۲۵ ورق ۳ ستونی ۲۲
 سطری. بدون امضا و تاریخ، ولی کار هرات در حدود قرن دهم (۱۶ م)
 دارای ۳ سرلوحه و ۱۷ مجلس منیاتور و صفحات مذهب هنر هرات با
 جلد چرمی (فهرست ۱۸۸)

- ۱۴۱۳ - (۲۳۷۳)

گلستان و بوستان بخط مظفر علی :

مخطوطه ۰۲۴۰۶ Y توپقا پو ۱۹۰ × ۱۱۰ م ۱۳۹ ورق ۲ ستونی
 ۱۱ سطری. به نستعلیق زیبا با رقم «کاتب السلطانی مظفر علی» در سنه
 ۹۷۵ ق ۱۵۶۷ م دارای سرلوحه مذهب و جداول لاجورد و جلد چرمی
 (فهرست ۱۹۱)

- ۱۴۱۴ - (۲۳۷۴)

گلستان سعدی بخط محمد صالح :

مخطوطه ۰۹۳۸ R ۳۴۵ × ۲۳۵ م ۱۲۴ ورق ۱۱ سطری. بخط
 نستعلیق محمد صالح بن محمد باقی در صفر ۹۹۱ ق ۱۵۸۳ م دارای
 ۶ مجلس منیاتور نفیس هرات و کاغذ اهاری و صالی و حواشی و
 صفحات مرصع (فهرست ۱۹۲)

- ۱۴۱۵ - (۲۳۷۵)

بوستان سعدی بخط شاه محمود :

مخطوطه ۰۹۳۰ R توپقا پو ۲۲۵ × ۱۳۰ م ۱۵۲ ورق ۲ ستونی ۱۴
 سطری. به نستعلیق زیبای شاه محمود نیشاپوری در مشهد در ماه رجب
 ۹۲۵ ق ۱۵۱۹ م نوشته شده و سرلوحه و جداول مذهب و جلد چرمی
 نخودی دارد (فهرست ۱۹۴)

- ۱۴۱۶ - (۲۳۷۶)

بوستان سعدی بخط پیرعلی جامی (رك : ۷۷) :

مخطوطه ۰۶۸۱ H توپقا پو ۲۴۰ × ۱۵۰ م ۱۶۰ ورق ۲ ستونی
 ۱۴ سطری. به نستعلیق پیرعلی بن عبدالرحمن جامی در صفر ۹۴۰ ق
 ۱۵۶۳ م دارای صفحات مذهب و جداول لاجورد و جلد چرمی قهوه‌ئی
 (فهرست ۱۹۴)

- ۱۴۱۷ - (۲۳۷۷)

بوستان سعدی بخط علی :

مخطوطه ۹۳۱ R . توپقا پو ۲۸۰ × ۱۸۰ م ۱۶۳ ورق ۲ ستونی
 ۱۳ سطری . به نستعلیق زیبای علی الکاتب در بخارا در سنه ۹۹۱ ق
 ۱۵۸۳ م نوشته شده، که صفحات و عناوین بسیار زیبای مذهب با ۶ مجلس
 منیاتور و جلد چرمی بخارا دارد (فهرست ۱۹۶)

- ۱۴۱۸ - (۲۳۷۸)

بوستان سعدی بخط محمد رضا مشهدی (رک : ۳۸)

مخطوطه ۹۳۵ R . توپقا پو ۲۶۵ × ۱۷۰ م ۱۷۹ ورق ۲ ستونی
 ۱۱ سطری . بخط نستعلیق زیبای محمد رضا مشهدی در جمادی الاولی
 ۹۹۳ ق ۱۵۸۵ م . دارای صفحات مذهب و ۵ مجلس منیاتور زیبا که
 حواشی آن منقوش و دارای صور حیوانات و گل و برگست (فهرست
 ۱۹۶)

- ۱۴۱۹ - (۲۳۷۹)

بوستان کار هرات :

مخطوطه ۹۳۶ R . توپقا پو ۳۳۰ × ۲۲۰ م ۲ ستونی ۱۵ سطری .
 به نستعلیق زیبای قرن دهم (۱۶ م) دارای صفحات و عناوین زیبای
 مذهب و سه مجلس منیاتور کار هرات یا بخارا (فهرست ۱۹۷)

- ۱۴۲۰ - (۲۳۸۰)

منتخب بوستان بخط محمد بدخشی (رک : ۵۰۶)

مخطوطه ۹۸۴ R . توپقا پو ۲۶۰ × ۱۸۰ م ۳۶۲ ورق ۲ ستونی
 ۱۵ سطری . بخط زیبای نستعلیق محمد البدخشی الحسینی در سنه ۹۰۴
 ق ۱۴۹۹ م دارای سر لوحه مذهب برای سلطان بایزید دوم استنساخ شده
 (فهرست ۱۹۸)

- ۱۴۲۱ - (۲۳۸۱)

دیوان امیر خسرو بخط یار محمد هروی (رک : ۸۳)

مخطوطه ۹۷۱ R . توپقا پو ۲۸۵ × ۱۸۰ م ۲۶۷ ورق ۱۵ سطری .
 بخط یار محمد الهروی در سنه ۹۳۴ ق ۱۵۲۷ م، دارای سر لوحه های
 رنگین آبی و لاجوردی و صفحات مذهب (فهرست ۲۰۱)

- ۱۴۲۲ - (۲۳۸۲)

خمسه امیر خسرو بخط محمود کاتب (رک : ۳۸)

مخطوطه ۱۰۲۱ R . توپقا پو ۳۶۷ × ۲۳۰ م ۱۹۰ ورق ۴ ستونی
 ۲۵ سطری . بخط محمود الکاتب در شوال ۸۶۷ ق ۱۴۶۳ م دارای ۶
 سر لوحه مذهب و جدا اول قرمز لاجوردی و ۸ مجلس منیاتور (فهرست
 ۲۰۳)

- ۱۴۲۳ - (۲۳۸۳)

خمسه امیر خسرو بخت شاه محمود :

مخطوطه ۰۷۹۷ H. توپقاپو ۲۹۰ × ۱۸۰ م ۲۱۹ ورق ۴ ستونی ۲۱
سطری . بخت شاه محمود نیشابوری در شوال ۹۲۷ ق ۱۵۲۱ م ،
دارای ۵ سر لوحه و صفحات مذهب و ۱۳ مجلس منیاتور (فهرست
۲۰۵)

- ۱۴۲۴ - (۲۳۸۴)

خمسه امیر خسرو بخت محمد جنابدی :

مخطوطه ۰۱۰۲۹ R. توپقاپو ۲۴۰ × ۱۷۰ م ۲۷۳ ورق ۴ ستونی
۱۷ سطری . به نستعلیق محمد بن اسحاق جنابدی در سنه ۹۷۹ ق
۱۵۷۱ م . دارای سر لوحه مذهب و دو مجلس منیاتور (فهرست
۲۰۵)

- ۱۴۲۵ - (۲۳۸۵)

هشت بهشت امیر خسرو بخت سلطانعلی مشهدی :

مخطوطه ۰۶۷۶ H. توپقاپو ۳۸۰ × ۲۶۰ م ۴۱ ورق ۴ ستونی
۲۳ سطری . بخت سلطانعلی مشهدی در صفر ۹۰۲ ق ۱۴۹۶ م برای
سلطان محمد محسن خان کتابت شده و دارای صفحات مذهب نفیس
و دو مجلس منیاتور است (فهرست ۲۰۶)

- ۱۴۲۶ - (۲۳۸۶)

قران السعدین امیر خسرو بخت سلطان محمد نور:

مخطوطه ۰۸۷۱ H. توپقاپو ۲۶۸ × ۱۷۰ م ۱۳۸ ورق ۱۳ سطری .
به نستعلیق عالی زیبای سلطان محمد نور الکاتب در ۹۲۲ ق ۱۵۱۵ م .
دارای عناوین نفیس و ۳ مجلس منیاتور و صفحات مذهب و جلد چرمی
جگری (فهرست ۲۰۷)

- ۱۴۲۷ - (۲۳۸۷)

جام جم اوحدی بخت شیخ محمد انصاری (رك: ۵۰۷)

مخطوطه ۰۱۰۰۵ R. توپقاپو ۲۴۵ × ۱۴۳ م ۱۹۴ ورق ۲ ستونی
۱۲ سطری . به نستعلیق زیبای شیخ محمد فخرالدین احمد الانصاری
در سنه ۹۰۰ ق ۱۴۹۴ م دارای سر لوحه نفیس مذهب و جلد اول لاجورد
و جلد چرمی جگری (فهرست ۲۱۰)

- ۱۴۲۸ - (۲۳۸۸)

دیوان ابن یمین بخت سلطان محمد خندان:

مخطوطه ۰۱۰۰۱ R. توپقاپو ۲۳۵ × ۱۱۵ م ۱۴۷ ورق ۲ ستونی
۱۴ سطری . بخت نستعلیق زیبای سلطان محمد خندان در قرن نهم (۱۵ م) .
(فهرست ۲۱۰) رك: ۱۲۱۶ ترکیه .

- ۱۴۲۹ - (۲۳۸۹)

همای و همایون خواجو کارهرات:

مخطوطه ۰۱۰۴۵ R. توپقاپو ۲۸۷ × ۱۹۰ م ۵۰ ورق ۴ ستونی ۲۵ سطری .

دارای سرلوحه نفیس و صحایف مذهب و سه مجلس منیاتور زیبای کارهرات، بدون امضای کاتب به نستعلیق عالی زیبای قرن نهم (۱۵ م).
(فهرست ۲۱۱)

- (۲۳۹۰) - ۱۴۳۰

مهر و مشتری عصار تبریزی بخط نعیم الدین کارهرات:

مخطوطه ۳۵۶۳ A توپقا پو ۲۱۵ × ۱۲۰ م ۱۹۱ ورق ۱۴ سطری.
به نستعلیق زیبای نعیم الدین الکاتب بن صدرالدین (رك : ۸۱ ترکیه)
در رمضان ۸۸۷ ق ۱۴۸۲ م دارای عناوین مذهب و ۱۱ مجلس منیاتور
نفیس کارهرات. این نسخه مربوط کتابخانه سلطان بایزید بن محمد
بوده و جلد چرمی جگری دارد. (فهرست ۲۱۳)

- (۲۳۹۱) - ۱۴۳۱

مهر و مشتری عصار بخط محمدالحسین هروی :

مخطوطه ۱۰۲۸ R توپقا پو ۲۲۰ × ۱۳۵ م ۱۸۶ ورق ۲ ستونی
۱۴ سطری. به نستعلیق زیبای محمدالحسین بن حاجی محمد الهروی
در سنه ۹۷۹ ق ۱۵۷۱ م. دارای سرلوحه و جداول مذهب و جلد چرمی
سرخ (فهرست ۲۱۴)

- (۲۳۹۲) - ۱۴۳۲

دیوان حافظ بخط جعفر حافظ (?)

مخطوطه ۹۴۷ R توپقا پو ۱۸۰ × ۱۱۵ م ۱۴۱ ورق ۲ ستونی
۱۵ سطری. به نستعلیق زیبای جعفرالحافظ در سنه ۸۲۲ ق ۱۴۱۹ م. دارای

سرلوحه و جداول مذهب و جلد چرمی. (فهرست ۲۱۶)
آیا کاتب این نسخه همان جعفر بایسنغری معروف درات نیست؟

- (۲۳۹۳) - ۱۴۳۳

دیوان حافظ بخط محمود هروی:

مخطوطه ۱۰۱۵ H توپقا پو ۱۹۵ × ۱۲۰ م ۱۶۴ ورق ۲ ستونی
۱۵ سطری. به نستعلیق شیخ محمود (رك ۳۵۴) در سنه ۸۷۰ ق ۱۴۶۶ م
در بغداد برای کتابخانه سلطان پیر بوداق بهادر نوشته شده و سرلوحه
و عناوین مذهب رنگین با جلد چرمی دارد. (فهرست ۲۱۶)

- (۲۳۹۴) - ۱۴۳۴

دیوان حافظ بخط مرشد (رك ۱۲۷۸)

مخطوطه ۹۴۲ R توپقا پو ۲۱۰ × ۱۲۰ م ۱۹۱ ورق ۲ ستونی
۱۲ سطری. بخط شیخ مرشدالدین در شیراز در ۹۰۶ ق ۱۵۰۰ م نوشته
شده، دارای سرلوحه و خاتمه و جداول مذهب لاجورد و آبی. (فهرست
۲۱۷)

- (۲۳۹۵) - ۱۴۳۵

دیوان حافظ بخط قوام (رك ۴۳۶)

مخطوطه ۱۰۰۹ H توپقا پو ۲۶۷ × ۱۶۵ م ۲۳۰ ورق ۱۲ سطری
بخط نستعلیق خوب قوام بن محمد شیرازی در قرن ۹ ق (۱۴ م) دارای
سرلوحه و عناوین مذهب و ۴ مجلس منیاتور با جلد چرمی سرخ

(فهرست ۲۱۸)

- ۱۴۳۶ - (۲۳۹۶)

دیوان حافظ بخط احمد الحسینی:

مخطوطه H ۱۰۱۲ توپقاپو ۲۴۵ × ۱۶۰ م ۱۷۴ ورق ۱۲ سطری.
 بخط نستعلیق احمد الحسینی المشهدی در قرن دهم (۱۶ م) دارای
 سر لوحه و صحایف مذهب با جلد چرمی (فهرست ۲۱۹)

- ۱۴۳۷ - (۲۳۹۷)

دیوان سلطان احمد جلایر بخط عبیدالله:

مخطوطه H ۹۰۹ توپقاپو ۱۹۰ × ۱۲۴ م ۸۰ ورق ۱۷ سطری.
 بخط نستعلیق عبیدالله بن علی الکاتب السلطانی در سنه ۸۰۹ ق ۱۴۰۷ م
 (فهرست ۲۲۳)

- ۱۴۳۸ - (۲۳۹۸)

دیوان بسحق بخط عبدالله سمرقندی:

مخطوطه H ۹۸۱ توپقاپو ۱۷۸ × ۱۱۵ م ۳۹ ورق ۱۵ سطری.
 بخط عبدالله سمرقندی در ۸۴۸ ق ۱۴۴۴ م (فهرست ۲۲۵)

- ۱۴۳۹ - (۲۳۹۹)

کلیات کاتبی نشاپوری بخط میرک:

مخطوطه R ۹۹۱ توپقاپو ۲۰۳ × ۱۲۵ م ۳۴۶ ورق ۱۵ سطری.
 به نستعلیق زیبای میرک در قرن ۹ (۱۵ م) با سرلوحه‌های نفیس مذهب

و جداول طلاکش لاجوردین و جلد منقش چرمی جگری. (فهرست
 ۲۲۷)

- ۱۴۴۰ - (۲۴۰۰)

دیوان عصمت بخاری بخط نعیم (رك : ۸۱ - ۱۴۰۹)

مخطوطه H ۹۴۲ توپقاپو ۲۱۰ × ۱۴۰ م ۱۶۲ ورق ۱۲ سطری.
 بخط نستعلیق بسیار زیبای نعیم الدین در ربیع الآخر ۸۹۹ ق ۱۴۹۴ م
 دارای سرلوحه مذهب و جداول لاجورد و نه مجلس منیاتور نفیس با
 جلد چرمی جگری (فهرست ۲۲۷)

- ۱۴۴۱ - (۲۴۰۱)

حسن و دل فتاحی نشاپوری بخط مرشد:

مخطوطه R ۱۰۳۳ توپقاپو ۲۱۰ × ۱۲۲ م ۲۳۶ ورق ۱۱
 سطری. به نستعلیق خوب مرشد الکاتب در شیراز در سنه ۸۸۴ ق
 ۱۴۸۰ م نوشته شده، دارای صحایف و عناوین مذهب و یازده مجلس
 منیاتور با جلد سیاه چرمی. (فهرست ۲۲۹)

- ۱۴۴۲ - (۲۴۰۲)

حائنامه محمود عارفی هروی بخط شاه محمود و حسن علی و کار بهزاد؟

مخطوطه R ۱۰۴۶ توپقاپو ۲۴۳ × ۱۵۰ م ۲۷ ورق ۱۲ سطری،
 بخط شاه محمود الکاتب در سنه ۹۵۶ ق ۱۵۴۹ م و یک رساله که در
 مشهد بخط حاجتی حسن علی نوشته و تذهیب شده، دارای سرلوحه

مذهب و حواشی نفیس منقش و مصور، که حالنامه هشت مجلس منیاتور بهزاد دارد (فهرست ۲۲۹) (رك : ۶۴۳)

- ۱۴۴۳ - (۲۴۰۳)

حالنامه بخط علی حسینی در هرات :

مخطوطه H ۸۳۵ توپقاپو ۲۳۵ X ۱۳۷ م ۲۰ ورق ۱۴ سطری
 بخط نستعلیق بسیار زیبای علی الحسینی در هرات ۹۳۱ ق ۱۵۲۵ م .
 دارای سرلوحه نفیس مذهب و جداول لاجورد، که يك امضای شاه
 محمد خدا بنده در سنه ۹۸۷ ق ۱۵۸۰ م هم دارد با جلد چرمی سرخ
 (فهرست ۲۲۹)

- ۱۴۴۴ - (۲۴۰۴)

دیوان شاهی بخط سلطان علی مشهدی (رك : ۷۲۸)

مخطوطه H ۱۰۹۱ توپقاپو ۲۶۵ X ۱۷۵ م ۵۲ ورق ۱۶ سطری .
 به نستعلیق زیبای عالی سلطان علی مشهدی در هرات بتاريخ ۹۲۱ ق
 ۱۵۱۶ م نوشته شده، دارای صفحات و عناوین مذهب و حواشی منقوش
 و منیاتور عالی (فهرست ۲۳۱)

- ۱۴۴۵ - (۲۴۰۵)

دیوان شاهی بخط شاه محمد (رك : ۸۶)

مخطوطه R ۹۹۹ توپقاپو ۲۹۵ X ۱۸۰ م ۴۷ ورق ۱۴ سطری .
 به نستعلیق زیبای عالی شاه محمد در شوال ۹۴۹ ق ۱۵۴۳ م، دارای

سرلوحه و جداول مذهب رنگین با جلد لاکی سیاه منقش . (فهرست ۲۳۱)

- ۱۴۴۶ - (۲۴۰۶)

کلیات جامی بخط حسین در هرات :

مخطوطه R ۸۸۶ توپقاپو ۳۳۰ X ۱۴۰ م ۹۰۰ ورق ۲۵ سطری .
 به نستعلیق زیبای حسین بن محمد بن شریف الحسینی در هرات بتاريخ
 ۹۳۱ ق ۱۵۲۴ م . دارای سی سرلوحه مذهب و جداول لاجورد و آبی
 کار هرات با جلد لاکی سیاه ضربی (فهرست ۲۳۵)

- ۱۴۴۷ - (۲۴۰۷)

دیوان جامی بخط نعیم (رك : ۱۴۴۰)

مخطوطه R ۹۵۴ توپقاپو ۲۳۰ X ۱۳۰ م ۳۱۸ ورق ۱۵ سطری .
 به نستعلیق زیبای نعیم الدین الکاتب قرن نهم (۱۵ م) دارای صحایف مذهب
 و جداول لاجورد و جلد چرمی . (فهرست ۲۳۸)

- ۱۴۴۸ - (۲۴۰۸)

دیوان جامی بخط اظهر (رك : ۱۰۴)

مخطوطه A ۲۵۴ توپقاپو ۲۲۰ X ۱۳۰ م ۲۱۹ ورق ۱۷ سطری
 به نستعلیق زیبای اظهر الکاتب السلطانی در قرن نهم (۱۵ م) دارای سر-
 لوحه های مذهب و خاتمه مزین با جداول زنگاری و آبی و جلد چرمی
 جگری (فهرست ۲۴۰)

- ۱۴۴۹ - (۲۴۰۹)

غزلیات جامی بخط مجنون رفیقی

مخطوطه B ۱۴۲ توپقاپو ۳۳۰ × ۲۲۵ م ۳۵۲ ورق ۱۵ سطری.
 بخط مجنون الرفیقی قرن ۹ (۱۵ م) دارای سرلوحه و جداول مذهب
 لاجوردی (فهرست ۲۴۳)

- ۱۴۵۰ - (۲۴۱۰)

غزلیات جامی بخط سلطان علی

مخطوطه H ۹۸۵ توپقاپو ۳۰۳ × ۲۱۵ م ۱۳۴ ورق ۱۲ سطری.
 بخط نستعلیق زیبای سلطان علی در قرن ۱۰ (۱۶ م) دارای سرلوحه
 مذهب منقش و دو مجلس منیاتور با جداول لاجوردین و جلد منقش
 لاکسی سیاه (فهرست ۲۴۳)

- ۱۴۵۱ - (۲۴۱۱)

هفت اورنگ جامی بخط محمدکار هرات :

مخطوطه R ۹۱۲ توپقاپو ۲۴۵ × ۲۹۲ ورق ۴ ستونی ۲۱
 سطری . به نستعلیق محمد بن عبدالرزاق الطیب در جمادی الآخره
 ۹۳۰ ق ۱۵۲۴ م. دارای ۹ سرلوحه مذهب و مرصع و ۱۴ مجلس منیاتور
 کار هرات با صفحات مجداول لاجوردین و آبی و جلد چرمی ضربی .
 (فهرست ۲۴۵)

- ۱۴۵۲ - (۲۴۱۲)

هفت اورنگ جامی بخط شیخ محمد :

مخطوطه R ۸۹۰ توپقاپو ۳۰۰ × ۲۱۰ م ۳۴۴ ورق ۴ ستونی
 ۱۸ سطری . بخط شیخ محمد بن حسین الکاتب اللاری در رمضان ۹۵۸ ق
 ۱۵۵۱ م. دارای سرلوحه مذهب و جداول رنگین مطلا و جلد چرمی .
 (فهرست ۲۴۵)

- ۱۴۵۳ - (۲۴۱۳)

هفت اورنگ بخط سلطان علی :

مخطوطه R ۸۸۸ توپقاپو ۴۳۵ × ۲۸۰ م ۱۷۰ ورق ۴ ستونی
 ۲۵ سطری . بخط سلطان علی المشهدی در ۹۱۲ ق ۱۵۰۶ م . دارای
 ۵ سرلوحه مذهب و ۱۷ مجلس منیاتور با حواشی منقش و جداول
 لاجوردین و جلد چرمی (فهرست ۲۴۷)

- ۱۴۵۴ - (۲۴۱۴)

هفت اورنگ بخط عبدی (رک ۸/۳۸)

مخطوطه H ۸۰۴ توپقاپو ۲۷۰ × ۱۸۰ م ۱۹۴ ورق ۴ ستونی
 ۲۱ سطری . به نستعلیق عبدی نشاپوری در سنه ۹۲۹ ق ۱۵۲۲ م،
 دارای جداول و ۴ سرلوحه مذهب و ۶ مجلس منیاتور و جلد لاکسی
 ضربی (فهرست ۲۴۷)

- ۱۴۵۵ - (۲۴۱۵)

هفت اورنگ بخط سلطان محمد :

مخطوطه H ۸۰۵ توپقاپو ۱۷۵ × ۲۴۰ م ۲۱۰ ورق ۴ ستونی
۱۹ سطری . بخط سلطان محمد الکاتب در ۹۴۴ ق ۱۵۳۷ م ، دارای
چهار سرلوحه مذهب و ۸ مجلس منیاتور و جداول لاجورد و آبی و
جلد چرمی جگری . (فهرست ۲۴۸)

- ۱۴۵۶ - (۲۴۱۶)

هفت اورنگ بخط میر محمد و کار هرات :

مخطوطه R ۸۹۲ توپقاپو ۲۴۵ × ۱۶۴ م ۲۲۲ ورق ۴ ستونی
۱۹ سطری . بر کاغذ زرافشان و خط نستعلیق زیبای میر محمد در قرن
۱۰ (۱۶ م) دارای ۴ سرلوحه و عناوین و جداول مذهب و ۳۰ مجلس
منیاتور نفیس کار هرات و جلد منقش سیاه لاکی (فهرست ۲۴۸)

- ۱۴۵۷ - (۲۴۱۷)

هفت اورنگ کار هرات :

مخطوطه R ۹۱۱ توپقاپو ۳۰۰ × ۱۸۵ م ۱۷۲ ورق ۴ ستونی
۲۳ سطری . بدون تاریخ و امضا، دارای سرلوحه و جداول مذهب و
شش مجلس منیاتور زیبای کار هرات در قرن ۱۰ (۱۵ م) . (فهرست

(۲۴۹)

- ۱۴۵۸ - (۲۴۱۸)

هفت اورنگ بخط سلطان محمد نور :

مخطوطه R ۸۹۵ توپقاپو ۱۷۵ × ۲۷۵ م ۲۳۵ ورق ۲ ستونی
۱۵ سطری . به نستعلیق سلطان محمد نور الکاتب در سنه ۹۲۵ ق ۱۵۱۹ م ،
دارای جداول و دو سرلوحه مذهب و ۸ مجلس منیاتور ، برای کتابخانه
سلطان ابوالغازی عبدالله بهادر خان با حواشی منقش رنگین . (فهرست
۲۴۹)

- ۱۴۵۹ - (۲۴۱۹)

تحفة الاحرار جامی بخط سلطان محمد نور :

مخطوطه H ۷۳۸ توپقاپو ۲۳۵ × ۱۴۷ م ۶۸ ورق ۲ ستونی
۱۴ سطری . به نستعلیق زیبای سلطان محمد نور بر کاغذ زرافشان
دارای حواشی مذهب نفیس منقوش و جداول لاجورد و طلا با جلد
لاکی زیبای منقش . (فهرست ۲۵۱)

- ۱۴۶۰ - (۲۴۲۰)

تحفة الاحرار جامی بخط محمد قاسم شادشاه :

مخطوطه H ۶۸۲ توپقاپو ۲۶۰ × ۱۱۰ م ۲ ستونی ۱۴ سطری .
به نستعلیق عالی زیبای محمد قاسم بن شادشاه (رك : ۳۹۶) که در سنه
۹۲۹ ق ۱۵۲۲ م در هرات نوشته شده و کاغذ رنگین اهارای با صحائف
مذهب و جلد سیاه چرمی دارد (فهرست ۲۵۱)

- ۱۴۶۱ - (۲۴۲۱)

سبحة الابرار بخط محمود :

مخطوطه ۸۹۹ R توپقاو ۲۴۰ × ۱۵۵ م ۱۰۴ ورق ۲ ستونی
۱۵ سطری . بامضای محمود بن میرک با یک مجلس منیاتور عهد
صفوی (فهرست ۲۵۳)

- ۱۴۶۲ - (۲۴۲۲)

سبحة الابرار بخط باباشاه (رک ۶۰۹)

مخطوطه ۹۱۵ R توپقاو ۲۹۵ × ۱۶۵ م ۵۰ ورق ۱۲ سطری.
به نستعلیق عالی زیبای باباشاه بن سلطان عالی در ربیع الاول ۹۸۹ ق
۱۵۸۱ م . دارای سرلوحه مذهب و جداول رنگین و جلد زیبای چرمی .
(فهرست ۲۵۴)

- ۱۴۶۳ - (۲۴۲۳)

سبحة الابرار بخط شاه محمود (رک ۶۴۳)

مخطوطه ۹۱۰ R توپقاو ۲۳۵ × ۱۴۰ م ۱۵۰ ورق ۱۴ سطری به
نستعلیق عالی زیبای شاه محمود نشابوری در شوال ۹۳۱ ق ۱۵۲۵ م با
سرلوحه زیبای مذهب و جداول و حواشی و منیاتور نفیس کار هرات
و جلد لاکه منقش زیبا (فهرست ۲۵۵)

- ۱۴۶۴ - (۲۴۲۴)

سبحة الابرار بخط محمد قاسم جامی :

مخطوطه ۷۲۵ H توپقاو ۲۵۰ × ۱۴۲ م ۱۵ سطری به نستعلیق
زیبای محمد قاسم الجامی در سنه ۹۴۸ ق ۱۵۴۲ م دارای سرلوحه مذهب
و ۵ مجلس منیاتور و جلد سیاه لاکه ضربی . (فهرست ۲۵۶)

- ۱۴۶۵ - (۲۴۲۵)

سبحة الابرار بخط شاه محمود مشهدی :

مخطوطه ۸۱۲ H توپقاو ۲۵۷ × ۱۵۳ م ۱۷۷ ورق ۲ ستونی
۱۲ سطری . به نستعلیق زیبای شاه محمود الکاتب المشهدی در شبراز
۹۹۷ ق ۱۵۶۷ م . با کاغذ وصلی زرافشان و سرلوحه مذهب و جداول
رنگین و ۸ مجلس منیاتور زیبا و جلد چرمی . (فهرست ۲۵۶)

- ۱۴۶۶ - (۲۴۲۶)

سبحة الابرار بخط معزالدین (رک : ۱۴۳۸)

مخطوطه ۹۰۷ R توپقاو ۲۶۵ × ۱۶۰ م ۱۷۵ ورق ۲ ستونی
۱۲ سطری به نستعلیق زیبای معزالدین محمد الحسینی در ۹۸۲ ق ۱۵۷۴ م .
دارای ۲ سرلوحه مرصع مذهب و هفت مجلس منیاتور و جداول
لاجوردین مطلا (فهرست ۲۵۷)

- ۱۴۶۷ - (۲۴۲۷)

آثار منقحر بخت محیی هروی :

مخطوطه ۱۲۳۳ H توپقاپو ۳۳۵ × ۲۳۰ م ۱۸۹ ورق ۱۷ سطری.
به نستعلیق زیبای محیی الکاتب هروی در ذیقعدہ ۹۷۵ ق ۱۵۶۸ م. با
سر لوحه و جداول مذعب و مزین و ۷ مجلس منیاتور کارهرات. و جلد سیاه
لاکی منقش (فهرست ۲۶۰)

- ۱۴۶۸ - (۲۴۲۹) - ۱۴۶۹

دیوان سلیمی (سلطان سلیم) بخت عبدالواحد

۱۴۶۸ - مخطوطه ۷۳۷ R توپقاپو ۲۱۵ × ۱۳۵ م ۲۴ ورق
۱۳ سطری .
۱۴۶۹ - مخطوطه ۷۳۸ R توپقاپو ۲۵۰ × ۱۶۰ م ۳۲ ورق
۱۲ سطری .

این دو نسخه مذعب و مرصع به نستعلیق عالی زیبای
عبدالواحدالمشهدی نوشته شده که تاریخ ندارد (فهرست ۲۶۲)

- ۱۴۷۰ - (۲۴۳۰)

تیمور نامه هاتقی بخت محمود هروی :

مخطوطه ۱۵۹۴ H توپقاپو ۲۵۵ × ۱۶۵ م ۱۶۶ ورق ۲ ستونی
۱۵ سطری . به نستعلیق زیبای کاتب محمود بن نظام الهروی در بخارا
در ذیقعدہ ۹۴۷ ق ۱۵۴۰ م نوشته شده ، دارای سر لوحه و جداول
مذعب و مرصع و ۹ مجلس منیاتور زیبای کار بخارا . (فهرست ۲۶۴)

- ۱۴۷۱ - (۲۴۳۱)

تیمور نامه بخت شاه محمود مشهدی :

مخطوطه ۱۴۶۵ H توپقاپو ۲۴۵ × ۱۴۸ م ۱۱۸ ورق ۱۵
سطری به نستعلیق عالی زیبای شاه محمودالمشهدی در ذیقعدہ ۹۵۲ ق
۱۵۴۶ م . دارای سر لوحه مذعب و جلد چرمی جگری . (فهرست
۲۶۵)

- ۱۴۷۲ - (۲۴۳۲)

ساسةالذهب جامی بخت علی رضا مشهدی (رک ۲۴۳۹)

مخطوطه ۸۹۷ R توپقاپو ۲۵۰ × ۱۷۵ م ۷۸ ورق ۲ ستونی
۱۳ سطری ، به نستعلیق زیبای علی رضا الکاتب در رجب ۹۷۶ ق ۱۶۶۸ م.
دارای سر لوحه و جداول مذعب و ۴ مجلس منیاتور زیبا و جلد نفیس
چرمی (فهرست ۲۵۰)

- ۱۴۷۳ - (۲۴۳۳)

دیوان هلالی بخت یاری هروی (رک : ۱۲۴۷)

مخطوطه ۱۰۱۲ R توپقاپو ۳۰۰ × ۱۹۰ م دارای صفحات
مجدول مذعب ۱۱ سطری با سر لوحه مرصع ، به نستعلیق زیبای یاری-
الکاتب ۹۶۲ ق ۱۵۵۴ م و یک مجلس منیاتور زیبا (فهرست ۲۶۶)

- ۱۴۷۴ - (۲۴۲۴)

دیوان هلالی بخط محمود شهابی :

مخطوطه ۱۰۳۴ R توپقاپو ۲۶۵ × ۱۷۰ ورق ۴۶ ستونی ۲
 ۱۲ سطری . به نستعلیق زیبای محمود بن اسحاق الشهابی الهروی در
 ۹۹۱ ق ۱۵۸۳ م .

دارای صحایف زرافشان و سر لوحه و جداول مذهب رنگین
 نفیس (فهرست ۲۶۷)

- ۱۴۷۵ - (۲۴۲۵)

صفات العاشقین هلالی بخط محمد (رك : ۴۴۰)

مخطوطه ۹۱۸ R توپقاپو ۲۴۵ × ۱۵۵ م ۵۸ ورق ۲ ستونی
 ۱۲ سطری . به نستعلیق زیبای محمد الکاتب در شعبان ۹۳۹ ق ۱۵۸۱ م ،
 دارای سر لوحه و جداول مذهب لاجورد که منیاتورهای سبک صفوی آنرا
 عبدالله شیرازی ساخته و جلد چرمی منقش زیبا دارد (فهرست ۲۶۸)

- ۱۴۷۶ - (۲۴۲۶)

صفات العاشقین بخط سلطان محمد خندان (رك : ۱۲۱۶)

مخطوطه ۱۰۳۶ R توپقاپو ۲۲۵ × ۱۴۵ م ۵۶ ورق ۲ ستونی
 ۱۱ سطری . به نستعلیق سلطان محمد خندان در سنه ۹۹۲ ق ۱۵۸۴ م .
 دارای سر لوحه و جداول مذهب و جلد چرمی سیاه ضربی . (فهرست

(۲۶۸)

- ۱۴۷۷ - (۲۴۲۷)

اظهار المضمّر احمد الحسینی بخط میر کلنگی؟

مخطوطه ۱۴۸ B توپقاپو ۲۶۰ × ۱۷۵ م ۲۱ ورق ۱۳ سطری .
 به نستعلیق میر حسین الحسینی . دارای حواشی منقش زرافشان . در سنه
 ۹۹۴ ق ۱۵۴۲ م نوشته شده است . (فهرست ۲۷۰)

- ۱۴۷۸ - (۲۴۲۸)

شاهنامه قاسم جنابادی بخط محمد قوام :

مخطوطه ۱۵۴۹ R توپقاپو ۲۳۰ × ۱۴۵ م ۱۹۰ ورق ۲ ستونی
 ۹ سطری . به نستعلیق زیبای محمد القوام ، دارای سر لوحه و صحایف
 مجدول مذهب و ۱۰ مجلس منیاتور . (فهرست ۲۷۲)

- ۱۴۷۹ - (۲۴۲۹)

نقش بدیع محمد غزالی مشهدی بخط سلطان محمد خندان :

مخطوطه ۱۰۳۸ R توپقاپو ۲۳۰ × ۱۵۸ م ۳۸ ورق ۲ ستونی ۱۲
 سطری . به نستعلیق زیبای سلطان محمد خندان در شهر سبزوار ۹۸۲ ق
 ۱۵۷۴ م با سر لوحه مذهب و جداول لاجورد و ۲ مجلس منیاتور و جلد
 چرمی جگری (فهرست ۲۷۲)

- ۱۴۸۰ - (۲۴۴۰)

مجموعه اشعار بخط شاه محمود نناپوری :

مخطوطه ۹۵۷ R توپقاپو ۲۶۵ × ۱۷۷ م ۲۸ ورق ۱۲ سطری .

به نستعلیق زیبای عالی شاه محمود نشابوری بدون تاریخ . دارای سر لوحهٔ مذهب و جداول لاجورد و يك پورتريت عمل علی الحسینی با جلد منقش سیاه لاکه (فهرست ۳۱۳)

(۲۴۴۱) - ۱۴۸۱ -

نفحات الانس جامی بخط درویش احمد :

مخطوطه ۱۴۰۷ A توپقا پو ۲۶۰ × ۱۵۵ م ۳۴۲ ورق ۱۹ سطری، به نستعلیق درویش احمد بن شیخ حسن قرن دهم (۱۶م) دارای سرلوحه مذهب و جداول لاجورد . امضای مالک کتساب شریف بن عبدالغنی ۹۱۴ ق ۱۵۰۸ م و محمود ناردوی ۱۰۰۰ ق ۱۵۹۱ م هم دارد . (فهرست ۳۲۴)

(۲۴۴۲) - ۱۴۸۲ -

اساس الاقتباس بخط محمد بدخشانی :

مخطوطه ۳۴۴۴ A توپقا پو ۳۰۵ × ۱۸۳ م ۲۲۷ ورق ۲۳ سطری . به نستعلیق محمد البدخشانی در ماه صفر ۸۸۰ ق ۱۴۷۵ م (فهرست ۳۲۵) (رك : ۵۰۶ - ۱۴۲۰ ترکیه)

(۲۴۴۳) - ۱۴۸۳ -

شاهنامه فردوسی آثار مدرسه شیراز

مخطوطهٔ توپقا پو، کتابت ۷۷۲ ق ۱۳۷۰ م .

منظری بسیار عالی و نفیس ده رنگه ازین نسخه در هنرهای زیبای

عرب و ایران (شکل ۸۲) با رنگهای اصیل آن چاپ شده که بهرام گور با اژدهای مهیب افسانوی با تیر و کمان میجنگد . رنگ آمیزی تمام این منیاتور عالی نهایت اصیل و دارای الوان سرد و گرم است .

تخیل شکل و دهان و دندان و پای و دم و برخی از لواحق لامسه بدن این اژدهای مهیب و کشیدن خصائص و پیچ و خم هیکل مهیب آن و مخصوصاً رنگ آمیزی بدن اژدها با لون لاجورد سیاه گون و خطوط بسیار ریزهٔ آن با طلای خفیف وزمینه خاکی این رزمگاه و شطارت سوار کماندار با جهش اسب سیاه تازنده در زیر آسمان نیلگون دیدنی و ستودنیست و مهارت مصور چیره دست آنرا نمایندگی میکند ، و از نفایس آثار مقدم بر مکتب هراتست که هنرمندان این مکتب در تحت تأثیر آن بوده اند، و شکل اژدها را از روی آن تخیل و تصویر کرده اند، که در آثار متعدد مابعد تقلید آن دیده می شود .

(۲۴۴۴) - ۱۴۸۴ -

شاهنامهٔ توپقا پوسرای :

از سوابق هنری مکتب هرات در مکتب شیراز که بیش از ده نسخهٔ خطیست، یکی همین مخطوطه است که در سنه ۱۳۳۰ م ۷۳۱ ق نوشته و پیراسته شده است .

در کتاب هنرهای زیبای عرب و ایران يك منظر (شکل ۹۹) از مردن طوس و فریبرز و گیو و بیژن در میان برف برنگ سیاه طبع شده که چهره کشی آن با البسه و خود وزره و غیره کاملاً ایرانیست و کوههای پر برف را هم عیناً بشکل طبیعی کوهسار دارای قله های متعدد اهرامی

صورت کشیده، که پیش از سنت هنری کوه‌های اسفنجی مکتب هرات است.

- ۱۴۸۵ - (۲۴۴۵)

دیوان امیر خسرو

به نستعلیق زیبا نوشته ۸۲۲ ق در کتابخانه عامه بیورسه ترکیه، دارای جلد زیبای روغنی که يك غزل امیر خسرو دران بین نقاشی نوشته شده است.

صویدن

- ۱ - (۲۴۴۶)

جلال و جمال محمد آصفی بخط سلطان علی قانلی :

در کتابخانه شاهی اوپسالا (سویدن) که بقلم سلطان علی در سنه ۹۰۸ ق ۱۵۰۲ م در دارالسلطنه هرات نوشته شده و يك مجلس منیاتور سال ۹۰۹ ق ۱۵۰۳ م و دیگری از سنه ۹۱۰ ق ۱۵۰۴ م هم دارد (سروی ۱۸۵۷)

این نسخه مثنوی جلال و جمال محمد آصفی است که بسیار نفیس و مشحون به مجالس تصویب و تذهیب عالیست و صفحات مصور آن با مقدمه و توصیف نسخه بسال ۱۹۴۸ م در اوپسالا چاپ عکسی شده است، و هم فقط يك صفحه مصور آن در سروی هنر ایران چاپ سیاه خورده (لوحه ۸۸۴) که در منظر نگاری و تزئین بی نظیر است. به عقیده دکتور مهدی بیانی، خطاط این نسخه که فقط «سلطان علی» امضاء کرده، بنا بر تشابه خط با آثار باقی مانده سلطان علی قانلی همین شخص است نه سلطان علی مشهدی. (خ ۲۴۰)

- ۲ - (۲۴۴۷)

شاه و صدای هلالی بخط شاه محمود :

در موزه ملی استکهلم که در آخر رقم : « شاه محمود نسابوری

شاهی» دارد. (خ ۳۰۳)

فرا نسه

- ۱ - (۲۴۴۸)

خمس نظامی کار محمود مذهب

در بخارا برای عبدالعزیزخان شیبانی نوشته شده و دوام مکتب

هنری بهزاد است تصاویر آن امضای محمود مذهب ۹۵۲ ق = ۱۵۴۵ م

دارد (رك : ایران)

(کتابخانه ملی پاریس)

- ۲ - (۲۴۴۹)

خمس جامی (کار محمود)

کار محمود مذهب، ادامه مکتب هرات در بخارا .

(کتابخانه ملی پاریس - سروی ۱۸۲۰)

- ۳ - (۲۴۵۰)

يك غزل شاهی (کار محمود)

در ۹۲۰ ق = ۱۵۱۴ م کار محمود مذهب در همین کتابخانه .

- ۴ - (۲۴۵۱)

گوی و چوستان عارفی (رک: ایران)

کتابت جلی عالی با رقم علی الحسینی (میرعلی هروی) که در ۹۲۹ق ۱۵۲۲م در هرات نوشته شده و در کتابخانه جهانگیر پادشاه هند بود و بعد بدست فتح علی شاه قاجار افتاد، و بعد از آن در پاریس پیش M . L . Cartier بود (خوشنویسان ۵۱۴)

- ۵ - (۲۴۵۲)

دیوان حافظ (بهزاد؟)

برای سام میرزا صفوی برادر جوان شاه طهماسب در حدود ۹۴۲ق = ۱۵۳۵م با مضای بهزاد ترتیب شده، ولی آنرا کار شیخ زاده دانسته اند و یک صفحه آن که خصائص مکتب تبریز و تعقیب هنر هرات دارد در سروی هنر ایران سیاه چاپ شده است (لوحه ۸۹۵) و لوحه ۹۰۰ همین کتاب منظر زیبای رنگین در بار سام میرزا است که رقم سلطان محمد دارد و از بهترین آثار شاگردان هنر هرات در تبریز شمرده می شود.

(کلکسیون لویی کاتبیه در پاریس - سروی ۱۸۷۲)

- ۶ - (۲۴۵۳)

تصویر شهزاده صفوی (کار عبدالعزیز)

در کتابخانه ملی پاریس تصویر یک شهزاده صفوی موجود است

که بران عمل خواجه عبدالعزیز شاگرد بهزاد نوشته اند، ولی این نوشته از خود خواجه نیست. (سروی ۱۸۷۳)

- ۷ - (۲۴۵۴)

شاهنامه (کار عبدالعزیز)

یک شاهنامه نامکمل کتابخانه ملی پاریس هم عمل همین عبدالعزیز شمرده شده.

(سروی ۱۸۷۴)

- ۸ - (۲۴۵۵)

شاهنامه فردوسی (کار سلطان محمد و میرک . . .)

در کلکسیون روتشیلد پاریس، تحریر ۹۴۴ق = ۱۵۳۷م دارای ۲۵ منیاتور منسوب به سلطان محمد شاگرد مکتب بهزاد (سروی ۱۸۷۶)

همین کتاب دو منیاتور با مضای شاگردان بهزاد دارد: میرک و مظفرعلی و میر سیدعلی (رهنمای صنایع ۶۳)

- ۹ - (۲۴۵۶)

خمسه امیر خسرو دهاوی بخط شاه محمود:

از نسخ کتابخانه ملی پاریس که در سنه ۹۷۹ق ۱۵۷۱م نوشته شده و رقم شاه محمود نشابوری دارد. (خ ۳۰۳)

- ۱۰ - (۲۴۵۷)

خمسه نظامی :

در همین کتابخانه که از نسخ سوابق مکتب هراتست و مهر
شاهرخ دارد.

- ۱۱ - (۲۴۵۸)

معراج نامه بخط مغولی :

در همین کتابخانه، که در سنه ۸۳۹ ق ۱۴۳۶ م در هرات نوشته و
پیراسته شده است. در سروی هنر ایران (لوحه ۸۷۷) يك صفحه این
نسخه نفیس را سیاه طبع کرده اند که در چهره کشی آن اثر اندک مغولی
پدیدار است، و این منظر است از معراج حضرت رسول (صلعم) که
چهره مبارک او را عربی کشیده اند، ریش متوسط سیاه و روی دراز
دارد. لباس و عبا و عمامه او هم عربیست. بر براق که سرزن خوشروی
تاجداری دارد سوار است و شعله های نور از جسم او در فضا پراکنده
گردیده و جبریل که شکل زن ماهروی بالدار تاجپوشی دارد با دودست
خود باو اشاره میکند.

پروازگاه این موکب در فضا است که رنگ فضا دارد، ولی پیش
روی این موکب دروازه ایست با پرده ها پوشیده که پیش آن چهار نفر
زن یکی هم تاجدار با البسه دراز فاخر بر صدفه مفروش به پارچه های
مستطیل سنگی ایستاده اند و با ادب از موکب نبوی استقبال میکنند.
این منظر روحانیت خاصی دارد، ولی چهره کشی این چهار نفر

زن استقبال کننده نیمه مغولیت و شاید آنرا هنرمندی کشیده باشد که
از هنر چین متأثر بوده است.

- ۱۲ - (۲۴۵۹)

زیج الف بیگی : (کتابخانه مذکور)

- ۱۳ - (۲۴۶۰)

دیوان نوایی کار سلطان محمد :

این مجموعه اشعار میرعلی شیر تحریر هرات ۹۳۳ ق ۱۵۲۶ م
است که به تبریز پیش شاه طهماسب صفوی برده شد و سلطان محمد
روی بعضی تصاویر آن کار کرد.

(کتابخانه مذکور)

- ۱۴ - (۲۴۶۱)

بوستان سعدی (خط میرعلی هروی)

کتابت خفی عالی با رقم علی الحسینی (هروی) و تاریخ ۹۳۱ ق
۱۵۲۴ م متعلق به H. vever در پاریس (خوشنویسان ۵۱۴)

(۲۴۶۲ - ۲۴۶۵) - ۱۵ - (چهارقطعه)

کارهای محمدی :

چند تصویر از کتب مختلف در موزه لوور و کتابخانه ملی

پاریس و موزه هنرهای زیبای بوستون متعلق به اوایل دوره صفوی هست که بعضی ازین آثار هنری امضای استاد محمدی مکتب بهزاد دارد.

این هنرمند فرزند استاد محمد هروی و شاگرد اوست که در مصوری سیاه قلم ماهر بود و در آثار خود شیوه ریلزم و تصویر مناظر حقیقی روستائی و حیات صحرائشینی رامیکشد و از ان جمله يك صفحه سیاه قلم منظر کوه و صحراست که در دامنه کوهی دهقانی بسوسيله يك جفت گاو و یوغ و سپار زمین را شخم کند، و پهلووی این زمین زنان غزوی نشین زیر سیاه چادر خود نشسته اند و منظر عمومی دشت و حیوانات دشتی و درختان کوهی و پرندگان ظریف تماماً طبیعی و حقیقی و دلنشین است. این منظر در موزه لوور پاریس است که رقم «قلم فقیرالداعی محمد مصور فی سنه ۹۸۶ق» دارد = ۱۵۷۶ م.

(مصوری و منیاتور شرق اسلامی از کوهنل ص ۶۰) مشابه این لوحه مصور دو صفحه سیاه قلم در کتابخانه دولتی پترسبرگ بود (لوحه ۶۶ کتاب مذکور و لوحه ۴۷ کتاب مصوری در اسلام تألیف آرنولد) که در ان چهار نفر نمایشگر (ناتکی) با ضرب دف رقاصان را بشکل انسان و خرس و بوزینه میرقصانند و بر یکی ازین صفحات مصور مهری موجود است که آن لوحه منقوشه را خانم صفیه صفویه در حدود ۱۰۱۷ ق ۱۶۰۷ م وقف کرده است.

- ۱۶ - (۲۴۶۶)

کلمستان سعدی :

کتابخانه ملی پاریس که در ۹۰۹ ق ۱۵۰۳ م در شیراز نوشته

شده از مکتب هنری بهزاد .

(۲۴۶۷ - ۲۴۶۸) - ۱۷ - ۱۸ -

شاهنامه فردوسی:

دو جلد در کتابخانه ملی پاریس یکی در ۹۲۱ ق ۱۵۱۴ م کارشیراز است از مکتب بهزاد . دیگر در ۸۳۴ ق ۱۴۳۰ م نوشته شده .

(۲۴۶۹) - ۱۹ -

دفتر پنجم مثنوی مولانا بلخی بقلم سلطان علی مشهدی :

بقلم نستعلیق خوش با رقم سلطان علی مشهدی تاریخ جمادی - الثانیه ۸۶۵ ق در مجموعه H.vever پاریس . (رك : ایران)

(۲۴۷۰) - ۲۰ -

جهانکشی جوینی :

تحریر ۸۴۱ ق ۱۴۳۸ م (کتابخانه ملی پاریس)

(۲۴۷۱) - ۲۱ -

صورت شاه طهماسب صفوی بقلم بهزاد :

این تصویر شاه جوان طهماسب صفوی را بر درختی نشسته

نشان میدهد که امضای پیر غلام بهزاد دارد .

(موزه لوور پاریس - سروی ۱۸۶۰)

این تصویر در کتاب منیا تور ایران از ساکسین در تابلو ۷۵ طبع شده است. (۱۹۲۹ م)

(۲۴۷۲) - ۲۲ -

سبعة سیاره نوایی :

مخطوطه ترکی منقش و مزین بسیار بدیع کتابخانه ملی پاریس شماره (۳۱۶) به قطع ۲۷ × ۲۰ سانتی است که در هرات بتاریخ ۹۳۰ ق تا ۹۳۳ ق = ۱۵۲۵ - ۱۵۲۷ م ترتیب و نگارش یافته و منظری از (ورق ۳۵۰ ب) آن به نمره (۱۰) مجموعه نگارهای داستان نوائی طبع ناسکند چاپ شده است که بهرام و دلارام را سواره در میدان شکار صیدکنان نشان میدهد. رنگ زمینه آبی و صور انسانها و حیوانات وحشی و درختان و گلها برنگهای گرم و نظرباست و مخصوصاً تزئینات البسه و جزویات نقاشی پوشیدنیهای آن دقیق و دلکش و زیباست.

از همین نسخه منظر يك صفحه بی دیگر است از ورق ۳۵۶ ب که بهرام و دلارام را در کاخ خود در بزم باده پیمائی و ساز و سرود نشان میدهد، این منظر در نهایت پختگی و اتقان و متانت است. نقوش طاق و دیوارها و صحن از رنگهای پخته و بسیار جالب و متمایل به خیره انتخاب شده و البسه بهرام و دلارام عنابی و زرد و مجلل است. مطربان و ساقیان بزم نیز زنان گلچهره بی اندک لباسهای متین سیاه و زرد و سبز دربر دارند. مطربی دف میزند و دیگری قانون مینوازد، قواله گلندام زیبا دیوان اشعار که حواشی آن مزین و ملون است در دست دارد و شعر میسراید.

رنگ خشت‌های مستطیل صحن آبی است، و در بین آن حوضی از آب (با رنگ تیره) و در بین فواره کوچک و دو مرغابی دیده می‌شود. نقوش ایوان عبارت از گل کاری بسیار دقیق و ریزه ملون است که در آن زنگار و رنگ عنابی و زرد و آسمانی کار شده و در دو جناح آن دیوار مزین با رنگ نارنجی و صحنه مخطوط منقش است که بالای هر دو جناح دو کلکین دیده می‌شود که در هر یکی دختر گلروبی به نظاره بزم سرگرم است.

نقاشی زرد رنگ کنگره‌های ایوان نیز بسیار جالب و متوازن بنظر می‌آید. و قالینی که بهرام و دلارام بر آن نشسته‌اند، رنگ و گل کاری خیره زرد و آسمانی نازک کاری بر زمینه تیره دارد، که این طرح و رنگ و تزئین در قالین‌های این مکتب هنر ممتاز است و تمام نقاشی‌های این منظر سنگینی و متانت خاصی دارد.

(۲۴۷۳) - ۲۳ -

سد سکندری نوائی (ترکی)

این نسخه نفیس نیز از محصولات اواخر مکتب هرات است که به شماره ۳۱۶ در کتابخانه ملی پاریس محفوظ است به قطع یک دوم ۲۷ × ۲۰ سانتی، که بین ۹۳۰ تا ۹۳۳ ق ۱۵۲۵ تا ۱۵۲۷ م در هرات ساخته شده و خط نستعلیق متوسط زیبایی دارد.

در نگارهای نوائی چند صفحه ازین مخطوطه بشرح ذیل طبع شده است :

۱- جنگ اسکندر با دارا. (نمره ۲۴) از (ورق ۴۱۵ ب) نسخه

۳۱۶ پاریس . منظر پیکار تن بتن سواران ایران و یونان است باشمشیر و نیزه . اگرچه سواران تیر و تیر کش دارند، ولی چون بهم آمیخته‌اند، تیرزنی نمیکنند. دوتن پیاده هم دست به نبرد برده‌اند و دوتن با نغش‌های خونین در میدان افتاده و کشته شده‌اند .

زمینه مصوری سبز و آبگون سرد است، پوشاک سواران و اسپان رنگین و فاخر و ملون است . دارا و سواران ایرانی عمامه و جیغه دارند و چتری هم بر سردار افراشته‌اند و شیپورزنی هم در عقب اوست و لباس ایشان عبای رنگین است .

سواران یونانی خود پرچم‌داری بر سر دارند و بالا پوش نیمه آستین کوتاهی پوشیده‌اند، در کشیدن چهرهای اشخاص و اسپان و تزئینات البسه انسان و یراق اسپان مهارت تام مصور و نقاش ظاهر است .

(۲۴)

۲- اسکندر در دریای مدیترانه . از (ورق ۴۴۷ ب) نسخه ۳۱۶ پاریس .

رنگ آب بحیره سیاه سرد است، و در تمام تصاویر مکتب هرات رنگ آبرو چنین نشان داده‌اند .

درین آب تیره يك كشتی مجلل چتردار با تخت برنگ سیاه گرم دیده می شود ، که سکندر با عمامه جیغه دار سپید و عبای سبز بران نشسته و تیر و کمانی در دست دارد و يك تیردار با عمامه و سه سپاهی خوددار با او درین کشتی اند ولی بادبان ندارد .

در کشتی سیاه رنگ بادبان دار دیگر رنگ بادبان سپید و بسته به

چوبست . که یکنفر ملاح بالای آن نشسته و هشت نفر سر باز نیزه دار و پرچم دار و تیرانداز در ان اند، یکنفر قوی بازو پارو میزند و ملاح سیاه چرده عمامه دار آسمانگون پوش، رشته بادبان در دست دارد .

کشتی سوم کوچک با رنگ سرخ گرم است که سه سر باز با پرچم و یکنفر پارو زن ملاح با پاروی دراز دران بنظر می آید . ماهیان دریا و کف آب نیز با مهارت تصویر شده است .

(۲۴۷۴) - ۲۴ -

لسان الطیر نوائی (ترکی)

این نسخه بسیار نفیس در ۹۶۰ ق ۱۵۵۳م در بخارا برای کتابخانه محمد یار بهادر خان ترتیب شده يك سوم ۲۲ X يك دوم ۱۳ سانتی، که در کتابخانه ملی پاریس تحت شماره ۹۹۶ ضبط است . در نگارهای آثار نوائی صفحات ۳۰ - ۳۱ - ۳۲ ، ازین نسخه گرانبها گرفته و طبع شده است . اگر چه این نسخه مستقیماً در هرات کار نشده، ولی از نظر ارزش هنری بکارهای خوب مدرسه هرات و اساتید آن می ماند .

خط نسخه نستعلیق بسیار عالی خفی است، رنگ آمیزی تصاویر آن دلکش و سنگین و با تناسب است، چهره‌های اشخاص ماوراءالنهری است، و سه صفحه چاپ شده آن چنین است :

۱ - بیهوش شدن شیخ صنعان عاشق (نمره ۳۰) از روی (ص

۲۰) نسخه ۹۹۶ پاریس . این صفحه تصویر ایوان بزرگ رفیعی است

که بالای آن در بین جدول شنگرف و منقش به سپیداب به نستعلیق خوش نوشته‌اند:

گه معتکف دیرم و گه ساکن مسجد

یعنی که ترامی طلبم خانه بخانه

در زیر این نوشته سطری با دو اعوجاج راست و چپ، برزمینه زنگارگرم و تیره به سپیداب بخط رفاع نوشته‌اند:

«برسم کتابخانه خاقان الاعظم . . . ابو الفتح محمد یار بهادر خان . . . فی تاریخ سنه ستین و تسعمائه ببلد بخارا»

در زیر این سطر تقسیمات جناحین و میان ایوان با نقاشی‌ها و جداول و کلکین‌ها و دروازه مرکزی آغاز می‌گردد، که هر قسمت آن شهکار تزئین و نقاشی است.

در صدر ایوان بدو طرف، مدخل دو آرام‌کرسی افتاده و بر آن دو نفر با ریش سفید و چهره روحانی و عمامه سپید و کلاه‌های تیز سرخ و عبا‌های آسمانی تیره رنگ نشسته‌اند. بر صحن ایوان قالین دراز با رنگ‌های پکه و نقاشی دلچسپ هموار است و بران چهار نفر روحانی دیگر با ریش و عمامه و عبا‌های آبی و عنابی و سبز نشسته‌اند و حاشیه این صحن ایوان با کاشی‌های مزین آراسته شده است.

پیش‌روی این ایوان صحن سراسر است که باخشت‌های مستطیل آبی رنگ کاشی‌کاری شده و در بین آن مردی با قبای سبز و لباس آبی رنگ مدھوش افتاده و عصای او هم پهلوی او دیده می‌شود.

بطرف سر و پای این مرد پیر بیهوش افتاده اشخاص ریش‌سپید با چهره‌های ماوراءالنهری و البسه رنگین دیده می‌شوند.

(نمره ۳۱)

۲- آمدن اصحاب نزد شیخ صنعان خوک چران: نصف صفحه

۲۰ نسخه ۹۹۶ پاریس.

در کنار صحرای خشک لیموئی رنگ تیره سبزه زاریست که دران شیخی با چهره روحانی و ریش تک ماش و برنج بر عصائی تکیه زده و شش خوک میچراند.

قد شیخ قدری منحنی است و عبایی سرخ بر پیراهن سیاه در بر دارد، و کلاه وی تیز نوک سبز رنگی است که بقایای آن تا دوش شیخ میرسد.

رنگ خوکان طبیعی و فیلی متمایل بسیاهی است، دندانهای تیز از دهن کشیده خوکان و رفتار و وضع چرای آنها در خور دیدن است. در عقب این گله خوکان و شیخ صنعان پنج نفر از اصحاب ظاهر- بین شیخ با عمامه و عبا‌های رنگین روحانی نما در حالت تعجب دیده می‌شوند.

این منظر با روحانیت خاص خود بسیار ماهرانه کشیده شده و از کارهای خوب اواخر مکتب هنری هرات در بخارا است و نگارندگان آن هم شاگردان اساتید هراتند.

۳- آخرین منظر نیم صفحه‌ی همان نسخه ۹۹۶ پاریس از روی (ص ۲۵) آن چاپ شده (نمره ۳۲) که نعش شیخ صنعان مرده را بر کنار چشمه آب تیره رنگ در بین گلزار پر سبزه با دو درخت و دو پرنده. عکه (سیاه و سپید) نشان می‌دهد.

مرده ریش و موی سیاه و عبای آبی رنگ در بر دارد، از دستهای نحیف و خشکیده این نعش ظاهر است که تعب فراوان دیده و به نهایت ضعف و نحافت رسیده است.

مردی با زی و قیافت امراء و عبای سیاه و دستار سپید با ریش

تنك سیاه انگشت بلب با حیرت ایستاده و بطرف این مرده با تأسف و اندوه مینگرد .

اسپی کهار قوی بنیه بایراق فاخر در عقب این مرد متحیر اندوهگین انگشت بدنان ایستاده است، که این منظر هم ارزش هنری و پختگی فراوانی همدوش آثار هنری مکتب هرات دارد .

- ۲۵ - (۲۴۷۵)

بوستان سعدی :

نستعلیق عالی میرعلی هروی که برای عبدالعزیزخان در بخارا کتابت شده در مجموعه گل بنکیان پاریس (۵۱۴)

- ۲۶ - (۲۴۷۶)

مهر و مشتری بخط ابراهیم خلیل :

تألیف عصار تبریزی ملکیت گل بنکیان پاریس بقلم نستعلیق خوش ورقم ابراهیم خلیل سنه ۵۲۹ ق در بخارا (خ ۱۸۱)

- ۲۷ - (۲۴۷۷)

کلیات همام تبریزی بخط جعفر

در کتابخانه ملی پاریس به نستعلیق خفی متوسط و امضای جعفر - بن علی التبریزی الحافظ در سه صفر ۸۱۶ ق ۱۴۱۳ م که دارای تزئینات عالیست (خوشنویسان ۱۲۲) درینجا با نام جعفر نسبت بایسنغری نیست، شاید درین وقت بدربار او پیوستگی نداشت .

(سر وی: ۳۱۳۷)

- ۲۸ - (۲۴۷۸)

قطعه خط حسن شاملو :

کتابخانه ملی پاریس ، يك قطعه بقلم خوش با رقم «مشقه حسن شاملو» (خ ۱۴۴۱)

- ۲۹ - (۲۴۷۹)

خط محمد باقر بن میرعلی هروی :

يك قطعه خط نستعلیق در کتابخانه ملی پاریس .

- ۳۰ - (۲۴۸۰)

خط محمد بهرام :

رساله رسم الخط مجنون رفیقی هروی با رقم : محمد بهرام به مدینه شام فی سنه ۹۰۹ ق ۱۵۰۳ م . در همین کتابخانه . (خ ۶۶۳)

- ۳۱ - (۲۴۸۱)

خط علاءالدین محمد هروی :

از مردم رزه باخرز و شاگرد سلطان علی مشهدی و کاتب کتابخانه امیر علی شیر در هراتست که خمسۀ امیر خسرو را نوشته بود و این نسخه را در حدود سال هزارم هجری در هند دیده بودند . فعلا چند ورق آن در کتابخانه ملی پاریس است به نستعلیق خوش خفی با رقم : علاءالدین محمد الهروی فی شهر سنه ۹۰۹ فی قبة الاسلام بلخ (۱۵۰۳ م) (خ ۷۸۸)

- ۳۲ - (۲۴۸۲)

تابلوی ملاقات همای و همایون :

این تابلوی شهکار هرات در موزه هنرهای زیبای پاریس و متعلق به کتاب همای و همایون خواجه است که دیدار همای و همایون را در باغ کاخ شاهی چین تصویر کشیده‌اند و سراسر ابداع و مقرون بزبانی و وفق دادن بین اجزاء و قدرت کامل بر تعبیر عواطف و افکار بوده و جنبه اشرافی و بزرگی اشخاص بخوبی در آن آشکار است. رنگ آمیزی عجیب و گل‌های زیبایی که در آن کشیده شده جنبه خاص بسدان میدهد. (صنائع ایران بعد از اسلام ۱۰۸)

از تابلوی ۸۷۹ سروی هنر ایران که ازین صفحه برنگ سیاه چاپ کرده‌اند پدیدار است که خط این نسخه نستعلیق خفی بسیار خوبست و عناوین را به ثلث و رقاع بسیار عالی نوشته‌اند. در صحن باغ جوان ماهروی با البسه فاخر و زیبا ایستاده‌اند، که یکی تاجی کوچک بر سر دارد و این همایونست.

چهره کشی این اشخاص خراسانی و برش البسه هم نظیر کامل عصر تیموریه است، همای و همایون مقابل یکدیگر ایستاده‌اند و در عقب هر یکی پرستنده زیبایی ایستاده که یکی ظرفی بهر دو دست گرفته و آندیگر دستهای خود را برسم احترام بر سینه نهاده است.

در میان باغ پر گل و زیبا، جوی آب روان رنگ خیره مایل بسپاهی دارد و با نظر جوی پیش روی بنای ساده چوبی که سرستونهای آن کله شیر است قبری دیده می‌شود که نقاشی سنگ‌های سیاه آن کاملاً به

قبور هفت قلمی گازرگاه هرات مشابهست. در آثار باقیمانده مکتب هرات، این ۵ تابلو در منظر آرائی و گل کاری و درختان انبوه نظیر ندارد.

- ۳۳ - (۲۴۸۳)

دیوان حافظ کار دو استاد :

در کتابخانه ملی پاریس، دارای پنج منیا توره که یکی ازان امضای شیخ زاده و دوی دیگر آن امضای سلطان محمد نور دارد که شاگرد سلطان علی مشهدیست و تاریخ آن رجب ۹۳۱ ق ۱۵۲۵ م است.

- ۳۴ - (۲۴۸۴)

تحفة الاحرار کار محمود مذهب

در مجموعه هومبرگ کتابخانه ملی پاریس، با امضای محمود مذهب در بخارا ۹۴۲ ق ۱۵۳۵.

- ۳۵ - (۲۴۸۵)

مخزن اسرار نظامی بقلم میر علی هروی :

کتابخانه ملی پاریس، که در سنه ۹۴۴ ق ۱۵۳۷ م در بخارا بدست میرعلی هروی نوشته شده و دو منیا توره کار محمود مذهب در سنه ۹۵۳ ق ۱۵۴۷ م دارد و امتیاز این تصویر در تناسب آن و تباین رنگها می باشد. (صنائع ایران ۱۱۸)

- ۳۶ - (۲۴۸۶)

گلستان سعدی بقلم سلطان علی مشهدی :

در مجموعه Rotschild پاریس (خ ۲۶۱)

- ۳۷ - (۲۴۸۷)

دیوان امیر شاهی بقلم سلطان علی مشهدی :

با رقم او و تاریخ ۹۲۰ ق ۱۵۱۳ م در کتابخانه ملی پاریس

(خ ۲۶۱)

- ۳۸ - (۲۴۸۸)

تحفة الاحرار جامی با همان رقم

تحریر ۹۰۵ ق ۱۴۹۹ م در همین کتابخانه (خ ۲۶۱)

- ۳۹ - (۲۴۸۹)

قطعه خط سلطان محمد نور هروی

بقلم کتابت خفی عالی در همین کتابخانه . (خ ۲۷۷)

- ۴۰ - ۴۱ - ۴۲ - (۲۴۹۲-۲۴۹۰)

خطوط شاه محمود نساپوری :

سه قطعه کتابت خفی عالی با رقم و تاریخ سلخ صفر ۹۳۴ ق

۱۵۲۷ نوشته شده در تبریز . همین کتابخانه (خ ۳۰۴)

- ۴۳ - (۲۴۹۳)

خمسه نظامی

کار و نوشته عالی هرات، ممهور به مهر شاهرخ، در مجموعه

لوئی کارتیه پاریس .

(رهنمای صنایع اسلامی ۵۵)

- ۴۴ - (۲۴۹۴)

منتخب اشعار فارسی :

از مجموعه گل بنکیان پاریس Gulbenkian که در شیراز در سنه

۸۱۳ ق ۱۴۱۰ م برای اسکندر سلطان نوشته و پیراسته شده (۲۷۳ × ۱۷۸ م)

و از آثار نزدیک مکتب هرات متعلق به هنر شیراز است که اثرهای هنری

مکتب بغداد و هنرمند سلطانی در آن نمایانست.

این نسخه نفیس به خط خفی نستعلیق زیبا نوشته شده و تصاویر

و نقاشی آن هم آیتی از هنر و نقاست و ظرافت است که از انجمله حضور

مجنون برگور لیلی از نقایس آثار هنریست، چهره و لباس مجنون کاملاً

عریبست که شیران و آهوان و گوزنان بدور او فراهم آمده و وی پیش

مرقد لیلی با کمال تأثر و تضرع ایستاده است .

زمینه این مجلس منیاتور با درختان گلدار و سبزه زار آن دلکش

است (لوحه ۸۵۹ سروی هنر ایران)

منظر دوم این کتاب هفت صورت در هفت گنبد است، که در هر

گنبدی بتی قرار دارد و بهرام گور در داخل يك بنای بسیار بلند و مزین عالی در قسمت پائین این هفت گنبد ایستاده و به معاینه آن می پردازد. خود شهزاده عبای سیاه و عمامه سپید دارد و پهلوی او دختری گلروی با البسه سیاه گلدار بر صفحه سنگی مستطیل کردهندی ایستاده و بدو دختر جوان دیگر که در مقابلش با نظرف این صفحه ایستاده اند خطاب میکند. تزئین هندسی داخل این بنا با رواقهای منقش مستطیل علیا و ستونهای مزین آن نهایت دلکش و جالبست و بالای آن در طبقه بالا زیر گنبدهای کوچک تصاویر زیبای دختران نیکو منظر قرار دارد. گنبدها و مقرنسها و طاقهای بنا نهایت عالی و دلکش است و عظمت بنا از ملاحظه آن دلنشین بینندگان می شود.

چهره کشی اشخاص کاملاً ایرانی با رویهای مهتابی و لباسهای فاخر است، که اصالت هنر از تمام اطراف این بنا با توازن و سلیقه خاصی نمایانست (لوحة ۸۶۰ سروی هنری) دو منظر دیگر این مخطوطه (لوحة ۸۶۱ سروی هنر ایران) است که یکی در بار خسرو و دیگر جنگ خسرو با شیر است، که از روی چهره کشی و تزئین و ترسیم حیوانات و ابنیه و البسه و نقاشی و منظر آرائی در نهایت ثقت است.

در لوحة (۹۴۲ و ۹۴۳) سروی هنر ایران دو صفحه کاملاً منقش این مجموعه که در یکی محتویات آن نوشته شده چاپ سیاه گردیده است، که آیت هنر خطوط اسلیمی و تریج سازی و نقاشی ریزه کاری و تشعیر و تذهیب است، که بعداً در هنر کتاب آرائی مکتب هرات همین شیوه را تکمیل و زیباتر کرده اند.

- ۴۵ - (۲۴۹۵)

مجالس العشاق کار شیراز :

این کتاب منسوب به سلطان حسین بایقرا پادشاه تیموری هرات است که مخطوطات مصور زیاد دارد، و یکی از آن نسخه خطی نفیس مصور کتابخانه ملی پاریس است که در حدود ۱۵۶۰ م ۹۶۸ ق در شیراز نوشته و پیراسته شده و از بقایای هنر هرات در ایران شمرده می شود.

يك صفحه این کتاب نفیس که بخط بسیار عالی خوش نستعلیق نیمه جلی نوشته شده و منیاتور عالی مکتب شیراز (ادامه مکتب هرات) دارد، در کتاب هنرهای زیبای عرب و ایران، طبع سیاه شده (شکل ۱۶۰) و منظر بست از يك دکان کتابفروشی و صحافی که جوانی زیبا کتابفروشی میکند و عاشق دلداده‌ئی به بهانه کتاب خریدن با او معاشقه دارد. در پهلوی این حصه دکان در قسمت دیگر يك دختر نیکوروی و يك بچه کاغذ را مهره میکنند و کاغذهای مهره شده در داخل دکان بر تار آویزانست.

پیش روی این دکان که بنای آن تزئینات عادی دارد و صحن آن بخشش لوزی مفروش است، بازار بست که روی آنرا با سنگ های مستطیل فرش کرده اند، درین بازار منظر بست که مجرمی را با گردن بسته در تخته پاداش انداخته و او را با صدای دهل کشان کشان می برند و مردم از داخل بازار و بام و در او را می بینند.

این منظر برای شناسائی طرز لباس و کلاه مجرم و تخته پاداش

وصورت تشهیر والبسه عامه بازاریان و رسم سقایه بین بازار و تصویر يك دكان صحافی و کتابفروشی نهایت مغتنم است و ازان پدید می آید، که هنرمندان به تصویر مناظر حیات عامه و بازاری نیز پرداخته و دران مهارت خود را نشان داده اند.

(۲۴۹۶) - ۴۶ -

خمسۀ نظامی منسوب به بهزاد :

این نسخه در مجموعه گل بنکیان بود، که چند منیا توریک صفحه بی آن از مکتب بهزاد است. ولی حتماً از شخص او نخواهد بود.
(سروی ۱۸۶۱)

(۲۴۹۷) - ۴۷ -

تحفة الاحرار جامی :

در مجموعه ویور (پاریس) مورخ ۹۶۶ ق ۱۵۵۸ م (سروی ۱۸۷۱)

(۲۴۹۸) - ۴۸ -

خمسۀ نظامی کار بهرام افشار :

از مخطوطات کتابخانه ملی پاریس، که در سنه ۱۵۶۰ م ۹۶۸ ق بخامۀ بهرام افشار اقا تصویر و تزئین گردیده و از عروج مکتب شیراز و دنباله هنر هرات نمایندگی میکند.

در کتاب هنرهای زیبای عرب و ایران (شکل ۱۶۷-۱۶۸) دو صفحه از سکندر نامه نظامی این کتاب رنگین طبع شده که خط آن نستعلیق عالی نیمه خفی است.

منظر اول منقول ازین نسخه، بنای سد سکندر است که نیم صفحه پائین و یک ثلث چپ قسمت بالای صفحه را فرا گرفته و دو ثلث دیگر آن ابیات مثنوی سکندر نامه نظامیست که :

بدین گونه سدی ز پولاد بست که تا رستخیزش نشاید شکست
چو طالع نمود آن بلند اختری که شد ساخته سد اسکندری
سد از سنگهای خشتی مربع ساخته شده و عمله بساختن آن
مشغولند، بوسیله نردبان سنگهای مربع را بالا می برند، خود سکندر
با تاج و چتر سرخ شاهی و سواران خود ناظر انجام کار است و در
ماورای سد، افراد یا جوج و مأجوج با بدنهای کوچک برهنه و رنگهای
سپید و سیاه دیده می شوند، که شکل و اعضای چهره ایشان تشخیص
شده نمی تواند.

چهره کشتی و رنگ آمیزی این منظر کاملاً ایرانی و زیبا و متناسب است. زمینه اینطرف سد آسمانی کم رنگست و از آنطرف دیگر سد گلابی سرد است.

منظر دیگر منقول ازین نسخه نیز يك صفحه بیست و در قسمت پائین دو ستونی ابیات نظامی دارد، که موكب سکندری را در یکی از سفرهای او تصویر میکشد.

این منظر هم خصایص تمام هنر شیراز دارد، چهره کشتی اشخاص

ایرانیست با عمامه‌ها و کلاه‌های دراز سیاه کشیده، موکب سکندر بر زمینه گلابی روشن کشیده شده و آسمان آن طلائی با قطعات کوچک ابر است. شاخ و برگ و درختان صنوبر آن دلکش است. رنگ آمیزی البسه و اسپان متناسب و رنگ آب دریای کشنده تیره است. خود اسکندر جوانیست زیبا با تاج مرصع و جیغه و چتر سلطانی که بر اسپ ابلق خالدار نیلی رنگ نیرومند جسیم سوار است. در موکب شاهی سواران اسپ و شتر هردو دیده می‌شوند و عموماً هردو صفحه منظر روشن دارند.

(۳۴۹۹) - ۴۹ -

تصویر با یقرا منسوب به بهزاد:

در کلکسیون م، ل کارتیه (پاریس) یک پورتریت صورت سلطان حسین میرزا با یقرا که منسوب به بهزاد است (سروی ۱۸۶۳)

(۲۵۰۰-۲۵۰۳) ۵۰ - ۵۳

در کلکسیون م، ۱ ساکین:

(۲۵۰۰) ۵۰- تصویر خواجه حافظ عمل بهزاد (۶۱ز)
(۲۵۰۱) ۵۱- در سنه ۹۱۳ ق ۱۵۰۷ م محمد شیبانی خان پادشاه اوزبک، شهر هرات را گرفت. و بهزاد یک پورتریت او را ساخت، که امضای «العبد بهزاد» دارد. (سروی ۱۸۶۳)

(۲۵۰۲) ۵۲- تصویر سلطان حسین با یقرا:

این سلطان تیموری هرات بر اسپ سوار نشان داده شده که

امضای «الفقیر بهزاد» دارد، و هنرشناسان آنرا جوانتر از تصاویر بوستان قاهره دانسته‌اند. (شماره ۳۷ مجموعه ساکین) (سروی ۱۸۶۰)
(۲۵۰۳) ۵۳- یک تصویر دیگر مجموعه ساکین، امضای شیخ محمد در سنه ۹۶۴ ق ۱۵۵۶ م دارد. (سروی ۱۸۷۸)

(۲۵۰۴) - ۵۴ -

شاهنامه فردوسی کار سلطان محمد؟

در مجموعه بارون موریس روتشیلد B. M. Rothschild پاریس.
کتابت سنه ۹۴۴ ق ۱۵۳۷ م برای شاه طهماسب صفوی که ۲۵۶ میناتور منسوب به سلطان محمد شاگرد مکتب بهزاد دارد. (سروی ۱۸۷۶)

(۲۵۰۵) - ۵۵ -

دو مجلس میناتور کار هرات:

از مجموعه گل بنکیان پاریس، دو صفحه کامل مصور کار هرات که آنرا منسوب به بهزاد شمرده‌اند (لوحه ۸۸۸ سروی هنر ایران) که از یک مخطوطه گم شده باقی مانده است:

الف: تعمیر یک بنا: در عقب خر سنگ‌های کوه بچه‌ئی یک بنا بنظر می‌آید، که تا سر درب تعمیر آن انجام یافته و معماران به تعمیر حصه دیگر آن مشغولند. درینطرف کوه اشخاص مختلف با لباس‌های فاخر درباریان و سپاهیان بنظر می‌آیند. چهره کشی این تابلو خراسانی و منظر آرائی آن ماهرانه است.

دوم: دربار شاهی زیر یک سایه بان: نقاشی سایه بان و تخت شاهی وقالین و غیره خیلی عالیست، چهره کشی خراسانی و منظر آرائی دلکش

مرصع دارد. شاه‌گفتار پیرمرد موقری را که پیش تخت ایستاده بادقت می‌شنود، دو نفر ریش‌دار معمم، نزدیک تخت شاهی برقالین بسیار زیبایی نشسته‌اند. و جوی آب روان هم بنظر می‌آید و تمام خصایص هنر هرات را حائز است.

قاهره

(۲۵۰۶) - ۱ -

خمسه نظامی اسلوب بهزاد:

از مجموعه شریف صبری قاهره ۲۲ × ۳۰ س، که در سنه ۹۱۶-
۹۱۷ ق (۱۵۱۰-۱۵۱۱ م) بخامه بهرام‌قلی یکی از ارکان مکتب هرات
پیراسته شده ورقم «عمل بهرام‌قلی» هم دارد.

يك صفحه این کتاب نفیس، مجلسی است در بین گلستان، که
عموماً رنگهای گرم در آن بکاررفته و طراوت و متانت و نظربائی خاص
مکتب هرات دارد، و برورق اول تقویم ۱۹۶۰ م مصر چاپ شده است.

(۲۵۰۷) - ۲ -

يك ورق مصور:

در مجموعه شریف صبری قاهره يك دیوان اشعار فارسی محفوظ است
(۱۴۸ × ۲۵۰ م) که در آن تصویر عفریتی را ساخته‌اند که عاشق و معشوق
را برتختی بحضرت سلیمان می‌برد.

این مجلس نفیس منیا تور مکتب هنری هرات امضای مصور تراز و اسلوب نقاشی بهزاد دارد، که بتاريخ ۹۰۲ ق ۱۴۹۶ م نگاشته شده است.

درین منظر بسیار مزین مذهب عالی، سلیمان باقبای سبز گلدار و دستار طلائفی کسوجک و ریش سیاه تنک، در ایوان مجلل بر تخت شاهی نشسته.

دیوارهای دوجناح و بالای طاق، تزئینات دقیق ریزه کاری رنگین و مطلا و در بین آن نوشته‌هایی به سپیداب در زمینه منقش دارد. بزم باده و سرود گرم است. ساقیان سیمین تن به باده پیمائی و نوازندگان بسرودن ترانه‌های دلکش سرگرمند. تذهیب و رنگ آمیزی فرش و قالین و لباسها و صحن کاخ و درختان و گلها و مخصوصاً حاشیه گلدار زرین کتاب با ریزه کاریهای نقاشی به آثار برگزیده مکتب هرات مانند است. در صحن کاخ در بین سپاهیان تخت خوابی دیده میشود که عاشق و معشوقه در بستر و لحاف فاخر محو خوابند و در پای این تخت خواب عفریتی با بدن عور بسیار قوی و چشمان مهیب سیاه و دو انیاب سپید برآمده از لب و دو شاخ سپید بر سرش دیده می‌شود، که این دو دلبر خوابیده را در یک بستر بر تخت خواب پیش سلیمان آورده است.

در منظر پهلوی کاخ درختان پرشگوفه و یک سرو سر برافراشته با رنگ سبز گرم و خیره بسیار زیبا بنظر می‌آید.

دیدن مناظر این صفحه و ریزه کاریهای هنری آن الهام میدهد، که مصور تراز از سر آمدان مدرسه هرات باشد.

(۲۵۰۸) -۳-

بوستان سعدی بخط سلطان علی و کار بهزاد:

از مخطوطات دارالکتب قاهره (۲۱۰ × ۳۰۵ م)

نسخه نهایت مزین و مذهب با حواشی طلا پاش بخط خوش نستعلیق خفی از آثار بسیار خوب مکتب هنری هرات در سنه ۸۹۳-۸۹۴ ق = ۱۴۸۸-۱۴۸۹ م، که در سنه ۹۱۹ ق بدست شمس الدین محمد کرمانی تکمیل شده است.

خط: سلطان علی در ۸۹۳ ق ۱۴۸۷ م

مذهب: یاری هروی در ۸۹۴ ق ۱۴۸۹ م.

از جمله عمده منیا تور آن چهارتا، امضای بهزاد دارد که برای سلطان حسین بایقرا پیراسته شده و در تصاویر آن استادی کاملی را در ترکیب رنگها و حفظ نسبت تقسیم اشخاص در صورت و دقت در کشیدن اشکال نباتی و مهندسی بسیار دقیق بخرج داده است. در آغاز کتاب تصویر سلطان حسین میرزا را در مجلس جشن و مهمانی کشیده است. صفحات مصور ذیل ازین بوستان در تقویم ۱۹۶۰ م مصر چاپ شده:

۱- علما در مسجد: شهکار هنر هرات با امضای بهزاد در سنه ۸۹۳ ق ۱۴۸۸ م است. که تصاویر و نقاشی و رنگ آمیزیهای آن تماماً لطیف و شهکارند.

تزئین مسجد و تذهیب درها و دیوارها و استعمال رنگهای معتدل و اوضاع مختلف علماء در حالت بحث و دعا گوینان و درس خوانان و وضو سازان و در یوزه گران همه بترتیبی طرح و تصویر گردیده که

متناسب بحال ایشانست.

نقاشی‌های ایوان بزرگ مسجد باگنبد سبز و تزئینات درب و دیوار و کلهکین‌های آن در نهایت لطافت و نازکی با قلم‌ریزه و حسن آفرین طرح شده، و چهره‌های اشخاص این‌منظر بدیع، نهایت طبیعی و متوازن است، و آنرا نظیر بهتر مناظر ظریف شاهنامه بایسنغری توان شمرد (ورق دوم تقویم مصر)

۲- دست‌یازی زلیخا بدامن یوسف:

بر ورق ۶ تقویم مصر، شهکاری بامضای بهزاد در سنه ۸۹۳ق ۱۴۸۸م در هراتست (۳۰۵ × ۲۱۰م) که در آن منظر کاخ مجلل دو منزله بسیار مزین با در بها و ایوانهای پائین و بالا و لواحق آن در کمال زینت و احتشام دیده می‌شود. یوسف با لباس سبز و کمر بند سیاه با هاله‌ی مظلای نوری در حالیکه روی او دیده نمیشود، دره‌نزل بالای کاخ میدود و دست به زنجیر دروازه‌ی اطافی زده تا آنرا بکشاید. زلیخا با لباس سرخ در عقبش میدود و دست بدامن او زده است. بر جناح راست منزل پایین کاخ این بیت سعدی با نستعلیق خفی عالی نوشته شده:

زلیخا چو گشت از می عشق مست بدامن یوسف در او یخت دست
درین منظر تناسب رنگهای گوناگون و استعمال آن در موارد معینه و ریزه کاری‌های نقاشی‌های بنا و تمام خصوصیات عالی هنری مشاهد است.

۳- بزم طرب و سرود سلطان حسین بایقرا، بر ورق ۸ تقویم مصر. نیز شهکاریست عمل بهزاد در ۸۹۳ق ۱۴۸۷م بر یکی از صفحات بوستان سعدی: بدست چپ بیننده عمارت کوچک دو منزله مسدس است با دروازه

مزین و دیوارهای منقش که بالای مدخل آن با سپیده خط خفی رقا ع الحمدلله و علی نعمائه نوشته شده و بطرف راست این بنا بزم‌نگاه سلطان حسین بایقراست که برقالین منقش رنگین با قبای سبز خود نشسته و پیش‌روی او امرد زیبایی باقبای آسمانگون قرار دارد، و در صحن پائین قرارگاه شاه، دسته‌های ساقیان صراحی در دست و مطربان با آلات طرب و رقاصان مست دیده می‌شوند، که یکی ازیشان بیهوش افتاده و سر او را دیگری برزانو نهاده است.

این بزم مستانه در زبرخیمه و سایبان بسیار زیبای ملون و منقش به اقسام نقوش ریزه کاری جای دارد که تجیر راهداری آنرا از بیرون جدا می‌سازد.

۴- منظره جدل فقهاء بر ورق ۱۰ تقویم مصر. يك صفحه شهکار هنری بهزاد است که در ۸۹۴ق ۱۴۸۹م بر یکی از اوراق بوستان سعدی طرح و مصوری شده و نماینده این قصه بوستان است که:

فقیهان طریق جدل ساختند لم ولانسلم در انداختند
طاق رفیع مدرسه با نقوش ریزه کاری بدیعی که رنگ آمیزی‌های خاص و دقیق آن تخلیق خامه مقتدر بهزاد است نمایان است و بر حصار بالای صحن ایوان سه نفر علمای مجادل با عباهای رنگین و ریش‌های دراز سپید و سیاه نشسته‌اند که کتابها و قلم و قلمدانی پیش روی آنها افتاده است.

و در زیر صحن ایوان، حیاط مفروش به خشت‌های مستطیل لیموئی رنگ است که بران هم چند نفر با همان لباسهای رنگین و عبا و عمامه ایستاده‌اند.

طاق بلند و مزین مدرسه بردوجناح و بالای خود نوشته‌هایی بر-
زمینه منقش مطلا به سپیداب و خط خفی رقا ع دارد که در قسمت آخر آن
چنین نوشته است: «عمل العبد بهزاد فی سنه اربع و تسعين و ثمانمائه»
حواشی طلا افشان این صفحه و تذهیب جداول بتمام این منظر،
حشمت و ابهت خاصی بخشیده است.

۵- دارا و گله بان اسپان (ص ۱۱ تقویم مصر و شماره اول
هنرهای زیبای عرب و ایران) از همین نسخه بوستان سعدی، که در ۸۹۳ق
۱۴۸۷م امضای بهزاد دارد. و از شهکارهای خامه سحر آفرین اوست.
منظریست دلکش از کوه و صحرا و سبزه‌زار پر گل که گله اسپان
در آن میچرد و دارا بر اسب سرخ رنگ قوی هیکل بالباس سرخ روشن
و تیرو کمان در دست دیده می‌شود و شبان با لباس سبز پیش روی اسب
او ایستاده و بعرض حال مشغولست. قیافت و رنگ اسپان کلان و
کوچک و نوزادیکه پستان مادر را می‌مکند، نهایت طبیعی و جالب
است. یک نفر شبان با عبای آسمانی خیره رنگ نشسته و از مشک دوغ
که به سه پایه چوبی آویخته در کاسه کوچکی دوغ می‌گیرد.

رنگ آمیزی و تزئینات و وضع اشخاص بارنگهای البسه و
چهره کشایی انسانان و الوان اسپان از نهایت استادی و قدرت هنری
مصور نمایندگی دارد. (ص ۱۲ تقویم مصر)

۶- بزم باده پیمائی و می‌گساری

از همین نسخه بوستان سعدی که در سنه ۸۹۳ق ۱۴۸۷م ساخته
و آراسته شده و از کارهای بهزاد شمرده می‌شود.

صحنی است محدود به پنجره که در بی مجلل و مزین دارد، و در

ماورای پنجره سبزه‌زار خرم با درختان زیباست، که بعد از آن صحرای
خشکیده زرد رنگی بنظر می‌آید و در آنجا کلبه ایست که نی نوازی پیش
آن بر سبزه‌زار لطیف نی مینوازد.

در داخل بزم خمها بدوش و صراحی‌ها در دست ساقیان است که
از آن در پیمانها باده می‌ریزند و بدمستی را هم دو نفر در بغل گرفته
می‌برند و امیر با عبای آسمانی رنگ گرم، مستانه بر تخت کوچکی قرار
دارد و پیش روی او جامی با دو صراحی زرین افتاده است و بیرون در
دژخیمی با ریش و قیافت مهیب و عبای سرخ چوبی در دست دارد، و
مردی سیاه پوش را میزند.

مناظر دشت و سبزه‌زار و درختان بارنگهای خاص و هم کاشی کاری
صحن مجلس و تزئینات درب در نهایت ثقت و لطافت است. اشخاص
بزم قباهای رنگین سبز و آبی و عنابی و سیاه و لیموئی و گلابی در بر
دارند و حواشی این صفحه زرافشان است.

این مجلس مصور عیاشی، حاکی از حیات طبقه اشراف و عروج
فیودالی در آسیای میانه است، که هنرمند چیره دست مناظر آنرا با کمال
قدرت کشیده است، ولی اشراف و درباریان عیاش در داخل کاخ به عیش
و نوش و عریبه اندراند، در حالی که بیرون در، هنگامه آزار و لت و
کوب مظلومان بدست دژخیمان گماشته همین درباریان عیاش سیه مست
گرمست.

آیا هنرمند بهزاد یا یکی از شاگردان مکتب او در اینجا اراده
نداشت، که در هنر خود رمزی از حیات طبقاتی آنوقت بگنجاند، تا در
قرنهای مابعد حاکی از درد و اندوه و آلام جان فرسای طبقه مظلوم و

جرائم انسانیت سوز طبقه حاکمه ستمگار باشد؟

اگرما اراده هنرمند را درین منظر دخیل ندانیم ، هم هنر وظیفه خود را که ترسیم و تجسیم و تصویر اجتماع است بجا آورده است.

(۲۵۰۹) - ۴ -

یک ورق مصور (ورق ۹ تقویم مصر)

از یک دیوان شعر فارسی با اسلوب بهزاد حوالی ۹۳۲ق = ۱۵۲۵م از مکتب تبریز (۲۶۰ × ۳۲۰م) درموزه فن اسلامی قاهره. درین منظر شاهی در زیر سایه بان سرخ ساده بر تخت سرخ رنگی نشسته و درباریان او در اطرافش نشسته و ایستاده اند. نقاشی و رنگ آمیزی و چهره کشایی این تصویر بدرجه متوسط است و از آن آشکار می آید که مکتب هنری بهزاد در تبریز تا سال ۹۳۲ق به چه انحطاطی رسیده بود؟

(۲۵۱۰) - ۵ -

شاهنامه فردوسی :

کار مکتب شیراز ۷۹۶ق = ۱۳۹۳م (قاهره) از سوابق مکتب هرات.

(۲۵۱۱) - ۶ -

صفات العاشقین هلالی :

بارقم میرعلی (هروی) که تاریخ ۹۲۹ق = ۱۵۲۲م دارد، در کتابخانه خدیویه قاهره (خ ۵۱۴)

(۲۵۱۲) - ۷ -

یوسف و زلیخای جامی :

اسلوب بهزاد دنباله هنر هرات در مدرسه تبریز ۹۴۰ق = ۱۵۳۳م (۱۵۵ × ۲۴) سانتی . از نسخ خطی دارالکتب قاهره . چند صفحه مصور آن بر تقویم مصر ۱۹۶۰ طبع شده است :

۱- بر ورق ۳ تقویم : مجلس زلیخا با دختران مصر در حالیکه یوسف را می بینند و در حالت حیرت و دلباختگی بجای ترنج انگشتان خود را می برند. درین صفحه در بالا و پایین باخامه بسیار قوی نستعلیق این دوبیت جامی را که حاکی از حیرت و هوش باختگی دختران اهل مجلس است نوشته اند :

در بالا :

ندانسته ترنج از دست خود باز زد دست خود بریدن کرد آغاز پایین :

یکی از تیغ، انگشتان قلم کرد بدل حرف وفای او رقم کرد این منظر بدیع و شگفته لطیف اگرچه امضا ندارد ولی آنرا از ادامه بسیار مؤفانۀ هنر هرات در تبریز توان شمرد.

ایوان مجلس زلیخا نهایت رنگین و دلکش است . تزئینات و نقاشی های دقیق و رنگهای گرمیکه در آن استعمال کرده اند و لباسهای شوخ و شنگ دختران حسن زده و متحیر جالب است، ولی به تخلیقات خامۀ بهزاد در نسخه بوستان قاهره نمیرسد .

۲- بر ورق ۴ تقویم : منظر معراج و آسمان پر از تجلیات طلایی با براق و فرشتگان بالدار است. رنگهای گرم در لباس فرشتگان و زنگار-

لون آسمان بکار رفته و براق شکل اسپه با سرزنی با تاج مطلا دارد و فرشتگان تحف آسمانی را در قابهای سرپوش دار مطلا بدست دارند . صاحب معراج موزه سیاه و عبای سبز و دستار سپید با کلاه پخش سرخ در بردارد، ولی بر روی او نقابست و چشم و دهن و بینی او را نتوان دید.

واتیکان

(۲۵۱۳)

مفاتیح الاعجاز لاهیجی :

کتابخانه واتیکان ایتالیا، به نستعلیق متوسط بتاریخ ۹۰۳ ق

۱۴۹۷ م (خ ۲۳۶)

يك قطعه از همين مرقع رقم دارد: «قطعه العبد محمد طاهر جلد
الخاقانی فی سنه ۹۶۱ق» (۱۵۵۳م) (خ ۷۸۳)
يك قطعه تصوير اين مرقع امضای «محمود مذهب» در سنه ۹۶۳ق
(۱۵۵۶م) دارد (سروی ۱۸۷۰)

(۲۵۱۶) - ۳ -

همای و همایون بخط محمد بن حسام :
در کتابخانه ملی وین. بقلم خفی نستعلیق بشیوه اظهار تبریزی با
رقم: «محمد بن حسام المشتهر بشمس الدین البایسنغری... فی دار السلطنة
هرات ... فی سنه ۸۳۱ق» (۱۴۲۷م)
این شمس بایسنغری هروی از خطاطان دربار بایسنغر در هرات
بود، که استاد همه خطوط و شاگرد معروف بغدادی متوفای ۸۵۰ق
۱۴۴۶م است (خ ۳۱۵)

وین

(۲۵۱۴) - ۱ -

سلوك ملوك:

رساله تألیف جلال قائمی هروی در کتابخانه وین، دارای مزایای
هنری که بران نوشته اند: «برسم خزانة سلطان الاعظم و خاقان الاعدل
سلطان شاهرخ بهادر خان...»
(ایرج افشار - مجله هنر و مردم شماره ۱۲۲)

(۲۵۱۵) - ۲ -

مرقع سلطان مراد ثالث:

در کتابخانه ملی وین. مجموعه خطوط خوش نویسان اسلامی،
که از انجمله دو قطعه بقلم کتابت و غبار خوش سلطان محمد نورهریست
که یکی در سنه ۹۱۲ق ۱۵۰۶م نوشته شده (خ ۲۷۹) و هم دو قطعه از
همین مرقع بکتابت خفی خوش با رقم «کتبه شاه محمود» نشابوری
است.

يك قطعه بقلم نستعلیق خوش با رقم «کتبه عبدالرحیم الیعقوبی»
که مراد انیسی خوارزمیست.

سنه ۱۰۱۴ .

در آخر این نسخه نوشته است :

« الحمد لله على الاتمام ... فى شهر محرم الحرام ... عام ثمانين و
ثمانمائه على يد العبد المذنب ... اظهر الكاتب فى بلدة هراة حفت
بالزهرة . » (ن)^۱

(۲۵۱۸-۲۵۲۰) -۲-۴-

مخطوطات سلطان على مشهدى:

شاگرد اظهار هروى و خطاط نيرومند نستعلیق نويس دربار سلطان
حسين بايقرا در هرات بود (۸۷۳-۹۱۱ ق ۱۴۶۸-۱۵۰۵ م)
(۲۵۱۸) ۲: ديوان حافظ: نمبر ۵۴/۸۱۷ کلکسيون عبدالسلام .
کتابخانه على گريو نيورستى . اين نسخه در آغاز ناقص و چهار ورق اول
آن بخط ديگر است در آخر آنست :
« كتبه المذنب الى الله الغنى سلطان على المشهدى » ۹۱۹ ق
(۱۵۰۸ م)
(۲۵۱۹) ۳: مناجات خواجه عبدالله انصارى : نوشته شده در
هرات ۹۲۱ ق ۱۵۱۴ م نمبر ۷۵۵ رضا لايبيرى رامپور ، بران خطوط
شاهان مغوليه هند است بدین شرح :
الف: رساله خواجه عبدالله انصارى خط ملاسلطان على از پيش
کش خان خانان بتاريخ ۲۴ جمادى الاول سنه ۱۰۲۲ حرره جهانگير ابن
اکبر پادشاه .

۱- مأخوذ از رساله مخطوطات عصر تيموريان در هند از پروفيسور نذير

احمد يونيورستى على گر هند ۱۹۶۹ م، که علامت مخفف آن (ن) است.

هند

(۲۵۱۷) -۱-

مجموعه اشعار بخط اظهار هروى :

اين خطاط ماهر در عصر تيموريان بهرات آمد و در دربار بايسنغر
و سلطان ابراهيم و الغ بيگ و غيره محشور گرديد ، و بعد از ۸۸۰ ق
۱۴۷۵ م درگذشت، سلطان على مشهدى از شاگردان او بود.
يك البم كوچك ۲۵ ورقى او در کتابخانه على گر يونيورستى
محفوظست که سه ترجيع بند عراقى و يك يك هم از او حدى و خواجه
کرمانى و امير نعيمى دارد.
خط آن نستعلیق بسيار خوش ريز است در بين نقوش مذهب
رنگين . که جداول و تزئينات هر صفحه آن زيباست.
اين مجموعه اهميت تاريخى هم دارد ، زيرا وقتى در تصرف
جهانگير پادشاه هند بود و بران بخط خود نوشته است:

« الله اكبر »، پنجم آذر سنه ۱ داخل کتابخانه اين نيازمند درگاه
الهى در دارالخلافة آگره . حرره نورالدين جهانگير بن اکبر پادشاه

ب: بتاریخ بیست و پنجم مساه بهمن الهی موافق بیستم شهر جماد الثانیه سنه ۱۰۳۷ هجری که روز جلوس مبارکست داخل کتابخانه این نیازمند درگاه شد حرره شهاب الدین محمد شاه جهان ابن جهانگیر شاه ابن اکبر شاه .

باین طور نوشته‌های عبدالرحیم خان خانان در سنه ۹۹۸ ق ۱۵۸۹ م ومحی الدین محمد عالمگیر پادشاه غازی ومیر کرم الدین خان در ۱۱۸۹ ق ۱۷۷۴ م نیز دارد (ن).

(۲۵۲۰) ۴ يك قطعه خط سلطان علی در موزه باستان شناسی دهلی.

(۲۵۲۱-۲۵۳۰) -۵-۱۴-

خطوط میر علی الکاتب هروی :

از خطاطان نستعلیق نویس ماهر دربار سلطان حسین بایقراست که تا مرگ این پادشاه (۹۱۱ ق) ۱۵۰۵ م با او بود ، وفاتش در حدود ۹۵۱ ق ۱۵۴۴ م باشد. ۱ مخطوطات او درهند :

(۲۵۲۱) ۵- دیوان شاهی:

در ۴۵ ورق نمبر ۱۷۴ بانکی پورپتنه . در آخر امضای « الفقیر علی الکاتب در ۹۱۵ ق» دارد (۱۵۰۹ م)

خط آن نستعلیق روشن ومتقن با جداول رنگین ومذهب است. حواشی آن تزئینات گلدار وشاخسار دارد (ن)

۱- بنام میر علی قطعات مخطوطه و کتب زیاد دیده شده ، و چند نفر

خطاط بدین نام بوده اند (ح)

(۲۵۲۲) ۶- حائنامه عارفی ۱ یامثنوی گوی و چوگان:

کلکسیون حبیب گنج در کتابخانه یونیورسیتی علی گره . به نستعلیق خوش در ۹۲۶ ق ۱۵۱۹ م در هرات نوشته شده و در آخر آنست : « کتبه العبد الفقیر علی الحسینی الکاتب ... فی اوایل شهر ربیع الاول سنه ست و عشرين و تسعمائه بمدينه هراة »

این نسخه نوشته‌ها و مهرهای بسا از رجال تیموریه هند دارد مانند: کتابه عصر اورنگ زیب در فتح گلکنده غره ذیحجه سال ۳۱ جلوس . و امضای قابل خان خانه زاد پادشاه عالمگیر ۱۰۹۷ ق (۱۶۸۵ م) (۲۵۲۳) ۷- حائنامه عارفی :

میر علی چندین نسخه این کتاب را نوشته ۲ که نسخه دیگر خطی آن در بانکی پور است (نمبر ۱۷۲ ورق ۲۵) که بر کاغذ خوب به نستعلیق بسیار خوش و جلی با نقوش رنگین . و جداول مذهب نوشته شده و عناوین آن بر زمینه مذهب گلدار است .

(۲۵۲۴) ۸ - بوستان سعدی :

رضا لایبری رامپور (نمبر ۴۰۷۰) بخط میر علی در سنه ۹۲۷ ق ۱۵۲۰ م در هرات . که نقاشیها و تصاویر مکتب هرات نیز دارد و خط آن نستعلیق خوش با جداول و حواشی مذهب رنگین است . (۲۵۲۵) ۹ - یوسف زلیخاء جامی :

این نسخه بسیار جالب در رمضان ۹۳۰ ق ۱۵۲۳ م بخط میر علی

۱- عارفی شاعر عصر شاهرخ متوفا ۸۵۳ ق ۱۴۴۸ م است .

۲- يك نسخه دیگر همین کتاب بخط میر علی در هرات ۹۲۹ ق ۱۵۲۲ م

در کتابخانه جهانگیر بود که آنرا M.L.CARLIER به پاریس برد .

است که در آخر آن چنین نوشته : «علی ید العبد الضعیف میرعلی فی
اواخر رمضان سنه ثلاثین وتسعمائه بمدينة هرات»

نسخه به نستعلیق زیبا بسیار منقش و مزین است ، حواشی و
جداول مذهب رنگین دارد و نمبر آن در کتابخانه بانکی پور (۱۹۶)
است و فهرست نگار این کتابخانه مینویسد که این همان نسخه خطیست
که در آثار جهانگیری (ورق ۳۳ الف) چنین مذکور است :

« روز دوشنبه دوم محرم سنه هزار و نوزده . . . درین روز
یوسف زلیخا بخط ملا میرعلی مصور و مذهب که هزار مهر قیمت داشت
و سپه سالار خان خانان بطریق پیشکش ارسال داشته بود معروض گردید .»
(۲۵۲۶) ۱۰ - مطلع الانوار امیر خسرو :

نستعلیق جلی میرعلی با حواشی مزین رنگین که بر ورق ۱۵۰ ب ،
۱۵۱ الف ، ۱۵۲ ب ، ۱۵۳ الف ، تصاویر صفحه کامل دارد .

خاتمه آن : «تمت علی ید اضعف الکاتبین و اقل العباد السلطانی
میرعلی الکاتب السلطانی الاعدل الاعظم الاکرم معز السلطنه ... عبدالعزیز
بهادر . . . فی اواسط شعبان المعظم سنه سبع و اربعین و تسعمائه بدار الفاخرة
بخارا ، باهتمام سلطان میرک کتابدار»

در کتابخانه بانکی پور پتته (نمبر ۱۲۹)

(۲۵۲۷) ۱۱ - صد پند لقمان :

نمبر ۷۵۶ رضا لایبریری رامپور . در تزئین و نقاشی شبیه مخطوطه
نمبر ۲۰۲۴ بانکی پور است ، الا اینکه جای نوشتن آن معلوم نیست و
فقط امضای میرعلی در ۹۴۵ ق ۱۵۳۸ م دارد . ضمیمه این نسخه سخنان

خواجه عبدالله انصاری بقلم همین میرعلیست .

این نسخه در کتابخانه حکیم هماد بوده و از وبه کتابخانه جهانگیر
و شاه جهان و دخترش جهان آرابیگم انتقال یافته که خط جهانگیر (۳)
محرم سنه ۱۵) و خط شاه جهان (سلخ ربیع الاول ۱۰۳۹ ق قیمت هزار
روپیه) بران نوشته است .

در ذیحجه سنه ۱۰۴۰ ق ۱۶۳۰ م شاه جهان آنرا بدخترش
جهان آرابیگم بخشیده و بخط این بانو نیزه طالبی بران نوشته شده است .
(۲۵۲۸) ۱۲ - صد پند لقمان :

کتابخانه بانکی پور نمبر ۲۰۲۴ . با همان خصایص و تزئینات
و خط خوش نسخه سابق ۷ که در بخارا بخط میرعلی در ۹۴۹ ق ۱۵۴۲ م
به نستعلیق بسیار عالی با جداول مذهب و حواشی منقش رنگین ترتیب
گردیده است . در آخر آن مینویسد : «تمت هذه الرسالة ببلدة فاخره
بخارا سنه تسع و اربعین و تسعمائه ، کتبه العبد المذنب علی الکاتب .»

(۲۵۲۹) ۱۳ - مجموعه نفیسه :

بانکی پور نمبر ۱۰۸۹ مجموعه بسیار نفیس اشعار گزیده سعدی ،
نظامی ، خسرو ، جامی و غیره است که چنین آغاز شده :

ای ذات تو از صفات ما پاک کنه تو برون ز حسد ادراک
نام کاتب بر ورق ۱۴ و ۶۸ علی الحسینی و بر ورق ۴۴ الف علی -
الکاتب نوشته شده خط آن نستعلیق خیلی عالی و عناوین آن نهایت
مزین است . در آغاز کتاب دو منیا تور بامضای رضا و دو منیا تور بی امضا
در آخر آنست .

این کتاب در ۸ جمادی الثانیه ۱۰۳۷ ق ۱۶۲۷ م داخل کتابخانه

شاه جهان گردیده و بخط خود این پادشاه نوشته‌ی دارد، و هم نور جهان بیگم بران نوشته که قیمت آن پانصد روپیه است.

(۲۵۳۰) ۱۴ - سبحة الابرار جامی :

کتابخانه دیوان صاحب مدراس (هند) بخط خوش نستعلیق که نام میرعلی‌الکاتب در آخر آن نوشته شده و دو ورق ۶۲ ب ۶۵ الف آن مصور است (ن)

(۲۵۳۱-۲۵۳۴) -۱۵-۱۸-

خطوط سلطان محمد بن نورالله :

سلطان محمد نور از شاگردان نامور سلطان علی مشهدی و در خدمت امیر علی شیر نوایی بود که وفاتش در حدود ۹۴۰ ق ۱۵۳۳ م باشد، این آثارش در هند است :

(۲۵۳۱) ۱۵ - سبحة الابرار جامی : بانکی پور نمبر ۱۹۱

بخط ظریف نستعلیق با جداول مطالای رنگین دارای عنوان منقش و تزئینات دلکش بر ورق ۱۴ ب ۱۵ الف ۲۹ الف ۹۷ ب . در آخر تاریخ کتابت ۱۵ ذیقعد ۹۱۳ ق ۱۵۰۷ م است چنین :

این کتابت که نسخه ایست بدیع عاقبت محمود بنده سلطان محمد بن نور در چه ماه و چه سال ثبت نمود پانزده روز رفته از ذی قعد سال هجرت کتابت من بود

(۲۵۳۲) ۱۶ - کلیله و دمنه بهرامشاهی : رامپور نمبر ۲۹۸۲ رضا

لایبریری. بخط خوش نستعلیق و تزئینات و عناوین مذهب رنگین خیلی

زیاد که سرور قهای آنهم خیلی قشنگ است . تاریخ کتابت ندارد و ای تصاویر و نقاشی آن عالیست .

(۲۵۳۳) ۱۷ : دیوان حافظ : رضا لایبریری نمبر ۳۲۷۲ رامپور :

بخط بسیار عالی سلطان محمد نور در ۹۳۱ ق ۱۵۲۴ م به نستعلیق

خوش با جداول طلائی و حواشی منقش نوشته شده در آخر آن بین لوحه نقاشی نوشته: «تمت الكتاب بعناية الملك الوهاب فی شهر سنه احدى و ثلاثین و تسعمائة، کتبه العبد المهجور سلطان محمد نور»

(۲۵۳۴) ۱۸ - يك قطعه بخط نستعلیق عالی بارقم سلطان محمد نور

در موزه باستان شناسی دهلی (خ ۲۷۷)

(۲۵۳۵-۲۵۳۶) -۱۹-۲۰-

مخطوطات شاه محمد الکاتب :

نستعلیق نویس بسیار ماهر است که در خراسان زندگی داشت

دو کتاب او در هند است :

(۲۵۳۵) ۱۹ : هفت اورنگ جامی در ۲۸۴ ورق. کتابخانه بانکی-

پور نمبر ۱۸۲. بخط خوش نستعلیق در چهار ستون بین حواشی مطالای و رنگین. دو ورق نخست هر هفت کتاب آن نقاشی ظریف دارد و عناوین آن بر زمینه مذهب گلدار نوشته شده و بر ورق ۱۶۷ ب و ۱۹۱ دو تصویر دارد .

نوشته خاتمه کتاب :

تمت الكتاب ... تحریراً فی سلخ رمضان سنه ۹۰۸ شاه محمد-

الکاتب (۱۵۰۲ م)

(۲۵۳۶) ۲۰ : شاهنامه فردوسی در ۵۳۸ ورق. نمبر ۲ مخطوطات

بانکی پور . نسخه بسیار زیبای شاهنامه با مقدمه بایسنگری است به نستعلیق خوش چهارستونی که نقاشی های رنگین وافر دارد و تزئینات صفحات کامل آن دیدنی و وقایه اصیل آن هم محفوظست .
کتابت آن در آخر با مضای شاه محمد الکاتب است و ۲۷ قطعه تصویر نفیس در بین حواشی دارای شاخسار مطلا دارد .

(۲۵۳۷) - ۲۱ -

هفت اورنگ جامی بخط محمود بن حسن الهروی:
این خطاط ماهر هراتی مخطوطات نستعلیق دلکش و زیبا دارد که يك نمونه هنر او نسخه هفت اورنگ جامیست (نمبر ۱۸۳ بانکی پور) که به نستعلیق روشن در چهارستون با حواشی وجد اول مطلا و عناوین منقش نوشته شده ، و آغاز هر کتاب با صفحات مزین و آراسته است .
در خاتمه کتاب نوشته شده که این نسخه را در مدرسه جلالیه هرات در سلخ رمضان ۹۲۸ ق ۱۵۲۱ م انجام داده است .

(۲۵۳۸) - ۲۲ -

دیول رانی بخط دوری هروی:
سلطان بایزید بن میر نظام مشهور به دوری Dauri از مردم هرات و شاگرد میر علی الکاتب بود ، که بهند رفت و بدر بار اکبر رسید و لقب کاتب الملک یافت تاریخ وفاتش را ۹۸۶ ق ۱۵۷۷ م در راه حج نوشته اند .
نسخه خطی مثنوی امیر خسرو بنام دیول رانی و خضر خان (نیشنل میوزیم دهلی جدید) بقلم اوست و در آخر مینویسد :
« الفقیر ... سلطان بایزید ابن میر نظام مشهور به دوری بتاریخ شهر محرم الحرام سنه ۹۷۶ ق » (۱۵۶۸ م)

این مخطوطه دو تصویر سبک مغولیه هند هم دارد، که یکی ازان در فهرست مشرح موزه ملی هند ۱۹۶۴ م طبع شده است .
این نسخه در ملک سلیمه سلطان بیگم یکی از ازواج اکبر پادشاه بود و بعد ازان به کتابخانه شاه جهان انتقال یافته و اخیراً از کتابخانه کپورتله بموزه ملی دهلی آورده شده است .

(۲۵۳۹) - ۲۳ -

یوسف و زلیخای جامی به خط سلطان حسین بن جمشید هروی :
وی باشنده هرات و شاگرد محمد شادشاه است که این خطاط از شاگردان سلطان محمد خندان بود (تاریخ رشیدی ص ۱۶۵) چون شادشاه در حدود ۹۵۰ ق زندگی داشت ، سلطان حسین هم بعد ازین زندگی کرده باشد . مخطوطاتش کمیابند و مؤلف ریحان نستعلیق (تألیف ۹۸۹ ق) يك نسخه سبک ابرار جامی را بقلم او ذکر میکند .
يك نسخه یوسف و زلیخای جامی نمبر ۲/۸۸ یونیورستی علی گر تحریر ۹۶۳ ق ۱۵۵۵ م امضای سلطان حسین بن جمشید هروی دارد که آنرا در بخارا نوشته و دران خود را الغریب المهجور خوانده است (ن)

(۲۵۴۰) - ۲۴ -

دیوان قاسم انوار بخط عبیدی نشاپوری :
نامش عبدالله بن حسن نشاپوری و شاگرد میرعلیست که در نستعلیق نویسی شهرت داشت . چون يك قطعه او در سنه ۹۹۶ ق ۱۵۸۷ م

نوشته شده، بنابراین بعد ازین سال بعمر ۹۰ سالگی مرده باشد^۱ (بقول مهدی بیانی ۱/۴۲۴)

يك نسخه خطی دیوان قاسم انوار (نمبر ۱۷۰ بانکی پور) در ۱۳۴ ورق به نستعلیق روشن عبیدی نشاپوری در سلخ رجب سنه ۹۳۳ ق ۱۵۲۶ م نوشته شده که جداول مطلا و سرورق مزین دارد (ن)

(۲۵۴۱) - ۲۵ -

رسایل سعدی بخط میرمحمد باقر هروی :

باقر فرزند هنرمند میرعلی الکاتب سابق الذکر است که بهندرفت و بدربار اکبر پذیرفته شد. وی روش نستعلیق نویسی بسیار ماهرانسه پدر خود را بنحوی تقلید میکرد، که بین مخطوطات پدر و پسر فرق کردن مشکل است و ابوالفضل در آیین اکبری بشهرت و مهارت او اشارت مینماید (ترجمه انگلیسی ص ۱۰۳)

در کتابخانه بانکی پور مخطوطه نمبر ۹۳ «شش رساله سعدی» محفوظست که درخاتمه آن نوشته اند: کتبه میرعلی الکاتب ۹۴۴ ق ۱۵۳۷ م ولی این صحیح نیست زیرا شاه جهان مغولی هند در آخر آن بقلم خود نوشته :

« حرره شهاب الدین محمد صاحب قران ثانی شاه جهان ، خط باقر پسر ملاعلیست، نام او را تراشیده ، نام پدر نوشته اند »

۱- يك نفر عبیدی قلندر کاتب در مجالس النقایس (ص ۱۴۸) مذکور است که شاید غیر ازین شخص باشد، زیرا مجالس در ۸۹۶ ق ۱۴۹۰ م پیش از عبیدی نشاپوری تألیف شده .

این نسخه در سنه ۱۰۱۹ ق ۱۶۱۰ م به کتابخانه فرزند عبدالرحیم خان خانان رفته و بعد از آن به کتابخانه محی الدین عالمگیر بود که نوشته های این رجال بران است.

نستعلیق این نسخه خیالی دلکش و زیباست ، جداول رنگین طلائی و حواشی منقش بالوحه نقاشی آغاز کتاب دارد ، در سنه ۹۸۶ ق ۱۵۷۷ م درادی پور عرض دیده شده است (ن)

(۲۵۴۲-۲۵۴۵) - ۲۶ - ۲۹ -

مخطوطات محمدحسین کشمیری:

وی شاگرد میرعلی الکاتب بود (مرآة العالم ص ۵۲ و مناقب هنروران ص ۵۰۵) که بدربار اکبر پیوست و لقب « زرین قلم » یافت و بعد از آن جهانگیر او را به « عنبرین قلم » ملقب ساخت ، وفاتش ۱۰۲۰ ق ۱۶۱۰ م است. مخطوطات فراوان از خامه او دیده میشود که از انجمله است:

(۲۵۴۲) ۲۶: دیوان میرحسن ۳۰۰ صفحه (نمبر ۱۳۲ بانکی پور) که برای کتابخانه شیخ فرید بک هری^۲ بقلم محمدحسین کشمیری در سنه ۱۰۱۰ ق ۱۶۰۱ م به نستعلیق روشن با حواشی مذهب نوشته شده است.

(۲۵۴۳) ۲۷: خسرو و شیرین از میرزا جعفر بیگ ۶۳ ورق (نمبر

۱- دنباله هنر خطاطی هرات درهند است .

۲- وی یکی از سالاران دربار اکبر بود که جهانگیر او را لقب رضی خان

داد و در سنه ۱۰۲۰ ق ۱۶۱۰ م بمرد .

۲۷۴ بانکی پور) که تاریخ کتابت ندارد و بخط خوش نستعلیق باجد اول مطلا و حواشی رنگین منقش نوشته شده است.

(۲۵۴۴) ۲۸ : منتخبات فارسی : از آثار نظم و نثر نویسندگان نامدار زبان فارسی (نمبر ۱۰۹۰ بانکی پور) که بهترین نمونه خطاطی محمد حسین شمرده میشود و چندین بار امضای او دارد و تاریخ کتابت آن سنه ۱۰۰۰ هـ ۱۵۹۱ م است.

دومنیاتور بقلم فرخ و سنکر نقاشان هند و چندین تصویر هم دارد، خط آن نستعلیق جلی در حواشی مطالای گلدار است (ن)

(۲۵۴۵) ۲۹ : هفت بندکاشی با تزئین و تذهیب و بهترین خط نستعلیق در کتابخانه علی گرهند.

(۲۵۴۶-۲۵۵۰) -۳۰-۳۴-

مخطوطات محمودشاهی هروی

(ادامه مدرسه هنری هرات) : محمود بن اسحاق شهابی از شاگردان سربر آورده میرعلی الکاتب درهند بود از آثار اوست :

(۲۵۴۶) ۳۰ : دیوان کامران (ورق ۳۴ نمبر ۲۳۷ بانکی پور) که نسخه واحد اشعار فارسی و ترکی این شاهزاده پسر بابر است و در آخر چنین نوشته «علی یدالعبد الضعیف محمود بن اسحاق الشهابی الهروی» برین کتاب خطوط جهانگیر در ۱۰۳۵ ق ۱۶۲۵ م و شاه جهان و تحویلی شیخ فیضی در ذیحجه ۹۹۰ ق ۱۵۸۱ م و مهرهای سالهای ۹۸۴-۹۸۷-۹۹۰-۹۹۲ ق هم دیده میشود.

(۲۵۴۷) ۳۱ : مناجات عبدالله انصاری (۲۰ ورق نمبر ۲۰۶۷ بانکی پور) تحریر نستعلیق جلی محمود بن اسحاق شهابی در سنه ۹۴۴ ق ۱۵۳۷ م.

(۲۵۴۸) ۳۲ : نفحات الانس جامی (نمبر ۲۲۸۱ رامپور) بخط خوش و عالی نستعلیق همین محمود هروی بتاریخ ۹۹۳ ق ۱۵۸۴ م.

(۲۵۴۹) ۳۳ : خمسة امیر خسرو (نمبر ۴۱۰۲ رامپور) نسخه بسیار مزین و منقش و مصور است عمل و خط همین محمود که تصاویر ادامه سبک هرات است، که در آخر امضای خطاط در سنه ۹۷۷ ق ۱۵۶۹ م موجود و نمونه بهترین نستعلیق نویسی است.

(۲۵۵۰) ۳۴ : (موزیم الورهند) يك نسخه مصور بوستان سعیدیست با نستعلیق ممتاز محمود شهابی در سنه ۹۴۴ ق ۱۵۳۷ م که دارای ده مجلس مصور سبک مغولیه هند است.

(۲۵۵۱) -۳۵-

نفحات جامی بخط عبدالؤمن مزاری :

قراریکه نوائی در مجالس النقایس مینویسد : وی شاعر ورزیده و خطاط ماهری بود که مزاری تخلص داشت و بر مزار مولانا عبدالرحمن جامی در هرات میزیست از آثار خطی او يك نسخه نفحات الانس جامیست که در کتابخانه بانکی پور به نمبر ۱۷۸۰ موجود است.

این نسخه به نستعلیق گزیده و عالی و حواشی منقش رنگین و عناوین مزین نوشته شده و در آخر آنست :

«کتب العبد المذنب المتواری عبدالمومن المزاری ۹۳۲ ق» ۱۵۲۵ م

(ن)

(۲۵۵۲) -۳۶-

سبحة الابرار بخط کمال :

خطاطی بدین نام در قرن دهم وجود داشت که دکتر بیانی در باره

اومینوینوید: «چندین قطعه از خطوط میرعلی هروی را دیده‌ام، که وی بریده و یا اگر اصل خط به سفیداب یا زر نوشته شده بود، آنرا تحریر کرده است» (خوشنویسان ۱/۵۹۰)

بدین نحو کمال با میرعلی محشور بوده و نسخه خطی نمبر ۱۹۲ بانکی پور که سبحة الابرار جامیست در سنه ۹۲۷ ق ۱۵۲۰ م بقلم اوست. نستعلیق این مخطوطه بسیار زیبا و حواشی آن منقش رنگین است (ن)

(۲۵۵۳)-۳۷-

سبحة الابرار بخط خلیل بن درویش:
ذکر این خطاط در تذکره‌ها نیامده، ولی دکتر بیانی قطعات خط او را دارای تاریخ ۹۶۶ و ۹۷۸ و ۹۶۸ ق دیده است.
نسخه خطی سبحة الابرار جامی (نمبر ۱۹۴ بانکی پور) بقلم همین خلیل بن درویش محمدالجامی در ۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م است، که خط آن نستعلیق نفیس با حواشی مطلا و رنگین است (ن)

(۲۵۵۴)-۳۸-

تمر نامه بخط محمدالکاتب (بن علاءالدین):
از قصبه رزه RAZA باخرز مربوط هرات است که نستعلیق نویس ماهر بود و در سنه ۹۹۲ ق ۱۵۸۳ م تیمورنامه هاتقی را در شهر بلخ نوشت (کتابخانه علی گر) که نستعلیق خوش و حواشی مجدول مطالو نقاشی‌های

۱- رك: نمبر ۴۸ و ایران و فرانسه.

دلکش زیبا دارد و در آخر آن نوشته:

«فی تاریخ شهر رجب المرجب سنه ۹۹۲ ق کتبه العبدالمذنب محمدالکاتب رزه عن ولایت باخرز... بیلده فاخره بلخ صورت تحریر یافت» (ن)

(۲۵۵۵-۲۵۵۷)-۳۹-۴۱-

خط عبدالرحیم الهروی (عنبرین قلم):

(۲۵۵۵) ۳۹- وی در هرات پرورده شد و بعد از آن به هند رفت و در آنجا هنر مکتب هرات را رواج داد، از آثار هنر او نسخه مصور انوار سهیلی است در ۲۳۹ ورق به نستعلیق بسیار زیبا که در سنه ۱۰۰۵ ق ۱۵۹۶ م در لاهور نوشته شده و در قلعه بهاون بهارت یونیورسیتی بنارس محفوظست و ۲۷ مجلس تصویر مدرسه هنری دوره اکبری دارد بقلم بساون و جگناته و فرخ‌چیله و دهیوان داس و موکوند و مسکین و مهیش و سنواله و منوهر و شنکر و لجهمن و مادهو و میشندن داس و انند که هنروران عصر اکبر در هندند (ن)

(۲۵۵۶-۲۵۵۷) ۴۰-۴۱- چهل مجلس علاءالدوله سمنانی به خط

او با رقم عبدالرحیم روشن قلم ۱۰۲۰ ق ۱۶۱۰ م در موزه باستان شناسی دهلی. و يك قطعه نستعلیق خوش او با رقم عبدالرحیم عنبرین قلم در همین موزه.

(۲۵۵۸)-۴۲-

خط شاه خلیل الله باخرزی:

وی خطاط دربار ابراهیم عادل شاه ثانی در بیجاپور (هند جنوبی)

بود، که بریاست يك گروه سفارتی بدر بار شاه عباس صفوی فرستاده شد. چون وی از مردم رزه باخرز خراسان و حافظ سنن مدرسه هنرهرات و مخصوصاً میرعلی الکاتب است، بنابراین ذکر يك اثر خامه او در اینجا کرده میشود:

نورس: شاه خلیل يك نسخه کتاب نورس ابراهیم عادلشاه را در سنه (۱۰۲۷ ق ۱۶۱۷ م) بخط بسیار عالی نستعلیق نوشته بود، که فقط یازده ورق این نسخه اخیراً در حیدرآباد دکن بدست آمد و برای موزه ملی هند دهلی جدید خریداری شد، که در یادنامه ذاکر طبع دهلی ۱۹۶۸ م معرفی شده است (ن)

میرخلیل الله شاه از سادات عراق عجم بود که در بیجاپور دکن به استادی خط شهرت داشت وقتی وی از طرف ابراهیم عادل شاه ثانی (۹۸۸-۱۰۳۷ ق ۱۵۸۰-۱۶۲۸ م) بسفارت دربار ایران رفت، درباره او گفته شد:

خورشید عراق از دکن می آید کان لعل بکان خویشتن می آید
سردفتر جمله خوشنویسان جهان یعنی که خلیل بت شکن می آید

وی در نوشتن نورس خطاب «پادشاه قلم» یافت:

شاه عالی نسب خلیل الله	چون مسخر نمود ملک قلم
پیش استاد و پیر ابراهیم	پادشاهی ستاده خیل وحشم
شاه عادل که از نی خامه	ستد از دست خصم تیغ و علم
از سیاهی کلک گلگونش	روسپید است دودمان قلم
اوستادی که گشت از دانش	در حریم هنر چنان محرم
کز صریر قلم تولد ساخت	گریه برخاست از زبان قلم

قطعه‌یی برد از بی تعلیم یافت زان قطعه خسرو اعظم
که بفرمان او قلم گردید شه ورا خواند «پادشاه قلم»
سال تاریخ این خجسته خطاب
شاه گردید پادشاه قلم ۱۰۲۷ ق
(صحیفه خوشنویسان ۱۰۳)

(۲۵۵۹) - ۴۳ -

بیاض اشعار شهزادگان تیموری هرات (نمبر ۱۰۹۱ بانکی پور)

نسخه نهایت نفیس و زیبای نستعلیق عالی و نقاشی‌ها و تذهیب-
های دلکش و سرلوحه مزین دو صفحه بیست مشتمل بر انتخاب اشعار
شعرای بزرگ فارسی و شهزادگان تیموری مانند سلطان حسین میرزا،
بدیع الزمان میرزا، محسن میرزا ابن بایسنقر میرزا، محمد حسین میرزا،
مؤمن میرزا، غریب میرزا و امیرعلی شیرنوا بی.

این نسخه در هند بوده و در سنه ۱۰۱۴ ق داخل کتابخانه جهانگیر
پادشاه شد. و این مطالب بخط شهزاده خرم بن جهانگیر بران نوشته
است (ن)

(۲۵۶۰) - ۴۴ -

دیوان حافظ کتابخانه هرات:

نمبر ۱۵۱ بانکی پور. این نسخه نهایت نفیس و تاریخی بقلم
نستعلیق بسیار دلکش و پخته قرن نهم مدرسه هرات است که نام کاتب
و تاریخ ندارد، ولی وقتی در هرات در کتابخانه سلطان حسین بایقرابود

و بر ورق آخر آن نوشته شده «سلطان حسین بای قرا ۶ شعبان سنه ۱۸ تحویل سهیل شد» بعد ازین نسخه را بهند آورده اند و نزد همایون پسر بابر بود، که شب دوشنبه ذی الحججه ۹۶۲ ق ۱۵۵۴ م بدان تفاول کرده و این مطلب را بران نوشته است. همچنین در محرم ۱۰۲۳ ق ۱۶۱۳ م جهانگیر از تفاول خود بران مطالبی را تحریر کرده و معلومست که در ملك پادشاهان مغولیه هند بوده است (ن)

(۲۵۶۱) - ۴۵ -

تاریخ خاندان تیموریه :

نمبر ۵۵۱ بانکی پور. کتاب مصور نهایت گرانها در تاریخ تیمور و اخلاف، او در ماوراءالنهر و هرات و هند تا سال ۲۲ سلطنت اکبر که بخط شاه جهان بران نوشته شده :

«این تاریخ که مشتملست بر مجمل احوال حضرت صاحبقران گیتیستان و اولاد امجاد آن حضرت و سوانح ایام حضرت عرش آشیانی تا سال بیست و دوم در عهد درلت شاه بابا تصنیف شده ، حرردشاه جهان پادشاه بن جهانگیر پادشاه بن اکبر پادشاه»

این نسخه بقلم بسا از مصوران و نقاشان در بار اکبر مصور گردیده و ۱۱۲ منیاتور بسیار عالی مزین دارد، که متأسفانه نامهای مصوران را در حین جلد بندی آن بریده اند.

این کتاب مستقیماً به مکتب هنری هرات متعلق نیست ، ولی موضوع وهم تصاویر آن ربطی قوی با تاریخ این سرزمین دارد وهم سبک مصوری و نقاشی وابسته با بقایای روایات هنری تیموریان هرات

است که برخی از هنرمندان آنرا با بر با خود بهند آورده بود. يك تصویر رنگین آن برسالتنمای ۱۹۶۱ و دیگری برتقویم ۱۹۶۷ م از طرف شرکت تمباکوی هند چاپ شده است (ن)

(۲۵۶۲) - ۴۶ -

دیوان کمال خجندی :

نمبر ۱۹۳ بانکی پور . مخطوطه بسیار زیبای دیوان کمال شاعر خجند (متوفا حدود ۷۹۲ ق) است که در سنه ۸۸۶ ق ۱۴۸۰ م بخط خیلی خوش نستعلیق با حواشی جداول مطلا نوشته شده و سرعنوان آن دو صفحه منقش مزین است .

در آغاز هر غزل یا قطعه یا رباعی این دیوان ، يك بیت امیر شاهی شاعر متوفا در ۸۵۷ ق ۱۴۵۲ م بخط طلا نوشته است ، خط و کار آن بمدرسه هندی هرات میماند (ن)

(۲۵۶۳) - ۴۷ -

مجالس العشاق بخط احمد شیرازی

بانکی پور نمبر ۶۶۳: مخطوطه گرانهای مجالس العشاق (منسوب) به سلطان حسین بایقرا بن منصور پادشاه هرات است که بخط بسیار خوش نستعلیق با حواشی مطلا و منقش رنگین نوشته شده و سرلوحه بسیار زیبای آراسته دو صفحه بی دارد که مهارت آرایشگر و نقاش آن ظاهر است .

این نسخه ۳۲ مجالس تصویر بسیار نفیس سبک هرات دارد ، و

مهرها و عرض دیدهای زیاد بر ورق اول آن دیده می شود و تاریخ کنابت نسخه معلوم نیست اما امضای خطاط احمد الحافظ شیرازی دارد (ن)

(۲۵۶۴) - ۴۸ -

کلیات سعدی به نستعلیق جمال کافی :

در کتابخانه حبیب گنج علی گر ۴۸/۹ .

این نسخه بخط قدیم نستعلیق جمال کافی کاتب در سنه ۸۱۴ ق

۱۴۱۱ م است (که مقدمه مکتب هنر تیموریان باشد) (ن)

(۲۵۶۵) - ۴۹ -

خمسه امیر خسرو بخط سمره :

نسخه قدیم و گرانبها در دیوان صاحب مدراس . شاید نوشته

اواخر قرن ۸ یا آغاز قرن ۹ باشد بقلم سمره بن علی ، که مدتی در

کتابخانه ابراهیم عادل شاه بود و بر اوراق اول آن نوشته ها و مهرهای

ابراهیم عادل شاه و علی عادل شاه و غیره دیده میشود و آخر کتاب چنین

است : «حرره العبد الضعیف سمره بن علی» (ن) (مربوط به مکتب

هنر تیموریان)

(۲۵۶۶) - ۵۰ -

خمسه امیر خسرو در رامپور :

نمبر ۴۱۰۱ کتابخانه رامپور بخط بسیار زیبای نستعلیق تحریر

۸۵۵ ق ۱۴۵۰ م که نه تصویر هم دارد (ن) (مربوط مکتب عصر تیموریان)

(۲۵۶۷) - ۵۱ -

خمسه امیر خسرو بخط حسین شیرازی :

نمبر ۸۹۱ ، ۵۱/۵۵۱۴ نوشته حسین عبدالله در شیراز ، ذیحجه

۸۶۳ ق بخط نستعلیق خوب دارای ۱۷ تصویر (مربوط مکتب هنر تیموریان)

(۲۵۶۸) - ۵۲ -

خمسه امیر خسرو :

در موزه ملی هند نمبر ۵۱۲/۵۵ . تحریر ربیع الاول ۸۶۵ ق

۱۴۶۰ م مصور و بخط بسیار خوش نستعلیق (عصر تیموریان)

(۲۵۶۹) - ۵۳ -

خمسه خسرو در بانکی پور :

نمبر ۳۸ . تحریر ۳ رجب ۸۸۳ ق ۱۴۷۸ م نستعلیق خوش با

۱۷ مجلس تصویر .

برین کتاب نوشته شده که وقتی در کتابخانه قطب شاه و مهرهای

عنایت الله شاه جهانی و عبدالرشید دیلمی هم دارد (عصر تیموریان) (ن)

(۲۵۷۰) - ۵۴ -

خمسه خسرو در علی گر :

نمبر ۴۴/۵ که در سنه ۹۶۳ ق به نستعلیق نفیس با هفت مجلس

تصویر (همه در هفت پیکر) نوشته شده است (بقایای هنر تیموریه) (ن)

(۲۵۷۱) - ۵۵ -

شاهنامه رامپور بخط محمود تستری (رك : ترکیه)

نمبر ۳۹۰۹ رضا لایبری رامپور به نستعلیق بسیار نفیس محمود -

ابن محمد التستری در ابرقوه بتاريخ رمضان ۸۴۰ ق ۱۴۳۶ م با تصاویر (عصر تیموریه)

(۲۵۷۲) - ۵۶ -

شاهنامه میوزیم ملی هند بخط محمود تستری :

نمبر ۵۴/۶۰ نوشته محمود بن محمد برای خواجه نورالدین محمد بخط بسیار عالی نستعلیق در ۸۳۴ ق ۱۴۳۰ م با ۹۰ قطعه نقاشی (عصر تیموریه) (ن)

(۲۵۷۳-۲۵۷۴) - ۵۷-۵۸ -

شاهنامه بانکی پور بخط مرشد شیرازی :

نمبر ۱ ، بقلم نستعلیق نفیس و روشن مرشد الکاتب شیرازی در ۱۷ رمضان ۹۴۲ ق ۱۵۴۵ م با ۲۳ تصویر .
این نسخه را عالی مردان خان به شاه جهان پیشکش کرده و همین کاتب يك نسخه مختار نامه (بانکی پور نمبر ۵۰۴) را هم به نستعلیق عالی در ۶ شعبان ۹۴۶ ق نوشته است (ادامه هنر تیموریه) (ن)

(۲۵۷۵) - ۵۹ -

سه مثنوی عاصی :

رضا لایبریری رامپور نمبر ۴۱۳۳ و ۳۴ و ۳۵ .

این مجموعه سه مثنوی شاعر یست متخلص به عاصی :

اول : منطق الریاحین سروده ۸۳۰ ق ۱۴۲۶ م .

دوم : عارف و معروف سروده همین سال .

سوم : ناظر و منظور سروده ۸۳۳ ق ۱۴۲۹ م .
نسخه رامپور به نستعلیق زیبا مرقومست که یکی تاریخ ۸۳۰ ق دارد وهم مصور است (مقدمه هنر تیموریه)

(۲۵۷۶) - ۶۰ -

دیوان حافظ خط عبدالرحمن العتاب :

نستعلیق نویس ماهر است، وی يك نسخه دیوان حافظ را در سنه ۹۷۴ ق ۱۵۶۶ م به نستعلیق عالی نوشته (نمبر ۱۲۴/۱ کتابخانه علی - گرهند) که حواشی مجدول مطلا و منقش و سه تصویر دارد (که ادامه هنر تیموریه است) بر اوراق منضمه پشتی کتاب تاریخ ۹۹۶ ق ۱۵۸۷ م هم دیده میشود و نشانه کتابخانه شاه جهان هم بران ثبت است .
پروفیسور ك، الف نظامی آنرا در مجله فكر و نظر جولای ۱۹۶۱ م معرفی کرده است (ن)

(۲۵۷۷ - ۲۵۷۹) - ۶۱-۶۲ -

مجموعه اشعار :

این مجموعه دارای ۴۶۲ ورق بخط نستعلیق کهنه دارای سه

کتابست :

(۲۵۷۷) ۶۱ - از ورق ۱ تا ۴۶۲ متن کتاب کلیله و دمنه .

(۲۵۷۸) ۶۲ - « » ۱ تا ۲۷۲ حاشیه، مثنوی منطق الطیر .

(۲۵۷۹) ۶۳ - « » ۲۷۳ تا ۴۶۲ حاشیه، دیوان حافظ .

تمام این مجموعه که اکنون در کتابخانه آصفیه حیدرآباد دکن

است بیک قلم قوی نوشته شده که جداول و حواشی مطلا و تزئینات گل و برگ دارد.

نام کاتب و مسکن او نوشته نشده و بر ورق ۴۶۲ آخر کتاب مرقومست که ختم کتابت آن روز سه شنبه ۱۳ ربیع الاول سنه ۸۱۸ ق ۱۴۱۴ م بود.

حصه کلبله و دمنه این کتاب را در سنه ۱۹۴۶ م در حیدرآباد دکن فکسیمیلی محدود کرده اند. در مجله علوم اسلامیة دسمبر ۱۹۶۰ م معرفی شده است (ن) (از اوائل مکتب هنری تیموریه است)

(۲۵۸۰) - ۶۴ -

مجموعه حافظ سعیدی بخط محمد بن مسعود:

این نسخه مرکب از دیوان حافظ در متن و بوستان سعیدی بر حاشیه است که در مجموعه شخصی خاندان سبزپوش کورکهور (هند) بود و نام کاتب آن محمد بن مسعود (?) است که در سنه ۸۲۴ ق ۱۴۲۰ م به نستعلیق روشن کهنه نگارش یافته است (ن) (از اوائل مکتب هنری تیموریه)

(۲۵۸۱) - ۶۵ -

خط الغ بیگ:

در سالار جنگ موزیم حیدرآباد یک نسخه خطی بخط خوش و عالی نسخ و رقاع از زیج جدید سلطانی در ۲۰۲ ورق محفوظست که در آخر آن چنین نوشته شده:

«کتبه و رقمه الغ بیگ بن شاه رخ بن تیمور گورکان فی سنه ضمح» که $۸۰۰ + ۴۰ + ۸ = ۸۴۸$ ق ۱۴۴۴ م باشد.

این کتاب عنوان بسیار مجلل مجدول مطلا و منقش هم دارد، که از هنر نقاشی و تذهیب و تزئین همان اوائل مکتب هنری تیموریان نمایندگی میکند. اگرچه در نسبت این نسخه بخط خود الغ بیگ سخنهاست، ولی بذات خود همین نسخه در خطاطی و تذهیب و نقاشی از ایام آغاز مکتب هنری تیموریان شمرده میشود، اگر بخط خود الغ بیگ هم نباشد (ن)

(۲۵۸۲) - ۶۶ -

مرقع اشعار ترکی:

در کتبخانه م، الف علی گریو نیورستی مرقعی از اشعار ترکی به قطع ۱۵ × ۱۲ موجود است که وقتی در تصرف سلاطین خراسان و هرات بود و از آنجا بهند برده شد. خط این نسخه نستعلیق بسیار عالی و تزئین و پیرایش آن هم در نهایت مهارتست. برین نسخه که نمونه هنر مکتب هراتست چنین نوشته اند:

«پنجم آذر سنه ۱ داخل کتبخانه این نیازمند در گاه الهی شد.
حرره نورالدین جهانگیر ۱۰۱۴ بن اکبر پادشاه»

شخصی دیگر بران نوشته:

«این مرقع بعد انتقال از سلاطین خراسان و هرات در کتبخانه شاهان هندوستان رسید، چنانچه دستخط نورالدین جهانگیر پادشاه از آن نشان می دهد... ماه شوال ۱۱۵۲ ق» (ن)

- ۶۷ - (۲۵۸۳)

درج الدرر بخط مولانا معین هروی:

نمبر ۴۴/۹۹ مجموعه فرنگی محل یونیورسیتی علی گره. نسخه
واحدة تألیف امیر سیداصیل الدین عبدالله بن عبدالرحمن حسینی
(متوفا ۸۸۳ ق) در هراتست که بقلم يك نفر موالف دیگر مولانا معین-
الدین هروی مشهور به معین مسکین (متوفا ۹۰۷ ق در هرات) درسنه
۸۸۹ ق ۱۴۸۳ م ۲۲ سال بعد از تألیف نوشته شده است که بخط خوب
نسخ و نستعلیق باشد.

تألیف این کتاب در قبة الاسلام هرات از صفر ۸۶۳ ق تا حدود
(۸۶۷ ق) ادامه داشته و نوشتن آن در ذیحجه ۸۸۹ ق خاتمه یافته و یکی
از مؤلفان و مرقومات عصر تیموریه هراتست که در هند در کتابخانه
عالمگیر بوده است (ن)

- ۶۸ - (۲۵۸۴)

تفسیر مواهب علیه:

نمبر ۱۱۲۶ بانکی پور. نسخه بسیار آراسته و زیبای تفسیر
حسینی ملاحسین واعظ کاشفی هروی که درسنه ۹۴۱ ق ۱۵۳۴ م از طرف
جلال الدین محمد بن محمد الجامی بمزارجدش احمد زنده پیل (متوفا
۵۳۶ ق) وقف گردیده و به خط نسخ عالی و زیبای خفیی است که
جداول و حواشی مطبلا و سرلوحه و عنوان های منقش آراسته یی
دارد (ن)

- ۶۹ - (۲۵۸۵)

کنز العباد فی شرح اوراد بخط نظام:

شارح علی بن احمد الغوری از باشندگان کره (هند) و از خدام
مولانا رکن الدین است که اقوال شیخ بهاء الدین را شرح کرده و نسخه
خطی آن در مجموعه فرنگی محل کتابخانه یونیورسیتی علی گره
م ۱۰۶/۳۹۵، الف محفوظست که در مدرسه شاهرخیه هرات درسنه
۸۹۵ ق ۱۴۸۹ م در ۳۵۲ ورق بخط نظام بن حسین نوشته شده و در آخر
آن مینویسد:

«قد اتفق الفراغ من كتابة هذا الكتاب وقت الظهر ليوم الثلاثاء-
السابع عشر من ربيع الثاني سنة خمس وتسعين وثمانمائة في المدرسة-
الميمونة الشاهرخية ببلدة هرات ... علي يد العبد ... نظام بن حسين-
بن نجيب ...»

- ۷۰ - (۲۵۸۶)

نفحات الانس جامی بخط میرماه

مجموعه حبیب گنج کتابخانه علی گریونیورسیتی نمبر ۴۵/۲۲
نسخه نستعلیق بسیار خوب با حواشی جداول طلابی است که بخط میر
ماه خطاط در بلخ نوشته شده (۱۰۰۶ ق ۱۵۹۷ م) و این کاتب برادر-
زاده میر کلنگی یکی از هفت شاگرد میرعلی هرویست. در آخر
کتابست:

«بخط میرماه ابن میرعرب برادر زاده میر کلنگی کاتب است...
فی او اخر شهر ذی الحججه بتاریخ ۱۰۰۶ فی قبة الاسلام بلخ»

- ۷۱ - (۲۵۸۷)

بهارستان جامی:

نمبر ۸۱/۹۸۱ الف، س کتابخانه یونیورسیتی علی گسر، که در ۹ ذی حجه سنه ۸۹۵ ق ۱۴۸۹ م در زمان حیات مولانا جامی سه سال بعد از تألیف کتاب بخط خوش نستعلیق نوشته شده (غالباً در هرات)

- ۷۲ - (۲۵۸۸)

مذکر احباب بخط میرک:

تکملة مجالس النفايس امير علي شير نوائي از بهاء الدين حسن نثاری بخاری در سنه ۹۷۴ ق ۱۵۶۶ م است و يك مخطوطه آن در مجموعه حبيب گنج کتابخانه یونیورسیتی علی گسر (نمبر ۱/۵۱) محفوظست که در سنه (۹۸۰ ق ۱۵۷۲ م) در سمرقند بخط خوش میرک خطاط نوشته شده است.

خط این میرک شباهتی باخصایص خطی نسخه دیوان حافظ نمبر ۱۵۲ بانک یور دارد که در سنه (۹۷۱ ق ۱۵۶۳ م) نوشته شده است (دنباله هنر تیموریه)

- ۷۳ - (۲۵۸۹)

روضه المحبین بقلم میرک:

نمبر ۹۸۸ موزه سالار جنگ حیدرآباد دکن بقلم میرک کتابدار که در سنه (۹۵۰ ق ۱۵۴۳ م) برای کتابخانه سلطان عبدالعزیز خان

بخارا کتابت و تصویر و نقاشی شده است و این همان سلطان میرک است که میرعلی هروی او را در مخطوطه مطلع الانوار مرقومه ۹۴۷ ق ۱۵۴۰ م نامبرده است (دنباله هنر تیموریه)

- ۷۴ - (۲۵۹۰)

لوايح جامی بخط محمد محسن هروی (رك: ایران، ترکیه، افغانستان)

نمبر ۷۹/۲۱ مجموعه حبيب گنج یونیورسیتی علی گسر، نسخه خطی بسیار نفیس آراسته و مصور باحواشی و جداول مطلا و کاغذ لك زرافشان بقلم خطاط ماهر هرات محمد محسن الهروی در سنه ۱۰۰۲ ق ۱۵۹۳ م که در ۱۰۹۶ ق ۱۶۸۴ م بکتابخانه اورنگ زیب رسیده و بعد از آن هم در کتابخانه های شاهان هند بوده است (دنباله هنر تیموریه)

- ۷۵ - (۲۵۹۱)

تفسیر سوره یوسف از جامی بخط مهر بانو:

نسخه بسیار گرانبهای نمبر ۲۷۲/۵۰ موزه ملی دهلی جدید که بخط جلی نستعلیق عالی با جداول و حواشی مطلا و رنگین منقش بدست مهر بانو بیگم دختر عمر شیخ میرزا و مرید مولانا جامی نوشته شده و در خاتمه کتاب ناصر میرزا (برادر بابر) چنین نوشته است:

«تمام شد تفسیر سوره یوسف من رشحات عین الحیات حضرت قدوة العرفا مولانا نورالدین عبدالرحمن جامی ... از دست مریده بسا اخلاص و سعیده با اختصاص عظمت الاماره مفخر الجلاله مهر بانو بیگم پوره حضرت اعظم السلطان عمر شیخ میرزا بهادر ... و تصحیح فرموده حضرت مصنف سلمه الله تعالی فی پنجم محرم الحرام سنه اربع و سبعین

و ثمانمانه العبد ناصر مرزا غازی»^۱

از خاتمه مذکور که بخط ناصر میرزا در ۸۷۴ ق ۱۴۶۹ م است پدید می آید که نسخه معتبر بوده و در خانواده پادشاهان تیموری تهیه شده است. مهر بانو بیگم خواهر هنرمند و خطاط بابر را هم از روی این مخطوطه نفیس می شناسیم.

(۲۵۹۳ - ۲۵۹۳) - ۷۶ - ۷۷ -

خمسه جامی و نظامی:

بقلم محمد بن علاء الدین باخرزی که ذکرش در نمبر ۳۸ هم گذشت. خمسه جامی به نستعلیق خوش این خطاط در سنه ۹۷۲ ق ۱۵۶۲ نوشته شده (کتابخانه رضای را پور نمبر ۴۱۵۶)

اما خمسه نظامی مکتوبه او که در هند پیش سید ظهور پتته است نسخه ممتاز مصور با تزئینات فراوان و خط بسیار خوب نستعلیق است که در آخر آن مینویسد:

«کتبه العبد المذنب محمد بن علاء الدین رزه بولایت باخرز در قریه رزه صورت و تحریر یافت. « (رك: ایران، ترکیه)

(۲۵۹۴) - ۷۸ -

بوستان سعدی عمل حاجی محمود و خط شهسوار:

نسخه گرانهای مصور بوستان است در موزه ملی دهلی جدید (نمبر ۰۴۸/۴) که در هندوستان در ۹۰۸ ق ۱۵۰۲ م بقلم شهسوار

۱- این ناصر میرزا برادر کوچک بابر و مهر بانو بیگم خواهر اوست.

برای سلطان ناصر شاه بن غیاث شاه بن محمود شاه خلجی نوشته شده و ۴۳ تصویر عمل مصور محمود دارد، که از پروردگان مدرسه هنر هرات است.

این نسخه در اواخر ذی قعدة ۱۰۰۱ ق ۱۵۹۲ م در ایام محاصره احمد نگر پیش عبدالرحیم خان خانان رسیده و بخط او نوشته یی دارد و اثر نایاب است که اثر مدرسه هنر هرات را در هند در همان عصر نمایندگی میکند.

(۲۵۹۵) - ۷۹ -

شاهنامه بخط محمد بن احمد:

ملك سيد ظهور در پتته هند، که نسخه مصور زیبا و تزئین شده دارای آرایش های فراوان است بقلم محمد بن حاجی اسفندیار الخشمی در ۲۰ رجب ۸۶۹ ق ۱۴۶۴ م که برای امیر رستم بن سالار بن محمد نوشته و این کاتب به «تارکش بند» شهرت داشت. تصاویر و خط آن با مدرسه هنری هرات ربط و معاصر است.

(۲۵۹۶) - ۸۰ -

بیاض همام:

در موزه پتیاله هند است که منتخباتی از شعرای مشهور مانند عطار، مولوی، خواجو، سلمان، عراقی، نظامی، ابن یمن در متن و حاشیه دارد. خط آن نستعلیق بسیار خوش با جداول مطلا و حواشی منقش رنگین و تزئینات فراوان است بقلم همام المنشی المر شدی در سنه ۸۴۹ ق

۱۴۴۵ م.

این نسخه بموجب یادداشتی که بقلم عبدالرحیم بن بیرم خان خانان دارد، بتاریخ ۹۹۳ ق ۱۵۸۴ م در احمدآباد بطریق پیشکش از گووه باو فرستاده شده بود، ومواهر و عرض دیده‌های رجال دربار هند دارد.

- ۸۱ - (۲۵۹۷)

یک قطعه بقلم کتابت خوش بارقم شاه محمود نیشابوری در موزه باستانشناسی دهلی (خ ۳۰۴)

- ۸۲ - (۲۵۹۸)

دیوان حافظ کتابخانه رامپور هند، بخط کمال نوربخشی نیشابوری در سنه ۹۲۹ ق ۱۵۲۲ م (خ ۵۹۰) (رک: ترکیه)

- ۸۳ - (۲۵۹۹)

یک قطعه خط خوش محمد امین سمرقندی از کاتبان قرن ۱۰-۱۱ ه (کتابخانه رامپور) (خ ۶۴۷)

- ۸۴ - (۲۶۰۰)

یک صفحه بیاض بختاور خان کاتب محمد امین مشهدی ۱۰۸۲ ق ۱۶۷۱ م موزه باستان شناسی دهلی (خ ۶۵۱)

- ۸۵-۸۶ - (۲۶۰۱ - ۲۶۰۲)

خمسه نظامی: موزه باستان شناسی دهلی با رقم: شیخ محمد بن

فخرالدین احمد الکاتب السلطانی الهروی ۲۲ رمضان ۹۳۳ ق ۱۵۲۶ م که یک نسخه جام جم اوحدی برقم «محمد بن فخرالدین احمد سنه ۹۱۷ ق ۱۵۱۱ م او در کتابخانه رامپور هند است (خ ۸۰۵) (رک: ایران - ترکیه)

- ۸۷ - (۲۶۰۳)

یک قطعه از یک مرقع کتابخانه سرکاری رامپور با رقم «کتبه محمد معصوم» (رک: ترکیه) (خ ۸۳۸)

- ۸۸ - (۲۶۰۴)

قران السعدین موزه باستانشناسی دهلی بخط محمد یوسف کابلی (متوفا در سورت گجرات ۹۷۰ ق ۱۵۶۲) (خ ۸۶۳)

- ۸۹ - (۲۶۰۵)

قرآن بخط بایسنغر میرزا:

در لتن لایبری علی گر (هند) شعبه نمایش مخطوطات (صحیفه خوش نویسان ۹۲)

یوگوسلاوی

(۲۶۰۶)

دیوان جامی بخط علی جامی:

در کتابخانه اکادمی شرقی یوگوسلاوی، به نستعلیق خفی شیوه
سلطان محمد نور بقام غیاث الدین علی الجامی اواسط ربیع الآخر سنه
۹۳۷ ق ۱۵۳۰ م که يك نسخه تیمور نامه هاتقی تحریر ۹۵۰ ق ۱۵۴۳ م
در کتابخانه مجلس تهران هم بقلم اوست (خ ۴۵۰)

دنیفات

(۲۶۰۷)

کلیات سعدی کاربهاد و محمود مذهب و خط مرشد:

از نسخ خطی ناشر کتب شرقی در المان اتوها را سوویتتر: در
مجالس تصویر این مخطوطه یکی عمل بهزاد و دو دیگر از محمد-ود
مصور و سومی از محمود مذهب است که در آخر رقم «مرشد الکاتب
مشهور عطار الشیرازی» بتاریخ ۹۳۲ ق (۱۵۲۵ م) دارد.

(فهرست مطبوع ناشر مذکور ۱۹۶۹ م)

(۲۶۰۸)

دیوان جامی خط برهان هروی:

به نستعلیق برهان هروی در سلخ ربیع الاول ۹۳۱ ق (۱۵۲۴ م)

نوشته شده (نسخه خطی شماره ۱۲ کتابخانه یو نیورستی توینگن -

المان)

(۲۶۰۹)

بهارستان جامی:

کار محمود مذهب در ۹۵۸ ق ۱۵۵۱ م. در کلاکسیون ۱، دی

لاری A. DE Lorey.

(۲۶۱۰)

دیوان حافظ بخط حمامی:

در مجموعه شخصی زاندر ZANDER بارقم «محمد الشیرازی-

المشهور به حمامی» در سنه ۹۵۰ ق (۱۵۴۳ م) (خ ۸۱۵)

(۲۶۱۱)

بوستان سعدی کار محمود مذهب:

در سنه ۹۶۳ ق ۱۵۵۶ برای احمد خان شیبانی نوشته و پیراسته

شده منیاتورهای متعدد بامضای محمود مذهب دارد (سر وی ۱۸۷۱)

(۲۶۱۲)

دیوان نوائی

نوشته سنه ۹۳۳ ق ۱۵۲۶ م منسوب به سلطان محمد شاگرد بهزاد

در مکتب تبریز (سر وی ۱۸۷۷)

(۲۶۱۳)

کارهای شیخ محمد از مکتب هرات:

نسخه خطی سنه ۸۸۸ ق ۸۸۹ ق ۱۴۸۴ م بقلم خطاط و نقاش

شیخ محمد فخرالدین احمد از مکتب هرات است.

و تصویر يك شهزاده کار همین هنرمند در کلاکسیون م، کوچلین

M. Koechlin بود (سر وی ۱۸۷۸)

(۲۶۱۴)

گلستان کار بهزاد:

در مجموعه روتشیلد، که در آخر امضای جهانگیر پادشاه هند

دارد، و تصاویر آن کار بهزاد است (هنر و مردم ۱۴۳ سنه ۱۳۵۳ ش)

(۲۶۱۵)

گلستان مصور بخط حکیم رکنا:

در مجموعه چستر بیتمی انگلستان. مشتمل بر ۹ تصویر و ۱۲۰

ورق ۱۲ سطری. که در آگره به نستعلیق بسیار عالی نوشته شده و از

متفرعات هنر هرات در هند است و در آخر چنین رقم دارد: «ماه جمادی-

الاول سال هزار و سی و هشت (۱۰۳۸ ق) در آگره بقلم این حقیر رکن-

الدین مشهور به حکیم رکنا پایان یافت...» این نسخه در سنه ۱۸۱۰ م

بوسیله سر جان ملکم انگلیس در کرمانشاه از یک شهزاده زند خریداری

و به انگلستان برده شده است.

شاه جهان پادشاه هندوستان برین کتاب بخط و امضای خود

نوشته که آنرا بر سبیل تحفه وارمغان بجهت اعلیحضرت پادشاه ممالک

انگلستان بتاريخ ۱۷ صفر ۱۰۴۸ ق ارسال نموده بود.

این شاه انگلستان چارلز اول بود، و کتاب هم تمام مدت دو صد

سال در خزانه شاهی انگلستان باقی ماند و بعد از آن جارج چهارم پادشاه

انگلیس آنرا در سنه ۱۸۲۶ م به فتح‌علی شاه قاجار هدیه فرستاد، و بران نوشته‌اند، که در ماه جمادی‌الثانیه ۱۲۴۲ ق داخل کتابخانه همایونی شد. بعد ازین این کتاب در شعبان ۱۲۹۵ ق به کتابخانه بهمن میرزا بن شهزاده عباس میرزای قاجار داخل شد و همین مطلب را هم بران نوشته‌اند.

تصاویر این نسخه امضای نقاش ندارد، ولی از کارهای دوره اول شاه جهانست که اثر نقاشی و مصوری مکاتب متفرع از هنر هرات و ایران در آن نمایانست و در آن وقت در آگره مصورانی وجود داشتند که از عهد اکبری بر آداب و رسوم هنروری ایرانی تربیه شده بودند، و این تصاویر معرف نیکوی تأثیرات هنری ایران بر هند است. چهره‌کشی‌های اشخاص کاملاً خراسانی و البسه هم مانند پوشاک‌های درباریان تیموریانست. و کمی هم اثر هندی در آن بنظر می‌آید.

(۲۶۱۶)

بوستان مصور بخط حکیم رکنا:

این بوستان اکنون در موزه بریتانیاست، که به نستعلیق بسیار زیبایی نیم‌جلی همین حکیم رکن‌الدین مسعود پسر نظام‌الدین عالی کاشانی در ۲۶ ربیع‌الاول ۱۰۳۹ ق در آگره نوشته شده و قطع آن ۱۵ × ۱۲ اینچ است که ده مجلس مصور کار مکتب هند متفرع از هنر هرات دارد، و حواشی آن رنگین منقش و مذهب است.

خصایب خطی و هنری این نسخه عیناً مانند همان مخطوطه گلستان سابق است که با همین کتاب یکجا بوسیله سر جان مالکم از ایران به موزه بریتانیا سپرده شده است.

(۲۶۱۷)

شاهنامه دیموت یا شهکار مکتب تبریز قبیل هرات:

چون این کتاب نفیس را نخستین بار دیموت Demotte هنرشناس معرفی کرد، بنام او شهرت یافت و از شاهکارهای هنر ایران شمرده می‌شود، که اکنون تصاویر آن میان چند موزه معروف متروپولیتن نیویارک و لوور فرانسه و فیت ویلیم کیمبریج متفرق است، که جمله ۵۵ مجلس منیاتور نفیس باشد و از سابق هنر هراتست، که بین سال ۸۰۲-۸۱۲ ق ۱۳۹۹-۱۴۰۹ م بقلم مولانا شمس‌الدین تبریزی ساخته شده است که اثر آن بعدتر در هنر هرات بنظر می‌آید و کتابت آن به نستعلیق خوش ۷۴۰ ق ۱۳۳۹ م است.

رنگهای معدنی روشن و گرم در آن استعمال شده و چهره‌کشی تصاویر آن هم ایرانیست در کتاب سروی هنر ایران لوحه ۸۵۱ مصور رنگین ازین نسخه است که در آن شاه با تاج کوچک و لباس آسمانگون خیره بر کرسی زرین نشسته و درباریان هم البسه زرد و سرخ و آسمانگون و گلایی دارند و کلاههای رنگین‌گنبدین دارای جیغه کوچک پوشیده‌اند.

زمینه آبی و آسمان طلاییست. ابنیه مانند آثار هنر هرات زیبایی فوق‌العاده ندارند، نقاشی گل و برگ درین منظر کم است.

منظر دیگری ازین شاهنامه در هنرهای زیبای عرب و ایران (شکل ۱۰۱) طبع شده که رنگین است و رزم اسکندر را با کر کردن دارد کشیده‌اند.

کر کردن شکل گوسپند کوهی با يك شاخ دراز بسیار تیز دارد و پرداز است. چهره کشتی اسکندر و لشکریان سوارش ایرانیست که کلاههای آهنین بر سردارند. اسکندر که ریش کوتاه و قیافت مهیب دلاورانه دارد سوار است و برین کر کردن به شمشیر حمله آورده که کر کردن شاخ دراز خود را در شکم اسپ اسکندر فرو برده و وضع حمله و جنگ دارد.

(۲۶۱۸)

گلچین اشعار فارسی :

مخطوطه موزه هنر اسلامی ترك در استانبول.

این مجموعه خط خوبی ندارد، و در سنه ۸۰۱ ق ۱۳۹۹ م نوشته شده که از آثار قبیل هنر هرات در هنر شیراز شمرده می شود و در آخر آن منظر باغی کشیده که در نهایت نفاست است. درختان سرو و غیره با شگوفه و برگ و گل بر زمینه سبزه زار و جوی روان و حوضی که مرغابی ها در آن شنا می کنند، و مرغانی که بر شاخسار درختان نشسته اند، منظری دلکش و نظر نواز است.

رنگهای اصیل معدنی دران بکار رفته و رنگ آب جوی و حوض سیاهست، که همین رنگ آمیزی بعدها در مکتب هنر هرات نیز پیروی شده است. این منظر دلکش در کتاب هنرهای زیبای عرب و ایران با رنگهای اصلی طبع شده (شکل ۱۰۹) و قبلاً در سروی هنر ایران بر لوحه ۸۵۶ سیاه چاپ شده بود، که نقاشی آنرا شبیه کارهای عبدالحی مصور شمرده اند.

(۲۶۱۹)

گرشاسپ نامه اسدی طوسی:

مخطوطه موزه برتانيا (۲۵۴ × ۱۶۵ م) بخط خفی نستعلیق خوب محمد بن سعید بن سعد الحافظ القاری در ماه صفر ۸۰۰ ق اکتوبر ۱۳۹۷ م که عناوین زرین و جداول طلا دارد، و صفحه اول آن (لوحه ۹۴۱ سروی هنر ایران) نقاشی زیبا با دوره تشعیر و گل کاری ریزه و هم ترنج های مدور و مستطیل پر نقش و نگار دارد، که تناسب و تناظر تام دران مراعات شده و بین این ترنجهای تشعیر لطیف ریزه کاریست، ولی بکارهای متوازن و بسیار ظریف کتاب آرائی مکتب هرات نمیرسد، و نه شیوه خط و لطافت آن مزه و زیبایی نستعلیق نویسان ما بعد مکتب هرات دارد.

از تصاویر این نسخه مکتب شیراز که پیشرو هنر هرات بود، دو مجلس منیاتور بر ۸۵۷ سروی هنر ایران چاپ سیاه شده که چهره کشتی و البسه و مناظر آن کاملاً ایرانیست، کشیدن کوههای اسفنجی و درختان کوهی و خود و سپر و سلاح سواران جنگی و استیفای لوازم بزم و رزم درین تصاویر بنظر می آید، ولی نوعی از خشونت و اندکی توازن هم دران مشهود است که بعداً در مکتب هرات آنرا بظرافت تام در آورده اند.

(۲۶۲۰)

منیاتور صورت يك شهزاده

در مجموعه ل، کارتیه فرانسه. مربوط بمکتب تبریز در اوائل

قرن ۱۶ م.

چهره‌کشی ابن شهزاده روی بیضوی غبغب دار مکتب تبریز-
لباس وی پیراهن بنفش‌گلدار و قبای سرخ با گل‌های زرد است. که بالای
دوش او بر پارچه سیاه‌گل کاری و خطوط اسلیمی سپید دارد. کلاه او هم
به‌مین رنگ و سلیقه نقاشی شده و دورا دور این قطعه تصویر به‌نستعلیق
متوسط قصیده‌یی نوشته‌اند، که امضان‌دارد (لوحة ۹۰۲ سروی هنر
ایران)

(۴۶۲۱)

خسمة نظامی کار مظفرعلی (?)

مالك‌کنونی این نسخه معلوم نیست، از لوحة ۹۰۴ سروی هنر
معلوم می‌شود که به مکتب تبریز در اواسط قرن ۱۶ م تعلق دارد، و شاید
کار مظفرعلی باشد.

حواشی صفحات آن نقوش گل‌کاری لطیف ریزه‌کاری دارد، و
خود این لوحه از لحاظ منظر نگاری و آرایش باغ و بنا و هندسیت و
موزونی ابنیه و چهره‌کشی و لباس آرایبی به کارهای ثقه مکتب هرات
شبهه و خط آن نستعلیق عالی خفی زیبا و بامزه است.

(۲۶۲۲-۲۶۲۶)

پنج قطعه منیاتور کار میر سیدعلی:

در مجموعه ل، کارتیه فرانسه. مربوط مکتب تبریز، در حدود

۹۴۷ ق ۱۵۴۰ م.

۱- يك منظر چادر نشینی و حیات قبیایو عربی (لوحة ۹۰۸ الف
سروی هنر)

۲- منظر شب در يك شهر با بازار و مسجد و دکانهای میوه‌فروشان
(لوحة ۹۰۸ ب سروی هنر)

۳- استقبال مهمان در زیر خیمه (لوحة ۹۰۹ الف سروی هنر)

۴- بزم يك شهزاده صفوی (لوحة ۹۰۹ ب سروی هنر)

این هرچهار قطعه دارای خصائص هنری شاگردان مکتب بهزاد
(دنباله مکتب هرات) در مدرسه هنری تبریز است.

۵- شکار در کوهستان: که شهسواران در يك صخره زار وسیع
به تاخت و تاز شکار حیوانات مشغولند. و رقم «عمل میرسید علی»
دارد در حدود ۹۶۳ ق ۱۵۵۵ م. این تابلو در ملک خانم E.E. Meugens
بود و در نمایش لندن نمره ۶۳۱ داشت (لوحة ۹۱۳ سروی هنر)

(۴۶۲۷)

اژدر بیجان کار عنایت:

يك قطعه منیاتور بارقم «آقا عنایت الله اصفهانی» از مدرسه هنر
تبریز (?) در اواسط قرن ۱۶ م، که اژدر خطرناک مهیب قوی هیکالی بر
دور يك درخت کهن سال چنار پیچیده است.

این قطعه مصور در ملک Sir Cecil Harcourt Smith بود، که
در نمایشگاه هنر لندن نمره ۶۵۳ داشت (لوحة ۹۱۴ الف سروی هنر)

(۲۶۲۸)

دو تابلو کار محمدی:

۱- از آثار مجموعه کورکیان نیویارک. کار سیاه قلم منسوب به استاد محمدی از مکتب تبریز(?) که در قرن ۱۶ م تصویر شده و در آن یک بیشه پر از جانوران و طیور امثال شیر، پلنگ، گرگ، شغال، آهو، خرس، بوزینه، گربه پلنگ و غیره دیده می‌شود (لوحة ۹۱۴ ب سروی هنر ایران)

۲- یک صفحه کامل مصور بارنگ خفیف و چهره کشی روی بیضوی و منظر جنگل و گوسپندان چسرنده و غیره از مکتب تبریز و کار محمدی در نصف آخر قرن ۱۶ م، که در مجموعه فلیپ‌هافر بود (لوحة ۹۱۶ سروی هنر)

(۲۶۲۹)

بری ساقی کار شاه قلی

در فریز گالری هنرهای زیبا (امریکا) بری خوش چهره با تاج و جیغه و بالهای عظیم که صراحی در دست چپ و ساتگینی در دست راست دارد و تصویر خفیف رنگ مکتب تبریز در اواسط قرن ۱۶ م است که رقم «عمل شاه قلی» دارد.

(۲۶۳۰)

خضرخان و دولرانی امیر خسرو:

کار و نوشته هرات، در توپقا پوسرای استانبول، به نستعلیق عالی.

(۲۶۳۱)

دیوان حسن سنجری دهلوی:

در توپقا پوسرای استانبول. به نستعلیق عالی بامجالس مصور منیاتور مکتب هرات.

(۲۶۳۲)

نقاشی منیاتور بر ابریشم:

کلکسیون Comtesse de Behague مربوط به هنر هرات در حدود ۱۳۳۰ ق ۱۴۳۰ م بافته و پیراسته شده که بر زمینه خاکی رنگ زیر درخت بلند دوجوان خوشروی خوش پوش بطرف راست و دو دختر مهروی با پوشاک زیبا و فاخر بدست چپ ایستاده‌اند.

رنگ آمیزی البسه و نقاشی آن نهایت عالیست و چهره کشی آن هم خراسانی + ماوراءالنهریست. جوانان عمامه ماوراءالنهری دارند، و یک دختر کلاه زیبای مزین کم عرضی پوشیده و دختر دیگر چادر سپید بسر دارد که هردو شانه او را پوشانیده. منظر نگاری این نقش ظریف و رنگ گل و برگ درخت سرد است. و برگهای درخت پنجه چنار خیلی بر طراوت و زیبایی نگاشته شده است (لوحة ۸۷۸ سروی هنر ایران)

(۲۶۳۳)

شاهنامه فردوسی:

ملکیت کرکور میناسیان Kirkor Minassian به نستعلیق زیبای

خفی حدود ۸۵۴ ق ۱۴۵۰ م منسوب به مکتب هرات که اکثر خصائص هنری ابن مکتب در آن بنظر می آید.

لوحة ۸۸۱ سروی هنر ایران ازین نسخه چاپ سیاه خورده که در آن جنگ رخس رستم باشیر ژیان تصویر شده و مصور آن در منظر نگاری رنج برده و چهره انسان و حیوان را کمتر ساخته است. جنگلیست پر درخت و گل و سبزه که يك و جب آن از نبات خالی نیست. زیر درختان کهن سال زیبا رستم برگلیمی مخطط خوابیده که چهره خراسانی و ریش کوتاه سیاه دارد. و همدرین جاست که شیر ژیانی حمله می آورد و رخس که بسیار زیبا سپید و سیاه بدون یراق کشیده شده بر شیر ژیان می تازد. مصور این اثر نفیس این شعر فردوسی را مجسم ساخته است:

سوی رخس رخشان بیامد دمان (شیر) بر آتش بجوشید رخس آن زمان
دو دست اندر آورد زد بر سرش همان تیز دندان به پشت اندرش
همیزدش بر خاک تا پاره کرد ددی را بدان چاره، بیچاره کرد

(۲۶۳۴)

منتخبات اشعار فارسی:

ابن جنگ فارسی منقش و مصور خوشخط در سنه ۸۵۳ ق ۱۴۴۹ م به نستعلیق عالی خفی نوشته و پیراسته شده (۲۱،۵ × ۷،۵ سانتی) که در مجموعه چستر بیتهی دو بلن انگلستانست و صفحات آن همه منقش و مزین و مصوراند.

(لوحة ۹۴۴ ب ج د سروی هنر ایران)

(۲۶۳۵)

منتخبات اشعار فارسی خط سلطان محمد نور:

درفربرگاری هنرهای زیبا (امریکا) که در سنه ۹۲۹ ق ۱۵۲۳ م به نستعلیق بسیار عالی خفی نوشته شده (۲۹،۹ × ۱۸۸ م) و سرورق آن که نقاشی متناظر بسیار لطیف با گل کاری و تریجها و تزئینات دلکش خیال انگیز دارد، در سروی هنر ایران چاپ سیاه شده است (لوحة ۹۴۸)

(۲۶۳۶)

شاهنامه شاهرخی:

این نسخه که در عصر شاهرخ برای کتابخانه او در هرات نوشته و مصور گردیده در هند در ملک راجه محمود آباد قیصر باغ لکهنواست.

(۲۶۳۷)

بیاض کپور تله:

در موزه ملی دهلی نو، بخط سلطان علی مشهدی دارای پنج مجلس منیاتور کار هرات، که مهر ملکه همایون مادر اکبر هم دارد، و شاه طهماسب به همایون اهداء کرده و اکثر آن منتخبات اشعار شاهی است: این نسخه از کپور تله هند بموزه دهلی رسیده است.

(۲۶۳۸)

مثنوی نظامی:

بر آغاز این نسخه نوشته شده: «برسم کتابخانه سلطان حسین-

ابوالغازی» به خط عالی نستعلیق و دومنیا تور کار هرات دارد. تذهیب و نقاشی آن عالیست. از خانواده تیگور کلکته به موزه ملی دهلی انتقال یافته است.

(۲۶۳۹)

مثنوی نظامی:

بخط و کار صادقی کتابدار در سنه ۹۱۵ ق ۱۵۰۹ م ترتیب یافته مذهب و منقش است در موزه ملی دهلی.

(۲۶۴۰)

شاهنامه فردوسی کار هرات

جرائد خبر دادند که در اوائل سال ۱۳۵۴ ش در لیلان آثار باستانی لندن نسخه خطی شاهنامه فردوسی به چندین ملیون افغانی بفروش رسید.

این مخطوطه ۱۴ منیاتور کار مکتب هرات در سنه ۱۵۹۹ ق ۱۰۰۸ م داشت جزویات خصائص این نسخه نشر نشده و معلومست که به اواخر هنر هرات در اواخر عهد صفویه تعلق داشته است، و گمان می رود که درینوقت چنین هنری در هرات با همان اصالت باستانی خود باقی مانده باشد!

(۲۶۴۱)

منطق الطیر عطار مصور هرات

در سنه ۱۳۴۵ ش يك مخطوطه مصور خوشخطی در لندن به ۲۰

هزار پوند فروخته شد که آقای پرونتا از کابل برده بود، این نسخه نفیسه نه منیاتور کار هرات داشت. و غالباً متعلق بود به کتابخانه امیرای افغانستان، که در اغتشاش ۱۳۰۸ ش بیگما رفت.

(۲۶۴۲)

قرآن عظیم بخط عبدالله طباطبائی هروی:

این قرآن عظیم از هرات بکتابخانه عامه کابل آورده شده، که منیاتور و تذهیب آن کار اصیل هرات است و در آغاز دو صفحه متناظر نقاشی نفیس دارد، و هر صفحه به سه نوع خط و قلم نوشته شده ولی در آخر امضای کاتب ندارد، چون وقتی این نسخه در کتابخانه شاهان هند بود، بران نوشته اند که خط عبدالله طباطبائی است، و چون خط آن با نمونه های اصیل خطوط طباطبائی مقابله شد، شباهت تامی دارد.

(۲۶۴۳)

حدیقه السعداء خط میرعلی هروی:

ترجمه ترکی روضه الشهداء کاشفی از طرف فضولی بغدادیست، که به نستعلیق نیکوی میرعلی هروی در زمان مترجم نوشته شده و ۱۷ قطعه منیاتور روش بهزاد و جداول زرین و شنجرف و زنگسار دارد. ۲۵۰ ورق ۱۵ سطری ۲۵×۵ سانتی.

(کتابخانه قاهره شماره ۵۰۶ فارسی)

(۲۶۴۴)

خاوران نامه مصور

در موزه هنرهای تزینی ایران شماره ۷۵۷، به نستعلیق خوش سنه ۸۵۴ ق و دارای ۱۱۵ تصویر با جداول و ستون بندی مصور در ۶۴۵

ورق بر کاغذ حنایی.

این کتاب در بیست و دو نیم هزار بیت در سنه ۸۳۰ ق در خراسان سروده ابن حسام محمد بن حسام الدین خوشفی خراسانیست (متوفاً ۸۷۵ ق) (هنر مردم شماره ۲۰ سال ۱۳۴۳ ش طبع تهران)

(۲۶۴۵)

دیوان حافظ خط محمد بن ابراهیم منعم :

به نستعلیق خوش در سنه ۸۹۳ ق نوشته شده ، عنوانهای زرین دارد، صفحه اول و دوم آن با حاشیه سازی و جدول زر و لاجورد نقاشی متناظر است در ۳۱۴ صفحه ۱۲ سطری. که در تیر ماه ۱۳۱۳ ش ملکی آقای مسعود فرزاد (تهران) بود.

(دانش پژوه ، فهرست میکروفلمها ۱۱۴/۲)

نصیل پنجم

چند دجه و نه هنری

طبع شده

فصل پنجم

چند مجموعه هنری

مکتب هنر تیموریان در هرات و متفرعات آن در بخارا و ایران و هند توجه هنرشناسان و خاورشناسان غربی را بخود جلب کرده و از مدتهاست که بران تحقیقات مینمایند، و کتب مصور زیادی را دران باره بزبانهای اروپائی نشر کرده‌اند. ولی چند مجموعه نفیس تصاویر و منیاتورهای این مدرسه هنری و متعلقات آن اخیراً طبع و نشر شده که از ان جمله است:

(۱)

نگارهای داستانهای علی شیر نوائی

(۳۲) صفحه نقاشی و مصوری منتخب از کتب هرات و بخارا که بهترین نمونه هنر نقش نگاری عهد تیموریان در خراسان و آسیای میانه از نیمه دوم قرن ۱۵ تا نیمه دوم سده ۱۶ میباشد.

درین جمله نگارهای آثار امیر شیرعلی نوائی بزبان ترکی مانند لیلی و مجنون و سبعة سیاره و سد اسکندری و حیرت الأبرار و فرهاد و

شیرین و لسان الطیر که نسخ خطی آن در بودلیان انگلستان و کتابخانه ملی پاریس و دیگر کتابخانه‌های دنیا محفوظست بهترین کتب باقی مانده دوره ریعان هنر آسیای میانه است، که بقام کمال الدین بهزاد بزرگترین مصور شرق و مؤسس مدرسه هرات و شاگردانش مانند قاسم علی، دوست محمد، میرک نقاش، محمد مذهب منسوبند.

زیبائی بی‌عدیل این نگارها در ظرافت و نفاست صورت و روشنی و لطافت رنگ و گوناگونی مضامین و تناسب اجزای نقوش است که متمایل به ریالیزم میباشد، و جمال دوستی هنرمندان مکتب هرات و مقلدان آنرا نمایندگی میکند.

این (۳۲) نمونه نفیس و زیبا را ما در موقعیکه آثار هنری کتابخانه‌های انگلستان و پاریس را معرفی کردیم شرح دادیم.

بر سرورق این مجموعه نگارها دو سرلوحه بسیار نفیس رنگین منقش مذهب از همین آثار نوائی طبع شده که یک بیت ترکی او را با نستعلیق بسیار عالی و دلکش در بین آن نوشته‌اند.

گل کاری و نقاشی این دو لوحه بر زمینه نگاری به سپیداب و طلا و الوان سرخ و سبز و زرد و آسمانیست، که از شهکارهای صنعت و هنر هرات شمرده میشود و شبیه است به نقاشی‌های مجلل شاهنامه بایسنغری گلستان تهران. و حدس میتوان زد که این الواح را هم همان استادان تردست مکتب هرات ساخته باشند (رک: شرح نسخ ایران)

(۴)

دوازده مجلس تقویم ۱۹۶۰ م مصر

وزارت ثقافت و ارشاد جمهوریت عربیه متحده تقویم سنه ۱۹۶۰ م

را نشر کرده و در هر صفحه آن یکی از صفحات نسخ خطی مکتب هرات که در قاهره است با چاپ رنگین طبع کرده است، که ناشر آن فولد - مار کلاین (در بادن بادن) است.

این مجموعه منتخبی است از صفحات مصور نسخ خطی هنر هرات که در کتابخانه‌های قاهره مصر محفوظند: این نسخه‌های خطی هم بعد از سقوط تیموریان هرات به مملکت عثمانیه و بعد از آن به مصر که مرکز ثانی ثقافت اسلامی بود انتقال یافته است.

مصوران این نسخ زیبای خطی مکتب هرات همان استادان معروف مانند بهزاد و شاگردانش قاسم علی و بهرام قلی و تراز و غیره - اند، که بعد از انحلال مکتب هرات با تحف ارزشمند هنری به ممالک مجاور رفتند و سنن هنر هرات را در آن دربارها ادامه دادند.

درین ۱۲ مجلس مصوریکه طبع شده شش صفحه فقط از نسخه بوستان سعدی کتابخانه قاهره است که برخی از آن امضای صریح بهزاد هم دارد، و سبک هنری همه به تخلیقات خاوه بهزاد می‌ماند، و یقیناً از شهکارهای هنری بحساب می‌آیند.

شرح نسخ خطی قاهره و ۱۲ صفحه مطبوعه آن تحت عنوان قاهره داده میشود.

(۳)

مجموعه تصاویر آثار جامی

از قرن ۱۵

آثار جامی مانند خمسه نظامی و خمسه امیر خسرو دهلوی بنا بر محبوبیت خاصی که از حیث ظاهر و معنی داشت، در مکتب هرات و متفرعات آن مورد توجه خاص هنرمندان قرار گرفت و نسخ زیاد آنرا باخط خوش و تصاویر زیبا و آرایش‌های هنری نوشته‌اند، که اکنون در اکثر کتابخانه‌ها و موزیم‌ها و مجموعه‌های شخصی دیده می‌شوند.

از انجمله يك مجموعه تصاویر آثار جامی در سنه ۱۹۶۶ م از مسکو در ۹۲ صفحه بزبان روسی و انگلیسی بسعی مقدمه اشرفی و بولد-بریوا، و کمال عینی، و س، لینکینا با (۵۵) قطعه تصاویر رنگین عین میناتورهای تاریخی انتشار یافت که همه به متفرعات و شعب مکتب هرات در مشهد و قزوین و شیراز و تبریز تعلق دارد، و از نقایس آثار هنری مشرق بشمار می‌آید.

شرح این تصاویر در آثار موجوده اتحاد جماهیر شوروی به شماره‌های ذیل آمده است:

۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۲، ۱۹، ۲۰، ۲۱،

(۴)

یازده صفحه مصور آثار نوائی

در مؤسسه شرق شناسی تاشکند از بکستان شوروی کتب مصور اشعار امیرعلی شیرنوائی شاعر بزرگ زبان ازبکی و سیاست مدار مدبر هرات (۱۴۴۱-۱۵۰۱ م) موجود است و هم نسخ خطی این آثار در کتابخانه عامه آن شهر است که در سنه ۱۹۶۸ م یازده صفحه مصور ذیل از

ان به قطع پست‌کارد در مسکو باطبع رنگین عیناً طبع شده است:

۱- دیوان نوائی (ترکی) نوشته هرات در اواخر قرن ۱۵ م در کتابخانه مؤسسه شرق شناسی تاشکند. مخطوطه ۱۹۹۵. خط نستعلیق متوسط. تصاویر آن به کار متوسط بخارا شبیه است.

۲- خمسه نوائی (ترکی) خط نستعلیق خفی عالی. در کتابخانه عامه تاشکند. نسخه خطی نمره ۵۵۹. تصاویر این نسخه بکار متوسط مکتب هرات می‌ماند. صفحات مجنون در صحرا، و شاه نشسته بر تخت که در آئینه می‌بیند، و دوتن کارگرد در حین کار و يك منظر میدان جنگ آن طبع شده و شاید از کارهای مکتب هرات و شاگردان بهزاد باشد.

۳- دیوان ترکی نوائی: در نصف اول قرن ۱۶ م در هرات ترتیب یافته. مخطوطه ۷۴۶۳ مؤسسه شرق شناسی تاشکند. خط آن نستعلیق خوب خفی و نقاشی و تزئین و تصاویر و رنگ آمیزی آن به کارهای نفیس مدرسه هرات می‌ماند. و پنج صفحه آن درین مجموعه مصور طبع شده:

اول: يك صفحه منقش گل کاری مجدول رنگین و مطلا. دوم: چندسوار جوان شاه شکاری بالباسهای فاخر و اسپان زیبای قوی هیکل. سوم: موکب شاهی بادوتن شاطر. چهارم: شاه بر تخت نشسته در بزم سرود و انارخوری. پنجم: میدان چوگان بازی و ترکتازی سواران.

۴- دیوان ترکی نوائی: مخطوطه نمره ۲۱۹۷ مؤسسه شرق شناسی

تاشکند. کارهرات در قرن ۱۶. از يك صفحه دارای سر لوحه رساله مسدس که نهایت منقش و مزین است و باطلای ناب بر زمینه زنگاری گل کاری رنگین کرده اند ظاهر است که از نسخ خوب کارهرات است و با نستعلیق عالی خفی نوشته شده است.

(۵)

منیاتوره‌های

قرن ۱۴ تا ۱۷ م

کتایبست در (۵۰) صفحه مقدمه از نشرات اکادیمی علوم شوروی طبع مسکو ۱۹۶۸ بزبان روسی که (۷۸) قطعه تصاویر سیاه و رنگین از نسخ خطی مکتب هرات دارد.

در مقدمه روسی این کتاب نفیس، نویسندگان دانشمند آن او، اکیموشکین و ا، ایوانوف، شرحی مفید و مستند با حواله بمدارک شرقی و غربی (مطبوع و نامطبوع) بر پیدایش هنر ایران و آسیای میانه و خراسان و مکاتب معروف این هنر و رجال و هنرمندان و هنر پروران این سرزمین با چگونگی خصایص هنری نوشته اند.

در (۴۶) ورق دیگر این کتاب که بر کاغذ نفیس هنری لک طبع شده تصاویری از شهکارهای هنری انتخاب کرده و در نهایت نفاست که نمونه بهترین طباعت امروزه خواهد بود، با رنگهای سیاه، یارنگهای اصلی آن چاپ کرده اند، که آغاز آن از دو تصویر سیاه مناظر جنگی شاهنامه مکتب شیراز ۷۳۳ ق ۱۳۳۳ م است و نهایت آن به شهکارهای رضاعباسی و حدود ۱۱۰۹ ق ۱۶۹۸ م میرسد.

درین مجموعه نفیس که نشر آن برای پژوهندگان تاریخ هنر نهایت مغتنم است برخی از تصاویر بمکتب هرات و متفرعات آن تعلق دارد، که در سطور ذیل شرح داده می شود:

۱- يك صفحه مصور از نسخه خمسة نظامی مکتوب ۸۳۵ ق ۱۴۳۱ م لنین گراد و، پ ۱۰۰۰ هر میتاج (نمره ۱۰ عنوان اتحاد جماهیر شوروی درین کتاب) منظری از لیلای و مجنون (۱، ۸، ۴، ۱۶ سانتی لوحه ۳) در گلستان پر گل زبر درختان سر بفلک کشیده خرما و سروهای بلند در دامنه کوهی که قله آنرا بخطوط زنجیری سیاه تحدید کرده اند لیلی نشسته و مجنون بر قله این کوه با مویهای سیاه ژولیده و چهره جوان بی ریش دارای پبراهن سپید و تنبان سیاه ایستاده و از دور به لیلی نگاهی مشتاقانه دارد. پختگی نقاشی و گل کاری و چهره سازی آن استادانه است.

۲- از خمسة نظامی سابق الذکر منظر شکار بهرام گور (۱، ۱۲، ۸، ۱۶ سانتی لوحه ۴) که از حدود صفحه مکتوبه بدست چپ بیننده به حاشیه رفته و بهر دو طرف، یمین و یسار منظر بست مقطوع که وسعت صحنه شکار را به تصور می آورد، در دامنه کوهی که قله های سیاهی احاطه شده و درختان کوهی و بر شاخسار آن پرندگان دیده می شوند، سواری تاجدار با چهره و ریش مغولی و چشمان گربه‌ئی تیر و کمانی در دست و کیش پرتیر در کمر دارد، با عبائی که آستین کوتاه آن تا ساعد میرسد بر اسب سیاه تازنده آهوئی را تعقیب میکند و از بالای قله های کوه، خانم مهروی موی بریده بر بطن نواز بر اسب سپید سوار، در حالتی بنظر می آید که بطرف بهرام می بیند و فقط نصف تنه اسپش از ماورای کوه

نمایانست ، دو سوار عمامه‌دار سیاه‌پوش هم در خط دست راست دامنه کوه نیمه مقطوع‌اند که ادامهٔ منظر را نمایندگی میکند . تناسب و تزئین منظر و حالت روحی شکاری و آهوی دونده و دیگر اشخاص این منظر در نهایت استادی تصویر شده است .

۳- از شاهنامهٔ فردوسی تحریر ۸۴۹ ق ۱۴۴۵ م هر میتاج (رك : ۵۴ اتحاد جماهیر شوروی) چهار منظر گرفته شده که در منظر اول کیخسرو و فرنگیس بر اسب‌ها سوار جیحون را عبور مینمایند (لوحه ۵) دوم اسکندر با خود و لباس جنگی براسپی سیاه سوار است و با درخت عجیب که برگها و گل‌های بزرگ و هم پیوسته به شاخهای آن سرهای انسان و فیل و اشتر و آهو و گوزن و اسب دارد حرف میزند (لوحه ۶)

سوم : دیواکوان با قیافت مهیب و انیاب برآمدهٔ فیلی و سرگاو- آسارستم را برداشته و بدریا پرتاب میکند ، امواج کنار دریا و نهنگی در داخل آب موج بنظر می آید (لوحه ۷)

چهارم : خسرو و شیرین برقالینی نشسته‌اند و باربد ایستاده طنبور مینوازد (لوحه ۸)

درین چهار منظر ریزه‌کاری مکتب هرات و مهارت هنرمند دیده نمی‌شود . در منظر چهارم خسرو مانند طفلی و شیرین مثل دختر نابالغی کشیده شده و در منظر سوم امواج کنار دریا شکل گل‌های نبات کرم دارد که به موج دریا نمی‌ماند . تناسب بدن انسان با اسبها کمتر است و گل‌های آن برگ‌های بسیار فراخ و قامتی به تناسب قله درختان دارد و ازان پدید می‌آید که درین هنر ، خصایص ممتاز هنری ، مکتب هرات اثر فراوان

نداشت .

۴- از خمسةٔ نظامی مورخ ۸۸۴ ق ۱۴۷۹ م (رك : شماره (۵۵) اتحاد جماهیر شوروی) لنین‌گرا دو مجلس ذیل طبع شده :
اول : يك صفحه خسرو و شیرین (۵، ۱۰ × ۱۰ سانتی لوحه ۹) کوهیست دارای درختان و آسمان ابر آلود ، براسپ و چپ منظره مقطوع و بنا برین دوام دارست ، در کوه سواری تاجدار جوان نیکو روی با لباس فاخر براسپی ابلق سوار است و با نگاه پراشتیاق می‌بیند ، از ورای کوه سروگردن اسب و نیمه بدن سوار نمایانست . در دامنهٔ کوه تالابست با آب موج داد و در بین آن شیرین دختری زیبا با مویهای دراز سیاه و بدن سپید عربان که لنگی گلدار سیاه دربر دارد در حالت آبتنی دیده می‌شود .

دوم : دیدار خسرو و شیرین (۵، ۱۰ × ۱۲ سانتی لوحه ۱۰) دامنهٔ کوه و دو درخت بلند است ، زبردختی جوانی براسپ سیاه قوی هیکل سوار است . متصل این درخت قصریست زیبا که دیوار با کاشی‌های لوزی مخطوط و دروازه و کلکینی دارد ، بالای آن دو دختر زیبا بر کنار بام ایستاده‌اند و مشتاقانه بطرف آن سوار می‌بیند ، دو دختر دیگر که فقط سرایشان نمایانست از ورای حصهٔ بالای بنا که گنبدی کاشی‌کاری دارد ، متجسسانه بطرف آندو دختریکه سرگرم دیدار خسرواند می‌نگرند . تناسب و رنگ آمیزی و چهره‌کشائی این منظره عالیست و نقش و نگار در و دیوار و گنبد آنهم جالب است .

۵- از خمسةٔ نظامی مورخ ۸۹۶ ق ۱۴۹۱ م (مذکور در شماره ۵۷۱ منیا توره‌های قرن ۱۴ - ۱۷ شوروی) که در کتابخانهٔ عامهٔ لنین‌گرا

است هفت قطعه میناتور اعلیٰ نشر شده :

۱- ستم‌کاری : منظریست با رنگهای گرم روشن و نظر را با (۱۱×۹، ۱۴ سانتی لوحه ۱۱) زیرا آسمان نقره‌کار دارای پارچه‌های ابرهای سپید منقوش کوهیست گللابی رنگ با گلهای سرخ و قله آن با خطوط نازک مشخص شده و بران درختی عظیم ایستاده که در زیر آن برزمینه سبز گلدارشش نفر با البسه فاخر رنگین روشن نگاشته شده‌اند ، يك نفر امیر با دستار سپید کلان و عبای مذهب آسمانی رنگ و پیراهن زرین سبز با ریش حنائی نشسته و سه نفر غلامان او شخصی را تعذیب میکنند ، دستار این شخص از سر جدا شده و در حالت افتادن است .
چهره کشائی این منظر خیلی دقیق و عالی و نیمه مغولیست و از کارهای خوب بقایای مکتب هرات است .

۲- مجلسی در باغ (۱۱×۹، ۱۴ سانتی لوحه ۱۲) خانمی با چهره نیمه مغولی و زرخ فرورفته برقالینی عنابی رنگ گلدار نشسته و بالشی کلان پس پشت دارد ، خدمه با البسه رنگین شوخ خوردنی‌ها را باو تقدیم میکنند، پیش روی این منظر بر میزی منقش سه صراحی سپید گلدار افتاده و دو دختر گلچهره خوش لباس یکی دف میزند و دیگری ارغنون می نوازد . از لابلاي برگهای درخت کله جوانی نمایانست که برای تماشای این منظر دلفریب بدرخت بالا رفته و مخفی شده است . يك درخت شگوفه سپید دارد. رنگ آمیزی این منظر نیز خیلی روشن و گرم است و زمینه مجلس همان گللابی گلدار است .

۳- دیدار خسرو و شیرین : منظر لطیف از هنر شیراز (۱۱×۷، ۱۷ سانتی) خسرو با تاج و لباس شاهانه براسپی قوی بنیه سیاه سوار است و در دامنه کوهی زیر درختی کهنسال ایستاده و دستش بطور خطاب در

حرکت است در مقابلش کاخی است بزرگ منقش به الوان کاشی و بر دروازه آن بخط نسخ «السلطان الاعظم» نوشته. بالای در کلکین مستطیلی است که در آن شیرین ایستاده و از سر تا زانو نمودار است ، لباس ، آرایش و چهره کشائی او در نهایت زیبایی و دل انگیزیست نگاه پرناز و اشتیاق او با حرکت سرش نهایت معشوقانه است. اگر بقول بابر «غیب هردو چهره» بی تناسب نبود، آنرا از شهکارهای هنر شمردیم.

۴- بیهوشی لیلی از فراق مجنون (۱۱×۹، ۱۵ سانتی لوحه ۱۵) :
خرگاهيست منقش در پهلوی درختی در دامنه کوه وزیر آسمان ابرآلود ، نزدیک این خرگاه انواع حیوانات وحشی مانند گرگ و گوزن و خرو شیر در دشت دیده میشوند . لیلی مجنون را بدین خرگاه خوانده و با او معاشقه میکرد :

دستش بگرفت و پیش بردش در خیمه خاص خویش بردش
در وقتی که این دو دل داده باهم وداع میکردند ، لیلی بیهوش افتاد ، درینجا پیش روی خرگاه ، لیلی با لباس فاخر عربی غش کرده و مردی با عبای ملون و عمامه سپید و ریش سیاه او را تکیه داده و دو دختر که نیمه بدن ایشان در حاشیه مقطوع است با حیرت و تأسف مینگرند. مجنون ریشی سیاه و سرو بدن برهنه و لنگ گلدار سیاه دارد بدنش نحیف است و با حرکت يك دست خود که بلند نگهداشته برینحالت فسوس میخورد.

۵- گفتگوی سکندر با شبان (۱۱×۸، ۱۴ سانتی لوحه ۱۶)
کاخی است عالی مزین بانواع کاشی که در دروازه آن جوان دربان خوشروئی ایستاده و بالای بام این کاخ اسکندر جوان بروتی با قیافت خراسانی و تاج و لباس آستین کوتاه بنظر می آید، در پائین کاخ شبانی

پیر که بقول نظامی « همایون یکی پیر با فر و هوش + کلاه و سرش هر دو کافور پوش » بود با عصا و لباس عادی شبانی و قیافت خراسانی زیر درختان پرشگوفه در دامنه کوهی با رمه بز و گوسپند دیده می شود، از اشاره دست اسکندر و توجه پیر مرد بسو پدید می آید که با هم گپ میزنند. از تناسب اشکال و قد انسان و درختان و نباتات و گوسپندان و آسمان پر لکه ابر و طرز عمامه و کلاه اشخاص شباهت این تصاویر با مکتب هرات و هنر خراسان پدیدار است.

۶- مژدا کره سکندر بسا هفت دانشمند (۱۱، ۱۱ × ۲، ۱۶ سانتی) در دامنه کوهی زیر آسمان دارای لکه های ابر بر کنار جوئی سایبان بسیار زیبای منقش با چتر گلدار شاهانه است که زیر آن سکندر با همان تاج و لباس شکل بر تختی نشسته و با پیر سفید ریش دانشمندیکه دستار سیاه و عبای خاکی در بردارد مذاکره میکند و دست راست او متحرک است و دست پیر مرد هم حالت مخاطبه را نمایش میدهد. دورادور تخت شش نفر دیگر با ریش های سیاه کوتاه و عمامه ها والبسه عالمانه دیده می شوند که پیش یکی کتابی هم افتاده است. از جمله این اشخاص یکی بدست راست بیننده جوانیست بی ریش. چهره کشی این مجلس در نهایت دقت و تماماً خراسانیست، دستارهای متوسط اشخاص با طرز البسه و قیافت های زیبا و متوازن دلیل است بر اینکه هنرمند آن با مکتب های هنری خراسان ربطی داشت (لوحه ۱۷)^۱

۱- ازین نسخه نفیس ۱۴۹۱ م کتا بخانه عامه لنین گراد يك صفحه منیا تور با رنگهای اصیل در کتاب هنرهای زیبای عرب و ایران رنگین چاپ شده (شکل ۱۱۳) که در اینجا برای تکمیل مطلب شرح داده می شود :

۶- از لیلی مجنون امیر خسرو دهلوی تحریر ۹۰۰ ق = ۱۴۹۵ م (مذکور در شماره ۵۷ منیا تورهای قرن ۱۴-۱۷) که در لنین گراد است (دورن ۳۹۵) و از روی خصایص هنری به مکتب هرات تعلق دارد.

→ در دامنه کوه اسفنجی رنگین هشتی است پر گیاه و گل با يك درخت کهن سال خنجرک در زیر آسمان طلائی با پارچه های سپید منقش ابر، کسه نزدیک صخره های کوه فرهاد جوان خوش چهره ریش سیاه با عبای الچه راهدار و دستار سرخ و سیاه رنگ و کلاه گنبدی نشسته و اره و تیشه و مقراض و میخ های آهنین پیش او بر زمین افتاده است.

فرهاد روی صخره های کوه را صاف کرده و در بین يك جدول مستطیل با قلم خفی در بالا شکل يك عاشق و معشوقه گل روی زیبا را در حالت مصاحبه با عاشق کشیده است، و زیر این منظر لطیف دلکش عاشقانه، شکل شهسوار تازنده زره و خود پوش نیزه در دست دیده می شود. و این شکلی است که فرهاد در دل صخره کوه کنده است، که کمال زیبایی و تناسب دارد.

فرهاد صراحی دسته داری بهر دست گرفته و آنرا به شیرین که جام شیر باو میدهد تقدیم مینماید. شیرین دختر بیست گلچهره در نهایت حسن و لطافت که عبای زرد گل داری پوشیده و با البسه و تزئینات دلکش با کمال ناز و ادا بر اسبی قوی هیکل سیاه نشسته است.

این اسب خیلی زیبا و یراق آن نفیس و گران بها و منقش و گلدار طلاکار است. بر دو گوشه راست و چپ قسمت بالای این صفحه این ابیات را با خط بسیار خوش نستعلیق نیمه خفی نوشته اند :

دلش را عشق آن بت میخراشید چو بت بودش چرا بت می تراشید؟
شکر لب داشت با خود ساغری شیر بدستش داد کاین بریاد ما گیر!

تناسب رنگها درین منظر نهایت بجا و دلکش است، رنگهای سرد و گرم بجای خود استعمال شده و تمام این صفحه مصور خیلی روشن و دیده نواز است.

ازین نسخه تصاویر ذیل طبع شده است:

۱- لیلی و مجنون در مدرسه (۸،۷ × ۹،۱۴ سانتی لوحه ۲۰)
بنای این مدرسه رواقی است مرکزی که بدو طرف وسعت دارد، دیوارها کاشی کاری است و بالای رواق نقاشی ریزه کاری دقیق است. بدو پهلوئی این رواق منقش و زیبا، دو تریج منقش گلدان با ریزه کاری هنری بسیار زیبا ساخته شده، و در قسمت علیای این بنا زیر کنگره بخط نسخ متمایل بریحان «قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من بنی بیت الله بنی الله له بیتا فی الجنة. صدق رسول الله. فی تاریخ شهر رجب المرجب سنه تسعمائه» نوشته شده. در داخل رواق لیلی بر قالیچه منقش کوچک و مجنون پیش او نشسته و کتابهای درسی پیش روی ایشان افتاده و هر دو با هم گپ میزنند. استاد با عبای سیاه و دستار سپید خود در قسمت بیرونی رواق برقالینی قرار دارد که میزک کتابها پیش اوست. درین منظر کودکان دیگر هم کتاب در دست دیده می شوند. چهره کشائی و تناسب ابدان و لباس و دیگر ریزه کاریهای این مجلس متناسب و بهتر است و بالای این صفحه گنبدی منقش به کاشیهای زیبا بنظر می آید.

۲- پند دادن اقربا مجنون را (۱۱،۷ × ۱۶،۵) این صفحه را بعین رنگهای اصلی منیا تور طبع کرده اند. حاشیه آن زمینه گلابی افشان طلا دارد، جدول اصل صفحه آسمانی وزنگار و شنجرفی و سبز است که بطرف راست بیننده اشکال منیا تور از آن برآمده و بقیه منظر در حاشیه تکمیل شده است. کوهیست طلائی رنگ با درختان بزرگ و کوچک زیر آسمان نیلی رنگ دارای لکه های سپید ابر، در زیر درختان کهن سال با برگهای سبز و زرد، رئیس قبیله با عبای سیاه دراز عربی و

دستار و ریش ماش و برنج و قیافت عربی با قد بلند برقالینی دورنگ آسمانی و سرخ مستطیل گلدان ایستاده و جوانان قبیله با البسه فاخر عربی مجنون راباتنی نحیف و عبای نیلی فرسوده پیش رئیس می آورند، و او هم به مجنون خطاب میکند و پند میدهد. بیک طرف این ایستاد - گان زیر همان درختان کهن سال دوجوان با عباهای سرخ نشسته اند و یکی کتابی کشاده در دست دارد و میخواند و آن دیگری با ولع و اشتیاق می شنود. چهره کشائی جوانان و رنگ آمیزی البسه و مناظر و خرسنگهای دامن کوه و قالین متناسب و دلکش است (لوحه ۲۱)

۷- از نسخه لیلی و مجنون امیر خسرو دهلوی (لنین گراد، دورن ۳۹۴) که بخط خوش بسیار عالی نستعلیق خفی سلطان محمد هروی در قرن ۱۶ م نوشته شده و نقاشی و تصویر سازی آن هم از همان هرات است تصاویر ذیل از آن چاپ گشته:

۱- مجنون در مدرسه درس میخواند (۱۲،۶ × ۱۶،۷ سانتی)
عمارت مدرسه با دیوارهای زیبای کاشی و کلکینهای مشبک و دروازه مستطیل بلند با نازک کاریهای معماری و بخاری نمایانست و بیرون آن حیاطیست که بیکطرف پنجره آهنین دیده می شود و سپیدار کهن سالی با برگهای درخشان سپید در داخل حیاط پهلوئی عمارت مدرسه سر بفلک کشیده، درین حیاط مدرسی که از حرکات دستش حالت خطاب پدیدار است با عبای سیاه دراز و دستار سپید و کلاه سیاه و ریش سیاه کوتاهی نشسته و بسدور وی با همین خصایص چند نفر پیر و جوان نشسته اند، فرش این مجلس قالین ساده است. در بین این گروهیکه همه

لباس وزی و قیافت عالمانه دارند، جوانک خاکی پوش با دستار سپید کوچک دوزانو نشسته و درس استاد را می‌شنود و پیش روی وی کتابی در راحیل افتاده است. محاسن هنری و چهره کشی خراسانی و خصوصیات البسه و حالت القا و تلقین در استاد و نیوشا بودن حاضران و مخصوصاً مجنون درین مجلس مانند آثار مکتب هرات در خور توجه است (لوحه ۲۲)

۲- لیلی مجنون را نوازش می‌دهد (۱۳،۱ × ۱۵،۴ سانتی) در سر صفحه این ابیات امیر خسرو با نستعلیق بسیار عالی آمده:

او پهلوی یار خویشتن رفت

جان جلوه کنان بسوی تن رفت

افشاند غبارش از تن ریش

بنهاد سرش بزبانوی خویش

از گریه زار در مکتون

میریخت ولی بروی مجنون

کوهیست پردرختان و حیوانات وحشی، که از آن دریای خروشان می‌برآمده، و بیکطرف آن اشتریست با پالان سیاه و توشک نرم که در کنار دریاسبزه می‌خورد و لیلی بالباس دراز عربی و چهره زیبا ولی محزون و گریبان پهلوی خر سنگهای کوه نشسته و مجنون تخته پرپشت در حالت استغراق و بیهوشی باتن زار و نحیف عریان و لنگ سیاه افتاده و لیلی سراو را برزانوی خود نهاده و سر خود را خم کرده بطرف او می‌بیند.

درین جا آهوان، روباه، شغال همه این دو دل داده را مینگرند. بطرف چپ دریا بیروپلنگ بنظر می‌آیند، کوه منظر نیمه اسفنجی دارد، قیافه کشی و خصوصیات این تصویر عالیست و دوام قسمت پائین کوه و ساحل چپ دریا به حاشیه صفحه برآمده است (لوحه ۲۳)

۸- خمسة نظامی :

مکتب شیراز، که بتاريخ ۲۵ ذی‌قعدة ۹۱۳ ق = ۲۷ مارچ ۱۵۰۸ م بخط ابوتراب منعم‌الدین الاوحدی در شیراز به نستعلیق خفّی شیوة عراق (مدور) خوش نوشته شده است (دورن ۳۴۸ کتابخانه عامه لنین- گراد) ازین نسخه چهار قطعه تصاویر نیم صفحه‌یی طبع شده، که در هنر آن هم خصوصیات مکتب شیراز که متفرع از مکتب هراتست ظاهر است، مثلاً چهره‌های مهتابی گرد و ریش‌های کوتاه و عمامه‌های کلان بسته به نخ که تارهای آن بطور خطوط منحنی پدیدار و کلاهها دراز فتیله‌دار بالای آن نمودار است، و این بعدها از خصایص تصویر کشی عهد صفویه گردید. در منظر کشی آسمان لکه‌های ضخیم ابر که نقاش از آن شکل دلکش منقوشی را بوجود می‌آورد در این مکتب فراوان است:

۱- منظر این داستان مخزن اسرار نظامی که: پیرزنی را ستمی در گرفت - دست زد و دامن سنجر گرفت (۱۰ × ۱۱،۵ سانتی لوحه ۲۶) در دامنه کوهی سرسبز سلطان سنجر سلجوقی با روی گرد ریش کوتاه سیاه و ابروان کشیده و چتر و جیغه بلند شاهانه با همان دستار سبک صفویه و قبای فاخر منقش شاهانه بر اسپه سپید سوار است، شاطرش با

لباس و کلاه مخصوص پیش رویش میدود و موکب او را چابک سواران جوان بدرقه میکنند، پیرزنی ژنده پوش عصادر دست دامن او را گرفته و داد و فریاد میکنند.

۲- خسرو پیران کهن را پیش هرمز بشفاعت می برد از داستان خسرو و شیرین خمسة نظامی (۱۲۰۲ × ۱۲۰۱ سانتی لوحه ۲۷) سایبان منقش عظیمی است که پادشاه با لباس گلدار شاهانه و چهره گرد ریش سیاه کوتاه و همان دستار و جیغه صفوی بر تختی بدر بار خود با درباریان جوان خوشروی نشسته و دو مرد پیر شفاعت کننده بارش های سپید کوتاه و عباهای دراز سیاه ایستاده و شهزاده خسرو را که شمشیر غلافداری در دست دارد و کفن سپید برشانه انداخته بحضور پادشاه آورده و عذر او را میخواهند.

۳- جنگ نو فل با قبیله لیلی (۱۱۰۹ × ۱۲۰۵ سانتی لوحه ۲۸) شتر سواران نیزه دار جنگی در حالت جنگ، ولی چهره و لباس و عمامه ها و کلاه های سبک صفوی دارند.

۴- زیبا نگاری گاو را بردوش خود بیام می برد (۱۰۰۱ × ۱۳۰۲ سانتی لوحه ۲۹) کاخی است با تزئینات عادی کاشی که مانند کار هرات دقیق و دلکش و ریزه کار نیست، بهرام بالای بام با خدمتگاری ایستاده و نردبانی هم باین بام نهاده شده که دختری زیبا و قوی اندام گاوی را بدوش خود گرفته و بر نردبان بالا می برد.^۱

۱- در هنرهای زیبای عرب و ایران شکل ۱۱۴ ازین نسخه سیاه طبع شده که منظر داخل يك مکتب و استاد و شاگردان اوست از بچه و دختر بالوازم درس خوانی و لوحه ها و فلکه جزا و غیره.

۹- قوی و چو سان عارفی:

این نسخه بخط شاه طماسپ صفوی در ۹۳۱ ق ۱۵۲۵ م در تبریز نوشته شد، خط شاه نستعلیق خوبست، ولی دران تمام سنن این هنر کاملاً مراعات نشده و نقاشی و تصاویر آن نفیس و عالی کار تبریز ادامه هنر هراتست که دو صفحه رنگین آن را با اصل رنگ و دو صفحه هم سیاه چاپ کرده اند:

۱- درویش باگوی راز دل میگوید (۸،۳ × ۹،۸ سانتی لوحه ۳۰) زمینه اصل طلائی و حاشیه صفحه افشان طلاکار گلایست، متن تصویر جداول رنگین و مطلا دارد، بین السطور متن داستان هم تشعیر دندان موش منقش مطلاست. بر منظر زمینه طلائی و آسمان و درخت رنگ های گرم طلائی و آسمانی و سبز کار شده و نقاشی دو منار کوچک میدان چوگان بازی زنگار و سبز است که با ریزه کاری استادانه کار شده و در میدان درویشی با عباى عنابی و دستار سپید و کلاه کوتاه سرخ و ریش سیاه کوتاه بر دو پای نشسته در دستی گوی دارد و با او گپ میزند، چوگانی در دست چپ دارد.

۲- میدان چوگان بازی (۱۳،۸ × ۱۰،۴ سانتی لوحه ۳۱) جوانان خوش پوش خوشروی سوار بر اسپان تازی قوی هیکل سیاه و سرخ و سپید و ابرش که با چوگانها گوی را میزنند و میدان مسابقه گرم است. زمینه تصویر میدان گیاهدار آبی رنگ است در دامنه کوهی که بالای آن درختان پدیدارست، افق بالای کوه آسمان طلائی با پارچه های ابر منقش دیده می شود. بهر دو طرف منظر بریدگی دارد که وسعت این میدان را بتصور

می آورد. چهره کشی جوانان زیبا بالبسه فاخر و کلاههای خاص چوگان بازی دیدنی است. هیكل آرائی اسپان تازنده قوی جثه نیز استادانه است، نقاشی ریزه کاری دومنار میدان با گل‌های سرخ و سبز وزنگار جالب است و روی هم رفته از آثار نفیس مکتب تبریز است که خصوصیات و تناسب و دلکشی هنر هرات را حفظ کرده است.

۳- درویش و غزال (۸، ۱۰ × ۱۵، ۶ سانتی لوحه ۳۲) کوه پر درخت و گل که درویش و غزالی در آن دیده می شوند، در دامنه آن کوه میدان گیاهدار چوگان بازیست.

۴- مسابقه دوسوار چوگان باز با اسپان دیو هیكل بر همان میدان چوگان بازی دارای همان خصایص شماره اول (۴، ۹ × ۱۴، ۵ سانتی لوحه ۳۳) (رک: عدد ۵۹ نسخ اتحاد جماهیر شوروی)

۱۰- احسن الکبار (مذکور در عدد ۲۹ نسخ اتحاد جماهیر شوروی)

این نسخه در ۸۳۷ ق = ۱۴۳۳ م بخط نستعلیق نیم جلی متوسط خراسانی خضر شاه نوشته شده (لنین گراد دورن ۳۱۲) ولی از جمله ۳۹ منیاتور آن که سه قطعه چاپ شده (لوحه ۳۴ - ۳۵ - ۳۶) مستقیماً در هرات بدست هنرمندان همین مکتب ساخته نشده، بلکه يك قرن بعد در عراق (ایران کنونی) بدست هنرمندی تصویر گردیده که به بقایای این مکتب هنر در شیراز یا قزوین تعلق داشت. و در چهره کشائی والبسه و مناظر، خصوصیات سرزمین عراق (ایران کنونی) دارد و از انجمله است:

۱- حمزه بدین اسلام میگرود (۱، ۱۷ × ۱۵، ۲ سانتی لوحه ۳۴) حضرت پیامبر برقالین مستطیل گلدار حاشیه منقوشی نشسته عبای عربی و عمامه طرز صفوی بر سر دارد، روی او را نقاب پوشیده و از سرو دوش او اشعه نور بالاست، هر دودست را بطور خطاب نیمه برافراشته و پیش روی او بر همین قالین مردی با قیافت و ریش سیاه خراسانی و دستار صفویه با لباس سیاه نشسته و خطاب حضرت پیامبر را می شنود گویا وی حمزه است که در عقب وی سه نفر سر باز جوان بی ریش مسلح با البسه عراقی ایستاده اند.

در گلزار پیش این صحنه اشخاص عباپوش عمامه دار باریش - های کوتاه سیاه دیده می شوند، و شهزاده ئی که کلاه شبیه بفرنگی بر سر دارد عنان اسپ سیاه با زین و ابزار فاخر را گرفته و شاطر سیاه چرده تبرزین در دست بالباس شاطری باو چیزی میگوید. این صحنه در دامنه کوهی پردرخت گلدار کشیده شده و بالای آسمان آن لکه های ضخیم ابر منقش بنظر می آید، که قطعات ابر را بشکل منقش در آورده اند.

۲- خطبه حسن بن علی (۲۱ × ۱۵، ۸ سانتی لوحه ۳۵) يك صفحه با رنگهای اصلی طبع شده که رنگ آمیزی و ریزه کاریهای نقاشی و مناظر آن با الوان گرم و معتدل معدنی شباهتی تام بکارهای هرات دارد. طاق مرکزی مسجد نهایت بلند و مزین به انواع کاشی ها و گل کاریهای دقیق است، درینجا شخص بلند قدی باعبای سیاه و عمامه سپید که چهره او دیده نمیشود عصا در دست بالای منبری مزین و بلند ایستاده و خطبه میخواند در پایین منبر بر صحن مسجد بدست راست و چپ گروه

فاخر و عمامه و کلاه صفوی بر اسپه سرخ قوی هیکل تیر و کمان بدست غزالی را تعقیب کرده و غزال دوان دوان می آید و بدرویشی پناه می برد که با عبای سبز و دستار زنگاری تیره و رشته مهره های زنگاری و سپید در گردن نشسته است، آهو سرخود را بر سبیل تضرع و نجات بخشی بزانونی او میرساند، این منظر از متن صفحه به حاشیه دست راست برآمده که تسلسل منظر را نمایش میدهد، در کوه دو غزال رمیده دیگر هم بنظر می آید در بالا و پائین منظر این دو بیت بر زمینه زرد کم رنگ بخط خفی نستعلیق زیبا نوشته شده:

شه بدنبال و آن غزال از پیش هر دو رفتند تا بر درویش
صید پیشش نهاد روی نیاز یعنی از چنگ او خلاصم ساز
حواشی صفحات این کتاب طلافاشان بر زمینه گلابی رنگ است.

دوم: قصریست عالی و منقش با انواع کاشی های ظریف مخطوط به اشکال مشبك گوناگون دارای ریزه کاری نقاشی که در مدخل آن سر بازی شمشیر بکمر بسته و نیزه بدست ایستاده است و بالای این مدخل «یا مفتوح الابواب الخیر» بخط نسخ نوشته و دروازه آهنین دیگری بسوی راست است که بالای آن «با کافی المهمات» دیده می شود و فوق این درب کلکینی است که سردختری از آن آشکار است. بر گنجره ایوان راست این قصر با نسخ خوب کلمات «خلد الله تعالی ملکه و سلطانه و افاض» دیده می شود.

بر بالای پهلوی مشبك مدخلی که سر باز دران ایستاده بطرف راست

بیننده بانستعلیق نیمه جلی بسیار خوب «شادباد» و برجناح چپ «دولت و نصر یار باد» نوشته اند.

در عقب این منظر کوهی است بلند که بالای آن درویشی باعبای راهدار سیاه و سپید و عمامه کوچك و کلاه پست سیاه ایستاده که لباس و چهره و عمامه اش خراسانی است، ولی دستار و کلاه سر باز صفویست. بر بالای بام حصه اعلاى قصر دست راست، شاه چوب درازی در دست کبوتر پرانی میکند، وسیل کبوتران در فضای لایتناهی می پرند که از متن علیای صفحه برآمده و بر حاشیه در پروازند.

خصوصیات نقاشی این قصر تماماً به مکتب هرات نزدیک دارد، در بالا و پائین منظر نوشته است:

شاه و بالای سر کبوتر او چون سلیمان و مرغ بر سر او
هر زمان گشته بر سرش جمعی همچو پروانه بر سر شمعی

(لوحة ۳۹-۱۲، ۸×۸، ۱۲ سانتی. رك: ۶۰ نسخ اتحاد شوروی)

۱۲- خمسة نظامی (رك: عدد ۶۱ نسخ اتحاد شوروی)

۱۳- پنج گنج امیر خسرو دهلوی (رك: عدد ۶۲ نسخ اتحاد

شوروی)

۱۴- دیوان مانی (رك: عدد ۶۳ نسخ اتحاد شوروی)

۱۵- گوی و چو سمان عارفی (رك: عدد ۶۴ نسخ اتحاد شوروی)

۱۶- دیوان سهیلی (رك: عدد ۶۵ نسخ اتحاد شوروی)

۱۷- کار رضا عباسی در هرات (رك: عدد ۶۶ نسخ اتحاد شوروی)

(۶)

منیاتورهای ایرانی

از نسخ خطی قدیم

PERSIAN MINIATURES FROM ANCIENT MANUSCRIPTS

مجموعه کوچک به قطع کتب جیبی است که در سلسله کتب هنری یونسکو MQ 458-95C در ایتالیا چاپ شده و یک مقدمه انگلیسی بقلم بازل گری BASIL GRAY دارد در ۲۴ صفحه کوچک (سپتامبر ۱۹۶۲ م)

درین مجموعه نفیس از نسخ قدیم خطی هنری شرق ۲۸ منظر رنگین زیبا و عالی بر نگه‌های اصیل و سیاه طبع شده که شرح آنرا درین کتاب در موارد متعدد داده ایم و از روی فهرست میتوان آنرا در قسمت های مختلف کتاب مطالعه کرد.

بر سر ورق این مجموعه کوچک نفیس تصویر شهزاده جوانیست که جامع تکامل صورتگری در اواخر مکتب هرات و عروج هنر صفویه است و آنقدر به طبیعت نزدیکست که آنرا فوتوی رنگین یکی از مناظر آن عصر توان خواند.

شهزاده بازی سپید بردست چپ دارد، که چگس و رشته پای مرغ خوب نمایان است و چهره باز نماینده شطارت شکاری بودن آنست که نگاهی به فضا دارد. منظر اطراف دامنه کوه اسفنجی بارنگ طبیعی و گل و سبزه و درخت کهن سال قوی هیکل پنجه چنار که برخی از

ان نمایانست و هم سروهای کوهی خیلی زیبا و دلکش با الوان طبیعی است.

شهزاده جوان زیبایی خوشروی با قیافت ایرانی و بروت سیاه و ریش نارسیده، زلفان دراز سیاه دلکش بزیر دوش کشیده دارد، چین کشال زردگون گلدار با آستر پوست سیاه بدوش اوست، پیراهن سرخ گلدار رنگینش تا زیر زانو میرسد و تنبان راهدار زرد با گل کاری سیاه پوشیده و پایزار لطیف او هم سرخ با گل‌های سیاهست و شمشیری هم بکمر بسته و اباغی سپید در دست راست اوست.

از روی این طبیعت نگاری و چهره کشی واقعی ایرانی حکم توان کرد، که در اواخر مکتب هرات و عروج هنر مکتب عصر صفویه، خامه هنرمندان به واقعیت نگاری گرائیده و عناصر هنر چینی و مغولی را در خود آنقدر هضم و تحلیل کرده بود، که چهره اشخاص را مطابق واقعیت ملی و اقلیمی و قیافت نگاری واقعی می آراستند، و چشم و ابرو و بینی و لون گندمی روی بیضوی را مطابق چهره های دلکش خوبان خراسانی می نگاشتند، و این کار هنر ایرانی را از تأثیر ماوراء النهری چهره کشی نیمه مغولی رهایی داد.

تشعیر سازی این تصویر نیز جالبست، برزمینه سیاه گل کاری نازک سرخ و زرد و در بین آن برزمینه های لوزی زرد، گل های لطیف سرخ و سبز کار شده و این ستون ملون و مرصع بین جداول طلائی بر صفحه مستطیلی است که نقاش، دقت و نازک کاری و استعمال الوان متوازن لطیف را فراهم آورده است.

(۷)

شهبکارهای هنر ایران

این کتاب اثر پوپ هم با اشاره یونسکو در سلسله معرفی هنر بشری از طرف کتابخانه نو امریکائی طبع و نشر گردیده که نمونه های دلکشی از نسخ خطی هنری بین قرن ۱۵-۱۸ وارد، و تمام این نمونه های نفیس يك صفحه یی یاد و صفحه یی برنگهای اصل زیبای آن چاپ شده است. در مقدمه آن هم بازل گری متخصص انگلیسی خصایص و سبک و رنگ آمیزی و دلربائی هراثر را دقیقانه شرح داده و به تحلیل هنری آن پرداخته است.

Masterpieces of Persian art. By A. U pope.
Newyork 1945. London 1960.

(۸)

اشعار نظامی در ۱۶ لوحه نگارین

(۹۵۰ ق = ۱۵۲۳ م)

The Poems of Nizâmi (16 Color Plates) Described
By Laurence Binyon. London 1928.

این مجموعه نفیس مشتمل بر يك مقدمه مفید در تاریخ هنر ممالک اسلامی بزبان انگلیسی است، که آنرا هنر شناس ماهر لارنس بنیون نوشته و بعد از آن شانزده لوحه نگارین بسیار دلکش و مرصع و مذهب مصور خمسه نظامی را عیناً با الوان و خصایص اصل آن چاپ کرده است (رک: خمسه نظامی موزه برتانيا ۲ انگلستان) بشرح ذیل:

۱- تزئینات يك صفحه مزین مرصع خمسه.

- ۲- تزئینات ص ۱۵۳ خمسه.
- ۳- نوشیروان و بومان بر خرابه قصر اثر میرک.
- ۴- پیرزن و سنجر.
- ۵- پورتریت خسرو از میرزا علی.
- ۶- خسرو و شیرین از سلطان محمد.
- ۷- بازگشت خسرو بشیرین از میرک.
- ۸- جلوس خسرو از میرک.
- ۹- افسانه شنوی خسرو و شیرین اثر میرک.
- ۱۰- باربد اثر میرزا علی.
- ۱۱- خیمه لیلی از میرسید علی.
- ۱۲- مجنون در صحرا بین ددان اثر میرک.
- ۱۳- معراج پیامبر.
- ۱۴- شکار بهرام شیران را.
- ۱۵- شکار کردن بهرام گور خران را.
- ۱۶- بهرام در شکارگاه ددان اثر مظفر علی.

(۹)

منیاتور و نقاشان ایران و هندو ترکی از قرن هشتم تا هژدهم تالیف

ف، دمارتن در ۲ جلد طبع لندن ۱۹۱۲ م

The Miniature Painting And Painters of Persia,
India And Turkey From The Eighth To The Eighteenth
Century, 2 Vols. London 1912.

(۱۰)

نقاشان منیا توره‌های ایرانی - اسلامی (المانی)

تألیف پ، دبلیو شولز در ۲ جلد طبع لایپزیگ ۱۹۱۴ م.

Die Persische - Islamische Miniaturmalerei, 2 Vols, Leipzig 1914. by P. W. Schulz.

(۱۱)

نقاشی‌های مخطوطات شرقی در کتابخانه ملی پاریس (فرانسه)

تألیف ای، بلوشه. طبع پاریس ۱۹۱۴-۲۰ م.

Les Peintures des Manuscrits Orientaux de la Bibliotheque nationale, Paris 1914-20 by E. Blochet.

(۱۲)

منیا توره‌های فارسی قرن ۱۲-۱۷ م (فرانسه)

تألیف الف، ساکسین طبع پاریس و بروسله ۱۹۲۹ م

La Miniature Persane du x11e au xv11e Siecle, Paris 1929. By A. Sakisian.

این مجموعه نفیس علاوه بر مباحث مفید تاریخ هنر چندین صد تصویر مأخوذ از آثار اصیل هنر اسلامی دارد، و از انجمله تصویر محمدی بقلم خود اوست (لوحه ۱۳۱) که ریش سیاه‌گونه کوتاهی دارد، و یک ورق طلاکار ظریفی در دست راست اوست و با رقم «عمل محمدی» که بالای تصویر نوشته شده «صورت محمدی» هم بنظر می‌آید. (در باره آثار محمدی رك: فرانسه ۱۵ و فهرست کتاب)

(۱۳)

نقاشان منیا توره‌های شرق اسلامی (المانی)

تألیف ای، کوهنل، طبع برلن ۱۹۲۳

Miniaturmalerei im Islamischen orient, by E. Kuhnel, Berlin 1923.

(۱۴)

نقاشی و تذهیبات مخطوطات شرقی در کتابخانه ملی

پاریس (فرانسه)

تألیف ای، بلوشه، طبع پاریس ۱۹۲۶ م

Les Enluminures Des Manuscrits Orientaux De La Bibliotheque Nationale. Paris 1926.

(۱۵)

نقاشی منیا تور فارسی

(بشمول کتلاگ انتقادی و تحلیلی منیا توره‌های نمایش برلینگتون

هوس)

تألیف: ل، بنیون.

ج، و، س و لکنسن.

ب، گری.

طبع اکسفورد ۱۹۳۳ م.

(۱۹)

منیاتورسازان ایرانی (آلمانی)

تألیف: ای، کوهنل. طبع برلن ۱۹۵۹م.

Persische Miniaturmalerei. By E. Kuhnel, Berlin 1959.

(۲۰)

نقاشی ایرانی

تألیف: ب، گری. در سلسله خزائن آسیا، طبع البرت سکیرا.

لندن، پاریس، کلیولیند او هیو ۱۹۶۱م.

Persian Painting By. B. Gray (Treasures of Asia, Edited By Albert Skira) London, Paris And Cleveland, Ohio 1961.

(۲۱)

مصورى در اسلام

تألیف: سرتوماس دبلیو، آرنولد

طبع: آکسفورد ۱۹۲۸م. طبع دوم: بوسیله، دبلیو روبنسون،

نیویارک ۱۹۶۵م.

PAINTING IN ISLÂM

By Sir Thomàs W. Arnold.

درین کتاب که تاریخ مصوری اسلامیت، بسا از آثار گرانبهای هنری نقش و تصویر هنر اسلامی از روی اصل آن عکاسی و طبع گردیده، که از آن جمله دوائر خامة محمدی هر وی نیز هست (رك: فرانس ۱۵ و فهرست کتاب):

Persian Miniature Painting, By:

L. Binyon, j.v.s. Wilkinson. B. Gray. Oxford 1933.

(۱۶)

نقاشی های مخطوطات تیموریان

تألیف: آی، سچو کین. طبع پاریس ۱۹۵۴م.

Les Peintures Des Manuscrits Timurides. Paris 1954
By. I. Stchoukine.

(۱۷)

منیاتورهای کتابخانه سلطنتی ایران

تألیف: ب، گری الف، گودارد

در سلسله نشرات هنر جهان از طرف یونسکو ۱۹۵۶م.

Iran, Persian Miniatures – Imperial Library, Unesco
World Art Series 1956.

By. B. Gray.

A. Godard.

(۱۸)

نقاشی های مخطوطات صفویان از ۱۵۰۲ تا ۱۵۸۷ م (فرانسه)

تألیف: آی، سچو کین. طبع پاریس ۱۹۵۹م.

Les Peintures Des Manuscrits Safavis De 1502 A
1587. Paris 1959. By. I Stchoukine.

۱- تصویر يك نفر گدای بلندقد ، بالباس درویشی عجیب و پیراهن تا زانو و چادر کوچکی برشانه پیچیده که نیزه دوسره بدست چپ گرفته و برشانه نهاده است و در دست راست او کتابیست که آنرا میخواند و کشکول گدائی و غیره لوازم آن به بازوی چپ او آویخته است .

تنبان این درویش جوان که قیافت ماوراءالنهری و روی گـرد دارد، تازانویش میرسد و نمونه خوبی از لباس و زندگی طبقه درویشان قرن دهم هجری در آسیای میانه و خراسانست که اکنون این طبقه را «ملنگ» گوئیم . دورادور این تصویر سیاه قلم بزنجیره زیبائی آراسته شده و در کنج دست چپ پائین آن بانستعلیق خفی نوشته اند: «راقمه محمدی» . این لوحه مصور در کتاب آرنولد تحت نمرة ۶۲ طبع شده است .

۲- نی نواز و پهلوان رقصان بريك صفحه تصویر دو نفر دیده می شود، که یکی نی می نوازند و مانند نوازندگان هیجان انگیز قدری خم گردیده و وضع و قیافتش چنانست که میخوهد يك نفر دیگر یعنی پهلوان رقصنده را در حرکات خود به هیجان آورد .

این پهلوان جوان عیناً قیافت و چهره گرد ماوراءالنهری و موی تنک مجعد دارد و بالای سر خود گرزگاو سار سنگینی بهر دو دست خود بلند گرفته و با آن زور آزمائی و بازی میکند ، و مانند زورمندانست که امروز در سرکسها اوزان سنگینی را بالامیکشند . نقاشی این صحنه در بالامانند طاق بزرگ منقش و در پائین يك ستون زنجیری افقی است که با خطوط اسلیمی آراسته گردیده است . این تصویر امضای محمدی ندارد، ولی در خصوصیات هنری و قیافت اشخاص شباهت تام با تصویر

اول امضادار محمدی دارد و در کتاب مصوری اسلام سر آرنولد طبع شده است .

بقول همین مؤلف در آثار هنری محمدی نفوذ کامل هنر چینی نمایانست که مدتها قبل از او برهنر اسلامی وارد شده بود ، و حتی در نظر آرنولد نام (محمدی) که در نامهای اشخاص کمتر دیده می شود، و انمود میکند که باید، او بدین اسلام در آمده باشد یعنی نومسلم آسیای میانه یا چینی باشد . و بنا برین دکتور مارتین یکی از آثار هنری او را نقل گونه نقاشی یکی از استادان چین لی-لنگ-مین Li - Lung - mien دانسته است (منیاتور ایران و ترکیه و هند ج ۲ ص ۱ طبع لندن ۱۹۱۲م) که باید در قالب اسلامی در ترکستان یا ایران بوجود آمده باشد .

درباره محمدی این نکته نیز درخور یاد آور است که وی بر یکی از آثار هنری خود که در موزه لوور پاریس محفوظست با الفاظ « فقیر-الداعی» امضا کرده ، و «داعی» یکی از مراتب مبلغان فرقه اسماعیلی است که بعد از داعیان، فدائیان هم بوده اند (تاریخ ایران سرپرستی سایکس ۲۷۲) و ازین نتیجه گرفته اند که گویا محمدی از افراد فرقه اسماعیلیه بوده باشد (!) (رك: مجله مؤسسه فرهنگی منطوقی ج ۴ ص ۱۰۲ شماره ۱-۴ طبع تهران ۱۹۷۱م)

(۲۲)

نمایش هنر اسلامی

طبع سان فرانسسکو ۱۹۳۷م

EXHIBITION OF ISLAMIC ART

San Francisco 1937.

این نمایش آثار هنری اسلامی در سنه ۱۹۳۷ م در سانفرانسیسکو (امریکا) از طرف دکتور آغامحمد اوغلو ترتیب شده بود، که شرح آثار آن در کتابی بنام مذکور طبع شده است.

از جمله این آثار هنری دو صفحه مصور (شماره ۶۳-۷۵) آن کار هنرمند معروف هروی محمدیست (رك: عدد ۲۱ بالا و فرانسه ۱۵ و فهرست این کتاب) بشرح ذیل:

۱- صحنه رقص ده تن رقص که رقم «عمل استاد محمدی هروی» هم دارد و بر بالای صفحه مهریست که بتاریخ ۱۵۴۵ ق ۱۵۴۵ م کنده شده است، و از این برمی آید که اصل تصویر را در اواسط قرن ۱۶ م کشیده است. دکتور ریچارد ایتینگهوسین Ettinghousen این پدیده هنری را یکی از نفایس منیاتور قرن شانزدهم شمرده، که فقط صورت ده تن صوفی رقصنده را در يك حلقه با خامه سیه نشان میدهد در حالیکه يك نفر دف زن در کنج بالای راست این حلقه رقص بردوزانو نشسته بنظر می آید، و از وضع این مطرب حالت وجد و هیجان پدیدار است (آرت اسلامی ۱۳۸۲ طبع مشیگان)

رقاصان همه مردانند، عمامه های عصر صفوی با کلاه های سرتیز بر سر دارند، پیراهن های دراز سپید پوشیده و کمر بسته اند، یک نفر بسیار فرجه و دیگری میانه هیکل ریش سیاه دارد، و باقی بی ریش و یا دارای ریش تنگ موی اند. البسه این گروه رقصنده فاخر نیست و قیافت ایشان خراسانیست و هنرمند توانسته که فقط با خامه سیه حالت رقص و حرکت و هیجان را در چهره و هیکل این رقصان نشان دهد و هم مامیتو انیم وضع بدنی و عضوی هیکل های مختلف مردم آن وقت را ازین تصاویر دریابیم،

که جوان و میانه سال و پیر بوده اند، و این حلقه رقص نظیر بسیار شبیه حلقه رقص جوانان امروز قبایل افغانیست که در چنین حلقه چنین حرکات را با ضربات دهل در کمال نظم و هیمنه بعمل می آورند و آنرا آدن بروزن وطن گویند.

۲- تصویر سیه قلم دو نفر رقص که بانوای نی يك تن نسی نواز میرقصند. این لوحه مصور اگر چه امضای محمدی ندارد، ولی از طرز و روش هنری آن آشکار است که باید اثر خامه محمدی باشد.

نی نواز جوان با عمامه کوچک و چهره خراسانی و پیراهن دراز کمر بسته در بین گلزاری نشسته و دو جوان دارای ریش سیاه کوتاه با پیراهن های کمر بسته و آستین های دراز و کلاه بلند گنبدین پیش روی او میرقصند و حرکات رقصنده گان متوازن با نغمه های نی بنظر می آید. رقصنده پیش دست افشانی و پای کوبی مینماید، ولی رقص مابعد غالباً آله طرب مانند چنگ یا طنبوری بهر دو دست گرفته و مینوازد، و در حالت هیجان و پای کوبیست.

از تمام آثار خامه هنرمند محمدی هروی که مادرین کتاب ذکر کرده ایم، این سخن روشن می آید که وی تنها هنرمند محافل حکمرانان و فیودالان عصر نبوده، بلکه با حیات عامه طبقات مختلف مانند بازیگران و رقاصان و صوفیان و حتی با دزدکشان مصطبه و مخ بچه و ساقیان میکده نیز سروکاری داشته و اوضاع مختلف حیات طبقات عامه را در هنر خود تصویر کشیده است، و این خود از ابتکارهای روح معشری این هنرمند هراتست، که در تاریخ این مکتب هنر فصل خاصی باید داشته باشد، و ما در آثار هنرمندان و استادان دیگر، کمتر بچنین چیزی بر میخوریم.

هنر آسیای میانه عموماً در پهلوی کاخهای مزین شاهان و مقتدران نشوونما دید، و هنرمندان هم به حمایت مادی و معنوی امراء نیازمند بوده‌اند.

از برخی آثار محمدی بـرمی آید، که وی هنر را از کاخهای آراسته و پیراسته شاهان و امراء و تصویر مجالس بزم و سرور و پاداش و داوری و شکار و عشق‌بازی امراء و شهزادگان کشیده، و به کوی و آشیانه مردمان رسانیده است.

(۲۳)

هنرهای زیبای کشور های عربی و ایران

قرن ۷-۱۷

این کتاب نفیس مصور تألیف ب. ویمارف A. WEIMARF یکی از هنرشناسان معاصر اتحاد جماهیر اشتراکیه شوروی است که در سنه ۱۹۷۴ در ۱۸۷ صفحه بزبان روسی با ۲۱۶ قطعه تصاویر سیاه و رنگه در مسکو طبع گردیده و در آخر کتاب يك بیلو گرافی مفصل السنه شرقی و غربی درباره منابع تاریخ هنر است، و باز يك تلخیص نامه بزبان انگلیسی در ۱۱ صفحه دارد.

تاصفحه ۸۲ مبحث تاریخ هنرهای زیبای کشورهای عربست. و بعد از آن تا صفحه ۱۸۳ از هنرهای زیبای ایران مانند ابنیه و منسوجات و ظرف سازی فلزی و فخاری و هنرهای کتابسازی و مصوری بحث میراند، و نمونه‌های هر یکی را در تصاویر سیاه و رنگین اصل مواد تاریخی از روی محفوظات موزیم‌ها و کتابخانه‌ها و مجموعه های شخصی شرق

و غرب نشان میدهد .

درین کتاب از مکتب هنری هرات و عصر تیموریان و سوابق و لواحق مابعد آن به تفصیل سخن رفته و نمونه‌های گرانمایه هنری این مکاتب را عکاسی کرده است، که آنچه به موضوع کتاب ما تعلق داشت، در واقع آن از این کتاب اقتباس کرده و حواله داده ایم و جمله ۴۶ قطعه آن متعلق به مکتب هرات و سوابق و لواحق مابعد آنست.

(۲۴)

البیم منیا توره‌های هندی و ایرانی

قرن ۱۶-۱۸ م

بزبان روسی، فراهم آورده: ا، ا ایبانووا .

ت، ب گریکی

او، ف اکیموشکینا

طبع مسکو ۱۹۶۲ م

(۲۵)

منیا توره‌های ایرانی در مخطوطات شاهنامه

مجموعه لینن گراد

بزبان روسی طبع مسکو ۱۹۳۵ م

تألیف: ل، ت، ن گوزالبین .

م، م دیکانوف،

(۲۶)

مصوری ایران

بزبان روسی طبع مسکو ۱۹۳۸ م
تألیف: ب، دنیکی.

(۲۷)

آثار نظامی در هنر آذربایجان و شرق

در قرن ۱۵-۱۷ م

بزبان روسی طبع باکو ۱۹۴۷ م
تألیف: ب، دنیکی.

(۲۸)

ذخائر هنر خلقی مردم خارجه

در هر میتاج

بزبان روسی طبع لینن گراد ۱۹۶۲ م
تألیف: ن، و دیکونوبو.

(۲۹)

نمونه‌های خوش نویسی ایران و آسیای میانه

قرن ۱۵-۱۹

بزبان روسی طبع مسکو ۱۹۶۳ م

فراهم آورده: گک، ی گوستیگو وای

(۳۰)

منیاتورهای آسیای میانه

در قرن ۱۵-۱۸

بزبان روسی طبع مسکو و لینن گراد ۱۹۳۹ م
فراهم آورنده و مقدمه نویس: ن، و دیکونوبو

(۳۱)

نشریه شعبه تاریخ کلتور و هنر شرق ارمنیتاج

جلد ۱-۲ طبع لینن گراد ۱۹۳۹-۱۹۴۷ م (روسی)

(۳۲)

منیاتورهای مناظر زمینی يك مخطوطه منتخبات شهر

۱۳۹۸ م (۸۰۱ ق)

تألیف آقای اوغلو محمد، بزبان انگلیسی طبع استانبول ۱۹۳۶ م

(۳۳)

کتابک مخطوطات و منیاتورهای کتابخانه چستربیتی

دوبلن انگستان (انگلیسی)

جلد اول طبع دوبلن ۱۹۵۹ م

تألیف : ا، ج ازبیری

مجتبی مینوی

ای ، بلوشه

جلد دوم طبع دوبلن ۱۹۶۰

تألیف : مجتبی مینوی

ب ، دلبیور و بنسون

ج ، وویل کنسون

ای ، بلوشه

جلد سوم طبع دوبلن ۱۹۶۲ م

تألیف: چهار نفر مذکور

(۳۴)

هنر مسلمانان (مصور)

تألیف : ر ، کوئچلین.

گک ، مائگیون

طبع پاریس ۱۹۵۶ (فرانسه)

(۳۵)

کتاب کوچک هنر مسلمانان (انگلیسی)

مؤلف: م ، س دیماند

طبع: نیویارک ۱۹۳۰ م. طبع دوم ۱۹۴۴ م. طبع سوم ۱۹۵۸ م

(۳۶)

منیاتور ایرانی (المانی ، ایتالوی)

مؤلف: موریس دیماند.

طبع: برلن: ۱۹۵ م. میلان ۱۹۵۰ م

(۳۷)

منیاتورهای ایرانی در مجموعه برنارد بیرینسون (ایتالوی)

مؤلف: ر ، ایتنگاوزن

طبع: میلان ۱۹۶۱ م

(۳۸)

منیاتور ایرانی

مؤلف: کوبسکو و اویر. طبع پراگ ۱۹۶۰ م

Persische Miniaturen. Kubickova. praha 1960

(۳۹)

مخطوطات مصور ایرانی درموزه برتانیای (انگلیسی)

مؤلف: گک ، م میرید ته - اونس.

طبع: لندن ۱۹۶۵ م

Persian Illustrated Manuscripts in The British Museum. By Meredith - Owens. London 1965.

(۴۰)

منیا توره‌های مکتب بهزاد در مجموعه قاهره (انگلیسی)

مؤلف: مصطفی محمد.

طبع: بادن بادن ۱۹۶۰ م

Miniatures Of The School of Behzad in cairo collections. By Mustafa mohamad. Baden – Baden 1960

(۴۱)

منیا تورها و مخطوطات شرقی در مجموعه سکاندیناوینا

(انگلیسی)

طبع: ستاکهولم ۱۹۵۷ م

Oriental Miniatures and Manuscripts in Scandinavian Collections. Stockholm 1957.

(۴۲)

نقاشی ایرانی در قرن ۱۵ م

مؤلف: پیندر ویلسون.

طبع: لندن ۱۹۵۸ م

Persian Painting of The Fifteenth Century. By R. Pinder-Wilson. London 1958.

(۴۳)

منیا توره‌های ایرانی (انگلیسی)

مؤلف: ولیم بازیل روبنسون.

طبع: اکسفورد ۱۹۵۷ م

Persian miniatures. By. Robinson Basil william. oxf. ord 1957.

(۴۴)

منیا توره اسلامی، قرن ۱۳-۱۹ م
از مجموعه‌های ولایات متحده امریکا و کانادا
کتلاک نمایش گاه وینیزیا ۱۹۶۲ م

ناشر: ج، گروب ارنست.

Muslim Miniature Paintings from The XIII to XIX Century.

By. J. Grube Ernst. Venezia 1962.

(۴۵)

سبک کلاسیک نقاشی اسلامی (انگلیسی)
ببرخی از نمونه‌های مجموعه‌های امریکا

مؤلف: ج، گروب ارنست.

طبع: امریکا ۱۹۶۸ م

The Classical Style in Islamic Painting. By J. Grube Ernst 1968.

(۴۶)

نقاشی شیراز در قرن ۱۶ م (انگلیسی)

مؤلف: جی، دگست.

(۵۰)

منیاتورهای ایرانی در مجموعه‌های آیزنس بر تانیا (انگلیسی)
تألیف: ب ، دلبیو رابنسون. طبع: لندن ۱۹۶۷.

Persian Miniature Painting from Collections in The
British Isles. By B. W. Robinson. London 1967.

(۵۱)

سروی هنر ایران از زمان قدیم تا کنون

ترتیب و فراهم‌آوری: الف ، یو پوپ. فیلیس اکرمان.

طبع اول: جلد ۱ تا ۶ در نیویارک ۱۹۳۹ م.

طبع دوم: جلد ۱ تا ۱۶ در توکیو ۱۹۶۰-۱۹۶۹ م.

در جلد این کتاب تاریخ مصوری و منیاتور و دیگر هنرهای
کتابسازی در ضمن مقالات متعدد بزبان انگلیسی آمده که آنرا هنرشناسان
بصیر غربی و شرقی نوشته‌اند، و در جلد ۹ نمونه‌های آثار مهم هنری و
کتابهای خطی داده شده که ما درین کتاب بجای خود از آن یادآوری
کرده ایم .

در جلد ۱۴ چند مقاله مفید ذیل باعکس های نمونه‌های دلکش

هنری دارد:

۱- مقایسه منیاتور ایران و ترکیه با چندین لوحه مصور نمونه ،

بقلم سوت کمال یتکین.

۲- خطاط بزرگتر مدرسه بایسنغر با نمونه خطوط جعفر، از مهدی

بیانی .

۳- کتب البیطره وحشایش (مصور) با نمونه های نقاشی از

ارنست گروب.

طبع: واشنگتون ۱۹۴۹ م

Shiraz Painting in Sixteenth Century. G. D. Guest.
Washington 1949.

(۴۷)

خوش نویسی و منیاتور بیست‌های شرقی اسلامی (فرانسه)
مؤلف: کلیمان هوارت.

طبع: پاریس ۱۹۰۸ م

Les Calligraphes et Les miniaturistes de l' orient
Musulman, Paris 1908

(۴۸)

کتالوگ تحلیلی نقاشی‌های ایرانی در کتابخانه بودلیان
(انگلیسی)

مؤلف: ب ، دلبیو رابنسون.

طبع: اکسفورد ۱۹۵۸ م

A descriptive Catalogue of The Persian Paintings in
The Bodlian Library. oxford 1958. By. B. W. Robinson.

(۴۹)

اسامی‌های ایرانی از قرن ۱۴ تا ۱۹ م (انگلیسی)

تألیف: ب ، دلبیو رابنسون.

طبع: نیویارک ۱۹۶۵ م

Persian Drawings from 14-Th through The 19-th
Century. By B. W. Robinson. New york 1965.

A survey of Persian Art
from Prehistoric Times to the Present.

Editors: A. U. Pope.

Phyllis Ackerman.

Volumes 14.

Text Pages 3205

Plates 1530

Figs 1210

General Edition. July 1967. Teheran. London. New
york. Tokyo.

(۵۲)

منیاتور ایرانی (فرانسه)

مؤلف: آی، سچو کین. طبع: پاریس ۱۹۳۲ م

Les miniatures Persanes. By Ivan Stchoukine. Paris
1932.

(۵۳)

منیاتور مخطوطات شاه عباس اول صفوی (فرانسه)

مؤلف: آی، سچو کین. طبع: پاریس ۱۹۶۴ م

Les Peintures des manuscrits de Shâh A'bbâs Ier
à la fin des safavis. By I Stchoukine. Paris 1964.

(۵۴)

منیاتورهای ایران و قلمرو آن

از نسخه‌های عربی و فارسی و ترکی و هندی که در کتابخانه دولتی

برلین و توینگن بود ۷۳ نسخه خطی در سنه ۱۹۵۶ م. در نمایشگاه

هنری گذاشته شد، که ج، کریمر فهرستی از آن ترتیب داد و آنرا با

یازده تصویر در همین سال از توینگن نشر کرد.

فهارس

۱- نامهای هنروران

۲- نامهای مخطوطات و آثار هنری

۳- فهرست منابع ادبی تاریخ هنر

ناسهای هنروران

کتاب سازی

مربوط مکاتب هنری تیموریان و متفرعات آن بعد از نام هر هنرمند عدد عمومی آثار هنری
اوداده شده که در متن کتاب بین قوسین است

(الف)

آقا جان کاتب ۹۹۹	احمد حسینی مشهدی کاتب ۴۲۰/۲۲/۱
آقارضا مصور هروی ۹۷۶/۹۲۶/۸۵۹	۲۳۹۶
ابراهیم کاتب ۹۶۶	احمد رومی (مصور) ۱۰۲۷/۳۴۶
ابراهیم جاهی بن بهرام میرزا صفوی (خطاط)	احمد شیرازی کاتب ۲۵۶۳/۱۷۰
۴۵۰/۴۴۹	احمد بن سلطان علی کاتب هروی ۱۳۹
ابراهیم خلیل کاتب ۲۴۷۶	۲۳۶۲/۲۳۵۹
ابراهیم سلطان بن شاهرخ (خوشنویس) ۹۳۸	احمد لال (کاتب) ۹۹۹
ابراهیم منشی رضوی ۴۴۶ تا ۴۴۸	احمد موسی (مصور) ۹۶۷
ابن محمد حسین حسینی کاتب ۱۸۶	اسدالله کاتب کرمانی ۱۶۸۷
ابوبکر بن اسماعیل مصور ۱۰۱۴	اسکندر بن مسعود کاتب ۱۹۵
ابوظاهر کاتب ۱۲۵	اسماعیل بن ابراهیم کاتب هروی ۱۱۴۴
ابوالقاسم علی بن احمد کاتب ۲۳۶۲	اسماعیل حسینی کاتب ۱۱۴۵
ابوالوفای بن نورالله کاتب ۱۵۰/۱۴۹	اسماعیل کاتب ۲۳۶۷
احمد چوره (مصور) ۱۰۲۷	اظهر کاتب تبریزی ۵۶۵/۵۶۴/۲۲۵/۲۴۵

۸۵۲ تا ۸۵۸ (هفت قطعه) / ۹۵۲	؟ ۲۴۹۹ ؟ ۲۴۹۶ / ۲۴۷۱ ؟ ۲۴۵۱
۱۰۶۴ / ۱۵۱۸ تا ۱۵۵۲ (۳۵ قطعه)	۲۵۰۰ / ۲۵۰۱ / ۲۵۰۲ / ۲۵۰۵ /
۲۵۱۷ / ۲۴۰۸	۲۶۰۷ / ۲۵۰۸
هر کاتب شماخی ۹۶۱	پاینده درویش (نقاش) ۹۶۲ / ۳۴۶
هر کاتب (؟) ۱۲۹ / ۶۷	پیر علی ابن ملا عبدالرحیم عنبرین قلم هروی
بیک (خط او) ۲۵۸۱	۱۸۵
ر بن محمد علی کاتب اردستانی ۱۰۴۲	پیر علی بن عبدالرحمن کاتب جامی ۲۴۶ / ۶۸
(ب ، پ ، ت)	۲۳۷۶ / ۹۶۷ / ۵۵۹
یا جان بن عبدالعلی خطاط و مصور تبریزی ۹۶۷	پیر محمد کاتب ۲۰
یا شاه کاتب اصفهانی ۵۰۷ تا ۵۱۲ (۶ قطعه)	ترسون محمد کاتب بلخی ۱۶۲
۱۵۷۰ / ۱۵۶۹ / ۹۵۳	تمراز (مصور) ۲۵۰۷
شاه بن سلطان علی ۲۴۲۲	ج
بای حصار کاتب ۵۶۶	جعفر بایسنغری کاتب حافظ بن علی تبریزی
بنی محمد بن سلطان علی کاتب نونداکی ۱۷۹	۳۷۲ / ۳۴۶ / ۲۶۷ / ۲۶۶ / ۲۰۶ / ۶۹
بزید کاتب پورانی ۹۶۷ / ۹۶۶	تا ۱۰۲۸ / ۹۹۸ / ۹۶۷ / ۶۹۳ / ۳۷۴
بیسنغرمیرزا (مشق او) ۲۶۰۵ / ۱۰۲۷ / ۳۴۷	۱۵۹۴ تا ۱۵۷۲ / ۱۰۶۵ ؟ ۱۰۴۴
بیسنغری بن محمود (شهزاده خطاط) ۹۶۷	۲۴۷۷ / ۲۳۹۲ / ۲۳۱۹ (۲۳ قطعه)
هان کاتب هروی ۲۶۰۸ / ۱۴۷	جعفر تبریزی (مصور) ۹۶۲ / ۹۶۱
مدان قره (مصور) ۹۶۷	جعفر بن علی حسینی کاتب سبزواری تا ۳۵۵
هرام افشار (مصور) ۲۴۹۸	۳۵۷
هرام قلی (مصور) ۲۵۰۶ / ۹۷۷	جلال الدین بن ظاهر کاتب هروی ۱۵۴
هرام میرزا (خطاط ، مصور) ۹۶۷ / ۵۶۲	جلال الدین (امیر کاسی ، مصور) ۹۶۲
هزاد ۱۶ / ۱۷ / ۱۸ / ۱۹۹ / ۲۱۷ / ۲۲۰ / ۲۳۳	جلال الدین محمود بن فیروز بخت کاتب حسینی
۲۳۷ / ۲۳۲ / ۲۴۲ / ۲۴۳ / ۲۵۸ /	هروی ۹۹۸ / ۹۶۶ / ۶۳۰ / ۶۲۹ /
۲۵۹ / ۲۶۱ / ۲۶۳ / ۲۷۸ / ۲۸۱ /	۱۵۱۷ / ۹۹۹
۲۸۶ / ۲۶۶ / ۳۶۷ / ۳۶۵ / ۹۷۱ /	جمال الدین حسینی کاتب شیرازی ۱۹
۹۷۳ / ۹۷۴ / ۹۷۵ / ۹۸۹ / ۱۰۵۸ /	جمال کاتب مشهدی ۴۵۱

جهانگیر کاتب سلطانی ۱۱۴۶	حمدالله بن شیخ مرتد کاتب ۱۰۶۸
ح	حیدر بن ابراهیم حسینی کاتب ۶۳ / ۹۶۶ /
حاجی محمد قفل ساز (مصور) ۹۶۳	۹۹۸ / ۹۶۸
حاجی محمد کاتب هروی ۱۰۹	خ
حاجی محمد کاتب مشهدی ۲۳۳۱	خان علی کاتب هرات ۹۹۳
حاجی محمد سیاه قلم ۹۶۳	حضر شاه کاتب ۲۹
حالی کاتب ۱۰۰۰	خواجه اختیار منشی هروی ۳۵۱ / ۳۵۰ / ۳۴۹
حبیب بن میر محتی کرمانی (شیخ ثانی)	خواجه خان بن سلطان احمد سیاوشانی کاتب
۱۵۹۸ تا ۱۶۰۲ (۵ قطعه)	هروی ۲۸۳ / ۱۷۲
حبیب بن حسین کاتب سمرقندی ۲۳۶۴	خواجه علی خطاط و نقاش خوارزمی ۱۰۱۵
حسن حسینی کاتب شیرازی ۶۱	خواجده سالک بن میرک کاتب سمرقندی
حسن بن حسین شاملو ۴۵۲ / ۳۲۶ / ۲۰۱ تا	۵۰۲ / ۵۰۱
۴۵۵ (۴ قطعه) ۲۴۷۸	خلیل (شیراز ، مصور) ۳۴۶ / ۳۵۹ / ۹۶۱ /
حسن علی کاتب مشهدی ۱۱۴۷ / ۱۱۵۲ /	۹۶۲ / ۹۶۲
۲۴۰۲	خلیل کاتب تبریزی ۴۵۸
حسن محمد کاتب ۱۵۲	خلیل بن درویش محمد کاتب جامی ۱۰۷۵ /
حسن بن محمد احسن کاتب ۳۲۹	۲۵۵۳ / ۲۳۵۶
حسین (مولانا مذهب) ۹۶۶	خلیل باخرزی (رک : شاه خلیل الله)
حسین کاتب خوارزمی ۴۵۶	د
حسین عبدالله کاتب شیرازی ۲۵۶۷	درویش احمد بن شیخ حسن کاتب ۲۴۴۱
حسین بن علی کاتب تونی ۵۵۴	درویش عبدالله سلطانی کاتب هروی ۳۴۹
حسین علی کاتب ۹۹۸	درویش علی بن درویش محمد کاتب ۶۵۸ / ۱۱۹
حسین الفیض کاتب ۹۶۷	درویش محمد کاتب سمرقندی ۵۶۸ / ۵۶۷
حسین کلو کاتب ۱۱۶۸	درویش محمد مصور ۹۶۱ / ۹۶۲ / ۹۶۳ / ۹۶۶ /
حسین کاتب گیلویی ۱۰۰۵	۱۰۵۴
حسین بن محمد بن شریف الحسینی کاتب	درویش محمد کاتب طاقی ۱۰۲۳
۲۴۰۶	درویش محمد بن علی کاتب ۹۳۴

دوری کاتب هروی (بایزید) / ۱۵۷۱ / ۵۶۱	سلطان علی کاتب باوردی ۱۰۰۹
۲۵۳۸	سلطان علی یعقوبی کاتب قائنی / ۳۵۳ / ۷۱
دوست محمد هروی کاتب شاهي / ۱۵۶ / ۷۰	۱۰۷۶ / ۹۶۷ / ۴۹۲ / ۴۹۱ / ۴۹۰
۶۵۳ تا ۶۵۱ (سه قطعه) / ۹۶۷ / ۹۶۶	۱۱۲۶ (۵۱ قطعه)
۱۰۶۹ / ۹۹۹ / ۹۷۷	سلطان علی کاتب مشهدی ۵۲ / ۳۹ / ۳۱ / ۲۵
دولت جهانگیری (مصور) ۸۶۰	/ ۱۰۸ / ۷۵ / ۷۴ / ۷۳ / ۷۲ / ۶۵ / ۵۳
دولت محمد کاتب ۱۹۲	/ ۲۰۸ / ۲۰۷ / ۱۷۶ / ۱۲۶ / ۱۱۵
(ر ، ز)	/ ۲۹۷ / ۲۸۹ / ۲۲۲ / ۲۲۱ / ۲۰۹
راجو (کاتب) ۱۴۱	تا ۴۵۹ / ۳۵۲ / ۳۳۲ / ۳۰۶ / ۲۹۸
رستم علی شاهي (مصور خطاط) / ۹۹۹ / ۹۶۷	۹۶۱ / ۸۴۸ / ۵۵۳ (۱۱ قطعه) ۴۷۰
۲۲۰۵ تا ۲۱۹۸ (هشت قطعه)	/ ۹۸۰ / ۹۷۹ / ۹۶۹ / ۹۶۸ / ۹۶۷
رضاعباسي (مصور) ۹۸۹ / ۹۸۳ / ۳۶۴ / ۶۶	۱۰۱۶ / ۱۰۰۴ / ۹۸۹ / ۹۸۴ / ۹۸۳
رکنا (حکیم) ۲۶۱۶	تا ۱۱۲۷ / ۱۰۶۲ / ۱۰۶۰ / ۱۰۲۴
روح الله ميرک (استاد بهزاد) ۶۶۳ / ۲۴۴	۲۱۷۵ تا ۱۶۹۸ (۴ قطعه) ۱۱۳۰
زين الدين ابوالفتح حسيني کاتب گنابادی ۸۴۱	(۴۷۸ قطعه) ۲۴۰۴ / ۲۳۸۵ / ۲۳۴۸
زين الدين محمود کاتب هرات ۶۳۲ / ۶۳۱ / ۴۶	/ ۲۴۸۶ / ۲۴۶۹ / ۲۴۱۳ / ۲۴۱۰
/ ۹۹۹ / ۹۶۹ / ۹۶۸ / ۹۶۷ / ۹۶۶	/ ۲۵۱۸ / ۲۵۰۸ / ۲۴۸۸ / ۲۴۸۷
۱۵۱۵	تا ۲۶۳۷ (۳ قطعه) ۲۵۲۰
بين العابدین جرجانی منشی بن سلطان بخت	سلطان علی هروی کاتب ۱۹۹
۹۸۲	سلطان بنت شاه اسما عییل صفوی (خوشنویس)
س	۹۶۷
مالک بن سعید کاتب ۱۰۴۰	سلطان محمد کاتب ۲۴۱۵ / ۲۳۵۷
سلطان احمد کاتب هرات ۴۰	سلطان محمد مصور ۲۴۶۰ / ۲۴۵۵ / ۲۴۲ / ۱۵
سلطان احمد (مصور ویسی) ۹۶۳	۲۶۱۲ / ۲۵۰۴
سلطان حسین کاتب تونی ۹۹۹ / ۹۶۸ / ۶۵۴	سلطان محمد هروی ۵۸۰
سلطان حسین کاتب ۱۰۷۲ / ۱۰۷۱	سلطان محمد خندان کاتب هروی ۱۴۰
سلطان حسین کاتب بن جمشید هروی ۲۵۳۹	/ ۹۹۹ / ۹۶۷ / ۹۶۶ / ۳۷۱ / ۳۰۴

شاه قاسم کاتب هروی ۵۱۳ / ۴۲۳ / ۲۹۹	۲۱۷۶ تا ۲۱۸۶ (۱۱ قطعه)
تا ۵۱۹ (۷ قطعه)	۲۴۳۹ / ۲۴۳۶ / ۲۳۸۸ / ۲۳۲۲
سلطان محمد نور کاتب و مصور هروی / ۷۷ / ۷۶	شاه قلی مصور ۲۶۲۹ / ۹۶۷
شاه محمد کاتب ؟ / ۳۶۱ / ۳۰۷ / ۲۲۰ / ۱۶۲ / ۱۱۳ / ۷۸	شاه محمد کاتب ۲۵۳۶ / ۲۵۳۵ / ۲۴۰۵ / ۱۰۴۶
شاه محمد کاتب مشهدی / ۹۶۶ / ۹۵۵ / ۸۴۹ / ۴۸۹ / ۴۸۰	شاه محمد کاتب مشهدی ۵۴۷ تا ۵۲۰ / ۴۱۹
/ ۹۹۹ / ۹۹۸ / ۹۷۹ / ۹۶۸ / ۹۶۷	(۲۸ قطعه)
شاه محمد مصور ۲۸۵	۲۱۸۷ تا ۱۵۶۵ (۱۳ قطعه)
شاه محمود کاتب نساپوری / ۲۴۱۸ / ۲۳۸۶ / ۲۳۵۱ / ۲۱۸۸	شاه محمود کاتب نساپوری ۹۰ / ۸۸ / ۱۹ / ۱۲
/ ۲۵۱۵ / ۲۴۸۹ / ۲۴۸۳ / ۲۴۱۹	۳۷۶ / ۳۲۷ / ۳۰۸ / ۳۰۳ / ۲۴۸ / ۲۲۵
۲۵۳۴ تا ۲۵۳۱ (۴ قطعه)	تا ۴۰۷ (۳۲ قطعه) / ۹۶۶ / ۸۴۶
سلطان محمود کاتب هروی ۱۷۳	/ ۹۹۸ / ۹۸۳ / ۹۷۶ / ۹۶۹ / ۹۶۸ / ۹۶۷
سلطان محمود شاگرد بهزاد ۲۸۲	۱۶۸۶ تا ۱۶۰۳ / ۹۹۹
سلطان محمود مجلد ۳۰۸	/ ۲۳۸۳ / ۲۳۷۵ / ۲۳۶۰ / ۲۳۲۰
سليمان کاتب ۹۶۷	/ ۲۴۳۱ / ۲۴۲۵ / ۲۴۲۳ / ۲۴۰۲
سليم نساپوری کاتب / ۱۰۱۷ / ۹۹۹ / ۹۹۸	تا ۲۴۹۰ / ۲۴۵۶ / ۲۴۴۷ / ۲۴۴۰
۱۵۶۸ / ۱۵۶۷ / ۱۵۶۶	۲۵۹۷ / ۲۵۱۵ (سه قطعه) ۲۴۹۲
سمره بن علی کاتب ۲۵۶۵	شرف الدين حسين کاتب مشهدی (مير)
سنة الله نقاش ۹۶۳	۱۱۵۴ / ۱۰۶۳
سهيل انور (مصور) ۹۶۴	شرف الدين علی کاتب یزدی ۱۱۶
سیاوش بن احمد کاتب ۱۸۱	شريف الدين حسيني نقاش ۹۶۱
سید احمد کاتب مشهدی ۹۹۹ / ۹۸۳ / ۹۶۶	شفيقا حسيني هروی (محمد شفيع شکسته نویس)
سید علی (مير مصور) ۲۴۵۵ / ۲۶۲	۵۸۶ تا ۵۸۲ (۵ قطعه)
(ش ، ص ، ط)	شمس الدين تبریزی (مولانا) ۲۶۱۷
۱۱۵۳ / ۴۵۷ / ۳۰۰	شاه حسين بن فخرالدين علی شهابی کاتب هروی / ۱۸۴
شاه حسين کاتب سبزواری ۸۴۲	۲۳۳۶ / ۹۹۸ / ۹۶۷ / ۶۵۶
شاه خليل الله کاتب باخرزی ۲۵۵۸	شمس الدين بايسنغری (محمد بن حسام کاتب)
	۲۵۱۶ / ۲۱۹۱ / ۲۱۹۰ / ۲۱۸۹ / ۱۰۲۶

شمس‌الدین محمد لطف‌الله کاتب ۹۶۷	۲۶۴۲/۹۹۹/۹۸۰
شهسوار کاتب ۲۵۹۴	عبدالله بن علی مذهب و کاتب بخارا ۱۸۸/۲۴
شیخ زاده (مصور) ۲۴۸۳/۲۴۵۲/۲۲۰	۴۵۱/۲۱۲
شیخ محمد امامی کاتب هروی ۹۶۶/۹۶۱/۹۲۵	عبدالله بن محمد کاتب هروی ۹۶۵/۳۲۸
۹۹۹/۹۶۷	عبدالواحد کاتب جامی ۴۳
شیخ محمد مصور هروی ۹۹۹/۹۸۴/۹۸۳/۹۶۶	عبدالباقی باکو (مصور) ۹۶۳
۲۵۰۳/۱۰۵۷/۱۰۰۲	عبدالجلیل کاتب ۴۲
شیخ محمد بن فخرالدین احمد کاتب سلطانی	عبدالحی مصور تبریزی ۱۰۵۴/۹۶۲/۹۶۱
هروی ۲۷۸/۲۷۷/۶۳۸/۶۳۹	۲۶۱۸/۱۰۵۵
۲۳۸۷/۲۶۰۱/۲۶۰۲/۲۶۱۳	عبدالخالیق بن حبیب‌الله کاتب هروی ۱۲۷/
۱۴۶۷ تا ۱۵۰۷ (۴۱ قطعه)	۶۵۵
شیخ محمد بن حسین کاتب لاری ۲۴۱۲	عبدالرحمن یعقوبی کاتب خوارزمی ۴۱۳/
شیخ محمد بن شیخ کمال کاتب سبزواری ۹۹۸	۱۰۰۳/۴۱۵/۴۱۴
شیخ محمود جعفری هروی کاتب پیربودانی	عبدالرحمن کاتب ؟ ۲۵۷۶
۱۳۱۴ تا ۱۳۵۲ (۴۱ قطعه)	عبدالرحمن بن محمد اسماعیل کاتب ۱۰۰۶
شیخی بیگ نقاش ۹۶۳/۹۶۱	عبدالرحیم انیسی کاتب خوارزمی ۷۹/۶۶۴/
شیرعلی کاتب هروی ۱۶۸۸/۹۶۷/۲۴۹ تا ۱۶۹۱ (چهار قطعه)	۱۱۶۹؟ ۱۰۴۴/۹۶۷/۹۶۱/۶۶۵
صدیقی بیگ نقاش ۹۷۳	تا ۱۲۳۹ (۷۱ قطعه) ۲۳۶۲/
طهماسب حسینی (شاه خوشنویس) ۵۹ (ع. غ)	۲۵۱۵
عارف بن روح‌الله کاتب هروی ۱۶۹۲/۹۶۷	عبدالرحیم خلوتی (مصور) ۹۶۹
عبدالله کاتب زبارتگاهی ۹۶۶	عبدالرحیم بن محمد قاسم کاتب ۹۹۹/۹۶۶
عبدالله کاتب سمرقندی ۲۳۹۸	عبدالرحیم عنبرین قلم هروی ۳۰۹/۳۱۰/
عبدالله شهاب‌الدین مصور هروی ۹۶۹	۳۳۳/۳۵۳/۶۶۶ تا ۶۹۱ (۲۶ قطعه)
عبدالله صراف (نقاش) ۹۶۲	۸۵۰/۲۱۹۲/۲۱۹۳/۲۱۹۴/
عبدالله طباطبای کاتب هروی ۹۶۸/۴۱۱/۴۱	۲۵۵۵/۲۵۵۶/۲۵۵۷/
	عبدالصمد حافظ مصور شیرازی ۱۸۱/۸۴۸
	۹۳۷

علاءالملک کاتب سبزواری ۶۹۲	عبدالعزیز (خواجه مصور) ۲۴۵۳/۹۶۶
علی‌الکاتب ؟ ۲۳۷۷/۵۱	۲۴۵۵
علی بیگ کاتب ۹۶۹	عبدالعزیز خان (شاه خوش نویس) ۹۶۷
علی تبریزی (مصور) ۹۶۲/۹۶۱	عبدالکریم کاتب خوارزمی ۴۱۶/۲۱۶/۸۰
علی جان بن حیدر علی کاتب هروی ۶۵۷	۹۶۱/۹۶۶/۹۹۸/۱۰۴۴؟
علی بن حاجی مذهب ۲۳۴۰	۱۲۴۰ تا ۱۳۱۲ (۷۳ قطعه)
علی حسینی موسوی کاتب هرات ۰۴۵/۹۹۹	عبدالمومن کاتب مزاری ۲۵۵۱
۲۴۰۳/۲۳۲۵	عبدالطک کاتب ۲۳۶۱
علی بن حیدر حسینی قاسمی کاتب ۱۱۳۱/۳۲	عبدالواحد کاتب مشهدی ۸۲۴/۸۲۵/۸۲۶
۱۳۳۳	۱۴۳۸/۲۴۲۸/۲۴۲۹
علی رضا کاتب مشهدی ۱۰۵/۱۳۲/۹۷۸	عبدالواسع محرر ۹۹۹
۲۴۳۲/۹۹۹	عبدالوهاب حجازی (ابوالکارم کاتب)
علی کاتب قائمی ۱۰۴۸	۸۳۰/۸۲۹
علی بن لطف‌الله معاذ حسینی (کاتب) ۱۴	عبدالوهاب حسینی مشهدی کاتب ۹۶۶
علی بن محمود کاتب تبریزی ۱۶۵	عبدالوهاب محرر مشهدی ۹۹۹
علی بن میرک سمرقندی ۱۶۹	عبدی کاتب نشاپوری ۴۲۴/۸۳۳/۸۳۴
علی بن نورالدین غوریانی ۱۴۶۱/۱۴۶۰	۸۳۵/۹۶۶/۹۶۷/۹۶۸/۹۹۸
علی یزدی (مصور) ۹۶۲	۹۹۹/۱۴۳۹ تا ۱۴۵۸ (۲۰ قطعه)
عمادالدین آهنگران کاتب بخارا ۱۴۸	۲۵۴۰/۲۴۱۴
عماد ابرقوهی کاتب ۱۰۰۸	عبیدالله خان (شاه خوش نویس) ۹۶۷
عماد حسنی کاتب قزوینی ۹۷۱/۹۷۲/۹۹۷	عبیدالله مصور بخاری ۹۸۰
۱۳۰/۱۱۷	عبیدالله بن علی کاتب ۲۳۹۷
عماد فراهی کاتب ۹۶۷	عزالدین کاتب هروی ۲۳۲۳
عماد بن محمد کاتب هروی ۱۳۵۵	علاءالدین شیخ احمد کاتب اخیسکتی ۱۳۷/
عمادالدین محیی کاتب هروی ۱۹۳	۲۳۲۴
عنایت (آقا صفهانی) ۲۶۲۷	علاءالدین بن هدایت الله شریف کاتب ۱۰۳۵
عیشی کاتب هروی ۹۹۹/۹۹۸/۹۶۶	علاءالدین محمد هروی ۲۴۰/۸۴۳/۱۰۴۷

کمال الدین حسین کاتب هروی ۵۵۵ تا ۵۵۸	۹۹۹/۹۶۷	کمال الدین مذهب مشهدی
(۴ قطعه) ۹۹۹		۹۶۲/۳۴۶/۲۵۴
کمال الدین مذهب ۹۶۶		۸۴۴
کوپک عکاس ۹۶۸/۹۶۵		۲۶۰۶/۸۴۷
(م)		(ف ، ق ، ل)
مالک کاتب دیلمی ۸۶/۸۷/۵۸۹ تا ۵۹۷		۱۰۰۲
(۹ قطعه) ۹۹۸/۹۷۹/۱۴۰۲ تا		۱۲۴
۱۴۲۱ (۲۰ قطعه)		۱۲۴
مثالی کاتب کاشانی ۲۳۴۴		۸۲۳
مجنون رقیقی کاتب هروی ۹۶۷/۲۴۰۹		۲۵۶
محب الله کاتب ۹۹۰		۸
محسن بن لطف الله معاد کاتب سبزواری ۲۳۵۵		۳۲۴
محمد (نقاش هروی) ۹۶۱		۲۲۷/۲۱۵
محمد (کاتب هروی) ۳۵/۱۴۰۰/۱۴۰۱		۹۷۳
۲۴۳۵		سم علی کاتب و مصور شیرازی ۲۶۱/۱۶
محمد بن ابراهیم بن مسعود کاتب ۲۳۳۹		۲۲۰۶/۱۱۳۴/۶۵۹/۳۶۰/۲۸۸
محمد بن ابراهیم منعم ۲۶۴۵		طب الدین احمد بن علی شاه کاتب هروی ۱۷۸
محمد ابریشمی کاتب مشهدی ۶۰۰/۶۰۱		۳۸/۳۷
۶۰۲/۹۶۷/۹۶۸/۹۹۹/۱۴۲۶		طب الدین جمال کاتب ۱۵۱
تا ۱۴۳۲ (۷ قطعه)		طب الدین محمد حسینی کاتب ۲۲۱۴
محمد بن احمد کاتب خشمی ۲۵۹۵		طب الدین محمد یزدی کاتب ۱۳۹۴/۱۳۹۵
محمد بن اسحق جنابدی ۲۳۸۴		وام الدین مجلد ۳۴۶
محمد امین بن ابراهیم کاتب هروی ۱۵۰۸ تا		مال ثانی کاتب ۶۶۰/۶۶۲
۱۵۱۲ (۵ قطعه)		مال کاتب ؟ ۲۵۵۲
محمد امین کاتب مشهدی ۳۷۵/۴۲۲/۲۶۰۰		مال کاتب نشاپوری (نوربخشی) ۱۱۳۶
محمد امین کاتب سمرقندی ۲۵۹۹		۲۵۹۸
محمد امین کاتب ؟ ۱۰۰۰		

محمد امین مذهب ۹۸۹		محمد حسین مجلد ۶۲۶
محمد اوبهی کاتب ۹۶۶		محمد حسینی کاتب ۱۰۱۲
محمد باقر بن میر علی کاتب هروی ۶۰۳/۶۰۴		محمد بن حسن شاه کاتب هروی ۴۷
۲۵۴۱/۱۱۳۸/۱۱۳۷		محمد خیام مصور ۹۶۲/۹۶۳
محمد باقی کاتب بخاری ۲۳۳۴/۹۹۱		محمد رحیم کاتب مشهدی ۵۷۷/۵۷۸/۵۷۹
محمد بدخشی حسینی کاتب ۱۴۶۶/۲۳۸۰		محمد رضا کاتب مشهدی ۹۶۸/۲۳۷۸
۲۴۴۲		محمد رضا کاتب تبریزی ۴۲۰
محمد بخاری کاتب ۹۹۵		محمد سعید بن مسعود کاتب هروی ۵۸۰
محمد بلخی کاتب ۱۴۳۷		محمد بن سعید بن سعد کاتب ۲۶۱۹
محمد بهرام کاتب ۵۰۳ تا ۵۰۶ (۴ قطعه) ۱۴۳۶		محمد بن سلطان محمد کاتب هروی ۹۷۹
۲۴۸۰		محمد بن سلطان شاه کاتب هروی ۹۸۲
محمد بیگ نقاش هروی ۹۶۶/۹۸۰/۱۰۵۶		محمد بن شاه محمد کاتب ترکستانی ۴۱۷
محمد تقی کاتب هروی ۱۳/۵۹۸		محمد شریف کاتب هروی ۹۷۶/۱۴۲۳/۱۴۲۵
محمد جعفر بن محمد باقر بن میر علی هروی		محمد صالح درد مند ۱۶۴/۹۶۸/۲۲۱۱ تا
۲۳۲۹		۲۲۱۳
محمد بن جلال الرشید کاتب ۵۴		محمد صالح بن کمال الدین حسین کاتب مشهدی
محمد بن جمال الدین کاتب ۲۳۳۲		۵۸۷
محمد حسین الماس کاتب ۲۰۰		محمد صالح (میر کشفی کاتب) ۳۱۱/۳۱۳
محمد حسین تبریزی کاتب ۹۸۳		محمد صالح منشی هروی مرتب مرقع خوب در
محمد الحسین بن حاجی محمد هروی کاتب		بخارا ۹۸۳
۲۳۹۱		محمد صالح کاتب هروی ۵۸۸
محمد حسین بن سیف الدین علی کاتب ۱۰۷		محمد صالح بن محمد باقی کاتب ۲۳۷۴
۵۵۱/۵۵۰		محمد بن عبدالله ابولیت کاتب ۵۹۹
محمد حسین بن غیاث الدین علی کاتب ۱۳۸		محمد بن عبدالله هروی نقاش ۹۷۷
محمد حسین کشمیری زرین رقم ۲۹۳/۸۶۱ تا		محمد بن عبدالحی مصور ۹۶۹
۹۲۴ (۶۴ قطعه) ۲۵۴۲/۲۵۴۳		محمد بن عبدالرزاق طبیب کاتب ۲۴۱۱
۲۵۴۵/۲۵۴۴		محمد بن علی (ابوالمکارم مرشدی) کاتب ۲۳۶۸

۲۳۶/۲۳۵/۲۳۴/۲۱۰/۱۶۸	محمود بن حسن کاتب نساپوری ۹۵۷
۳۲۳ تا ۳۱۹/۲۵۲/۲۵۱/۲۵۰	محمود بن حسن کاتب هروی ۲۵۳۷
(۵قطعه) ۶۲۱ تا ۶۱۶ (۶قطعه)	محمود الحسینی کاتب شیرازی ۲۱۱
۲۳۴۹/۲۳۴۷/۲۳۳۸/۱۰۳۲	محمود رفیقی کاتب هروی ۱۳۱۳/۱۵۵
۲۳۷۰/۲۳۵۴/۲۳۵۳/۲۳۵۰	محمود بن سلطان علی کاتب ۱۴۳۳/۶۳۳
۲۵۷۳/۲۴۰۱/۲۳۹۴/۲۳۷۱	محمود شاه خیام (مصور) ۹۶۲
۲۶۰۷/۲۵۷۴	محمود بن علی کاتب ۹۶۷
مغزین میرک نقاش و مذهب ۹۹۶/۹۸۰	محمود بن کاتب بلخی ۲۳۳۳
۶۲۳/۶۲۲	محمود بن محمد کاتب مستری کاغذی ۲۳۱۱/۲۳۱۰
۲۳۱۳/۲۳۱۲/۶۲۴	۲۵۷۲/۲۵۷۱
مظفر سیاه قلم ۹۶۷	محمود مذهب هروی ۶۰۵/۳۶۵/۲۸۴/۲۵۵
مظفر بن عبدالله کاتب ۹۵۸	/ ۹۶۸/۹۶۶/۹۳۶/۹۳۲/۶۰۶
مظفر علی کاتب و مصور تربیتی (کاتب السلطانی	/ ۲۴۸۴/۲۴۵۰/۲۴۴۸/۹۷۵
۲۶۲۱/۲۴۵۵/۲۳۷۳/۹۶۶/۲۶۲	۲۶۱۱/۲۶۰۹/۲۶۰۷/۲۵۱۵
معروف نقاش ۹۶۲/۳۴۶	محمود بن مرتضی حسینی کاتب ۳۳۹
معروف خطاط بغدادی ۹۶۲/۶۲۵	محمود بن میرک کاتب ۲۴۲۱
معزالدین محمد حسینی کاتب کاشانی (میر)	محمود بن نظام هروی زرین قلم ۱۰۲۵/۱۳۴
/ ۹۶۶ (۴قطعه) ۹۲۰ تا ۹۲۷/۴۲۱	۲۴۳۰
۲۴۲۶/۹۹۸/۹۸۳	محمود کاتب هروی (شیخ، جعفری پیربودا قی)
معین الدین مسکین هروی خوشنویس ۲۵۸۳	/ ۹۶۱/۶۳۵/۶۳۴/۳۴۸/۲۷۱
معین الدین محمد شریفی کاتب ۹۹۸	۲۳۶۵/۹۶۶
مقصود کاتب هروی ۷۰۲/۷۰۱/۷۰۰	محبی شیرازی کاتب ۶۰۷
موسی بن عیسی کاتب سمرقندی ۱۴۳۴	محبی هروی کاتب ۶۰۸/۶۰۷/۴۴۵/۱۹۳
موسی مصور ۹۶۱	تا ۹۹۸/۹۹۷/۹۳۳ (۸قطعه) ۶۱۵
مهربانوبیکم نستعلیق نویس خواهر بایر ۲۵۹۱	۲۴۲۷/۹۹۹
مهدی قلی کاتب ۹۹۹	مرتضی حسینی کاتب ۲۱۱
میردانگ خطاط ۹۶۷	مرشدالدین محمد کاتب شیرازی عطار ۸۴/

۲۵۹۰/۱۰۰۰	محمد علی کاتب سمرقندی (میر) ۶۳۶
۱۰۳۳/۹۹۴	محمد بن محمد بقال کاتب ۱۸۷
۲۳۳۰/۱۵۱۴/۱۵۱۳	محمد بن علاءالدین رزه باخرزی ۸۳۶/۱۳۶
محمد بن محمد ششقی کاتب ۵۸۱	تا ۸۳۹ (۴قطعه) ۲۵۵۴/۲۵۵۳
محمد بن محمد بن الیاس کاتب ۲۳۲۸	۲۵۹۳/۲۵۹۲
محمد بن مسعود کاتب ۲۵۸۰	محمد طاهر مجلد خاقانی ۲۵۱۵
محمد معصوم کاتب ۲۶۰۳	محمد قاسم اشکابادی بن سلطان محمود کاتب
محمد بن ملا میر حسینی کاتب ۷	۱۰۱۰
محمد مومن بن شاه محمود هروی کاتب ۶۲۶/	محمد قاسم کاتب جامی ۲۴۲۴
۶۲۸/۶۲۷	محمد قاسم کاتب بخاری ۹۶۷
محمد مومن کاتب و مصور بن عبدالله مروارید	محمد قاسم بن شادیشاه (شاه قاسم کاتب)
۱۰۰۱/۹۶۹	۱۴۵/۶۴۰ تا ۶۴۶ (۷قطعه)
محمد ناصر کاتب بخاری ۱۵۱۶	/ ۹۹۹/۹۷۶/۹۶۷/۹۶۶/۹۵۶
محمد بن ناصرالدین محمد فوشنجی کاتب ۱۷۷/	۱۰۰۰/۱۳۵۶ تا ۱۳۹۳ (۳۸قطعه)
۱۹۸	۲۴۲۰
محمد بن نظام الدین محمد کاتب ۲۲۸	محمد قاسم منجم (کاتب) ۹۶۷
محمد بن یوسف کاتب کابلی ۲۶۰۴	محمد قل کاتب ۱۴۴
محمد یوسف حسینی کاتب ۲۳۲۵	محمد بن قوام حمامی کاتب شیرازی ۲۲۹/۸۲
محمدی (مصور هروی) ۳۳۴/۱۳۶/۱۵/۵	۲۳۰/۲۳۱/۲۳۲/۳۱۵/۳۱۶
/ ۲۴۶۵/۲۴۶۲ (۵قطعه) ۳۳۸	۳۱۷/۳۱۸/۳۱۷ تا ۶۴۷ (۴قطعه) ۶۵۰
۲۶۲۸	۱۰۱۸/۱۰۳۶/۱۳۹۶ تا ۱۳۹۹
محمود (کاتب هروی) ۱۰/۲۳۸۲	(۴قطعه) ۲۴۳۸/۲۳۹۵/۲۳۲۱
محمود بن اسحاق شهابی سیاوشانی کاتب هروی	۲۶۱۰
۲۲۱۵/۹۸۳ (۲۰قطعه) ۴۲۵ تا ۴۴۴	محمد کمال کاتب نساپوری ۴۱۲/۶۰
/ ۲۴۳۴ (۹۵قطعه) ۲۳۰۹ تا ۲۴۳۴	محمد لطیف شوخی (کاتب بخاری) ۴۱۹
(۶قطعه) ۲۵۴۵ تا ۲۵۵۰	محمد بن مطهر نساپوری کاتب ۳۷۱
محمود (حاجی-مصور) ۲۶۰۷/۲۵۹۴	محمد محسن کاتب هروی ۴۰۹/۴۰۸/۱۰۱

میرسید خطاط ۹۶۶	میرک خراسانی ۳۴۲
میرزا عنایت مصور ۹۶۷	میرکلنگی (میرحسین حسینی هروی) ۳۰۲/۲۱۱
میرزا علی مصور ۳۴۶/۲۶۲	۳۳۱/۳۳۰ تا ۹۴۳ تا ۵۰۰ (۸ قطعه)
میر شیخ کاتب پورانی ۹۹۹/۹۷۹/۹۶۷	۳۴۳۷/۲۳۲۷/۱۵۹۵/۹۶۶/۹۵۴
۲۳۱۴ تا ۲۳۱۸ (۵ قطعه)	میرماه (کاتب بلخی) ۲۵۸۶
میر شیخ بن قنلغ حاجی خطاط سمرقندی ۲۳۵۸	میرمحمد بن علی کاتب ۱۴۲
میرعلی بخارانی کاتب ۱۴۵۹	میرمحمد کاتب ۲۴۱۶
میرسید علی مصور ۲۶۲۶/۲۶۲۲	میرمحمد سمرقندی کاتب ۱۴۲۲/۹۷۰
میرعلی تبریزی بن حسن (واضع الاصل) ۲۶۵	میر محمد معصوم کاتب بخاری ۱۴۳۵
۸۰۶/۳۱۴ تا ۸۲۲ (۱۷ قطعه) ۹۹۹	(ن، و، ه، ی)
۱۱۳۵	ناصر کاتب ۸۲۸/۸۲۷
میرعلی حسینی هروی کاتب السلطانی ۳	ناصرالدین علی کاتب بخارا ۱۶۳
۱۰۶/۱۰۳/۸۳/۶۴/۳۳/۲۸/۲۷	نصیر کاتب نشاپوری ۹۹۴ تا ۶۹۸ (۵ قطعه)
۱۷۴/۱۶۷/۱۶۶/۱۴۳/۱۲۸/۱۱۸	۹۶۷
۷۰۳/۳۵۴/۲۲۶/۲۲۴/۲۱۹	نظام بن حسین بن نجیب کاتب هرات ۲۵۸۵
تا ۸۰۵ / (۱۰۳ قطعه) ۸۴۵	نظام بن یقینی ۶۹۹
۸۴۸ تا ۹۲۴ (۷۷ قطعه) ۹۶۶	نظامی (مصور کاسی) ۹۶۲
۹۷۱ / ۹۸۳ / ۱۰۵۲ / ۱۶۹۳	نعمت الله بن محمد کاتب نشاپوری ۱۰۶۷
تا ۱۶۹۷ (۵ قطعه) ۲۴۶۱/۲۴۵۱	نعیم الدین کاتب بن صدرالدین شیرازی ۲۵۳
۲۴۷۵ / ۲۴۷۹ / ۲۴۸۵ / ۲۵۱۱	۲۳۶۹/۱۰۴۱/۸۳۲/۸۳۱/۲۶۴
۲۵۲۱ تا ۲۵۳۰ (ده قطعه) ۲۶۴۳	۲۴۰۰/۲۳۹۰
میرعلی حسینی کاتب هروی (غیر از میرعلی)	نقشی مذهب ۹۹۷
سابق (۱۴۶۲ تا ۱۴۶۵) (۴ قطعه)	نورالدین محمد پورانی کاتب ۹۶۷/۵۶۰
میرک (کاتب سمرقندی) ۲۵۸۹/۲۵۸۸	۱۱۳۹ تا ۱۱۴۳ (۵ قطعه)
میرک کاتب ۲۳۹۹	نوروز احمد خان (حکمران خوشنویس) ۹۶۷
میرک مصور ۲۴۵۵	ویسا هروی (ویسی کاتب) ۲۱۳/۱۶۰
میرک مصور اصفهانی ۲۶۲	ولیعجان مصور ۹۷۵/۹۷۴/۹۷۲/۹۷۰

ولی الدین افندی (شیخ الاسلام خوشنویس)	۲۵۰۸
۹۹۷	یار محمد کاتب هروی؟ ۲۳۸۱/۲۳۵۲
هاشم مذهب ۹۶۷	یعقوب بن حسن سراج الحسنی قطنی کاتب ۵۷۴
هدایت الله کاتب شیرازی ۱۰۶۶	۵۷۵
همام منشی مرشدی ۲۵۹۶	یوسف امیری (کاتب) ۱۰۲۷
یاری بخاری کاتب ۹۶۷	یوسف کاتب جامی ۱۰۱۵
یاری هروی مذهب کاتب ۵۶۹ تا ۵۷۳ (۵ قطعه)	یوسف علی سیزکاتب مشهدی ۲۱۹۶/۲۱۹۵
۱۰۴۳/۹۹۹/۹۹۸/۹۶۷/۹۶۶	۲۱۹۷
۲۲۰۷ تا ۲۲۱۰ (۴ قطعه) ۲۴۳۳	

انوار سهیلی مصور خط عبدالرحیم هروی	البم ۱۴۲۲ یونیورستی استانبول ۹۶۵
عنبرین قلم ۲۵۵۵	البم ۲۱۵۴ مقدمه دوست محمد ۹۶۷
انیس العشاق خط شیخ محمدا مامی هروی ۹۲۵	البم ۱۴۲۳ مجموع العجائب بایسنغرمیرزا
انیس الناس برای ابراهیم سلطان تیموری ۳۶۹	۹۶۴
(ب، پ)	البم ۱۴۸۸ محمد باقی ۹۹۱
بدایع الافکار کار بخارا ۱۳۱	البم ۲۱۵۹ عبدالعزیرخان بخارا ۹۷۹
بلبل نامه عطار خط حبیب سمرقندی ۲۳۶۴	البم ۲۱۵۵ تویقا پوسرای ۹۸۰
بوستان سعدی کار بخارا ۲۱۸	البم ۲۱۶۶ " ۹۷۸
" " کار بهزاد خط شیخ محمد ۲۷۸	البم ۲۱۴۲ " ۹۸۵
" " کار بهزاد و خط سلطان علی	البم ۱۴۹۱ " ۹۹۳
۲۵۰۸	البم ۱۴۸۹ " ۹۹۲
بوستان سعدی کار شیراز ۹۷	البم ۲۱۶۸ " ۹۷۵
" " کار هرات ۲۳۷۹	البم ۱۵۱۴ " ۹۹۵
" " خط پیرعلی بن عبدالرحمن جامی	البم ۲۱۶۵ " ۹۸۷
۲۳۷۶	البم ۲۱۴۷ " ۹۷۰
" سعدی خط علی الحسینی در هرات	البم ۲۱۵۸ " ۹۸۹
۱۰۴۵	البم ۲۱۵۷ " ۹۸۲
" سعدی خط سلطان محمد نور ۴۸۷	البم ۲۱۵۶ " ۹۷۷
" " خط سلطان محمد خندان ۴۷۴	البم ۱۴۸۳ " ۹۹۰
" " خط سلطان علی مشهدی کار هرات	البم ۲۱۴۳ تویقا پوسرای ۹۸۶
۲۵	البم ۲۱۴۴ " ۹۷۱
بوستان سعدی " " " ۱۱۲۸	البم ۲۱۶۲ " ۹۷۴
" خط عماد حسنی ۱۳۰	البم ۲۱۴۰ " ۹۷۳
" " خط عبدالنہ در بخارا ۲۴	البم ۲۱۷۶ " ۹۸۸
" " خط اظہر الکاتب ۱۲۹	البم ۲۱۴۵ " ۹۷۶
" " خط ساه قاسم هروی ۵۱۵	البم ۲۱۳۹ " ۹۸۴
" " خط شہسوار و کار جی محمود ۲۵۹۴	البم ۲۱۴۶ " ۹۷۲

نامهای مخطوطات و آثار

مربوط مکاتب هنری تیموریان و متفرعات آن

بعد از نام هر نسخه خطی شماره عمومی داده شده، که در متن کتاب بین قوسین است.

(الف)

اساس الاقتباس خط محمد بدخشانی ۲۴۴۲	ار مظهر خط محیی هروی ۲۴۲۷
اسرار حج خط محیی ۹۳۳	اب المشق خط بابا شاه اصفهانی ۹۵۳
اسرار نامه عطار خط شاه محمود نسا بوری ۳۸۲	ابن اکبری خط محمد حسین کشمیری ۲۹۳
اسکندر نامه احمدی خط میرعلی هروی ۲۷	ابن سکندری مورخ ۹۳۸ ق ۸۴۰
اسکندر نامه ترکی خط ابراهیم منشی ۴۴۸	ابن الکبار خط خضر شاه کار قاسم بن علی
اشتر نامه عطار خط شیخ محمد هروی ۱۴۶۸	۲۹
اظهار المضر خط میرکلنگی ۲۴۳۷	ابن الکبار خط غیاث الدین بن علاء الدین
البم ۲۳۱۰ بایسنغرمیرزا ۹۸۱	۸۴۴
البم ۲۱۵۲ بایسنغرمیرزا ۹۶۲	بلاق محسنی خط محمود شهبانی ۴۲۷
البم ۲۱۶۲ شاه طهماسب ۹۶۶	بلاق محسنی خط حسن محمد الکاتب ۱۵۲
البم سلطان یعقوب ۹۶۱	بلاق منصوری خط محمد بهرام ۵۰۳
البم ۲۱۶۰ سلطان یعقوب ۹۶۳	عبیه حفظ الآفات خط عبداللہ طباح هروی
البم ۲۱۳۷ مرقع خوب ۹۸۳	۴۱۰
البم ۲۱۵۱ یوسف بهادر ۹۶۹	عبین جامی خط شاه محمود نسا بوری ۲۳۲۰
البم ۲۱۳۸ شاه اسماعیل صفوی ۹۶۸	عبین جامی خط محمد قفل ۱۴۴
البم ۱۴۹۶ ابوسعید میرزا ۹۹۴	عبین جامی خط محمد قوام شیرازی ۲۳۲۱

بوستان سعدی خط یاری هروی ۲۲۰۷	بوستان سعدی خط میرعلی هروی کارهرات ۷۴۲
" " خط و کار محمود مذهب ۲۶۱۱	" " " " " " " " سعدی " ۲۴۶۱
" " خط حکیم رکنا ۲۶۱۶	" " " " " " " " سعدی " ۱۶۹۴
بوستان سعدی خط علی در بخارا ۲۳۷۷	" " " " " " " " سعدی " ۱۶۹۶
" " خط میرعلی تبریزی ۳۱۴	" " " " " " " " سعدی " ۱۶۹۵
" " خط عبدالواحد مشهدی ۸۲۵	بهارستان جامی خط علی رضا ۱۰۵
" " خط شاه محمد الکاتب ۱۰۴۶	" " کار محمود مذهب ۲۶۰۹
" " خط محمد رضا مشهدی ۲۳۷۸	" " کارهرات ۲۵۸۷
" " خط محمود بن اسحاق شهابی هروی ۲۲۱۵	" " خط ناصرالدین علی در بخارا ۱۶۳
" " " " " " " " " " " " ۲۵۵۰	بیاضا شاعر فارسی خط همام منشی مرشدی ۲۵۹۶
" " " " " " " " " " " " ۲۲۱۶	بیاضا شاعر شهزادگان تیموری ۲۵۵۹
بوستان سعدی خط محمد بن نظام الدین محمد ۲۲۸	" " خط سلطان علی مشهدی ۲۶۳۷
" " خط میرکلنگی در بخارا ۴۹۵	پنج گنج امیر خسرو مکتب تبریز ۶۲
" " خط شاه محمود نساپوری ۳۷۸	" " " " " " " " " " " " (ت)
" " " " " " " " " " " " ۲۳۷۵	تاج المآثر خط قطب الدین کرمانی کارهرات ۳۷
" " " " " " " " " " " " ۳۰۳	تاریخ خاندان تیموریه (مصور) ۲۵۶۱
" " " " " " " " " " " " ۳۸۸	تاریخ طبری (ترجمه) کارهرات ۲۷۰
" " خط میرعلی هروی در بخارا ۲۴۷۵	" " خط قطب الدین کرمانی کارهرات ۳۸
بوستان سعدی خط میرعلی هروی در تربت حیدریه ۱۲۸	تحفه الاحرار جامی کارهرات ۱۰۲
" سعدی خط میرعلی هروی کارهرات ۲۵۲۴	" " " " " " " " " " " " ۲۴۹۷

تحفه الاحرار ۱۳۳	ترجمه نمایح محمد خط شاه محمود نساپوری ۲۸۶
" " خط خواوندسالک ۵۰۲	ترجیع بند جامی خط میرعلی هروی در بخارا ۷۱۳
" " خط سلطان محمد نور ۲۴۱۹	ترجیعات خط شیخ محمود هروی ۶۳۵
" " خط ناصر کاتب ۸۲۷	تصویر ملاقات همای و همایون کارهرات ۲۴۸۲
" " خط کمال نساپوری ۱۱۳۶	تصویر ربودن شاهدخت ۲۴۳
" " خط نظام بن یقینی ۶۹۹	تصویر از شاهنامه ۲۳۸
" " خط محمد قاسم شادپیشه درهرات ۲۴۲۰	تصویر خواجه حافظ عمل بهزاد ۲۵۰۰
" " خط شاه حسین هروی ۳۰۰	" " سلطان بایقرا " ۳۶۶
" " خط مقصود هروی ۷۰۱	" " " " " " " " ۲۵۰۲
" " خط خواجه جان بن سلطان احمد هروی ۱۷۲	" " " " " " " " " " " " ۲۴۹۹
" " خط خواجه جان بن سلطان سیاوشانی در بخارا ۲۸۳	تصویر شبیانی خان عمل بهزاد ۲۵۰۱
" " خط سلطان علی مشهدی ۴۶۰	" " شاه طهماسب " ۲۴۷۱
" " " " " " " " " " " " ۲۴۸۸	" " جنگ شتران " ۳۶۷
" " شبیه بکار محمدی ۵	" " " " " " " " " " " " ۲۸۶
" " کار محمود مذهب در بخارا ۲۴۸۴	" " " " " " " " " " " " ۲۴۲
" " کار محمود مذهب ۲۸۴	تصویر عبدالرحمن جامی نقل دولت جهانگیری از عمل بهزاد (در مرقع گلشن) ۸۶۰
" " خط میرکلنگی ۲۱	تصویر شاه باسلوب بهزاد ۲۵۰۹
" " " " " " " " " " " " ۳۰۲	تصویری از دیوان نوائی باسلوب بهزاد ۲۱۷
" " " " " " " " " " " " ۳۳۰	تصویر شهزاده صفوی کار خواجه عبدالعزیز شاگرد بهزاد ۲۴۵۳
" " " " " " " " " " " " ۳۳۱	تصویر بهزاد کار قاسم علی ۲۲۰۶
تحفة العراقین خط شاه قاسم هروی ۵۱۸	تصویری از دیوان جامی ۲۳۷
ترجمه چهل حدیث خط سلطان علی مشهدی	تصویری عمل شیخ محمد ۲۵۰۳
۷۳	تصویری بر پرده مصور کار عبدالله مذهب

خراسانی در بخارا ۲۱۲	تیمور نامه خط علاء الملک سبزواری ۶۹۲
مویر عفریت کار تمر از اسلوب بهزاد ۲۵۰۷	" خط شاه محمد دره بی در قندهار ۵۶۳
مویری از دربار شاه طهما سب کار سلطان محمد	" خط شاه محمود مشهدی ۲۴۳۱
یا محمدی ۱۵	" خط شاه محمود نشابوری ۲۲۵
مویری بر پارچه ابریشمی منقوش هرات ۲۵۴	" کتابت و کار هرات ۱۵۲
صاویر کار محمدی چهار قطعه ۲۴۶۲ - ۲۴۶۵	(ج)
" " " ۳۳۴ - ۳۳۸	جام جم اوحدی خط شیخ محمد فخرالدین انصاری
" " " سلطان محمود شاگرد بهزاد	۲۳۸۷
۲۸۲	" " " خط حسین کلو ۱۱۶۸
" " " شاه محمد از مکتب هرات ۲۸۵	" " " خط محمود بن نظام زرین قلم
" " " میر علی شیرنوائی و غیره کار محمود	۱۳۴
مذهب ۳۶۵	" " " خط میر علی هروی ۷۰۴
فسیر حسینی کار بخارا ۱۸۹	" " " خط محمد بن احمد هروی ۲۶۰۲
" " " خط جلال الدین طاهر هروی ۱۵۴	جامع بایسنغری (تاریخ حافظ ابرو) نوشته و کار
فسیر سوره یوسف از جامی خط مهر بانو	هرات ۱۰۳۰
خواهر بابر ۲۵۹۱	" " " نوشته و کار هرات ۱۰۲۹
تفسیری عربی کار هرات ۱۸۲	جلال و جمال (مثنوی محمد آصفی) خط سلطان
تیمور نامه هاتقی خط محمود بن نظام هروی	علی قاینی ۲۴۴۶
۲۴۳۰	جهانگشای جوینی ۲۴۷۰
" " " خط محمود هروی در بخارا ۱۰۲۵	جهانگیر نامه خط عبدالرحیم هروی عنبرین
" " " خط شاه قاسم هروی ۲۹۹	قلم ۶۶۶
" " " خط محمد بن علاء الدین رزه ۸۳۹	جواهر الذات خط احمد بن سلطان علی ۲۳۶۳
" " " " " " " " " " " ۲۵۵۴	(ج)
" " " خط میر علی الکاتب هروی کار هرات ۱۷۴	چهار مقاله عروضی کار هرات برای بایسنغر
" " " " " " " " " " " ۷۰۵	میرزا ۱۰۵۱
" " " خط علی الجامی ۸۴۷	چهل حدیث خط میر علی هروی کار هرات ۸۴۵
" " " خط هدایت الله شیرازی ۱۰۶۶	" " " " " " " " " ۷۰۹

چهل حدیث خط میر علی هروی کار هرات ۷۱۰	حالنامه خط میر علی هروی در هرات ۲۵۲۳
" " " " " " " " " ۷۱۲	" " " " " " " " " ۲۵۲۲
" " " " " " " " " ۵۱۱	" " " " " " " " " ۱۱۸
" " " " " " " " " ۵۱۲	" " " " " " " " " عابدی نشابوری ۴۲۴
چهل حدیث خط سلیم نشابوری در مشهد ۵۴۸	" " " " " " " " " زین الدین محمود در هرات ۴۴
چهل کلمه با ترجمه فارسی خط شیخ محمود هروی	" " " " " " " " " عماد الحسنی قزوینی ۱۱۷
در بغداد ۶۳۴	" " " " " " " " " سلطان حسین هروی در بخارا
" " " خط شاه محمود نشابوری ۱۶۰۴	۶۵۴
" " " " " " " " " ۱۶۰۳	" " " " " " " " " مرشد عطار شیرازی ۶۱۹
" " " " " " " " " ۸۴۶	" " " " " " " " " شاه محمود و حسن علی کار بهزاد
" " " " " " " " " ۴۰۷	۲۴۰۲
" " " " " " " " " ۳۸۷	" " " " " " " " " شرف الدین علی یزدی ۱۱۶
" " " " " " " " " ۳۸۵	" " " " " " " " " میرزا محمد ترکستانی ۴۱۷
چهل مجلس خط عبدالرحیم عنبرین قلم	حدیقه السعدا خط میر علی هروی ۲۶۴۳
۲۵۵۶	حدیقه سنائی خط میر علی حسینی هروی
چهل و یک باب خط مالک دیلمی ۱۴۱۹	۱۰۳
(ح)	" " " " " " " " " مرشد عطار شیرازی ۶۱۶
حالنامه (گوی و چوگان عارفی) خط سلطان	حدیقه الحدیقه عطار خط شمس الدین کرمانی
علی مشهدی ۱۱۲۷/۳۵۲	۲۳۳۶
" " خط محمد قاسم شادیشاه کار هرات	حرز الامان خط سلطان محمد خندان هروی
۶۴۱	۲۳۲۲
حالنامه خط محمد قاسم شادیشاه کار هرات	جسن و دل فتاحی خط مالک دیلمی ۸۶
۱۴۵	" " " " " " " " " خط مرشد شیرازی ۲۴۰۱
" " " علی حسینی در هرات ۲۴۰۳	حیره الابرار ترکی خط سلطان علی مشهدی
" " " عبدالکریم خوارزمی ۴۱۶	کار هرات ۲۸۹
" " " شاه طهما سب صفوی ۵۹	حیره الابرار ترکی کار هرات منسوب بقاسم علی
" " " میر علی هروی در هرات ۶۴	۲۸۸

خمسه نظامی منسوب به بهزاد ۲۴۹۶	خمسه نظامی کار محمدالحسینی در هرات
" " کار استادان هرات برای خایرخاتون	۱۰۱۲
" " " " " " " " " " " "	۱۰۱۵
" " " " " " " " " " " "	۲۴۴
" " " " " " " " " " " "	۶۶۳
" " عصر تیموریه ۲۳۴۱	" " " " " " " " " " " "
" " " " " " " " " " " "	۲۳۳۷
" " " " " " " " " " " "	۲۳۴۳
" " " " " " " " " " " "	۲۳۴۲
" " " " " " " " " " " "	۲۳۴۶
" " " " " " " " " " " "	۲۳۴۵
" " " " " " " " " " " "	۱۰۱۶
" " " " " " " " " " " "	۱۰۰۴
" " " " " " " " " " " "	۲۳۴۸
" " " " " " " " " " " "	۳۰۸
" " " " " " " " " " " "	۲۴۹۳
" " " " " " " " " " " "	۲۴۵۷
" " " " " " " " " " " "	۹۵۱
" " " " " " " " " " " "	۲۷۳
" " " " " " " " " " " "	۵۶
" " " " " " " " " " " "	۵۵
" " " " " " " " " " " "	۲۶۲۱
خمسه نظامی کار بهرام قلی اسلوب بهزاد ۲۵۰۶	" " " " " " " " " " " "
" " " " " " " " " " " "	۲۴۹۸
" " " " " " " " " " " "	۳۶۰
" " " " " " " " " " " "	۲۳۴۷
" " " " " " " " " " " "	۲۳۴۹
" " " " " " " " " " " "	۲۳۳۸
هرات ۱۰۱۴	

خمسه میر خسرو خط خلیل بن درویش محمد	(خ)
جامی ۱۰۷۴	اتم نامه کاشفی ۱۰۴
" " خط سلطان علی مشهدی ۴۶۷	تسمیه کاشفی خط شاه محمود نساپوری ۳۸۳
" " خط سمره بن علی ۲۵۶۵	یاوران نامه کار فرهاد مصور ۲۵۶
" " (مصور) ۲۵۶۶	یاوران نامه ۲۶۴۴
" " عصر تیموریه ۲۵۶۸	سرو و شیرین نظامی خط سلطان محمد نور
" " " " " " " " " " " "	۷۷
" " مصور ۲۵۶۹	سرو و شیرین نظامی خط اظهر ۳۲۵
" " مصور در بلخ سبک بهزاد ۲۳۹۹	" " " " " " " " " " " "
" " " " " " " " " " " "	۲۸
" " " " " " " " " " " "	۶۹
" " " " " " " " " " " "	۹۹
خمسه جامی کار مقصود و شاگردان بهزاد ۷۰۲	کشمیری ۲۵۴۳
" " خط محمود رقیقی هروی ۱۳۱۳	" " " " " " " " " " " "
" " خط ابوالوفابن نورالله ۱۴۹	محمد امین ۶۲۲
" " خط محمود بن اسحاق شهابی هروی	فخرخان و دولرانی ۲۶۳۰
" " " " " " " " " " " "	خمسه سیر خسرو خط علاءالدین هروی در بلخ
" " " " " " " " " " " "	۲۴۸۱
" " خط قاسم علی شیرازی ۶۵۹	" " " " " " " " " " " "
" " کار محمود در بخارا ۲۴۵۰	" " " " " " " " " " " "
خمسه جامی و نظامی خط محمد بن علاءالدین	خط محمود شهابی ۲۵۴۹
رزه ۲۵۹۳ / ۲۵۹۲	خط محمد بن اسحاق ۲۳۸۴
خمسه نظامی کار بهزاد و غیره خط سلطان علی	" " " " " " " " " " " "
هروی ۱۹۹	کار هرات ۱۳۶
" " کار بهزاد ۲۶۳	" " کار بهزاد ۲۸۰
" " کار بهزاد و قاسم علی ۲۶۱	" " خط حسین عبدالله شیرازی
" " کار بهزاد و شیخزاده خط سلطان	۲۵۶۷
محمد نور ۲۲۰	" " خط شاه محمود نساپوری ۲۴۵۶
" " کار شاگردان بهزاد ۲۶۲	" " خط محمود الکاتب ۲۳۸۲

خمسه نظامی خط مرشد الدین محمد عطار شیرازی	خمسه نظامی خط عبدالرحمن خوارزمی یعقوبی ۴۱۵	
" " " " " " " "	" " " " " " " "	۲۵۲
" " " " " " " "	خط سلطان محمد نور ۲۳۵۱	۲۳۵۳
" " " " " " " "	خط عبدالرحمن بن محمد اسماعیل	۳۲۱
" " " " " " " "	کار هرات ۱۰۰۶	۲۳۵۰
" " " " " " " "	خط یار محمد هروی ۲۳۵۲	۲۳۵۴
" " " " " " " "	خط عبدالله هروی ۳۲۸	۲۳۴
" " " " " " " "	خط محمد قاسم اشکابادی ۱۰۱۰	۳۲۰
" " " " " " " "	قاسم علی شیرازی ۲۱۵	
" " " " " " " "	کار میرسید علی مکتب تبریزی ۳۴۵	
" " " " " " " "	خمسه نظامی و خمسه امیر خسرو خط میر علی	۶۴۸
" " " " " " " "	تبریزی ۸۱۸	۱۳۹۹
" " " " " " " "	خمسه نظامی و خمسه امیر خسرو خط اظهار تبریزی	۲۲۹
" " " " " " " "	۹۵۲	۸۲
" " " " " " " "	خط بابا شاه ۵۰۸	۱۰۱۸
" " " " " " " "	خمسه نوائی خط سلطان علی مشهدی کار	خط محمد بن ابراهیم ۲۳۳۹
" " " " " " " "	سلطان علی مجلد مذهبی یاری ۵۲	خط خلیل بن درویش محمد جامی
" " " " " " " "	خط سلطان علی مشهدی ۱۰۶۰	۲۳۵۶
" " " " " " " "	۴۹	خط علی بن حاجی مذهب ۲۳۴۰
" " " " " " " "	خط عبدالوهاب حجازی ۸۲۹	خط فخرالدین احمد و شیخ محمد هروی
" " " " " " " "	خط عبدالجمیل کار هرات ۴۲	۱۰۰۲
" " " " " " " "	(د، د)	خمسه نظامی خط محمد محسن سبزواری
" " " " " " " "	درج الدرر خط معین الدین مسکین فراهی ۲۵۸۳	۲۳۵۵
" " " " " " " "	دعوات خط علاء الدین رزه ۸۴۳	خط سلیم نشابوری ۱۰۱۷
" " " " " " " "	دقایق الحائق خط علاء الدین بن شیخ احمد	خط عبدالوهاب حجازی ۸۳۰
" " " " " " " "	اخسیکتی ۱۳۷	خط مثالی کاشانی کار هرات ۲۳۴۴
" " " " " " " "	دیوان ابن یمین خط حسین خوارزمی ۴۵۶	خط شیخ محمد بن احمد هروی ۲۶۰۱
" " " " " " " "	خط سلطان محمد خندان ۲۳۸۸	خط شمس الدین احمد ۶۵۶

دیوان امیر خسرو خط سلطان علی مشهدی ۴۶۸	دیوان امیری خط میر شرف الدین حسین مشهدی	
" " " " " " " "	" " " " " " " "	۱۰۶۳
" " " " " " " "	خط محمد بقال ۱۵۱۴	دیوان انیسی (صفحه آخر) خط خود
" " " " " " " "	خط نعیم الدین شیرازی ۸۳۲	عبدالرحیم انیسی ۶۶۵
" " " " " " " "	خط یار محمد هروی ۲۳۸۱	دیوان انوری خط علی حافظ بن نورالدین غوریانی
" " " " " " " "	" " " " " " " "	۱۴۶۰
" " " " " " " "	" " " " " " " "	۲۷۵
" " " " " " " "	" " " " " " " "	۲۴۴۵
" " " " " " " "	دیوان امیرشاهی خط سلطان علی مشهدی ۲۴۰۴	دیوان اوحدی خط علی جان بن حیدر علی
" " " " " " " "	" " " " " " " "	هروی ۶۵۷
" " " " " " " "	" " " " " " " "	۷۲
" " " " " " " "	" " " " " " " "	۲۰۸
" " " " " " " "	" " " " " " " "	۴۶۲
" " " " " " " "	" " " " " " " "	۲۴۸۷
" " " " " " " "	خط محمود بن سلطان علی ۶۳۳	خط محمد حسین بن غیاث الدین
" " " " " " " "	خط محمود هروی ۱۳۵۴	علی ۱۳۸
" " " " " " " "	خط زین الدین محمود کار هرات ۴۶	خط زین الدین محمود ۶۳۲
" " " " " " " "	خط شاه محمد ۲۴۰۵	خط میر علی هروی کار بهزاد (?)
" " " " " " " "	خط شاه محمود نشابوری ۳۷۶	۱۰۶
" " " " " " " "	خط میر علی هروی ۲۵۲۱	خط عبدالکریم خوارزمی ۲۱۶
" " " " " " " "	خط میر علی هروی ۱۴۶۲	خط علی رضا ۱۳۲
" " " " " " " "	خط محمد بهرام ۱۴۳۶	خط برهان هروی ۲۶۰۸
" " " " " " " "	خط محمد قاسم بن شادیشاه ۶۴۰	خط مجنون رفیقی هروی ۲۴۰۹
" " " " " " " "	خط میر محمود بن فیروز بخت حسینی	خط مقصود هروی ۷۰۰
" " " " " " " "	۶۳۰	خط درویش علی هروی ۶۵۸
" " " " " " " "	خط محمد قوام شیرازی ۱۳۹۶	خط پیر علی جامی ۶۸
" " " " " " " "	خط محمد مؤمن بن شاه محمود در هرات	خط اظهار کاتب سلطانی ۲۴۰۸
" " " " " " " "	۶۲۷	خط خلیل بن درویش محمد جامی
" " " " " " " "	خط سید احمد مشهدی و محمد رضا	۱۰۷۳
" " " " " " " "	تبریزی ۴۲۰	خط شیخ محمد هروی ۱۴۶۹ و ۶۳۹۹
" " " " " " " "		خط محمد حسین بن خواجه سیف -

دیوان حافظ خط عبدالرحمن کاتب ۲۵۷۶	الدین علی ۵۵۰
" " خط قوام شیرازی ۲۳۹۵	دیوان جامی خط محمد حسین بن خواجہ سیف
" " خط مرشد شیرازی ۲۳۹۴	الدین علی ۱۰۷
" " خط احمد حسینی مشہدی ۲۳۹۶	" " خط غیاث الدین علی جامی ۲۶۰۶
" " خط زین الدین بن رحمن جامی ۲۴۷	" " خط شاه محمود نشاپوری ۳۸۴
" " خط میرکلنگی ۹۵۴	" " خط سلطان علی ۲۴۱۰
" " خط سلطان محمد نور ۲۴۸۳/۲۵۳۳	" " خط سلطان علی قاپینی کارہرات
۴۸۶	۳۵۳
" " خط عبدالرحیم انیسی خوارزمی	" " خط جمال مشہدی تذهب مولانا
۶۶۴	عبدالله ۴۵۱
" " خط سلطان محمد خندان ۳۰۴/۱۴۰	" " خط نعیم الدین ۲۴۰۷
" " خط سلطانعلی مشہدی ۱۰۸/۲۵۱۸	" " کارہرات ۱۵۷ - ۱۵۸
" " " " " " کاربہزاد ۴۶۲	" " دیوان حافظ خط احمد بن سلطان علی ۱۳۹
" " خط شیخ محمود ہروی ۲۳۹۳	" " کار محمود مذهب ۹۳۲
" " خط شاه قاسم ہروی ۵۱۶/۵۱۴	" " خط محمد محسن ہروی کارہرات ۱۰۱
۵۱۷	" " خط کمال نوربخشی نشابوری ۲۵۹۸
" " عصر تیموریہ ۱۰۲۲/۲۵۶۰/۲۵۷۹	" " خط محمد بن علاء الدین رزہ ۸۳۷
۱۰۴۹/۱۰۵۰	" " خط حاجی محمد ہروی ۱۰۹
" " وسعدی خط محمد بن مسعود ۲۵۸۰	" " خط محمد بن حسن نشابوری ۹۵۷
" " کاربہزاد یا شیخزادہ ۲۴۵۲	" " خط قطب الدین محمد حسینی در
دیوان حسن دہلوی خط جعفر بایسنغری در	مشہد ۲۲۱۴
ہرات ۲۶۳۱/۳۷۲	" " خط محمد شیرازی حمامی ۲۶۱۰
دیوان حسینی خط خلیل تبریزی نقل از خط	" " خط محمد بن ابراہیم منعم ۲۶۴۵
سلطانعلی مشہدی ۴۵۸	دیوان حافظ خط رحیم مشہدی ۵۷۸
دیوان خاقانی خط کمال ثانی ۶۶۲	" " خط جعفر بایسنغری ۱۰۶۵/۳۱۹
دیوان خطائی خط یاری ہروی ۵۷۳	۲۳۹۲
دیوان ریاضی خط میرعلی ہروی ۱۶۹۷	" " خط یعقوب بن حسن قفانی ۵۷۵

دیوان سعدی خط میرمحمد بن علی دربخارا	دیوان کاتبی خط سلطان حسین ۱۰۷۰
۱۴۲	" " خط محمود شہابی ۲۵۴۶
" " خط راجو ۱۴۱	دیوان کمال اصفہانی خط شیخ محمود ہروی
دیوان سلطان احمد جلایر خط عبیداللہ بن	۲۳۶۵
علی سلطانی ۲۳۹۷	دیوان کمال خجند ۲۵۶۲
دیوان سلطان حسین بایقرا خط قاسم علی	" " خط سلطانعلی مشہدی کارہرات
۱۱۳۴	۳۹
" " " " خط سلطانعلی مشہدی در	" " خط نعیم الدین کاتب شیرازی ۸۳۱
ہرات ۱۰۲۴/۴۶۵	دیوان مانی خط حیدر بن ابراہیم حسینی ۶۳
" " " " کارہرات ۲۶	دیوان مشفق ۱۱۱
دیوان سلمان ساوجی خط نعیم الدین بن	دیوان معزی ۲۸۷
صدرالدین مذهب درہرات ۱۰۴۱	دیوان مغربی خط شیخ محمد ہروی ۱۵۰۷
دیوان سلیمی (سلطان سلیم) خط عبدالواحد	دیوان موسی خط سلطانعلی مشہدی ۲۲۲
مشہدی ۳ نسخہ ۸۲۴/۲۴۲۸ /	دیوان میرحسن خط محمد حسین کشمیری
۲۴۲۹	۲۵۴۲
دیوان سہیلی خط سلطانعلی مشہدی کارہرات	دیوان سوزنی خط کمال ثانی ۶۶۰
۶۵	دیوان نظام ہروی خط زین الدین محمود ۶۳۱
" " خط سلطان محمد نور ۷۶	دیوان نظام الدین استرآبادی خط علی بن لطف
دیوان سیف اسفرنگ خط کمال ثانی ۶۶۱	اللہ معاذ حسینی ۱۱۴
دیوان شمس خط شیخ محمد ہروی ۱۵۰۶	دیوان نوائی کار ہنر ہرات ۴۸/۹۴/۴۱
دیوان عصمت بخاری خط نعیم الدین ۲۴۰۰	" " کار سلطان محمد ۲۶۱۲
دیوان قاسم انوار خط محمود بن سلطانعلی در	" " " " " " و تبریز ۲۴۶۰
بلخ ۱۴۳۳	" " خط قاسم علی شیرازی ۲۲۷
" " خط عبیدی نشابوری ۲۵۴۰	" " خط شاه حسین بن فخرالدین
" " از مکتب ہرات ۱۱۰/۳۲	علی شہابی ہروی ۴۵۷
دیوان کاتبی خط محمد بقال ۱۵۱۳	" " خط سلطان محمد خندان ہروی
" " خط یوسف علی سبزمشہدی ۲۱۹۷	۷۵

دیوان نوائی خط محیئی هروی ۶۰۸	رساله علم قافیہ خط محمد ابریشمی مشهدی
" " خط سلطانعلی مشهدی کارهرات	۱۴۲۶
" " نقل کار بهزاد ۲۷۹	رساله علم فراست خط سلطانعلی مشهدی
" " دیوان هلانی خط محمود شهابی سیاوشانی	۴۷۰
هروی ۲۴۳۴/۴۲۵	رساله طب خط مرشد الکاتب ۱۶۸
" " خط یاری هروی ۲۴۳۳	رساله معما کار هرات ۹۳۵
دیول زانی امیر خسرو خط سلطان بایزید بن	رساله موجودات سید شریف خط محمد مومن
میر نظام مشهور به دوری هروی	در هرات ۶۲۸
۲۵۳۸	رسائل سعدی خط باقر بن میر علی هروی ۲۵۴۱
ذخیره خوارزمشاهی ۹۳۱	رسم الخط مجنون رفیقی خط محمد بهرام
ذخیره الملوک خط محمود رفیقی در هرات	ورسام ۲۴۸۰
۱۵۵	روشنائی نامه خط عبدالواحد مشهدی ۸۲۶/
(ر، ز)	۱۴۳۸
رباعیات عمر خیام خط شیخ محمود هروی	روضه الاحباب خط علاءالدین بن احمد اخیسکتی
۲۷۱	۲۳۲۴
رباعیات عمر خیام خط علی حسینی در هرات	روضه الاحباب خط باقی محمد بن سلطانعلی
۲۳۳۵	نوند اکی در هرات ۱۷۹
رباعیات عمر خیام خط محمد قوام شیرازی	روضه الصفا خط علی بن میرک خواجه علی -
۶۵۰	سمرقندی ۱۶۹
رباعیات عمر خیام خط سلطانعلی مشهدی	روضه المحبین خط و کار میرک کتابدار ۲۵۸۹
۴۵۹	زبدۃ الحائق خط سلطان علی قائنی ۷۱
رباعیات سید محمد جامه باف با خط -	زیج الخ بیگی ۲۴۵۹
میرکلنگی در لاهور؟ ۴۹۶	زیج ایلخانی خط زین العابدین گنابادی در
رساله اسماء اعظم خط سلطانعلی مشهدی	هرات ۸۴۱
۴۶۹	زیج جدید سلطانی خط الخ بیگ مذهب منقش
رساله باب حادی عشر خط مالک دیلمی ۵۸۹	۲۵۸۱

سفیرالغبراء خط شاه حسین سبزواری ۸۴۲	(س)
سکندرنامه نظامی کار هرات ۱۱۲	ساقی نامه سنائی ۵۰
سلامان و ابسال جامی خط محمد بن ملا میر	سبحه الابرار جامی خط کمال هروی ۲۵۵۲
حسینی ۷	" " خط شاه محمود نشابوری
سلامان و ابسال جامی خط محمد امین ۴۲۲	۲۴۲۳/۳۸۱
سلسله الذهب جامی خط دوست محمد کارهرات	سبحه الابرار خط سلطان محمد خندان ۴۷۳
۱۵۶	" " خط سلطان محمد نور ۲۵۳۱/۹۵۵
" " خط مرشد عطار شیرازی ۶۱۸	" " خط محمود بن میرک هروی ۲۴۲۱
" " خط بابا شاه کار اصفهان ۵۱۰	" " خط بابا شاه بن سلطانعلی ۲۴۲۲
" " خط شاه محمود نشابوری کار هرات	" " خط خلیل بن درویش محمد جامی
۱۲	۲۵۵۳
" " خط شاه محمد مشهدی ۴۱۹	" " خط محمود مذهب هروی ۶۰۵
" " خط محمد بن علاءالدین رزه ۸۳۸	" " خط محمد قاسم جامی ۲۴۲۴
" " خط میرعلی هروی کار سلطان محم	" " خط معزالدین محمد حسینی ۲۴۲۶
۳	" " خط علی الکاتب در بخارا ۱۴۳
" " خط علی رضاشهدی ۲۴۳۲	" " خط محمد قوام شیرازی ۲۳۰
" " کار قزوین ۶	" " خط شاه محمد مشهدی ۲۴۲۵/۵۲۱
سلوک ملوک برای شاهرخ نوشته شده ۲۵۱۴	" " خط میر علی هروی ۲۲۴/۲۵۳۰
سوره فاتحه خط محمد ابریشمی مشهدی ۶۰۱	" " ۲
(ش)	سبعه جامی خط جلالالدین محمود بن فیروز
شاهنامه فردوسی خط محمد بن جمال کاتب	بخت حسینی ۶۲۹
۲۳۳۲	سبعه جامی و خمسین نظامی و امیر خسرو خط
" " خط محمود بن محمد کاغذی تستری ۲۵۷۲/	احمد حافظ شیرازی کارهرات ۱۷۰
۲۳۱۰/۲۵۷۱	سبعه سیاره نوائی کارهرات ۲۴۷۲/۲۹۲/
" " خط حسن بن محمد احسن در شیراز ۳۲۹	۲۹۴
" " خط محمد باقی کار بخارا ۲۳۳۴	سنه عطار خط عبدالملک برای شاهرخ ۲۳۶۱
" " خط محمود بن محمد بلخی در بخارا	سد سکندری نوائی کار بخارا ۲۹۶
۲۳۳۳	" " کار هرات ۲۴۷۳/۲۹۵

شاهنامه فردوسی ۲۲۳/۲۷۲/۲۷۴	شاهنامه فردوسی مکتب هرات ۲۶۳۳
" " " کاربخارا ۱۵۹۷	" " عهد شاهرخ ۲۶۳۶
" " " کارشیراز از متفرعات هنر هرات ۹۲	" " خط محمد هروی کارتبریز ۳۵
۲۶۴/۳۶۳/۲۶۹/۹۶/۹۵/۹۳	" " خط محمد قوام شیرازی ۱۳۹۷/۳۱۷
۳۶۲/۲۳	" " خط مرشد شیرازی ۲۵۷۳/۲۳۵
شاهنامه فردوسی و خمسه نظامی خط محمد بن مطهر برای بایسنغر میرزادر هرات	" " خط محمد بن احمد خشمی ۲۵۹۵
۳۷۱	" " خط محمد بن محمد ششنگی ۵۸۱
شاهنامه قاسم جنابادی خط محمد قوام ۲۴۳۸	" " خط حاجی محمد مشهدی ۲۳۳۱
شاهنامه دیموت از مکتب تبریز ۲۶۱۷	" " خط محمود بن مرتضی ۳۳۹
" " کار هرات ۲۶۴۰	" " خط محمد مومن بن شاه محمود هروی ۶۲۶
شاه و گدای هلالی خط شاه محمود نشاپوری	" " خط سالک بن سعید ۱۰۴۰
۲۴۴۷	" " خط محمد بقال ۲۳۳۰
" " " خط کمال مکتب تبریز ۶۰	" " خط شاه محمد کاتب ۲۵۳۶
" " " خط مرشد عطار شیرازی ۶۱۷	" " خط شاه محمد مشهدی ۵۲۳
شرح رباعیات و لوائح جامی خط برهان هروی در قاهره ۱۴۷	" " خط محمد بن جلال الرشید مدرسه یزد ۵۴
شرح معما خط موسی بن عیسی سمرقندی ۱۴۳۴	" " خط احمد بن سلطان علی هروی ۲۳۵۹
شرح نهج البلاغه خط عبدالله بن علی در بخارا ۱۸۸	" " (بایسنغر شهکار هنر هرات) ۳۴۶
شرفنامه نظامی خط شاه محمود کاتب ۲۳۶۰	" " کار مکتب بهزاد ۲۴۶۷/۲۴۶۸
(ص)	" " کار سلطان محمد و میرک و مظفر علی و میرسید علی شاگردان بهزاد ۲۴۵۵
صد پندلقمان خط میر علی هروی ۲۵۲۷/۲۵۲۸	" " کار عبدالعزیز شاگرد بهزاد ۲۴۵۴
۷۱۴	" " کار سلطان محمد شاگرد بهزاد ۲۵۰۴
صد کلمه علی خط محیی شیرازی ۶۰۷	" " کار شیراز از سوابق هنر هرات ۹۸
" " خط شاه محمود نشاپوری ۳۷۷	" " ۲۵۷/۲۶۸/۳۴۰/۳۴۱/۱۵۹۶
" " خط شیخ محمد کمال نشاپوری	۲۴۴۳/۲۴۴۴/۲۵۱۰

۲۳۲۶/۱۰۳۹/۱۰۳۸	۴۱۲
عشق و روح (مثنوی فضولی) خط جعفر سبزواری	صد کلمه علی خط شاه محمد مشهدی ۵۲۰
۳۵۷	صفات العاشقین هلالی خط سلطان محمد خندان ۲۴۳۶
علم هیئت خط محمد بن عبدالله معروف به ابولیت ستاران ۵۹۹	" " خط میر علی هروی ۲۵۱۱
فرائب الصغر نوائی خط علاء الدین رزه کار هرات ۱۰۴۷	" " خط محمد کاتب ۲۴۳۵
" " خط علی قائنی کار هرات ۱۰۴۸	صفوة الصفی خط محمد قوام شیرازی حمامی ۶۴۷
" " کار هرات ۳۴	(ظ)
فتح نامه شادی ادامه کار هرات ۳۰	ظفر نامه تیموری از علی یزدی خط مرشد شیرازی
فرهاد و شیرین نوائی کار هرات ۲۹۰	۱۰۳۲/۳۲۳/۳۲۲/۳۱۹/۸۴
(ق)	" " خط سلطان علی قائنی ۴۹۱
قرآن شریف خط نسخ و ریحان و رقاع محمد کاتب ۱۴۰۰	" " خط پیر علی کاتب جامی ۵۵۹
" " (جزو) خط شاه محمود نشاپوری	" " خط حمدالله بن شیخ مرشد کاتب ۱۰۶۸
۳۸۹	" " خط یعقوب بن حسن قطانی ۵۷۴
" " (جزو) خط بایسنغر میرزا ۲۶۰۵/۳۴۷	" " خط شیر علی برای سلطان حسین بایقرا ۲۴۹
" " خط ابراهیم سلطان بن شاهرخ ۹۳۸	" " خط سلطان محمد نور کار بهزاد و میر عضد ۳۶۱
" " خط اسدالله کرمانی ۱۶۸۷	" " کار هرات ۱۰۳۱/۲۸۱
" " خط عبدالخالق حبیب الله هروی ۶۵۵	ظفر نامه هاتفی خط پیر علی جامی ۲۴۶
" " خط شمس الدین بن فخرالدین کار هرات ۱۸۴	(ع، غ، ف)
" " خط سیاوش بن احمد و تذهیب عبدالصمد ۱۸۱	عجایب المخلوقات خط علاء الدین شریف ۱۰۳۵
" " خط محمود سلطانی در هرات ۳۴۸	" " خط محمد بقال در هرات ۱۰۳۳
" " خط دوست محمد هروی ۱۰۶۹/۶۵۱	" " خط محمد قوام شیرازی ۱۰۳۶
" " خط محمد حسین انمّاس کار بخارا ۲۰۰	" " خط مرشد شیرازی ۲۳۶
" " کار هرات ۱۷۵	" " تویقاپوسرای (مصور) ۱۰۳۷/۱۰۳۴

آن شریف خط عبدالله طباطبای ۲۶۴۲	قطعه خوشخط سلطان حسین ۱۰۷۱/۱۰۷۲
آن السعدین خط سلطان محمد خندان ۳۰۵	" " سلطان علی مشهدی ۱۴۹۸/۸۴۸
" " خط محمد یوسف کابلی ۲۶۰۴	تا ۲۱۷۵ (جمله ۴۷۸ قطعه) ۲۵۲۰
" " خط سلطان محمد نور ۲۳۸۶/۱۱۳	" " سلطان علی فائنی ۱۰۷۶/۴۹۲ تا
صیده برده مشابیه خط سلطان علی مشهدی کار	۱۱۲۶ (۵۱ قطعه)
هرات ۱۱۵	" " سلطان محمد خندان هروی ۴۷۵ تا
صائد عربی خط شاه قاسم هروی ۹۵۶	۴۷۹ (۵ قطعه) تا ۲۱۷۶ تا ۲۱۸۶
طعه خوشخط ابراهیم منشی رضوی ۴۴۶/۴۴۷	(۱۱ قطعه)
" " ابراهیم سلطان جاهی بن بهرام میرزا	" " سلطان محمد نور هروی ۷۸ / ۸۴۹
۴۵۰/۴۴۹	۱۵۶۴/۴۸۴/۴۸۳/۴۸۱/۴۸۰
" " اظهار تبریزی ۱۵۱۸/۸۵۸/۸۵۲/۶۷	۲۵۳۴/۲۴۸۹/۲۱۸۸/۲۱۸۷
تا ۱۵۵۱	" " سلیم نشاپوری ۱۵۶۶/۵۴۹ تا ۱۵۶۸
" " بابا شاه ۱۵۶۹ / ۱۵۷۰	(سه قطعه)
" " بهرام میرزا صفوی ۵۶۲	" " شادی محمد بن سلطان محمد نور
" " جعفر بایسنغری ۱۵۷۲/۶۹۳/۳۷۴	۱۵۶۵
تا ۱۵۹۴	" " شاه قاسم هروی ۵۱۹
" " جلال الدین محمود ۱۵۱۷	" " شاه محمد مشهدی ۵۴۶/۵۴۵/۵۴۴
" " حبیب الله (میر) بن محتی کرمانی (۵	" " شاه محمود نشاپوری ۹۱ / ۴۰۱
قطعه) ۱۵۹۸ تا ۱۶۰۲	۴۰۵/۴۰۶/۳۹۰ تا ۴۰۰ (۱۱ قطعه)
" " حسن خان شاملو ۲۰۱/۲۳۲۶/۴۵۲	۱۶۰۷ تا ۱۶۸۶ (هشتاد قطعه)
" " ۴۵۵/پنج قطعه ۱۱۴۷ تا ۱۱۵۲ /	۲۴۹۰/۲۴۹۱/۲۴۹۲/۲۵۹۷
۲۴۷۸	" " شرف الدین حسین سلطان ۱۱۵۵ تا
" " دوری هروی (سلطان بایزید)	۱۱۶۷ (۱۳ قطعه)
۱۵۷۱/۵۶۱	" " شفیعا حسینی هروی ۵۸۲
" " درویش محمد سمرقندی ۵۶۷	" " شمس الدین محمد حسام بایسنغری
" " دوست محمد هروی ۶۵۳	۲۱۸۸ تا ۲۱۹۱ (سه قطعه)
قطعه خوشخط رستم علی شاهی ۲۲۰۵ (۸ قطعه)	" " شیر علی هروی ۱۶۸۸ تا ۱۶۹۱ (۴ قطعه)
" " زین الدین محمود ۱۵۱۵	" " شیخ محمد هروی ۱۴۷۰ تا ۱۵۰۵

قطعه خوشخط محمد باقرین میر علی هروی	(۳۶ قطعه)
۲۴۷۹/۱۱۳۸ تا ۱۱۳۷/۶۰۳	قطعه خوشخط عبدالله طباطبای هروی ۴۱۱
" " محمد بدخشی حسینی ۱۴۶۶	" " عبدالرحیم هروی عنبرین قلم
" " محمد بلخی ۱۴۳۷	۳۰۹/۳۱۰/۶۶۷ / ۶۶۸/۶۶۹
" " محمد بهرام ۵۰۴ / ۵۰۵ / ۵۰۶	۶۹۱/۸۵۰/۸۵۱ / ۲۱۹۲/۲۱۹۴
" " محمد حسین زرین قلم کشمیری ۸۶۱	۲۵۵۷
تا ۹۲۴ (۶۴ قطعه)	" " عبدالرحیم انیسی خوارزمی ۱۱۷۰
" " محمد رحیم مشهدی ۵۷۷ / ۵۷۹	تا ۱۲۳۸ (۶۹ قطعه)
" " محمد شریف هروی ۱۴۲۳ / ۱۴۲۴	" " عبدالکریم خوارزمی ۸۰ / ۱۲۴۰ تا
۱۴۲۵	۱۳۱۲ (۶۳ قطعه)
" " محمد شفیع هروی (شفیعاً) ۵۸۳ تا	" " عبدی نشاپوری ۸۳۳ / ۸۳۴ / ۸۳۵
۵۸۶ (۴ قطعه) ۲۲۱۳ / ۲۲۱۱	۱۴۳۹ تا ۱۴۵۸ (۲۰ قطعه)
" " محمد صالح هروی ۵۸۸	" " علی حافظ غوریانی ۱۴۶۱
" " محمد علی (میر) درسمرقند ۶۳۶	" " قطب الدین محمد یزدی ۱۳۹۴ /
" " محمد قاسم شادیشاه هروی ۶۴۲ / ۴۳	۱۳۹۵
۶۴۵ / ۶۴۶ / ۱۳۵۶ تا ۱۳۹۳ (۳۸	قطعه خوشخط کمال الدین حسین هروی
قطعه)	۵۵۷/۵۵۶
" " محمد محسن هروی ۴۰۸ / ۴۰۹	" " مالک دلبلی ۸۷ / ۵۹۰ تا ۵۹۶ (۷
" " محمد ناصر بخاری ۱۵۱۶	قطعه) ۱۴۰۳ تا ۱۴۱۸ (۱۶ قطعه)
" " محمود جعفری (شیخ هروی)	۱۴۲۰
" " محمد ناصر بخاری ۱۳۱۴ تا ۱۳۵۳ (۳۹ قطعه)	" " محمد (کاتب) در بغداد ۱۴۰۱
" " محمود بن اسحاق شهابی هروی ۴۲۸	" " محمد ابریشمی مشهدی ۸۱ / ۶۰۰
تا ۲۲۱۸ (۱۷ قطعه) ۲۳۰۹ تا	۱۴۲۷/۶۰۱ / ۱۴۲۹ / ۱۴۳۲
(۹۲ قطعه)	" " محمد امین سمرقندی ۲۵۹۹
" " محمود مذهب ۶۰۶ / ۲۴۵۱	" " محمد امین مشهدی ۲۶۰۰ (دربیاض
" " محتی هروی ۶۱۰ تا ۶۱۵ (۶ قطعه)	بختا ورخان)
" " مظفر حسین بن محمد امین ۶۲۳ /	" " محمد امین هروی درمکه ۱۵۰۹ تا
۲۳۱۳/۶۲۴	۱۵۱۲ (۴ قطعه)

کتابه خوشخط میر شیخ پورانی هروی ۲۳۱۴ تا ۲۳۱۸	کتابه صغه مسجد جامع اصفهان خط کمال - (۵ قطعه)
کلیات علی خط کمال الدین حسین هروی در ۳۱۱ تا	الدین حسین هروی ۵۵۸
۳۱۳ (سه قطعه)	مشهد ۵۵۵
" میر علی تبریزی ۸۲۰/۸۲۱/۸۲۲ تا	کلیات امیر خسرو خط محمد سعید هروی بن مسعود ۵۸۰
" میر علی حسینی سلطان هروی ۸۰۴/	" " خط سلطان احمد کار هرات ۴۰
" " ۸۰۵/۱۴۶۳/۱۴۶۴/۱۴۶۵	کلیات جامی نگاشته مشهد ۴
" " میر محمد علی در سمرقند ۶۳۶	" " خط محمد بن حسن شاه هروی ۴۷
" " محمد معصوم بخاری ۱۴۳۵/۲۶۰۳	" " خط سلطان علی قائنی ۴۹۰
" " میر محمد سمرقندی ۱۴۲۲	" " خط محمد حسین بن خواجه سیف -
" " میر معزالدین حسینی کاشانی ۸۳/۹۲۷ تا	الدین علی ۵۵۱
۹۳۰ (۴ قطعه)	" " خط خواوند سالک در سمرقند ۵۰۱
" " میر کلنگی ۴۹۷ تا ۵۰۰ (۴ قطعه)	" " خط خلیل بن درویش محمد جامی
۱۵۹۵	۱۰۷۵
" " نصیر منشی نشابوری ۶۹۴/۶۹۵ تا	" " خط حسین بن محمد حسینی در هرات
۶۹۸ (۵ قطعه)	۲۴۰۶
" " نورالدین محمد پورانی ۵۶۰/۱۱۳۹ تا	کلیات خاقانی خط محمد لطیف شوخی بخاری
۱۱۴۳ (۵ قطعه)	۴۱۸
" " یاری هروی ۵۶۹ تا ۵۷۲ (۴ قطعه)	کلیات خواجه خط سلطان علی مشهدی ۲۹۸
۲۲۰۸/۲۲۱۰	کلیات داعی شیرازی خط سلطان علی مشهدی
" " یوسف علی سبزمشهدی ۲۱۹۵/	۴۶۶
۲۱۹۶	کلیات سعدی کار هرات ۲۳۷۲
قیافت نامه خط محمد جعفر بن محمد باقر بن میر علی هروی ۲۳۲۹	" " خط میر علی تبریزی ۸۱۹
(ک)	" " خط عصر شاه رخ در هرات ۱۰۴۴
کتاب کواکب (زیج الغ بیگی) ۲۱۴	" " خط مظفر بن عبدالله ۹۵۸
کتابه سلطان علی مشهدی در هرات ۱۷۶	" " خط جمال کافی ۲۵۶۴

کلیات سعدی خط مرشد عطار شیرازی ۲۵۰/	کلیات سعدی خط بابا میرک تاشکندی ۸۵
۲۶۰۷/۲۳۷۱/۶۲۱	" " خط پیر علی هروی ابن ملا
" " خط شاه محمد مشهدی ۵۲۲	عبدالرحیم عنبرین قلم از متفرعات هنر هرات در هند ۱۸۵
" " خط محمد قوام شیرازی ۲۳۱	" " خط جعفر بایسنغری در هرات ۲۶۷
" " خط محمد علی ۱۸۷	" " کار بهزاد ۲۶۱۴
کلیات عطار کار هرات ۱۵۹	" " خط جعفر حسینی سبزواری ۳۵۵/
کلیات عماد کرمانی خط اظهر تبریزی ۱۰۶۴	۳۵۶
کلیات کاتبی خط سلطان علی مشهدی ۱۱۳۰	" " خط درویش محمد سمرقندی ۵۶۸
" " خط میرک ۲۳۹۹	" " خط سلطان علی مشهدی ۲۰۷/
کلیات نوائی خط میر علی بخاری ۱۴۵۹	۲۴۸۶
کلیات همام خط جعفر حافظ تبریزی ۲۴۷۷	" " خط حکیم رکنا و مصور در هند
کلیده و دمنه کار عصر تیموریه ۱۱/۳۵۸/	۲۶۱۵
۲۵۷۷	" " خط سلطان محمد نور ۴۸۸
" " خط جعفر برای بایسنغر میرزا	" " خط شاه حسین بن فخرالدین
۱۰۲۸	شهابی هروی ۱۱۵۳
" " خط سلطان محمد نور ۲۵۳۲	" " خط شاه قاسم ۴۲۳
" " خط یوسف امیری مذهب ۱۰۲۷	" " خط محمد صالح بن محمد باقی
" " خط شمس الدین محمد بایسنغری کار هرات	۲۳۷۴
۱۰۲۶	" " خط میر علی هروی ۷۱۵
کنز العباد خط نظام بن حسین در هرات	" " خط میر کلنگی حسینی ۴۹۳
۲۵۸۵	" " مکتب بهزاد ۲۴۶۶
کیمیای سعادت کار هرات ۱۷۱	" " برای بایسنغر میرزا در هرات نوشته
(ک)	و مصور گردیده ۵۷۶
گرشاسپ نامه خط محمد بن سعید ۲۶۱۹	" " از بقایای مکتب هرات ۱۴/۳۴۴
گلچین اشعار تاریخی نوشته و تصویر کار هرات	کلیات و بوستان سعدی خط مظفر علی سلطان
۱۰۵۳	۲۳۷۳
" " فارسی ۲۶۱۸	

مثنویات جامی خط سلطان محمد نور و توسون	محمد بلخی ۱۶۲	مجموعه اشعار خط شرف الدین حسین سلطانی	مشهدی ۱۱۵۴
مثنویات خواجو خط مرشد عطار شیرازی ۶۲۰	"	" از سوابق هنر هرات در شیراز ۲۷۷	"
مثنویات عطار خط جهانگیر سلطانی ۱۱۴۶	مثنویات نظامی ۲۷۶	مجموعه ترجمیات خط عبدالرحمن خوارزمی	۴۱۳
"	" ۲۶۳۸	" خطوط خوشنویسان دربار پیربوداق	"
"	" کار صادقی ۲۶۳۹	مثل شرف الدین حسین مشهدی و	"
مجالس العشاق خط دوست محمد هروی ۶۵۲	"	سلطانعلی مشهدی و غیره ۵۵۲ / ۵۳	"
" از متفرعات هنر هرات ۲۴۹۵	"	مجموعه خطوط مولانا معروف بغدادی ۶۲۵	"
" خط احمد شیرازی ۲۵۶۳	"	" با تصویر بهزاد ۲۳۳	"
مجالس المؤمنین خط محمد صالح بن کمال -	الدین حسین مشهدی ۵۸۷	" و تقاشی عصر تیموریه ۳۶۸	"
مجمع التواریخ حافظ ابرو کار هرات ۳۶	مجموعه کتب امیر خسرو (۴ کتاب) شبیه هنر	هرات ۱۳۵	"
مجموعه اشعار فارسی خط جعفر تبریزی / ۲۶۶	"	" خط قطب الدین احمد هروی ۱۷۸	"
"	۳۷۳	" خط عماد الدین آهنگران در بخارا	"
" خط سلطان علی مشهدی / ۱۱۲۹	"	۱۴۸	"
"	۲۹۷	" خط عبدالخالق هروی ۱۲۷	"
" نوائی خط درویش محمد هروی ۱۰۲۳	"	" شاهنامه و خمسه نظامی و مثنویات عم	"
مجموعه اشعار فارسی خط شاه محمود نشابوری	با عمل علی حسینی ۲۴۴۰	خط رقاع و غبار اسماعیل حسینی	۱۱۴۵
"	" خط اظهر تبریزی ۵۶۴	مجموعه سه مثنوی جامی نوشته و کار هرات ۱۸۳	"
"	" خط اظهر هروی در هرات ۲۵۱۷	" عاصی (مصور) ۲۵۷۵	"
"	" خط حسین بن علی تونی در مشهد	" مثنویات خط سلطان محمد نور ۳۰۷	"
"	۵۵۴	مجموعه مصور اشعار خط مرتضی حسینی در	"
"	" خط علی بن حیدر قاسمی حسینی در	برای بایسنقر میرزا ۲۱۱	"
"	نشاپور ۲ مجلد ۱۱۳۱ / ۱۱۳۲	" کار خلیل نقاش هرات ۳۵۹	"
"	" خط میر علی هروی (مصور) ۲۵۲۹	مختار الاختیار خط درویش علی بن درویش	"

مثنوی خضرخان و دولرانی خط محمد قوام	۵۴۷	نویسندگان خط شاه محمد مشهدی	(م)
شیرازی ۲۳۲	"	" خط محمد قوام شیرازی ۶۴۹	"
مثنوی شیخ عطار خط دوست محمد هروی ۷۰	"	راز خط عبدالرحیم خوارزمی ۷۹	"
مثنوی مولوی (دفتر ۵) خط سلطانعلی مشهدی	۵۱	" خط علی	"
۲۴۶۹	"	سلطان حسین بایقرا ۴۶۴	"
" خط اسماعیل کاتب ۲۳۶۷	"	(ل)	"
" خط اسکندر بن مسعود ۱۹۵	"	لاختیار خط نعمت الله شریف نشاپوری	"
" خط ابوالمکارم محمد مرشدی ۲۳۶۸	"	۱۰۶۷	"
" خط محمود شهابی ۴۲۶	"	طیبرنوائی کار بخارا ۲۴۷۴	"
" خط عبدالرحمن خوارزمی ۴۱۴	"	عراقی و عشق نامه ۲۳۱۱	"
" خط مرشد الدین محمد ۲۳۷۰	"	جامی خط میرعلی هروی ۱۶۹۳	"
" خط شیخ محمد هروی ۶۳۸	"	" خط احمد حسینی مشهدی کار میرزا	"
" خط محئی هروی و پسرش کار بلخ	"	علی ۱	"
۱۹۳	"	" خط محمد محسن هروی ۲۵۹۰	"
" خط سلطان محمود هروی کار هرات	"	کار هرات ۱۸۰	"
۱۷۳	"	لاشراق خط میرکلنگی ۲۳۲۷	"
" و دیوان شمس خط ناصر کاتب	"	و مجنون امیر خسرو خط سلطان محمد	"
۸۲۸	"	هروی کار هرات ۵۸	"
" خط نعیم الدین بن صدرالدین	"	" کار هرات ۵۷	"
۲۳۶۹	"	" نظامی خط سلطان محمد ۲۳۵۷	"
" خط ابوالقاسم علی بن احمد ۲۳۶۶	"	" کار هرات ۲۹۱	"
" کار بخارا ۱۹۶	"	" خط میر شیخ بن قتلغ سمرقندی ۲۳۵۸	"
" خط اظهر تبریزی ۵۶۵	"	" کار قاسم علی ۱۸	"
" کار هرات ۱۹۴	"	" خط عماد بن محمد مصور هروی ۱۳۵۵	"
" کار بخارا (نسخه ناسخه) ۱۹۷	"	" هاتفی خط مرشد الدین عطار شیرازی	"
مثنویات جامی خط میرکلنگی ۳۰۱	"	۲۱۰	"

شیراز ۸	یوسف وزلیخا خط میرکلنگی دربخارا ۴۹۴	۲۵۲۵/۲۲۶/۲۱۹
" " خط محمد قوام شیرازی ۳۱۵	" " " " اسلوب بهزاد ۲۵۱۲	
" " خط مظفر حسین بن محمد امین	" " " " دوام هنر هرات در شیراز ۹	
۲۳۱۲	یوسف وزلیخا ، تحفة الاحرار ، سیحفة الابرار	
" " خط میر علی هروی در هرات	جامی ، خط محمد امین هروی در	
	مصر ۱۵۰۸	

فهرست فصل دوم

منابع ادبی تاریخ هنر تیموریان و متعلقات آن

به ترتیب الفبائی نامهای مؤلفان

۱/ آصفی هروی : دیوان آصفی	۱۱/ امیری (یوسف) دیوان امیری
۲/ ابن تغری بردی : النجوم الزاهرة . . .	۱۲/ امین بن احمد رازی : هفت اقلیم
۳/ ابن الصائغ عبدالرحمن بن یوسف : تحفة -	۱۳/ اندرام مخلص : مرآة الاصطلاح پریخانه
اولی الالباب فی صناعة الخط و	۱۴/ اوحدی (تقی الدین محمد) عرفات
الکتاب	العاشقین و عرصات العارفين
۴/ ابوبکر طهرانی (قاضی) : کتاب دیاربکریه	۱۵/ ایواغلی حیدر : مجمع الانشا
۵/ ابوالفضل علامی : آئین اکبری مکاتبات	۱۶/ باباشاه اصفهانی : آداب المشق
علامی	۱۷/ بابر (ظهیرالدین محمد) بابرنامه ، واقعات
۶/ ابوالقاسم رفیعی : تاریخ خط و خطاطان	بابری
۷/ ابوالوفاء خوارزمی : دیوان ابوالوفاء	۱۸/ بخاری (درویش محمد بن دوست محمد)
۸/ احمد ابراهیمی (قاضی) خلاصة التواریخ	فوائد الخطوط
مجمع الشعراء و مناقب الفضلاء گلستان	۱۹/ بختاورخان : مرآة العالم بیاض سواد اعظم
هنر جمع الخيار	۲۰/ بدایونی (عبدالقادر بن ملوکشاه) منتخب
۹/ احمد بن محمد غفاری : تاریخ نگارستان	التواریخ
تاریخ جهان آرا	۲۱/ بقائی (محمد عارف اندجانی) مجمع الفضلاء
۱۰/ اسکندر بیگ منشی : عالم آرای عباسی	۲۲/ بلخی : محمود بن امیرولی : بحر الاسرار
ذیل عالم آرای عباسی	فی مناقب الاخیار

- ۱/ بیانی (دکتور مهدی) احوال و آثار - ۳۸/ حسن بن لطف الله رازی: میخانه خوشنویسان تکوین و پیدایش خطوط ۳۹/ خواندمیر: حبیب السیر... خلاصه - در ایران الاخبار... نامه نامی
- ۱/ پرویز ناتل خانلری (دکتور) شاهکارهای ۴۰/ خرابات هنر ایران
- ۱/ تقی الدین محمد کاشانی: خلاصه الاشعار ۴۱/ دانش پژوه (محمد تقی) گنجور و برنامه او
- ۱/ جامی (عبدالرحمن) دیوان جامی ۴۲/ درویش محمد صحاف: انساب محمودی
- ۲/ جنگ مرثی بایسنغر میرزا ۴۳/ دمشقی (مصطفی حسینی) رساله اَلیقین فی معرفة بعض انواع الخطوط و - الخطاطین
- ۲/ جونپوری (ممتاز حسین) تعلیم خط و املا ۴۴/ دوغلات (میرزا حیدر) تاریخ رشیدی
- ۲/ جهانگیر (نورالدین پادشاه هند) ترک جهانگیری یا جهانگیرنامه ۴۵/ دوست محمد هروی: دیباچه بر مرقع بهرام میرزا
- ۳/ حاجت قلی مراغی: سلسله الصوفیه ۴۶/ دولت شاه: تذکره الشعراء
- ۳/ حافظ ابرو (عبدالله خوافی هروی): مجمع التوارخ ۴۷/ راقم (شریف سمرقندی) تاریخ راقم
- ۳/ حافظ (حسین کربلائی): روضات الجنان و جنات الجنان ۴۸/ رضوی (کیوان) تاریخچه هنر و نقاشی ایران در دوره اسلامی
- ۳/ حائری: مجموعه حائری ۴۹/ رضا علی شاه قادری: مفتاح الخطوط
- ۳/ میرزا حبیب اصفهانی: خط و خطاطان ۵۰/ فراهی: ریحان نستعلیق
- ۳/ حبیبی (عبدالحی) تاریخ خط و نوشته های ۵۱/ زکی محمد حسن: التصوير فی الاسلام کهن در افغانستان، پیدایش و انکشاف شیوه های خوشنویسی عصر تیموریان
- و مظاهر هنری آن بر ابنیه و کتب. ۵۲/ سام میرزا صفوی: تحفه سامی
- تأثیرات فرهنگی هرات بر آسیا. ۵۳/ سبحان رای: خلاصه مکاتیب
- تاریخچه مختصر مخطوطات افغانستان ۵۴/ سحر بدایونی (دیباچه پرشاد) ارزنگ چین هنر هرات (کتاب حاضر)
- ۳۶/ حسن بیگ روملو: احسن التوارخ ۵۵/ سعید فتاح عباده: انتشار الخط العربی
- ۳۶/ حسن خان شاملو: منشآت حسن خان شاملو ۵۶/ سلطان علی مشهدی: رساله علم خط نستعلیق

- ۵۷/ سنگلاخ (میرزا محمد علی) تذکره الخطاطین ۷۵/ علی شیر (میرقانع) تحفه الکرام
- ۵۸/ سید احمد مشهدی: مقدمه مرقع امیر ۷۶/ علی شیر نوائی (امیر) مجالس النفائس
- غیب بیگ ۷۷/ علی هروی (میر) مداد الخطوط
- ۵۹/ شاغل عثمانی: صحیفه خوشنویسان ۷۸/ غلام رضا ریاضی: دانشوران خراسان
- ۶۰/ شاهی (امیر) دیوان امیر شاهی سبزواری ۷۹/ غلام محمد دهلوی: تذکره خوشنویسان مسوده تاریخ خط و خوشنویسان.
- ۶۱/ صادق علی خان دهلوی: قواعد الحروف رساله حالات خوشنویسان خطوط.
- ۶۲/ صادقی بیگ افشار: مجمع الخواص مثنوی قانون الصور ۸۰/ فتح الله سبزواری: اصول و قواعد خطوط سته.
- ۶۳/ صنیع الدوله (محمد حسن خان اعتماد السلطنه): مطلع الشمس ۸۱/ فخری هروی: روضه السلاطین.
- ۶۴/ طیبی شافعی (محمد بن حسن): جامع محاسن کتابه الكتاب و نزهة اولی - البصائر والالباب ۸۲/ فریدون بیگ (احمد) منشآت السلاطین.
- ۶۵/ عبدالاحد رابط: قواعد ابجد و قانون خوشنویسی ۸۳/ فصیحی (فصیح الدین احمد خوافی): - مجمل فصیحی
- ۶۶/ عبدالباقی نهاوندی: مآثر رحیمی ۸۴/ فکری هروی: ذکر برخی از خوشنویسان و هنرمندان
- ۶۷/ عبدالرزاق سمرقندی: مطلع سعدین... ۸۵/ فضائلی (حبیب الله اصفهانی) اطلس خط
- ۶۸/ عبدالعزیز جواهر الکلام: کتابخانه های ایران پیش از اسلام ۸۶/ قاطعی هروی: مجمع الشعراء جهانگیری
- ۶۹/ عبدالله صیرفی: خطوط سته یا رساله خط ۸۷/ قطب قصه خوان: مقدمه مرقع شاه طهماسب
- ۷۰/ عبدالله مروارید: شرفنامه یا منشآت مروارید ۸۸/ قلقشندی (احمد بن علی قاهری) صبح - الاعشی فی کتابه الانشاء.
- ۷۱/ عبدالله افندی: ریاض العلماء و حیا الفضلاء ۸۹/ قمرآریان: بهزاد (کمال الدین).
- ۷۲/ عبدالله چغتائی (دکتور) اسلامی مصوری ۹۰/ کریم الله خان: دفتر خطاط.
- ۷۳/ عبدالمحمد (میرزا - ایرانی) پیدایش خط و خطاطان ۹۱/ کردی (محمد طاهر مکی) تاریخ الخط - العربی و آداب.
- ۷۴/ علاء الداله قزوینی: نفایس المآثر ۹۲/ کلیم (همدانی): دیوان کلیم.
- ۹۳/ گلچین معانی (احمد) تاریخ تذکره های فارسی

- / لسان‌الملک (سپهرکاشی) تذکره خوش- ۱۱۱ / محمود هروی : تاریخ شاه‌طهماسب (ذیل نویسان .
حبیب‌السیر)
/ مالک دیلمی : مقدمه مرقع امیر حسین ۱۱۲ / مرقع خطوط : کتابخانه یونیورسیتی - بیگ .
توبینگن آلمان .
/ مجموعه ترجیع بندها . ۱۱۳ / مرقع خوب : بامقدمه محمد صالح هروی .
/ مجنون رفیقی : رساله رسم‌الخط . آداب ۱۱۴ / مرقع دارا شکوه .
الخط . سواد الخط . رساله مرکب‌سازی ۱۱۵ / مرقع زیب النساء .
/ محمد اسحاق صدیقی : فن تحریر کی تاریخ . ۱۱۶ / مرقع سلطان مراد .
م ، جودت : ذیل علی فصل الاخیه الفتیان ۱۱۷ / مرقع سلطان حسین بایقرا .
الترکیه . . . ۱۱۸ / مرقع سلطان یعقوب آق‌قویونلو .
/ محمد صالح اصفهانی : تذکره خط و - ۱۱۹ / مرقع شاه اسماعیل صفوی
خطاطان . ۱۲۰ / مرقع شاه عباس صفوی (دانشگاه -
/ محمد صالح کنبوه لاهوری : شاه جهان (استانبول) .
نامه ۱۲۱ / مرقع شاه عباس صفوی (خزینه اوقاف
استانبول)
/ محمد علی (میرزا) تذکره خوشنویسان . ۱۲۲ / مرقع شاهی یا مرقع گلشن .
/ محمد محسن هروی : مقدمه مرقع محمد محسن .
۱۲۳ / مرقع کتابخانه سلطنتی ایران .
/ محمد مفیدی (بافقی) : جامع مفیدی ۱۲۴ / مرقع گنجینه شیخ صفی در اردبیل ایران
" " " " " " / ۱۲۵
" " " " " " / ۱۲۶ / محمد یوسف (لاهیجی) کلام الملوک -
" " " " " " / ۱۲۷ فی بیان ظهور و ایجاد الخط و احوال
" " " " " " / ۱۲۸ الخطاطین .
/ محمد یوسف سبزواری : رساله دستور ۱۲۹ / مرقع ولی‌الدین افندی (استانبول) ج ۱
خطاطی . ۱۳۰ / " " " " " " ج ۲
/ محمود بن محمد : قواعد خطوط . ۱۳۱ / " " " " " " ج ۳
/ محمود علی‌خان ماهر : علم الحروف . ۱۳۲ / مرقعات ۳۳ عدد .
/ محمود کمال اینال : خطاطان . ۱۳۳ / مستقیم زاده (سلیمان افندی) تحفه

- خطاطین . ۱۴۶ / واله داغستانی (علی قلی خان) : -
ریاض الشعراء
/ مصطفی عالی افندی : مناقب هنروران ۱۳۴
/ مطربی (اصم سمرقندی) تذکره مطربی . ۱۳۵
/ منشآت (؟) ۱۳۶ / وصفی (شمس‌الدین محمد هروی) :
۱۳۷ / منشآت . مقدمه مرقع شاه اسماعیل صفوی .
/ منشآت و رساله خط و قلم . ۱۳۸ / هروی : جوامع الانشاء .
/ میر خانی : تذکره خوش‌نویسان ۱۳۹ / هما یونفرخ (رکن‌الدین) : تاریخچه
/ ناجی‌زین‌الدین (عراقی) الخط العربی ۱۴۰ / کتابخانه های ایران : کتاب و -
/ ناصرالدین حنفی بخاری : تحفة الزائرین ۱۴۱ / کتابخانه های ایران . سیر تحول و -
/ نثاری (سید حسن نقیب‌الاشراف بخاری) ۱۴۲ / تکامل خط فارسی . هنر کتابسازی -
مذکرا حباب . در ایران .
/ نصرآبادی (محمد ظاهر اصفهانی) : ۱۴۳ / هیرالال مونس : طغرای نستعلیق .
تذکره نصرآبادی ۱۴۴ / یعقوب بن حسن (سراج حسینی -
نعیمی (علی احمد) : صورتگران و - شیرازی (تحفة المجالس
خوشنویسان هرات در عصر تیموریان ۱۴۵ / یوسف حسین (سید) رساله جلدسازی
/ واصفی (زین‌الدین محمود هروی) : ۱۵۳ / یوسف (جلال‌الدین محرر جامی) فرائد
۱۵۴ / یوسف (جلال‌الدین محرر جامی) فرائد
بدایع الوقائع . غیاثیه .

فهارس کتاب

هنر عهد تیموریان

- ۱- فهرست عمومی فصل اول تاریخ مختصر هنر آسیای میانه .
- ۲- فهرست فصل دوم در نامهای مؤلفان منابع تاریخ هنر تیموریان .
- ۳- فهرست فصل سوم : هنر کتاب سازی و خط در ادبیات فارسی .
- ۴- فهرست فصل چهارم : رجال و آثار هنری عهد تیموریان .
- ۵- فهرست فصل پنجم : فهرست چند مجموعه هنری مطبوع .
- ۶- تکمله هنر عهد تیموریان
- ۷- تصحیح اغلاط طباعتی .

(۱)

فهرست عمومی فصل اول تاریخ مختصر هنر آسیای میانه

(مطالبی که در تاریخ هنر بکار آید ، مطابق عدد صفحات کتاب)

الف	
ابوالحسن مصور ۶۹	آثار نگارین مانوی صفحه ۷۵
ابوسعید نامه احمد موسی ۵۰	آرایش نامهها ۱۴
ابوسعید خدا بنده ۵۰	آغاز رنسانس هنر تیموریان ۸۹
ابوسعید شاگرد احمد موسی ۵۰	آقا رضا مصور ۲۳
ابوالفضل بیهقی ۲۶	ابراهیم (میر قانونی) ۶۸
ابوموسی بن عمار ۲۰	ابراهیم صغیر (مذهب) ۲۰
ابونصر عراق نقاش غزنه ۲۶	ابراهیم (سلطان لودی) ۶۸
اثر هنر چینی ۳۰	ابراهیم سلطان ۶۳
اثر هنر مانی ۷۸	ابری سازی ۳۸
اثر اقدم نقاشی صدر اسلام ۱۹	ابنیه و آثار تاریخی اسلامی در اتحاد شوروی
احسن التواریخ ۳۶	۸۰
احسن التقاسیم ۶۷	ابن سقطی (مذهب) ۲۰
احمد احوال کاتب بغداد ۱۸، ۱۹	ابن مقله (کاتب) ۷۷
احمد جلایر ۲۸	ابوبکر بن احمد غزنوی کاتب ۲۰
احمد قمی (قاضی) ۵۲، ۵۳، ۶۰، ۷۲	ابوجعفر محمد جوز جانی ۸۴
احمد لاجپین (مصور) ۲۹	

احمد بن موسی مصور ۲۹، ۵۰	انساب محمودی (کتاب) ۴۴
احوال سمنیه (کتاب) ۵	انسکلو پیدی اسلام ۷۶
اخبار ماوراء النهر (کتاب) ۶	انوب چهارتر (مصور) ۶۹
اخبار خراسان (کتاب) ۶	انواع خطوط در شعر جامی ۹۸
ادب الکتاب صولی (کتاب) ۱۸	انیس العاشقین (کتاب) ۳۵
ارژنگ مانی درخزانه غزنی ۱۱	اوراق ابهی دهرمه بامیان ۵
اردشیر چنگی ۳۴	اوراق مصور دین مانی ۱۰
اسپ نامه های فارسی ۲۵	اوستا (بر پوست گاو) ۴، ۳
اسحاق بن ابراهیم ۱۹	اولجایتو و هنر ۲۹
اسرار التوحید در استانبول ۹۸	ب
اشعار سعدی (استانبول) ۵۰	بابر و هنر ۵۴، ۶۸
اشعار میر علی شیر (بودلیان) ۵۰	بایزید سلطان عثمانی ۳۷
اظهر (مولانا ، کاتب) ۱۰۲	بایسنفر میرزا و هنر ۳۶، ۳۸، ۴۶، ۴۸، ۵۱
اعضای مکتب هنر هرات و دربار عثمانی ۵۶۱	بت = بد ۱۲
افضل مصور ۷۳	بت قندهار ۱۲
اقتباس هنر هرات از دیگران ۳۹	بتان زیبای بامیان و کابل ۱۲، ۷۵
اقسام منابع تاریخ هنر ۱۰۷	بحر المعانی از کتابخانه بامیان ۸۶
اقلام سته ۹۴	البدوء والتاریخ (کتاب) ۱۹، ۷۸
اقوال دساتیر خط نویسی ۱۸	بساون (مصور) ۶۹
اکبر شاه ۶۹	بنای سنگ بست عصر محمود ۷۹
اکبر نامه کار هندیان ۶۹	بوستان مصور خط محبی ۷۱
الغ بیک میرزا ۵۱	بوستان تذهیب یاری ۶۵
الواح پارتی بر پوست گاو و سفال ۴	بوستان کار بهزاد ۵۸
امیر حسن بن جوپان ۳۲	بوعلی سینا ۲۶
امیر خلیل (مصور) ۴۰، ۵۱	بهرام میرزا صفوی ۴۸
امیر دولت یار (مصور) ۵۰	بهزاد (کمال الدین مصور) ۲۸، ۵۱، ۶۹
اندرز نامه نوشته بزر ۱۵	مکتب هنراو ۵۲، القاب او ۵۴
انتقال سنت کتاب نویسی ۶	صورت او بقلم قاسم علی ۶۰

فرمان مقرر ی او ۱۱۰، قیصرش در تحفة الوامق (کتاب) ۱۹	هرات ۵۲، ۵۳
تذهیب (هنر) ۳۹	بیچی تر (مصور) ۶۹
تذکره الشعراء دولت شاه ۱۰۸	پ
تذکره خوشنویسان ۱۰۱	پارچه ایریشمی منقوش غیاث الدین نقاش
ترجمه قرآن به هندی ۵	بطرز چینی ۴۹
ترجمان البلاغه استانبول ۷۹، ۸۴، ۸۵	پارچه منقش بخط کوفی خراسان ۷۷
ترمشیرین (شاه) ۳۲	پرده مصور کار عبدالله مذهب ۷۱
تسعیر (هنر) ۳۸	پیدایش توفیق و مناشیر ۹۵
تصاویر لشگری بازار بست ۹۳	پیدایش خط ثلث ۹۵
تصویر پیرزن و جوان عمل بهزاد ۵۶	پیدایش خطوط عربی ۱۸
تصویر جدال فقیهان عمل بهزاد ۵۸	پیر احمد مصور زر کوب ۵۱
تصویر جنگ شتران عمل بهزاد ۵۸	پیر آموز (خط) ۸۰
تصویر درویشان رقص عمل بهزاد ۵۹	ت - ث
تصویر سلطان حسین میرزا عمل بهزاد ۵	تابلوی ملاقات همای و همایون ۴۹
تصویر شاه طهماسب عمل بهزاد ۵۶	تاج الدین (خواجه نستعلیق نویس) ۹۹
تعریق (هنر) ۳۹	تاج محمد مذهب ۴۰
تفسیر سور آبادی در لندن ۸۵	تاریخ امپراتوری موریش ۷۶
التفهیم البیرونی در تهران ۹۵	تاریخ بیهقی ۲۴، ۹۳
تقلید اروپا از جلد سازی هرات ۴۱	تاریخ چنگیز خانی کار احمد موسی ۵۰
التنبیه والاشراف (کتاب) ۱۹، ۷۸	تاریخ خط در افغانستان ۹۰
توقع و پیدایش آن ۹۷	تاریخ رشیدی ۲۸، ۲۲
تیمور و هنر ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۴، ۳۵	تاریخ سند ۶۷
تیمور و تیموریان ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵	تاریخ سیفی هروی ۳۰
ثلث (خط) :	تاریخ صنایع ۶۹
بر محراب حوض کرباس هرات ۶	تجلید کتب ۳۸، ۳۹
برلوح مرقد حکیم ترمذی ۹۷	تحریر (هنر) ۳۹
برلوح قبر محمد بن احمد هرات	تحفة الاحرار کار محمود مذهب ۷۰
۹۶	

ج - ج

ع التواریخ مصور لندن	۲۷
ر (مولانا کاتب)	۱۰۳، ۱۰۲، ۵۱
ر ایپورا و بر ۲۳ تن هنرمندان مکتب هرات	۵۶۴
ل بن جعفر (کاتب)	۱۰۳، ۱۰۲
سازي (رساله منظوم)	۴۴
سازي در کشمیر	۴۳
سازي مکتب بخارا	۴۳
ل الدین عبدالرزاق اصفهانی	۲۳
ل نقاش اصفهانی	۱۰۸، ۲۳
یه هنری و تزئینی خط	۷۴
ک سلطان احمد بعدادی	۵۱
ید (سلطان مصور)	۲۸
ید اسناد بعدادی	۵۱
ش و خروش (کتاب)	۳۴
رنال ایشیاتک سوسائتی	۹۹
هانکیر شاه هند و هنر	۵۹
س (اصفهان و خزانه کتب)	۴
هار تخت (کتاب)	۳۵
هار مقاله عروضی	۲۶
ح	
جی محمد (مصور)	۵۳، ۶۰
یب الله (مصور)	۷۳
یب السیر	۱۰۸
یب عودی	۳۴
سن بعدادی (مصور)	۶۴
سن بن علی فارسی کاتب	۹۹
حسن بن عبدالرحمن صوفی	۲۴
حسین (سلطان بایقرا)	۵۳، ۵۱، ۳۷، ۳۵
حسین مصور	۹۱، ۶۲، ۵۹، ۵۸
حیدر علی مصور	۷۳
حیرة الابرار کار قاسم علی	۶۱
خ	
خالد بن ابوالهیاج (خطاط مذهب)	۱۸
خانه نگارین مسعود در هرات	۹۳
خزانه امام رضا در مشهد	۳۹
خط ترکستانی بر مرقد قثم سمرقند	۹۸، ۹۷
خط حسن شاملو بر مرقد پیر هرات	۱۰۳
خط جلال جعفر بر مصلاي هرات	۹۶
خط جعفر بایسنغری	۱۰۳، ۱۰۰
خط سلطان شاه بر ظرف هرات	۸۹
خط شهزاده ابراهیم تیموری	۹۵
خط شهزاده بایسنغر	۹۵
خط شیخ محمد طغرائی	۹۵
خط کوفی گلدار سرخس	۸۳
خط گور امیر تیمور	۹۸، ۹۴
خط مشجر مدرسه الخ بیگ	۹۴
خط مشجر مرقد احمد یسوعی	۹۴
خط مزار ابوالعلا در هرات	۸۹
خط مزار طغرل فوشنجی	۸۹
خط مزار سید حسن ابدال در قندهار	۹۶
خط مزار عبدالله بغاوردانی	۸۹
خط مقبره اوزگند	۹۷
خط میر علی بن الیاس کاتب	۱۰۲

خط ناشناس مصحف مشهد رضوی	۹۰
خط نسخی و پرورش آن	۹۵
خط ریاسی	۱۸
خط و خطاطان (کتاب)	۹۶
خطوط اینیه هرات	۹۶
خطوط اینیه بخارا	۹۷، ۹۶
خطوط قبور سبکنکین و محمود	۸۱
خطوط تزئینی بجای مصوری	۹۳
خلاصه الاخبار (کتاب)	۳۶
خمسه نظامی ۸۰۱ ق استانبول	۱۰۲
خمسه نظامی کار قاسم علی	۵۰
خمسه نظامی برای ابراهیم میرزا	۶۵
خمسه نظامی کار میرک	۶۵، ۶۶
خمسه نظامی کار قاسم علی	۶۰
خمسه نظامی عمل سلطان محمد	۶۳
خمسه نظامی متروپولیتس	۴۱
خمسه نظامی عمل روح الله میرک	۵۶
خمسه نظامی کار بهزاد	۵۷
خمسه توپقاپوسرای	۵۰
خمسه نظامی عمل شیخ زاده	۶۵
خواجه اختیار هروی (خطاط)	۹۹
خواجه عبدالعزیز مصور	۵۳
خواجه علی مصور	۵۱
خواند میر (مورخ)	۶۸، ۳۶
د	
داستان زریا و اودا در عصر هخامنشی	۸
داستان امیر حمزه (مصور در کابل)	۶۸
داسوناته مصور	۶۹
درویش صوفی کاتب	۱۰۱
درویش محمد رامکی صحاف	۴۴
دفتر افشین (گوهر افشین)	۱۴
دمتاش بن عبدالله کاتب	۹۸
دوره عروج خطوط	۹۱
دوست محمد هروی (مصور و کاتب)	۴۸، ۵۱، ۵۰
دیباچه دوست محمد کتابدار مصور	۵۱، ۳۲
ذ	
دیوارهای نگارین سیستان	۲۶
دیوارهای نگارین ماوراءالنهر	۹
دیوارهای نگارین نواحی بلخ و بامیان و غزنه	۹
دیوانهای شاعران سنه (مصور)	۲۷
دیوان محمود بن یمن	۳۳
دیوان حسین بایقرا	۴۹
دیوان سلطان احمد میرزا مصور سنه	۸۰۰
ذ ق (مصور)	۱۰۱
دیوان حافظ عمل شیخ زاده	۶۵
ر - ز	
راحة الصدور (کتاب)	۱۰۸، ۲۲
رکن الدین طغرل سلجوقی	۲۴، ۲۲
رسائل بازیافته از بامیان	۸۶
رستم علی (مصور)	۵۲
رشیدالدین فضل الله	۲۹، ۲۷
رضا عباسی (مصور)	۷۳
روابط هرات با چین	۴۵
روح هندی در صنایع هرات	۳۰

ظروف شیشه مصور بگرام ۹	شکسته آمیز (خط شفیعه) ۱۰۴
ظفر نامه کار بهزاد ۵۹	شکفت پرت (کتاب) ۵
ظهیرالدین اظهر ۵۱	شمس الدین مصور ۵۱، ۵۰
ع - ع - غ	شمس الدین کاخکی (مولانا) ۳۴
عبدالله بن درستویه (مورخ) ۱۹	شهاب الدین (مولانا معمائی) ۶۸۱
عبدالله شیرازی (نقاش) ۶۴	شهاب الدین عبدالله لسان ۵۱، ۳۱
عبدالله مذهب ۷۱	شیر شاه سوری ۶۸
عبدالله مروارید هروی ۱۰۰	شیر علی خطاط ۵۹
عبدالله بن میر علی کاتب ۱۰۲	شیبانی خان و انحلال مکتب هرات ۴۲
عبدالله کشی (ایلچی) ۳۲	شیخ زاده خراسانی (شاگرد بهزاد) ۶۴، ۵۵
عبدالحی (مصور) ۵۱، ۳۲، ۳۰، ۲۸	۷۱، ۶۵
عبدالحی منشی ۱۰۰	شیخ محمد خطاط ۳۲
عبدالرزاق سمرقندی (مورخ) ۳۵	شینکر لعل (مصور) ۶۹
عبدالرحمن (مصور) ۴۸	شیوه نسخی ترکستان ۹۷
عبدالرحیم انیسی (مصور) ۴۸	ص
عبدالصمد شیرازی خطاط و مصور ۲۰۵ و ۶۸	صحافی (نسخ استانبول) ۴۱
تکمله	صفات الشیعه بخط پیرآموز ۸۰
عبدالعزیز مصور ۶۵، ۶۴	صنایع ایران (کتاب) ۴۰، ۳۰، ۲۹، ۲۸، ۲۶
عبدالقادر مجلد ۴۴	۴۱ تا ۴۸، ۵۴، ۵۶، ۵۹، ۶۱، ۶۹
عبدالقادر غیبی ۳۴	۷۱
عبدالکریم کتابدار هرات ۳۴	صنایع اسلامی (کتاب) ۶۴ تا ۶۶
عبدالکریم مصور ۴۸	صنایع هرات و عناصر آن ۲۹
عبدالملک نقاش و مهندس غزنه ۲۶	صورالکواکب مصور، تهران ۲۴
عبدالمجید (درویش طاقی) شکسته نویس ۱۰۴	صورت شهزاده صفوی عمل خواجه عبدالعزیز
عبدالمومن گوینده ۳۴	۶۵
عثمان بن حسین غزنوی ۲۱، ۲۰	ط - ظ
عجائب المخلوقات ۷۰۹ ق خط احمد هروی	طبقات الصوفیه نور عثمانیه ۱۰۰
۱۰۱	طبقات الصوفیه نافذ پاشا ۹۸

سیاوش مصور ۷۳	ة الصفا ۱۰۸
سیاوش خطاط ۲۰۵ تکمله آخر کتاب (تک)	های صنایع اسلامی (کتاب) ۴۸، ۴۱
سید میر نقاش ۶۴	۷۱، ۷۰، ۶۹، ۶۴، ۶۰
سیدی احمد نقاش ۵۱	الالواح (کتاب) ۸۳
سید برکه ۳۱	ن مدرسہ میر عرب بخارا ۹۶
سیمی نشابوری (خطاط) ۳۸، ۳۷	نود ساختن دیوار مسجد نبوی ۱۸
سی - یو - کی (کتاب) ۶۷	محمد حسن (مورخ) ۴۵
ش	لدین محمود راوندی ۲۳، ۲۲
شاه اسماعیل صفوی و هنر ۵۴، ۵۳	لدین محمود خطاط ۷۰
شاهرخ و هنر ۹۱، ۴۹، ۴۶، ۴۵، ۳۶، ۳۵	س
شاهزادگان هنرمند تیموری ۹۴	بهبزاد در هند ۶۸
شاهقلی (مصور) ۷۳	گین (امیر) ۶۶
شاه محمد (مصور) ۶۶	هنر ایران (کتاب) ۲۵، ۲۳، ۲۱
شاه محمود نشابوری (کاتب) ۶۴	۸۲ تا ۷۹، ۷۸، ۷۷، ۷۵، ۲۷
شاهنامه بایسنغری ۱۰۳، ۹۲، ۴۹، ۴۱، ۴۰	نامه ناصر خسرو ۲۵
شاهنامه بودلیان ۶۴	ن اوپیس ۵۰
شاهنامه توپقاپوسرای ۲۸	ن احمد بغداد (مصور) ۵۱
شاهنامه دموت ۱۰۱، ۷۴۰، ۲۹	ن علی مشهدی خطاط ۱۰۰، ۵۸
شاهنامه عمل سلطان محمد ۶۳	۱۰۲
شاهنامه مکتب هرات ۶۰، ۴۸	ن محمد مصور ۶۹، ۶۶، ۶۴، ۶۳
شاهنامه خط میر علی تبریزی ۵۱	ن محمد خندان (کاتب) ۱۰۲
شاهنامه مصور متروپولیتن ۲۷	ن محمد نور (کاتب) ۱۰۲
شاهنامه های مصور ۸	ن محمود ۲۶
شرح مختصر قاضی عضد به نستعلیق ۷۸۵	ن نام مصور در انگلستان ۷۳
ق ۱۰۲	ن نام مصور در بروسه ۷۳
شرح تعرف موزه کراچی ۸۴	له (مصور) ۶۹
شریف الدین عبدالقهار ۳۶	ق تزئین و نقاشی ۷
شفیعیای هروی شکسته نویس ۱۰۴	ق کتاب آرائی ۳
شکسته (نام خط و پیدایش آن) ۱۰۳	واس (مصور) ۶۹

قرآن خطرکن‌الدین سلجوقی	۲۲	۱۰۰	علی بن حسن کاتب السلطانی
قرآن خط عبدالله صیرفی	۸۸	۷۸، ۱۹	علی بن حسین مسعودی
قرآن شیوه خط ترکستان	۹۷	۳۷، ۳۵، ۳۴	عیسی (صدر)
قرآن وقفی منصور هروی	۸۰	۲۹	غازان خان و هنر
قرآن وقفی ابوالبرکات	۸۱	۱۰۴	غلام محمد طرزی شکسته نویس
قرآن وقفی عراقی دبیرسلطان محمود	۷۷	۱۰۱	غلام محمد هفت قلمی دهلوی
قرآن وقفی محمد بن موسی	۷۸	۴۹	غیاث‌الدین نقاش هروی
قرآن بوزه، دمشق نوشته ۲۶۷ق	۷۷	۶۹	فاخرالله مصور
قرآن مشهد رضوی نوشته ۴۱۴ق	۹۹	۳۴	فتوحات (کتاب)
قرآن مشهد نوشته ۳۲۷ق	۷۷	۲۴	فخرالدوله دیلمی
قرآنهاى مشهد رضوی	۴۰	۶۹	فرخ بیگ مصور
قطاعی (هنر)	۳۹	۳۵	فرهنگ ایران زمین (مجلد)
قطب‌الدین (شیخ)	۳۴	۱۰۴	فصیحی هروی شکسته نویس
قطب‌الدین نائی	۳۴	۷۵، ۶۷	الفهرست (کتاب)
قطب‌الدین بن محمود	۳۱	۹۲	قباله زمین سنه ۴۰۱ق
قطب مینارمسجد قوه الاسلام	۸۷	۸۱	قرآن خط ابوبکر غزنوی در مصر
قلمرو سلطنت خراسان	۳۵	۸۲، ۲۱	قرآن مجموعه چستر بییتی
قلم نهم (شکسته)	۱۰۳	۸۱	قرآن خط عثمان غزنوی
قوام‌الدین حسن وزیر	۲۷	۸۲	قرآن خط محمد بن عثمان غزنوی
قوام‌الدین مسعود (مصور)	۶۴	۸۵	قرآن خط محمد بن عیسی
قوام‌الدین مجلد ۴۱، ۳۸	۵۱	۸۱	قرآن خط عیسی بلخی
قوام‌الدین معمار مسجد گوهر شاد	۹۲	۹۵	قرآن خط عبدالله طباطبائی
قواعد خوش نویسی از احمد احوال	۱۸	۸۲	قرآن نوشته دريست
		۹۵	قرآن خط عبدالله مروارید
			ک
کاغذ منصوری	۱۷		
کاغذ نوحی	۱۷		
کیک هروی (مولانا، مصور)	۳۸		
کتاب آرائی و نقاشی عصر اسلامی	۱۶		

کتاب الابنيه ۸۵، ۸۴، ۷۹	کتابه مرقد سلطان غیاث‌الدین غوری در هرات	۸۸
کتابسازی (هنر)	۳۵	
کتاب البيطره مصور	۲۷، ۲۵	
کتاب بی نام مصور سبک ترکیه	۷۳	
کتاب الحشایش	۲۵	
کتاب الحيوان مصور برتانيا	۲۷، ۲۵	
کتاب الحين فاهره	۲۵	
کتاب الكتاب	۱۹	
کتاب و کتابخانه های ایران	۲۸، ۲۴، ۲۱	
کتاب مذهب افشین	۱۳	
کتاب مصور ساسانی	۷۸، ۱۹	
کتاب نجوم مصور عهد سامانی	۲۴	
کتاب الهندالبيروني	۶۷	
کتاب الهندوالصين	۶۷	
کتاب مصور نجومی و حیوانی و نباتی	۲۵	
کتاب دینی بودائی ۶ سلسله	۶	
کتابت اوستا بخط طلا	۷۵	
کتابخانه امیر علی شیر	۶۰	
کتابخانه اسماعیل شاه صفوی	۵۴	
کتابخانه بخارا	۱۷	
کتابخانه پاریس	۲۱	
کتابخانه عبدالعزیز خان در بخارا	۷۲	
کتابخانه علاءالدوله	۵۱	
کتابخانه های مرو	۲۳، ۱۷	
کتابخانه های قلمرو خلافت	۱۷	
کتابه لوحه قبر محمد غوری در هرات	۸۳	
کتابه عربی چاه وپهند	۸۴	
کتابه لوحه قبور بست	۸۳	
کتابه مرقد سلطان غیاث‌الدین غوری در هرات	۸۸	
کتابه مسجد ارض روم	۹۹	
کتابه اورگنچ منسوب بقبرامام فخرالدین رازی	۹۰	
کتابه کوفی قبر یوسف بن کبیر	۸۹	
کتابه کوفی مسجد الرشید باکو	۸۹	
کتابه کوفی شیوه ترکستان و باکو	۸۹	
کتابه های مناره های غزنه	۸۲	
کتابه های قصر مسعود سوم در غزنه	۸۳، ۸۲	
کتابه های کوفی قصر مسعود سوم در غزنه	(کتاب) ۸۳، ۸۲	
کتابه های کوفی بست	۸۳، ۸۲	
کتابه های مسجد گوهر شاد و سمرقند	۹۴، ۹۶	
کشتن دو معمار	۳۳	
کلیات جامی (مصور)	۳۷، ۳۵، ۳۴	
کلیله و دمنه مصور کاخ گلستان	۴۸	
کلیله و دمنه کار احمد موسی	۵۰	
کلیله و دمنه رودکی (مصور)	۲۶	
کمال تبریزی	۷۳	
گلستان سعدی برای بایسنغر میرزا	۴۸	
گلستان هنر (کتاب)	۵۲، ۳۹، ۲۰، ۱۹	
گنجینه قرآن (کتاب)	۹۰، ۸۱، ۸۰، ۲۱	
گوردن (مصور)	۶۹	
گوهر افشین (کتاب)	۷۸	

ل

- مجموعه مصور اشعار بخط زین الدین محمود ۱۰۸
 ب الالباب (کتاب) ۱۰۸، ۱۰۷
 التواریخ (کتاب) ۲۸
 برگاه بست ۲۴
 مزار رستم خان در هرات ۱۰۳
 مزار جامی بخط میر علی ۱۰۲
 مزار امیرغیاث بخط سلطان علی مشهدی محمد جلد (معمار) ۳۳
 ۱۰۳
 مزار زین الدین خوافی ۱۰۲
 حوض زمزم کازرگاه هرات ۱۰۲
 بهای نستعلیق قبور تیموریان هرات ۱۰۳
 حمده (مصور حیات عامه) ۶۴، ۶۳
 محمود بن اسحاق شهابی کاتب ۷۲
 محمود داود (معمار) ۳۳
 محمود رنگی ۳۴
 محمود غازان خان ۲۷
 محمود (سلطان) ۳۲
 محمود بن گرگین ترکی خطاط ۸۵
 محمود مذهب ۶۴، ۷۰، ۷۱
 لمختصر من کتاب الوقف در لاهور ۸۵
 مخزن الاسرار نظامی کار محمود مذهب ۵۰،
 ۷۱
 وعه نقاشی محمود مذهب و عبدالله در مخطوطه برای محمد جوکی در هرات ۴۹
 مشهد ۷۰
 وعه مصور اشعار در برلن ۶۴
 وعه اشعار بخط مرتضی حسینی ۴۶
 وعه مصور اشعار عصر سلجوقی ۲۳
 وعه مصور اشعار در لندن ۶۴
 وعه کورکیان نیویارک ۵۵
 محمد حیدر دوغلت ۲۸
 محمد صالح کاتب ۹۸
 محمد ناصر صحاف ۴۴
 حمده (مصور حیات عامه) ۶۴، ۶۳
 محمود بن اسحاق شهابی کاتب ۷۲
 محمود داود (معمار) ۳۳
 محمود رنگی ۳۴
 محمود غازان خان ۲۷
 محمود (سلطان) ۳۲
 محمود بن گرگین ترکی خطاط ۸۵
 محمود مذهب ۶۴، ۷۰، ۷۱
 لمختصر من کتاب الوقف در لاهور ۸۵
 مخزن الاسرار نظامی کار محمود مذهب ۵۰،
 ۷۱
 وعه نقاشی محمود مذهب و عبدالله در مخطوطه برای محمد جوکی در هرات ۴۹
 مشهد ۷۰
 وعه مصور اشعار در برلن ۶۴
 وعه اشعار بخط مرتضی حسینی ۴۶
 وعه مصور اشعار عصر سلجوقی ۲۳
 وعه مصور اشعار در لندن ۶۴
 وعه کورکیان نیویارک ۵۵

- مرقع کلیله و دمنه مصور در استانبول ۲۹
 مرگ تیمور و تقسیم مملکت او ۳۵
 مروج الذهب (کتاب) ۷۵، ۶۷
 المسالك و الممالک ابن خردادبه ۶۷
 مسجد گوهر شاد و خطوط آن ۹۶، ۹۲
 مسجد مفاک بخارا و نقاشی آن ۸۰
 مسجد نائین و نقاشی آن ۷۹
 مسعود بن محمود (سلطان) ۲۶، ۲۴
 مسلم کالگرافی (کتاب) ۸۲، ۸۰، ۷۸، ۷۷،
 ۸۹
 مصوری اشعار بزیمی ۴۸
 مصوری در مکتب هرات و خصایص آن ۴۵
 مطلع سعدین (کتاب) ۳۱ تا ۳۶
 مظفرین هبة الله اسطرلابی ۲۴
 مظفرین منصور (مصور) ۲۸
 مظفر علی مصور ۶۶، ۶۳، ۵۳
 معبد آفتاب در ملتان و بیت الذهب ۶۷
 معتصم (خلیفه) ۲۰
 المعتمد (خلیفه) ۱۹
 معجم البلدان ۲۳
 معراجنامه مصور هرات ۵۹
 معراجنامه خط عبدالله صیرفی ۵۰
 معزالدین کرت ۳۳
 معرق (هنر) ۳۹
 معروف خطاط (مولانا) ۳۶
 معین مصور ۷۳
 مقاله حبیبی بر مخطوطه بحر المعانی در
 مجله بیغما ۸۶
 مقدمه دوست محمد ۱۰۹
 مقدمه منثور شاهنامه ابی منصورى ۲۶
 مکتب هنر هرات:
 آغاز، عروج ۳۵
 پراکندگی و هجرت هنرمندان آن
 ۵۶۲، ۵۵۹
 دنباله آن ۶۲
 در هند ۶۶
 در بخارا ۶۹
 در ترکیه ۷۲
 ممیزات آن ۷۲
 مکتب هنر عصر سلجوقی ۲۷
 مکتوب تیمور بخط شیخ محمد بمصر ۳۲
 ملک خانم ۳۳
 مملکت خراسان ۹۵، ۳۵
 ممیزات هنری مکتب هرات و بخارا ۷۲
 منابع ادبی تاریخ هنر تیموریان ۱۰۵
 منابع ادبی تاریخ هنر بترتیب الفبا یکصد و
 پنجاه و چهار اثر (رک فهرست
 سوم)
 منار جام (غور) ۸۷، ۶۷
 منار قطب (دهلی) ۶۷
 منافع الحيوان مصور نیویارک ۲۷
 مناقب الشعراء خاتونی ۱۰۷
 منبت کاری (اختراع) ۵۱
 منشآت فریدون بیگ ۳۷
 منصور مصور ۶۹، ۲۸
 منوهر مصور ۶۹

نستعلیق:

- منیاتورا ایران (کتاب) ۵۶
 موگند مصور ۶۹
 مها بهارت فارسی مصور ۶۹
 میراث ایران (کتاب) ۵۸
 میراث اسلام (کتاب) ۷۶
 میرانشاه ۳۳
 میرزا حبیب اصفهانی ۵۰
 میرزا علی مصور ۶۶، ۶۳
 میر حسین ابیوردی ۳۵، ۳۴
 میر سید علی مصور ۶۸، ۶۶، ۶۳
 میر علی هروی (خطاط) ۱۰۲، ۷۲، ۷۰
 میر علی تبریزی قیلة الكتاب ۱۰۱، ۱۰۰، ۳۰
 میرعلی شیر (وزیر و مذهب و مصور) ۳۷، ۳۶، ۳۴
 میرک اصفهانی (مجلد) ۳۸
 میرک خراسانی (مصور شاگرد بهزاد) ۶۳، ۶۰
 میرک نقاش ۶۹، ۴۰
 میرک هروی (امیر روح الله) ۵۳، ۵۱
 میر مصور بدخشانی ۶۸
 میر نقاش ۶۶
 میر هاشم مصور ۶۹
 ن
 ناصر خسرو بلخی (نقاشی او) ۲۵
 نجم الدین محمود مذهب ۲۸
 نرسنگه مصور ۶۹
 نزهة الارواح بقلم جعفر ۵۰
 نزهة المشتاق ادريسي ۶۷
 نسب نامه کابلشاهان ۵
 نسخ خطی استانبول (کتاب) ۲۹
- پیدایش آن ۱۰۰
 وضع قواعد آن ۱۰۱
 انتقال آن به ممالک دیگر ۱۰۲
 نظام الدین شامی ۳۱
 نفوذ خط تزئینی کوفی باروپی ۷۶
 نفوذ خط تزئینی به هند ۸۷
 نقاشی اسلامی (کتاب) ۵۴
 نقاشی جامع اولیاء غزنه ۲۲
 نقاشی جامع هرات ۲۳، ۲۲
 نقاشی ابنیه چشت ۲۲
 نقاشی مقبره پیر علمدار ۷۹، ۲۳، ۲۱
 نقاشی رباط اشرف سرخس ۲۲
 نقاشی خانه نگارین باغ هرات ۲۴
 نقاشی لوحه قبر سلطان محمود ۲۱
 نقاشی سنگی قصر سلطان مسعود و منارهای
 غزنه ۲۲
 نقاشی مقبره امام یحیی در جوزجان ۲۲، ۲۲
 ۸۳
 نقاشی منار جام غور ۲۲
 نقاشی مدرسه جوند بادغیس ۲۲
 نقاشی بنای سنگ بست ۲۱
 نقاشی در خطوط ابنیه نه گنبدان بلخ و هرات
 و جوندو جام ۸۳، ۴۰، ۲۲
 نقاشی مسجد نائین ۲۱
 نقاشی مسجد خرگرد خراسان ۷۹
 نقاشی لشکرگاه بست ۲۴
 نقاشی مسجد المهدی بغداد ۷۷

- نقاشی ابنیه آگره ۶۹
 نقاشی رنگین بردیوارها ۸
 نقاشی درخشت (بخارا) ۲۱
 نقاشان چینی در دربار ایلخانی ۲۹
 نگار کابل و قندهار در شاهنامه ۱۲
 نگارستان (کتاب) ۳۲ تا ۳۷، ۱۰۹
 نگارهای داستانهای امیر علی شیر (کتاب) ۶۱
 و
 واضع نستعلیق امیر علی و مخترع ثانی جعفر هون هد مصور ۶۹
 تبریزی ۵۸۰
 وامق و عذرا عنصری نشر کرده محمد شفیع ۸۶
 وجیه الدین مسعود ۳۳
 ولی الله نقاش ۵۰
 ولیجان مصور ۷۳
 ه
 هدایة المتعلمین اکسفورد ۸۵، ۸۴
 هرم داس (مصور) ۶۹
 هشام بن عبدالملک ۱۹
- هفت پیکر کار بهزاد ۵۶
 هفت پیکر نظامی کار هند ۶۹
 همای و همایون مصور ایلخانی ۲۹
 همایون بن بابر ۶۸، ۴۳
 هنرمانی ۱۰
 هنرهای کتابسازی ۳۸
 هنر خراسانی و انتقال آن به هند ۶۷، ۶۶
 هنر عصر صفوی ۶۲
 هنر مصوری عصر مغل ۲۶
 ی
 یادداشتهای قزوینی (کتاب) ۱۰۱
 یاری (مصور) ۶۴
 یاقوت حموی ۲۳
 یحیی (خواجه نراد) ۳۴
 یقطینی (مذهب) ۲۰
 یوسف مصور ۷۳
 یوسف وزلیخا جامی (مصور) ۷۰
 یوسف وزلیخا جامی مصور بخت میرعلی ۷۱
 یوسف حسین (سید، صحاف) ۴۴

(۲)

فهرست فصل دوم

نامهای مؤلفان منابع تاریخ هنر تیموریان

(از صفحه ۱۰۷ تا ۲۱۷)

انواع سنه منابع ادبی هنر از صفحه ۱۰۷ تا

صفحه ۱۱۰

۱/ آصفی هروی : دیوان آصفی ۱۱۱	۱۱۵
۲/ ابن تغری بردی : النجوم الزاهره ۱۱۲	مجمع الشعراء ۱۱۶
۳/ ابن الصائغ : تحفة اولی الالباب فی صناعه الخط ۱۱۳	گلستان هنر ۱۱۶
۴/ ابوبکر قاضی طهرانی : کتاب دیاربکریه	جمع الخيار ۱۱۷
۵/ ابوالفضل علامی هندی : آئین اکبری و مکاتبات علامی ۱۱۴	۱۱۸
۶/ ابوالقاسم رفیعی : تاریخ خط و خطاطان	تاریخ جهان آرا ۱۱۸
۷/ ابوالوفا خوارزمی (خواجه) : دیوان شعر	۱۱۹
۸/ احمد ابراهیمی (قاضی) : خلاصه التواریخ	ذیل عالم آرای عباسی ۱۱۹ با تکمله محمد یوسف
	۱۱/ امیری (یوسف) : دیوان امیری (مخطوط)
	۱۲۰

- ۱۱/ امین احمد رازی: هفت اقلیم ۱۲۰
 ۱۲/ اندرنام مخلص: مرآة الاصطلاح ۱۲۱
 پریخانه ۱۲۲
 ۱۲/ اوحدی تقی الدین محمد: عرفات العاشقین ۱۲۲
 ۱۳/ ایواغلی حیدر بیگ: مجمع الانشاء ۱۲۳
 ۱۴/ بابا شاه اصفهانی: آداب المشق ۱۲۳
 ۱۵/ بایر (ظهیرالدین محمد): بابرنامه ۱۲۴
 ۱۶/ بخاری، درویش محمد بن دوست محمد: فوائد الخطوط ۱۲۶
 ۱۷/ بختاورخان: مرآة العالم ۱۲۶
 بیاض سواد اعظم ۱۲۶
 ۲۰/ بدایونی (عبدالقادربن ملوکشاه): منتخب ۳۵/ حبیبی (عبدالحمی): تاریخ خط و نوشته‌های کهن در افغانستان ۱۳۸
 ۲۱/ بقایبی (محمد عارف): مجمع الفضلاء ۱۲۸
 ۲۲/ بلخی (محمود بن امیر ولی): بحر الاسرار ۱۲۹
 ۲۳/ بیالی (دکتور مهدی): احوال و آثار خوشنویسان ۱۲۹
 تکوین و پیدا شدن خطوط در ایران ۱۳۰
 ۲۴/ پرویز ناتل خانلری: شاهکارهای هنر ایران ۱۳۰
 ۲۵/ تقی الدین محمد کاشانی: خلاصه الاشعار ۱۳۱
 ۲۶/ جامی (عبدالرحمن): دیوان جامی ۱۳۱
 ۲۷/ جنگ مرآتی بایسنغر میرزا ۱۳۲
 ۲۸/ جوینوری (ممتاز حسین): تعلیم خط و املا ۱۳۳
 ۲۹/ جهانگیر (نورالدین): تسرک جهانگیری ۱۳۳
 مرقع امیر تیمور کار خلیل ۱۳۳
 ۳۰/ حاجت قلی مراغی: سلسله الضفویه ۱۳۵
 ۳۱/ حافظ ابرو هروی: مجمع السواریخ ۱۳۶
 ۳۲/ حافظ حسن سیریزی: روضات الجنان و جنات الجنان ۱۳۶
 ۳۳/ حائری: مجموعه حائری ۱۳۶
 ۳۴/ میرزا حبیب اصفهانی: خط و خطاطان ۱۳۷
 ۳۵/ حبیبی (عبدالحمی): تاریخ خط و نوشته‌های کهن در افغانستان ۱۳۸
 ۳۶/ حسن بیگ روملو: احسن التواریخ ۱۳۹
 ۳۷/ حسن خان شاملو: نستعلیق بر مرقع پیر هرات ۱۴۰
 منشآت حسن خان شاملو ۱۴۰
 ۳۸/ حسن رازی: مبخانه ۱۴۲
 ۳۹/ خواند میر هروی: حبیب السیر فی اخبار البشر ۱۴۳

- خلاصه الاخبار فی بیان احوال الاخیار ۵۴/ سحر بدایونی: ارزنگ چین ۱۵۵
 ۱۴۴/ سعید فتاح عبادہ: انتشار الخط العربی ۱۵۵
 نامه نامی ۱۴۴
 ۴۰/ خرابات: از مؤلف نامعلوم هروی ۱۴۴
 ۴۱/ دانش پژوه (محمد تقی): گنجور و برنامه ۱۵۶
 علم خط نستعلیق ۱۵۶
 ۴۲/ درویش محمد صحاف: انساب محمودی ۱۴۵ و ۱
 ۴۳/ دمشق (مصطفی حسینی): رساله الیقین فی معرفة انواع الخطوط والخطاطین ۱۴۶
 ۴۴/ دو غلات (محمد حیدر کورگانی): تاریخ رشیدی ۱۴۸
 دوست محمد کتابدار هروی: دیباچه بر مرقع بهرام میرزا ۱۴۹
 ۴۶/ دولت شاه سمرقندی: تذکرة الشعرا ۱۵۰
 ۴۷/ راقم (سید شریف سمرقندی): تاریخ راقم ۱۵۱
 ۴۸/ رضوی کیوان: تاریخچه هنر و نقاشی در دوره اسلامی ۱۵۲
 ۴۹/ رضا علی قادری: مفتاح الخطوط ۱۵۲
 ۵۰/ فراهی (ناشناس): ریحان نستعلیق ۱۵۲
 ۵۱/ زکی محمد حسن مصری: التصوير فی الاسلام عند الفرس ۱۵۳
 الفنون الایرانیة فی العصر الاسلامی ۱۵۳
 ۵۲/ سام میرزا صفوی: تحفه سامی ۱۵۴
 ۵۳/ سبحان رای منشی: خلاصه المکاتیب ۱۵۵
 ۵۴/ سحر بدایونی: ارزنگ چین ۱۵۵
 ۵۵/ سعید فتاح عبادہ: انتشار الخط العربی ۱۵۵
 ۵۶/ سلطان علی مشهدی: رساله منظوم در علم خط نستعلیق ۱۵۶
 ۵۷/ سنگلاخ (محمد علی خبوشانی): تذکرة الخطاطین ۱۵۸
 ۵۸/ سید احمد مشهدی: مقدمه مرقع امیر غیب بیگ ۱۶۰
 ۵۹/ شاغل عثمانی: صحیفه خوشنویسان ۱۶۰
 ۶۰/ شاهی سیزواری: دیوان شاهی ۱۶۱
 ۶۱/ صادق علی دهلوی: قواعد الحروف رشیدی ۱۶۱
 ۶۲/ صادقی بیگ افشار: مجمع الخواص ۱۶۳
 قانون الصور ۱۶۳
 ۶۳/ صنیع الدوله (محمد حسن خان): مطلع الشمس ۱۶۵
 ۶۴/ طیبی شافعی: جامع محاسن کتابه الكتاب ۱۶۶
 ۶۵/ عبدالاحد رابط: قواعد ابجد و قانون خوشنویسی ۱۶۶
 ۶۶/ عبدالباقی نهاوندی: مآثر رحیمی ۱۶۷
 ۶۷/ عبدالرزاق سمرقندی: مطلع سعدین و مجمع بحرین ۱۶۸
 ۶۸/ عبدالعزیز جواهر کلام: کتابخانه های ایران پیش از اسلام ۱۶۸
 ۶۹/ عبدالله صیرفی: خطوط سته یا رساله

- خط ۱۶۹
عبدالله مروارید: شرفنامه یا منشآت ۸۴ / فکری هروی: ذکر برخی از خوشنویسان مروارید ۱۶۹
عبدالله افندی: ریاض العلماء و حیاض ۸۵ / فضائی (حبیب‌الله اصفهانی) اطلس الفضلاء ۱۷۰
عبدالله چغتایی: اسلامی مصوری ۱۷۰ / قاطعی هروی: مجمع الشعراى جهانگیری عبدالمحمد ایرانی: پیدایش خط و خطاطان ۱۷۱
علاءالدوله قزوینی: نفایس المآثر ۱۷۱
صحیفه الارقام ۱۷۱
ترتیب مرقع امیر حمزه ۱۷۲
علی شیر (فانع تنوی): تحفة الکرام ۱۷۳
علی شیر نوایی: مجالس النفایس و ترجمه های آن ۱۷۴
علی هروی (میر-کاتب السلطانی): مداد الخطوط ۱۷۷
غلام رضا ریاضی: دانشوران خراسان ۱۷۸
غلام محمد دهلوی: تذکره خوشنویسان ۱۷۸
مسوده تاریخ خط و خوشنویسان ۱۷۹
رساله حالات خوش نویسان ۱۷۹
فتح‌الله سبزواری: اصول و قواعدسته ۱۷۹
فخری هروی: روضة السلاطین ۱۸۰
فریدون بیگ: منشآت السلاطین ۱۸۱
فصیحی احمد خوافی: مجمل فصیحی ۱۸۲
۸۴ / فکری هروی: ذکر برخی از خوشنویسان و هنرمندان ۱۸۲
۸۵ / فضائی (حبیب‌الله اصفهانی) اطلس خط ۱۸۳
۸۶ / قاطعی هروی: مجمع الشعراى جهانگیری ۱۸۳
۸۷ / قطب فقه خوان: مقدمه مرقع شاه طهماسب ۱۸۴
۸۸ / قلقشندی (احمد): صبح الاعشى فی کتابة الانشا ۱۸۴
۸۹ / قمر آریان: بهزاد (کمال‌الدین) ۱۸۴
۹۰ / کریم الله خان: دفتر خطاط ۱۸۵
۹۱ / کردی (محمد طاهر): تاریخ الخط العربی و آدابه ۱۸۵
۹۲ / کلیم همدانی: دیوان کلیم ۱۸۵
۹۳ / گلچین معانی (احمد): تاریخ تذکره‌های فارسی ۱۸۶
۹۴ / لسان‌الملک (سپهر کاشی): تذکره خوشنویسان ۱۸۶
۹۵ / مالک دیلمی: مقدمه مرقع امیر حسین بیگ ۱۸۷
۹۶ / مجموعه ترجیع بندها در تهران ۱۸۷
۹۷ / مجنون رفیقی: رساله رسم الخط ۱۸۸
آداب الخط ۱۸۹
سواد الخط ۱۸۹
رساله مرکب سازی ۱۸۹
۹۸ / محمد اسحاق صدیقی: فن تحریر کی

- تاریخ ۱۹۰
۹۹ / م، جودت: ذیل علی فصل الاخیه ۱۹۷
الفتیان ۱۹۰
۱۰۰ / محمد صالح اصفهانی: تذکره خط و خطاطان ۱۹۱
۱۰۱ / محمد صالح کنبوه: شاه جهان نامه = عمل صالح ۱۹۱
۱۰۲ / محمد علی میرزا: تذکره خوشنویسان ۱۹۲
۱۰۳ / محمد محسن هروی: مقدمه مصوردیوان حافظ ۱۹۲
مقدمه مرقع محمد محسن هروی ۱۹۲
۱۰۴ / محمد مفیدی باقی: جامع مفیدی ۱۹۳
محمد مومن بن عبدالله مروارید: مرقع خطوط او ۱۹۴
۱۰۶ / محمد یوسف لاهیجی: کلام الملوک فی بیان ظهور و ایجاد الخط و احوال الخطاطین ۱۹۵
۱۰۷ / محمد یوسف سبزواری: رساله دستور خطاطی ۱۹۵
۱۰۸ / محمود بن محمد: قواعد خطوط ۱۹۵
۱۰۹ / محمود علی خان ماهر: علم الحروف ۱۹۶
۱۱۰ / محمود کمال اینال: خطاطان ۱۹۶
۱۱۱ / محمود هروی: تاریخ شاه طهماسب یا ذیل حبیب‌السیر ۱۹۷
۱۱۲ / مرقع خطوط جعفر و غیره (توبینگن) ۲۰۵
۱۱۳ / مرقع خوب: با مقدمه محمد صالح ۱۹۷
۱۴ / مرقع دارا شکوه: ۱۹۸
۱۱۵ / مرقع زیب النساء و دلرس بیگم با مقدمه راشد ۱۹۸
۱۱۶ / مرقع سلطان مراد: ۱۹۹
۱۱۷ / مرقع سلطان حسین یاقرا: ۱۹۹
۱۱۸ / مرقع سلطان یعقوب آق‌قویونلو: ۱۹۹
۱۱۹ / مرقع شاه اسماعیل: ۲۰۰
۱۲۰ / مرقع شاه عباس: ۲۰۰
۱۲۱ / مرقع شاه عباس ۲۰۰
۱۲۲ / مرقع شاهی یا مرقع گلشن با مقدمه محمد حسین کشمیری ۲۰۰
۱۲۳ / مرقع کتابخانه سلطنتی ایران ۲۰۱
۱۲۴ / مرقع کنجینه شیخ صفی ۲۰۱
۱۲۵ / " " " " ۲۰۲
۱۲۶ / " " " " ۲۰۲
۱۲۷ / " " " " ۲۰۲
۱۲۸ / " " " " ۲۰۲
مرقات ولی‌الدین افندی ۲۰۲
جلد اول مرقعات مذکور ۲۰۳
جلد دوم " " ۲۰۳
جلد سوم " " ۲۰۳
مرقع امیر تیمور ۲۰۳
۱۳۳ / مستقیم‌زاده: تحفه خطاطان ۲۰۵
۱۳۴ / مصطفی عالی افندی: مناقب هنروران ۲۰۵

/ مطربی سمرقندی: تذکره مطربی ۲۰۶	۱۴۷ / واله قزوینی: خلد برین ۲۱۳
/ منشآت: مجهول المؤلف ۲۰۶	۱۴۸ / وصفی (محمد): مقدمه مرقع شاه
/ منشآت خطی: کتابخانه مهدی بیانی	اسماعیل صفوی ۲۱۳
در تهران ۲۰۶	۱۴۹ / هروی: جوامع الانشا ۲۱۴
/ منشآت و رساله خط و قلم: ۲۰۸	۱۵۰ / همایونفرخ (رکن الدین): تاریخچه
/ میر خانی: تذکره خوشنویسان ۲۰۸	کتابخانه های ایران ۲۱۴
/ ناجی زین الدین: الخط العربی ۲۰۸	کتاب و کتابخانه های ایران ۲۱۴
/ ناصرالدین بخاری: تحفة الزائرین ۲۰۹	سیر تحول و تکامل خط فارسی ۲۱۴
/ نثاری بخاری: مذکرا حباب ۲۰۹	هنر کتابسازی در ایران ۲۱۴
/ نصر آبادی محمد طاهر: تذکره نصر	۱۵۱ / هیرالال مونس: طغرای نستعلیق
آبادی ۲۱۰	۲۱۴
/ نعیمی (علی احمد) صورتگران و خوش	۱۵۲ / یعقوب بن حسن: تحفة المجالس ۲۱۵
نویسان هرات ۲۱۱	۱۵۳ / یوسف حسین (سید) رساله جلد ساری
/ واصفی هروی: بدایع الوقائع ۲۱۲	۲۱۵
/ واله داغستانی: ریاض الشعرا ۲۱۲	۱۵۴ / یوسف محرر جامی: فرائد غیاثیه ۲۱۷

(۳)

فهرست فصل سوم: هنر کتابسازی و خط در ادبیات فارسی

(از صفحه ۲۱۹ تا ۲۶۴)

(۱) توصیف مرقع شاهی و مدح شاه جهان: (۱۴) چند خط در یک بیت: محمد سعید	کلیم (مرقع گلشن) ۲۲۱
اشرف ۲۲۶	(۲) جلد: کلیم ۲۲۲
(۱۵) مرکب، قلم، کاتبی ترشیزی ۲۲۶	(۳) جزوه و شیرازه: کلیم ۲۲۳
(۱۶) دوات: کاتبی ۲۲۶	(۴) دفتر، تذهیب، سرلوح: کلیم ۲۲۳
(۱۷) کتب خانه: عماد فقیه ۲۲۶	(۵) خوشنویسان با سهو قلم: جامی ۲۲۳
(۱۸) خطوط زرین: سفدی ۲۲۷	(۶) قلم تراش: جامی ۲۲۳
(۱۹) مجلد و شکنجه: بساطی سمرقندی ۲۲۷	(۷) نسخه زیبای مزین: جامی ۲۲۴
(۲۰) مشق مداوم: قاضی احمد غفاری ۲۲۸	(۸) انحراف خامه: آصفی هروی ۲۲۴
(۲۱) خط بر خطها کشیدن: ظهوری ۲۲۸	(۹) قطر قلم: آصفی هروی ۲۲۴
(۲۲) قلم گل نگار " ۲۲۸	(۱۰) حسن خط: " " ۲۲۵
(۲۳) عقد گهر " ۲۲۸	" " : نورالدین ظهوری ۲۲۵
(۲۴) اهل سواد: طالب آملی ۲۲۹	(۱۱) خط غبار: قاسم انوار ۲۲۵
(۲۵) سنایش قلم: محمد حسین خطاط تبریزی	(۱۲) نسخ و تعلیق: میر جوجک علی بلخی
۲۲۹	۲۲۵
(۲۶) جلد صدف کاری کتاب: کلیم ۲۲۹	(۱۳) خط ترسل: قاآنی ۲۲۶
(۲۷) نگارخانه چین: ؟: ۲۳۰	

- (۲) صورت دلستان: بیدل ۲۳۰
 (۲) دست از قلم کشیده: سلیم ۲۳۰
 (۲) صورتگر چین: سلطان حسین میرزا
 صفوی ۲۳۱
 صورتگر چین: امیر معزی بابا فغانی
 ۲۳۱
 (۲) مصوران چابکدست: شطاح شیرازی -
 سعدی ۲۳۱
 (۳) صورت انگیختن: سعدی - نیاز ۲۳۱ -
 ۲۳۲
 (۳) سلسله پای: میر علی هروی ۲۳۲
 (۳) شاعر خطاط: میر علی هروی ۲۳۲
 (۳) صدالم: " ۲۳۲
 (۳) پنج شرط خطاطی: " ۲۳۲
 (۳) مرثیه هنر: جعفر تبریزی خطاط
 ۲۳۳
 مرثیه هنر: مولانا منشی ۲۳۴
 (۳) جمال مرد: ؟ ۲۳۵
 (۳) حسن خط: لااعلم، عبدالله مروارید
 ۲۳۵
 (۴) سرو قلم: لااعلم ۲۳۵
 (۴) وصف قلم: ؟ ۲۳۶
 (۴) کلید هنر: ؟ ۲۳۶
 (۴) مفتاح رزق: سلطانعلی مشهدی ۲۳۷
 (۴) آرایش توانگر: منسوب بحضرت علی ۲۳۷
 (۴) الخط نصف العلم: سلطانعلی مشهدی
 ۲۳۸
 (۴) هفت خط: ؟ ۲۳۹
- (۴۷) اقلام سته: ؟ ۲۳۹
 (۴۸) نستعلیق: سلطانعلی مشهدی ۲۳۹
 (۴۹) تعلیق: جامی ۲۴۰
 (۵۰) قلم انگشت: بهرام میرزا ۲۴۰
 (۵۱) خط سلطانعلی مشهدی: ؟ ۲۴۰
 بر لوح مرقد سلطانعلی مشهدی:
 محمد ابریشمی ۲۴۱
 (۵۲) قلم جوان: سلطانعلی مشهدی ۲۴۱
 (۵۳) سند علم خط: سلطانعلی مشهدی ۲۴۱
 (۵۴) اصول خط: یاقوت، سلطانعلی مشهدی،
 ۲۴۲
 (۵۵) کاغذ و رنگ: سلطانعلی مشهدی ۲۴۳
 (۵۶) خوش نویس شدن: سلطانعلی مشهدی
 ۲۴۴
 (۵۷) پشیمانی استاد: میر علی هروی ۲۴۵
 (۵۸) مناجات کاتب: شاه محمود نسابوری
 ۲۴۶
 (۵۹) خط یاقوت: ؟ ۲۴۶
 (۶۰) خط دلفریب: ؟ ۲۴۶
 (۶۱) تراشه قلم: ؟ ۲۴۷
 (۶۲) اسلامی و ختائی: ؟ ۲۴۷
 (۶۳) هنر و خیال: ؟ ۲۴۸
 (۶۴) تصویر سخنگوی: ؟ ۲۴۹
 (۶۵) بهزاد: ؟ ۲۵۰
 (۶۶) پادشاه هنرمند: ؟ ۲۵۱
 (۶۷) بت صورتگر: نظری نقاش قمی ۲۵۲
 (۶۸) مهاجرت هنر: میر مصور بدخشی ۲۵۲
 (۶۹) موی جان ده: ؟ ۲۵۲

- (۷۰) وصف مرقد سلطان ابراهیم میرزا: ؟ (۸۰) صندوق کتاب: حسین ابیوردی ۲۶۱
 ۲۵۲ (۸۱) دارالکتب غزنه: مسعود سعد سلمان ۶۱
 (۷۱) کتب خانه: حسن مذهب بغدادی ۲۵۳ (۸۲) عبرت از خواندن خط: محمود بن -
 محمد ۲۶۲ (۷۲) تاریخ نقاشی قبه امام رضا: حسن
 مذهب ۲۵۳ (۸۳) خط یادگار: از یک مجموعه خطی
 (۷۳) در مدح مظفر مصور: صادق بیگ ۲۵۳ ۲۶۲
 (۷۴) هفت اصل: " ۲۵۴ (۸۴) تبریک کتاب: سلمان ساوجی ۲۶۲
 (۷۵) داستان مانی صورتگر: نظامی ۲۵۵ (۸۵) خامه مشکین: زین العابدین کاتب
 (۷۶) صورتهای شاهان: " ۲۵۷ ۲۶۳
 (۷۷) تاریخ مرقد امیر شیر: عبدالله مروارید (۸۶) دولت خط: کاظم بن محمد ۲۶۳
 ۲۵۸ (۸۷) یادگار بهترین: حسن اصفهانی
 (۷۸) هنر و بشر: نامه نامی ۲۵۸ ۲۶۳
 (۷۹) کلک نقاش: جمالی دهلوی ۲۵۹ (۸۸) خط پریشان: ؟ ۲۶۴

(۴)

فهرست فصل چهارم

رجال و آثار هنری تیموریان

در مکتب هرات و متفرعات آن

نامهای ممالک بترتیب الفبا

۷۲۲-۶۹۷ ص	۹- فرانسه	۲۲۳-۲۶۷ ص	۱- اتحاد جماهیر شوروی
ص ۷۲۳-	۱۰- قاهره	ص ۳۸۴-۳۲۴	۲- افغانستان
ص ۷۳۳-	۱۱- واتیکان	ص ۴۰۲-۳۸۵	۳- آلمان
ص ۷۳۵-۷۳۴	۱۲- وین	ص ۴۴۸-۴۰۳	۴- انگلستان
ص ۷۶۹-۷۳۶	۱۳- هند	ص ۵۵۵-۴۴۹	۵- ایران
ص ۷۷۰	۱۴- یوگسلاوی	ص ۵۵۸-۵۵۶	۶- پاکستان
ص ۷۸۶-۷۷۱	۱۵- متفرقات	ص ۶۹۴-۵۵۹	۷- ترکیه
		ص ۶۹۶-۶۹۵	۸- سویدن

نامهای رجال هنر عصر تیموریان

(اعداد یکه بعد از هر نام آمده ، نمرهٔ مسلسل آثار هنری ایشانست که در فصل)

(چهارم مذکوراند)

(خ - خطاط . م - مصور . تک - تکمله)

الف	
احمد رومی (م) ۱۰۲۷، ۹۶۲، ۳۴۶	آقا جان (خ) ۹۹۹
احمد بن سلطان علی مشهدی (خ) ۱۳۹،	آقا رضا هروی (م) ۹۷۸، ۸۵۹
۲۳۶۳، ۲۳۵۹	ابراهیم (خ) ۹۶۷، ۹۶۹
احمد لال (خ) ۹۹۹	ابراهیم خلیل (خ) ۲۴۷۶
احمد موسی (م) ۹۶۷	ابراهیم منشی حضرت رضوی (خ) ۴۴۶،
احمد ویسی جلایر (سلطان - م) ۹۶۳	۴۴۸
اختیار الدین منشی هروی (خ) ۳۴۹، ۳۵۰	ابوبکر بن محمود فاروقی از مدرسه هرات
۳۵۱	(خ) ۱۰۱۴
اسدالله کرمانی (خ) ۱۶۸۷	ابوظاهر (خ) ۱۲۵
اسکندر بن مسعود (خ) ۱۹۵	ابوالقاسم علی بن احمد (خ) ۲۳۶۶
اسماعیل بن ابراهیم نجاتی هروی (خ) ۱۱۴۴	ابوالوفابن نورالله (خ) ۱۵۰، ۱۴۹
اسماعیل حسینی (خ) ۱۱۴۵، ۲۳۶۷	احمد چوره (خ) ۱۰۲۷
اظهر تبریزی الکاتب السلطانی (خ) ۲۴۵،	احمد حسینی مشهدی (خ) ۲۳۹۶، ۲۲، ۰۱
۰۹۵۲، ۸۵۸، ۸۵۲، ۵۶۵، ۵۶۴	احمد الحافظ شیرازی (خ) ۱۷۰، ۲۵۶۳ تک
۲۴۰۸، ۱۵۵۲ تا ۱۵۱۸، ۱۰۶۴	

جلال الدین بن طاهر هروی (خ) ۱۵۴	حسین علی (خ) ۹۹۸
جلال الدین (امیر کاسی - م) ۹۶۲	حسین بن علی تونی (خ) ۵۵۴
جلال الدین محمود بن فیروز بخت حسینی (خ) ۹۹۸، ۹۶۶، ۶۳۰، ۶۲۹	حسین صحاف مشهدی ۱۰۸
۱۵۱۷، ۹۹۹	حسین الفیض (خ) ۹۶۷
جمال الدین حسینی شیرازی (خ) ۱۹	حسین کلو ۱۱۶۸
جمال کافی (خ) ۲۵۶۴	حسین گیلوئی در مدرسه هرات (خ) ۱۰۰۵
جمال مشهدی (خ) ۴۵۱	حسین بن محمد حسینی (خ) ۱۸۶ تک
جنید السلطانی (م) ۲۶۵۰	حسین بن محمد بن شریف حسینی ۲۴۰۶
جهانگیر سلطانی (خ) ۱۱۴۶	حسین مذهب (مولانا) ۹۶۶
ح	حمدالله بن شیخ مرشد (خ) ۱۰۶۸
حاجی محمد هروی (خ) ۱۹	حیدر بن ابراهیم حسینی (خ) ۶۳
حاجی محمد قفل ساز (م) ۹۶۳	حیدرالحسینی (خ) ۹۹۸، ۹۶۶
حاجی محمد مشهدی (خ) ۲۳۳۱	حیدر حسینی در بخارا (خ) ۹۶۸
حاجی محمد بخارا (م) ۹۸۵	حیدر میرزا دو غلت کاشغری ۹۶۳
حالی (خ) ۱۰۰۰	خ
حبیب بن حسین سمرقندی (خ) ۲۳۶۴	خاير خاتون بنت امير عثمان بن عباس
حبیب الله (میر، شیخ، بن محیی کرمانی) (خ) ۱۵۹۸ تا ۱۶۰۲	۱۰۱۵
حسن حسینی شیرازی (خ) ۶۱	خضر شاه (خ) ۲۹ ص ۸۰۸
حسن بن حسین شاملو حاکم هرات (خ) ۳۲۶	خلیل میرزا بن محمد جهانگیر تیموری (م)
۲۴۷۸، ۴۵۵، ۴۵۲	خلیل ۳۵۹، ۳۴۶ (رک: امیر خلیل)
حسن علی جامی (خ) ۲۴۰۲	خلیل تبریزی (خ) ۴۵۸
حسن علی مشهدی (خ) ۱۱۵۲، ۱۱۴۷	خلیل حسینی (خ) ۹۴۹ تک
حسن محمد (خ) ۱۵۲	خلیل بن درویش محمد جامی (خ) ۱۰۷۳
حسن بن محمد احسن (خ) ۳۲۹	تا ۲۵۵۳، ۲۳۵۶، ۱۰۷۵
حسین خوارزمی (خ) ۴۵۶	خواجه جان بن سلطان احمد سیاوشانی
حسین عبدالله (خ) ۲۵۶۷	هروی (خ) ۱۷۲ تک ۲۸۳
	خواوند سالک بن میرک سمرقندی (خ) (م)
	۵۰۲، ۵۰۱

بهرام قلی (م) ۲۵۰۷، ۹۷۷	اظهر (خ)؟ ۳۲۵
بهرام میرزا صفوی (خ) (م) ۹۶۷، ۵۸۱، ۵۶۲	اظهر (خ) ۱۲۹
بهراد (م) ۲۱۷، ۱۹۹، ۱۰۶، ۵۳، ۱۸، ۱۷	اظهر هروی (خ) ۲۵۱۷
۲۴۲، ۲۳۹، ۲۳۷، ۲۳۳، ۲۷۸، ۲۲۰	اظهر شماخی (م) ۹۶۱
تا ۲۷۸، ۲۶۳ تا ۲۵۸، ۲۴۵، ۲۴۳	اظهر گدا (خ) ۹۶۸
۶۶۳، ۳۶۷، ۳۶۶، ۳۶۱، ۲۸۶، ۲۸۱	الف بیگ میرزا (خ) ۲۵۸۱
۹۶۶، ۹۷۵، ۹۷۳، ۹۷۱، ۸۶۰، ۸۴۸	امیر خلیل (م) ۹۶۱ تا ۹۶۳
۲۴۰۲، ۲۳۴۸، ۱۰۵۸، ۹۸۹، ۹۶۷	امیر غیب بیک (جامع مرقع) ۹۶۶
تا ۲۵۰۰، ۲۴۹۹، ۲۴۷۱، ۲۴۵۲	امیر بن محمد علی اردستانی (خ) ۱۰۴۲
۰۲۶۰۷، ۲۵۰۵	انند (م) ۲۵۵۵
پ - ت	ب
پاینده (درویش - م) ۹۶۲، ۳۴۶	بابا جان حافظ بهرام بن عبدالعلی تربتی (خ، م شاعر) ۹۶۷ ص ۵۸۰
پیر خواجه عبدالله (م) ۹۶۹	بابا شاه اصفهانی (خ) ۹۵۳، ۵۱۲، ۵۰۷
پیر محمد (خ) ۲۰	بابا شاه بن سلطان علی (خ) ۲۴۲۲
پیر علی بن عبدالرحمن جامی (خ) ۶۸	بابا شاه عراقی (خ) ۱۵۷۰، ۱۵۶۹
۹۶۷، ۵۵۹، ۲۴۶	بابا میر (خ) ۹۶۷
پیر علی بن عبدالرحیم (خ) ۱۸۵ تک	بابای حصاری (خ) ۵۶۶
ترسون محمد بلخی (خ) ۱۶۲	باقی محمد نونداکی (خ) ۱۷۹ تک
تمراز (م) ۲۵۰۷	بایسنفر میرزا بن شاهرخ (خ) ۱۰۲۷، ۳۴۷
ج	بایسنفر بن محمود بن احمد بن ابوسعید کورگان
جعفر بن علی تبریزی حافظ بایسنفری (خ) (م)	حکمران بدخشان (خ) ۹۶۷
۶۹۳، ۳۴۶، ۲۶۷، ۲۶۶، ۲۰۶	بایزید بورانی (خ) ۹۶۷، ۹۶۶
۹۶۱، ۹۹۸، ۹۶۷، ۹۶۱، ۸۳۶	برهان هروی (خ) ۲۶۰۸، ۱۴۷
۲۳۱۹، ۱۰۶۵، ۱۰۴۴، ۱۰۲۸، ۹۶۲	بشادان قده (م) ۹۶۷
۲۴۷۷، ۲۳۹۲	بساون (م) ۲۵۵۵
جعفر بن علی معروف به سید آقا سبزواری	بن مولانا عبدالعزیز (خ) ۱۵۳
(خ) ۳۵۷، ۳۵۶، ۳۵۵	بهرام افشار (م) ۲۴۹۸
جگنا ته (م) ۲۵۵۵	

سلطان میرک کتابدار	۲۵۲۶	۱۰۱۶، ۱۰۲۴، ۱۰۴۰، ۱۰۶۰،
سلیمان (خ)	۹۶۷	۱۰۶۲، ۱۶۹۸ تا ۲۱۷۵، ۲۳۴۸،
سلیم (خ، م) نشابوری	۵۴۸، ۵۴۹، ۹۹۸،	۲۳۸۵، ۲۴۰۴، ۲۴۱۳، ۲۴۶۹،
۱۵۶۸ تا ۱۵۶۶، ۹۹۹		۲۴۸۸، ۲۴۸۷، ۲۵۱۸،
سمره بن علی (خ)	۲۵۶۵	۲۵۱۹، ۲۵۲۰
سنة الله نقاش	۹۶۳	سلطان علی هروی ۱۹۹
سنکر (م)	۲۵۴۴	سلطان محمد (م شاگرد بهزاد و کتابدار)
سنواله (م)	۲۵۵۵	۲۶۲، ۲۸۲، ص ۸۰۳، ص ۸۱۷،
سیاوش بن احمد (خ)	۱۸۱ تک ۲۰۵ تک	۲۴۵۲، ۲۴۵۵، ۲۴۶۰، ۲۵۰۴،
سید احمد حسینی مشهدی (خ)	جامع مرقع.	۲۶۱۲
امیر غیب بیگ	۴۲۰، ۹۶۶، ۹۸۳،	سلطان محمد بن نور الله هروی (خ)
۹۹۹		۴۸۰، ۴۸۹، ۲۳۵۷،
سید علی (میر'مصور)	۲۶۲، ۸۴۸، ۲۴۵۵،	سلطان محمد خندان هروی (خ)
۲۶۲۶		۳۰۴، ۳۰۵، ۳۷۱، ۳۷۹، ۹۶۶،
سیف الدین (م)	۳۴۶	۹۶۷، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۲۱۷۶، ۲۱۸۶،
ش		۲۳۲۲، ۲۳۸۸، ۲۴۳۶، ۲۴۳۹،
شادی محمد بن سلطان محمد نور (خ)		سلطان محمد نور هروی (خ، م) ۷۶ تا ۷۸،
۱۵۶۵		۱۱۳، ۱۶۲، ۲۲۰، ۳۰۷، ۳۶۱، ۸۴۹،
شاه حسین سبزواری (خ)	۸۴۲	۹۴۶، ۹۵۵، ۹۶۶، تا ۹۶۸، ۹۸۸،
شاه حسین بن فخر الدین علی شهابی		۹۹۹، ۱۵۵۳، ۱۵۶۴، ۲۱۸۷، ۲۱۸۸،
هروی (خ)	۳۰۰، ۴۵۷، ۱۱۵۳،	۲۳۵۱، ۲۳۸۶، ۲۴۱۸، ۲۴۱۹،
شاه خلیل الله رزه با خرسی پادشاه قلم		۲۴۸۳، ۲۴۸۹، ۲۵۱۵، ۲۵۳۱،
(خ)	۲۵۵۸	۲۵۳۴ تا ۲۶۳۷، ۲۶۳۵،
شاه طهماسب صفوی (خ)	۵۹	سلطان محمد الکاتب ؟ ۲۴۱۵
شاگرد سلطان محمد (م)	۳	سلطانم بنت شاه اسماعیل صفوی (خ) ۹۶۷
شاه قاسم هروی (خ)	۲۹۹، ۴۲۳، ۵۱۳،	سلطان محمود (مجلد ۲) ۲۶۲
۹۵۶، ۵۱۹		سلطان محمود هروی (خ) ۱۷۳ تک ۳۶۵
شاهقلی (م)	۲۶۲۹، ۹۶۷	سلطان میرزا (حصار - خ) ۱۰۴۰، ۶۱۴،

۹۶۶ تا ۹۶۸، ۵۸۵، ۹۹۹، ۹۶۸،		۵
۱۵۱۵		رویش احمد بن شیخ حسن (خ) ۲۴۴۱
زین العابدین بن زین الدین حسینی گنابادی		رویش عبدالله سلطانی (خ) ۳۴۹
(خ) ۸۴۱		رویش علی بن درویش محرم (خ) ۶۵۸، ۱۱۹
زین العابدین بن سلطان بخت جرجانی (خ)		رویش محمد بن علی (خ) ۹۳۴
۹۸۲		رویش محمد طاقی هروی (خ، م) ۹۶۱ تا
زین العابدین محمد شیرازی (خ) ۲۰۲		۹۶۳، ۹۶۶، ۱۰۲۳، ۱۰۵۴
س		رویش محمد کاتب سمرقندی ۵۶۷، ۵۶۸،
سالک بن سعید (خ) ۱۰۴۰		وری کاتب الملک: سلطان بایزید بن میرنظام
سلطان ابراهیم جاهی صفوی (خ) ۴۵۰، ۴۴۹		هروی ۵۶۱، ۱۵۷۱، ۲۵۳۸،
کتاب سلطان احمد (م) ۴۰		ست محمد بن سلیمان هروی (خ، م)، قاطع،
سلطان حسین تونی (خ) ۹۶۸، ۹۹۹		دار (۷۰، ۱۵۶، ۶۵۱، ۶۵۲، ۹۶۶،
سلطان حسین هروی بن جمشید (خ) ۶۵۴،		۹۶۷، ۹۷۷، ۹۹۹، ۱۰۶۹،
۲۵۳۹		ولت جهانگیری (م) ۸۴۸، ۸۶۰،
سلطان حسین (خ) ۱۰۷۰ تا ۱۰۷۲		ولت محمد (خ) ۱۹۲ تک
سلطان سکندر (م) ۲۴۹۴		هیوان داس (م) ۲۵۵۵
سلطان علی (خ) ۲۴۱۰؟		ز - ز
سلطان علی باوردی (م) ۱۰۰۹		جو (خ) ۱۴۱
سلطان علی خطائی ۹۷۹		ستم علی شاهی (خ) ۹۶۷، ۹۹۹، ۲۱۹۸،
سلطان علی قاینی (یعقوبی، رستمی خ)		۲۲۰۵
۱۱۲۶، ۱۰۷۶، ۹۶۷، ۳۵۳، ۷۱		با عباسی (م) ۳۳۸، ۳۶۳، ۳۶۴،
سلطان علی مجلد مروزی ۵۳		۹۸۳، ۹۸۹
سلطان علی مشهدی (خ) ۲۵، ۳۱، ۳۹، ۵۲،		ن الدین مسعود (حکیم رکن) کاشانی ۲۶۱۵،
۲۰۷، ۷۲، ۶۵ تا ۱۱۵، ۱۷۶، ۲۰۷		۲۶۱۶
تا ۲۰۹، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۸۹، ۲۹۷،		ح الله میرک استاد بهزاد در هرات ۲۴۴
۲۹۸، ۳۰۶، ۳۳۲، ۳۵۲، ۴۵۹،		ن الدین بن رحمان جامی (خ) ۲۴۷
۴۷۰، ۵۵۳، ۸۴۸، ۹۶۱، ۹۶۶،		ن الدین محمود شاگرد و داماد سلطان علی
۹۶۸، ۹۸۰، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۹،		مشهدی (خ) ۴۴، ۴۶، ۶۳۱، ۶۳۲،

شکر (م) ۲۵۵۵	اه محمد خیام (م) ۹۶۳
شهاب الدین عبدالله هروی بن پیر علی	اه محمد دره‌یی (خ) ۵۶۳
(م) ۹۶۹	اه محمد مشهدی (خ) ۴۱۹
شهسوار (خ) ۲۵۹۴	اه محمد کاتب هروی ۱۰۴۶، ۲۴۰۵
شیخ زاده (خ، م) ۲۲۰، ۲۴۵۲، ۲۴۸۳	۲۵۳۶، ۲۵۳۵
شیخ محمد بن احمد (میر - خ) ۲۷۸	ه محمد (م) ۲۸۵
شیخ محمد امامی (خ) ۹۶۱، ۹۶۶، ۹۶۷	ه مظفر سیاه قلم هرات ۹۶۳
۹۲۵	ه محمود کاتب مشهدی (خ) ۲۴۲۵
شیخ محمد بن حسین لاری (خ) ۲۴۱۲	۲۴۳۱
شیخ محمد بن کمال سبزواری (خ) ۹۹۸	ه محمود نشابوری (خ) ۱۲، ۸۸، ۸۹
شیخ محمد هروی (خ، م) ۹۶۶، ۹۸۳	۲۲۵، ۲۴۸، ۲۶۲، ۳۰۳، ۳۲۷
۲۵۰۳، ۱۰۵۷، ۱۰۰۲، ۹۹۹	۳۷۶، تا ۴۰۷، ۸۴۶، ۹۴۷، تک
شیخ محمد بن فخرالدین احمد کاتب سلطانی	۹۶۶ تا ۹۶۸، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۸۳
انصاری هروی ۶۳۷، ۶۳۹، ۶۴۷ تا	۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۱۷، ۱۰۶۳، ۱۶۸۶
۱۵۰۷، ۲۳۸۷، ۲۶۰۱، ۲۶۰۲	۲۳۲۰، ۲۳۶۰، ۲۳۷۵، ۲۳۸۳
۲۶۱۳	۲۴۰۲، ۲۴۲۳، ۲۴۴۷، ۲۵۱۵
شیخ محمد رضا هروی (م) ۱۱۷	۲۵۹۷
شیخ محمود جعفری هروی پیر بوداقلی (خ، م)	الدین حسین سلطانی مشهدی حسینی
۲۷۱، ۶۳۴، ۶۳۵، ۹۶۱، ۹۶۶	(خ) ۵۵۲، ۹۶۱، ۱۰۶۳، ۱۱۵۴
۲۳۶۵، ۲۳۹۳	الدین علی یزدی (خ) ۱۱۶
شیخی بیگ (م) ۹۶۱، ۹۶۳	عباسی (م) ۶۶
نیر علی هروی کاتب بایسنقر میرزا ۲۴۹، ۹۶۷	الدین تبریزی (مولانا - م) ۲۶۱۷
۱۶۸۸، ۱۶۹۱	الدین فخرالدین حافظ کاتب ۱۸۴
ص	الدین محمد الشریف الکرمانی (خ)
صادق افشار (م کتابدار) ۶۶، ۲۶۳۹	۶۵۶، ۹۹۸، ۹۶۷، ۲۳۳۶
ع	الدین محمد بن حسام بایسنقری هروی
عارف هروی بن روح الله حسینی (خ) ۹۶۷	(خ) ۲۱۸۹، ۲۱۹۱، ۱۰۲۶
۱۶۹۲	لدین محمد لطف الله (خ) ۹۶۷

عبدالله مذهب (خ) شاگرد محمود: ۲۴، ۲۱	عبدالله مذهب (خ) شاگرد محمود: ۲۴، ۲۱
۴۵۱، ۲۱۲	۴۵۱، ۲۱۲
عبدالله هروی خطاط دربار امیر علی شیردر	عبدالله هروی خطاط دربار امیر علی شیردر
هرات ۳۲۸	هرات ۳۲۸
عبدالله زیارتگاهی هروی (خ) ۹۶۶	عبدالله زیارتگاهی هروی (خ) ۹۶۶
عبدالله سمرقندی (خ) ۲۳۹۸	عبدالله سمرقندی (خ) ۲۳۹۸
عبدالله صراف (م) ۹۶۳	عبدالله صراف (م) ۹۶۳
عبدالله طباخ هروی (خ) ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۶۸	عبدالله طباخ هروی (خ) ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۶۸
۹۹۹، در سمرقند ۹۸۰، ۹۴۰، تک	۹۹۹، در سمرقند ۹۸۰، ۹۴۰، تک
عبدالله (شیخ قاطع هروی) ۱۷۰۶، ۲۱۷۵	عبدالله (شیخ قاطع هروی) ۱۷۰۶، ۲۱۷۵
عبدالله بن محمد هروی (م) ۹۶۵	عبدالله بن محمد هروی (م) ۹۶۵
عبدالله بن علی (خ) ۱۸۸ تک	عبدالله بن علی (خ) ۱۸۸ تک
عبدالواحد بن محمد جامی (خ) ۴۳	عبدالواحد بن محمد جامی (خ) ۴۳
عبدالباقی باکو (م) ۹۶۳	عبدالباقی باکو (م) ۹۶۳
عبدالجلیل (خ) ۴۲	عبدالجلیل (خ) ۴۲
عبدالحی تبریزی (م) ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۷	عبدالحی تبریزی (م) ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۷
۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۲۶۱۷	۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۲۶۱۷
عبدالخالق بن حبیب الله هروی (خ) ۱۲۷	عبدالخالق بن حبیب الله هروی (خ) ۱۲۷
۶۵۵	۶۵۵
عبدالرحمن بن محمد اسماعیل (خ) ۱۰۰۶	عبدالرحمن بن محمد اسماعیل (خ) ۱۰۰۶
عبدالرحمن خوارزمی هروی یعقوبی (خ)	عبدالرحمن خوارزمی هروی یعقوبی (خ)
۴۱۳، ۴۱۵، ۱۰۰۳، ۱۰۰۸	۴۱۳، ۴۱۵، ۱۰۰۳، ۱۰۰۸
عبدالرحیم خلوتی پسر شمس تبریزی مشرقی	عبدالرحیم خلوتی پسر شمس تبریزی مشرقی
(خ) ۹۶۹	(خ) ۹۶۹
عبدالرحیم کاتب ۲۰۵ تک	عبدالرحیم کاتب ۲۰۵ تک
عبدالرحیم انیسی بن عبدالرحمن خوارزمی	عبدالرحیم انیسی بن عبدالرحمن خوارزمی
یعقوبی رستمی ۷۹، ۶۶۴، ۶۶۵	یعقوبی رستمی ۷۹، ۶۶۴، ۶۶۵
۹۶۱، ۹۶۷، ۱۰۴۴، سی و یک اثر	۹۶۱، ۹۶۷، ۱۰۴۴، سی و یک اثر
۱۱۶۹، تا ۱۱۹۹، هفده اثر ۱۲۰۰	۱۱۶۹، تا ۱۱۹۹، هفده اثر ۱۲۰۰
تا ۱۲۱۶ بیست و دو قطعه ۱۲۱۷ تا	تا ۱۲۱۶ بیست و دو قطعه ۱۲۱۷ تا
۱۲۳۵، ۱۲۳۹، ۲۵۱۵	۱۲۳۵، ۱۲۳۹، ۲۵۱۵
عبدالرحیم بن محمد قاسم (خ) ۹۶۶، ۹۹۹	عبدالرحیم بن محمد قاسم (خ) ۹۶۶، ۹۹۹
عبدالرحیم هروی روشن قلم یا عنبرین قلم	عبدالرحیم هروی روشن قلم یا عنبرین قلم
۳۰۹، ۳۱۰، ۳۳۳، ۶۶۶، ۶۹۱	۳۰۹، ۳۱۰، ۳۳۳، ۶۶۶، ۶۹۱
۸۵۰، ۸۵۱، ۲۵۵۵، تا ۲۵۵۷	۸۵۰، ۸۵۱، ۲۵۵۵، تا ۲۵۵۷
عبدالصمد شیرازی مصور و مذهب شیرین قلم	عبدالصمد شیرازی مصور و مذهب شیرین قلم
۴۴، ۱۸۱، ۳۳۳، ۸۴۸، ۹۳۷	۴۴، ۱۸۱، ۳۳۳، ۸۴۸، ۹۳۷
عبدالعزیز خان شاه بخارا (خ) ۹۶۷	عبدالعزیز خان شاه بخارا (خ) ۹۶۷
عبدالعزیز (خواجه - م) ۹۶۶، ۲۴۵۳	عبدالعزیز (خواجه - م) ۹۶۶، ۲۴۵۳
۲۴۵۴	۲۴۵۴
عبدالکریم خوارزمی بن عبدالرحمن (خ) ۸۰	عبدالکریم خوارزمی بن عبدالرحمن (خ) ۸۰
۲۱۶، ۴۱۶، ۹۶۱، ۹۶۶، ۹۹۸	۲۱۶، ۴۱۶، ۹۶۱، ۹۶۶، ۹۹۸
۱۰۴۴، تا ۱۲۴۰	۱۰۴۴، تا ۱۲۴۰
عبدالمومن مزاری هروی (خ) ۲۵۵۱	عبدالمومن مزاری هروی (خ) ۲۵۵۱
عبدالملک کاتب شاهرخ ۲۳۶۱	عبدالملک کاتب شاهرخ ۲۳۶۱
عبدالواحد مشهدی (خ) ۸۲۴، ۸۲۶، ۱۴۳۸	عبدالواحد مشهدی (خ) ۸۲۴، ۸۲۶، ۱۴۳۸
۲۴۲۸، ۲۴۲۹	۲۴۲۸، ۲۴۲۹
عبدالواسع (خ) ۹۹۹	عبدالواسع (خ) ۹۹۹
عبدالوهاب حسینی مشهدی (خ) ۹۶۶	عبدالوهاب حسینی مشهدی (خ) ۹۶۶
۹۹۹	۹۹۹
عبدالوهاب ابوالمکارم حجازی (خ) ۸۲۹	عبدالوهاب ابوالمکارم حجازی (خ) ۸۲۹
۸۳۰	۸۳۰
عبدی قلندر نشابوری (عبدالله بن حسن) مصور	عبدی قلندر نشابوری (عبدالله بن حسن) مصور
۴۲۴، ۸۳۳، ۸۳۵، ۹۴۸، تک ۹۶۶	۴۲۴، ۸۳۳، ۸۳۵، ۹۴۸، تک ۹۶۶
۹۶۷، ۹۶۸، ۹۹۸، ۹۹۹، تا ۱۴۳۹	۹۶۷، ۹۶۸، ۹۹۸، ۹۹۹، تا ۱۴۳۹
۱۴۵۸، ۲۴۱۴، ۲۵۴۰	۱۴۵۸، ۲۴۱۴، ۲۵۴۰

عبدالله خان (شاه بخارا - خ) ۹۶۷	علی بن لطف‌الله معاذ حسینی (خ) ۱۱۴
عبدالله بخاری (م) ۹۸۰	علی بن محمود تبریزی (خ) ۱۶۵
عبدالله علی کاتب سلطانی (خ) ۲۳۹۷	علی بن میرک سمرقندی (خ) ۱۶۹
عزالدین هروی (خ) ۲۳۲۳	علی یزدی (م) ۹۶۲
علاءالدین محمد رزه باخرزی (خ) ۱۳۶	عماد ابر قوهی (خ) ۱۰۰۸
۱۳۷	عمادالدین آهنگران بخارا (خ) ۱۴۸
علاءالدین محمد هروی (خ) ۸۴۳، ۲۴۰	عماد الحسینی قزوینی ۱۱۷، ۱۳۰، ۱۳۷، ۱۹۷
۹۴۴، تک ۱۰۴۷	۹۷۳
علاءالدین بن احمد اخسیکتی ۲۳۲۴	عمادالدین بن محیی هروی (خ) ۱۹۳
علاءالملک سبزواری (خ) ۶۹۲	عمادبن محمد هروی (خ) ۱۳۵۵
علی (خواجه) تبریزی (خ، م) از مصوران	عماد الفراهی (خ) ۹۶۷
شاهنامه بایسنغری ۹۶۱، ۹۶۲، ۱۰۱۵	عنایت الله (آقا اصفهانی) ۲۶۲۷
علی بیگ (خ، م) ۹۶۹	عیشی هروی (خ) ۹۶۶، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰
علی جان بن حیدر علی هروی (خ) ۶۵۷	غ
علی بن حاجی مذهب (حاجی محمد هروی)	غیاث‌الدین (خواجه مصور) ۴۴، ۳۴۶، ۹۶۲
۲۳۴۰	غیاث‌الدین مذهب مشهدی ۹۶۷، ۹۹۹
علی حافظ (خ) ۱۴۶۰، ۱۴۶۱	غیاث‌الدین علی جامی ۲۶۰۶
علی حسینی (میر هروی - خ) ۹۹۹، ۹۶۶	غیاث‌الدین بن علاء‌الدین (خ) ۸۴۴
۱۰۴۵، ۲۳۳۵، ۲۴۰۳، ۲۴۴۰	ف
(رک: میر علی هروی)	فخرالدین احمد (خ) ۱۰۰۲
علی بن حیدر حسینی قاسمی ۱۱۳۱ تا ۱۱۳۳	فخرالدین علی بن محمد اصغر جامی (خ)
علی (مولانا مصور) ۳۴۶	۸۲۳
علی رضا مشهدی (خ، م) ۱۰۵، ۱۳۲، ۹۷۸	فخرالدین علی حاجی محمد بخاری
۲۴۳۲، ۹۹۹	هروی (خ) ۱۲۴
علی قائنی (خ) ۱۰۴۸	فرخ چیله (م) ۲۵۴۴، ۲۵۵۵
علی قلی بیگ جبادار (م) ۶۶	فرهاد مصور شیراز ۲۵۶
علی الکاتب هرات (خ) ۱۴۳، ۹۹۳	فرید (خ) ۸
علی کاتب بخارا ۲۳۷۷	فغان‌الدین بلبل شاهنامه خوان ۹۴۱ تک

فولاد محمد بن یار محمد بخاری (خ)	مثالی کاشانی (خ) ۲۳۴۴
۳۲۴	مجنون رفیقی هروی (خ) ۹۶۷، ۲۴۰۹
ق	محب‌الله (م، خ) ۹۹۰
قادمی صفوی (م) ۹۶۵	محسن بن لطف‌الله معاد الحسینی سبزواری
قاسم علی (م) ۲۶۱، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲	(خ) ۲۳۵۵
ص ۸۱۰ ص ۸۱۱	محمد بن ابراهیم منعم (خ) ۲۶۴۵
قاسم علی (خ) شیرازی در هرات : ۱۸، ۲۹	محمد بن ابراهیم بن مسعود (خ) ۲۳۳۹
۱۱۳۴، ۶۵۹، ۲۲۷، ۲۱۵	محمد ابریشمی مشهدی (خ) ۶۰۰، ۶۰۲، ۹۶۷
قطب هروی (خ) ۱۷۸ تک	۱۴۳۲، ۱۴۲۶، ۹۹۹، ۹۶۸
قطب‌الدین جمال هروی (خ) ۱۵۱	محمد بن احمد (خ) ۲۵۹۵
قطب‌الدین حسن شاه کرمانی (خ) ۳۷، ۳۸	محمد بن اسحاق جنابدی (خ) ۲۳۸۵
قطب‌الدین محمد حسینی (خ) ۲۲۱۴	محمد امامی (شیخ هروی) (رک: شیخ
قطب‌الدین محمد یزدی (خ) ۱۳۹۵، ۱۳۹۴	محمد امامی)
قوام‌الدین مجلد ۳۴۶	محمد امین بن ابراهیم مذهب (خ) هروی
قوام بن محمد شیرازی (خ) ۲۳۹۵	۱۵۰۸، ۴۲۲ تا ۱۵۱۲
ك	محمد امین کاتب شاگرد میر باقر (خ) ۱۰۰۰
کیک (مولانا نادر العصر، عکاس هروی) ۹۶۸	محمد امین سمرقندی (خ) ۲۵۹۹
کمال‌الدین مذهب (م، خ) ۲۷، ۶۰، ۹۶۶	محمد امین مشهدی (خ) ۳۷۵، ۲۶۰۰
۲۵۵۲، ۱۱۳۵	محمد امین مذهب ۹۸۹
کمال ثانی (خ) ۶۶۰، ۶۶۲	محمد اوبهی (خ) ۹۶۶
کمال‌الدین حسین حافظ هروی (خ) ۵۵۵	محمد باقر بن میر علی هروی (خ) ۱۱۳۷
۹۹۹، ۵۵۸	۲۵۴۱، ۲۴۷۹، ۱۱۳۸
کمال نشابوری نور بخشی ۱۱۳۶، ۲۵۹۸	محمد باقی (خ) ۹۹۱، ۲۳۳۴
لچمن (م) ۲۵۵۵	ص ۵۹۲
م	محمد بدخشی حسینی (خ) ۱۴۶۶، ۲۳۸۰
مادهو (م) ۲۵۵۵	۲۴۴۲
مالک‌دیلمی (خ) ۸۶، ۸۷، ۲۴۸، ۵۸۹، ۵۹۷	محمد بلخی (خ) ۱۴۳۷
۹۷۹، ۹۹۸، ۱۴۰۲ تا ۱۴۲۱	محمد بهرام (خ) ۵۰۶، ۱۴۳۶، ۲۴۸۰

محمد ناصر بخاری (خ) ۱۵۱۶	۲۴۲۰، ۱۰۰۰
محمد بن ناصرالدین فوشنجی (خ) ۱۹۸	محمد قاسم بخاری ۹۶۷
محمد بن نظام الدین محمد (خ) ۲۲۸	محمد قاسم جامی (خ) ۲۴۲۴
محمد هروی (خ) ۳۵	محمد قاسم منجم (خ) ۹۶۷
محمد هروی عبدالله نقاش (خ) ۹۶۳، ۹۶۱	محمد قاسم بن سلطان محمود اشکابادی ۱۰۱۰
۹۷۷	محمد قل (خ) ۱۴۴
محمد یوسف (م) ۶۶	محمد قوام شیرازی حمای (خ) ۲۲۹، ۸۲
محمد یوسف حسینی (خ) ۲۳۲۵	تا ۳۱۵، ۲۳۲ تا ۶۵۰، ۶۴۷، ۳۱۸
محمد یوسف کابلی (خ) ۲۶۰۴	تا ۱۳۹۶، ۲۳۲۱، ۱۰۳۶، ۱۰۱۸
محمدی هروی (مصور حیات عامه) ۵، ۱۵، ۳۳۴	۲۴۲۸، ۱۳۹۹
تا ۲۶۲۸، ۲۴۶۵، ۲۴۶۲، ۳۳۸	محمد الکاتب (خ) ۱۴۰۰، ۱۴۰۱، ۲۴۳۵
محمود بن اسحاق شهبابی سیاوشانی هروی (خ)	محمد کمال نشابوری (خ) ۴۱۲
۲۳۰۹، ۲۲۱۵، ۹۸۳، ۴۴۴، ۴۲۵	محمد لطیف شوخی بخاری (خ) ۴۱۸
۲۵۵۰ تا ۲۵۴۶، ۲۴۲۳	محمد محسن هروی (خ) ۱۰۱، ۴۰۸، ۴۰۹
محمود جعفری (شیخ هروی) - (خ) ۱۳۱۴ تا ۵۴	۲۵۹۰
محمود بن حسن نشابوری (خ) ۹۵۷	محمد بن محمد الیاس (خ) ۲۳۲۸
محمود بن حسن هروی (خ) ۲۵۲۷	محمد بن محمد بقال (خ) ۱۵۱۳، ۹۹۴
محمود رفیقی هروی (خ) ۱۳۱۳، ۱۵۵	۱۵۱۴، ۲۳۳۰، ۱۰۳۳
محمود بن سلطان علی (خ) ۱۴۳۳، ۶۳۳	محمد بن محمد علی حنفی (خ) ۵۸۱
محمود سلطانی هروی (خ) ۳۴۸	محمد بن مسعود (خ) ۲۵۸۰
محمود شاه خیام (م) ۹۶۲	محمد بن مطهر بن یوسف نشابوری (خ) ۳۷۱
محمود بن علی (خ) ۹۶۷	محمد معصوم (خ) ۲۶۰۳
محمود الکاتب بخشی منشی سلطان حسین	محمد معصوم حسینی بخاری (خ) ۱۴۳۵
بایقرا (خ) ۲۳۸۲، ۹۶۳	محمد بن ملا میر حسینی (خ) ۷
محمود مذهب هروی (خ) ۲۱، ۲۵۵، ۲۸۴	محمد مومن بن شاه محمود هروی ۶۲۶، ۶۲۸
۹۳۶، ۹۳۲، ۶۰۶، ۶۰۵، ۳۶۵، ۹۶۶	محمد مومن هروی بن عبدالله مروارید (خ) م
۲۴۸۲، ۲۴۴۸، ۱۰۵۲، ۹۷۵، ۹۶۸	۱۰۰۱، ۹۶۹
۲۶۰۹، ۲۶۰۷، ۲۵۱۵، ۲۴۸۵	محمد ناصر (صحاف) ۱۳۶

بیگ (م) ۱۰۵۶، ۹۶۳، ۹۸۰، ۹۶۶	محمد رضا مشهدی (خ) ۲۳۷۸، ۹۶۸
تقی هروی (خ) ۵۹۸، ۱۳	محمد زمان (خ) ۹۵۰ تک
جعفر بن محمد باقر بن میر علی هروی	محمد سعید هروی بن مسعود (خ) ۵۸۰
(خ) ۲۳۲۹	محمد بن سعید بن سعد حافظ (خ) ۲۶۱۹
بن جلال الرشید (خ) ۵۴۵	محمد سلطانی (م) ۶۶
بن جمال الدین (خ) ۲۳۳۲	محمد سلطان شاه هروی (خ) ۰۹۸۲
بن حاجی اسفندیار خشمیری (م)	محمد بن شاه محمد ترکستانی (میرزا - خ)
۲۵۹۶	۴۱۷
بن حسام مشهور به شمس الدین بایسنغری	محمد شریف هروی (خ) م، ۹۷۶، ۱۴۲۳، ۱۴۲۵
(خ) ۲۵۱۶	محمد شفیع حسینی هروی شفیعا (خ) ۵۸۲
حسین الماس (خ) ۲۰۰	۵۸۶
حسین تبریزی (خ) ۹۸۳	محمد صالح دردمند (خ) ۱۶۴، ۲۲۱۱، ۲۲۱۳
حسینی هنرمند هرات ۱۰۱۲	محمد صالح بن کمال الدین حسین مشهدی
حسین بن خواجه سیف الدین (خ)	(خ) ۵۸۷
۵۵۱، ۵۵۰، ۱۰۷	محمد صالح بن محمد باقی (خ) ۲۳۷۴
۲۳۹۱	محمد صالح هروی منشی ولی محمد خان (خ)
حسین کشمیری زرین رقم ۸۶۱، ۲۹۳	۹۸۳، ۵۸۸
۲۵۴۲، ۹۲۴ تا ۲۵۴۴	محمد ظاهر مجلد خاقانی (خ) ۲۵۱۵
حسین بن غیاث الدین علی (خ) ۱۳۸	محمد بن علاء الدین رزه باخرزی (خ) ۸۳۶
حسن هروی (خ) ۱۰۰۰	۲۵۵۴، ۸۳۹
بن حسن هروی (خ) ۴۷	محمد بن علی بن محمد مرشدی (خ) ۲۳۶۸
دحلوائی جلالی اسکندری (خ) ۲۷۷	محمد علی (خ) ۱۸۷ تک
د شیرازی حمای (خ) ۲۶۱۰	محمد بن عبدالله بولیت (خ) ۵۹۹
د خیام جامی (م) ۹۶۲	محمد بن عبدالحی (م) ۹۶۹
د رحیم مشهدی (خ) ۷۵۹، ۵۷۷	محمد بن عبدالرزاق طبیب (خ) ۲۴۱۱
د رضا (م) ۱۳۶ (رک شیخ محمد رضا)	محمد فوشنجی (خ) ۱۷۷ تک
د رضا تبریزی ۴۲۰	محمد قاسم شادیشاه هروی (خ) ۱۴۵، ۶۴۰
	۰۹۹۹، ۹۷۶، ۹۶۷، ۹۶۶، ۶۴۶

مظفر علی (م) ۲۶۲، ۸۱۷، ۲۴۵۵، ۲۶۲۱	۲۶۱۱
مظفر علی قاطع ۹۶۷	بود مصور ۲۵۹۴، ۲۶۰۷
مظفر علی سیاه قلم ۹۶۷	مود بن مرتضی حسینی (خ) ۳۳۹
معروف (مولانا بغدادی - خ) ۹۶۲، ۶۲۵	مود بن محمد بلخی (خ) ۲۳۳۳
معروف نقاش ۳۴۶	مودین محمد یوسف تستری کاغذی (خ)
مزالدین (میر محمد حسینی کاشانی) خ ۴۲۱	۲۳۱۰، ۲۳۱۱، ۲۵۷۱، ۲۵۷۲
۹۲۷، ۹۳۰، ۹۶۶، ۹۸۳، ۹۹۸، ۲۴۲۶	نمود بن نظام زرین رقم هروی مذهب
معین مصور ۶۶	و (خ) ۱۳۴، ۱۰۲۵، ۲۴۳۰
معین الدین محمد شریفی شاگرد میر علی	نمود بن میرک (خ) ۲۴۲۱
هروی ۹۹۸	نمود هروی (خ) ۱۰
مقصود هروی (خ) ۷۰۲، ۷۰۰	حبی شیرازی (خ) ۶۰۷
منعم الدین اوحدی (خ) ۸۰۵	حبی هروی (خ) ۱۹۳، ۴۴۵، ۶۱۵، ۹۳۳
منوهر (م) ۲۵۵۵	۲۴۲۷، ۹۹۹
موسی بن عیسی سمرقندی (خ) ۱۴۳۴	مرتضی حسینی محمود (خ) ۲۱۱
موسی مصور ۹۶۱	مرشد الدین محمد عطار شیخ شیرازی (خ)
موکوند (م) ۲۵۵۵	۸۴، ۱۶۸، ۲۱۰، ۲۳۴، ۲۳۶
مهدی قلی (خ) ۹۹۹	۲۵۰ تا ۲۵۲، ۳۱۹ تا ۳۲۲، ۶۱۶
مهر بانو بنت عمر شیخ تیموری خواهر بابر	۶۲۱، ۱۰۳۲، ۲۳۳۸، ۲۳۴۷ تا ۲۳۷۰
(خ) ۲۵۹۱	۲۳۷۱، ۲۳۹۴، ۲۴۰۱، ۲۵۷۳، ۲۵۷۴
مهیش (م) ۲۵۵۵	۲۶۰۷
میر دانگ (خ) ۹۶۷	مسعود بن میرک نقاش ۹۸۰
میرحسینی نسفی بخاری کاتب سلطانی مشهور	مسکین (م) ۲۵۵۵
به میرکلنگی (خ) ۲۱، ۳۰۱، ۳۰۲	مظفر حسین بن محمد امین (خ) ۶۲۲، ۶۲۴
۴۹۳، ۵۰۰، ۹۵۴، ۹۶۶، ۱۵۹۵	۲۳۱۲، ۲۳۱۳
۲۳۲۷، ۲۴۲۷	مظفر بن عبدالله کاتب ابراهیم تیموری (خ)
میرزا عنایت (م) ۹۶۷	۹۵۸
میرزا علی (شاگرد بهزاد - م) ۱۹، ۲۶۲	مظفر علی تربتی کاتب سلطانی (خ) ۹۶۶
ص ۸۱۷	۲۳۷۳

میر سید (خ) ۹۶۶	میرک (بابا تاشکندی) م ۸۵
میر شیخ پورانی هروی (خ) ۹۶۷، ۹۹۹	میرک (م) ۲۴۵۵ ص ۸۱۷
۲۳۱۸، ۲۳۱۴	میرک خراسانی (م) ۳۴۲
میر شیخ بن قتلح حاجی سمرقندی (خ)	میرک سمرقندی (م) ۲۵۸۸، ۲۵۸۹
۲۳۵۸	میرک (خ) ۲۳۹۹
میر عضد (م مذهب) ۳۶۱	میرک هروی (م) ۲۶۳
میر علی بن الیاس تبریزی (خ) ۲۶۷	میشندن داس (م) ۲۵۵۵
میر علی بخاری (خ) ۱۴۵۹، ۱۰۵۲	ن
میر علی تبریزی (خ) ۳۱۴، ۹۶۶، ۹۹۹	ناصر الکاتب (خ) ۲۷۷
میر علی شیرازی (خ) ۹۴۲ تک	ناصر الدین علی بخاری (خ) ۱۶۳
میر علی هروی حسینی کاتب سلطانی (خ)	نصیر کاتب بهرام میرزا (خ) ۹۶۷
۲۷، ۲۸، ۳۳، ۶۴، ۱۰۶، ۱۱۸، ۲۷۰، ۲۸۰، ۲۸۳، ۲۸۵، ۲۸۸	نظام بن حسین بن نجیب هروی (خ) ۲۵۸۵
۱۲۸، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۷۴، تک	نظام بن یقینی (خ) ۶۹۹
۲۰۴ تک ۲۱۹، ۲۲۴، ۲۲۶، ۳۵۴	نظامی کاسی (م) ۹۶۲
۸۴۵، ۹۸۳، ۹۸۳، ۱۶۹۷، ۱۶۹۷، ۴۶۱	نعمت الله بن محمد شریف نشابوری (خ)
۲۴۷۵، ۲۴۸۵، ۲۴۸۵ تا ۲۵۳۰	۱۰۶۷
میر سید علی (م) ۳۴۵، ۹۶۶، ۹۷۱	نعیم الدین کاتب شیرازی (خ) ۲۶۴، ۲۵۳
ص ۸۱۷	۸۳۱، ۸۳۲، ۲۴۰۰، ۲۴۰۷
میرماه بن میرعرب برادر زاده میرکلنگی (خ)	نعیم الدین کاتب بن حاج صدرالدین (مذهب)
۲۵۸۶	(خ) ۱۰۴۱، ۲۳۶۹، ۲۳۹۰
میر محمد (خ) ۲۴۱۶	نورالدین محمد پورانی هروی (خ) ۵۶۰
میر محمد باقر بن میر علی هروی ۶۰۲	۹۶۷، ۱۱۳۹ تا ۱۱۴۳
۶۰۴	نوروز احمد خان حکمران تاشکند (خ) ۹۶۷
میر محمد بن علی (خ) ۱۴۲	ویسی هروی (خ) ۲۱۳، ۶۰
میر محمد علی (خ) ۶۳۶	هاشم مذهب و محرر ۹۶۷
میر محمد صالح کشفی ۳۱۱ تا ۳۱۳	هدایت الله شیرازی (خ) ۱۰۶۶
میر مصور و محرر (تبریزی) ۳۰۸، ۹۶۷	همام منشی مرشدی (خ) ۲۵۹۶
میرک آقا اصفهانی (م) ۲۶۲	یاری (مولانا، مذهب و محرر، خ هروی) ۵۲

یوسف علی سبز مشهدی (خ) ۲۱۹۵، ۲۱۹۷	۲۱۷۵، ۱۷۰۶، ۹۹۹ تا ۹۶۶، ۵۳
یوسف بن محمد بن شهاب جامی هروی (خ)	۲۴۳۳، ۲۳۴۸، ۲۲۱۰، ۲۲۰۷
	۱۰۱۵
یوسف مشهور به امیری مذهب و نقاش هرات	۲۳۸۱، ۲۳۵۲، ۱۰۴۳ (خ)
	۱۰۲۷
	بقوب بن حسن ملقب بسراج الحسنی قطنی
	(خ) ۵۷۵، ۵۷۴

آثار هنری مربوط مکتب هنر تیموریان

مذکور در فصل چهارم

(اعدادیکه بعد از هر اثر داده شده ، عدد مسلسل بین قوسین کتابت و ص نشان صفحه)

اژدر بیچان عمل عنایت اصفهانی ۲۶۲۷	الف
اساس الاقتباس خط محمد بدخشانی ۲۴۴۲	آثار محمدی، ص ۸۲۱ تا ۸۲۵
اسرار حج خط محیی هروی ۹۳۳	آثار مظفر بخت محیی هروی ۲۴۲۷
اسرار نامه خط شاه محمود ۳۸۲	آداب المشق خط بابا شاه ۹۵۳
اسکندر نامه خط میر علی هروی ۲۷	آیین اکبری خط محمد حسین کشمیری کار
اسکندر نامه ترکی خط ابراهیم منشی ۴۴۸	هند ۲۹۳
اسماء اعظم خط سلطان علی مشهدی ۴۶۹	آئینه اسکندری ۸۴۰
اشتر نامه خط شیخ محمد هروی ۱۴۶۸	احسن الکبار خط خضر شاه مکتب هرات در
اشعار نظامی مکتب هرات ۲۷۶	سنه ۸۳۷ ق، ص ۸۰۸ و عدد ۲۹
اشعار نوائی کار بهزاد هرات ۲۷۹	احسن الکبار خط غیاث الدین ۸۴۴
اظهار المضر خط میر کلنگی ۲۴۳۷	اخلاق محسنی خط محمود شهابی ۴۲۷
البم شماره ۲۱۳۵ و ۲۱۶۰ ترکیه ۹۶۲	اخلاق محسنی خط حسن محمد ۱۵۲
البم (مرقع خوب ولی محمد خان) شماره	اخلاق منصوری خط محمد بهرام ۵۰۳
۵۹۰ ص ۹۸۳، ۲۱۳۷	اربعین جامی خط قل محمد ۱۴۴
البم شماره ۲۱۳۹ ترکیه ۹۸۴ ص ۵۹۱	اربعین جامی خط شاه محمود ۲۳۲۰
البم شماره ۲۱۴۰ ترکیه ۹۷۳ ص ۵۸۷	اربعین جامی خط محمد قوام ۲۳۲۱

شاه محمود نشابوری ۳۰۳، ۳۷۸، ۳۸۸،	"	بیاض بختاور خان خط محمد امین مشهدی
۲۳۷۵		۲۶۰۰
خط شاه محمد کاتب ۱۰۴۶	"	بیاض کپور تله خط سلطان محمد مشهدی با
خط شاه قاسم ۴۱۵	"	۵ مجلس مصور هرات ۲۶۳۷
خط میر علی هروی ۱۲۸، ۷۴۲،	"	بیاض همام ۲۵۹۶
۱۰۴۵، ۱۶۹۵، ۱۶۹۶، ۲۴۶۱،	"	پ
۲۴۷۵، ۲۵۲۴، ۲۵۲۵	"	پارچه ابریشمی منقش هرات کار غیاث الدین
خط میر کلنگی بخاری ۴۹۵	"	۲۵۴
خط عبدالواحد مشهدی ۸۲۵	"	پرده بقلم عبدالله مذهب مکتب هرات ۲۱۲
خط سلطان علی مشهدی، عمل بهزاد	"	پری ساقی کار شاه قلی ۲۶۲۹
و مذهب یاری و شمس الدین کرمانی	"	پنج گنج امیر خسرو کار تبریز ۶۲
در قاهره ۲۵۰۸، ۲۵، ۱۱۲۸	"	پهلوان و شیر ژبان ۹۶۲ ص ۵۷۲
خط علی کاتب ۲۳۷۷	"	پور تربیت :
خط میر علی تبریزی ۳۱۴	"	پور تربیت عمل بهزاد ۹۶۵
مصور خط حکیم رگنا ۲۶۱۶	"	" " امیر علی شیر عمل محمود مذهب
خط محمد رضا مشهدی ۲۳۷۸	"	۳۶۵
خط یاری هروی ۲۲۰۷	"	" " عمل صدیقی بیگ (م) ۹۷۲، ۹۷۳
خط محمود مذهب ۲۶۱۱	"	" " سفیر روس بدرنار صفوی ۹۸۰
خط محمد بن نظام الدین ۲۲۸	"	" " شببانی خان عمل بهزاد ۲۵۱
مکتب بخارا در لینن گراد ۲۴	"	" " عمل علی حسینی ۲۴۴۰
مکتب شیراز ۹۷	"	" " عمل کوپک نقاش ۹۶۵
دارای سه مجلس کار هرات ۲۳۷۹	"	ت
بهارستان جامی :	"	تاج المآثر خط قطب الدین کرمانی ۳۷
بهارستان نوشته ۸۹۵ ق ۲۵۸۷	"	تاریخ مصور خاندان تیموریه با ۱۱۲ منیاتور
کار محمود مذهب ۲۶۰۹	"	عصر بابر ۲۵۶۱
خط ناصرالدین علی ۱۶۳	"	تاریخ حافظ ابرو مصور هرات ۱۰۳۰ ص ۶۱۱
بیاض :	"	تحفة الاحرار جامی .
بیاض اشعار تیموریه کار هرات ۲۵۵۹	"	" گارقزوین ۵

شماره ۲۱۴۲ ترکیه ۹۸۵ ص ۵۹۱	البم شاه اسماعیل صفوی ۹۶۸ ص ۵۸۵
شماره ۲۱۴۳ ترکیه ۹۸۶ ص ۵۹۱	البم شاه طهماسب و امیر غیب بیگ ۹۶۶
شماره ۲۱۴۴ ترکیه ۹۷۱ ص ۵۸۷	البم غریب میرزا کار هرات ۹۶۵
شماره ۲۱۴۵ ترکیه ۹۷۶	البم مجموع الغرائب بایسنغر میرزا ۹۶۴
شماره ۲۱۴۶ ترکیه ۹۷۲ ص ۵۸۷	البم یوسف بهادر خان ۹۶۹ ص ۵۸۶
شماره ۲۱۴۷ ترکیه ۹۷۰ ص ۵۸۷	(رک . مرقع)
بایسنغر شماره ۲۱۵۲ ترکیه ۹۶۲	انوار سهیلی مصور خط عبدالرحیم ۲۵۵۵
سلطان یعقوب شماره ۲۱۵۳ ترکیه ۹۶۱	انیس العشاق خط امامی هروی ۹۲۵
۲۱۵۵ ترکیه ۹۸۰ ص ۵۸۹	انیس الناس کار هرات ۳۶۹
۲۱۵۷ ترکیه ۹۸۲	ب
۲۱۵۸ ترکیه ۹۸۹ ص ۵۹۲	باربد اثر میرزا علی ص ۸۱۷
عبدالعزیز خان ۲۱۵۹ ترکیه ۹۷۹ ص	بازگشت خسرو اثر میرک ص ۸۱۷
۵۸۹	بدایع الافکار مکتب بخارا ۱۳۱
سلطان یعقوب ۲۱۶۰ ترکیه ۹۶۳	بلبل نامه عطار خط حبیب سمرقندی ۲۳۶۴
۲۱۶۲ ترکیه ۹۷۴ ص ۵۸۷	بهرام میرزا در شکار اثر مظفر علی ص ۸۱۷
۲۱۶۵ ترکیه ۹۸۷ ص ۵۹۱	بوستان سعدی :
۲۱۶۶ ترکیه ۹۷۸ ص ۵۸۹	" خط اظهار هرات ۱۲۹
۲۱۶۸ ترکیه ۹۷۵ ص ۵۸۸	" خط شیخ محمد کار بهزاد ۲۷۸
۲۱۷۶ ترکیه ۹۸۸ ص ۵۹۱	" مصور عمل حاجی محمد خط شهسوار
۲۱۹۶ ترکیه ۹۷۷	۲۵۹۴
بایسنغر میرزا ۲۳۱۰ ترکیه ۹۸۱	" خط پیر علی بن عبدالرحمن جامی
۱۴۸۳ ترکیه ۹۹۰ ص ۵۹۲	۲۳۷۶
عبدالله خان بخارا ۱۴۸۸ ترکیه ۹۹۱	" عماد حسینی مکتب هرات ۱۳۰
کار سمرقند ۱۴۸۹ ترکیه ۹۹۲ ص ۵۹۲	" کار مکتب بخارا ۲۱۸
سلطان علی ۱۴۹۱ ترکیه ۹۹۳ ص ۵۹۳	" خط سلطان محمد نور ۴۸۷، ۲۱۸۷
ابوسعید میرزا ۱۴۹۴ ترکیه ۹۹۴ ص ۵۹۳	" خط سلطان محمد خندان ۴۷۴
۱۵۱۴ ترکیه ۹۹۵ ص ۵۹۳	" خط محمود شهابی هروی ۲۲۱۵،
بهرام میرزا ۹۶۷	۲۵۵۰، ۲۲۱۶

تصویر رستم و رخسار ۹۶۲ ص ۵۶۶	"	۲۴۹۷
دواسپ جنگنده کار درویش محمد هروی	"	کار هرات ۱۰۲
نقاش ۹۶۱	"	کار هرات در حیات مولف ۱۳۳
جنگ دو نیزه دار ۹۶۲ ص ۵۶۸	"	خط خوانند سالک ۵۰۲
جنگ با ازدها ۹۶۲ ص ۵۶۸	"	خط خواجه جان در لندن ۱۷۲ تک
جنگ با شیر ۹۶۲ ص ۵۶۸	"	خط خواجه جان مکتب بخارا ۲۸۳
جنگ با شیر ۹۶۲ ص ۵۶۹	"	خط سلطان علی مشهدی ۲۴۸۸، ۴۶۰
جنگ ازدها و شکاریان ۹۶۲ ص ۵۶۷	"	خط سلطان محمد نور ۲۴۱۹
جنگ رستم با حکمران چین ۹۶۲ ص ۵۶۹	"	خط شاه حسین هروی ۳۰۰
جنگ دو پهلوان شیر کش ۹۶۲ ص ۵۶۸، ۵۷۰	"	خط محمد قاسم شادیشاه ۲۴۲۰
جنگ شهسوار نازنده (نامکمل) ص ۵۷۱	"	خط کمال نشابوری ۱۱۳۶
جنگ دو سوار نازنده ۹۶۲ ص ۵۶۹	"	کار محمود مذهب ۲۴۸۴، ۲۸۴
شهسوار شیر کش ۹۶۲ ص ۵۷۰	"	خط مقصود هروی ۷۰۱
عمل پسر عبدالله مصور ۹۶۹ ص ۵۸۶	"	خط میرکلنگی مکتب بخارا ۳۰۲، ۲۱
غریب میرزا ۹۶۵	"	۳۳۱، ۳۳۰
تاج الدین ریخته‌گر از بهرام میرزا ۹۶۷	"	خط ناصر کاتب ۸۲۷
ص ۵۸۱	"	خط نظام ۶۹۹
عمل محمد بن عبدالحی (م) ۹۶۹	"	تحفة العراقین خط شاه قاسم ۵۱۸
ص ۵۸۶	"	تحفة العشاق ۹۳۹ تک
جنگ شتران عمل بهزاد ۳۶۷	"	ترجمه تاریخ طبری خط قطب‌الدین کار هرات
دربار شاه طهماسب ۱۵	"	۳۸
قصر بگ حکمران عمل شیخی بیگ (م) ۹۶۱	"	ترجمه تاریخ طبری کار هرات ۲۷۰
۲۴۸۲	"	ترجمه نصایح محمد (ص) خط شاه محمود
ملاقات همای و همایون کار هرات در ۲۴۸۲	"	۳۸۶
۵ تابلو ۲۴۸۲	"	ترجمه منظوم چهل حدیث خط سلطان علی
راهب عیسوی کار بهزاد ۹۷۵	"	مشهدی ۹۶۷
	"	ترجیع بند جامی خط میر علی هروی ۷۱۳
	"	تصاویر :

یک صفحه عمل بهزاد ؟ ۲۴۲	"	عمل سلطان محمد شاگرد بهزاد در
جوان نقاش عمل بهزاد در هرات	"	ادنیره ۲۸۲
۲۵۸	"	عمل قاسم نقاش ۹۷۳
یک صفحه دیوان نوائی سبک بهزاد	"	عمل مسعود بن میرک ۹۸۰
۲۱۷	"	عمل بخارا ۳۶ قطعه ۹۹۵
عمل حاجی محمد مصور بخارا ۹۸۵	"	عمل میر علی (م) ۹۷۱ ص ۸۱۷
رستم و افراسیاب و رخسار ۹۶۲ ص	"	عمل میر محمد سمرقندی ۹۷۰
۵۷۱	"	حمله بهرام گور بر شیر ۹۶۲ ص ۵۷۰
عمل شهاب الدین عبدالله هروی بن	"	شکار شاهزاده عمل استاد محمد هروی
میر علی در سمرقند ۹۶۹ ص ۵۸۶	"	۹۶۱
اشعار جامی عمل عبیدالله بخاری	"	عمل محمود مصور در هند ۴۳ قطعه
۹۸۰	"	۲۵۹۴
یک صفحه شاهنامه کار هرات ۲۳۸	"	عمل ولیجان (م) ۹۷۰ تا ۹۷۵
عمل علی بیگ کاتب ۹۶۹ ص ۵۸۷	"	(رک : منیاتور)
عمل رضا عباسی در هرات ۶۶	"	تفسیر حسینی کار بخارا ۱۸۹ تک
معراج ۹۷۴	"	تفسیر حسینی خط جلال الدین هروی کار
دربار شاه صفوی ۹۷۷	"	هرات ۱۵۴
صحنه شکار مکتب بخارا ۲۶۰	"	تفسیر سوره یوسف خط مهربانو خواهر بابر
گیو و پیران ۹۶۲	"	شاه ۲۵۹۱
عمل مولانا حسین مذهب ۹۶۶	"	تفسیر عربی قرآن کار هرات ۱۸۲ تک
عمل محب‌الله کاتب ۹۹۰	"	تمر نامه خط محمد هروی در بلخ ۲۵۵۴
شهرزاده ترک عمل بهرام قلی (م) ۹۷۷	"	تیمور نامه هانتفی :
تصاویر عمل بهزاد ۹۷۱، ۹۷۴، ۳۶۷، ۲۴۳	"	خط محمود هروی در بخارا ۲۴۳۰
(رک : بهزاد)	"	خط علی جامی ۲۶۰۶، ۸۴۷
منقول از کارهای بهزاد ۹۸۵ ص ۵۹۲	"	خط هدایت‌الله ۱۰۶۶
عمل اظهر شماخی ۹۶۱	"	خط محمود مذهب هروی در بخارا :
عمل جعفر تبریزی ۹۶۱	"	۱۰۲۵ ص ۶۰۸
	"	خط شاه محمود ۲۲۵

خط سلطان حسین هروی ۶۵۴	"	خط سلطان حسین هروی ۶۵۴	"
خط مرشد شیرازی ۶۱۹	"	خط مرشد شیرازی ۶۱۹	"
خط زین الدین محمود کار هرات ۴۴	"	خط زین الدین محمود کار هرات ۴۴	"
خط عبدالکریم خوارزمی ۴۱۶	"	خط عبدالکریم خوارزمی ۴۱۶	"
خط علی حسینی در هرات ۲۴۰۳	"	خط علی حسینی در هرات ۲۴۰۳	"
حدقة الحدیقه خط شمس الدین کرمانی ۲۳۳۶	"	حدقة الحدیقه خط شمس الدین کرمانی ۲۳۳۶	"
حدیقه سنائی :	"	حدیقه سنائی :	"
خط میر علی هروی در بخارا ۱۰۳	"	خط میر علی هروی در بخارا ۱۰۳	"
مرشد عطار شیرازی ۶۱۶	"	مرشد عطار شیرازی ۶۱۶	"
حدیقه السعداء خط میر علی هروی با	"	حدیقه السعداء خط میر علی هروی با	"
۱۷ منیاتور روش بهزاد ۲۶۴۳	"	۱۷ منیاتور روش بهزاد ۲۶۴۳	"
حرز الامان خط سلطان محمد خندان ۲۳۲۲	"	حرز الامان خط سلطان محمد خندان ۲۳۲۲	"
حسن و دل فتاحی خط مرشد ۲۴۰۱	"	حسن و دل فتاحی خط مرشد ۲۴۰۱	"
حفظ الآفت خط عبدالله طباطبائی هروی ۴۱۰	"	حفظ الآفت خط عبدالله طباطبائی هروی ۴۱۰	"
حیره الابرار نوائی خط سلطان علی مشهدی	"	حیره الابرار نوائی خط سلطان علی مشهدی	"
کار هرات ۲۸۹	"	کار هرات ۲۸۹	"
حیره الابرار نوائی منسوب بقاسم علی مکتب	"	حیره الابرار نوائی منسوب بقاسم علی مکتب	"
هرات ۲۸۸	"	هرات ۲۸۸	"
خ	"	خ	"
خاوران نامه حسام خوسفی با ۱۱۵ مجلس	"	خاوران نامه حسام خوسفی با ۱۱۵ مجلس	"
مصور ۸۵۴ ق ۲۶۴۴	"	مصور ۸۵۴ ق ۲۶۴۴	"
خاور نامه کار فرهاد مصور ۲۵۶	"	خاور نامه کار فرهاد مصور ۲۵۶	"
خسرو و شیرین نظامی :	"	خسرو و شیرین نظامی :	"
خط اظهر ۳۲۵	"	خط اظهر ۳۲۵	"
خط جعفر کار هرات ۶۹	"	خط جعفر کار هرات ۶۹	"
خط سلطان محمد ص ۸۱۷	"	خط سلطان محمد ص ۸۱۷	"
خط علی حسینی ۲۸	"	خط علی حسینی ۲۸	"
خسرو و شیرین میرزا جعفر بیگ خط محمد	"	خسرو و شیرین میرزا جعفر بیگ خط محمد	"
حسین کشمیری ۲۵۴۳	"	حسین کشمیری ۲۵۴۳	"
خسرو و شیرین هاتقی خط مظفر حسین ۶۲۲	"	خسرو و شیرین هاتقی خط مظفر حسین ۶۲۲	"
خط زین الدین محمود کار هرات ۴۴	"	خط زین الدین محمود کار هرات ۴۴	"
خط عبدالکریم خوارزمی ۴۱۶	"	خط عبدالکریم خوارزمی ۴۱۶	"
خط علی حسینی در هرات ۲۴۰۳	"	خط علی حسینی در هرات ۲۴۰۳	"
حدقة الحدیقه خط شمس الدین کرمانی ۲۳۳۶	"	حدقة الحدیقه خط شمس الدین کرمانی ۲۳۳۶	"
حدیقه سنائی :	"	حدیقه سنائی :	"
خط میر علی هروی در بخارا ۱۰۳	"	خط میر علی هروی در بخارا ۱۰۳	"
مرشد عطار شیرازی ۶۱۶	"	مرشد عطار شیرازی ۶۱۶	"
حدیقه السعداء خط میر علی هروی با	"	حدیقه السعداء خط میر علی هروی با	"
۱۷ منیاتور روش بهزاد ۲۶۴۳	"	۱۷ منیاتور روش بهزاد ۲۶۴۳	"
حرز الامان خط سلطان محمد خندان ۲۳۲۲	"	حرز الامان خط سلطان محمد خندان ۲۳۲۲	"
حسن و دل فتاحی خط مرشد ۲۴۰۱	"	حسن و دل فتاحی خط مرشد ۲۴۰۱	"
حفظ الآفت خط عبدالله طباطبائی هروی ۴۱۰	"	حفظ الآفت خط عبدالله طباطبائی هروی ۴۱۰	"
حیره الابرار نوائی خط سلطان علی مشهدی	"	حیره الابرار نوائی خط سلطان علی مشهدی	"
کار هرات ۲۸۹	"	کار هرات ۲۸۹	"
حیره الابرار نوائی منسوب بقاسم علی مکتب	"	حیره الابرار نوائی منسوب بقاسم علی مکتب	"
هرات ۲۸۸	"	هرات ۲۸۸	"
خ	"	خ	"
خاوران نامه حسام خوسفی با ۱۱۵ مجلس	"	خاوران نامه حسام خوسفی با ۱۱۵ مجلس	"
مصور ۸۵۴ ق ۲۶۴۴	"	مصور ۸۵۴ ق ۲۶۴۴	"
خاور نامه کار فرهاد مصور ۲۵۶	"	خاور نامه کار فرهاد مصور ۲۵۶	"
خسرو و شیرین نظامی :	"	خسرو و شیرین نظامی :	"
خط اظهر ۳۲۵	"	خط اظهر ۳۲۵	"
خط جعفر کار هرات ۶۹	"	خط جعفر کار هرات ۶۹	"
خط سلطان محمد ص ۸۱۷	"	خط سلطان محمد ص ۸۱۷	"
خط علی حسینی ۲۸	"	خط علی حسینی ۲۸	"
خسرو و شیرین میرزا جعفر بیگ خط محمد	"	خسرو و شیرین میرزا جعفر بیگ خط محمد	"

خط شاه محمد دره‌بی در قندهار ۵۶۳	"	خط شاه محمد دره‌بی در قندهار ۵۶۳	"
خط محمد رزه ۱۳۶، ۸۳۹	"	خط محمد رزه ۱۳۶، ۸۳۹	"
خط بن عبدالعزیز هرات ۱۵۳	"	خط بن عبدالعزیز هرات ۱۵۳	"
خط میر علی هروی ۱۷۴ تک ۷۰۵	"	خط میر علی هروی ۱۷۴ تک ۷۰۵	"
خط شاه قاسم هروی ۲۹۹	"	خط شاه قاسم هروی ۲۹۹	"
خط شاه محمود مشهدی ۲۴۳۱	"	خط شاه محمود مشهدی ۲۴۳۱	"
خط علاء الملک سبزواری ۶۹۲	"	خط علاء الملک سبزواری ۶۹۲	"
ج	"	ج	"
چام جم اوحدی خط شیخ محمد هروی ۲۶۰۲	"	چام جم اوحدی خط شیخ محمد هروی ۲۶۰۲	"
چام جم خط حسین کلو ۱۱۶۸	"	چام جم خط حسین کلو ۱۱۶۸	"
چام جم خط میر علی هروی ۷۰۴	"	چام جم خط میر علی هروی ۷۰۴	"
چام جم خط محمود هرات ۱۳۴	"	چام جم خط محمود هرات ۱۳۴	"
چام جم خط شیخ محمد انصاری ۲۳۸۷	"	چام جم خط شیخ محمد انصاری ۲۳۸۷	"
جامع بایسنغری حافظ ابرو مصور و مذهب در	"	جامع بایسنغری حافظ ابرو مصور و مذهب در	"
حیات مولف ۱۰۲۹ ص ۶۱۱	"	حیات مولف ۱۰۲۹ ص ۶۱۱	"
جزو قرآن خط شاه محمود ۳۸۹	"	جزو قرآن خط شاه محمود ۳۸۹	"
جزو قرآن خط دوست محمد ۱۰۶۹	"	جزو قرآن خط دوست محمد ۱۰۶۹	"
جمال و جلال آصفی مصور خط سلطان علی	"	جمال و جلال آصفی مصور خط سلطان علی	"
قائنی در هرات ۲۴۴۶	"	قائنی در هرات ۲۴۴۶	"
جنگ ابراهیم میرزا تیموری مکتب هرات	"	جنگ ابراهیم میرزا تیموری مکتب هرات	"
۳۶۸	"	۳۶۸	"
جنگ اشعار بخط جعفر در هرات ۲۶۶	"	جنگ اشعار بخط جعفر در هرات ۲۶۶	"
جواهر الذات مصور خط احمد هروی ۲۳۶۳	"	جواهر الذات مصور خط احمد هروی ۲۳۶۳	"
جهانگشای جوینی ۸۴۱ ق ۲۴۷۰	"	جهانگشای جوینی ۸۴۱ ق ۲۴۷۰	"
جهانگیر نامه خط عبدالرحیم هروی ۶۶۶	"	جهانگیر نامه خط عبدالرحیم هروی ۶۶۶	"
چ	"	چ	"
چهار کتاب امیر خسرو تحریر ۸۳۲ ق ۱۳۵	"	چهار کتاب امیر خسرو تحریر ۸۳۲ ق ۱۳۵	"
چهار مقاله برای بایسنغر در هرات نوشته	"	چهار مقاله برای بایسنغر در هرات نوشته	"
شده ۱۰۵۱	"	شده ۱۰۵۱	"
چهل حدیث :	"	چهل حدیث :	"
خط بابا شاه ۵۱۱	"	خط بابا شاه ۵۱۱	"
خط میر علی هروی ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۲	"	خط میر علی هروی ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۲	"
۸۴۵	"	۸۴۵	"
خط سلیم نشابوری ۵۴۸	"	خط سلیم نشابوری ۵۴۸	"
خط شاه محمود ۳۸۵	"	خط شاه محمود ۳۸۵	"
خط سلطان علی مشهدی ۷۳	"	خط سلطان علی مشهدی ۷۳	"
چهل و یک باب مالک دینلی ۱۴۱۹	"	چهل و یک باب مالک دینلی ۱۴۱۹	"
چهل کلمه علی :	"	چهل کلمه علی :	"
خط شیخ محمود هروی در بغداد ۶۳۴	"	خط شیخ محمود هروی در بغداد ۶۳۴	"
خط بابا شاه ۵۱۲	"	خط بابا شاه ۵۱۲	"
خط شاه محمود ۳۸۷، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۱۶۰۳	"	خط شاه محمود ۳۸۷، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۱۶۰۳	"
۱۶۰۴	"	۱۶۰۴	"
خط عبدالرحیم روشن قلم ۲۵۵۶	"	خط عبدالرحیم روشن قلم ۲۵۵۶	"
ح	"	ح	"
حاتم نامه کاشفی کار هرات ۱۰۴	"	حاتم نامه کاشفی کار هرات ۱۰۴	"
حاتمیه کاشفی خط شاه محمود ۳۸۳	"	حاتمیه کاشفی خط شاه محمود ۳۸۳	"
حافظ و سعدی (اشعار) خط محمد بن مسعود	"	حافظ و سعدی (اشعار) خط محمد بن مسعود	"
۲۵۸۰	"	۲۵۸۰	"
حاشیه شرح عقائد خط عماد الدین از مکتب	"	حاشیه شرح عقائد خط عماد الدین از مکتب	"
بخارا ۱۴۸	"	بخارا ۱۴۸	"
حالنامه عارفی :	"	حالنامه عارفی :	"
خط شاه محمود وحسن علی ۸ مجلس	"	خط شاه محمود وحسن علی ۸ مجلس	"
کار بهزاد ۲۴۰۲	"	کار بهزاد ۲۴۰۲	"
خط عبدی نشابوری ۴۲۴	"	خط عبدی نشابوری ۴۲۴	"
خط سلطانعلی مشهدی ۱۱۲۷، ۳۵۲	"	خط سلطانعلی مشهدی ۱۱۲۷، ۳۵۲	"
خط میر علی هروی ۲۵۲۲، ۲۵۲۳	"	خط میر علی هروی ۲۵۲۲، ۲۵۲۳	"

خط قاسم علی شیرازی ۶۵۹	" عمل محمد حسینی در هرات ۱۰۱۲ ص
خط محمد رزه ۱۳۶	۶۰۴
خط محمود شهابی ۲۲۱۷	" خط محمد قاسم اشکابادی ۱۰۱۰
خط مقصود کار شاگردان بهزاد در بخارا	" کار میرک ۳۴۲، ۲۴۴
۷۰۲	" خط منعم الدین اوحدی ۸۰۵
کار محمود مذهب در بخارا ۲۴۴۹	" خط شمس الدین محمد ۶۵۶
خط محمود رفیقی هروی ۱۳۱۳	" خط عماد ابرقوهی و عبدالرحمن خوارزمی
نظامی :	۱۰۰۸ ص ۶۰۳
کار ابوبکر بن اسماعیل ۱۰۱۴ ص ۶۰۵	" خط علی تبریزی ۸۱۸
برای خایر خاتون هرات ۱۰۱۵	" خط سلیم نشابوری ۱۰۱۷ ص ۶۰۶
خط بابا شاه ۵۰۸	" خط خلیل بن درویش جامی ۲۳۵۶
خط محمد رزه ۱۳۶، ۲۵۹۲، ۲۵۹۳	" خط محمود مذهب در بخارا ۲۴۴۸
خط اظهار ۹۵۲	" خط حسین گیلوئی ۱۰۰۵ ص ۶۰۲
خط شیخ محمد هروی ۲۶۰۱	" خط محمد بن ابراهیم با ۲۷ مجلس مصور
خط علی بن حاجی محمد با ۲۵ مجلس	۲۳۳۹
مصور ۲۳۴۰	" خط مثالی با ۱۵ مجلس مصور ۲۳۴۴
خط کار میر سید علی در تبریز ۳۴۵	" خط یار محمد هروی با ۲۶ مجلس ۲۳۵۲
خط عبدالرحیم هروی عمل عبدالصمد	" برای سلطان محمد فاتح ۱۰۱۳
۳۳۳	" خط قاسم شیرازی ۲۱۵
خط محسن سبزواری ۲۳۵۵	" خط حسن شیرازی ۶۱
خط میر علی هروی ۳۵۴	" خط نعیم الدین ۲۵۳، ۲۶۴
خط سلطان محمد نور ۷۷، ۲۲۰، ۲۳۵۱	" محمد قوام حمای ۸۲، ۲۲۹، ۶۰۶،
خط فخرالدین احمد و شیخ محمد هروی	۱۳۹۹، ۶۴۸
برای اوزون حسن ۱۰۰۲ ص ۶۰۱	" خط سلطان علی مشهدی ۱۰۰۴، ۴۶۷،
عمل بهرام قلی ۲۵۰۶	۱۰۱۶
عمل بهرام افشار در شیراز ۲۴۹۸	" خط یوسف شاه تبریز با تذهیب و تصویر
عمل مظفر علی ۲۶۲۱	سلطان علی باوردی ۱۰۰۹ ص ۶۰۲
خط عبدالوهاب حجازی ۸۳۰	" خط سلطان علی مشهدی عمل بهزاد

برای شاه اسماعیل صفوی با تذهیب	" کار هرات با مهر شاهرخ ۲۴۹۳
یاری ۲۳۴۸	" کار هرات با صورت الخ بیگ ۱۰۰۷
کار بهزاد و قاسم علی ۲۶۱	" با ۱۵۱ مجلس منیا تور ۲۳۴۱
منسوب بعمل بهزاد ۲۴۹۶	" مکتب بخارا ۱۰۰
عمل شاگردان بهزاد در تبریز ۲۶۲	" عصر تیموریان با ۶۵ مجلس ۲۳۴۲
عمل میرک، بهزاد، قاسم علی ۶۶۳	" عصر تیموریان با ۴۴ مجلس ۲۳۴۵
خط سلطان علی و عمل بهزاد ۱۹۹	" مکتب اصفهان ۸۵۲ ق ۲۷۳
عمل بهزاد در هرات ۲۶۳	" با ۱۶ مجلس مصور هنر تیموریان ۲۳۳۷
خط سلطان علی مشهدی و عمل بهزاد	" کار آذربایجان ۹۵۱
با ۴۰ مجلس مصور ۲۳۴۸	" ۸۳۵ ق لینن گراد ص ۷۹۵
خط عبدالرحمن بن محمد اسماعیل کار	" ۸۸۴ ق لینن گراد ص ۷۹۷
هرات ۱۰۰۶ ص ۶۰۳	" ۸۹۶ ق لینن گراد ص ۷۹۷
خط عبدالرحمن خوارزمی ۴۱۵	خمسه نوایی :
خط عبدالرحمن خوارزمی ۱۰۰۳ ص ۶۰۲	" خط عبدالجلیل کار هرات ۴۲
خط مرشد الدین شیرازی با ۲۰ مجلس	" خط عبدالوهاب حجازی ۸۲۹
۲۳۵۴	" کار هرات در تاشکند ص ۷۹۳
خط مرشد ۲۳۴	" خط سلطان علی مشهدی ۱۰۶۰
خط مرشد با ۳۰ مجلس مصور ۲۳۵۳	" خط سلطان علی مشهدی عمل بهزاد
خط مرشد با ۲۸ مجلس مصور ۲۳۳۸	۵۳
خط مرشد با ۳۶ مجلس ۲۳۵۰	۵
خط مرشد با ۲۹ مجلس ۲۳۴۹	درج الدرر خط عهد تیموریه ۲۵۸۳
خط مرشد با ۲۹ مجلس ۲۳۴۷	دعوات بخط علاءالدین ۸۴۳
خط مرشد ۲۵۲، ۳۲۰، ۳۲۱	دقائق الحقایق خط علاءالدین بن احمد
کار هرات ۱۰۱۱، ۱۴۶، ۴۹، ۱۳، ۱۰	۱۳۷
کار شیراز ۵۶، ۵۵	دیهنامه او یغوری خط زین العابدین ۹۸۲
۱۸ مجلسی عصر تیموریه ۲۳۴۶	دیوان ها :
۲۸ مجلسی عصر تیموریه ۲۳۴۳	دیوان ابن یمین خط حسین خوارزمی ۴۵۶
از سوابق مکتب هرات ۲۴۵۷	" ابن یمین خط حسین محمد خندان

خط خلیل جامی ۱۰۷۳	"	۲۳۸۸
خط درویش علی ۶۵۸	"	امیری خط میر شرف ۱۰۶۳
خط زین الدین محمود ۶۳۲	"	امیر خسرو خط سلطانعلی مشهدی
خط شاه محمود ۳۸۴	"	۴۶۸
خط علی جامی ۲۶۰۶	"	امیر خسرو خط نعیم الدین ۸۳۲
خط علی رضا ۱۳۲	"	امیر خسرو خط محمد بقال ۱۵۱۴
خط غیاث الدین علی جامی ۸۴۷	"	امیر خسرو مکتب هرات ۲۷۵، ۲۵۹
خط مقصود هروی ۷۰۰	"	امیر خسرو خط یار محمد هروی ۲۳۸۱
خط میر علی و عمل بهزاد ۱۰۶	"	امیر خسرو ۸۲۲ ق ۲۴۴۵
خط نعیم الدین ۲۴۰۷	"	انوری خط علی حافظ ۱۴۶۰
دیوان جاهی (ابراهیم میرزا) ۴۵۱	"	انیسی خط عبدالرحیم خوارزمی انیسی
دیوان حافظ :	"	۶۶۵
خط احمد حسینی مشهدی ۲۳۹۶	"	اوحدی خط علی جان هروی ۶۵۷
خط احمد بن سلطانعلی ۱۳۹	"	بسحق خط عبدالله سمرقندی ۲۳۹۸
خط جعفر بایسنغری ۱۰۶۵، ۲۳۱۹،	"	دیوان جامی :
۲۳۹۲	"	مکتب هرات ۱۵۸، ۱۵۷
مصور بهزاد ۲۴۵۲	"	عمل بهزاد ۲۳۷
خط حاجی محمد هروی ۱۰۹	"	خط اظهار ۲۴۰۸
خط زین الدین ۲۴۷	"	خط برهان هروی ۲۶۰۸
خط سلطانعلی مشهدی ۱۰۸، ۴۶۲،	"	خط پیر علی جامی ۶۸
۲۵۱۸	"	خط محمد حسین بن علی ۱۳۸، ۱۰۷،
خط سلطانعلی قائنی ۳۵۳	"	۵۵۰
خط سلطان محمد نور ۴۸۶، ۲۵۲۳،	"	خط محمد محسن با تصویر فریدون میرزا
خط سلطان محمد خندان ۱۴۰، ۳۰۴،	"	و مقدمه عبدالله مروارید ۱۰۰۰
کار شیخ زاده و سلطان محمد نور ۲۴۸۳	"	خط شیخ محمد هروی ۶۳۹، ۱۴۶۹،
خط عبدالرحیم انیسی ۶۶۴	"	خط شیخ محمد بن فخرالدین هروی
خط عبدالرحمن کاتب ۲۵۷۶	"	۶۳۷
خط قطب الدین حسینی ۲۲۱۴	"	خط عبدالکریم ۲۱۶

خط قوام شیرازی ۲۳۹۵	"	دیوان سلطان سلیم خط عبدالواحد مشهدی
خط کمال نور بخشی ۲۵۹۸	"	۸۲۴
خط مرشد شیرازی ۲۳۹۴	"	دیوان سلیمی خط عبدالواحد مشهدی ۲۴۲۸،
خط محمد حمامی ۲۶۱۰	"	۲۴۲۹
خط محمد رحیم مشهدی ۵۷۸	"	دیوان سلطان احمد جلایر خط عبیدالله ۲۳۹۷
خط محمد رزه	"	دیوان سلطان حسین بایقرا :
خط میرک ۲۵۸۸	"	خط و کار سلطان علی مشهدی ۴۶۵،
خط میر کلنگی بخارا ۹۵۴	"	۱۰۲۴ ص ۶۰۸
خط محمد بن ابراهیم منعم ۲۶۴۵	"	خط قاسم علی ۱۱۳۴
خط محمد محسن هروی ۱۰۱	"	کار هرات ۲۶
کار محمود مذهب ۹۳۲	"	دیوان سوزنی خط کمال ثانی ۶۶۰
خط محمود هروی در بغداد ۲۳۹۳	"	دیوان سهیلی خط سلطان علی مشهدی ۶۵
خط محمود نشابوری ۹۵۷	"	دیوان سهیلی خط سلطان محمد نور ۷۶
خط یعقوب حسن ۵۷۵	"	دیوان سیف خط کمال ثانی ۶۶۱
با منیاتورهای عالی هرات در عصر تیموریان ۱۰۲۲، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰،	"	دیوان شاهی (امیر) :
۲۵۷۹، ۲۵۶۰	"	خط سلطانعلی مشهدی ۲۰۸، ۲۰۷۲، ۴۶۳،
دیوان حسن دهلوی :	"	۲۴۸۷، ۲۴۰۴
خط محمد حسین کشمیری ۲۵۴۲، ۳۷۲،	"	خط شاه محمود در تبریز ۳۷۶
۲۶۳۱	"	خط محمد بهرام ۱۴۲۶
دیوان خطائی خط یاری هروی ۵۷۳	"	خط زین الدین محمود هرات ۴۶
دیوان فانی خط کمال ثانی ۶۶۲	"	خط شیخ محمود جعفری ۱۳۵۴
دیوان رانی خط دوری هروی ۲۵۳۸	"	خط محمد قاسم شادیشاه ۶۴۰
دیوان ریاضی خط میر علی هروی ۱۶۹۷	"	خط محمود بن سلطان علی ۶۳۳
دیوان حسینی خط خلیل تبریزی ۴۸۸	"	خط میر علی هروی ۲۵۲۱، ۱۴۶۲،
دیوان سعدی خط راجو ۱۴۱	"	خط محمد قوام شیرازی ۱۳۹۶
دیوان سعدی خط میر محمد بخارا ۱۴۲	"	خط جلال الدین محمود مشهدی ۶۳۰
دیوان سلمان خط نعیم الدین ۱۰۴۱	"	خط سید احمد مشهدی ۴۲۰
	"	خط شاه محمد ۲۴۰۵

" خط محمد مومن هروی ۶۲۷	" خط و عمل سلطان محمد ۲۴۶۰
یوان شمس خط شیخ محمد هروی ۱۵۰۶	" خط سلطان محمد خندان ۷۵
یوان عصمت خط نعیم الدین ۲۴۰۰	" " " " " ۲۶۱۲
یوان قاسم انوار خط شاه قاسم ۵۱۴	" خط محیی هروی ۶۰۸
یوان قاسم انوار خط عبدی ۲۵۴۰	" خط حسین شهابی ۴۵۷
یوان قاسم انوار خط محمود بن سلطان علی	" خط قاسم علی ۲۲۷
در بلخ ۱۴۳۳	" خط درویش محمد هروی ۱۰۲۳
یوان قاسم نوار مکتب هرات ۱۱۰،۳۲	" کار هرات ۹۱،۴۸،۴۱
یوان کاتبی :	" کار هرات در تاشکند ۷۹۴،۷۹۳
" خط سلطان حسین ۱۰۷۰	" کار هرات در لینن گراد ۹۱
" خط محمد بقال ۱۵۱۳	دیوان هلالی :
" خط یوسف علی سبز ۲۱۹۷	" خط محمود شهابی ۲۴۳۴،۴۲۵
یوان کامران خط محمود شهابی ۲۵۴۶	" خط یاری هروی ۲۴۳۳
یوان کمال خجندی :	ذ
" خط نعیم الدین شیرازی ۸۳۱	ذخیره الملوک خط محمود رفیقی ۱۵۵
" خط سلطانعلی مشهدی ۳۹	ر - ز
خط شیخ محمود هروی ۲۳۶۵	راپور جعفر بر ۲۳ تن هنرمند مکتب هرات ۹۶۱
۲۵۶۲	رباعیات خیام خط قوام ۶۵۰
یوان مانی خط حیدر حسینی ۶۳	" " خط علی حسینی در هرات ۲۳۳۵
یوان مشفق ۱۱۱	" " خط شیخ محمود ۲۷۱
یوان معزی ۲۸۷	" " خط سلطانعلی مشهدی ۴۵۹
یوان مغربی خط شیخ محمد هروی ۱۵۰۷	رباعیات خط محمد رضا تبریزی ۴۲۰
یوان ناصر خسرو مصور هرات ۱۰۲۱	رباعیات سید محمد خط میر کلنگی ۴۹۶
یوان نظام هروی خط زین الدین محمود	رساله اضطرابات خط سلطان علی هروی ۱۹۹
۶۳۱	رساله باب حادی عشر خط مالک دیلمی
یوان نظام خط علی حسینی ۱۱۴	۵۸۹
یوان نوایی :	رساله تحقیق جسم خط عماد ۱۴۸
خط سلطان علی مشهدی ۷۴،۵۲،۳۱	رساله حسن و دل فتاحی خط مالک دیلمی ۸۶

" رساله طب خط مرشد ۱۶۸	" خط میر علی هروی ۲۲۴،۲۵۳۰
رساله قافیه خط محمد ایریشمی ۱۴۲۶	" خط محمد قاسم جامی ۲۴۲۴
رساله معما کار هرات ۹۳۵	" خط خلیل بن درویش جامی ۲۵۵۳
رساله موجودات خط محمد مومن هروی ۶۲۸	" خط علی در بخارا ۱۴۳
رسائل سوری خط محمد باقر هروی ۲۵۴۱	" خط بابا شاه ۲۴۲۲
رسم الخط مجنون رفیقی خط محمد بهرام	" خط شاه محمد مشهدی ۵۲۱
در شام ۲۴۸۰	" خط محمد قوام ۲۳۰
رقعات خط میر علی تبریزی ۴ قطعه ۷۱۷،	" خط معزالدین حسینی ۲۴۲۶
۸۲۲،۸۲۱،۷۴۱	" خط سلطان محمد خندان ۴۷۳
رقعات خط میر علی هروی در مرقع گلشن	" خط سلطان محمد نور ۹۵۵،۲۵۳۱
۶۱ قطعه ۷۴۳ - ۸۰۳	" خط محمود مذهب هروی ۶۰۵
روشنائی نامه خط عبدالواحد مشهدی ۸۲۶،	" خط محمود ۲۴۲۱
۱۴۳۸	" خط شاه محمود ۲۴۲۳،۳۸۱
روضه الاحباب خط علاءالدین بن احمد	" خط شاه محمود مشهدی در شیراز ۲۴۲۵
۲۳۲۴	" خط کمال ۲۵۵۲
روضه الصفا خط علی سمرقندی ۱۶۹	سبعه جامی خط جلال الدین محمود مشهدی
روضه الاحباب خط باقی محمد ۱۷۹ تک	۶۲۹
روضه المحبین خط میرک ۲۵۸۹	سبعه سیاره نوائی ۲۴۷۲،۲۹۲
زبدة الحقائق خط سلطان علی قائنی ۷۱	سبعه سیاره نوائی مکتب بخارا ۲۹۴
زیج الغ بیگی مصور ۲۴۵۹	سنه عطار خط عبدالملک برای شاهرخ ۲۳۶۱
زیج ایلخانی خط زین العابدین در هرات	سد سکندری ۱۱۲، ۲۹۶
۸۴۱	سد سکندری ترکی ۲۴۷۳، ۲۹۵
زیج سلطانی بخط الغ بیگ ۲۵۸۱	سفیر الغبراء والخضراء خط شاه حسین سبزواری
س	۸۴۲
ساعت اختراع حاجی محمد هروی ۹۶۳	سفینه اشعار خط اظهر تبریزی ۵۶۴
ساقی نامه سنائی کار هرات ۵۰	سلامان و ابسال جامی ۷
سبحه الابرار جامی :	سلامان و ابسال خط محمد امین ۴۲۲
" دوام مکتب هرات ۲	سلسله الذهب جامی :

شهزاده جوان ص ۸۱۴	الشریف ۱۰۳۵
عبدالرحمن جامی بقلم دولت جهانگیری	" " خط محمد بقال ۱۰۳۳
از روی کار بهزاد در مرقع گلشن	" " مرشد الدین ۲۲۶
۸۶۰	" " مذهب و مصور عالی ۱۰۳۴، ۱۰۳۷،
هاتفی بقلم بهزاد ۹۶۶	۲۳۲۶، ۱۰۳۹، ۱۰۳۸
تکشی دربار هند کار عبدالصمد در مرقع	عشق و روح فضولی خط جعفر حسینی ۳۵۷
گلشن ۸۴۸	علم فراست خط سلطانعلی مشهدی ۴۷۰
درویش محمد هروی ۹۶۶	علم هیئت خط محمد بن عبدالله ۵۹۹
محمدی ص ۸۱۸	غ ف
تصویر ردیف ت و منیا تور ردیف م	غزلیات امیر خسرو خط سلطانعلی مشهدی ۳۳۲
ظ	غزلیات جامی خط سلطانعلی ۲۴۱۰
نامه تیموری از علی یزدی خط سلطان	غزلیات جامی خط مجنون رقیقی ۲۴۰۹
محمد نور عمل بهزاد در هرات	غزلیات موسی خط سلطانعلی مشهدی ۲۲۲
۳۶۱	غزل شاهی مصور محمود مذهب ۲۴۵۰
کار هرات با صورت سلطان حسین بایقرا	غرائب الصغر نوائی:
۱۰۳۱ ص ۶۱۲	" " خط قائنی ۱۴۸
کار بهزاد در هرات ۲۸۱	" " کار هرات ۳۴
خط شیر علی کار بهزاد ۲۴۹	" " خط علاءالدین هروی ۱۰۴۷
خط حمدالله ۱۰۶۸	فتح نامه شادی ۳۰
خط یعقوب بن حسن ۵۷۴	فرائد غیائی ۹۶۰ تک
خط مرشد شیرازی ۳۲۳، ۳۲۲، ۳۱۹، ۸۴	فرهاد و شیرین نوایی ۲۹۰
۱۰۳۲	ق
خط سلطان علی قائنی ۴۹۱	قرآن شریف:
نامه هاتفی خط پیر علی جامی در هرات	" " خط ابراهیم سلطان بن شاهرخ
۵۵۹، ۲۴۶	یک جزو ۹۳۸
ع	" " خط اسدالله کرمانی ۱۶۸۷
ثب المخلوقات خط محمد قوام ۱۰۳۶	" " خط الماس مکتب بخارا ۲۰۰
" " خط علاءالدین هدایت الله	" " خط بایسنغر میرزا (چند ورق) ۳۴۷،

" نستعلیق باباجان تربتی ۹۶۷ دو قطعه	۲۶۰۵
" بابا شاه اصفهانی ۱۵۶۹، ۱۵۷۰	" " خط دوست محمد هروی ۶۵۱
" بابا میر ۹۶۷ ص ۵۸۰	" " خط روز بهان ۹۴۵ تک
" مصور بهزاد ۲۳۳	" " خط زین العابدین شیرازی ۲۰۲
" نستعلیق بهرام میرزا ۵۶۲، ۹۶۷	" " خط سیاوش کار عبدالصمد ۱۸۱
" " با یزید پورانی ۹۶۶، ۹۶۷	" " خط شمس الدین کار هرات ۱۸۴
" بایسنغر میرزا بن محمود ۹۶۷	" " خط عبدالله طباطبائی هروی ۲۶۴۲
" مشق بایسنغر میرزا ۱۰۲۷	" " خط عبدالخالق هروی ۶۵۵
" نستعلیق پیر علی جامی ۹۶۷	" " خط محمد کاتب ۱۴۰۰
" جعفر بایسنغری ۳ قطعه ۹۶۱	" " خط محمود سلطانی ۳۴۸
۱۵۷۲ تا ۱۵۹۲	" " کار هرات ۱۷۵
" " ۹۷۰	" " مذهب ۲۰۳ تک
" " ۳ صفحه ۹۹۸، ۹۹۳	قران السعدین خط سلطان محمد نور ۱۱۳،
" " جلال الدین محمود ۹۶۶، ۹۹۸	۲۳۸۶
۱۵۱۷، ۹۹۹	" " خط سلطان محمد خندان ۳۰۵
" " حسن شالمودر هرات ۲۰۱، ۲۲۶، ۴۵۲	" " خط محمد یوسف کابلی ۲۶۰۴
۰ ۲۴۷۸، ۴۵۵	قطعات هنری و خط:
" " حسین علی مشهدی ۹۹۸، ۱۱۴۷ تا ۱۱۵۲	" " نستعلیق آقا جان ۹۹۹
" " حسین الفیض ۹۶۷	" " ابراهیم ۹۶۶، ۹۶۷
" " حیدر حسینی ۹۶۶، ۹۶۸، ۹۹۸	" " ابراهیم منشی ۴۴۶، ۴۴۷
" " خلیل حسینی در هرات ۹۴۹ تک	" " نستعلیق سلطان ابراهیم جاهی ۴۴۹،
" " درویش محمد سمرقندی ۵۶۷	۴۵۰
" " دوری در مکه ۱۵۷۱، ۵۶۱	" " احمد چوره ۱۰۲۷
" " دوست محمد هروی ۶۵۳، ۹۷۷، ۹۹۹	" " احمد رومی ۱۰۲۷
" " رستم علی شاهی (خ، قاطع) ۹۶۷، ۵۸۱	" " احمد لال ۹۹۹
" " خطوط ایغوری زین الدین جرجانی ۹۶۴،	" " اظهر هروی ۹۴۳، ۶۷ تک
۹۸۲	" " اظهر تبریزی ۸۵۲، ۸۵۸، ۱۵۱۸ تا ۱۵۵۱
	سی و سه قطعه

" نستعلیق زین الدین محمود ۹۶۷، ۹۹۹، ۱۵۱۵
 " سلطان حسین تونی ۹۶۸، ۹۹۹، ۱۰۷۲
 " سلطان علی قائی یعقوبی ۹۶۷، ۹۹۲، ۱۰۷۶ تا ۱۱۲۶ پینجاه و یک قطعه
 " سلطان علی مشهدی ۹۶۷، ۸۴۸، ۴۶۷، ۹۶۱
 " شرف الدین حسین مشهدی ۱۱۵۵ تا ۱۱۶۷ (۴۷۸) قطعه، ۲۵۲۰
 " سلطان محمد خندان ۹۶۶، ۴۷۹، ۴۷۵
 " سیزده قطعه، چهل قطعه ۹۶۷، ۹۹۹
 " شمس الدین محمد کرمانی ۹۶۷ (۳ قطعه) ۱۰۰۰ تا ۲۱۷۶
 " سلطان محمد نور هروی ۴۸۴، ۴۸۰، ۷۸، ۹۶۷، ۸۴۹، ۸۴۹ تک، ۹۶۶، (۷ قطعه)
 " (سی قطعه تحریر هاشم مذهب و یاری) ۹۶۸، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۵۵۳ تا ۱۵۶۴
 " یازده قطعه ۲۴۸۹، ۲۵۳۴
 " سلطان حسین ۱۰۷۱
 " سلطانم بنت شاه اسماعیل صفوی ۹۶۷ (دو قطعه)
 " سلیم نشابوری ۹۶۸، ۵۴۹، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۵۶۶ تا ۱۵۶۸ (سه قطعه)
 " سلیمان هروی ۹۶۷
 " سید احمد مشهدی ۹۹۹ (۵۳ قطعه) ۹۶۶، ۹۸۳
 " شاه قاسم ۵۱۹
 " شادی محمد بن سلطان محمد نور ۱۵۶۵
 " شاه محمود نشابوری ۹۰، ۳۹۰ تا ۴۰۰، (یازده قطعه) ۴۰۱ تا ۵۲۴، ۴۰۶

۹۶۷، ۵۴۶، ۹۴۷ تک، ۹۶۶ (۹۳ قطعه) ۹۶۷ (۷۲ قطعه) با تحریر دوست محمد مصور
 " ص ۹۶۸، ۵۸۲ (پانزده قطعه) ۹۸۳
 " (سه قطعه) ۹۹۸ (۲۵ قطعه) ۹۹۹، ۲۴۹۰ تا ۱۶۰۷ تا ۱۶۸۶ (۸۰ قطعه)
 " ۲۵۹۷، ۲۴۹۲
 " شرف الدین حسین مشهدی ۱۱۵۵ تا ۱۱۶۷ (۱۱ قطعه)
 " نستعلیق شفیعی هروی ۵۸۶، ۵۸۲
 " شمس الدین محمد هروی ۲۱۸۹، ۲۱۹۱
 " شمس الدین محمد کرمانی ۹۶۷ (۳ قطعه) ۹۹۸
 " شمس محمد لطف الله ۹۶۷ تحریر میر مصور
 " شیر علی هروی ۱۶۸۸ تا ۱۶۹۱، ۹۶۷
 " شیخ محمد سبزواری ۹۹۸
 " نستعلیق شیخ محمد مصور ۹۹۹، ۹۸۳
 " ۱۴۷۰ تا ۱۵۰۵ (۳۵ قطعه)
 " عارف بن روح الله حسینی هروی ۹۶۷
 " عبدالله زیارتگاهی هروی ۲ قطعه ۹۶۶
 " نستعلیق عبدالله طباطبائی هروی ۴۱۱، ۹۶۸، ۹۸۰، ۹۹۹
 " عبدالرحیم هروی عنبرین قلم ۳۰۹، ۳۱۰، ۶۶۷، ۶۹۱، ۸۵۰، ۸۵۱
 " ۲۵۵۷، ۲۱۹۴، ۲۱۹۷
 " عبدالرحیم خلوتی بن شمس تبریزی؟ ۹۶۹
 " عبدالرحیم خوارزمی ۲۲ قطعه ۹۶۱، ۹۶۷
 " عبدالرحیم بن محمد قاسم ۹۶۶، ۹۹۹

" عبدالرحیم کاتب ۲۰۵ تک
 " نستعلیق عبدالعزیز خان بخارا ۹۶۷
 " عبدالکریم خوارزمی ۹۶۱، ۸۰ (۶۷ قطعه)
 " ۹۶۶ (۲ قطعه) ۱۲۴۰، ۹۹۸ تا ۱۳۱۲ (۷۲ قطعه)
 " عبدالوهاب حسینی مشهدی ۹۶۶، ۹۹۹
 " عبدی نشابوری ۹۴۸، ۸۳۵، ۸۳۳ تک، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۹۸ (دو قطعه)
 " ۹۹۹، ۱۴۳۹، ۱۴۵۸ (۱۹ قطعه)
 " نستعلیق عبیدالله خان بخارا ۹۶۷
 " علی حسینی مولوی ۱۴۶۲، ۹۹۹ تا ۱۴۶۵ (۴ قطعه)
 " علی خوارزمی ۱۰۱۵
 " علی رضا مشهدی ۹۹۹
 " علی بن حیدر ۱۱۳۱، ۱۱۳۳
 " علی کاتب ۱۴۶۱
 " نستعلیق عماد الفراهی ۹۶۷
 " عماد الحسینی ۹۷۱
 " عیسی هروی ۹۶۶ (۶ قطعه) ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰
 " غیاث الدین مذهب مشهدی ۹۶۷
 " (۳ قطعه) ۹۹۹
 " فغان الدین بلبل شاهنامه خوان ۹۴۱ تک
 " قطب الدین محمد یزدی ۱۳۹۴، ۱۳۹۵
 " کمال الدین مذهب هروی ۵۵۶، ۵۵۷
 " ۹۶۶
 " کمال الدین حسین هروی ۹۹۹
 " نستعلیق گلزار مسعود بن میرکی المذهب ۹۹۶
 " نستعلیق مانی ۱۰۰۰
 " مالک دیلمی ۸۷، ۵۹۰، ۵۹۶، ۴۰۳ تا ۱۴۱۸ (۷ قطعه) ۱۴۲۰
 " مجنون رفیقی هروی ۹۶۷
 " محمد کاتب در بغداد ۱۴۰۱
 " محمد ابریشمی مشهدی ۸۱، ۶۰۰، ۶۰۲، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۹۹، ۱۴۲۶ تا ۱۴۳۲
 " محمد امامی (شیخ هروی) ۹۶۱، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۹۹، ۱۵۰۹ تا ۱۵۱۲
 " محمد امین سمرقندی ۱۰۰۰، ۲۵۹۹
 " محمد اوبهی ۹۶۶
 " محمد باقر بن میر علی هروی ۶۰۳، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸، ۲۴۷۹
 " محمد بخاری ۹۹۵
 " محمد بدخشی حسینی ۱۴۶۶
 " محمد بلخی ۱۴۳۷
 " محمد بهرام ۵۰۴، ۵۰۶
 " محمد حسین تبریزی ۹۸۳
 " محمد حسین زرین رقم کشمیری ۸۶۱، ۹۲۴
 " محمد رحیم مشهدی ۵۷۷، ۵۷۹
 " محمد رضا مشهدی ۹۶۸
 " محمد زمان ۹۵۰ تک
 " محمد بن سلطان شاه ۹۸۲
 " میر محمد صالح کشفی ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳

محمد شریف هروی ۱۴۲۳ تا ۱۴۲۵ (۳ قطعه)	" محمود شهابی ۲۲۱۸، ۹۸۳، ۴۴۴، ۴۲۸ تا ۲۳۰۹ (۹۲ قطعه)
محمد صالح هروی ۹۸۳، ۵۸۸	" محمود بن علی ۹۶۷
محمد صالح دردمند ۲۲۱۱، ۹۶۸	" محمود مذهب هروی ۶۰۶، ۹۶۱ (۳۹ قطعه) ۹۶۸
محمد قاسم شادیشاه هروی ۶۴۶، ۶۴۲	" میردانگ ۹۶۷
۹۶۶، (۳ قطعه) ۹۶۷ (۲۲ قطعه)	" میر حسین حسینی کاتب خاقانی (میر کلنگی ۱۵۹۵، ۹۶۶
۹۹۹ (۷ قطعه) ۱۰۰۰، ۱۳۵۶ تا ۱۳۹۳ (۳۷ قطعه)	" میر حبیب الله بن محیی کرمانی ۱۵۹۸ تا ۱۶۰۲
حمد قاسم بخاری ۹۶۷	" میر سید ۹۶۶
حمد قاسم منجم ۹۶۷	" میر شیخ پورانی ۲۳۱۸، ۲۳۱۴، ۹۹۹، ۹۶۷
تمد محسن هروی ۱۰۰۰، ۴۰۹، ۴۰۸	" میر علی شیرازی ۹۴۲ تک
تمد بن محمد بقال ۹۹۴	" میر علی تبریزی ۸۰۶ تا ۸۱۷ (۱۲ قطعه) ۸۲۰
تمد معصوم ۲۶۰۳	" میر علی هروی ۲۰۴ تک، ۸۰۴، ۷۰۳، ۹۸۳، ۸۰۵
محمد معصوم بخاری ۱۴۳۵	" میر سید علی ۲۶۲۲ تا ۲۶۲۶
مد مومن بن عبدالله مروارید هروی	" میر علی محمد در سمرقند ۶۳۶
۱۰۰۱، ۹۶۹ (۴ قطعه)	" میر عماد ۹۹۷
بد ناصر ۱۵۱۶	" میر محمد سمرقندی ۱۴۲۲
دی ۲۶۲۸، ۲۴۶۲ تا ۲۴۶۵ (۴ قطعه)	" ناصر میرزا برادر بابر ۲۵۹۱
ی هروی ۹۹۹ تا ۹۹۷، ۶۱۵، ۶۱۰	" نصیر منشی نشابوری ۹۶۷، ۶۹۸، ۶۹۴ (۳ قطعه)
حسین ۲۳۱۳، ۶۲۴، ۶۲۳	" نورالدین محمد پورانی هروی ۹۶۷، ۵۶۰ (۳ قطعه) ۱۱۳۹، ۱۱۴۰ تا ۱۱۴۳
علی تربیتی ۹۶۶ (۲ قطعه)	" نوروز احمد خان حکمران تاشکند ۹۶۷
دین (میر حسینی کاشانی) ۸۳، ۹۲۷ تا ۹۸۳، ۹۶۶، ۹۳۰	" ولی الدین افندی ۹۹۷
الدین ۹۹۸	
یق مهدی قلی ۹۹۹	
حمود جعفری هروی ۱۳۱۴ تا ۱۳۵۴ (۴۰ قطعه)	

" یاری هروی ۵۶۹، ۵۷۲، ۹۶۶، (۲ قطعه) ۲۶۰۷	" " خط شاه محمد مهدی ۵۲۲
" " خط جمال کافی ۲۵۶۴	" " خط محمد علی سبزی مهدی ۲۱۹۶، ۲۱۹۵
" " خط عبدالرحیم و عبدالکریم خوارزمی و جعفر با تصاویر شاهرخ ۱۰۴۴	" " قصائد عربی خط شاه قاسم هروی ۹۵۶
" " خط محمد علی کاربخارا ۱۸۷ تک	" " قصیده برده خط سلطان علی مهدی ۱۱۵
" " خط محمد قوام ۲۳۱	" " قطاعی نقاشی مذهب ۹۹۷
" " خط علی تبریزی ۸۱۹	" " قیافت نامه خط محمد جعفر حسینی ۲۳۲۹
" " خط مرشد ۲۳۷۱، ۶۲۱، ۲۵۰	" " کتبه سلطان علی مهدی در هرات ۱۷۶ تک
" " خط مظفر بن عبدالله ۹۵۸	" " صفه جامع اصفهان از کمال الدین هروی
" " کار هرات با ۱۷ مجلس مصور ۲۳۷۲	" " ۵۵۸
کلیات عطار مکتب هرات ۱۵۹	کشف الاسرار انصاری ۹۵۹ تک
کلیات عماد فقیه خط اظهر برای بایسنقر میرزا	کلمات قصار علی خط کمال الدین هروی ۵۵۵
۱۰۶۴	کلیات :
کلیات کاتبی خط سلطان علی مهدی ۱۱۳۰	کلیات امیر خسرو خط سلطان احمد کاتب ۴۰
" " خط میرک ۲۳۹۹	" " خط محمد سعید هروی ۵۸۰
کلیات نوائی خط میر علی برای عبدالعزیز خان	" جامی ۴
۱۴۵۹	" " خط محمد هروی ۴۷
کلیات همام تبریزی خط جعفر تبریزی ۲۴۷۷	" " خط سلطان علی قائنی ۴۹۰
کلیله و دمنه ابن مقفع کار هرات ۱۱	" " خط خواوند سالک ۵۰۱
" " کار هرات ۳۵۸	" " خط محمد حسین ۵۵۱
" " خط شمس الدین بایسنقری هرات	" " خط خلیل جامی ۱۰۷۵
۱۰۲۶	" " خط حسین هرات ۲۴۰۶
" " خط یوسف امیری در هرات ۱۰۲۷	کلیات خاقانی خط محمد لطیف بخاری ۴۱۸
" " خط جعفر بایسنقری در هرات ۱۰۲۸	کلیات خواجو خط سلطان علی مهدی ۲۹۸
" " خط سلطان محمد نور ۲۵۳۲	کلیات داعی خط سلطان علی مهدی ۴۶۶
" " ۲۵۷۷	کلیات سعدی :
کنز العباد خط نظام حسین مدرسه شاهرخیه	" " کار بهزاد و محمود مذهب خط مرشد

هرات	۲۵۸۵	"	"	خط مظفر علی	۲۳۷۳
واکب (زیج الخ بیگی)	۲۱۴	"	"	خط محمد صالح	۲۳۷۴
بیمای سعادت کار هرات	۱۷۱ تک	"	"	خط محمد قوام	۶۴۹۰
گک		"	"	خط میر علی هروی	۷۱۵
شاسب نامه مصور خط محمد بن سعیدقاری		"	"	خط میر کلنگی	۴۹۳
	۲۶۱۹	"	"	مکتب هرات	۳۴۴
چین اشعار تاریخی برای شاهرخ در هرات		"	"	"	۱۴
	۱۰۵۳	"	"	مصور برای بایسنقر میرزا	۵۷۶
چین اشعار فارسی کار عبدالحی مصور		"	"	گل و مل خط سلطانعلی مشهدی	۴۶۴
	۲۶۱۸	"	"	گوی و چوگان عارفی :	
چین اشعار فارسی خط محمد حلوائی	۲۷۷	"	"	خط شاه طهماسب کار تبریزی	۵۹۹
ش راز خط علی کار هرات	۵۱	"	"	ص ۸۰۷	
ش راز خط عبدالرحیم خوارزمی	۷۹	"	"	خط میر علی هروی	۶۴
ستان سعدی :		"	"	خط عماد حسینی قزوینی	۱۱۷
خط بابا میرک تاشکندی	۸۵	"	"	خط علی یزدی مکتب هرات	۱۱۶
کار بهزاد	۲۶۱۴، ۲۴۶۶	"	"	خط میر علی هرات	۱۱۸، ۲۴۵۱
خط پیر علی	۱۸۵ تک	"	"	خط محمد قاسم شادیشاه هرات	
خط جعفر در هرات	۳۵۵،	"	"		۶۴۱، ۱۴۵
	۲۶۷، ۳۵۶	"	"	خط محمد ترکستانی	۴۱۷
خط درویش محمد سمرقندی		"	"	ل	
	۵۶	"	"	لباب الاختیار خط نعمت الله	۱۰۶۷
خط سلطانعلی مشهدی	۲۰۷،	"	"	لسان الطیرنوائی مصور کار بخارا برای یار	
	۲۴۸۶، ۳۴۴	"	"	محمد خان	۲۴۷۴
خط سلطان محمد نور	۴۸۸	"	"	لمعات عراقی خط محمود کاغذی	۲۳۱۱
خط شاه حسین	۱۱۵۳	"	"	لوايح جامی کار هرات	۱۸۰، ۱ تک
خط شاه قاسم	۴۲۳	"	"	خط محمد محسن هروی	۲۵۹۰
خط شاه محمد مشهدی	۵۴۷	"	"	خط میر علی هروی	۱۶۹۳
مصور خط حکیم رکن	۲۶۱۵	"	"	خط میر کلنگی	۲۳۲۷

لیلی و مجنون امیر خسرو خط سلطان محمد	"	"	"	محمد مرشدی	۲۳۶۸
هروی	۸۰۳، ۵۸	"	"	شیخ محمد هروی	۶۳۸
امیر خسرو کار هرات	۵۷	"	"	با دیوان شمس خط ناصر کاتب	
در لینن گراد ص ۸۱۰		"	"		۸۲۸
نظامی خط عماد هروی	۱۳۵۵	"	"	خط نعیم الدین	۲۳۶۹
کار بهزاد خط قاسم علی		"	"	مکتب بخارا	۱۹۶
	۱۸	"	"	مکتب هرات	۱۹۴
خط سلطان محمد با ۸		"	"	(نسخه ناسخه) مکتب بخارا	۱۹۷
مجلس مصور	۲۳۵۷	"	"	مثنویات جامی خط سلطان محمد نور	۱۶۲
خط میر شیخ سمرقندی		"	"	خط میر کلنگی بخارا	۳۰۱
	۲۳۵۸	"	"	خواجو خط مرشد شیرازی	۶۲۰
نوائی مکتب هرات	۲۹۱	"	"	مصور عاصی و منطق الریاحین عارف	
هاتفی خط مرشد شیرازی		"	"	و معروف و ناظر و منظور	۲۵۷۵
	۲۱۰	"	"	شیخ عطار خط جهانگیر	۱۱۴۶
م		"	"	مصور نظامی برای سلطان حسین بایقرا	
مثنوی خضرخان دولرانی خط محمد قوام	۲۳۲	"	"	در هرات	۲۶۳۸
مثنوی عطار خط دوست محمد هروی	۷۰	"	"	نظامی خط و کار صادقی کتابدار	
مثنوی مولوی :		"	"		۲۶۳۹
خط اسماعیل	۲۳۶۷	"	"	مجالس العشاق خط دوست محمد هروی	۶۵۲
خط اسکندر بن مسعود	۱۹۵	"	"	مصور و مذهب کار شیراز	
خط اظهر تبریزی	۵۶۵	"	"		۲۴۹۵
خط ابوالقاسم علی	۲۳۶۶	"	"	خط احمد شیرازی	۲۵۶۳
خط سلطانعلی مشهدی	۲۴۶۹	"	"	مصور خط احمد شیرازی	۱۷۰
خط سلطان محمود هروی	۱۷۳	"	"	مجالس النفايس مذهب	۹۷۷، ۹۷۹
تک		"	"	مجالس المومنین خط محمد صالح مشهدی	
خط عبدالرحمن خوارزمی	۴۱۴	"	"		۵۸۷
خط محیی هروی	۱۹۳	"	"	مجموعه ها :	
مرشدالدین	۲۳۷۰	"	"	مجموعه اشعار خط اظهر در هرات	۲۵۱۷

جامی ونظامی خط احمد شیرازی	مخزن الاسرار نظامی خط امیرین محمد ۱۰۴۲
و عمل شاکردان بهزاد ۱۷۰	" " خط سلطانهلی مشهدی ۳۰۶
" خط حسین تونی ۵۵۴	۴۶۱
" خط سلطان علی مشهدی ۱۱۲۹	" خط میرعلی هروی در بخارا
" خط سلطانهلی مشهدی ۲۹۷	۲۴۸۵
" خط شاه محمود نشابوری ۲۴۴۰	" مکتب هرات ۳۷۰
" ۲ جلد خط علی بن حیدر	" مکتب بخارا ۱۲۰
۱۱۳۲، ۱۱۳۱	مختار الاختیار خط درویش علی مکتب هرات
" حافظ و کمال خط حسین سلطانی	۱۱۹
۱۱۵۴	مخنار نامه خط علی بن حیدر ۱۱۳۳
" ترجیعات خط سلطانهلی مشهدی	" خط مرشد شیرازی ۲۵۷۴
۵۵۳	مخطوطه شماره ۶۷۶ استانبول صورت محمد
" خط شرف الدین حسن ۵۵۳، ۵۵۲	محسن میرزا ۱۰۵۹
" خط عبدالرحمن خوارزمی در	" ۸۲۹ استانبول عمل محمد بیگ
بغداد ۴۱۳	هرات ۱۰۵۶
" خط شیخ محمود هروی ۶۳۵	" ۱۶۵۴ استانبول منظر فتح سلطان
" شاهنامه و خمس نظامی و مثنویات	محمود در هند ۱۰۶۱
عطار خط اسماعیل حسینی ۱۱۴۵	" ۲۱۶۰ استانبول عمل عبدالحمی
" خط عماد الدین مکتب بخارا ۱۴۸	مصور ۱۰۵۵
" عبدالخالق هروی مکتب هرات ۱۲۷	" ۲۱۶۱ استانبول عمل شیخ محمد
سه کتاب جامی کار هرات ۱۸۳ تک	هرات ۱۰۵۷
رسائل خط قطب هروی ۱۷۸ تک	" ۲۱۸۰ استانبول عمل بهزاد
کتابخانه سلطنتی ایران کار خلیل از	۱۰۵۸
هرات ۳۵۹	مذکر احیاب خط میرک در سمرقند ۲۵۸۸
مثنویات خط سلطان محمد نور ۳۰۷	" " خط ویسی هروی در مکه ۲۱۳
نفیسه خط میر علی هروی ۲۵۲۹	مرصاد العباد خط علی تبریزی ۱۶۵
نقاشی شاه محمد مکتب هرات ۲۸۵	" " کار هرات ۱۲۱
مع التواریخ حافظ ابرو کار هرات ۳۶	مرقعات .

مرقع آستان رضوی خط ناصرالدین علی ۱۶۳	(رک: البم ردیف الف)
مرقع اشعار کار هرات ۲۵۸۲	مشکوٰۃ خط قطب الدین ۱۵۱
" " نوائی ۹۷۷	مطلع الانوار امیر خسرو مصور خط میر علی
" قصیده خط میر علی ۶۰۴، ۱۶۷	هروی ۲۵۲۶
" خط سلطانهلی مشهدی با مقدمه در شرح	مطلع سعدین خط فولاد محمد ۳۲۴
" مکتب هرات ۲۰۹	معراج نامه خط مغولی مصور هرات ۲۴۵۸
" محمد امین مشهدی ۳۷۵	معارج النبوه خط دوست محمد کار بخارا
" محمد مومن بن عبدالله مروارید ۱۰۰۱	۱۹۲، ۱۹۱ تک
" خوب خط محمد صالح ۹۸۳	مفاتیح الاعجاز در واتیکان ۲۵۱۳
" محمد محسن هروی ۱۰۰۰	مفردات خط علی حسینی ۹۶۶
" شماره ۲۱۵۳ استانبول کار عبدالحمی	" میر علی تبریزی ۱۱۳۵
" مصور و درویش محمد هرات ۱۰۵۴	" کامل خط میر علی تبریزی در هرات
" کلشن یا مرقع شاهی ۹۲۴، ۸۴۸	۹۶۶
" مالک دیلمی ۹۹۸	" نستعلیق میر علی تبریزی ۹۹۹
" سید احمد مشهدی ۹۹۹	" عبدالله طباح هروی ۹۴۰ تک
" سلطان مراد با خطوط سلطان محمد نور	مقاصد الالخان خط محمد ۲۳۲۸
و شاه محمود و انیسی و غیره در	مقالات خواجه انصاری خط معزالدین کاشانی
ویانا ۲۵۱۵	۴۲۱، ۹۲۷
" شاه عباس صفوی ۹۹۶	مقدمه سید احمد در ذکر هنرمندان ۹۶۶
" کارهای محمود مذهب و سلطان محمد در	مقدمه دوست محمد هروی بر مرقع بهرام
مشهد ۳۶۵	میرزا ۹۶۷
" امیر حسین بیگ خط مالک دیلمی ۴۰۲	مقدمه امیر حسن بیگ خط مالک دیلمی ۱۴۰۲
" مصور بایسنغری هرات ۲۱۱	مقدمه مرقع محمد حسن هروی ۱۰۰۰
" خط جعفر بایسنغری ۲۰۶	مقدمه مرقع میر علی هروی خط محمد باقر
" قطعات خطاطی مکتب هرات ۲۰۲	پسرش ۶۰۴
" مصور لنین گراد با مجلس عمل بهزاد	مقطعات ابن یمین خط اظهر تبریزی ۱۵۵۲
۱۷	مکتوب شیخ محمود جعفری هروی به سلطان
مرقعات ولی الدین افندی ۹۹۷	یعقوب ۹۶۱

۹۶۶	" کارسلطانعلی مشهدی	۳۴۳	" " "
۹۶۶	" کارمیرعلی	۳۶۶	" عمل بهزاد
۹۶۶	" کارعبدالعزیز	۸۴۸	" " " در مرقع گلشن
۲۵۴۴	" کار فرخ	۸۴۸	" عمل شاگرد بهزاد در مرقع گلشن
۹۶۲	" منوچهر توررامی کشد	۹۶۶	" عمل محمد بیگ داماد بهزاد
۲۶۳۲	" برابریسم کار هرات	۸۴۸	" موكب شاهی در مرقع گلشن
۳۳۸ تا ۳۳۴	" کار محمدی هروی (پنج قطعه)	۹۷۰	" نه قطعه ما بعد تیموریه
		۹۳۷	" کار عبدالصمد
۹۴۴	" مواظ سیدالابرار خط علاءالدین	۲۵۴۴	" کار سنکر
۲۵۸۴	" مواهب علییه وقفی مزار احمد جام	۹۲۶	" کار آقا رضا هروی
۹۳۴	" " خط درویش محمد		" مناظر شکار در سلسله الذهب مکتب
۲۴۷۶	" مهر و مشتری عصار خط ابراهیم خلیل	۱۲	" هرات
۲۳۹۱	" " خط محمد حسین هروی	۹۶۸	" پانزده قطعه عهد تیموریه
۲۳۹۰	" " خط نعیم الدین کار هرات	۹۹۴	" قطعات شاهنامه شاهرخ
۲۵۱	" " خط مرشد		" مجلس شاه طهماسب از میر مصور در
۲۵۵	" " منسوب به محمود مذهب (رک: تصویر)	۸۴۸	" مرقع گلشن
		۲۷	" ۲۷ قطعه انوار سهیلی کار هند
		۲۵۰۷	" ترمز نقاش در قاهره
۷۱۶	" " نای نی جامی خط میر علی هروی	۹۶۶، ۹۷۰	" زین الدین محمود
	" " نزهة الارواح و لمعات عراقی خط عارف	۲۶۲۰	" صورت شاهزاده
۱۶۹۲	" " هروی	۸۱۷	" معراج ص
۷۰۶	" " نزهة العاشقین خط میر علی هروی	۸۱۷	" مجنون در صحرا اثر میرک ص
۲۲	" " خط احمد مشهدی	۹۳۶، ۲۴۸۵	" کار محمود مذهب
	" " نسخه بینام مکتب هرات با تصاویر تیموریان	۹۶۶	" کار شیخ محمود
۱۰۱۹	" " در سمرقند	۲۵۰۳، ۹۶۶	" کار شیخ محمد هروی
۱۰۴۳	" " خط یار محمد هروی	۸۴۸	" مهمانی در باغ در مرقع گلشن
	" " مکتب هرات برای سلطان محمود	۸۱۷	" نوشیروان و بومان کار میرک ص
۱۰۲۰	" " تیموری در سمرقند	۹۶۶	" کار دوست محمد هروی

۳۸۹	" " " خط محمد حسین کشمیری	۳۵۱، ۳۵۰	" " " یب سلطان حسین بایقرا رقم خواجه
۲۵۴۴	" " " خط میر علی هروی در بخارا		" " " اختیار
۳۳	" " " جامی خط سلطان محمد نور	۲۵۱۹	" " " خط سلطانعلی مشهدی
۴۸۹	" " " خط سلطان محمد نور	۹۹۹	" " " خط عبدالرحیم بن قاسم
۲۶۳۵	" " " خط سلطان محمد نور	۷۱۱	" " " خط میر علی هروی
	" " " منتخب بوستان سعدی:	۲۵۴۷	" " " خط محمودشهابی
۳۷۹	" " " خط شاه محمود نشابوری		" " " ات حضرت علی خط اسماعیل هروی
۱۶۰۵	" " " محمد بدختی	۱۴۲۱	" " " خط مالک دیلمی
۲۳۸۰	" " " محیی هروی	۷۰۸، ۱۶۶	" " " خط میر علی هروی
۱۶۴	" " " خط محمد صالح هرات	۱۴۵	" " " احمد جامی خط شادیشاه هرات
۵۹۷	" " " منتخب سبحةالابرار خط مالک دیلمی		" " " باشعارانیسی بقلم خودش عبدالرحیم
۴۲۶	" " " منتخب مثنوی مولوی خط محمود شهابی	۱۲۳۹، ۱۱۶۹	" " " فارسی بخط عبدالرحیم خوارزمی
۵۱۳	" " " خط شاه قاسم	۱۱۶۹	" " " منشآت خط درویش و خواجه اختیار هروی
۳۴۹	" " " منطق الطیر خط محمد ابریشمی	۶۲۵	" " " خط مولانا معروف بغدادی
۱۴۲۸	" " " مصور خط عبدالرحیم خوارزمی	۳۸۰	" " " اهلی خط شاه محمود
۲۳۶۲	" " " مصور با ۹ مجلس هرات		" " " نوائی خط میر علی هروی کار
۲۶۴۱	" " " مصور با ۹ مجلس هرات	۱۰۵۲	" " " محمود مذهب برای عبدالعزیزخان
۲۵۷۸	" " " منیا تورها:	۵۹۸	" " " خط محمد تقی هروی
۲۸۶	" " " هرمیناج عمل بهزاد یا قاسم علی	۸۱۳	" " " کار شیراز
۲۵۰۹	" " " قاهر اسلوب بهزاد	۲۶۳۴	" " " فردوسی
۲۵۰۵	" " " منسوب به بهزاد	۵۰۹	" " " جامی خط بابا شاه
		۱۰۰۰	" " " خط محسن
			" " " فارسی خط شاه محمود نشابوری

کار شیخ محمد هروی	۲۶۱۳	"	آقا رضا مصور در مرقع گلشن	۸۵۹
سخ بزرگمهر و خواجه عبدالله انصاری		"	محمود مذهب هروی	۹۶۶
۱۶۰۶		"	منسوب بالغ بیگ	۹۶۲
سخ لقمان خط میر علی هروی	۷۰۷	"	نقش بدیع خط سلطان محمد خندان هروی	
سخ الملوک خط بابا شاه	۵۰۷	"		۲۴۳۹
صت نامه خواجه عبدالله خط محسن هروی		"		۵
۱۰۰۰		"	همای و همایون کار هرات	۲۳۸۹
الجواهر نوائی خط سلطان علی مشهدی		"	خط میر علی تبریزی	۷۷۹ ق
۱۰۶۲		"		۲۶۵
ت الانس جامی :		"	خط محمد حسام	۲۵۱۶
"	۱۲۲	"	هدیة الملوک خط محمد قوام	۱۳۹۸
"	"	"	هشت بهشت امیر خسرو خط محمد فوشنجی	
"	۱۲۳	"		
"	"	"	۱۷۷ تک	۱۹۸
"	خط عبدالمومن مزاری	"	خط سلطانعلی مشهدی	۲۳۸۵
"	خط درویش احمد	"	هفت اورنگ جامی :	
"	خط عزالدین هروی	"	کار هرات	۱۶۱، ۲۴۱۷
"	خط محمد یوسف	"	کار مشهد	۲۴۱
"	خط محمود شهابی	"	مصور شیراز خط پیر محمد	۲۰
"	خط میرماه دربلخ	"	خط سلطان محمد نور	۲۴۱۵،
"	خط ملاویسا هروی	"		۲۴۱۸
ستان ملامعین خط فخرالدین علی مکتب		"	خط ابو طاهر مکتب هرات	۱۲۵
هرات	۱۲۴	"	خط ابوالوفا مکتب هرات	۱۵۰
ابراهیم شاه نستعلیق شاه خلیل		"	خط عبدالاحد جامی هرات	۴۳
باخرزی	۲۵۵۸	"	خط عبدی	۲۴۱۴
:		"	سلطانعلی مشهدی	۲۴۱۳
کار عبدالحی مصور تبریزی	۹۶۱	"	خط شاه محمود نشابوری	۸۸،
بر حریر	۹۶۲	"		۲۴۸
میر مصور مکتب تبریز	۳۰۸	"	خط شاه محمد	۲۵۳۵

خط شیخ محمد لاری	۲۴۱۲	"	خط سلطانعلی مشهدی	۱۲۶،
خط شیخ محمد هروی	۱۴۶۷	"		۲۲۱
خط محمد کار هرات	۲۴۱۱	"	خط سلطان محمد خندان	۴۷۱،
خط محمد قوام	۳۱۸	"		۴۷۲
خط محمود بن حسن هروی		"	خط سلطان محمد نور	۲۱۸۸
	۲۵۳۷	"	خط شاه محمود	۱۹
خط میر علی هروی	۷۰۳	"	خط علی	۸۲۳
خط میر محمد کار هرات	۲۴۱۶	"	عمل قاسم علی	۷۰۲
خط محمد حسین کشمیری		"	خط محمد امین هروی	۱۵۰۸
	۲۵۴۵	"	خط محمد رزه	۸۳۶
خط اظهار منسوب بکار بهزاد		"	خط محمد قوام	۳۱۵، ۳۱۶
	۲۴۵	"	خط مظفر حسین	۲۳۱۲
خط شاه محمود نشابوری		"	خط میر علی هروی	۲۱۹،
	۳۲۷	"		۲۲۶
ی		"	خط میر کلنگی	۴۹۴
یوسف وزلیخا جامی :		"	مکتب شیراز	۱۹، ۹، ۸
خط بابای حصارى	۵۶۶	"	مصور مکتب تبریز	۲۵۱۲
خط سلطان حسین هروی	۲۵۳۹	"		

(۵)

فصل پنجم

فهرست چند مجموعه هنری مطبوع

- (۱) نگارهای داستان‌های علی شیر نوایی ص ۷۸۷
(۲) دوازده مجلس تقویم ۱۹۶۰ م مصر، ص ۷۹۰
(۳) مجموعه تصاویر آثار جامی قرن ۱۵ م، ص ۷۹۱
(۴) یازده صفحه مصور آثار نوائی ص ۷۹۲
(۵) منیاتور قرن ۱۴ - ۱۷ با ۷۸ قطعه مصور مکتب هرات ص ۷۹۴
(۶) منیاتورهای ایرانی از نسخ خطی قدیم ۲۸ منظر ص ۸۱۴
(۷) شکارهای هنر ایران قرن ۱۵ - ۱۸ ص ۸۱۶
(۸) اشعار خمسه نظامی در ۱۶ لوحه نگارین ۹۵۰ ق، ص ۸۱۶
(۹) منیاتور و نقاشان ایران و هند و ترکی از قرن هشتم تا ۱۸ طبع لندن
ص ۸۱۷ م ۱۹۱۲
(۱۰) نقاشان منیاتورهای ایرانی - اسلامی به آلمانی ص ۸۱۸
(۱۱) نقاشی های مخطوطات شرقی در کتابخانه ملی پاریس طبع
ص ۸۱۸ م ۱۹۲۰
(۱۲) منیاتورهای فارسی قرن ۱۲ - ۱۷ به فرانسه ص ۸۱۸
(۱۳) نقاشان منیاتورهای شرق اسلامی به آلمانی ص ۸۱۹

- (۳۵) کتاب کوچک هنر مسلمانان ۱۹۵۸ م ۸۳۰ص
- (۳۶) منیاتور ایرانی طبع میلان ۱۹۵۰ م ۸۳۱ص
- (۳۷) منیاتورهای ایرانی طبع میلان ۱۹۶۱ م ۸۳۱ص
- (۳۸) منیاتورهای ایرانی طبع پراگ ۱۹۶۰ م ۸۳۱ص
- (۳۹) مخطوطات و مصورایرانی درموزه بریتانیا طبع لندن ۱۹۶۵ م ۸۳۱ص
- (۴۰) منیاتورهای مکتب بهزاد در مجموعه قاهره طبع ۱۹۶۰ م ۸۳۲ص
- (۴۱) منیاتورها و مخطوطات شرقی در اسکندریه و بنایطبع ۱۹۵۷ م ۸۳۲ص
- (۴۲) نقاشی ایرانی در قرن ۱۵ م، طبع لندن ۱۹۵۸ م ۸۳۲ص
- (۴۳) منیاتورهای ایرانی، طبع آکسفورد ۱۹۵۷ م ۸۳۳ص
- (۴۴) منیاتور اسلامی قرن ۱۳ - ۱۹ طبع ۱۹۶۲ م ۸۳۳ص
- (۴۵) سبک کلاسیک نقاشی اسلامی طبع آمریکا ۱۹۶۸ م ۸۳۳ص
- (۴۶) نقاشی شیراز در قرن ۱۶ م طبع واشنگتن ۱۹۴۹ م ۸۳۴ص
- (۴۷) خوش نویسی و منیاتوریست‌های شرق اسلامی طبع پاریس ۱۹۰۸ م ۸۳۴ص
- (۴۸) کتلاگ تحلیلی نقاشی‌های ایرانی در بودلیان طبع آکسفورد ۱۹۵۸ م ۸۳۴ص
- (۴۹) رسامی‌های ایرانی قرن ۱۴ - ۱۹ م طبع نیویارک ۱۹۶۵ م ۸۳۴ص
- (۵۰) منیاتورهای ایرانی طبع ۱۹۶۷ م ۸۳۵ص
- (۵۱) سروی هنر ایران از زمان قدیم تا کنون در ۱۶ جلد طبع توکیو ۱۹۶۰ م ۸۳۶ص
- ۱۹۶۹ م ۸۳۶ص
- (۵۲) منیاتور ایرانی - طبع پاریس ۱۹۳۲ م ۸۳۶ص
- (۵۳) منیاتور مخطوطات شاه عباس اول صفوی بفرانسه - طبع پاریس ۱۹۶۴ م ۸۳۶ص
- (۵۴) منیاتورهای ایران و قلمرو آن: طبع توپینگن ۱۹۵۶ م ۸۳۷ص

- (۱۴) نقاشی و تذهیبات مخطوطات شرقی در کتابخانه ملی پاریس (به فرانسه طبع ۱۹۲۶ م) ۸۱۹ص
- (۱۵) نقاشی منیاتور فارسی طبع آکسفورد ۱۹۳۳ م ۸۱۹ص
- (۱۶) نقاشی‌های مخطوطات تیموریان طبع پاریس ۱۹۵۴ م ۸۲۰ص
- (۱۷) منیاتورهای کتابخانه سلطنتی ایران طبع ۱۹۵۶ م ۸۲۰ص
- (۱۸) نقاشی‌های مخطوطات صفویان طبع ۱۹۵۹ م ۸۲۰ص
- (۱۹) منیاتور سازان ایرانی (آلمانی) طبع ۱۹۵۹ م ۸۲۱ص
- (۲۰) نقاشی ایرانی طبع ۱۹۶۱ م ۸۲۱ص
- (۲۱) مصوری در اسلام طبع ۱۹۶۵ م ۸۲۱ص
- (۲۲) نمایش هنر اسلامی طبع ۱۹۳۷ م ۸۲۳ص
- (۲۳) هنرهای زیبای کشورهای عربی و ایران قرن ۷ - ۱۷ م ۸۲۶ص
- (۲۴) البم منیاتورهای هندی و ایرانی قرن ۱۶ - ۱۸ م ۸۲۷ص
- (۲۵) منیاتورهای ایرانی در مخطوطات شاهنامه‌نویسین گراد طبع مسکو ۱۹۳۵ م ۸۲۷ص
- (۲۶) مصوری ایران طبع مسکو ۱۹۳۸ م ۸۲۸ص
- (۲۷) آثار نظامی در هنر آذربایجان و شرق قرن ۱۵ - ۱۷ م طبع باکو ۱۹۴۷ م ۸۲۸ص
- (۲۸) ذخائر هنر خلقی مردم خارجه در هرمیتاج ۸۲۸ص
- (۲۹) نمونه‌های خوشنویسی ایران و آسیای میانه قرن ۱۵ - ۱۹ طبع مسکو ۱۹۶۳ م ۸۲۸ص
- (۳۰) منیاتورهای آسیای میانه قرن ۱۵ - ۱۸ م ۸۲۹ص
- (۳۱) نشریه شعبه تاریخ کلتور و هنر شرق هر میتاج طبع لینن گراد ۱۹۴۷ م ۸۲۹ص
- (۳۲) منیاتورهای مناظر زمینی یک مخطوطه ۸۰۱ ق طبع استانبول ۱۹۳۶ م ۸۲۹ص
- (۳۳) کتلاگ مخطوطات و منیاتورهای کتابخانه چستر بییتی دابلن ۱۹۶۲ م ۸۲۹ص
- (۳۴) هنر مسلمانان طبع پاریس ۱۹۵۶ م ۸۳۰ص

نکمة

هنر عهد تیموریان

افغانستان

در صفحه ۳۸۴ عدد مخطوطات افغانستان از (۱۰۲ تا ۲۰۲) رسیده و بعد از آن سهواً آثار شماره ۲۰۳-۲۰۴-۲۰۵ در چند صفحه از طبع بازمانده که اینک در اینجا مختصراً تکمیل میگردد (حبیبی)

۱۰۳- (۲۰۳) قرآن شریف مذهب :

باخط نسخ عالی دارای جداول لاجورد و طلا و تشعیر و تذهیب بین السطورین باعلایم کوچک آیات مطلا، که آغاز سوره‌ها بخط طلائی جلی رفاع محدود بخطوط خفی سیاهست . جمله ۲۹۱ ورق بدون نام کاتب و تاریخ که غالباً هنر تذهیب دقیق آن بفروع هنر هرات در تبریز یا شیراز تعلق دارد، قطع آن ۱۳ × ۱۹ سانتی متر است ، ملك شخصی در کابل.

۱۰۴- (۲۰۴) قطعه خط میرعلی هروی :

نستعلیق بسیار عالی بامزه که رقم فقیرعلی بدون تاریخ دارد ، از کتابخانه پوهنتون کابل.

۱۰۵- (۲۰۵) قطعه خط عبدالرحیم کاتب:

نستعلیق عالی با رقم عبدالرحیم کاتب در کتابخانه پوهنتون
کابل.

شاید این کاتب همان عبدالرحیم خوارزمی هنرمند هرات باشد.

پاکستان

اعداد ذیل در حین طبع از چاپ مانده، مربوط ص ۵۵۸

۹- (۹۵۹)

کشف الاسرار وعدة الابراہ تفسیر خواجه عبدالله انصاری:

(۹۸۲) صفحه ۳۶ × ۲۴ سانتی متر بر کاغذ ضخیم سمرقندی
بخط بسیار عالی نسخ قرن نهم هجری. باجد اول رنگین زرفشان، جلد
اول ناقص، بدون تاریخ و نام کاتب. نمره ۲۹۰/۲۹۷ کتابخانه گنج-
بخش راولپندی پاکستان.

(فهرست ۳۶۴/۱)

۱۰- (۹۶۰)

فرائد غیائی از پیر احمد خوافی دستور شاهرخ در هرات تألیف ۸۳۴ق:

مشمول بر مکاتیب بسیار مهم دارای ارزش تاریخی شاهان،
وزیران، عالمان، مؤلفان، شعراء، زنان نامدار هند و خراسان و ایران
و غیره.

نسخه واحد نایاب کامل یونیورسیتی پنجاب (لاهور) به نستعلیق
زیبا و پخته ۹×۶ اینچ ۹۱ ورق ۲۱ سطری بر کاغذ حنایی ضخیم، که
در قرن ۹-۱۰ نوشته شده. يك نسخه نصف آخر این کتاب مکتوبه ۱۸۶۱ ق
در کتابخانه شاهی برلن بود (فهرست پرچ نمره ۱۰۶۰ ص ۱۰۱۰)
(مقالات مولوی محمد شفیق ۳/۳۷۱)

ایران

در ص ۵۵۵ عدد آثار ایران تا ۹۳۸ رسیده و بعد ازین تا ۹۵۰ از
چاپ مانده که درین صفحات بهمان نمره مسلسل تکمیل میگردد:

۶۰۹-۹۳۹

تحفة العشاق در مرکبات زبان فارسی مخطوط قرن ۱۰ ق:

با خط جلی بسیار عالی ثلث و خفی نسخ، بزبانهای فارسی و
ترکی ۲۴ صفحه در کتابخانه آقای دکتر اصغر مهدوی (تهران) که
عکس آن در فرهنگ ایران زمین (ج ۱۷ ص ۱-۲۶) چاپ شده. تهران
۱۳۴۹ ش.

۶۱۰-۹۴۰

مفردات عبدالله هروی طباطبائی:

بخط ثلث تویع آمیز که در ذیحجه سنه ۸۷۵ ق نوشته شده و ورق
آخر آن در ملحقات گلستان هنر (مربوط ص ۲۷) طبع بنیاد فرهنگ

ایران در سنه ۱۳۵۲ ش چاپ شده است.

در ملحقات ص ۳۸ همین کتاب قطعه مشق خط متوسط نسخی و ثلث جلی او طبع شده که آنرا در رمضان ۸۵۵ ق در سمرقند نوشته است.

۶۱۱- (۹۴۱)

بلبل شهنامه خوان، فغان الدین:

قطعه خطوط بسیار عالی ثلث و نسخ و توقیع جلی و خفی در سنه ۱۰۰۵ ق با رقم «مشقه العبد الاقل بلبل شهنامه خوان» ضمیمه ص ۴۱ گلستان هنر طبع تهران. که برای امیرشاه سبزواری نوشته شده و از متفرعات هنر هرات است.

۶۱۲- (۹۴۲)

خط میر علی

قطعه خط نستعلیق عالی میرعلی شیرازی، که قطعه (کسی کش خرد رهنمونست هرگز) ابن یمن را در سنه ۸۳۹ ق در دارالسلطنه هرات نوشته، طبع گلستان هنر (ص ۵۷)

۶۱۳- (۹۴۳)

قطعه نستعلیق اظهر:

متن جلی و برهامش آن خفی با رقم «مشقه اظهر تجاوز الله عنه». چاپ ص ۵۷ گلستان هنر. طبع بنیاد فرهنگ ایران.

۶۱۴- (۹۴۴)

مواعظ کلمات سیدالابرار خط علاءالدین:

صفحه اخیر این رساله نفیس در (ص ۴۰) گلستان هنر چاپ شده بدو خط ثلث جلی بسیار عالی و نسخ خفی که آیتی از هنر خطاطیست و در آخر رقم «مشقه علاءالدین فی ۹۸۶ ه» دارد. (رك: ۸۴۳ ایران)

۶۱۵- (۹۴۵)

قرآن شریف خط روزبهان در سنه ۹۵۴ ق:

نسخه مرصع مذهب باجد اول طلا و السوان نظر ربا بخط نسخ متوسط که در آخر مواهیر ۱۲۸۹ و ۱۲۸۷ ه و غیره دارد. بارقم: «تشریف بکتابه اقل عباد الله روزبهان عفی الله عنه ببرکة القرآن و فرغ منه سنه اربع و خمسين و تسعمائة من هجره» (طبع لواحق گلستان هنر ۸۶)

۶۱۶- (۹۴۶)

قطعه نستعلیق سلطان محمد نور:

شعر و خط هردوازوست:

گرم و سرکش، همچو آتش تندخوی من رسید

تندخویی تیز خشم فتنه جوی من رسید

داشتم زو با دل دیوانه خود گفت و گو

کان پری رودر میان گفت و گوی من رسید

قائله و کاتبه سلطان محمد نور. (طبع گلستان هنر ص ۸۶)

۶۱۷- (۹۴۷)

قطعه نستعلیق جلی و خفی شاه محمود نسابوری:

دومعما باسم فرخ وباسم غلام، که جدا اول لاجورد مطلا و مختصر
گل کاری کارهرات هم دارد. بارقم «مشقه الفقیر شاه محمود نسابوری»
ولی تاریخ کتابت ندارد. (از مجموعه آقای احمد سهیلی خوانساری
در تهران- چاپ ص ۸۷ گلستان هنر)

۶۱۸- (۹۴۸)

قطعه نستعلیق جلی عبدی نسابوری:

چاپ ص ۸۷ گلستان هنر، بارقم «کتابه الفقیر الحقیر المذنب عبدی
غفر الله له» بدون تاریخ. خط جلی نستعلیق این قطعه در نهایت اتقان و
بامزه است. (رک: ۴۲۴- ایران)

۶۱۹- (۹۴۹)

قطعه نستعلیق قلم متوسط بسیار عالی خلیل حسینی:

سه بیت مولانا نورالدین عبدالرحمن جامی مصدر «دلم زهجر
خراسان از ان هر اسانست» را بخط عالی نستعلیق قلم متوسط بر قطعه
ابری منقش ببرگ و درخت نوشته که در آخر بخط خفی رقم «کتابه
خلیل الله الحسینی تحریر یافت در بلدة هراة» هم دارد، ولسی تاریخ را
نوشته. (طبع گلستان هنر ص ۱۰۲)

۶۲۰- (۹۵۰-)

قطعه نستعلیق جلی محمد زمان:

نستعلیق جلی عالی بارقم «محمد زمان بجهة امتحان قلم» در بین
تشعیر و نقاشی ملون مذهب (طبع گلستان هنر ۱۲۰)

هنر عهد تیموری		۹۷۲	
۱۰۱۷	۱۰۱۸	۴	۱۶۲
شماره ۷۴۰	شماره	۹	۱۷۷
صفه	صفحه	۱۱	۱۷۷
به خطی	بخطی	۸	۲۰۷
محفوظ است	محفوظست	۸	۲۰۷
فزود	فروود	۱۵	۲۲۳
رفتند	زفتند	۵	۲۳۴
راهنمای	راهنمای	۲۱	۲۴۱
۷۵	۷۴	۱۲	۲۵۵
که اثر مکتب	که مکتب	۶	۲۶۷
صفه	صفحه	۱۳	۲۶۸
از کتب مکتب	از مکتب	۱۲	۲۷۱
چاهی	جایی	۲۰	۲۷۷
۱۰ - خمسه نظامی	خمسه نظامی	۶	۲۸۱
سنگ	سنگی	۳	۲۹۶
هرات	هراتست؟	۲۲	۲۹۸
گوی	گوو	۲	۳۰۷
صله	سلسله	۷	۳۲۱
حاتم نامه	خاتم نامه	۱۴	۳۲۶
هر صفحه سه حصه	هر سه صفحه	۱۰	۳۵۶
هر صفحه سه سطر	هر سه صفحه	۱۵	۳۶۲
تمام نسخه	تمام اوراق	۲۰	۳۶۵
بد ذوق	ذوق	۱۲	۳۷۲
بخط	خط	۷	۳۸۰
درا	ورا	۹	۳۸۳
حمای	حای	۱۸	۳۹۲
۲۵۸	۲۸۵	۱۴	۴۰۰
آشفته	شفته	۱۳	۴۱۸
چهره	چهره، سبز	۳	۴۳۵

تصحیح افلاط طباطبائی

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۳۳	۶	از آنچه	زانچه
۳۷	۱۲	ونخط	وبخط
۳۷	۱۰	نسیبی	سیمی
۴۳	۱۰	انتقاد	انتقال
۴۴	۱	حوزد	خورد
۵۰	۲	بعداز	بعدازین
۵۳	۱۲	کن	افکن
۵۶	۱۵	اودر	او کدر
۶۰	۱۱	نقاشی	نقاشی
۸۹	۶	غاوردانی	بغاوردانی
۹۱	۱۴	هرات کرد	هرات دوام کرد
۹۴	۱۶	کوهستان	کوهسان
۹۹	۸	پستخانه	پسخانه
۱۰۲	۶	خواجه	خواجر
۱۱۴	۱۰	تکلمه	تکمله
۱۱۵	۶	ابولفاء	ابوالوفاء
۱۲۸	۲۱	لمد	امیر
۱۵۷	۳	نیز	تیز

پرده‌دار	پرده‌دار	۲۱	۴۴۴
تجلید	تجلید	۱۴	۴۵۰
قوام‌الدین	قیام‌الدین	۱۱	۴۵۱
قوام‌الدین	قیام‌الدین	۴	۴۸۰
برای بایسنغر	بایسنغر	۵	۴۸۷
خیزران	خیزران	۶	۴۸۹
هلالی	حلالی	۶	۵۰۱
حسین	حسن	۱۳	۵۱۵
جلال‌الدین محمود	جلال‌الدین محمد	۱۷	۵۲۵
۶۳۰	۶۴۰	۱۶	۵۲۵
پارس	پاریس	۳	۵۶۶
بران	بدان	۱۲	۵۷۴
۹۷۵	۵۹۷	۲	۵۸۸
ترتیب	تریت	۷	۵۸۹
محمد محسن	محمدحسن	۶	۵۹۹
۱۳۱۳	۳۱۳	۲۰	۶۲۸
غزوی	غزوی	۹	۷۰۲
محمدی	محمد	۱۲	۷۰۲
	بر صفحه سنگی مستطیل گردهندی	۴	۷۱۶
	بزمگاه	۲	۷۲۷
	موج‌داد	۹	۷۹۷
	غشی	۱۴	۷۹۹
	شکل پنجم بر	۱۱	۸۰۰
	نجاری	۱۵	۸۰۳
	چین	۴	۸۱۵
	اسامی	۱۸	۸۳۴
	Times	۶	۸۳۶

یادآوری مهم

نام این کتاب هنر عهد تیموریان است ، ولی برجبین صفحات سهواً هنر عهد تیموری چاپ شده ، و معلومست که این هردو عنوان مفاهیم جداگانه دارد . مراد ما تنها هنری نیست که فقط به عهد تیمور تعلق دارد ، بلکه تمام هنر وسیع و جهانگیر است ، که از عهد تیمور حدود ۸۰۰ ق آغاز و تا حدود اواخر قرن دهم در ممالک وسیع تیمور و اخلافش در ماوراءالنهر و افغانستان و ایران و هند رواج داشت . که نام «هنر عهد تیموری» منسوب بشخص تیمور ، این مطلب را احتوا نمیکند و باید بنام «هنر عهد تیموریان» تصحیح شود .

پرورشگاه مهم این هنر در عهد شاهرخ هرات بود ، ولی سمرقند ، بخارا ، بلخ ، مشهد ، قزوین ، اصفهان ، شیراز ، تبریز هم مراکز بزرگ و شکوهمند این رنسانس هنری آسیای میانه بوده‌اند ، و آثار آن تا برخی شهرهای کوچک هم رسیده بود ، که به نحوی از انحاء با سلطنت های اخلاف تیمور در سمرقند و هرات و حکمرانان معاصر ایشان مانند خوانین ماوراءالنهر و ترکمانان آق قویونلو و مغولیان

هند و صفویان ایران و زبردستان این سلطنت های قوی و حتی با عثمانیان ترکیه هم رابطه‌ی داشته‌اند و بنابراین این هنر میراث مشترك تمام این مردم از استانبول تا اواسط هند بوده و در پرورش آن سهم داشته‌اند ، که مرکز آن هرات است ، و ازینجا بود که مهر تابان هنر بهر سوشعشعه پاشی داشت . (حبیبی)